LEGEA

ASUPRA

PROPRIETĂȚII LITERARE ȘI ARTISTICE

COMENTATĂ ȘI ADNOTATĂ

CUPRINZÂND: EXPUNEREA DE MOTIVE, DOCTRINA ȘI JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ ȘI STRĂINĂ, LEGEA PRESEI DIN 1862, CONVENȚIUNEA DELA BERNA, LEGEA FRANCEZĂ, ITALIANĂ, POLONĂ, CEHOSLOVACĂ ȘI YUGOSLAVĂ.

DE

BARBU I. SCONDACESCU
Judecător-Președinte la Trib. Ilfov

DUMITRU I. DEVESEL
Avocat

CONST. N. DUMA
Doctor în Drept
Judecător-Președinte la Trib. Ilfov

CU O PREFAȚĂ DE

CONST. G. RĂTESCU
Președinte la Înalta Curte de Casație și Justiție

BUCUREȘTI
„CARTEA ROMÂNEASCĂ"
1934

1138

www.dacoromanica.ro

Toate exemplarele vor purta semnăturile a cel puțin doi din autori.

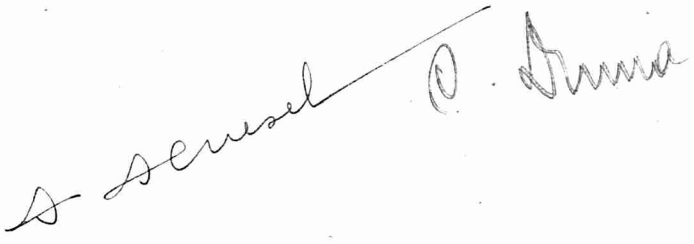

www.dacoromanica.ro

PREFAȚĂ

Proprietatea literară și artistică, despre care s'a spus că e „la plus sacrée, la plus inattaquable, la plus personnelle de toutes les propriétés", *formează obiectul lucrării ce am fost solicitat să prefațez.*

Până în anul 1923, acest fel de proprietate era protejat în țara noastră prin legea presei din 13 Aprilie 1862, modificată în anii 1866, 1874, 1884, 1885 și 1904. Această lege conținea însă dispoziții succinte asupra materiei, reproduse după legea franceză din 19 Julie 1793.

Desvoltarea mișcării literare și artistice luând un avânt impunător în ultimul timp și în țara noastră, cerea o deosebită atenție din partea legiuitorului asupra reglementării protecțiunii dreptului de autor, în privința caruia dispozițiunile din legea presei deveniseră cu totul neîndestulătoare.

Legea din 28 Junie 1923 asupra proprietății literare și artistice, alcătuită în acest scop, se poate spune că înseamnă o etapă importanta în ocrotirea drepturilor autorilor în țara noastră asupra creațiunilor lor intelectuale, fiind una din cele mai complecte și în care s'a ținut cont nu numai de principiile noui de doctrină și jurisprudență, dar și de deziderate exprimate în congresele internaționale ce au avut loc.

Tendința majorității Statelor din întreaga lume este să ajungă la o lege tip, care să adopte principii identice pentru protejarea operelor intelectuale, tendință favorizată de împrejurarea că nu există în domeniul juridic un drept, care în ordinea internațională să fie recunoscut într'o mai mare măsură, ca dreptul de autor. Caracterul cosmopolit al acestui drept, a făcut ca toate Statele sa voiască ca sistemul protector al drepturilor intelectuale, să treacă din domeniul național în cel internațional, spre a ajunge la un regim uniform de protecțiune.

Legiuitorul nostru, după cum rezultă din expunerea de motive a legii din 1923, a fost și el preocupat de această idee la alcătuirea ei, ținând seamă de deziderate exprimate de diferitele congrese internaționale asupra proprietății literare și artistice, și în special de congresele dela Berna, Paris și București, precum și de dispozițiunile Convențiunii internaționale dela Berna, cu modificările ei ulterioare.

www.dacoromanica.ro

Legea totuși nu poate fi considerată perfectă. Cu toată grija avută la întocmirea ei, unele texte au rămas confuze, s'au strecurat în lege unele contradicțiuni și câteva chestiuni importante nu au fost rezolvate. Printre acestea din urmă se poate cita contractul de editare.

Jurisprudența noastră nu este prea bogată în această materie, iar doctrina este încă foarte redusă; de aceia interpreții acestei lucrări au fost nevoiți să recurgă, pe lângă luminele isvoarelor legii, la doctrina și jurisprudența străină pentru rezolvarea diferitelor probleme ce li se pun. Lucrarea Domnilor Barbu Scondăcescu, Constantin Duma și Dimitrie Devesel, asupra legii proprietății literare și artistice, răspunde unei necesități ce se simțea de mult în literatura noastră juridică.

Autorii au adunat în 354 de pagini un bogat material de doctrină și jurisprudență străină și română, făcând și numeroase trimiteri la autorii străini recunoscuți ca autorități în materie.

Prin observațiunile făcute sub fiecare articol autorii realizează adevărate studii pline de interes pentru oricare cercetător.

Caracterul dreptului de autor și numeroasele controverse ce s'au ivit asupra lui în doctrină, operele literare, muzicale și artistice, care fac obiectul acestui drept, întinderea dreptului moral al autorului asupra operei sale, regimul succesoral instituit de lege în această materie, contractul de editare, operele anonime, pseudonime și postume, materia colaborării și formele sub care se prezintă, — toate aceste chestiuni găsesc în lucrarea de față o amplă și judicioasă desvoltare. In special, materia contrafacerilor și a contravențiunilor, a pedepselor și a procedurii instituită de lege, — partea dispozițiunilor penale a legii — sunt tratate cu competință de specialiști, autorii examinând toate dificultățile teoretice la care dă naștere aplicațiunea legii.

Prin forma în care e scrisă și prin importanța materialului doctrinar și jurisprudențial adunat, lucrarea se recomandă singură atât pentru juriști, cât și pentru toate categoriile de intelectuali, cari vor găsi în ea, pe lângă jurisprudența cea mai recentă a instanțelor noastre judecătorești, și toate chestiunile de specialitate și problemele de interes general în legatură cu materia.

CONST. G. RĂTESCU
Președintele Secțiunei II a Inaltei Curți
de Casație și Justiție.

---

www.dacoromanica.ro

EXPUNERE DE MOTIVE

Dela început trebue să recunoaştem că drepturile scriitorilor şi ale artiştilor noştri sunt garantate în legislaţiunea românească. Mai mult decât atât, această legislaţiune garantează, în aceeaş măsură, şi drepturile de proprietate literară şi artistică ale scriitorilor şi artiştilor străini. Trebue să recunoaştem însă totdeauna că astăzi, atât desvoltarea, pe care au luat-o arta şi literatuta cât şi noile probleme şi controverse ce s'au ivit în decursul vremurilor în delicata chestiune a proprietăţii literare şi artistice, precum şi diferitele inovaţiuni, modificări, lămuriri şi înbunătăţiri ce s'au făcut în legislaţiunile mai tuturor ţărilor, ne obligă şi pe noi la modificarea, completarea şi refacerea vechei legi din 1 Aprilie 1862, care împreună cu regulamentul ei din 4 Maiu 1862 şi câteva articole din codul penal dela 1864 au guvernat până azi drepturile scriitorilor şi ale artiştilor noştri.

Această lege, — o copie necompletă a legii franceze din 1793 — ca multe altele, nu răspundea unei necesităţi simţite a timpului. Intr'adevăr, recunoaşterea dreptului de proprietate literară şi artistică presupune posibilitatea pentru scriitori şi artişti de a trage din operele lor nu numai foloase morale, dar şi materiale,— ceeace la 1862 era aproape exclus.

Intr'o scrisoare, pe care Vasile Alexandri o adresa d-lui Iacob Negruzzi (20 Ianuarie 1869), marele nostru poet scria: „Ţi-am vorbit, mi se pare, de un proect ce am de a publica întregul meu repertor dramatic. Caut pentru aceasta un editor căruia i-aş lăsa tot beneficiul vânzării, dar tot odată şi toată cheltuiala şi osteneala tiparului. Nu ai putea să-mi găseşti un asemenea juvaer?" D. Iacob Negruzzi găsi „juvaerul" căutat, ceeace îl făcea pe Alexandri să-i scrie (10 Februarie 1869): „Cristof Columb a descoperit America; d-ta ai făcut o descoperire şi mai rară şi mai neaşteptată: ai descoperit un editor de opere literare".

Legea dela 1862, care, precum se vede din aceste citate, era mai mult un ornament fără utilitate practică al edificiului nostru legislativ depe acele vremuri, a continuat să rămână neatinsă şi după ce condiţiunile s'au schimbat şi continuă să rămână şi astăzi când atâţia scriitori şi artişti isbutesc să trăiască după urma operelor lor şi când atâţia editori se îmbogăţesc prin editarea şi răspândirea acestor opere.

Conform dispoziţiunilor cuprinse în legea presei din 1862 sub titlul „despre proprietatea literară", autorii de opere literare şi artistice, în tot cursul vieţii lor,

www.dacoromanica.ro

se vor bucura ca de o proprietate a lor de dreptul exclusiv de a reproduce și a vinde operele lor sau de a trece către alții această proprietate. Moștenitorii sau cesionarii se vor bucura de același drept, în termen de 10 ani după moartea autorului. Toate aceste drepturi se garantează și autorilor din Statele străine, care, cu reciprocitate, vor garanta în cuprinsul teritoriilor lor proprietatea literară.

In afară de aceste dispoziții principale, legea mai prevede dreptul de proprietate asupra ziarelor, revistelor și articolelor din ziare și reviste; dreptul rezervat autorilor de a reprezenta și publica compunerile dramatice; dreptul de proprietate numai asupra textului unei traduceri; sancțiunile împotriva contrafăcătorilor și a vânzătorilor de opere contrafăcute. In legătură cu aceste prevederi ale legei presei trebue puse și art. 339, 340, 341 și 342 din codul penal, în care se prevăd penalitățile și amenzile ce se dau contrafăcătorilor literari și artistici.

Este, credem, de prisos să mai insistăm asupra necesității de a revizui, a îmbunătăți și a completa aceste dispoziții. Precum am spus mai sus, literatura și arta noastră au luat desvoltări, pe care legiuitorul din 1862 nu le putea bănui. Raporturile dintre autori și editori, în vederea unor beneficii materiale, au devenit așa de frecvente și așa de complexe încât e peste putință a le lăsa sub regimul vag al legii în vigoare. Conflictele dintre dânșii, pe care justiția e chemată destul de des să le rezolve, dovedesc trebuința, în această materie, a unei legislațiuni cât mai complete, inspirate de principiile și necesitățile timpului în care trăim.

Dealtfel și țările străine n'au stat pe loc în această chestiune. Așa, în Franța, legii dela 1793 i-a urmat o mulțime de alte legi complimentare, decrete și ordonanțe, cele din urmă din 1895 și 1921, care au adus multe îmbunătățiri drepturilor autorilor. Tot astfel și în Spania prin legile dela 1879, 1894 și 1896; în Italia prin legea dela 1872; în Ungaria prin legile dela 1884 și 1886; în Belgia prin legea dela 1886; în Austria prin legea dela 1895; în Rusia prin legea din 1896; în Anglia prin legea dela 1888; în Statele-Unite prin legile din 1891, 1893 și 1895; în Mexic prin codul civil și legea din 1894; în Brazilia prin codul penal din 1890 și Constituția din 1891; în Venezuela prin legea din 1894; în Norvegia prin legea din 1893; în Germania prin legile din 1876 și 1892; în Olanda prin legea din 1891; în Danemarca prin legile din 1879 și 1889; în Suedia prin legile din 1877 și 1883; în Elveția prin legea din 1922, Intre alte îmbunătățiri, termenul în timpul căruia moștenitorii sau cesionarii. autorilor aveau dreptul de a se bucura în mod exclusiv de beneficiile produse de operile literare și artistice ale părinților sau rudelor lor, s'au ridicat în Franța, Rusia, Belgia și Ungaria dela 10, 20 și 30 ani la 50 ani, în Italia dela 20 și 30 ani la 40 ani, plus alți 40 ani sub formă de redevență; în Spania dela 30 ani la 80. Numai în România nu s'a adus până acum nici o modificare mai importantă dispozițiunilor legii din 1862, deși neclaritatea și insuficiența acestei legi s'a discutat în atâtea rânduri de Tribunalele noastre. Legea din 23 Martie 1904, care desființează formalitatea efectuării depozitului prevăzut de art. 9, dispoziție de altfel dreaptă și salutară care a tăiat multe controverse, este mai mult o lege modificatoare a legii din 1885 referitoare la obligația tipografilor și atelierelor de arte grafice de a trimite câte

www.dacoromanica.ro

două exemplare din publicațiunile ce tipăresc Academiei și bibliotecilor naționale, decât o lege modificatoare a legii presei din 1862 relativă la proprietatea literară.

De aceea credem că a sosit timpul de a alcătui o lege completă, clară și precisă, care pe cât posibil să nu mai dea naștere la îndoeli și controverse și care, ținând seamă de toate legile, modificările și îmbunătățirile aduse drepturilor așa de naturale și legitime ale scriitorilor și ale artiștilor din alte țări, să fixeze și la noi în mod cât se poate mai statornic drepturile de proprietate literară și artistică ale scriitorilor și artiștilor noștri în raporturile lor cu editorii, cesionarii, traducătorii sau reproducătorii operelor lor intelectuale și, în fine, cu toți aceia cu care dreptul lor ar fi în conflict, garantând prin dispozițiuni legale respectarea acestor drepturi. Căci după cum legile în ființă garantează în mod îndestulător proprietatea mobiliară și imobiliară, este un interes social, cultural și economic tot așa de superior ca și proprietatea intelectuală, care alcătuește patrimoniul cultural cel mai înalt și mai de valoare al unei națiuni, să fie tot așa de complet garantată. Pe lângă aceasta, un superior sentiment de justiție cerea imperios garantarea acestor drepturi sfinte și netăgăduite de nimeni.

De aceea ne-am hotărât să aducem prezentul proect de lege care ține seamă de toate legile noui votate în alte țări cu privire la drepturile autorilor, precum și de toate desideratele exprimate în diferitele congrese internaționale ținute la 1858, 1878 și 1900 în Paris, la 1861 și 1877 în Anvers și mai ales acel ținut la Berna în 1886 sub președinția lui Numa Droz, care a pus bazele convenției internaționale cunoscută sub numirea de *„Uniunea pentru protecțiunea operelor literare și artistice"* și din care fac parte cele mai importante State din Europa. Am ținut deasemenea socoteală în prezentul proect de lege și de discuțiunile ce au avut loc la congresul internațional dela Paris din 1900 și de proectul tip alcătuit cu acea ocazie, precum și de desideratele exprimate în congresul internațional ținut în 1906 la București, unde guvernul român, prin glasul a doi miniștri, regretatul D. Grecianu ca ministru al justiției și dl. M. Vlădescu, ca ministru al Cultelor și Instrucțiunii publice, au promis, pe de o parte, că România va adera la convenția dela Berna, iar pe de altă parte că vor prezenta Corpurilor legiuitoare o lege care să coordoneze și să regulamenteze toate principiile asupra materiei proprietății literare și artistice, ceeace a avut loc la 1907, fără însă ca legea proectată de fostul ministru al Instrucției C. Dissescu, să poată fi trecută prin Corpurile legiuitoare.

* * *

Inainte de a intra în expunerea economiei acestui proect de lege voi căuta a da câteva lămuriri asupra titlului ce i-am dat. Denumirea de „proprietate literară" nu este primită de toți autorii de drept și jurisconsulții care s'au ocupat cu această problemă. Principiul proprietății literare și artistice, adică dreptul autorilor de

www.dacoromanica.ro

scrieri sau opere de artă (literaţi, dramaturgi, compozitori muzicali, pictori, sculptori, arhitecţi, etc.), de a le exploata şi a se folosi în mod exclusiv de beneficiile ce ele pot produce, precum şi de a dispune de ele şi a le transmite moştenitorilor lor, n'a fost recunoscut la început multă vreme, el fiind nesocotit şi tăgăduit chiar. Dacă la Romani şi la Greci el n'a existat legalmente, cauza era că pe acele vremuri, dată fiind imperfecţiunea mijloacelor de reproducere, proprietatea literară şi artistică nu era ameninţată de a fi contrafăcută. Tiparul nu era cunoscut, iar mijloacele tehnice de reproducere a operelor de artă erau rudimentare, aşa că nu constituiau un pericol pentru scriitori şi artişti.

In timpurile moderne însă, dreptul de proprietate literară şi artistică a fost contestat şi tăgăduit pe temeiul că operele intelectuale datorite talentului şi geniului nu sunt susceptibile de proprietate ca unele cărora le lipsesc cele trei elemente juridice, caracteristice proprietăţi după dreptul roman : *usus, fructus şi abusus.* Unii consideră acest drept al autorilor ca o proprietate *„sui generis"*, alţii ca un *privilegiu* acordat de legiuitor, iar alţii înlăturând cu totul ideia de proprietate, îl denumesc pur şi simplu *drept de autor.* Cu totul altfel priveau acest drept unii jurisconsulţi. Astfel, Chapelier, în 1791, înaintea votării legii asupra proprietăţii literare în Franţa, zicea : „Cea mai sfântă, cea mai legitimă şi, aşi putea spune, cea mai personală dintre toate proprietăţile, este producţiunea literară, fructul cugetării omeneşti". Iar Lakanal, raportorul legei franceze din 1793 asupra proprietăţii literare, spunea la rândul său : „Dintre toate proprietăţile, aceea care se poate contesta mai puţin, este fără îndoială a producţiunilor geniului şi dacă trebue să ne mirăm de ceva, e de faptul că a mai putut fi nevoe ca această proprietate să fie recunoscută şi exerciţiul ei să fie asigurat printr'o lege positivă".

După o jumătate de veac, la 1803, Napoleon a spus, referindu-se la proprietatea literară : „Cred că opera intelectuală este o proprietate ca şi o moşie, ca şi o casă, şi că ea trebue să se bucure de aceleaşi drepturi şi să nu poată fi înstrăinată decât pentru cauză de utilitate publică". Unii jurisconsulţi, ca Cl. Couhin, a opinat că : „Expresiunea de proprietate literară şi artistică nu este numai consfinţită de obiceiuri, dar este încă, din punct de vedere raţional şi ştiinţific, de cea mai riguroasă îndreptăţire". Pouillet şi Acollas o consideră ca o proprietate *sui generis* ; Edmond Picard, directorul *Pandectelor belgiene,* o denumeşte *proprietate intelectuală,* iar alţi jurisconsulţi, ca : Ed. Laboulaye, Casatti, Victor Janlet, Maréchal şi alţii, asimilează dreptul de proprietate literară şi artistică cu însăşi proprietatea funciară, a cărei origine este dreptul natural. Sunt chiar unele legislaţiuni, ca acelea ale Mexicului, Venezuelei şi Guatemalei, care au introdus acest principiu în legile lor asupra proprietăţii operelor intelectuale, admiţând *perpetuitatea* drepturilor autorilor şi asimilând aceste drepturi cu acelea care decurg din proprietatea propriu zisă.

Art. 1253 din legea Mexicului spune categoric : „Autorul unei opere intelectuale se va bucura de dreptul de proprietate intelectuală în tot timpul vieţii sale ; după moartea sa această proprietate trece la moştenitorii lui, conform legilor care regulează proprietatea ordinară".

www.dacoromanica.ro

Dintre toate țările din lume, singurele care nu au absolut nici o dispoziție legislativă asupra proprietății lucrărilor intelectuale sunt: Abisinia, Afganistanul, China, Congo, Orange, Persia, Siberia și Siamul.

La noi, legea presei din 1 Aprilie 1862, în cele 11 articole dela început, care legiferează materia drepturilor autorilor, poartă titlul: *Despre proprietatea literară.* Intreg acest capitol este reproducerea aproape fidelă a legii franceze din 16 Julie 1793, care este intitulată de asemenea: *Legea asupra proprietății literare.*

Legiuitorul român însă, ca și legiuitorul francez pe care l-a copiat, deși intitulează această lege *Despre proprietatea literară,* în dispozițiunile sale s'a îndepărtat dela aplicarea principiului proprietății în materie de opere literare și artistice, deoarece legea noastră, ca și cea franceză, limitând drepturile autorilor la un anume număr de ani după moartea lor, e foarte greu de admis ca această limitare în timp să intre în caracterul unei adevărate proprietăți.

E cert, deci, că legiuitorul român dela 1862, îmbrățișând denumirea de *proprietate literară,* n'a consființit în dispozițiunile legii respective principiul care se leagă cu elementele juridice și cu caracterul unei adevărate proprietăți,. Chiar legiuitorul francez mai târziu, cu ocaziunea unei modificări făcute în 1866, a schimbat denumirea legii în aceea de: *Droits d'auteur.*

La noi, d. C. Dissescu este de părere că dreptul ce legea acordă autorilor asupra operilor lor este un *simplu privilegiu.* D-nii Trandafir Djuvara, Ministru Plenipotențiar, și C. Hamangiu, consilier la Curtea de Casație, cari împreună cu d. Dissescu sunt cei dintâi în țară la noi, cari s'au ocupat în scrierile lor de chestiunea proprietății literare și artistice, sunt partizanii tezii că proprietatea literară și artistică constitue un adevărat drept de proprietate, cu toate caracteristicele prevăzute de codul civil. Chiar unele tribunale dela noi au admis această teorie cu ocazia unor procese ce au judecat în această materie.

S'au mai ocupat la noi cu chestiunea proprietății literare și artistice și d-nii I. D. Ghica, C. Anghel și Al. Nicolau.

Dată fiind tradiția care a impus această denumire, ajunsă aproape uzuală în limbajul oamenilor de drept, în tratatele de doctrină și chiar în expresiunile și actele convențiunei dela Berna, noi vom păstra în proectul nostru denumirea de proprietate literară și artistică, așa cum a fost intitulată și legea dela 1862, ca una ce ni se pare și mai proprie și mai conformă cu tradiția și cu scopul urmărit de legea ce propunem. Căci în fond, nu titulatura unei legi face ca ea fă fie bună sau rea, ci tendința și rezultatul final ce urmărește legea, acela de a garanta și ocroti cât mai complet și mai incontestabil dreptul sfânt și legitim al acelora cari nu cer privilegii sau favoruri, ci confirmarea legală a acestui drept al lor, de a li se respecta munca și opera și de a putea trăi din produsul muncii lor intelectuale.

* * *

Am arătat mai sus că la alcătuirea acestui proect de lege am avut în vedere toate lucrările ce s'au scris mai recent asupra materiei proprietății literare și artistice;

www.dacoromanica.ro

toate legile şi proectele de legi ce s'au propus în alte ţări şi la noi, precum şi toate dezideratele exprimate de diferitele congrese internaţionale de proprietate literară şi artistică, şi mai ales de acela dela Berna din 1886 şi cel dela Paris din 1900, care a întocmit şi un proect tip de legislaţie, precum şi acela din Bucureşti din 1906. Am avut în vedere chiar şi ultimul proect de modificare al legii franceze, propus în Martie 1921, în parlamentul francez, de dl. Marcel Plaisant, deputat din Saône, cu privire la dreptul de control al autorilor asupra drepturilor lor concesionate editorilor, control ce are în vedere mai mult un interes moral şi cultural. In special în proectul nostru am căutat să lămurim şi să precizăm unele chestiuni rămase obscure sau controversate în legea dela 1862; să completăm lacunele observate în legislaţia noastră, cu dispoziţii deja legiferate în alte ţări, şi să adăugăm noui dispoziţiuni, pe care doctrina şi jurisprudenţa proprietăţii literare şi artistice, precum şi nevoile scriitorilor şi ale artiştilor le-au făcut să fie indispensabile într'o legislaţie modernă.

Astfel, spre a ne conforma dezideratelor convenţiunii dela Berna pe care România n'a semnat-o încă şi spre a face aproape inutile şi superflue orice convenţii diplomatice cu privire la materia proprietăţii literare şi artistice, noi am admis principiul cel mai liberal şi mai drept în acelaş timp, principiul care era cuprins într'o oarecare măsură şi în legea din 1862, de a garanta drepturile de autor ale străinilor în tot timpul vieţii lor chiar fără condiţia reciprocităţii. Legea noastră din 1862, garantând dreptul de proprietate literară al autorilor străini, supunea această garanţie condiţiunii reciprocităţii. N'am mai găsit util de a păstra această condiţiune cât timp autorul străin este în viaţă, deoarece acordând cea mai largă garanţie drepturilor autorilor străini, prin aceasta punem întru câtva o stavilă traducerilor neautorizate care au invadat şi viţiat literatura noastră naţională, constituind pentru ea o adevărată concurenţă neleală. Inlăturând din legislaţia noastră dispoziţia condiţională a reciprocităţii, am aderat în mod indirect la statutele convenţiei dela Berna, făcând astfel superfluă participarea noastră la acea convenţie, în care suntem implicit intraţi. Această dispoziţie liberală din proectul ce prezentăm are darul în acelaş timp de a face inutile orice convenţiuni diplomatice ce am avea nevoe să încheem cu diferite State, cum am încheiat deja până acum cu Franţa şi Italia în 1907 şi cu Belgia şi Austria în 1900, făcând în acelaş timp ca legislaţia noastră să fie în această materie una din cele mai liberale şi mai înaintate, alături de legislaţia Franţei şi a Belgiei.

Păstrăm însă condiţia reciprocităţii în ceeace priveşte drepturile moştenitorilor autorilor străini, faţă de aceştia, cari nu sunt creatorii operelor intelectuale, neputând lua aceeaşi largă şi întinsă măsură ca faţă de autorii însişi.

O altă chestiune pe care am căutat s'o elucidăm definitiv în proectul de lege ce prezentăm, este aceia a depozitului. Formalitatea aceasta incomodă şi grea de îndeplinit, mai ales pentru autorii străini, mai subsistă şi astăzi în Franţa şi alte ţări. La noi ea a fost înlăturată, cum am arătat mai sus, prin legea din 23 Martie 1904, operă a d-lor Traian Djuvara şi I. Bianu, lege care spune categoric la finitul ei că: *„Art. 9 al legii presei din 1 Aprilie 1862 este abrogat"*. Singura obiecţiune, care se poate aduce acestei dispoziţiuni, este că nu era cuprinsă în însăşi legea pe care o modifica,

www.dacoromanica.ro

ci într'o lege străină ei, aceea relativă la obligaţia tipografilor şi atelierelor de arte grafice de a trimite câte două exemplare, din publicaţiunile ce tipăresc, Academiei şi Bibliotecilor naţionale. Noi am căutat prin proectul de faţă s'o legiferăm în însăşi legea asupra proprietăţii literare şi artistice la care se referă, şi unde trebue să fie locul ei firesc.

Incă o chestiune importantă căreia proectul de faţă cată a-i da o soluţie dreaptă, conformă şi cu interesele scriitorilor şi ale artiştilor, dar în acelaş timp şi cu interesele tot aşa de superioare ale culturei generale, ale justiţiei şi ale utilităţii sociale, este aceea a termenului până la care se întind drepturile moştenitorilor autorilor, cari după legea dela 1862 este limitat numai la 10 ani. Evident că acest termen al legii din 1862 este prea scurt. La 1862, când literatura noastră era abia în formaţie, acest termen putea fi îndestulător. Astăzi însă el nu mai corespunde faţă de desvoltarea luată de literatura noastră şi faţă de situaţia economică a scriitorilor şi artiştilor noştri. Această limitare scurtă în timp are două mari desavantaje pentru autori. Intâi, preţul cesiunilor ce ei fac editorilor în timpul vieţii lor este mic şi uneori derizoriu, deoarece librarul editor, când contractează, are în vedere întotdeauna lungimea timpului în care poate tipări şi exploata opera cesionată lui de autor. Când el ştie că după moartea autorului nu-i mai rămâne înainte decât 10 ani pentru exploatarea comercială a cărţii cumpărate şi cum el nu poate fi sigur de lungimea vieţii autorului, e firesc ca preţul ce oferă să fie în raport cu acest timp. Acelaş lucru se întâmplă şi în cazul când autorul necesionând în timpul vieţii lui dreptul asupra scrierilor şi operelor sale, moştenitorii, la rândul lor, nu pot trage beneficii din opera soţului sau a părintelui decât numai în scurtul timp de 10 ani. Şi tot pentru acelaş motiv, preţul ce vor dobândi prin o cedare a dreptului lor faţă de un editor va fi de asemenea mic şi uneori derizoriu. Era dar o chestiune de dreptate de a nu lăsa pe văduva, părinţii şi copiii autorilor la capriciul unor asemenea greşite şi nedrepte dispoziţiuni legislative şi a evita spectacolul injust şi dureros de a-i vedea pe aceştia trăind în mizerie, pe când editorii şi librarii se îmbogăţesc cu beneficiile ce trag din exploatarea comercială a operilor. Cazul d-nei Vasile Alexandri este tipic în această privinţă. In afară de aceasta, sunt cazuri în care o scriere sau o operă de artă nu e suficient apreciată în cursul vieţii autorului; tocmai după moartea lui valoarea ei fiind pusă în adevărata lumină, abia atunci ea este îmbrăţişată de public. Ar fi nedrept, deci, ca în acest caz moştenitorii autorului să nu profite de beneficiile ce ea ar putea produce. Deaceea am ridicat acest termen la 30 ani. Nu se poate susţine că acest interval de 30 ani ar fi prea lung, deoarece cultura unei ţări şi utilitatea socială nu pierd nimic respectându-se un drept aşa de sfânt şi de natural, cum este acela al autorilor şi al moştenitorilor lor, operile unui autor putând fi tot aşa de mult răspândite şi în cazul când editorii sau librarii vor fi obligaţi de a plăti o sumă de bani moştenitorilor autorilor.

In privinţa dreptului la moştenire, prin derogare dela dreptul comun, l-am limitat numai la tatăl şi mama autorului, la copiii săi, la soţie, pe care am pus-o pe picior de egalitate cu copii, şi la nepoţii de fii ai autorului.

www.dacoromanica.ro

După trecerea acestor 30 ani, în interesul şi mai larg al culturii şi utilităţii sociale, şi pentru a se stabili un stimulent şi o concurenţă mai vie între editori şi librari în scopul răspândirii cât mai întinsă şi a eftenirii cât mai mare a lucrărilor intelectuale, opera va cădea definitiv în domeniul public, ori cine având libertate absolută de a o tipări fără nici o autorizaţiune în condiţiunile şi cu sancţiunea arătată în art. 3 al legii privitoare la controlul de către cei în drept sau de către Academia română. Acest control de ordin moral şi intelectual l-am crezut absolut necesar pentru ca operele originale să nu fie desfigurate, denaturate şi maltratate de orice editor lipsit de scrupule sau care nu are priceperea şi dragostea de a reda pur şi neschimbat textul original al autorului. Ideia acestui control moral ne-a fost sugerată de un proect recent depus în Camera franceză de deputatul Marcel Plaisant, proect pe care, găsindu-l bun şi în interesul superior al culturii, l-am îmbrăţişat, fără a ne mai preocupa dacă a fost sau nu admis de Parlamentul francez. Noi am lărgit chiar acest control, întinzându-l şi la operele căzute în domeniul public şi învestind cu dreptul acestui control de ordin intelectual-cultural pe cea mai superioară instituţiune culturală la noi: Academia română.

* * *

Trecând acum la analiza economiei acestui proect de lege, ţinem a da următoarele explicaţiuni:

In art. 1 proectul de lege ce prezentăm proclamă principiul general atât de scump scriitorilor şi artiştilor de la noi şi din toată lumea, al dreptului de proprietate exclusivă asupra producţiunilor intelectuale. Am îmbrăţişat în redactarea cuprinsului acestui articol ideile cele mai largi şi mai liberale, care sunt în acelaş timp şi cele mai juste, stipulând că: „Dreptul de proprietate literară şi artistică, adică proprietatea producţiunilor intelectuale, este respectat şi garantat în România, fără îndeplinirea nici unei formalităţi sau înregistrări şi fără efectuarea nici unui depozit atât Românilor, cât şi străinilor în mod egal.

Proectul de lege [în acest prim al său aritcol statorniceşte într'un mod care înlătură ori ce îndoială şi orice controversă juridică, că autorul unei lucrări intelectuale de orice natură se bucură în mod exclusiv şi absolut în tot timpul vieţii sale de beneficiul integral, moral şi material ce poate produce creaţiunea inteligenţei şi imaginaţiunii sale. Ne-am conformat prin aceasta deziderateloor întregei doctrine juridice în materie de proprietate literară şi artistică, precum şi indicaţiunilor jurisprudenţei generale, legiferând şi sancţionând în mod hotărît acest drept exclusiv de proprietate al scriitorilor şi artiştilor.

Intregul capitol I, intitulat: „*Dispoziţii generale*", tratează chestiunile de principiu, statornicind în art. 1—17 ideile generale care sunt la baza acestui proect de lege şi asupra cărora am insistat la începutul acestei expuneri de motive.

Prin art. 7 am asimilat dreptul de proprietate literară şi artistică al autorilor cu dreptul propriu zis de proprietate, legiferând că el este: „*mobiliar, cesibil, cu titlul*

www.dacoromanica.ro

gratuit sau oneros și transmisibil prin succesiune „ab intestat" sau testamentară, în total sau în parte, pe tot timpul duratei lui sau numai pentru un anume timp, dispozițiunile din codul civil asupra succesiunilor fiindu-i aplicabile întocmai", cu rezerva derogărilor din art. 4.

Am crezut necesară această asimilare, pentru a pune drepturile scriitorilor și ale artiștilor asupra operelor lor intelectuale pe același picior de tratament ca și cele ce se referă la proprietatea propriu zisă.

In art. 8 și 9 am pus principiul sfânt al inviolabilității gândirii și conștinței autorului, lăsându-i dreptul de a interzice moștenitorilor publicarea unor opere ale sale, în privința cărora el are anume rezerve sau scrupule de a nu le publica, limitând însă acest drept la maximum 30 ani după moartea sa, putând indica prin testament și persoana sau instituția pe care o însărcinează cu publicarea lucrării și executarea voinței sale. Am limitat acest drept și nu l-am lăsat absolut, în interesul culturii generale. Art. 9 completează această idee, legiferând că: „cât timp opera unui autor se află în stare de manuscris, note, schițe, planuri, etc., ea este insesizabilă, așa că nici creditorii autorilor, nici acei ai moștenitorilor, nu o pot sechestra sau urmări, de a o publica, reproduce sau reprezenta în public". Era și firesc aceasta. Opera unui autor în stare de manuscris, fie că nu e terminată, fie că, terminată fiind, autorul are anume cuvinte și considerații de a nu o da publicității, nu poate forma un gaj al creditorilor, un obiect ce poate fi urmărit și vândut. Ea trebue să rămână secretă și necunoscută marelui public, autorul singur fiind stăpân de a determina momentul și oportunitatea publicării manuscrisului. Renouard, un autor de drept, asupra acestei chestiuni spunea cu drept cuvânt că: *„manuscrisul este ca un fel de conversație a autorului cu sine însuși, este sanctuarul conștiinței sale"*. Era firesc, deci, ca acest *„sanctuar al conștiinței"* autorilor să rămână absolut secret, inviolabil și insesizabil, ceeace am făcut edictând textul art. 9.

In art. 11 și 12 al proectului de lege am căutat să stabilim principiul deja fixat în doctrina și jurisprudența proprietății literare și artistice, că dreptul de publicare al operelor dramatice, muzicale și de proprietate al operelor artistice este cu totul independent de dreptul de reprezentare, executare sau reproducere. Cesionarea unuia nu presupune și cesionarea celuilalt. Ele formează drepturi absolut deosebite, susceptibile de cesiuni și contracte deosebite. In caz de tăcere a convenției sau contractului dintre autor și editor, dreptul de reprezentare sau executare în materie dramatică și muzicală, precum și dreptul de reproducere în materie artistică se presupune a fi rămas rezervate autorului. Este de altfel logică și firească această dispoziție legislativă. Adeseori dreptul de reprezentare al unei drame sau comedii, de executare a unei compoziții muzicale, sau de reproducere a unei opere de artă valorează, din punctul de vedere comercial al rentabilității, cu mult mai mult decât prețul operei publicate în volum sau al operei de artă vândută în original. In străinătate mai ales aceste disproporții de rentabilitate sunt neînchipuit de mari. Se citează cazul de tablouri sau sculpturi vândute cu un preț, iar dreptul de reproducere al acestor opere de artă cesionate cu un preț de sute de ori mai mare.

www.dacoromanica.ro

Cap. II (Art. 18—20) tratează în special despre *„operele literare"*.

Cap. III (art. 21—23) despre *„operele dramatice și muzicale"*, iar cap. IV (art. 24—28) tratează despre : *„operele artistice"*.

In toate aceste capitole 2, 3 și 4 (art. 18—28) din proectul ce prezentăm, se legiferează în mod separat pentru fiecare creațiune intelectuală, drepturile și obligațiunile autorilor asupra producțiunilor lor literare, științifice, dramatice, muzicale și artistice. La începutul fiecărui capitol se pune principiul dreptului exclusiv ce-l au autorii asupra lucrărilor, talentului și imaginațiunii lor de a le publica, ceda gratuit sau oneros, de a le vinde și exploata cum vor crede ei de cuviință, de a autoriza traduceri, reproduceri, reprezentări și executări. Orice atingere a acestor drepturi își are sancțiunea și pedeapsa în cap. 10, care tratează despre : contrafaceri, contravenții și pedepse cu trimiteri la codul penal (art. 339—342).

Art. 19 cuprinde cazurile în care dreptul de proprietate literară și artistică este încălcat și pedepsit, iar art. 20 enumără cazurile excepționale și limitate în care, în interesul culturii generale și mai ales al acelei didactice și populare, acest drept poate fi atins fără a prejudicia însă din punct de vedere pecuniar pe autori. In acelaș timp am căutat să lăsăm câmp larg și cea mai mare libertate de apreciere criticei literare, dramatice și artistice sau istoriei literaturii și a artelor, antologiilor, crestomațiilor, publicațiunilor populare, enciclopediilor și dicționarelor. In astfel de lucrări consființim dreptul de a se putea face citații și reproduceri în mod izolat și parțial din operele literare muzicale sau artistice, cu obligațiunea indicării numelui autorului și a titlului lucrărilor din care se fac aceste reproduceri parțiale. Numai în lucrările didactice pentru cursul primar și liceal se dă voe acelor care publică *cărți de cetire, gramatice, compoziții* sau alte lucrări de asemenea natură să facă extrase, rezumate, adaptări sau localizări, arătând deasemenea numele autorului și titlul lucrărilor după care s'au făcut aceste extrase.

Neîndeplinirea acestor obligațiuni și călcarea îndatoririlor impuse în acest articol pot constitui fie elementele unui delict de contrafacere, fie o contravențiune care se pedepsește conform art. 48—59 din cap. 10, care tratează despre : contrafaceri, contravenții și pedepse.

Cap. V (art. 29—30) regulează proprietatea literară și artistică a operelor anonime, pseudonime și postume.

In privința acestor dim urmă, proectul de față a căutat să înlăture tentativele unor moștenitori sau a unei persoane fără scrupule de a-și însuși cu rea credință și a publica pe numele lor propriu operele scriitorilor și ale artiștilor, care rămân după moartea lor necunoscute marelui public. Pentru a înlătura asemenea fraude literare, proectul de lege ce prezentăm, ținând seamă de părerile doctrinei în această materie, păreri reprezentate prin penele cele mai autorizate, a stipulat că moștenitorii sau proprietarii unor asemenea opere necunoscute găsite la moartea autorului, se vor bucura de aceleași drepturi ca însuși autorul, considerându-se printr'un fel de ficțiune legală, din punct de vedere numai al beneficiarului pecuniar, ca și cum ei ar fi autorul. A nu fi acordat aceste beneficii moștenitorilor sau proprietarilor de opere

www.dacoromanica.ro

postume, ar fi fost să lăsăm câmp liber fraudelor literare. Pentru a înlătura însă ca operele deja căzute în domeniul public să nu fie scoase din acest patrimoniu comun, prin alipirea la ele a operelor postume, am legiferat că în acest caz operele postume nu pot fi publicate decât separat de acele deja căzute în domeniul public al aceluiaș autor.

Cap. VI (art. 31—34) tratează despre: „traduceri și reproduceri". Intr'însul, pe lângă drepturile de proprietate literară și artistică ce dobândesc traducătorii operelor literare sau dramatice sau reproducătorii prin mijloace mecanice sau chimice a operelor de artă, când aceste traduceri sau reproduceri se fac cu autorizațiunea autorului, se legiferează și chestiunea traducerilor operelor căzute în domeniul public, în special a celor clasice.

Natural că în acest caz traducătorul se bucură de dreptul de proprietate literară, acest drept însă neputând constitui un obstacol pentru alții de a face și ei traduceri după aceleași opere.

Cap. VII (art. 35—41) regulează dreptul de proprietate literară sau artistică al colaboratorilor. E firesc ca atunci când opera literară, dramatică, muzicală sau artistică este produsul unei colaborări între doi dau mai mulți scriitori, compozitori sau artiști, drepturile lor de proprietate să fie comune și egale. Natural că se pot stabili și convenții contrarii, în care aceste drepturi să fie modificate sau împărțite altfel. Convenția părților face legea.

Acest capitol lămurește, în articolele ce cuprinde, raporturile juridice și modalitățile ce pot naște din asemenea colaborări, fie între colaboratori, fie între ei și editori. Murind unul din colaboratori, în cazul când nu are moștenitori, partea sa revine de drept celorlalți colaboratori până la moartea ultimului colaborator. Opera lor va cădea în domeniul public după trecerea a 30 de ani dela moartea acestui din urmă.

In cap. VIII (art. 42—44) proectul de lege ce prezentăm se ocupă de chestia lucrărilor și actelor oficiale precum și a producțiunilor orale. Natural că lucrările cu un caracter oficial sau public, produs al colaborării ministerelor, administrațiunilor publice, a instanțelor judecătorești și mai ales a Parlamentului nu pot constitui pentru nimeni un drept de proprietate. Este necesar ca ele să fie cât mai mult răspândite și cunoscute, ele intrând în patrimoniul de unde își trag chiar isvorul necesității și utilității lor. Ele nu pot forma fundamentul unui drept privativ. Deaceea proectul de lege dispune că ziarele și revistele și orice alte publicațiuni periodice au libertate absolută de a le reproduce în rezumat sau în întregime. Când e vorba însă de publicarea lor în broșuri sau în volum, proectul de lege impune oarecare condițiuni și obligațiuni acelora care își iau sarcina colecționării lor.

In prim loc, publicarea în broșuri sau volum a discursurilor parlamentare, a conferințelor, a cursurilor profesorilor, nu se poate face decât cu autorizarea expresă a autorilor lor. Dacă cuvântul oral, pronunțat în public, este liber oricine de a-l produce, cuvântul scris, tipărit, nu mai poate fi la dispoziția ori și cui. Singure ziarele și revistele au libertatea de a le publica în cuprinsul lor. In broșuri și volume însă acest drept îl au numai autorii și editorii cărora ei le-a cedat acest drept.

www.dacoromanica.ro

In al doilea loc, cu privire la lucrările oficiale ale Parlamentului, ministerelor, instanțelor judecătorești și a oricăror administrațiuni publice, toate aceste acte și lucrări: legi, decrete, regulamente, tratate, circulări, jurisprudențe, publicate fie integral, fie în rezumat, nu sunt susceptibile de a creia cuiva un drept de proprietate asupra lor. Totuși colecționarea lor în broșuri sau volume, nu se poate face decât de aceia cari sunt doctori sau licențiați în drept, litere, științe ai unei Universități, Academii sau școli superioare și cari pe lângă aceste titluri mai au și un stagiu de cel puțin trei ani ca advocat, profesor, magistrat sau funcționar într'un Minister sau în orice alte instituțiuni publice de Stat. S'a crezut necesar a se lua aceste măsuri, publicarea unor asemeni colecțiuni trebuind făcute de persoane cu o cultură și o competință suficientă și cu o experiență oarecare în cunoașterea alcătuirii unor astfel de publicațiuni care angajează atâtea interese mari, publice sau private.

Cap. IX (art. 45—47) din proectul de lege alăturat tratează despre dreptul de proprietate al ziarelor, revistelor și a titlului lor.

Art. 45 din proect spune: *„Ziarele, revistele și orice alte publicațiuni periodice sunt proprietatea exclusivă a persoanelor sau a societăților cari le publică. Titlul lor deasemenea constitue un drept de proprietate, care este garantat aceluia care l-a creiat sau întrebuințat cel dintâiu"*.

In adevăr, nimic nu este mai caracteristic și mai personal ca titlul unei lucrări literare. Când e vorba de ziare, această caracteristică și exclusivitate este încă și mai mare. Un ziar reprezintă în fața cititorilor o credință, o doctrină, o politică, sau o anume școală literară, artistică, socială, economică, politică ori filozofică. Cea mai mică asemănare a titlurilor unor ziare poate da naștere la confuziuni, care sunt o pierdere materială și un mijloc de discreditare al ziarelor. De cele mai multe ori titlul unui ziar este pentru public garanția principală a ideilor ce el cuprinde și a opiniilor politice sau literare ce le îmbrățișază. Deaceea ori ce uzurpare a unui titlu de ziar sau revistă constitue o contrafacere.

Cât privește durata acestui drept, art. 45 din proect în aliniatele sale finale spune: *„Un titlu de ziar sau revistă încetează de a mai forma un drept exclusiv de proprietate dacă au trecut 10 ani din ziua când ziarul sau revista au încetat de a mai apare"*. Această prescripție poate fi însă întreruptă prin reapariținea, chiar neregulată, a ziarului sau a revistei, în intervalul acestor 10 ani. Cât privește reproducerea articolelor nesemnate, a polemicilor, informațiunilor, telegramelor, de orice natură ar fi ele, ce se publică în ziare sau reviste, ele se pot reproduce în întregime sau în rezumat, fără nici o autorizațiune, indicându-se însă ziarul sau revista din care au fost reproduse. Articolele cu caracter politic sau de polemică de aceiaș natură se pot reproduce deasemenea fără autorizarea autorului, chiar în cazul când sunt semnate.

Cap. X (art. 48—58) tratează despre: *Contrafaceri, contravenții și pedepse*, stabilind sancțiunile ce se aplică acelor cari aduc vreo atingere dreptului de proprietate literară și artistică. Proectul de lege deosebește din acest punct de vedere două specii de atingere a acestui drept de proprietate al autorilor: una mai gravă, care

www.dacoromanica.ro

constitue un adevărat atentat la dreptul de proprietate al autorilor, pe care l-am denumit *delict de contrafacere*, prevăzut și pedepsit de art. 339, 340, 341 și 342 din codul penal și de art. 48 din prezenta lege; cea de a doua, care consistă într'o călcare a condițiunilor și obligațiunilor prevăzute în acest proect de lege, pe care l-am numit *contravenţiune*, căruia i se aplică pedeapsa prevăzută în art. 49 din această lege. In art. 51 am prevăzut și o acțiune civilă, conform art. 998 din codul civil, chiar când e vorba de opere căzute în domeniul public, acțiune ce poate fi exercitată de moștenitori sau de Academia Română în contra acelora cari, spre a induce în eroare și a înșela pe cumpărători, publică pe numele lor, reprezintă sau expun diferite opere de artă care în realitate aparțin altor autori sau publică, reprezintă sau expun lucrări de ale lor personale, pe numele unui autor sau artist reputat în acelaș scop de a înșela pe cumpărător.

Prin art. 57 am precizat că delictele de contrafacere și contravențiunile prevăzute prin prezentul proect de lege se judecă de Tribunalele de județ cu drept de apel la Curte. Tribunalul competent este acela al domiciliului autorului lezat, iar când sunt mai mulți autori, moștenitori sau cesionari domiciliați în localități diferite, atunci Tribunalul competent va fi acel din București.

Am stabilit o procedură sumară și urgentă în judecarea acestor contrafaceri și contravențiuni, pentru ca autorii lezați să poată dobândi cât mai repede posibil pedepsirea cât mai imediată a acelora cari i-au prejudiciat prin încălcarea drepturilor lor de proprietate literară sau artistică.

Acțiunea publică poate fi pusă în mișcare în prim loc de autorul lezat; ea poate fi pusă însă în mișcare și din oficiu de către Parchet. Cel vătămat în drepturile lui se poate adresa fie Tribunalului civil, fie celui penal. Consecințele acestei acțiuni fiind deosebite, s'a lăsat autorilor latitudinea de a alege pe aceea care va crede că le este mai folositoare.

Alegând calea civilă, el rămâne stăpân pe acțiunea sa, putând-o retrage când va voi, sau de a se împăca sau aranja cu acei cari i-au adus o atingere a dreptului său. In această ipoteză, constatarea contrafacerii sau a contravențiunii se va face după ordinul Președintelui Tribunalului, care poate delega un judecător cu facerea cercetării. Alegând calea penală, autorul nu-și mai poate retrage acțiunea, ea rămânând la dispoziția Parchetului de a o urmări sau nu din oficiu.

In fine, în ultimul capitol al XI-lea (art. 59—62), intitulat *„dispoziţiuni, finale"*, proectul de lege ce prezentăm fixează principiile generale ale aplicării legilor. Art. 59 întinde efectele legii asupra tuturor operelor literare, dramatice, muzicale și artistice, care în momentul promulgării ei nu sunt încă căzute în domeniul public, respectându-se, bine înțeles, convențiunile anterioare și raporturile juridice încheiate de părți, ele putând să contracteze și asupra nouilor drepturi acordate prin legea de față. Afară de aceasta, în general, legea nu are putere retroactivă. Aștfel fiind, contrafacerile și contravențiile cuprinse în cadrul prezentei legi, care nu erau prevăzute în vechea lege din 1862, și care au fost comise anterior promulgării prezentei legi, nu se pot pedepsi. Continuarea însă a vânzării acestor contra-

www.dacoromanica.ro

faceri și după intrarea în vigoare a acestei legi se va urmări conform articolelor respective din legea și din codul penal. Tot în aceste dispoziţiuni finale am căutat să elucidăm și drepturile cesionarilor dobândite sub imperiul vechei legi, față de nouile dispoziţiuni ale legei prezente, care măreşte de la 10 ani la 30 de ani dreptul de exploatare al moştenitorilor.

E firesc ca cesionarul să nu poată beneficia mai mult de 10 ani dela moartea autorului, întrucât convenţia părţilor, dintre autori și editori sau dintre moştenitori și editori, a avut ca bază acest număr de ani prevăzut de vechea lege din 1862. Moştenitorii însă vor beneficia și de plusul de 20 ani acordat lor până la completarea numărului de 30 ani dela moartea autorului, afară de o nouă convenţie sau cesiune ce ar interveni între moştenitor și editor pentru restul de timp acordat prin prezenta lege. Bine înţeles că pentru operele deja căzute în domeniul public legea de față nu are efect retroactiv, drepturile moştenitorilor autorilor, ca și ale cesionarilor, fiind definitiv stinse prin trecerea celor 10 ani dela moartea autorului prevăzuţi de legea din 1862.

Prin prezenta lege se abrogă legea presei din 1 Aprilie 1862 în partea referitoare la *„proprietatea literară și artistică"* (art. 1—11), precum și regulamentul ei din 4 Mai 1862, precum și orice alte dispoziţiuni contrare legii de față cuprinse în legile în vigoare din Ardeal, Bucovina și Basarabia.

* * *

Acestea sunt, în liniamente generale, dispoziţiunile proectului de lege pentru garantarea proprietăţii literare și artistice ce supunem aprobării corpurilor legiuitoare. El alcătueşte un pas mai departe în legiferarea acestei probleme de un superior interes atât pentru ţara noastră cât și pentru armonizarea relaţiunilor internaţionale în această delicată materie. Dela început el pune în valoare cele două principii capitale ale garantării cât mai largi și mai întinse a proprietăţii intelectuale: 1. Înlăturarea oricărei formalităţi din calea apărării și respectării acestor drepturi, și 2. Garantarea și respectarea aceloraşi drepturi, în aceeași măsură și în mod egal și autorilor străini, chiar fără condiţia reciprocităţii în tot timpul vieţii lor.

E triumful unui principiu de dreptate, pe care întreaga doctrină a proprietăţii literare și artistice, precum și o bună parte din legislaţiunile altor ţări, l-a înfăptuit mai de mult.

Ministrul Cultelor și al Artelor,
C. BANU

www.dacoromanica.ro

RAPORTUL LA ADUNAREA DEPUTAŢILOR

Proectul de lege ce vi se prezintă şi care este menit să apere proprietatea literară şi artistică, răspunde unei vechi şi stăruitoare cerinţe a lumei noastre intelectuale.

Desvoltarea artelor, producţiile literare şi artistice în care s'a afirmat tot mai puternic geniul românesc, nu mai pot îngădui regimul legii din 1 Aprilie 1862 cu lipsurile sale în deobşte cunoscute.

Această lege împreună cu câteva articole răsleţe din codul penal şi, ca o slabă completare, modificările din 23 Martie 1904, constituesc singurele intervenţiuni legislative în favoarea literelor şi artelor la noi, deşi marile progrese realizate pe acest tărâm de 60 ani încoace impuneau ca atenţiunea legiuitorului să se îndrepte un moment şi asupra lor.

Inaintea declarării războiului pentru întregirea neamului, literatura, pictura, sculptura, muzica şi în genere toate manifestările intelectuale ale ţării noastre se găseau în plin avânt, ceeace a îndemnat pe mulţi să reclame încă de atunci modificarea legii în fiinţă. Reamintim în această privinţă desbaterile congresului internaţional ţinut în 1906 în Bucureşti, precum şi declaraţiunile făcute de guvernul român că va adera la Convenţia dela Berna, modificând şi legea în vigoare.

După războiu, această activitate culturală s'a intensificat. Mai mult încă: artiştii, scriitorii şi compozitorii al căror rol se mărginea înainte în a ridica nivelul cultural al ţării noastre, au astăzi înalta menire de a desăvârşi unitatea sufletească a Românilor de pretutindeni.

In asemenea condiţiuni nici o amânare nu mai era îngăduită şi proectul de lege prin care li se apără drepturile trebuia prezentat Parlamentului.

Din examinarea acestui proect se poate vedea cu înlesnire că el cuprinde toate dispoziţiunile legislative ce corespund intereselor morale şi materiale ale autorilor, punându-le în concordanţă cu marile interese ale culturii.

Intârzierea ce s'a dovedit în prezentarea unui asemenea proect de lege nu este proprie numai ţării noastre, aflate astăzi în plină evoluţie, fenomenul este generic: omenirea a fost nedreaptă cu lucrările de artă a căror legislaţiuni proteguitoare au apărut cu destulă greutate şi abia în veacul al XIX-lea.

Cercetând desfăşurarea istorică a acestei legislaţiuni, ne dăm seama de lupta ce au dus-o intelectualii pentru consfinţirea drepturilor lor, chiar în ţările de înaltă cultură din occident.

www.dacoromanica.ro

In Franța, bunăoară, înlesnirile de care se bucurau aveau caracterul unui privilegiu acordat de Rege sub bine cunoscuta formă a scrisorilor de cancelarie (Lettres de chancellerie). Regimul concesiunilor regale a durat până la 1791, când, dintre scriitori, autorii dramatici reușind să se afirme cu energie, au izbutit să înlăture ideea de privilegiu, substituindu-i ideea de drept. Această primă cucerire a înlesnit tuturor autorilor de opere literare, precum și compozitorilor să pretindă și să obțină o lege specială (legea din 1793 și următoarele), care să apere în genere orice manifestări literare și artistice.

Protestările acestor intelectuali au atras în discuțiune pe cei mai de seamă juriști ai timpului asupra adevăratului caracter al dreptului ce se invoca.

Această discuție nu este închisă nici astăzi și proectul a trebuit să aleagă între două teze.

S'a afirmat că dreptul intelectualului nu poate fi în nici un caz un drept de proprietate, deoarece rodul cugetului omenesc nu mai aparține autorului din clipa creațiunii și este menit prin însăși răspândirea lui să intre în patrimoniul cultural colectiv. Din acest punct de vedere autorul n'ar fi un proprietar al operei sale, ci un producător ce învocă un drept de exploatare reglementat de lege într'un interes social.

Proectul nostru nu se oprește la această șovăire doctrinală, ci recunoaște autorului un adevărat drept de proprietate asupra operei sale. Era firesc să-i atribue acest caracter, căci analizând toate genurile de proprietate recunoscute de doctrină, nici unul nu apare atât de personal, de legitim și de justificat. Este poate prin esența lui cel mai puternic drept natural ce a trecut vreodată în legiuirile scrise.

De ce s'ar contesta această proprietate?

Intr'adevăr, dacă ideea, inspirația, creațiunea însăși sunt menite prin răspândirea lor să intre în patrimoniul comun, mijlocul material al acestei răspândiri aparține însă exclusiv autorului, dându-i astfel atributul esențial al proprietății.

Apărând acest gen de proprietate, apărăm însăși gândirea omenească în cea mai nobilă a ei manifestare.

Consecvent principiului său, proectul de lege trebuia să hotărască în primul rând asupra mijloacelor menite să apere pe autor și familia sa.

In acest scop s'a determinat și natura juridică a dreptului ce are autorul, considerându-l ca mobiliar, cesibil și transmisibil în total sau în parte, după toate normele prevăzute de codul civil.

Cum însă această proprietate corespunde unui comandament intim al conștiinței, legiuitorul a găsit de cuviință să interzică succesorilor publicarea unei opere de artă în cazul când autorul, din diferite motive, n'ar fi autorizat-o.

Pentru a nu impiedica desvoltarea culturală și a nu turbura elaborarea operei de artă, s'a interzis deasemenea creditorilor de a sechestra, de a urmări sau de a reproduce în public operile aflate în stare de manuscris, schițe sau simple note, lăsând astfel cugetării libertatea de a se desăvârși.

Proectul face deasemenea o justificată distincțiune între dreptul de publicare și dreptul de reprezentare sau reproducere. Această distincțiune pune capăt exploa-

www.dacoromanica.ro

tărilor abuzive ce s'au făcut cu opere de artă, a căror reproducere și reprezentare pot aduce beneficii superioare însăși publicării și care trebuiesc echitabil rezervate autorului, afară de cazul când acesta a înțeles să confere ambele drepturi realizând valoarea lor.

O serie de dispoziţiuni penale întăresc prin sancţiuni garanţiile date prin proect.

Din examinarea întregului sistem al proectului rezultă preocuparea de a ocroti pe autor, acordându-i exclusivitatea în cursul vieţii sale și de a-i impune după moartea sa restricţiuni dictate de interesul general.

In acest scop, după ce în art. 1 și 2 s'a afirmat garanţia proprietăţii intelectuale, în dispoziţiile privitoare la succesori întâlnim derogări dela dreptul comun, motivate de interesul social.

Astfel succesiunea este limitată la copii legitimi cu care este asimilat și soţul supravieţuitor.

In linie ascendentă nu pot veni la succesiune decât tatăl și mama, iar în linie colaterală fraţii și surorile.

Modificările aduse astfel regimului succesoral sunt de altminteri conforme cu spiritul timpului, care inclină tot mai mult la restrângerea acestor drepturi, și mai puţin justificată în materie de proprietate intelectuală.

In lipsa moștenitorilor de mai sus opera cade imediat în domeniul public.

O interesantă inovaţie cuprinde art. 6, în care întâlnim dreptul de control al Academiei române asupra operelor căzute în domeniul public.

După moartea autorului și în cazul când nu sunt succesori pentru a supraveghia imprimarea îngrijită și fidelă a operei de artă, controlul nu putea reveni decât acestei înalte instituţiuni, păstrătoare a bunelor noastre tradiţiuni culturale.

Având să rezolve cea mai delicată problemă a proprietăţii literare și artistice și anume data când opera de artă cade în domeniul public, proectul alege un termen mediu — 30 ani — evitând astfel criticile aduse legiuirilor străine.

In alegerea acestui termen se resfrâng viile discuţiuni ce au avut loc în toate ţările și tendinţa de a împăca interesul public cu cel individual.

Cu drept cuvânt legiuitorul trebuie să ţină seamă și de interesele generale ale culturii.

Autorul datorește mult epocei și mediului său înconjurător, căci netăgăduit producţiunile similare ale timpului, critica și toate manifestările vremii înrâuresc profund lucrarea sa și în majoritatea cazurilor o determină. Aceasta motivează restrângerea exerciţiului dreptului său.

In Franţa pe măsură ce producţiunile clasice s'au fixat, legiuitorul a sporit numărul anilor rezervat succesorilor, trecând dela 5 ani (legea din 1791) la 10 ani (cea din 1793), la 20 ani (decretul din 1810), apoi 30 ani (legea din 1854) și în urmă 50 ani (legea din 1866).

Un termen așa de lung era inadmisibil la noi, unde tezaurul cultural nu cuprinde rezervele de secole pe care le întâlnim aiurea.

www.dacoromanica.ro

Deaceea proectul de lege a trebuit să-l mărginească la 30 ani, drept care după legea dela 1862 se limita la 10 ani. Acest termen era aproape o tăgadă a drepturilor familiei.

Celelalte dispoziţiuni de amănunt ale proectului, privitoare la drepturile pictorilor, sculptorilor, arhitecţilor, a traducătorilor, colaboratorilor, a publicaţiunilor orale şi a celor periodice nu fac decât să consfinţească în diferite speţe principiile cârmuitoare de mai sus.

Acestea sunt, expuse foarte pe scurt, considerentele pentru care comisiunea permanentă de instrucţiune publică, culte şi arte, în şedinţa sa din ziua de 3 Mai 1932, cercetând proectul de lege asupra proprietăţii literare şi artistice dimpreună cu expunerea de motive ce-l însoţeşte, după discuţiunile urmate, în unanimitate, l-a admis nemodificat, astfel cum a fost prezentat.

Şi, prin subsemnatul, ales raportor, vă roagă, D-lor deputaţi, să binevoiţi a-l vota.

Raportor, *Ion Pillat.*

www.dacoromanica.ro

EXPUNERE DE MOTIVE

PRIVITOR

LA MODIFICAREA ART. 19 DIN LEGEA ASUPRA PROPRIETĂŢII LITERARE ŞI ARTISTICE.

Legea din 17 Februarie 1932

Pentru garantarea dreptului de proprietate pe care autorul unei lucrări intelectuale, de orice natură, îl poate avea în mod exclusiv şi absolut în tot timpul vieţii sale; pentru asigurarea beneficiului integral, moral şi material, ce poate crea inteligenţa şi imaginaţiunea sa, legea din 28 Iunie 1923 a fixat toate regulile necesare, care cuprind în esenţă tot ceeace legiuirile actuale din alte ţări sau dezideratele cele mai judicioase ale congreselor de proprietate artitiscă şi literară au putut întocmi.

Dela punerea în aplicare a acestei legi şi până astăzi s'a putut constata marele folos pe care protecţiunea forţată a drepturilor acestor intelectuali îl aduce ştiinţii, literaturii şi artei naţionale.

In scopul urmărit, legiuitorul dela 1922 asigură scriitorilor şi artiştilor, pentru tot timpul vieţii lor, dreptul exclusiv de proprietate asupra producţiunilor lor, ca un drept mobiliar, cesibil, transmisibil prin succesiune şi cu prerogativa dreptului de control, chiar în caz de cedare definitivă a operei. Asemenea, legea mai asigură autorului dreptul de a limita prin contract numărul de exemplare, pe care editorul îl poate scoate, sancţionând cu pedeapsa delictului de contrafacere, prevăzut de art. 339 şi urm. din codul penal, pe editorul care ar depăşi numărul, fără însă ca din acest punct de vedere legea să fi fixat mijlocul eficace de apărare a acestui drept.

In adevăr, controlul faptului de a se imprima şi pune în vânzare un număr mai mare de exemplare decât cel convenit este cu desăvârşire imposibil, aşa după cum se arată mai sus, toate garanţiile legii pentru asigurarea dreptului de autor, rămân fără efect sau cel puţin fără rezultat complet în faţa acestei dificultăţi de fapt.

Se impune dar a se creia o dispoziţie legală prin efectul căreia frauda aceasta, atât de intens utilizată împotriva intereselor scriitorilor, să fie împiedicată.

După cum s'a arătat mai sus, legea proprietăţii literare şi artistice constitue un scut puternic de apărare a dreptului de autor, care de multe ori complineşte sau suplează voinţa acestuia, atunci când el nu-şi apără de loc sau suficient dreptul său pus în primejdie.

www.dacoromanica.ro

De aceea legea declară insesizabilă opera inedită a unui autor; declară nul de drept orice contract prin care se renunță la dreptul moral de control asupra operei cedate; deaceea consecvent spiritului de protecțiune adoptat, legea poate și trebue să cuprindă măsura prin care abuzul semnalat să fie oprit.

La art. 19 din lege se spune:

„Constitue atingerea dreptului de proprietate literară:

„1. . . . . .

„4. Punerea în vânzare fără știrea și încuviințarea autorului a unui număr mai mare de exemplare decât cel stabilit prin contract; . . . .”

Ori, pentru a putea face aplicabilă această dispoziție, care nu poate rămâne numai un deziderat, ci o prescripțiune imperativă, susceptibilă de aplicare practică, eventual și de efectele sancțiunii prescrise, trebue să se oblige pe cei interesați, cum sunt tipografii, editorii, librarii și orice persoane cari tipăresc, editează sau vând opere din acele prevăzute la art. 18 din lege, de a nu imprima și a nu pune în vânzare nici un exemplar care să nu poarte imprimat, odată cu eșirea dela tipar, un număr de ordine în limita numărului de exemplare ale ediției respectiv convenite de părți.

Remedierea răului nu stă decât în adăugirea la textul alin. 4 de sub art. 19 din lege a obligațiunii celor vizați mai sus, de a se conforma îndatorirei legale, numerotând exemplarele tipărite, astfel ca: din acest moment tipărirea unui număr mai mare de exemplare decât acel ce s'a convenit să cuprindă ediția, va fi constatat prin aceea că exemplarele în plus, sau vor purta un număr de ordine peste acel maxim, sau vor purta a doua oară numerele deja scoase, fapt ce va prezenta prin el însuși proba fraudei.

Pentru a întări scriitorilor încrederea în respectul dreptului de autor și a-i stimula în rodnica lor activitate; pentru a curma abuzurile și a înlesni deci răspândirea operelor menite să cultive spiritul și sufletul poporului nostru;

Subsemnații avem onoare a propune următorul proect de lege pentru completarea art. 19 din „Legea asupra proprietății literare și artistice”.

www.dacoromanica.ro

L E G E

ASUPRA

PROPRIETĂȚII LITERARE ȘI ARTISTICE [1])

CAP. I.

Dispoziţiuni generale.

Art. 1. — Dreptul de proprietate literară şi artistică, adică proprietatea creaţiunilor intelectuale este respectat şi garantat în România, fără îndeplinirea nici unei formalităţi sau înregistrări şi fără efectuarea nici unui depozit, atât Românilor cât şi străinilor, în mod egal.

Proprietatea industrială rămâne în afară de dispoziţiunile acestei legi. Ea urmează a fi guvernată şi garantată de legea ei specială.

Art. 2. — Autorii de tot felul de scrieri literare sau ştiinţifice, compozitorii de muzică, pictorii, desenatorii, sculptorii, architecţii, gravorii, în fine toţi creatorii de opere intelectuale, sub orice formă şi alcătuire s'ar manifesta ele, se vor bucura în tot timpul vieţii, ca de o proprietate a lor, de dreptul exclusiv de a publica, reprezenta sau executa, a autoriza traducerile, adaptările şi reproducerile în orice mod, a exploata singuri sau a vinde operele lor, în total sau în parte, a le dărui sau a le transmite altora prin testament.

Art. 3. — In caz de cesiune sau vânzare, autorii sau moştenitorii lor păstrează dreptul de control asupra operei publicate, a traducerilor, reproducerilor sau a adaptărilor făcute după ea, având facultatea de a retrage cesiunea sau autorizaţia dată, pe cale de somaţie judiciară, cu dreptul ca autorul să se adreseze justiţiei, în cazul când editorul sau reproducătorul modifică opera cedată, o denaturează, o publică sau o reproduce contrar condiţiunilor din contract sau într'un mod prejudiciabil reputaţiei autorului, putând cere şi daune.

Dreptul moral de control nu se poate cesiona. El nu poate forma obiectul nici unei tranzacţii. Orice clauze contrare sunt nule de drept.

---

1) Această lege a fost publicată în *Monitorul oficial* No. 68 din 28 Iunie 1923.

www.dacoromanica.ro

Art. 4. — După moartea autorului, moștenitorii săi în gradul prevăzut de prezenta lege, precum și cesionarii lor, se vor bucura timp de 30 ani de aceleași drepturi de cari s'a bucurat autorul.

Dispozițiunile art. 650 și următorii din codul civil relative la succesiuni, sunt aplicabile și în această materie, cu următoarele derogări:

1. Soțul supraviețuitor se va bucura de aceleași drepturi ca și copiii legitimi.

2. In linie ascendentă și descedentă, nu pot veni la succesiune decât numai tatăl și mama, copiii autorului și nepoții de fii ai acestuia.

3. In linie colaterală, nu au drept la succesiune decât numai frații și surorile autorului.

Cesionarii și moștenitorii autorilor străini [1]) se vor bucura de aceleași drepturi ca și moștenitorii autorilor români, dar sub condiția reciprocității, durata acestor drepturi neputând depăși durata fixată de legea română.

Totuși dacă ele expiră mai curând în țara lor, ele vor înceta în acelaș timp și în România.

Art. 5. — In cazul când după moartea autorului, moștenitorii sau cesionarii lor nu editează operele acestora timp de 3 ani, Ministerul artelor are facultatea să facă aceasta, beneficiile împărțindu-se după scoaterea cheltuelilor în mod egal, între moștenitori sau cesionari deoparte și Ministerul artelor de alta.

Art. 6. — După trecerea celor 30 ani dela moartea autorului, opera sa cade în domeniul public, oricine fiind liber a o reproduce și exploata.

Când nu există moștenitori, legatari, cesionari, sau creditori ai autorului, opera sa cade în domeniul public imediat după moarte.

După moartea autorului, nici moștenitorii, nici editorii nu pot face operei vreo modificare, fără ca aceasta să fie adusă în mod aparent la cunoștința publicului.

Ministerul artelor va putea cere tribunalelor să ordone distrugerea exemplarelor reproduse fără respectarea obligațiunii de mai sus, pe lângă amenda prevăzută la art. 48.

Dreptul de control prevăzut de art. 3 îl va avea în acest caz numai Academia română. Acest drept este perpetuu. Oricine poate aduce la cunoștința Academiei asemenea cazuri.

Art. 7. — Dreptul de proprietate al autorilor este mobiliar, cesibil, cu titlu gratuit sau oneros și transmisibil prin succsiune *ab intestat* sau testamentară, în total sau în parte, pe tot timpul duratei lui sau numai pe un anume timp, dispozițiunile din codul civil asupra succesiunilor fiindu-i aplicabile întocmai, cu restricția stabilită la art. 4 din prezenta lege. Regulele absenței din codul civil sunt deasemenea aplicabile dreptului de proprietate al autorilor.

Art. 8. — In ceeace privește operele care nu au fost publicate în timpul vieții autorului, acesta poate, prin testament, să interzică ca ele să fie publicate un anume timp, care totuși nu poate fi mai mare de 30 ani dela moartea sa, putând indica și persoana sau instituția însărcinată cu executarea voinței sale.

Dispozițiunile art. 4 relative la drepturile moștenitorilor și cesionarilor se aplică și în acest caz. Ele nu vor putea începe însă decât după expirarea timpului în care opera a fost interzisă de a fi publicată.

Dispozițiunile art. 3 și 6 alin. II, sunt aplicabile și în acest caz.

---

1) In textul publicat în „Monitor" lipsesc cuvintele „*autorilor străini*" care au fost în urmă adăugate prin o „*rectificare*" făcută în foaia oficială.

www.dacoromanica.ro

Art. 9. — Cât timp opera unui autor se află în stare de manuscris, în formă de note, schiță, planuri, opere plastice neexpuse în public, etc., ea este insesisabilă, așa că nici creditorii autorului, nici acei ai moștenitorilor, nu pot obține prin o acțiune judiciară dreptul de sechestrare, urmărire sau dreptul de a o publica, traduce, reprezenta, executa, reproduce și expune în public.

Art. 10. — Deasemenea creditorii autorului nu vor putea în timpul vieții acestuia să dobândească dreptul de a tipări sau reproduce o nouă ediție a unei opere deja publicată. Acest drept aparține exclusiv numai autorului.

După moarte, însă, drepturile de proprietate asupra operelor deja publicate, lăsate în urma sa, intră în massa succesorală, putându-se urmări de creditori împreună cu celelalte valori rămase în succesiune, garantându-se soției și minorilor o jumătate din această valoare care devine astfel insesisabilă.

Art. 11. — In materie de lucrări dramatice, muzicale și coregrafice, dreptul de publicare este independent de dreptul de reprezentare sau executare. Fiecare din aceste două drepturi pot forma obiectul unui contract separat de cesiune în condițiunile speciale fiecărui drept.

Art. 12. — In materie artistică: pictură, sculptură, desemn, gravură, litografie, medalii, hărți geografice, topografice, opere de arhitectură, etc., dreptul de reproducere este deasemenea independent de dreptul de proprietate asupra operei vândute sau comandate. El rămâne artistului dacă nu l-a cedat și pe acesta în mod expres. Aceste două drepturi: de proprietate asupra operei originale și de reproducerea ei prin mijloace manuale, mecanice sau chimice, formând drepturi absolut distincte, cesiunea unuia nu presupune și cesiunea celuilalt. In caz de tăcere a contractului, dreptul de reproducere se presupune a fi rezervat autorului.

Art. 13. — Cesionarul sau editorul unei opere literare, științifice, muzicale sau artistice, punând opera în vânzare, nu poate sub nici un motiv să schimbe titlul lucrării, nici a-i modifica sau completa conținutul sau forma, fără învoirea autorului sau a celor în drept.

Art. 14. — Cesionarul sau editorul, primind spre publicare opera unui autor, este obligat a o tipări conform condițiunilor din contract. El nu o poate ceda altui editor fără învoirea autorului, afară de cazul când această cesiune e cuprinsă în vânzarea întregului fond de comerț al unei case de editură.

Dacă cesionarul sau editorul unei lucrări, întrucât nu s'a stipulat un termen, nu o publică în timp de trei ani dela data contractului și predarea manuscrisului, autorul are dreptul de a cere rezilierea contractului precum și daune-interese pentru prejudiciul moral și material cauzat prin această întârziere.

Art. 15. — Dreptul de proprietate al autorului unei compoziții muzicale cuprinde în mod implicit și dreptul de a face sau autoriza alcătuirea de aranjamente, prelucrări, transcripțiuni, etc., după opera originală.

Art. 16. — Când autorul unei opere de artă autorizează reproducerea ei prin mijlocirea unei arte deosebite de aceea a originalului, reproducătorul se bucură asupra acestui nou produs artistic de toate drepturile de proprietate prevăzute de această lege.

Art. 17. — O operă literară sau științifică este considerată ca publicată din momentul ce a fost tipărită și pusă în vânzare.

In ceeace privește operele dramatice, muzicale și coregrafice, din momentul în care ele au fost tipărite și puse la dispoziția publicului, iar dacă sunt în stare de manuscris, din ziua primei lor reprezentațiuni sau execuțiuni publice făcute cu învoirea autorului sau a celor în drept.

Deasemenea operele artistice, din momentul expunerii lor în public sau a reproducerii lor prin mijloacele arătate la art. 12 și 16.

www.dacoromanica.ro

CAP. II.

Opere literare.

Art. 18. — Dreptul de proprietate literară asupra operelor de literatură și de știință (poezii, nuvele, romane, studii critice, de drept, sociologie, filozofie, etc.), cuprinde dreptul exclusiv de publicare, de reproducere, de vânzarea și exploatarea operei precum și dreptul de a autoriza traducerea ei în orice alte limbi.

Art. 19. — Constitue o atingere a dreptului de proprietate literară:

1. Publicarea prin orice mijloace de reproducere a lucrărilor arătate în art. 18 fără învoirea expresă a autorului, tot astfel și traducerea lor;

2. Publicarea unei lucrări aflate în stare de manuscris, în contra voinței autorului;

3. Retipărirea unei lucrări sau a unei noui ediții pe care autorul sau editorul o publică contra condițiunilor contractului încheiat între dânșii și înainte de epuizarea primei ediții.

Aceste dispozițiuni nu se aplică editorului în cazul unei cesiuni totale;

4. Punerea în vânzare, fără știrea și încuviințarea autorului, a unui număr mai mare de exemplare decât cel stabilit în contract *precum și imprimarea sau punerea în vânzare de către tipografi, editori, librari sau orice persoane, a vreunui exemplar din aceste lucrări care nu poartă numărul său de ordine în ediția respectivă*[1]).

5. Publicarea unei colecții de scrisori, corespondențe literare sau particulare, fără consimțimântul autorilor, scriitorilor sau a celor în drept;

6. Reproducerea totală sau parțială a unei lucrări literare prin mijlocirea filmelor cinematografice sau prin orice mijloace mecanice de reproducere optică sau fonetică.

Art. 20. — Din contra, nu constitue o atingere a dreptului de proprietate literară:

1. Citațiunile textuale a unor pasaje izolate din o scriere deja publicată, în dările de seamă sau în studiile critice și polemice ce se fac asupra acestei lucrări;

2. Indicarea și rezumatul cuprinsului unei scrieri apărute, a unui discurs sau conferințe ținute în public;

3. Reproducerea articolelor nesemnate din ziare și reviste, a informațiunilor și telegramelor în condițiunile arătate în art. 46 și 47;

4. Reproducerea în cărțile didactice: antologii, crestomații, publicații pentru cultura școlarilor, cărți de citire, compoziții, gramatici, dicționare, etc., de pasaje izolate, poezii și mici bucăți literare sau științifice, în întregime sau rezumate, cu obligația arătării numelui autorului și titlului lucrării din cari s'a făcut reproducerea sau rezumarea.

5. Recitarea în public de poezii sau bucăți literare, la serbări școlare, reprezentații oficiale sau lecturi publice, alcătuite de societăți de cultură populară sau în scopuri de binefacere, cu sau fără plată.

---

1) Adăogire făcută prin Legea din 17 Febr. 1932.

www.dacoromanica.ro

CAP. III.

Opere dramatice și muzicale.

Art. 21. — Dreptul de proprietate asupra unei opere dramatice, muzicale și coregrafice (balet, pantomine, etc.), cuprinde dreptul de a exploata prin tipărire, punerea ei în vânzare, precum și reprezentarea sau executarea ei în public.

Art. 22. — Constitue o atingere a acestui drept de proprietate:

1. Editarea, reprezentarea sau executarea în public a unei opere dramatice, muzicale, sau coregrafice fără autorizarea autorului;

2. Tipărirea sau reprezentarea în public, în mod parțial, de acte sau scene separate după operele dramatice, sau tipărirea sau executarea în public de aranjamente, transcripțiuni sau extrase de pe operele muzicale sau coregrafice;

3. Reproducerea neautorizată a operelor muzicale pe plăci de gramofoane, suluri și orice alte piese destinate instrumentelor de reproducere mecanică a sunetelor;

4. Reproducerea în total sau în rezumat a unei opere dramatice sau a libretului unei opere muzicale sau coregrafice prin mijlocirea filmelor de cinematograf sau prin orice alte procedee și mijloace mecanice de reproducere.

Art. 23. — Din contra, nu constitue o atingere a dreptului de proprietate artistică:

1. Citarea de pasaje izolate, de scene sau mici extrase luate din operele dramatice sau muzicale, făcute în dările de seamă, sau criticele dramatice sau muzicale, precum și publicarea de culegeri destinate special școlilor, de mici bucăți sau compoziții dramatice sau muzicale deja publicate, cu obligațiunea de a se indica numele autorului și titlul lucrării din care au fost extrase;

2. Reproducerea în mod izolat a scenelor, a rolurilor sau a partițiunilor muzicale, pentru uzul exclusiv al artiștilor sau al executanților orali sau instrumentali, reproduceri cari însă nu sunt destinate de a fi puse în comerț;

3. Reprezentarea sau executarea în public de acte separate, bucăți de muzică sau scene coregrafice la serbări școlare sau reprezentații oficiale, organizate de societăți populare, corale sau instrumentale, sau în scopuri de binefacere, cu sau fără plată.

CAP. IV.

Opere artistice.

Art. 24. — Dreptul de proprietate artistică asupra operelor de artă: pictură, desen, litografie, gravură, medalii, sculptură, hărți geografice și topografice, terestre sau marine, lucrări de arhitectură, etc., cuprinde dreptul exclusiv pentru autorul lor de a publica, vinde sau expune opera respectivă, de a autoriza reproducerea ei prin orice procedeu plastic, mecanic sau chimic și de a ceda sau a pune în vânzare aceste reproduceri.

www.dacoromanica.ro

Art. 25. — Reproducătorul unei opere de artă prin mijlocirea unui procedeu deosebit de acela al originalului, când reproducerea este făcută cu autorizaţiunea autorului, se va bucura şi el la rându-i de dreptul de proprietate şi derivatele lui asupra nouei sale creaţiuni artistice.

Art. 26. — Constitue o atingere a dreptului de proprietate artistică:

1. Orice reproducere neautorizată de autor a operei sale artistice prin orice mijloace s'ar realiza ea;

2. Punerea în vânzare de opere de pictură, sculptură sau orice alte producţiuni artistice, semnate în mod fraudulos cu numele vreunui artist reputat, imitându-i semnătura sau semnul special adoptat de el, în scopul de a înşela pe cumpărător.

Art. 27. — Din contra, nu constitue o atingere a dreptului de proprietate artistică:

1. Reproducerea picturilor, sculpturilor şi oricărui alt obiect de artă, aflate în muzeele şi pinacotecile publice sau ale Statului, precum şi a statuelor şi monumentelor aşezate în grădinile, pieţele sau drumurile publice, afară de cazul când artiştii autori şi-au rezervat în mod expres şi exclusiv dreptul de reproducere asupra acestor opere publice de artă;

2. Reproducerile izolate de opere deja publicate sau expuse, precum şi grupe sau porţiuni din acele opere făcute în scopul explicării textului unei lucrări de critică sau analiză artistică, a unei istorii sau dicţionar al artelor, în cărţile didactice sau publicaţiuni pentru cultura şcolarilor, atunci când aceste din urmă lucrări constitue partea principală a publicaţiei, iar reproducerile partea accesorie, cu obligaţiunea indicării numelui autorului şi a operei după care se face reproducerea;

3. Reproducerea prin ziare, reviste, anuare, almanahuri sau calendare, a operelor artistice expuse în public, în dările de seamă sau criticile de artă ce se fac în aceste publicaţii periodice, cu obligaţia pentru reproducător de a indica numele autorului artist;

4. Reproducerile prin orice mijloace tehnice a serbărilor naţionale, oficiale sau populare, cortegii etc.

Art. 28. — Când e vorba de portrete, busturi sau statui făcute după comenzi particulare, în cazul acesta, nici artistul pictor sau desenator, sculptor sau gravor, nici chiar proprietarul tabloului, bustului sau statuei nu au dreptul de a-l reproduce sau expune în public fără autorizaţiunea persoanei reprezentate sau al celor ce l-au comandat.

CAP. V.

Opere anonime, pseudonime şi postume.

Art. 29. — Dreptul de proprietate asupra operelor literare sau artistice anonime sau pseudonime aparţine persoanei care a contractat cu editorul şi a autorizat publicarea sau a editorului care a imprimat lucrarea.

Când e vorba de opere artistice, proprietatea aparţine expunătorului sau reproducătorului.

Durata acestui drept este aceea arătată la art. 2 şi 4, în condiţiunile prevăzute de aceste articole.

www.dacoromanica.ro

In cazul când autorul adevărat se face cunoscut, acest drept trece implicit asupra sa, afară de cazul unei cesiuni parțiale sau totale făcute editorului, în care situație se vor respecta termenele prevăzute în contract. In acest caz, dacă autorul o cere, anonimatul sau pseudonimul întrebuințat poate fi înlocuit cu numele său.

Art. 30. — Când e vorba de opere postume, proprietarul lor sau acela care prin mijloace licite le va fi descoperit și dat la lumină mai întâi, se bucură de același drept exclusiv de proprietate ca și autorul lor, în condițiunile prevăzute de art. 2 și 4 din prezenta lege.

CAP. VI.

Traduceri și reproduceri.

Art. 31. — Traducătorul unei opere literare sau reproducătorul prin orice mijloace a unei opere de artă, când aceste traduceri sau reproduceri sunt făcute cu autorizația autorilor, se bucură de aceleași drepturi de proprietate asupra lor ca și autorul operei originale.

Art. 32. — Autorii însă pot condiționa acest drept ce acordă traducătorilor operelor lor. Contractul încheiat între dânșii va preciza dacă autorizarea este dată unei singure persoane sau la mai multe, dacă este dată pentru o singură ediție sau pentru mai multe și în care anume limbi autorizează aceste traduceri. Când e vorba de reproducerea operelor de artă se vor preciza mijloacele mecanice sau chimice și natura materialului din care autorul încuviințează a se face reproducerea.

Art. 33. — Pentru lucrările cari apar în mai multe volume sau în mai multe părți, autorizația dată de autor trebue să precizeze dacă privește opera întreagă sau numai un singur volum sau parte.

Art. 34. — Traducerile operelor clasice, precum și a celor moderne căzute în domeniul public, sunt proprietatea acelora cari le-au tradus. Acest drept însă nu poate constitui un obstacol pentru alții de a face alte traduceri după aceleași opere.

CAP. VII.

Drepturile colaboratorilor.

Art. 35. — Colaboratorii unei opere literare sau artistice au drepturi egale asupra operei comune care este indivizibilă, afară de convenții contrare.

Dacă lucrarea se compune din muzică și cuvinte (libret), ea nu este considerată ca indivizibilă. Compozitorul muzical sau autorul libretului au dreptul de a exploata lucrarea lor în comun sau separat, fiecare în felul său, după natura producțiunii fiecăruia, prin publicații, traduceri sau execuțiuni publice. Nu au dreptul însă în caz de neînțelegere să-și aleagă un alt colaborator pentru partea respectivă fiecăruia.

Art. 36. — Când o lucrare este alcătuită de mai mulți autori, fără ca colaborarea fiecăruia să constituie o parte distinctă, pentru a putea fi publicată sau cesionată, este necesară autorizația tuturor.

www.dacoromanica.ro

Tot astfel și în cazul când dreptul de proprietate al unei asemenea lucrări este transmis prin succesiune în mod egal la mai mulți moștenitori sau sunt în concurență o parte din colaboratori cu parte din moștenitorii celorlalți.

In caz de neînțelegere între dânșii, tribunalul va decide, ajutat de va fi nevoe de luminile unor experți speciali fiecărei lucrări, având ca criteriu interesul general al culturii.

Art. 37. — Când e vorba de o enciclopedie, de un dicționar, sau de o altă lucrare de acest gen, care este alcătuită de diferiți autori, pe temeiul specialității lor literare, științifice, artistice, filozofice, etc., și al căror nume figurează în fruntea lucrării, fără însă a se putea determina partea de lucrare a fiecăruia, proprietatea le aparține în comun și în mod egal.

Regulele cuprinse în articolul precedent le sunt aplicabile și acestora.

Art. 38. — In cazul când articolele sau partea de lucru a fiecărui din colaboratorii unor astfel de lucrări este semnată sau este notoriu cunoscută ca fiind scrisă de anume autor, fiecare din aceștia se bucură în mod exclusiv de dreptul de proprietate prevăzut de prezenta lege asupra articolelor semnate sau a părții speciale din lucrarea ce-i aparține personal.

El are dreptul de a publica această parte și separat.

Art. 39. — Colaboratorul unei lucrări literare, dramatice, muzicale sau artistice, care nu voește să participe la exploatarea ei, poate cere ca numele său să nu figureze pe lucrare și să refuze de a fi părtaș la cheltuelile de exploatare, renunțând și la beneficiile ce eventual ar produce lucrarea respectivă. In orice caz refuzul său nu poate împiedica publicarea sau exploatarea operei.

Renunțările nu se presupun, ele trebuiesc expres manifestate.

Art. 40. — Dreptul de proprietate, în caz de colaborare, durează în mod egal în folosul tuturor colaboratorilor tot timpul vieții lor. Moștenitorii, legatarii sau cesionarii fiecărui colaborator se vor bucura de acest drept până la trecerea a 30 ani dela moartea colaboratorului supraviețuitor.

In lipsă de moștenitori sau cesionari ai unuia don colaboratori, partea sa trece de drept în folosul celorlalți colaboratori sau succesorilor acestora.

Art. 41. — In caz de colaborare, cesiunea unei lucrări nu poate fi acordată decât unui singur editor. Excepțiune se face numai în cazul prevăzut de art. 35, relativ la operele muzicale, însoțite de cuvinte (libret), când colaboratorul sau colaboratorii muzicei sau ai libretului pot, în caz de neînțelegere, să-și cesioneze lucrarea lor la diferiți editori.

CAP. VIII.

Acte și publicații oficiale; producțiuni orale.

Art. 42. — Nu pot alcătui un drept exclusiv de proprietate literară: actele și publicațiunile oficiale (afară de acele declarate secrete), proiectele de legi, legile votate de Parlamente, decretele, deciziunile sau circulările ministeriale sau ale altor autorități, precum și jurisprudențele instanțelor judecătorești; deasemenea pledoariile orale și concluziile scrise sau orice alte acte depuse la tribunale și Curți; discursurile parlamentare și politice, conferințele publice și orice alte producțiuni orale care cad în domeniul public imediat ce au fost publicate în „Monitorul Oficial" sau au fost pronunțate în public.

www.dacoromanica.ro

Ziarele, revistele şi orice alte publicaţiuni periodice au absolută libertate de a le reproduce şi publica în rezumat sau în întregime.

Art. 43. — Pentru colecţionarea lor însă, în broşuri sau volume, trebuesc observate următoarele reguli şi condiţiuni:

1. Pentru colecţionarea legilor sau a jurisprudenţelor, este obligator ca acel care le publică să fie doctor sau licenţiat în drept sau în ştiinţele economice, financiare, comerciale, sociologice, etc., şi să aibă cel puţin 3 ani de practică sau stagiu ca: magistrat, advocat, profesor sau funcţionar într'un minister sau orice altă instituţiune publică;

2. Pentru colecţionarea discursurilor parlamentare, politice, juridice, a conferinţelor sau a altor lucrări pronunţate în public trebueşte obţinută autorizarea în scris a autorilor lor.

Art. 44. — Academia Română, Arhivele Statului, Societatea Regală de geografie şi orice alte societăţi sau instituţiuni asemănătoare: literare, ştiinţifice sau artistice, recunoscute ca persoane morale, deasemenea Statul, judeţele sau comunele, au dreptul exclusiv de proprietate şi deci de exploatare şi de reproducere a operelor comandate şi publicate prin îngrijirea, conducerea şi cheltuiala lor.

Durata acestui drept însă nu este mai mare de 20 ani, care începe a curge din anul publicării.

După trecerea acestei durate de timp opera cade în domeniul public, cu rezerva prevăzută în art. 6, alin. II al prezentei legi.

Dispoziţiunile art. 20 şi 27 sunt aplicate în cazurile cuprinse în prezentul articol.

CAP. IX.

Ziare, reviste, publicaţii periodice.

Art. 45. — Ziarele, revistele şi orice alte publicaţiuni periodice sunt proprietatea exclusivă a persoanelor sau societăţilor care le publică.

Titlul lor de asemenea constitue un drept de proprietate care este garantat aceluia care l-a creiat sau întrebuinţat cel dintâi.

Un titlu de ziar sau revistă încetează de a mai forma un drept exclusiv de proprietate, în înţelesul aliniatului precedent, dacă au trecut 10 ani consecutivi din ziua când ziarul sau revista a încetat de a mai apare.

Această prescripţie poate fi însă întreruptă prin reapariţiunea chiar neregulată a ziarului sau revistei în intervalul acestor 10 ani.

Art. 46. — Articolele sau notele cu caracter literar, ştiinţific, artistic sau juridic, ce se publică în ziare, reviste sau alte publicaţii periodice, sunt proprietatea acelora cari le-au scris, dacă ele sunt semnate de autorii lor. Ele nu se pot reproduce fără autorizaţia acestora. In cazul când nu sunt semnate, ele se pot reproduce în rezumat sau în întregime, fără să fie nevoie de nici o autorizaţiune, însă cu obligaţiunea de a se cita locul de unde sunt reproduse.

Art. 47. — Articolele precum şi polemicele cu caracter politic sau interes obştesc, chiar când sunt semnate, faptele diverse, informaţiunile, telegramele sau corespondenţele, nu constituesc un drept de proprietate în înţelesul prezentei legi.

Ele se pot reproduce fără autorizare, cu obligaţia de a se indica ziarul sau revista din care au fost reproduse.

www.dacoromanica.ro

Cap. X.

Delicte, contravenţiuni, pedepse.

Art. 48. — Orice atingere a dreptului de proprietate literată şi artistică constitue delictul de contrafacere pedepsit de art. 339 şi următorii din codul penal.

Pedepsele edictate în art. 341 din codul penal se modifică precum urmează:

Pedeapsa contrafăcătorului sau a introducătorului va fi amenda dela 2.000—10.000 lei, iar pentru vânzător amenda dela 1.000—5.000 lei. In cazuri deosebit de grave, tribunalul va putea pronunţa şi pedeapsa cu închisoarea până la o lună.

Art. 49. — In afară de delictele de contrafacere, orice călcare a dispoziţiunilor edictate prin prezenta lege constitue o contravenţiune şi se pedepseşte cu o amendă de 100 lei până la 2.000 lei.

Amenzile în caz de insolvabilitate a condamnatului se transformă în închisoare.

Durata închisorii se va determina de justiţie socotindu-se drept 50 lei amendă o zi de închisoare; durata închisorii nu va putea fi în asemenea cazuri mai mare de şase luni.

Art. 50. — In caz de recidivă, tribunalul are dreptul de a dubla amenzile atât când e vorba de delictele de contrafacere cât şi atunci când e vorba de contravenţiuni.

Art. 51. — Sunt deasemenea culpabili pentru delictul de contrafacere şi pedepsiţi conform art. 341 şi 342 din codul penal:

1. Acei cari, în scop de a induce în eroare şi a înşela pe cumpărători, publică o lucrare a unui autor reputat pe propriul său nume, ori pe un nume împrumutat, sau publică o lucrare a sa personală pe numele unui autor reputat, precum şi acei cari cu bună ştiinţă o pun în vânzare, o reproduc sau o reprezintă; tot astfel şi acei cari comit faptele prevăzute în art. 26, alin. II din prezenta lege.

In cazul când opera este căzută în domeniul public, reprezentanţii autorului sau Academia Română, conform art. 6 alin. II, au dreptul de a intenta acţiune în daune interese, conform art. 998 din codul civil, în contra autorului acestor contrafaceri;

2. Introducătorii în ţară a oricărei lucrări contrafăcute în străinătate, precum şi punerea ei în vânzare, cu bună ştiinţă asupra provenienţei delictoase a acestei lucrări.

Art. 52. — Delictele de contrafaceri, ca şi contravenţiunile prevăzute de această lege, se vor judeca în primă instanţă de tribunalele de judeţ, cu drept de apel la Curtea respectivă, în termen de 15 zile dela pronunţarea sentinţei când este pronunţată contradictor sau 15 zile dela comunicare când este pronunţată în lipsă, şi fără drept de opoziţie la nici o instanţă.

Partea civilă are drept de apel în acelaş termen, însă numai în ceeace priveşte cuantumul despăgubirilor acordate.

Art. 53. — Pronunţând condamnarea, tribunalul, după cererea părţii lezate, va declara confiscate toate reproducerile sau exemplarele puse sau destinate a fi puse în vânzare, ordonând în acelaş timp distrugerea formelor de tipar, clişeelor, planşelor, pietrelor, mulajelor sau a compoziţiunilor ce au servit la contrafacere.

Aceleaşi măsuri se vor lua de tribunal şi în cazul prevăzut de art. 26 alin. II şi art. 51 alin. I din prezenta lege.

www.dacoromanica.ro

Art. 54. — In caz de reprezentare ilicită a operelor dramatice, muzicale, coregrafice, etc., tribunalul poate ordona confiscarea manuscriselor, libretelor, notelor muzicale, partiţiunile sau rolurile împărţite artiştilor.

In caz de flagrant delict de reprezentare sau de execuţie a unor asemenea opere, procurorul sau delegatul său, care face ancheta, va confisca toţi banii proveniţi din încasările făcute, spre a servi pentru despăgubiri.

Art. 55. — Autorul, moştenitorii sau cesionarii lor, au dreptul de a cere tribunalului, chiar înainte de a se pronunţa condamnarea, de a ordona pe cale de ordonanţe preşedinţiale, conform art. 66 bis din procedura civilă, măsuri conservatorii, urmărind sau sechestrând obiectele enumărate la art. 53 şi de a lua în acelaş timp măsurile necesare de a împiedica continuarea sau reînceperea faptului delictuos.

Tribunalul este dator a se pronunţa imediat asupra acestor cereri având facultatea de a condiţiona admiterea lor prin depunerea unei cauţiuni din partea acelora cari pretind asemenea măsuri.

Art. 56. — La necesitate, tribunalul poate recurge la luminile unor experţi de specialitate, pentru a se lămuri asupra chestiunilor în legătură cu prejudiciile cauzate autorilor, sau celor în drept, cu ocazia comiterii delictelor de contrafacere sau a contravenţiunilor.

Art. 57. — Tribunalul competent de a judeca este acela al domiciliului autorului lezat, al moştenitorului sau al cesionarului. Când sunt mai mulţi autori, moştenitori sau cesionari cu domiciliul deosebit, atunci tribunalul competent este cel din Bucureşti.

Art. 58. — Acţiunea penală, ca şi acţiunea civilă în despăgubiri, rezultată din delictul de contrafacere sau din contravenţiunea comisă, se prescrie după trecere de 3 ani din ziua publicării, reprezentării, reproducerii, executării sau punerii în vânzare a lucrării contrafăcute sau a contravenţiunii făptuite. Pedeapsa se prescrie prin trecerea a 5 ani dela pronunţarea ei în mod definitiv. Deciziunea condamnatoare rămasă definitivă se va publica în două ziare din cele mai răspândite, pe spesele celui comdamnat.

CAP. XI.

Dispoziţiuni finale.

Art. 59. — Prezenta lege va intra în vigoare în tot cuprinsul ţării dela data promulgării şi publicării ei prin „Monitorul Oficial".

Art. 60. — Când opera unui autor a fost cesionată unui editor de însuş autorul sau de moştenitorii lui, înaintea promulgării acestei legi, cesionarul nu va putea beneficia decât de termenul de 10 ani după moartea autorului, conform art. 2 din legea presei dela 1862, întrucât convenţia părţilor dintre autor şi editor, sau dintre moştenitori şi editor, a avut de bază acest număr de ani prevăzut de vechea lege.

Prezenta lege prelungind însă dreptul moştenitorilor la 30 ani, pentru restul de timp ce mai rămâne până la completarea acestui număr de ani, dreptul de exploatare al operei revine moştenitorilor, afară de o nouă convenţie ce ar interveni între moştenitori şi editori pentru restul de timp până la completarea celor 30 ani.

Art. 61. — Pentru operele deja căzute în domeniul public, prezenta legę nu are efect retroactiv, drepturile moştenitorilor ca şi ale cesionarilor fiind definitiv stinse prin expirarea celor 10 ani dela moartea autorului, prevăzuţi de legea dela 1862.

www.dacoromanica.ro

Prezenta lege nu modifică raporturile juridice stabilte deja în virtutea vechei legi.

Art. 62. — Soția-autor, sub orice regim matrimonial ar fi căsătorită, este dispensată de orice autorizațiune maritală sau judecătorească pentru toate actele ce le va face în exercitarea drepturilor sale de proprietate literară și artistică.

Art. 63. — Legea presei din 1 Aprilie 1862, în partea ei referitoare la „proprietatea literară și artistică" (art. 1—11), precum și toate legile asupra proprietății literare în vigoare până azi în teritoriile desrobite, sunt abrogate. Legea din 24 Martie 1904, modificată prin legea din 19 Dcembrie 1922 [1]), rămâne în vigoare și se va aplica în tot cuprinsul țării.

---

1) Legea din 24 Martie 1904 și acea modificatoare din 19 Decembrie 1922, se referă la obligația autorilor sau tipografilor de a trimite lucrările lor, bibliotecei Academiei și a celorlalte instituțiuni specificate în aceste legi.

www.dacoromanica.ro

CAP. I.

Dispoziţiuni generale.

Art. 1. — **Dreptul de proprietate literară şi artistieă, adică proprietatea creaţiunilor intelectuale este respectat şi garantat în România, fără îndeplinirea nici unei formalităţi sau înregistrări şi fără efectuarea nici unui depozit, atât Românilor, cât şi străinilor, în mod egal.**

Proprietatea industrială rămâne în afară de dispoziţiunile acestei legi. Ea urmează a fi guvernată şi garantată de legea ei specială.

OBSERVAŢIUNI. — **Natura juridică a dreptului de autor.** Determinarea naturii juridice a dreptului de autor, oricât de clare ar fi dispoziţiunile unei legi, prezintă un îndoit interes : în primul rând, din punct de vedere teoretic, este necesar pentru ştiinţă ca natura unui drept să fie cunoscută şi determinată cu preciziune, în al doilea rând, din punct de vedere practic, este de asemeni important de a se cunoaşte natura acestui drept, dat fiind că interpretarea şi aplicarea dreptului sunt în funcţie de natura lui.

Dela început, de altfel, trebue să recunoaştem, că nu există în ştiinţa juridică nici un domeniu în care opiniile să fie atât de împărţite, atât de diferite şi câteodată atât de opuse, ca în determinarea naturii juridice a dreptului de autor. Nu au fost invocate, exploatate şi epuizate numai resursele analizei juridice, ci s'a recurs, în limpezirea acestei complicate probleme, şi la filosofie. Astfel, cei doi mari autori germani, Gierke şi Kohler, găsesc în filosofie argumente serioase în susţinerea teoriilor lor. Comentând părerile lui Emanuel Kant [1]), Gierke distinge în operile intelectuale un drept personal, o facultate care nu se poate separa niciodată de activitatea creatoare a autorului. Din contra, influenţat de părerile lui Schopenhauer [2]), Kohler susţine că realizarea unei opere conferă autorului ei un drept analog dreptului de proprietate, cu deosebire că, în timp ce obiectul proprietăţii, după dreptul comun, este un bun material, obiectul dreptului de autor este, din contra, un bun imaterial.

Teoriile, care caută să determine natura juridică a dreptului de autor, s'ar putea împărţi în două mari grupe : de o parte, acelea care clasează dreptul de autor în una din categoriile tradiţionale ale dreptului privat (drepturi personale, drepturi reale, drepturi de creanţă), de altă parte, acelea cari, din contra, au recurs pentru a-l defini la o nouă categorie de drepturi, drepturile intelectuale.

---

1) E. Kant, *Metaphysik der Sitten, Sämmtliche Werke*, V. p. 97 şi urm.
2) Schopenhauer, *Nachlass*, p. 380 şi urm.

www.dacoromanica.ro

1. **Dreptul de autor e un drept de proprietate.** — Din prima categorie, cea dintâi teorie care a dus la afirmarea dreptului de autor, îndepărtând sistemul privilegiilor dinaintea revoluției franceze, a fost teoria că dreptul de autor ar fi un drept de proprietate. Este interesant de observat că această teorie, contra căreia autorii germani au dus mai târziu o luptă înverșunată, ia naștere pentru întâia oară în Germania, în secolul al XVII-lea, cu ocazia campaniei dusă împotriva contrafacerii [1]). Ceva mai târziu, această teorie pătrunde și în Franța. In adevăr, din ziua în care Chapelier în raportul său către Adunarea Constituantă din 1791, a definit producția intelectuală: „Cea mai sacră, cea mai legitimă, cea mai inatacabilă, și s'ar putea spune, cea mai personală dintre toate proprietățile este opera intelectuală, fructul gândirii scriitorului", această teorie a găsit în Franța cei mai numeroși și cei mai convinși partizani.

Prin decretul din 1793 dreptul autorului a primit consacrarea oficială de drept de proprietate. Grație acestei analogii cu proprietatea din dreptul comun, proprietatea intelectuală a marcat în evoluția dreptului de autor o etapă importantă și datorită susținătorilor ei s'au putut realiza marile progrese din veacul trecut.

Această teorie a fost susținută de numeroși filosofi și oameni de drept, dar nu-i mai puțin adevărat că a avut și foarte mulți adversari [2]).

Expresiunea de proprietate literară, artistică și științifică a fost însușită și de legislațiile altor țări [3]), cum și în convențiunile internaționale. Treptat însă, susținătorii ei au dispărut, iar astăzi e tratată ca o teorie demodată. Dintre legislațiile mai noui, numai legea română și portugheză din 27 Mai 1927 mai păstrează titulatura de *„Proprietate literară și artistică"*. Toate celelalte însă (legea germană din 1910, modificatoare a legei din 1901, legea austriacă din 1920, modificatoare a legii din 1895, legea ungară din 31 Decembrie 1921, legea elvețiană din 7 Decembrie 1922, legea italiană din 7 Noembrie 1925, legea poloneză din 29 Martie 1926 și cea iugoslavă din 26 Decembrie 1929) întrebuințează expresiuni de *„Lege asupra protecției dreptului de autor"*. Legea cehoslovacă din 24 Noembrie 1926, deși folosește ca titulatură *„dreptul de autor"*, în cuprinsul ei întrebuințează de multe ori expresiunea de *„proprietate"* (art. 18 și art. 19).

Chiar Convențiunea dela Berna [4]) din 1908, după multe lupte duse între susținătorii expresiunei dreptului de proprietate și acei ai dreptului de autor, a trebuit, spre o împăciuire a celor două tabere, să primească titulatura de *„protecțiunea operilor literare și artistice"*.

---

1) Kohler, *Urheberrecht*, § 9, p. 61 și urm.

2) *Printre filosofi*: Diderot, Voltaire, Fichte, Hegel, Schopenhauer; *Printre autorii de drept*: Pouillet, *Prop. litt. et art.*, No. 9; Couhin, *Propr. ind. litt. et art.*, 1894, t. I, Introd. ch. IV.; Huard, *Traité de la prop. intell.*, t. 1, No. 21 și 3; Nion, *Droits civils des auteurs, artistes et inventeurs*, p. 300; Accolas, *La prop. litt. et art.*, 1887, p. 17; Gastambide, *Historique et théorie de la prop. litt.*, p. 83; Laboulaye, *Etudes sur la prop. litt.*, p. 34, 35, 38; Roger, *Notă sub Paris*, 1 Mai 1925, D. P. 1925. 2 100; Filomusi Guelfi *Enciclopedia Giuridica*, 6 a edit., Naples, 1910, p. 236 et s; Chironi, *Istituzioni di diritto civile*, Turin, 1912, vol. I, p. 296; *Contra*: Proudhon, *Les majorats littéraires*; Renouard, *Traité des droits d'auteurs*, t. *I*, p. 433; Edm. Picard, *Embryologie Juridique*, 1883, p. 574; Morillot, *De la protection accordée aux oeuvres d'art en Allemagne*, No. 95 și urm; Darras, *Droits des auteurs et artistes dans les rapports internationaux*, No. 32 și urm.; Lepelletier, *Rapport présenté à la Cour de Cassation*, D. P. 1888. 1.5; Weiss, *Dr. int. pr.*, t. II, p. 219 și urm.; Saleilles, *Notă sub Paris*, 1 Fev. 1900, S. 1900. 2.121; Ambroise Colin, *Notă sub Cas. civ.*, 25 Iun. 1902, D. P. 1903. 1. 5; Beaudouin, *conclusii sub Cas. civ.*, 25 Jun. 1902, D. P. 1903. 1. 5; Jean Rault, *Le contrat d'édition en droit français*, p. 23—34; Dupont-Rougier, *Du contrat d'édition*, Th. Paris, 1907, p. 15; Gény, *Des droits sur les lettres missives*, t. 1, No. 135; Planiol, *Traité élém. de droit civil*, t. I, No. 1217; Colin et Capitant, *Cours élém. de droit civ. franç.*, t. I, p. 694; Léon Bérard, *Du caractère personnel de certains droits et notamment du droit d'auteur dans les régimes de communauté*, Th. Paris, 1902, p. 32—34; Ch. Claro, *Notă sub Paris*, 1 Fev. 1905, D. P. 1907. 2. 121; Capitant, *Introd. à l'étude du droit civil*; I. Sfetea, *De la nature personnelle du droit d'auteur*, *Th. Paris*, 1923.

3) Legea prusiană din 1837 și austriacă din 1846.

4) Monitorul Oficial No. 211/926.

www.dacoromanica.ro

Teoria proprietății literare a fost, încă dela începutul ei, viu combătută pe considerațiunea că ea explică numai drepturile de exploatare economică a operii și nu ține socoteală nici de legătura ce există între autor și opera sa și nici de dificultățile ce se ivesc în extinderea concepției romane de proprietate dela lucrurile materiale la lucrurile imateriale.

Obiecțiunile cele mai însemnate ce s'au adus acestei teorii sunt:

a) Susținătorii teoriei dreptului de proprietate literară desconsideră, dintre facultățile rezervate autorului, tocmai pe acelea care sunt, fără îndoială, cele mai prețioase și care asigură respectul personalității sale. Autorul n'are numai un drept de a reproduce și de a vinde opera sa, ci încă și pe acel de a o publica când și cum îi place, de a împiedeca să se publice rezumate sau pasagii după opera sa fără să se indice sursa, de a n'o publica sau de a o retrage din comerț, de a interzice publicarea unei noui ediții fără autorizarea sa, de a interzice ca alții să-i revendice paternitatea sau să și-o aproprie în parte sau complet, de a se opune ca prin publicare să se aducă operei modificări sau adăogiri, etc.

Ori, cu atâtea atribute rămase în mâinile autorului, cum am putea socoti pe cesionarul unui drept de autor ca titularul unui drept de proprietate? Dreptul cesionarului de a dispune de operă e foarte limitat. Astfel, pe când autorul are facultatea să-și publice sau nu opera, cesionarul dreptului este obligat s'o publice. Tot astfel, cesionarul nu poate modifica opera și nici nu-i poate aduce schimbări, pe care le-ar crede necesare fără autorizarea autorului.

Oricât de generali ar fi termenii cesiunei și oricât de absolută ar fi puterea conferită beneficiarului, cesiunea nu are efectul de a trece în mâinile cesionarului toate drepturile pe care le posedă autorul.

Diferența între dreptul de proprietate și dreptul de autor apare și mai clară, dacă studiem natura dreptului transmis cesionarului. Proprietarul, prin vânzare, trece toate drepturile sale asupra cumpărătorului. Cu totul alta e situația în cazul cesionării unui drept intelectual. Autorul conservă încă oarecare prerogative, anumite drepturi, cari reprezintă o valoare economică incontestabilă, fără a mai vorbi de dreptul moral pe care autorul și moștenitorii săi îl păstrează. Dar în afară de aceasta, este stabilit de doctrină și jurisprudență (iar legea română o arată expres în art. 60), că deși s'a cesionat o operă unui editor, orice prelungire a duratei dreptului de autor printr'o lege posterioară datei cesiunei, profită moștenitorilor și nu cesionarului dreptului.

Această soluție ar părea greșită dacă s'ar considera cesionarul dreptului de autor învestit cu drepturile unui adevărat proprietar. Căci, dacă ar fi cu adevărat o transmitere a dreptului de proprietate, prelungirea duratei ar trebui să profite cesionarului, în virtutea teoriei acrescământului.

Dreptul de proprietate este, prin esență, cesibil. A se susține că dreptul editorului cesionar diferă prin natura sa de dreptul autorului cedent, este a tăgădui implicit dreptului de autor caracterul de cesibil și deci a spune că dreptul de autor nu constitue un adevărat drept de proprietate.

b) In al doilea rând, dreptul de proprietate este prin esența lui perpetuu. Or, dreptul de autor este temporar, în funcție de viața autorului, mai toate legislațiile fixând, ca termen de protecțiune după moartea autorului, încă o perioadă variind între 30—80 ani [1]).

„Importă foarte puțin — scrie d-l Sarrut — că operele literare și de artă sunt clasate în limbajul obișnuit sub denumirea generică de proprietate literară și artis-

1) Excepție face legea portugheză unde durata de protecțiune a dreptului de autor este perpetuă.

www.dacoromanica.ro

tică; în limbajul juridic însă, singurul care interesează pentru redactarea legilor, dreptul de autor nu poate fi calificat de drept de proprietate, fiindcă acestui drept, esențialmente temporar, îi lipsește, în legiuirile tuturor țărilor, unul din elementele caracteristice și esențiale ale proprietății: perpetuitatea [1]).

c) A treia obiecțiune adusă teoriei dreptului de proprietate este că dreptul de autor nu poate fi asimilat cu dreptul de proprietate când e vorba de operațiunile juridice care se pot face relativ la aceste drepturi.

Proprietarul unui obiect material poate să-l vândă, să-l dea în gaj, să-i înstrăineze uzufructul, sau să consimtă la un drept de folosință sau de habitație. Operațiunile juridice ce se pot face cu dreptul de proprietate sunt limitate, căci proprietarul unui lucru nu poate să confere alte drepturi reale decât acele stabilite prin lege.

Dimpotrivă, autorul poate să consimtă asupra operii sale la o infinitate de desmembrări. El poate s'o cedeze în total, fără îndoială; dar poate de asemeni să restrângă această cesiune la un singur tip de reproducere. Cesiunea poate fi limitată la o țară determinată, la un format dat, etc. Cu totul altfel se întâmplă, când un proprietar înstrăinează lucrul său. Proprietarul nu poate să-și rezerve asupra unui obiect material alte drepturi decât dreptul de uzufruct sau folosință. Acest uzufruct, această folosință, ca și dreptul de proprietate, sunt drepturi absolute, în sensul că ele poartă asupra întregului sau unei părți din lucru și investesc pe titularul lor cu un drept ce nu poate fi restrâns în hotarele unei țări.

Cine este proprietar, uzufructuar, etc., al unui lucru în România, este în acelaș timp proprietar și în Franța și în Germania și în oricare altă țară; din contra, când e vorba de dreptul de autor, poți fi titularul unui drept de reproducere numai pentru România sau pentru România și Franța, etc.

In rezumat, diferențele esențiale care separă dreptul de autor de dreptul de proprietate poartă asupra întinderii dreptului în timp și a prerogativelor cu care este învestit titularul lor [2]).

2. **Dreptul de autor un drept incorporal.** — Unii autori [3]) au căutat să înlăture obiecțiunile ridicate teoriei dreptului de proprietate artistică, susținând că dreptul de autor ar intra în una din categoriile speciale ale proprietății, aceia a proprietății incorporale. Ei recunosc că din punct de vedere pur technic este inexact să se califice ca proprietate prerogativele, care decurg din creația unei opere literare și artistice, însă susțin că noțiunea primă, noțiunea pură de proprietate evoluând, trebue întinsă la forme noui de dobândire, aplicându-se la bunuri incorporale mai puțin complete ca drepturile de proprietate propriu zise.

Această doctrină e criticată pentru motivul că însuși autorii, cari o susțin, recunosc că există diferență între dreptul de proprietate și dreptul de autor cu privire la natura obiectului. Ori, tocmai această diferențiere prezintă nota originală a dreptului de autor, care-l face să nu poată fi clasat în categoria dreptului de proprietate, oricât s'ar extinde această noțiune.

3. **Dreptul de autor este un drept de creanță.** — Partizanii acestei doctrine, dintre care cel mai ilustru a fost Renouard [4]), susțin că, publicând o operă, scriitorul sau artistul face un serviciu societății. Autorul are dreptul de a primi din partea societății o justă răsplată pentru serviciul adus. Garantarea dreptului exclusiv de copiere sau reproducerea operii este cel mai nimerit mijloc pentru colectivitate de a se achita de

1) Sarrut, *Notă sub Cas.* req., 25 Jul. 1887, D. P. 1888. 1.5.
2) Rault, *op. cit.*, p. 34.
3) Printre aceștia putem enumera și pe D-l Josserand, *Cours de dr. civ.*, vol. 1, No. 1527.
4) Renouard, *op. cit.*, t. I, p. 113, 457 și urm.

www.dacoromanica.ro

datoria ce o are față de autor. Printre susținătorii teoriei că dreptul de autor ar fi un drept de creanță este și profesorul Roguin, care însă face din proprietatea literară un monopol de drept privat, reducându-l la un drept de a opri imitarea operii.

Roguin susține că, întrebuințând activitatea sa fizică și psihică pentru a scrie o carte, scriitorul răspândește ideile sale, care, fără o dispoziție a legii, ar putea fi copiate de oricine. Libertatea de a copia trebue mărginită numai la autorul operii, el singur trebue să beneficieze de acest drept, monopolul de reproducerea operii sale; ceilalți membrii ai colectivității trebuie însă să se abțină dela orice act susceptibil de a restrânge privilegiul său. Autorul este în acest fel creditorul membrilor colectivității, deveniți debitorii săi și supuși la o obligație de a nu face.

Această teorie e însă criticată de autori. Din punct de vedere general, explicația că e vorba de un drept de creanță este insuficientă, dat fiind caracterul infinit de complex al dreptului de autor și mai ales dacă se are în vedere soluțiunile dreptului comun în materia drepturilor de creanță, diferite de acelea care se dau în materia dreptului de autor.

Din punct de vedere juridic, deasemeni această teorie este în contradicție cu principiile generale ale dreptului. Sursele obligațiunilor fiind limitativ determinate de lege, este greu de găsit în vreuna din ele fundamentul dreptului de autor. In special, convențiunile, privite ca sursă de obligațiuni, nu pot explica dreptul de autor, căci e știut că el nu poate să nască dintr'un acord de voințe, ci dimpotrivă e un drept absolut, opozabil tuturor, pe când dreptul de creanță este esențialmente personal, privind numai părțile contractante.

Cât privește quasicontractele, oricât li s'ar deforma definiția, este imposibil de a așeza în această categorie creiarea și publicarea unei opere.

4. **Dreptul de autor un drept al personalității.** — Cel dintâi care a susținut cu tărie teoria care vede în drepturile de autor un drept personal a fost filosoful Kant [1]).

După Kant, cartea este un discurs ținut publicului, având pe editor ca intermediar. Cartea fiind o acțiune a autorului, el singur trebue să decidă felul cum acest discurs trebue să fie prezentat publicului și dacă un altul îi ia locul, hotărând în contra voinței sale, îi violează libertatea de acțiune, personalitatea sa [2]). Gierke [3]) însă completează teoria lui Kant. După jurisconsultul german, dreptul de autor este definit ca „un drept al personalității (*Persönlichkeitsrecht*), al cărui obiect îl constitue opera intelectuală, considerată ca făcând parte integrantă din sfera personalității însăși". Dreptul de autor ar fi, prin urmare, o facultate care nu se poate separa de activitatea creatoare a individului, și aceasta nu numai în momentul creării, ci și după publicarea operii. In acest fel, toate privilegiile care decurg din dreptul de autor, chiar acelea cu caracter economic, cad în sfera și sub protecția personalității sale. Aceasta-i și cauza pentru care creditorii nu ar putea pretinde, spre exemplu, publicarea unei opere inedite a unui autor, o asemenea publicare depinzând în întregime de voința autorului. Tot din această cauză, când e vorba de o operă publicată, raporturile între autor și creația sa subsistă. Autorul conservă, chiar după ce și-a înstrăinat proprietatea operii, un drept de acțiune contra tuturor acelor cari ar denatura sau ar modifica opera, fiindcă, oricare ar fi caracterul înstrăinării, el n'a transmis decât exercițiul dreptului, nu și substanța sa. In același sens o serie întreagă de juriști au susținut cu tărie că dreptul de autor derivă numai din personalitate [4]), elementul pa-

1) Brünneck, *Kant über die Unrechtmässigkeit des Büchernachdrucks*, in *Altpreussische Monatschrift*, 1875, p. 482.
2) Kant, *Metaphysik der Sitten-Rechtslehre*, § 31. II, Sämtliche Werke, vol. V, p. 97 și urm.
3) Gierke, *Deutsches Privatrecht*, Leipzig 1895, vol. I, p. 764 și urm.
4) Cavagnari, *La filosofia del diritto e la proprietà litteraria.*

www.dacoromanica.ro

trimonial fiind cu totul secundar. Concepția lui Gierke și-a însușit-o mai mult sau mai puțin direct, în ultimii ani, chiar și autori cu cultura și tradiția franceză, ca de exemplu d-l Leon Bérard, fost ministru al Instrucției Publice în Franța, d-l Maurice Palmade și alții [1]). După d-l Bérard, dreptul de autor ar fi foarte apropiat de dreptul de onoare și se sprijină, în ultima analiză, pe ideia de responsabilitate.

Cel ce a dat gândirii sale o expresie artistică și a publicat-o este răspunzător și trebue, prin urmare, să aibă toată posibilitatea de a se opune în contra oricărei deformări, sau unei prezentări nesatisfăcătoare a operei sale. Artistul face apel la judecata oamenilor, deci lui îi revine și dreptul de a decide în mod suveran asupra condițiilor în care va primi acest verdict. Pe de altă parte, dreptul de autor tinde să protejeze demnitatea creatorului, fiindcă orice operă reflectează temperamentul aceluia ce a conceput-o. Este deci important ca publicul, căruia artistul se supune spre judecare, să se poată pronunța asupra unui obiect de cea mai riguroasă autenticitate.

„Ferind opera de orice fel de uzurpațiuni, de mutilări nesocotite sau de adăugiri perfide, legiuitorul apără însăși personalitatea omenească" [2]). In rezumat, după d-l Bérard, dreptul de autor are ca obiect de a asigura libertatea gândirii, de a proteja demnitatea și onoarea omului în producțiile activității sale intelectuale.

Ce se întâmplă însă cu elementul pecuniar față de aceste frumoase declarații de principii? D-l Bérard, după ce declară că *dreptul moral* este, după părerea sa, întregul drept de autor, recunoaște apoi și existența unui element pecuniar și convine că *„proprietatea literară"* este un drept al patrimoniului și un bun în comerț, cu deosebirea că este un bun de o natură cu totul particulară din cauza caracterului său personal. Dreptul pecuniar este aspectul exterior al dreptului de autor. El este, din cauza complexității sale, greu de definit. „O entitate juridică indivizibilă, susceptibilă de transacții — spune d-l Bérard — însă de un caracter esențialmente personal, trebue luat așa cum e, fiind suficient să i se determine natura și funcțiunile sale". Ideile d-lui Bérard și-au găsit realizarea în legea din 20 Mai 1920 relativă la „Dreptul de urmărire", atribuit artiștilor în Franța [3]).

In fine, trebue să menționăm în această ordine de idei și concepția d-lui I. Sfetea asupra dreptului de autor. După d-sa, dreptul de autor este una din formele de apărare a libertății individuale, a onoarei, a reputației scriitorului sau artistului.

Doctrina dreptului de autor ca drept al personalității a întâmpinat și ea critici serioase:

Doctrina dreptului personalității, dacă nu neagă că dreptul de autor prezintă până la un oarecare punct un caracter patrimonial, îl subordonă însă elementului intelectual sau moral. Din această cauză ea duce la consecințe practice inadmisibile, restrângând în mod exagerat drepturile terților. Ea prezintă și neajunsul de a fi în contradicție cu interesele comune ale autorilor și editorilor. Dacă era admisibilă într'o epocă când dreptul de autor se mărginea la recompense de ordin onorific, această teorie apare azi, în lumina tendințelor contimporane, ca un adevărat anacronism.

Această teorie este nesatisfăcătoare și din punct de vedere juridic. Dreptul de autor fiind un drept al personalității, prin esența lui este netransmisibil. Or, toate legislațiile acordă autorului dreptul de a scoate din lucrul său un profit pecuniar, care nu se poate realiza decât înstrăinându-l în parte sau total.

1) Bérard, *Du caractère personnel de certains droits et notamment du droit d'auteur dans les régimes de communauté*, Paris 1903; Palmade, *La propriété littéraire et artistique et les régimes matrimoniaux*; I. Sfetea, *op. cit.*

2) Bérard, *op. cit.*, supra.

3) Francesco Ruffini, *De la protection internationale des droits sur les oeuvres littéraires et artistiques*, Recueil des Cours 1926, p. 433.

www.dacoromanica.ro

In afară de aceasta, sunt cazuri în cari legătura dintre autor și opera sa nu-i indisolubilă, și nici nu mai prezintă un caracter personal. Astfel jurisprudența recunoaște editorului dreptul de a intenta acțiunea de contrafacere nu numai în contra terților, ci chiar în contra autorului însuși, dacă prin atitudinea sa a adus o atingere drepturilor cesionarului [1]).

In rezumat, doctrina personalității dreptului de autor prezintă neajunsul că îmbrățișează numai unul din elementele care compun dreptul de autor, elementul moral. Ea este în contradicție formală cu necesitățile practice [2]).

5. **Teoria dreptului de autor sui generis sau teoria dreptului dublu.**—Necesitatea de a împăca interesul material cu cel moral al autorului, a făcut pe unii juriști să preconizeze o doctrină care să corespundă naturei complexe a dreptului de autor.

In imposibilitate de a clasa dreptul de autor în una din categoriile consacrate de codul civil — drepturi reale, drepturi personale și drepturi de creanță — autorii au recurs la înființarea unei categorii noui : drepturile intelectuale.

Doi jurisconsulți de cea mai înaltă autoritate, Edmond Picard și Ioseph Kohler, au preconizat fiecare câte o teorie, care dacă îi desparte până la un punct pe chestiuni de principii, îi apropie însă deseori când e vorba de aplicația practică a dreptului.

Picard [3]), observă că nu se poate asemăna un lucru material cu unul intelectual. Natura și obiectul lor au sfere cu totul opuse. Dacă diferența între drepturile materiale și drepturile intelectuale n'a putut fi sesisată de Romani, aceasta se datorește faptului că pe acea vreme nu se putea vorbi de drepturi asupra producțiunilor artistice.

După Picard, producțiile intelectuale nu se pot limita numai la producțiile artistice și literare, ci la orice producție a minții de la cea mai înaltă până la cea din urmă, toate având ca origină comună inteligența omului. Este adevărat că pentru a materializa într'un fel concepția scriitorului, pictorului, compozitorului de muzică, etc., trebue să existe un manuscris, un tablou, o statue, etc., însă drepturile intelectuale nu se exercită nici asupra manuscrisului, nici asupra tabloului sau statuii. Fiecare din aceste lucruri materiale pot constitui obiecte ale proprietății, și nimeni, nici chiar contrafăcătorul, nu contestă proprietarului, autorului sau unui terțiu dreptul de a uza și de a abuza potrivit regulelor proprietății ordinare.

Ceia ce reclamă autorul nu este numai libera dispoziție a produsului creiat prin munca sa, ci ca nimeni să nu aibă dreptul să-i reproducă opera fără autorizarea sa, ca legea să-i garanteze realizarea tuturor beneficiilor de ordin material sau sufletesc. Or, de acest drept exclusiv de reproducere, autorul trebue să se bucure independent de posesia obiectului material.

Respectul dreptului de autor asupra concepției artistice și literare a scriitorului se traduce, după Picard, printr'o dublă prerogativă rezervată autorului : deoparte un element personal, intelectual sau moral, de altă parte, un element de ordin pur patrimonial.

Teoria lui Picard a avut mare răsunet. Din ea s'a inspirat legea belgiană asupra dreptului de autor din 22 Martie 1886. Ea a fost adoptată de Rossel și Mentha în comentariul codului civil elvețian.

---

1) V. infra : observațiuni sub. art. 48.

2) Rault, *op. cit.*, p. 37 și 38.

3) Picard, Diferite articole și conferințe publicate în *Bulletin de la Conférence*, 1873—1874 și *Belgique judiciare*, 1877 ; *Des droits intellectuels à ajouter comme quatrième terme de la division classique des droits en personnels, réels et d'obligation*, Bruxelles, 1879 ; *Embryologie juridique, Nouvelle clasification des droits, Journal de droit international privé*, 1883, p. 565.

www.dacoromanica.ro

In Germania, celebrul profesor Kohler [1]), s'a făcut susținătorul unui sistem analog celui preconizat de Picard, denumind dreptul de autor un drept asupra unui bun imaterial (*Immaterialgüterrecht*). Și de data aceasta ne găsim în prezența unui drept special, nu numai prin natura lui, dar și prin obiectul lui, purtând asupra unor bunuri imateriale. După Kohler, dreptul de autor este un drept absolut asupra unui obiect incorporal (*ein absolutes Recht an einem unkörperlichen Gegenstand*).

Influențele teoriei lui Kohler s'au resimțit mult în desbaterile și rezoluțiile conferinței din Berlin din 1908 cu ocazia revizuirii Convențiunii dela Berna, grație a doi din cei mai renumiți partizani ai teoriei sale: Ernest Röthlisberger și Albert Osterrieth, cari au jucat, după cum se știe, un rol de căpetenie la pregătirea și desăvârșirea lucrărilor acestei importante adunări.

Doctrina lui Picard și aceia a lui Kohler prezintă între ele oarecari deosebiri.

După Picard, dreptul autorului poartă asupra concepției literare sau artistice și nu asupra obiectului care o materializează. Raportul juridic, care determină natura și regimul dreptului, se stabilește deci între autor și concepția sa. Numai din respectul concepției artistice, rezultă toate prerogativele morale și pecuniare ale dreptului de autor, prerogativa morală fiind dreptul pentru autor, de a cere respectarea operii sale, iar prerogativa pecuniară dreptul exclusiv rezervat autorului de a trage toate avantagiile materiale din opera sa.

Din contra, după Kohler, concepția intelectuală nu este obiectul dreptului de autor; ea nu-i decât titlul, fundamentul, justificarea lui. Dreptul poartă asupra unui bun, produs al concepției, cuvântul bun fiind luat în înțelesul de bogăție susceptibilă de profit și beneficiu, valoarea venală, exploatată comercialmente. Intre acest bun imaterial și autorul concepției intelectuale se stabilește raportul juridic care determină natura și regimul dreptului de autor.

Kohler nu contestă dreptul moral al autorului, dar neagă că și-ar trage origina din dreptul de autor. Și, pentru a investi pe autor și cu acest drept, Kohler recurge la o altă categorie de drepturi, la categoria drepturilor personale. Aceste prerogative morale, Kohler le califică în adevăr de *Persönlichkeitsrecht*. Așa că, din punctul de vedere al ocrotirii prerogativelor morale, Kohler pare a admite teoria lui Gierke pe care principial o combate.

Succesul doctrinei dreptului dublu a avut mare răsunet atât în Franța cât și în Germania, numărând numeroși partizani. Așa în Franța a fost adoptată de Darras [2]), Massigli, Weiss [3]), Capitant [4]), Georges Bry [5]), Geny [6]), Marcel Plaisant [7]) ș. a. De asemeni și jurisprudența din ultima vreme din această țară și-a însușit această teorie [8]). In Germania ea a fost adoptată de Regelsberger [9]), Osterrieth [10]), Philippe Allfeld [11]) și Röthlisberger [12]).

1) Kohler, *Urheberrecht*; *Deutsches Patentrecht*, Mannheim, 1878; *Das literarische und artistische Kunstwerk und sein Autorschutz, eine juridisch-aesthetische Studie*, Mannheim, 1892; *Urheberrecht an Schriftwerken und Verlagsrecht*, Stuttgart, 1907; *Lehrbuch des Patentrechts*, Mannheim, 1908.

2) Darras, *op. cit.*, No. 33 și urm.

3) Weiss, *op. cit.*, p. 359 și urm.

4) Capitant, *op. cit.*, p 89.

5) Georges Bry, *La Propriété industrielle, littéraire et artistique.*

6) Geny, *op. cit.*, No. 132, 135 și p. 344.

7) M. Plaisant, *La création artistique et littéraire et le droit*, 1920.

8) Sarrut, *notă* sub D. P. 1903.1.5.

9) Regelsberger, *Pandekten* § 50, I. și VI, t. I, p. 197—199 și 204—205.

10) Osterrieth, *Rechtsenzyklopädie*, t. II, p. 386.

11) Allfeld, *Kommentar zu den Gesetzen vom 19. Juni 1901 betr. das Urheberrecht an Werken der Literatur und der Tonkunst und über das Verlagsrecht*, 1902, p. 22—23; *Urheber und Erfinderrecht.*

12) Ernest Röthlisberger, *Du droit des auteurs et artistes dans les rapports créés par les Unions internationales et notamment par l'Union prototype de Berne de 1886*, 1912, p. 2.

www.dacoromanica.ro

Nu e locul aici să expunem în detaliu diferitele aspecte ale teoriei dreptului dublu pe care le prezintă fiecare din acești autori. In treacăt însă vom arăta că după Osterrieth — un adept al teoriei lui Kohler — dreptul de autor ar fi o proprietate intelectuală (*unkörperliches Eigentum*) opusă proprietății ordinare. Philippe Allfeld distinge în dreptul de autor un element personal și unul patrimonial de o egală importanță, iar după Geny și Rigaud dreptul de autor ar cuprinde deoparte un drept personal, iar de altă parte un fel de drept real. Röthlisberger, adept al teoriei lui Kohler, nu se împacă cu dualismul dreptului de autor conceput de înaintașul său, un drept asupra unor bunuri imateriale și un drept personal; după el dreptul de autor este un drept omogen care sub latura sa materială apare ca un drept asupra unui bun material, iar din punctul de vedere al autorului un drept personal. Dreptul de autor este unul și același, însă cu un aspect dublu.

Care e natura dreptului de autor în legislația noastră? Atât din titulatura legii, cât și din cuprinsul ei reiese evident că legiuitorul nostru a caracterizat acest drept ca un adevărat drept de proprietate. Nu-i mai puțin adevărat însă că legiuitorul reglementează în mod deosebit anumite atribute ale autorului, ca dreptul moral, insesisabilitatea operei cât timp se află în stare de manuscris etc., care sunt de natura dreptului personal și care s'ar împăca foarte greu cu titulatura dreptului de autor drept de proprietate.

Dacă facem abstracție însă de faptul că legiuitorul nostru a asimilat dreptul de autor cu un drept de proprietate și urmărim prerogativele acordate autorilor asupra operilor lor, așa cum rezultă din toată economia legii, ajungem la concluzia că legiuitorul nostru recunoaște expres autorilor, pe de o parte un drept de control asupra operilor lor, nesusceptibil de transacții care le permite să intervină ori de câte ori integralitatea operii este amenințată prin modificări, adăogiri, etc., cu un cuvânt ori de câte ori e în joc personalitatea lor, *dreptul moral*, iar pe de altă parte, un *drept pecuniar*, de exploatare și valorificare a operii, potrivit intereselor lor, pe tot timpul vieții cât și 30 ani după moarte, în folosul succesorilor.

Această bifurcare a dreptului de autor, în drept moral și drept pecuniar, ne întărește în ideia că legiuitorul nostru, deși întrebuințează expresiunea de *„proprietate"*, a adoptat mai de grabă teoria lui Kohler, *a dreptului dublu*, cu singura observație că în loc să împrumute nomenclatura lui Kohler, de un drept asupra unui bun imaterial, se oprește la definiția dreptului de autor sub latura lui pecuniară, că este un drept de proprietate mobiliară (art. 7), definițiune criticabilă din punct de vedere teoretic.

Acestea spuse, rămâne jurisprudenții noastre sarcina să-și spună ultimul cuvânt, în fața complicatelor probleme, pe care le comportă materia dreptului de autor. Să nu uităm că și în Franța legiuitorul, când a fost vorba să definească caracterul juridic al dreptului de autor, l-a asimilat cu un drept de *proprietate* [1] și totuși jurisprudența pusă în fața problemelor, a evitat să pronunțe consecințele ce decurgeau din această caracterizare, alegând, după cazuri, denumirea ce se acomoda mai bine naturii dreptului de autor.

Drepturile străinilor în România. — Străinii se bucură în țara noastră, în ceeace privește ocrotirea dreptului de proprietate literară și artistică, de aceleași drepturi ca și Românii. In plus, prin aderarea noastră la Convențiunea dela Berna, ei beneficiază încă și de un minimum de protecție prevăzut de această convențiune [2]).

1) Decretul din 1793.
2) Vezi Anexe: *Convențiunea de la Berna.*

www.dacoromanica.ro

JURISPRUDENȚA.

1. Străinii se bucură, ca și Francezii, de dreptul de a urmări pe contrafăcătorii operilor publicate de ei în Franța. (Cas. crim. 1852, D. 1852. 1.335).

2. Legea nedefinind caracterele constitutive ale unei opere artistice sau literare, este de resortul judecătorilor de fond să stabilească printr'o constatare suverană, dacă lucrarea supusă aprecierii lor intră, prin natura ei, printre operele de artă proteguite de legea din 19 Iulie 1793. (Cas. crim. fr., 27 Dec. 1884, Vaunois, Geoffroy et Darras, Prop. litt. et art., Div. B, p. 6).

3. Drepturile de autor și monopolul ce ele conferă sunt cuprinse în mod impropriu și în limbajul obișnuit și în limbajul juridic sub denumirea de proprietate. Departe de a constitui o proprietate ca aceia pe care codul civil a definit-o și organizat-o pentru bunurile mobile și imobile, ele dau numai acelora cari sunt învestiți cu ele privilegiul exclusiv al unei exploatări temporare. (Cas., 25 Iul. 1887, D. 1888. 1.5; Huard et Mack, Rep., p. 43).

4. Convențiunea din Berlin din 13 Noemvrie 1908 n'a subordonat protecțiunea acordată operelor artistice sau literare, în orice ipoteză, naționalității autorului.

O operă artistică sau literară câștigă prin faptul primei publicațiuni, într'una din țările Uniunei, o naționalitate proprie, distinctă de a autorului, care este aceia a țării unde prima publicațiune a fost făcută, chiar dacă autorul ar fi supusul unei țări străine de Uniune.

Autorii supuși sau nu ai unei țări din Uniune, cari publică pentru prima oară operele lor în una din țările Uniunei, se bucură în această țară de aceleași drepturi ca și autorii naționali.

Prin urmare, când se constată că un autor și-a publicat opera pentru prima dată în Belgia, el se bucură în acest stat de aceleași drepturi ca și autorii naționali și nu este locul să se cerceteze în prealabil naționalitatea lui, spre a se vedea dacă o acțiune prin care se reclamă protecțiunea legii proprietății literare, este admisibilă.

Legea belgiană n'a restrâns drepturile străinilor în limita reciprocității legislative decât pentru operele publicate în străinătate. (Cas. belg. s. I, 23 Oct. 1930, Dr. d'aut. 1931, p. 71).

5. Articolul 4 din legea sovietică din 1925 dispune că nu sunt considerate ca violări ale dreptului de autor traducerile operelor altora într'altă limbă.

Dar, dacă statul rus a organizat în profitul său însușirea legală a gândirii, pentru a priva mai ușor pe autorii străini de dreptul lor, în Franța nu se poate renunța sub motiv de represalii la respectul dreptului imprescriptibil al autorilor de a apăra opera lor contra a tot ce poate altera sensul, expresiunea sau întinderea ei.

Prin urmare, dacă se constată că opera unui autor rus, contrafăcută în Uniunea sovietelor, a fost tradusă și publicată în Franța cu suprimări și mutilări, tribunalele franceze sunt datoare să acorde daune autorului și să ordone interzicerea ediției. (Trib. com. Seine, 9 Fév. 1931, Gaz. Pal., 24 Mart. 1931).

6. Dreptul de autor, departe de a constitui o proprietate ca aceia organizată de codul civil, dă acelora cari sunt investiți cu acest drept, privilegiul exclusiv al unei exploatațiuni temporare. Cu toate că dreptul de autor diferă de proprietate prin natura și obiectul său, el constituie totuși o parte de multe ori însemnată a patrimoniului.

Dreptul de autor se apropie deci mai mult de drepturile reale decât de cele personale și prin urmare în conflictul de legi nu poate fi aplicat statutul personal, adică legea națională a autorului, ci legea locală a țării unde opera a fost reprezentată. (Trib. Seine, 14 Fev. 1931, Inter-aut. 1931, p. 10-11).

7. Legea sovietică din 26 Noembrie 1918 nu poate fi aplicată în Franța, deoarece tribunalele nu pot aplica o lege străină decât în măsura în care aplicațiunea ei nu atinge nici principiile, nici dispozițiunile legii naționale, considerate ca esențiale ordinei publice.

Legea de mai sus a instituit în profitul statului un mod de achiziționare a proprietății, pe care tribunalele franceze nu-l

www.dacoromanica.ro

pot recunoaște, de vreme ce legea franceză protejază deopotrivă atât pe autorii francezi cât și pe cei străini. (Trib. Seine, 14 Fev. 1931, Inter-aut. 1931, p. 10).

8. Cu intrarea în vigoare a legii asupra dreptului de autor, care în art. 8 apără facultatea exclusivă de traducere a unei opere în aceiași măsură ca și alte drepturi ale autorului, cu singura excepție indicată în art. 27 pentru operele științifice, nu s'au schimbat în Italia dispozițiunile privitoare la streinii aparținând Statelor Uniunii dela Berna,— prevăzute în art. 5 al acestei convențiuni din 9 Septembrie 1886, modificată de art. 1, III, al actului adițional dela Paris din Mai 1896. In realitate, asemenea dispoziții cu caracter internațional au rămas aceleași și după publicarea legii dreptului de autor, o convențiune internațională neputând fi abrogată sau modificată decât de o nouă convențiune internațională. (Trib. Roma, 20 Mai 1931, Il dir. di aut. 1931, p. 494).

9. Prin noua lege asupra dreptului de autor care protejează prin art. 8 facultatea exclusivă de traducere în aceiași măsură ca și celelalte drepturi exclusive ale autorilor, nu s'au modificat condițiunile de apărare a drepturilor de traducere garantate membrilor statelor Uniunei prin Convențiunea dela Berna.

Aceste dispoziții cu caracter internațional au rămas neschimbate și după publicarea nouei legi a dreptului de autor, o convențiune internațională neputând fi abrogată sau modificată decât de o nouă convențiune internațională. (C. Veneția, 23 Apr. 1931, Il dir. di aut., 1932, p. 150).

Art. 2 — **Autorii de tot felul de scrieri literare sau științifice, compozitorii de muzică, pictorii, desenatorii, sculptorii, arhitecții, gravorii, în fine toți creatorii de opere intelectuale, sub orice formă și alcătuire s'ar manifesta ele, se vor bucura în tot timpul vieții, ca de o proprietate a lor, de dreptul exclusiv de a publica, reprezenta sau executa, a autoriza traducerile, adaptările și reproducerile în orice mod, a exploata singuri sau a vinde operele lor, în total sau în parte, a le dărui sau a le transmite altora prin testament.**

OBSERVAȚIUNI. — Art. 2 arată care este obiectul dreptului de autor, adică care sunt operile la care se aplică acest drept. El este, în privința enumerației pe care o cuprinde, reproducerea aproape fidelă a termenilor din art. 1 și 7 al legii franceze din 19 Iulie 1793.

Inainte de a arăta care sunt după acest text operile care se bucură de protecțiunea legii, e necesar să spunem dela început, ca principiu general, că dreptul de autor nu constă nici în subiectul operii, care e rezultatul inspirației autorului, nici în obiectul material prin care se exteriorizează inspirația. Subiectul aparține tuturor, e de domeniul public, și poate, cu o anumită condițiune, să fie tratat din nou de orice alt autor, iar obiectul material aparține autorului care l-a creiat sau aceluia care l-a dobândit, proprietatea lui fiind supusă regulelor dreptului comun.

Ceia ce caracterizează însă dreptul de autor și-l distinge ca un drept *sui generis* [1]) este forma în care autorul și-a îmbrăcat gândirea. El constă deci în modul în care autorul (scriitor, sculptor, pictor, muzicant, etc.) și-a exprimat ideia, în tonul sau culoarea pe care a dat-o operii sale, toate acestea fiind considerate ca manifestări exterioare ale personalității sale.

Prin urmare, ceia ce stă la baza dreptului de autor și-i acordă protecțiunea legii, e ideia de creație, de efort intelectual, de originalitate.

---

1) B. Scondăcescu, *notă, Pand. rom.* No. 6—7/933.

www.dacoromanica.ro

După o doctrină și jurisprudență constantă meritul sau destinațiunea operii nu are nici o improtanță pentru ca protecțiunea legii să aibă loc. Chiar o operă de mică valoare trebue protejată din moment ce constitue o creație în sensul legii. Nu e nevoie ca opera să fie originală sau să aparțină unui scriitor sau pictor celebru, ci e suficient că e rezultatul unei munci intelectuale. Această idee se găsește înscrisă în legea franceză din 1793 și aceia din 11 Martie 1902, care apără operile *oricare ar fi meritul lor*. Ea rezultă, de altfel, și din expresiunea întrebuințată de legiuitorul nostru în art. 2 : *„toți creatorii de opere intelectuale, sub orice formă și alcătuire s'ar manifesta ele"*. De asemeni, nu interesează, pentru ca legea să fie aplicată, că o operă a fost făcută cu un scop industrial. Operile de artă — cum ar fi, de pildă, desenurile sau modelele de fabrică — pot fi apărate de legea proprietății literare și artistice, chiar dacă ele se bucură în acelaș timp și de protecția acordată prin legile referitoare la proprietatea industrială, din moment ce îndeplinesc condițiunea de a fi un produs artistic, o creație intelectuală.

Pentru enumerarea operilor cari fac obiectul dreptului de autor, vom urma ordinea în care sunt reglementate de lege, ocupându-ne întâi de operile literare, apoi de cele dramatice și muzicale și în fine de operile artistice.

I. **Operile literare**. — Este necontestat că în această categorie de opere intră în primul rând lucrările de valoare : de filosofie, istorie, știință, literatură, etc. Termenii generali cu care începe art. 2, când vorbește de „tot felul de scrieri literare și științifice", ne arată ce câmp larg de aplicațiune are art. 2 în materie de opere literare.

Sunt însă unele opere de mai puțină valoare în privința cărora aplicațiunea textului e discutată : 1. *Compilațiile* se bucură de protecțiunea legii când autorul nu se mărginește să adune bucăți din lucrări mai vechi, ci le aranjează cu oarecare metodă, care necesită un efort intelectual apreciabil. In această categorie intră și *almanahurile*, cari sunt tot niște compilațiuni, *anuariile* și *albumurile*, cu condițiunea să aibă un caracter original și să constitue o creație. 2. *Cataloagele* muzeelor sau expozițiilor industriale, prin indicațiunile pe care le dau asupra diverșilor autori și asupra operilor lor, constituesc fără îndoială niște opere care sunt protejate de lege ; același lucru trebue spus și despre *dicționare* și *ghiduri de voiaj*. 3. *Rezumatele* de pe o lucrare, *notele* sau *comentariile* care însoțesc sau explică o lucrare, când sunt rezultatul unei munci personale, cad sub aplicațiunea legii ; de asemeni și *articolele de ziar* chiar când se referă la aprecierea unor anumite evenimente ; în ce privește informațiunile sau depeșile telegrafice ele nu conferă un drept de proprietate, ci numai o prioritate de publicare pentru acela care le-a dobândit mai întâi ; *tablourile sinoptice*, sau statistice, *atlasurile*, diversele *planuri de orașe* intră și ele în această categorie întrucât se disting printr'o execuție nouă. 4. *Adaptările* de pe o lucrare (cum ar fi, de pildă, adaptarea unui roman pentru teatru sau film) constitue o operă sub o formă nouă. Este de remarcat însă că dreptul adaptatorului nu poartă decât asupra formei în care s'a făcut adaptarea și oricine poate să facă o altă adaptare a aceleiași lucrări, bine înțeles însă sub o formă diferită. Tot ca opere noui trebuesc considerate și *traducerile*. Când opera tradusă nu este căzută în domeniul public, în acest caz traducătorul se bucură de un drept de proprietate cu condiția să obțină în prealabil autorizația autorului. Când opera e căzută în domeniul public, dreptul de traducere este necondiționat. 5. *Scrisorile* [1]) conferă un drept de proprietate aceluia care le-a scris. Destinatarul scrisorii e considerat ca un simplu depozitar, care nu are decât proprietatea materială a scrisorii, considerată ca obiect. Singur autorul scrisorii sau moș-

1) Jardel, *La lettre missive*, 1913 ; Lacombrade, *La lettre missive*, 1908 ; Cormenin, *Publication des lettres confidentielles*, Rev. critique, t. I, p. 104 ; Gény, *Des droits sur les lettres missives*, 1911 ; Stolfi N, *Traité théorique et pratique de la propriété littéraire et artistique*, traduit par Emile Potu.

www.dacoromanica.ro

tenitorii lui au dreptul s'o publice. Ei păstrează acest drept chiar dacă autorul nu are nici o copie de pe scrisoare. Destinatarul nu are dreptul de publicare decât în cazul când i s'a cedat acest drept, cesiune care nu poate rezulta în nici un caz din faptul trimiterii scrisorii, ci numai din voința expresă sau tacită a autorului. Doctrina recunoaște că autorul scrisorii și destinatarul ei au asupra scrisorii o proprietate comună, mai ales când e vorba de scrisori confidențiale, care nu pot să fie divulgate fără consimțimântul ambelor părți. In ce privește moștenitorii autorului, ei au, ca și autorul, proprietatea intelectuală a scrisorilor și dreptul de publicare. Ei sunt în drept să se opună la publicarea scrisorilor, chiar dacă autorul este un personaj istoric, întrucât viața particulară, intimă a lui interesează numai familia și istoria n'are dreptul s'o divulge prin publicarea scrisorilor. 6. *Metodele* științifice inventate de un autor conferă acestuia un drept de proprietate literară, dacă le-a expus într'o broșură sau tratat, fiindcă această expunere este prin forma ei o operă literară. Este de observat însă că aceste metode, privite ca idee, ca invenție, nu constituesc un drept de proprietate, ci cad în domeniul public de îndată ce sunt divulgate. 7. In fine trebue să menționăm că doctrina nu ezită să claseze printre operile literare: *modelele de chitanțe, orariile de cale ferată, codurile telegrafice, registrele de contabilitate* ale comercianților, *culegerile de jurisprudențe, aritmeticile, abecedarele,* etc., când bine înțeles autorul lor dovedește, prin sistemul întrebuințat, prin aranjamentul bucăților sau prin forma dată lucrării, că opera sa e produsul unei munci intelectuale.

Trebue să spunem însă, înainte de a termina cu aceste opere, că enumerarea pe care am făcut-o mai sus este numai enunciativă. Aceasta rezultă nu numai din termenii generali ai art. 2 din legea noastră, dar și din Convențiunea dela Berna, la care am aderat și noi și care, după ce enumeră operele protejate, termină cu cuvintele: „In fine, orice producțiune literară, științifică sau artistică...".

Cu toate acestea, doctrina și jurisprudența sunt de acord că protecțiunea legii nu se poate întinde asupra scrierilor care nu îndeplinesc condițiunea de a fi o creație intelectuală, precum sunt: 1. *Legile, regulamentele și circularele* date de diferitele servicii ale Statului. Acestea aparțin patrimoniului comun al națiunii și nici Statul, nici funcționarul care le-a redactat nu pot pretinde un drept de proprietate. 2. *Hotărîrile și deciziunile instanțelor judecătorești* pot fi publicate de oricine, chiar dacă redactarea lor e opera unei persoane cunoscute. 3. *Discursurile parlamentare și pledoariile* [1]) nu conferă celor cari le-au pronunțat un drept de proprietate, căci cele dintâi interesează națiunea și oricine e în drept să le cunoască și să le publice în întregime, iar celelalte aparțin de asemeni tuturor în virtutea principiului publicității desbaterilor. Este de observat însă că această libertate de publicare nu este absolută în sensul că ele n'ar putea fi publicate de un editor în volum în scop de speculație. Opera colectivă — spune Bry [2]) — iese din domeniul public. 4. *Revizuirea unei lucrări vechi* căzută în domeniul public nu e protejată de lege, decât numai în ce privește partea originală a autorului. 5. *Programele* de teatru și de curse sunt considerate în general ca opere neprotejate de lege. In aceiași categorie sunt și *agendele, tarifele, informațiunile, cataloagele de timbre postale,* etc. Toate acestea sunt scoase de sub aplicațiunea legii, dar nu fiindcă ar fi lucrări de mică importanță, ci pentrucă sunt lipsite de orice efort intelectual.

II. **Operile dramatice și muzicale** se bucură și ele de protecțiunea legii. O compoziție muzicală e, după cum spune Pouillet, tot o formă de proprietate literară, care se adresează direct sufletului [3]). Ca și în materie literară, nu trebue să facem nici o

1) Renouard, *op. cit.*, t. II, p. 141; Gastambide, *Tr. théorique et pratique des contrefaçons, en tous genres,* p. 23.

2) Bry, *op. cit.*, No. 696.

3) Pouillet, *op. cit.*, No. 65.

www.dacoromanica.ro

deosebire între compoziţiile muzicale de mare valoare, recunoscute ca atare, şi compoziţiile uşoare, de mică importanţă, cum ar fi: o romanţă, un cântec, o melodie oarecare, etc., din moment ce şi acestea constituesc creaţiuni intelectuale.

Când o lucrare muzicală este căzută în domeniul public, orice aranjament, făcut pentru adaptarea melodiei la un instrument oarecare, este liber; nu există în acest caz drept de proprietate protejat de lege. In special, cântecele populare transmise din vechime nu sunt susceptibile de proprietate privată şi oricine poate să le publice, chiar dacă un altul le-a publicat mai înainte.

Soluţia însă se schimbă când, deşi e vorba de cântece sau bucăţi căzute în domeniul public, autorul a împrumutat câteva părţi din ele, pe care le-a aranjat apoi cu oarecare variaţiuni şi schimbări, care le dă un caracter nou, sau le-a adaptat pentru dans; o asemenea lucrare are la bază o creaţie în sensul legii şi conferă autorului un drept de proprietate.

In ce priveşte operile dramatice sau dramatico-muzicale nu este nimic de spus, protecţiunea lor rezultând în mod neîndoios din lege.

O menţiune specială trebue să facem însă despre *pantomime* şi *opere coregrafice.* Art. 2 din lege nu le cuprinde în enumerarea operilor care fac obiectul dreptului de autor, dar e indiscutabil că şi ele intră în această enumerare, fiindcă art. 21 le menţionează în termeni categorici, când arată din ce se compune dreptul de proprietate al autorului asupra lor.

Protecţiunea acestor opere a fost discutată în doctrină din cauza dificultăţii care există în practică pentru autor de a dovedi că o operă coreografică e proprietatea lui. Din această cauză unele legislaţii, ca, de pildă, cea germană, nu le apără decât dacă acţiunea lor este fixată în scris sau în alt mod. Legea noastră, ca şi legea italiană, nu cere această condiţiune, considerând că fixarea acţiunii în scris nu e decât o chestiune de probă din partea autorului şi că aceste opere trebuesc protejate independent de această împrejurare. In fapt însă e adevărat că mai toţi autorii de asemenea opere, pentru a putea dovedi dreptul de proprietate asupra lor, recurg la desenuri sau alte procedee, obişnuite printre specialişti în materie, cu ajutorul cărora fixează în scris acţiunile coregrafice sau pantomimele.

III. **Operile artistice** sunt supuse, ca şi cele de mai sus, aceloraşi reguli în ce priveşte meritul operii. Ele sunt apărate de lege indiferent de importanţa lucrării sau de valoarea materiei din care sunt făcute (pânză, faianţă, argint, etc.). De asemeni, destinaţiunea industrială a operii nu are nici o influenţă, după cum am arătat mai sus, în ce priveşte caracterizarea ei ca operă artistică. Expresiunile „arte aplicate" sau „arte industriale" nu trebue să îngreuneze niciodată aplicaţiunea legii, din moment ce o operă constitue o creaţiune artistică. Formula că arta sfârşeşte acolo unde începe industria este astăzi, în doctrină, o teorie perimată.

In categoria operelor artistice protejate intră, după lege şi doctrină, următoarele: 1. *Desenurile,* chiar acelea care au un caracter industrial sau comercial, operile de *pictură, gravură, sculptură* şi *arhitectură.* Am aşezat aceste opere într'o singură categorie, de oarece în privinţa lor aplicaţiunea legii e în afară de orice discuţie faţă de redactarea clară a art. 2 din lege.

Cu toate acestea sunt, din această categorie, unele opere despre care doctrina străină, în lipsă de texte precise, încă discută dacă trebue să fie protejate.

Astfel, în ce priveşte operile de arhitectură, s'a susţinut de unii autori că arhitectura nu trebue considerată ca o artă, fiindcă se întemeiază pe principii ştiinţifice menite să reglementeze construcţiile, are la bază un scop utilitar şi în fine execuţiunea materială a operii întrece cu mult ca importanţă concepţiunea intelectuală a desenurilor de arhitectură. Majoritatea autorilor însă consideră că aceste opere trebuesc

www.dacoromanica.ro

protejate când au la bază o concepțiune deosebită și o execuțiune merituoasă [1]). De aceia se recunoaște arhitectului un drept de proprietate artistică asupra planurilor, desenurilor și felului lucrării.

Același lucru trebue decis și despre *lucrările de tehnică ale inginerilor*, deși chestiunea a fost viu controversată. Desenurile inginerilor sau alte lucrări tehnice, cum ar fi proectele de cale ferată sau de canalizare, se bucură de protecțiunea legii când, prin execuțiunea lor, se aproapie mai mult de operile artistice decât de cele industriale. Când sunt însă lipsite de această caracteristică, ele trebuesc considerate ca invențiuni industriale.

2. *Operile fotografice* cad sub aplicațiunea legii când autorul lor dovedește un efort intelectual cu ajutorul căruia a reușit să dea producțiunii sale, prin combinațiunile făcute, caracterul de creație. Acesta este ultimul stadiu la care a ajuns doctrina și jurisprudența în această chestiune. Protecțiunea acordată acestor opere este logică, fiindcă în realitate o fotografie nu e decât un desen realizat printr'un anumit procedeu, care nu interesează prea mult față de inteligența fotografului, manifestată prin efectele luminii, calcularea distanței și retușările făcute [2]).

După o doctrină constantă, fotograful e proprietarul clișeului, afară de cazul unei convențiuni contrarii [3]). El are dreptul de reproducere a fotografiei, fiind obligat însă să respecte drepturile terților. Astfel, fotograful nu poate să reproducă fotografia unei opere de artă executată după comandă fără consimțimântul autorului operii și nici nu poate să reproducă fotografia unui portret fără autorizația persoanei fotografiate; se face excepție în această privință pentru cazul când o persoană s'a lăsat fotografiată în mod gratuit; jurisprudența consideră în acest caz că autorizarea de reproducere și expunerea în public a fotografiei este implicită.

Operile cinematografice [4]) sunt asimilate cu operile fotografice, căci banda cinematografică nu-i decât o succesiune de fotografii instantanee imprimate pe pelicula filmului. Alcătuirea unui film cerând din partea autorului un talent și un gust artistic mai mare decât pentru o fotografie, se înțelege de ce operile cinematografice trebuesc considerate printre operile protejate de lege. De aceia, ordinea în care se succedă scenele unui film, ca și acțiunea desfășurată, constituesc un scenariu asupra căruia autorul filmului are un drept de proprietate, ca și autorul unui scenariu dramatic.

In categoria operilor cinematografice intră și *filmele sonore vorbitoare*, în care sunetele sunt înregistrate pe marginea imaginelor cinematografice ce figurează în film [5]).

3. *Copiile și reproducerile* de pe o operă de artă sunt protejate de lege în sensul că constituesc un drept de proprietate pentru acela care le-a făcut, cu deosebirea că dacă opera originală e trecută în domeniul public nu e nevoie de autorizarea autorului.

Ca o aplicațiune a acestui principiu, rezultă că portretul unei persoane poate fi făcut de mai mulți inși, cu condițiunea ca nici unul să nu copieze pe ceilalți, fiindcă dreptul autorului constă în acest caz în munca și talentul fiecăruia [6]).

Același lucru trebue spus și pentru *mulaje* (tipare luate asupra persoanelor și traduse în statui). Cu toată opinia contrarie a unor autori [7]), majoritatea doctrinei [8])

1) N. Stolfi, *op. cit.*, Vol., I, No. 544; Morillot, *Protection des oeuvres d'art*, p. 137; Pouillet, *op. cit.*, p. 88; De Borchgrave, *Du droit d'auteur sur les oeuvres d'architecture, Le droit d'auteur*, 1890, p. 14.

2) A se vedea supra sistemelor doctrinei observațiunile de sub art. 24; Bigeon, *La photographie devant la loi et la jurisprudence*, 1892; Ed. Sauvel, *Des oeuvres phot.*, 1880.

3) Vaunois, Geoffroy, Darras, *La propr. litt. et. art.*, Div. D. Princ. 22.

4) Maugras, *La cinématographie devant le droit*, 1908; Fernand Izouard, *Le cinématographie et le droit d'auteur*, Ann., 08.1.155.

5) B. Scondăcescu, *notă Pand. Rom.* No. 6—7. 1933.

6) G. Bry, *op. cit.*, No. 711.

7) Vaunois, Geoffroy, Darras, *op. cit.*, Div. D, Princ. 6.

8) N. Stolfi, *op. cit.*, Vol. I. 582; Pouillet, *op. cit.*, No. 89.

www.dacoromanica.ro

le consideră ca opere artistice, când sunt făcute în condițiuni care dovedesc din partea autorului talent și muncă intelectuală apreciabile. Mulajele fiind niște copii, principiile de copiere, expuse mai sus, se aplică și lor.

Reducerile de pe operile de sculptură conferă autorului un drept de proprietate. Cel care reduce o statue antică sau o operă căzută în domeniul public execută o lucrare originală, proprie, și e protejat de lege, chiar dacă reproducerea s'a făcut printr'un procedeu mecanic, deși asupra acestei chestiuni jurisprudența nu e încă fixată[1]).

Aceiași protecție se acordă, în doctrină și *compilațiunilor artistice* (o combinație de opere căzute în domeniul public), care sunt considerate ca un produs artistic nou.

4. *Operile imorale sau acelea care ating ordinea publică* s'a susținut că pot fi apărate de lege. Doctrina franceză și o parte din autorii germani sunt favorabili acestor opere, când ele satisfac condițiunea generală de a fi niște creațiuni în sensul legii [2]). Arta pură — spune această doctrină — nu este nici morală, nici imorală și în orice caz moralitatea unei opere ar depinde prea mult de aprecierea judecătorilor, putând varia dela unul la altul.

In ceeace ne privește, credem că, față de principiul general de drept că e nul tot ce este împotriva legii și a bunelor moravuri, aceste opere nu au dreptul la protecțiunea legii, în special când e vorba de desenuri vădit pornografice sau de opere care au de scop excitarea simțurilor sau în fine de acelea care ar îndemna la fapte delictuoase, nesupunere către legi și dispreț pentru religie. După părerea noastră sub acest raport, operile artistice care nu au un caracter pronunțat ca cele de mai sus, trebuesc judecate după cum în ele predomină elementul de artă sau de imoralitate. Un criteriu obiectiv pentru caracterizarea lor este singurul recomandabil pentru judecători.

JURISPRUDENȚA.

INDEX

Arhitectură 38, 53.
broșură 26.
caractere tipografice 28.
caricaturi 49.
carte de lucrător 4.
carte poștală 27.
catalog 10, 32, 43, 47.
compilație 12, 14.
decoruri de teatru 24.
dicționare 9.
fotografii 8, 25, 30, 54.
ghid de biliard 1.
industrie 53.
meritul operii 15, 52.
metode 6, 13, 18, 34.
monument 37.
originalitatea operii 44, 46.
opere cinematografice 31, 35.
opere imorale 48.
program de curse 19, 29.
proect de stradă 51.
pronostic de curse 33.
reducere mecanică 7.
remanieri 2, 11.
roman 40.
scrisori 16, 17, 22, 23.
statui 21.
subiect literar 42.
titlu 3, 20, 39, 41, 45, 50.
traducere 5.
trăsături liniare 36.

1. Un ghid de amatori de biliard poate să constitue o proprietate. Dar figurile de biliard putând fi executate de oricine, simpla asemănare între desenurile, care reprezintă

1) Vaunois, Geoffroy et Darras, *op. cit.*, Div. D, Princ. 13.

2) Allfeld, *Kommentar*, p. 38 și urm.; Mandry, *Das Urheberrecht*, p. 95 și urm.; Renouard, *op. cit.*, Vol. II, p. 94 și urm.

www.dacoromanica.ro

diferitele figuri ale biliardului, nu poate fi considerată ca o contrafacere, când se constată că opera incriminată are deosebiri destul de numeroase care exclud ideia unei imitații servile. (C. Nancy, 2 Iul. 1829, Huard et Mack, Rep., p. 4).

2. O publicațiune, care consistă în mărirea și remanierea unei lucrări vechi deja căzută în domeniul public, este ca și o publicațiune pe de a întregul nouă, susceptibilă de o proprietate exclusivă.

Aceasta cu atât mai mult cu cât noua lucrare este produsul unei concepțiuni proprii a autorului și cere din partea sa cunoștința regulelor artei.

Autorul remanierilor unei lucrări căzută în domeniul public nu este ținut, pentru a păstra proprietatea sa privilegiată, să separe schimbările și adausele sale de vechiul text sub pedeapsa de a le vedea devenind, printr'un fel de accesiune, o proprietate publică. (Crim. rej., 27 Fev. 1845, D. P. 45. 1. 130).

3. Titlul unei lucrări literare constând într'o denumire generică nu este susceptibil să constitue o proprietate privativă. Totuși el nu trebue ales astfel încât să creeze o confuziune în mintea cititorilor. (Cas. crim. fr., 16 Iul. 1853, D. P. 53. 1. 309).

4. O carte de lucrător nu e o operă susceptibilă de proprietate privată când nu conține decât niște documente care sunt de domeniul public, fără ca această compilație să denote vreo concepție deosebită sau o creațiune. Reproducerea ei, chiar identică, nu poate constitui o contrafacere. (C. Colmar, 17 Aug. 1858, Huard et Mack, Rep., p. 9).

5. O traducere conferă autorului un drept de proprietate. Autorul păstrează acest drept asupra traducerii ca operă a inteligenții, indiferent de felul textului care a fost tradus.

O traducere, deși prezintă cu alta anterioară oarecare asemănări inevitabile, poate fi considerată contrafacere, când, în afară de câteva cuvinte sau fraze omise ori inversate, nu este decât copia aproape literală a primei traduceri din care reproduce chiar și greșelile de tipar. (Trib. civ. Seine, 4 Mai 1860, Huard et Mack, Rep., No. 19).

6. Dacă principiile artei muzicale aparțin în general domeniului public, exercițiile de muzică combinate de autorul unei metode de preparat elevii sunt susceptibile de proprietate privativă, ca orice lucrare a inteligenții. (Crim. rej., 11 Iul. 1862, D. P. 63. I. 204).

7. Legea nedefinind caracterele care deosebesc, când e vorba de un produs artistic, creațiunea intelectuală, judecătorii de fond sunt în drept să aprecieze în mod suveran dacă opera supusă judecății lor intră în categoria operilor de artă.

Astfel, o sculptură redusă după o operă căzută în domeniul public pe care un industriaș a obținut-o cu ajutorul unui aparat mecanic, a fost cu drept cuvânt considerată că nu constitue o creațiune intelectuală. Este indiferent pentru aceasta că reducerea după sculptură s'a făcut cu deosebită perfecțiune din partea industriașului, din moment ce se stabilește, pe de o parte că perfecțiunea se datorește în întregime lucrului mecanic a aparatului și, de altă parte, că retușările s'au făcut cu o îngrijire care este insuficientă prin ea însăși să-i atribue caracterul unui produs artistic. (Cas. crim., 16 Mai 1862, D. 1863. 1. 3).

8. Un fotograf, dacă nu poate contesta altora dreptul de a reproduce direct prin fotografiere, imagina acelorași persoane sau obiecte, este cu toate acestea îndreptățit să se opue la reproducerea portretelor și imaginelor ce a obținut, din care a făcut proprietatea sa specială, dându-le o valoare artistică; reproducerea unui portret fotografic în disprețul dreptului autorului său, nu încetează de a fi o contrafacere, fiindcă anumite accesorii ar fi fost modificate.

Decizia, care respinge pe considerațiunea de mai sus pretențiunea reproducătorului că ar fi creat un portret nou, recunoaște virtual insuficiența modificărilor de care acesta se prevalează pentru a demonstra inexisența contrafacerii. (Cas. req., 28 Nov. 1862, D. P. 63. 1. 52).

9. Dicționarele pot să constitue o proprietate exclusivă. Dar această proprietate

www.dacoromanica.ro

e limitată la textele explicative ale autorului, la alegerea exemplelor, într'un cuvânt la părțile din dicționar care sunt rezultatul muncii intelectuale, căci, mai ales când e vorba de dicționare, cuvintele, ordinea alfabetică, genul lor și orice detaliu de acest fel sunt de domeniul public. (Trib. civ. Seine, 16 Aug. 1864, Huard et Mack, Rep., p.13).

10. Catalogul unui muzeu, făcut de conservatorul muzeului cu colaborarea unui terțiu, dată fiind importanța sa, cercetările pe care le-a necesitat, aprecierile referitoare la operile artistice și talentul autorilor lor, precum și detaliile istorice și biografice foarte numeroase, poate să constitue o operă literară susceptibilă de proprietate privată.

Cu toate acestea, poate să rezulte din împrejurări că autorii au înțeles să abandoneze în favoarea comunei toate produsele acestui catalog.

Cesiunea făcută chiar fără rezerve, a unui manuscris pe care autorul a pus numele său, nu dă cesionarului dreptul de a dispune de el în mod absolut, de pildă de a face în el oarecare schimbări, adausuri sau suprimări de natură să altereze forma și valoarea operii. (C. Bordeaux, 24 Aug. 1864, D. P. 64. 2. 77).

11. Elementele care aparțin domeniului public, pot, prin combinarea și aranjarea lor, să constitue o proprietate literară, când prin aceasta autorul a dovedit o concepție intelectuală, a cărei existență a fost constatată de judecătorii de fond. In speță, lucrarea „Efemeride maritime", deși compusă din elemente care aparțin domeniului public și care se găsesc și în alte lucrări similare, cum ar fi „Cunoașterea timpului" etc., poate să fie considerată proprietate exclusivă, dacă se constată că numerile care intră în compunerea acestor efemeride sunt așezate într'un mod cu totul nou, care ușurează mult cercetarea lucrării (Cas. crim., 27 Nov. 1869, Huard et Mack, Rep., p. 8).

12. O compilațiune formată din elemente împrumutate din publicațiile anterioare, sau luate din domeniul public, este susceptibilă de o proprietate literară ca și o creațiune în întregime originală, dacă aceste elemente au fost alese cu discernământ, așezate într'o ordine, și îmbrăcate într'o formă nouă și apropiate cu pricepere pentru un uzaj mai mult sau mai puțin general. (Crim. rej., 27 Nov. 1869, D. P. 70. I. 186).

13. O metodă de contabilitate nu creiază pentru autor nici un privilegiu, de oarece din momentul în care a fost divulgată, oricine are dreptul să se servească de ea.

Cu toate acestea, broșura prin care se expune această metodă este, ca lucrare, obiect de proprietate literară. (C. Paris, 2 Aug. 1870, Huard et Mack, Rep., p. 6).

14. Legea din 19 Iulie 1793 se aplică la toate producțiunile minții, cum ar fi culegeri, compilațiuni și alte lucrări de această natură, când acestea au cerut din partea autorului gust în execuție, o alegere deosebită, o muncă apreciabilă, când, cu alte cuvinte, departe de a fi o simplă copie după alte lucrări, au la bază o concepție proprie autorului, care a dat lucrării o formă și un caracter nou. (Trib. Seine, 5 Aug. 1874, Huard et Mack, Rep., p. 8).

15. După cum, când e vorba de proprietatea lucrurilor materiale, legea le acordă protecțiunea ei, indiferent de valoarea pe care o au, aceiași egalitate juridică trebue să existe și în ce privește proprietatea gândirei și a producțiunilor ei. Acestea trebue să se bucure de o protecțiune egală, fie că e vorba de opere de geniu menite să trăiască secole întregi, sau de opere mai puțin însemnate, care sunt fructul unui spirit mărginit, sortite să aibă o scurtă existență. Și unele și altele sunt produse ale inteligenții și merită protecțiunea legii. Pe de altă parte, este evident că dacă am deosebi operile după valoarea lor, am pune o regulă a cărei aplicare ar da naștere la mari dificultăți și la arbitrar. (Cas. it., 3 Iunie 1876, citată de N. Stolfi, Tr. de la prop. litt. et art., vol. 1, p. 409, nota 4).

16. Scrisorile particulare sunt din punct de vedere literar proprietatea aceluia care le-a scris. Acela care le-a primit, cu toate că e proprietar al acestor scrisori considerate ca manuscris, nu poate să le publice decât cu consimțimântul autorului lor.

www.dacoromanica.ro

O scrisoare cu un caracter confidențial este proprietatea aceluia care a scris-o, chiar dacă destinatarul care a primit-o era învestit cu o calitate publică; primirea ei se presupune că s'a făcut cu condițiunea de a o păstra în domeniul intimității și, după moartea celui care a scris-o, moștenitorii, îndatorați să păstreze intactă memoria defunctului, sunt în drept să se opună la publicarea scrisorii, publicare pe care autorul lor nu a autorizat-o. (Trib. civ. Seine, 31 Mart. 1883, Huard et Mack, Rep., p. 56).

17. Scrisorile sunt și ele, ca orice scriere, obiect de proprietate literară.

Această proprietate aparține autorului, care singur are dreptul să le publice. Destinatarul care le deține n'are drept decât asupra obiectului material. El poate să refuze restituirea scrisorii și chiar să se opună la publicarea copiei pe care autorul și-a păstrat-o, dacă scrisoarea este confidențială.

Renunțarea la dreptul de publicare din partea autorului scrisorii în favoarea destinatarului sau a moștenitorilor acestuia poate fi tacită și să rezulte mai ales din faptul că autorul n'a păstrat nici o copie de pe scrisorile pe care le-a trimis. In acest caz scrisorile devin simple manuscrise, a căror publicare conferă destinatarului drepturile prevăzute prin decretul din 1 germinal an. XIII pentru operile postume. (Trib. civ. Seine, 20 Mai 1883, Huard et Mack, Rep., p. 58).

18. Exercițiile pedagogice, menite să înlesnească copiilor studiul geografiei și a istoriei sunt opere ale inteligenței susceptibile de proprietate literară (Trib. civ. Seine, 23 Aug. 1883, Huard et Mack, Rep., p. 11).

19. Un program de curse nu poate fi considerat ca o lucrare personală susceptibilă de apropriațiune privată, când nu conține decât deslușiri, care prin natura lor sunt în domeniul, public. (Cas. Req., 14 Ian. 1885, D. P. 85. 1. 285).

20. Autorul care dă operei ce publică un titlu, sub care a apărut în precedent o altă lucrare, publicată asupra aceluiaș subiect de un alt scriitor și care împodobește coperta cărții sale cu o gravură ce reamintește obiectul ce se găsea pe lucrarea precedentă, prepară și face aproape inevitabilă confuziunea între cele două cărți și comite prin aceasta un act de concurență ilicită. (C. Paris, 24 Nov. 1886, D. P. 87. 2. 194).

21. Cu toate că cea mai mare parte a statuilor religioase, făcute în fabrică, prezintă mari asemănări între ele ca o consecință a programului foarte precis după care ele trebuesc compuse, totuși dacă printr'un studiu mai aprofundat al detaliilor și printr'un aranjament mai reușit al lor, artistul a izbutit să creeze, cu o deosebită delicatețe în execuție, o statue care diferă de tipul comun, trebue să i se recunoască dreptul de proprietate artistică asupra operei create. (C. Paris, 15 Ian. 1887, D. P. 87. 2. 132).

22. O scrisoare, confidențială prin natura ei, adresată de un avocat clientului său pentru a lua parte la beneficiile rezultate dintr'o hotărîre judecătorească, este în primul rând un document secret care nu poate fi comunicat unui terțiu peste voința autorului ei și a destinatarului sau a moștenitorilor acestuia. Avocatul care a scris această scrisoare e singurul care are drept asupra ei după moartea clientului, căruia i-a trimis-o personal.

Terțiul care a făcut uz fără drept de această scrisoare și a abuzat de ea, poate fi obligat s'o restitue cu daune interese autorului ei, cu toate copiile care s'au făcut după acea scrisoare. (Cas. req., 11 Mai 1887, Huard et Mack, Rep., p. 57).

23. Scrisorile sunt proprietatea destinatarului sau a moștenitorilor lui.

Un terțiu care deține aceste scrisori, fără a putea să justifice posesiunea lor, nu poate să le producă în justiție într'un proces pe care l-a intentat destinatarului scrisorilor; el e obligat să le restitue destinatarului.

Pe de altă parte, destinatarul unei scrisori nu poate să facă uz de ea în justiție, violând secretul pe care i l-a încredințat autorul ei, mai ales când acesta și-a manifestat dorința de a fi păstrată în secret. (C. Dijon, 29 Iun. 1888; Cas., 28 Oct. 1889, Huard et Mack, Rep., p. 57).

24. Decorurile unei piese de teatru constituesc o operă artistică ca și un tablou și pro-

www.dacoromanica.ro

prietatea lor aparține autorului sau directorului de teatru, concesinoarul său.

Acelaș lucru se poate spune despre punerea în scenă, cuprinâzndu costumele și așezarea personagiilor, al cărei plan general și concepțiune, rânduite adesea după un livret scris sau imprimat, sunt o operă susceptibilă de a fi protejată de lege.

Deci, reproducerea, fie a decorurilor, fie a punerii în scenă (făcută mai cu seamă într'un jurnal prin ajutorul procedeelor fotografice) nu poate fi făcută fără consimțimântul proprietarului. Puțin interesează că reproducerea e exactă sau nu și că e făcută sau nu în condițiuni artistice. (C. Paris, 30 Dec. 1898, D. 1900. 2. 28).

25. O lucrare fotografică poate uneori constitui o proprietate artistică protejată de lege împotriva contrafacerilor, însă sub condițiunea ca circumstanțele în care a fost executată să releveze o muncă intelectuală care să permită judecătorilor, la aprecierea cărora e supusă lucrarea, să decidă, printr'o constatare suverană, că fotografia este într'adevăr o lucrare de artă în sensul legii. (C. Amiens, 6 Mart. 1901, Pand. fr. 1902. II. 319).

26. Autorul unei broșuri conținând calcule detailate în privința taxelor necesare actelor de notariat, se bucură de protecțiunea legii din 22 Martie 1866, care protejează orice creațiune intelectuală cuprinzând o idee artistică, literară sau științifică, dacă este stabilit că lucrarea sa nu constitue numai o juxtapunere de cifre obținute în mod mecanic prin calcul, ci o lucrare de inteligență datorită unei munci judicioase și unor cercetări minuțioase, pe care n'ar putea-o efectua oricine. (Trib. Gand, (Belgia), 5 Fev. 1902; C. Gand, 13 Nov. 1902, Pand. fr. 1903. V. 34—35).

27. Prin legea din 19 Sept. 1882, legiuitorul italian a voit să afirme și să protejeze în mod larg principiul suprem de justiție recunoscut deja prin codul civil, că orice producțiune a inteligenții aparține autorilor și că trebue să se garanteze acestora culegerea fructelor muncii lor.

Prin expresiunea „opere ale inteligenții" de care s'a servit legiuitorul, el a arătat că a avut intențiunea să cuprindă orice producțiune care poate fi considerată efectul unei munci intelectuale, oricât de modestă ar fi și prin urmare trebue considerată ca arbitrară restricțiunea ce se caută a se deduce din expresiunea de mai sus în sensul că legea se referă numai la operele artistice, științifice și literare.

In consecință, o carte poștală ilustrată reprezentând nu imagina unei persoane oarecare, ci o persoană determinată, reprodusă de autor în astfel de condițiuni încât lucrarea poate fi considerată ca o creațiune intelectuală, intră în rândul operelor protejate de lege. (Cas. it., 8 Nov. 1904, Pand. fr. 1906. V. 47).

28. Protecțiunea acordată prin lege scriitorilor, compozitorilor muzicali, pictorilor, desenatorilor, sculptorilor sau desenatorilor de ornamente, cere ca să existe din partea lor creațiune, adică să se dea la iveală o operă personală, nouă și obiectul creat să fie o producțiune artistică destinată să devină pentru public un izvor de folosință intelectuală.

Acest principiu n'a fost modificat prin legea din 11 Martie 1909, care, adăugând la legea din 1793 cuvintele „ori care ar fi meritul și destinațiunea operii", a afirmat din nou necesitatea de a fi artist creator, fără să se limiteze beneficiul acestei facultăți creatoare numai la genii și la creațiunile grandioase.

Nu trebue considerată o creațiune nouă imitațiunea unor caractere tipografice vechi căzute în domeniul public încă din secolul al 16-lea, chiar dacă li s'a adus oarecare modificări în caracterul lor, dacă acestea sunt numai modificări de detaliu și insuficiente pentru a conferi alfabetului întrebuințat o caracteristică proprie. (Trib. civ. Seine, 10 Fev. 1905, D. 1905. 2. 415).

29. Programul unei societăți de curse pus în vânzare în public și în afară de locul hipodromului constitue o atingere a dreptului de proprietate pe care societatea îl avea asupra programului. Puțin interesează că programul a necesitat un efort de inteligență mai mic ca în alte opere literare, din moment ce el cuprinde elemente proprii auto-

www.dacoromanica.ro

rului, care l-a întocmit, cum ar fi : numerile cailor și brățările cailor, iar autorul a manifestat cu suficiență intențiunea de a-și rezerva proprietatea, înscriind la începutul programului mențiunea : „Singurul program oficial, proprietatea societății de curse".

Așa fiind, cel care a imprimat și vândut în public, la marginea câmpului de curse, programele societății reclamante se face pasibil de daune către societate. (Trib. civ. Seine, 19 Dec. 1906, D. 1907. 2. 352).

30. O fotografie care se distinge de un portret ordinar prin poza dată modelului, prin dispoziținea dată accesoriilor cari îl înconjoară, prin aspectul pe care-l prezintă ansamblul lucrării, constitue o operă de artă prin faptul că relevă un efort intelectual al autorului, prin care acesta a căutat să dea operei sale un caracter de individualitate și să facă o adevărată creațiune protejată de lege în sensul juridic al cuvântului.

In lipsă de convențiune contrară și sub rezerva dreptului aparținând modelului de a se opune la reproducere, autorul fotografiei sau reprezentanții săi sunt singurii în drept să reproducă fotografia, s'o pună în vânzare sau s'o publice.

Persoana fotografiată nu are dreptul să reproducă fotografia în vederea vânzării sau publicării, fără asentimentul fotografului.

Prin urmare, tipograful care reproduce un portret fotografic, ce poate fi considerat ca o operă artistică, fără învoirea fotografului și fără să se intereseze dacă cel ce i-a remis portretul avea dreptul să-l reproducă, comite delictul de contrafacere, chiar dacă această din urmă persoană este însuși modelul și chiar dacă ar fi dovedit că reproducerea a fost făcută după comandă. (C. Paris, 3 Ian. 1908, Pand. fr. 1908. 2. 238—239).

31. Dispoziținile legii din 19—24 Iulie 1793 nu trebuesc interpretate în sens restrictiv, întrucât sunt numai enunciative. Legiuitorul nu a înțeles să apere numai editările propriu zise, care se produc prin imprimare sau gravură, ci toate modurile de publicare, de orice natură, a unei opere care constitue proprietatea unui autor.

Banda cinematografică sau filmul, pe care se reproduc printr'o succedare de fotografii diferitele peripeții, fie ale unei opere dramatice, fie ale unei feerii, a unei pantomime sau a unei opere, și care prin ea însăși și în afară de adaptarea unui mecanism oarecare, se poate citi și înțelege de toți, trebue considerate ca o editare care cade sub aplicațiunea legii mai sus menționată.

Pe de altă parte, dacă proecțiunea cinematografică, care, fiindcă e lipsită de dialog, nu poate să reproducă cu toată nuanțarea și finețea necesară analiza caracterelor și studiul psihologic, pe care le cuprinde opera dramatică, ea poate totuși, în unele cazuri, prin reproducerea scenelor mimice de ordin pur material, să constitue o reprezentare în sensul legii din 13—19 Ianuarie 1791, reînviind în ochii spectatorului, prin desfășurarea tablourilor succesive opera autorului, — ceeace se întâmplă mai ales în materie de feerie, de pantomimică sau de operă cu punere în scenă, care toate se pretează la proecțiuni cinematografice.

Un autor nu poate, fără îndoială, să revendice un drept de proprietate asupra unei idei care aparține în realitate patrimoniului comun al gândirii omenești, dar nu este același lucru când autorul prezintă publicului o idee sub o formă concretă și îi dă vieață prin compunerea subiectului și prin aranjarea și combinarea episoadelor ; dreptul de proprietate, pe care poate să-l pretindă în acest caz autorul dramatic asupra creațiunii sale, consistă, în afară de forma materială pe care o dă concepțiunii sale, în înlănțuirea situațiunilor și a scenelor, adică în compunerea planului care cuprinde un punct de plecare, o acțiune și un desnodământ —și orice atingere adusă acestui monopol de exploatare, sub o formă simulată, constitue contrafacere.

Așa fiind, reprezentarea, prin proecțiuni cinematografice a unei legende intitulată „Faust", fără autorizarea moștenitorilor lui Barbier și Michel Carré pentru libret și Ch. Gounod pentru muzică, sau a Societății autorilor și compozitorilor dramatici, de către directorii și proprietarii cinematografului „Teatru" chiar dacă elementele principale ale libretului rezidă în opera de domeniul public a lui Goethe, constitue totuși o con-

www.dacoromanica.ro

trafacere din moment ce apropriind legenda, inserată în filmul reprezentat, „Faust", opera autorilor reclamanților, rezultă că tablourile reprezentate în cinematograf reproduc exact toate tablourile din opera „Faust" cu decoruri și costume și cu acompaniament de muzică și cântece extrase din operă, fiind astfel o adaptare fidelă a acesteia. (Trib. civ. Seine, 7 Iul. 1908, D. 1910. 2. 83).

32. Cu toate că obiectele reproduse sub formă de gravuri într'un catalog ar fi în domeniul public, reproducerea lor rămâne totuși proprietatea aceluia care a realizat gravurile sau negustorului care le-a achiziționat, astfel că un terț nu poate reproduce servil în catalogul său gravurile acestea fără să comită delictul de contrafacere. (Trib. Lille, 10 Dec. 1909; C. Douai, 6 Fev. 1911, Pand. fr. 1911. 2. 168).

33. Reproducerea într'un ziar a unor pronosticuri de curse cuprinse într'un jurnal de curse cu arătarea numelui jurnalului din care s'au luat pronosticurile, nu constitue o atingere a dreptului de proprietate intelectuală. Nu s'ar putea pretinde drept proprietate în această privință decât dacă e vorba de considerațiunile tehnice sau deducțiunile prin care se justifică anumite aprecieri sportive, ceiace nu este cazul în speță, fiind vorba numai de inserarea unui pronostic. (Trib. com. Seine, 21 Mart. 1912).

34. După legea proprietății literare, inventatorii de metode științifice sau terapeutice, dacă au expus metodele lor în cărți sau broșuri scrise, au asupra acestora un drept de proprietate exclusivă, transmisibil la moștenitori timp de 50 ani, putând chiar să breveteze, dacă există, aparatele necesare pentru întrebuințarea metodei lor.

Protecția legii nu se întinde însă și asupra invenției metodelor cum ar fi inventarea unui sistem de gimnastică medico-mecanic, care, îndată ce sunt publicate și divulgate, cad în domeniul public și pot fi aplicate de orice savant sau practician cari le-au cunoscut. (C. Paris, 4 Mai 1911, D. 1912. 2. 182).

35. Reproducerea ilicită poate să rezulte atât din prezentarea unui film cinematografic, ca și din orice alt procedeu, de orice natură ar fi.

Contrafacerea artistică în înțelesul legal al cuvântului consistă nu în copia fidelă a unei opere, ci într'o imitare făcută în așa fel încât, luată în aspectul său general și în părțile sale esențiale, reproducerea să dea impresia pe care o dă și originalul, cu alte cuvinte opera incriminată să se poată confunda cu opera originală.

Astfel, în speță, reclamantul Luc-Olivier Merson nu poate pretinde că tabloul său: „Le repos en Egypte" care înfățișează pe Isus, fecioara Maria și Iosif la picioarele Sfinxului, a fost contrafăcut prin introducerea acestui tablou în filmul cinematografic al Societății Stabilimentelor Gaumont, intitulat „La Halte", de oarece, chiar dacă filmul a împrumutat din tabloul reclamantului ansamblul decorului unde se petrece scena ce se reprezintă, însă în film trăsăturile principale ale personagiilor și mai ales felul cum aceste personagii sunt grupate la picioarele sfinxului sunt cu totul noui și redau altă idee decât aceia din tabloul reclamantului, în așa fel că se poate spune cu drept cuvânt că filmul cuprinde o concepție originală, diferită de aceia a autorului tabloului. (C. Paris, 5 Iul. 1919, Sir. 1920. 2. 68).

36. Rezultă din textul legii din 14 Iulie 1920, cât și din lucrările pregătitoare care au însoțit-o, că dacă dispozițiunile sale sunt aplicabile la orice desen sau model nou, ea nu înțelege să apere decât operile de artă al cărui scop esențial constă în creațiunea formei.

Simpla coordonare de trăsături verticale și orizontale, un fel de liniere de natură a înlesni pe hârtie aplicarea unei metode oarecare de lucru, este un mijloc de a pune în practică o concepțiune intelectuală al cărui scop nu este de a crea o formă, ci un procedeu de calcul, adică un lucru ce nu este susceptibil de a fi reprezentat, fie în mod grafic, fie în mod plastic. (Trib. Com. le Mans, 26 Mai 1921, Pand. rom. 1928. 3. 15).

37. Faptul că diferitele elemente arhitectonice ale unui monument funerar nu sunt noui, ci fac parte din domeniul public, nu poate îngădui reproducerea monumentului,

www.dacoromanica.ro

deoarece dacă fiecare din aceste elemente luate izolat fac parte din domeniul public, reunirea lor și dispoziţiunea ce li s'a dat de artist, creiază originalitatea operei și consacră dreptul personal al autorului. (Trib. Lyon, Iul. 1923, Dr. d'aut. 1924, p. 147).

38. Dacă fațada unui imobil lucrată de un arhitect pentru un proprietar, relevează un studiu artistic serios și constitue o noutate originală, care o diferențiează de lucrările similare, întrunește condițiunile unei creaţiuni și ale unei munci personale și arhitectul este în drept să revendice proprietatea artistică a lucrărei sale. (C. Paris, 8 Nov. 1923, Pan. fr. 1923. 2. 141).

39. Este admis că titlul unei opere literare poate beneficia, ca și opera însăși, de protecţiunea legii asupra dreptului de autor, însă cu condiţiunea ca acest titlu să fie rezultatul unui efort intelectual și să constitue o combinaţiune ingenioasă, o alcătuire fericită și originală a cuvintelor, rezumând gândirea autorului sau ideea conducătoare a lucrării.

Prin urmare, dacă se constată că titlul unei opere nu întrunește aceste condiţiuni, ci este un termen obișnuit întrebuințat, protecţiunea legii nu poate fi acordată. (Trib. civ. Bruxelles, 28 Mai 1924, Dr. d'aut. 1925, p. 22).

40. Când autorul unei drame a cedat unui editor dreptul său de proprietate de a imprima, publica și vinde această lucrare, editorul e în drept să se opună la orice publicare, făcută în întregime sau parțial, a acestei drame, fiindcă această lucrare dramatică îi aparţine, ca cesionar, în întregime.

Fiindcă, însă, dreptul editorului trebue mărginit numai la atât, înseamnă că nu constitue contrafacere dacă un alt autor, inspirându-se din această dramă, a publicat un roman cu acelaș subiect, însă într'o formă cu totul deosebită. (C. Paris, 26 Fev. 1926, D. H. 289).

41. Un autor nu poate pretinde un drept privativ asupra titlului unei lucrări, dacă acest titlu nu este original și imaginat de el, ci unul generic și banal.

Astfel titlul „Focul", întrebuințat pentru o operă literară, nu este un titlu de fantezie, original; este termenul francez întrebuințat de multă vreme pentru a desemna războiul, lupta, diversele operaţiuni și faze ale unei lupte între popoare, căci de mult se întrebuințează expresiunea „a primi botezul focului", pentru ca să se arate că un tânăr a luat pentru prima oară parte la o luptă.

Prin urmare, întrebuințarea aceluiaș titlu pentru a desemna un film, nu constitue o uzurpare, fiindcă acest titlu nu poate constitui o proprietate particulară protejată de lege. (Trib. civ. Seine, 16 Ian. 1928, Dr. d'aut. 1929, p. 93).

42. In domeniul gândirii omenești, ideia este totdeauna liberă și nu poate niciodată să devină obiectul unei proprietăți private; numai forma originală și nouă în care autorul și-a exprimat ideia poate face obiect de proprietate privată.

In special, când e vorba de o piesă de teatru, autorul nu poate revendica ca al său un subiect, pe care oricine îl poate să-l reia după el, cu condiţiunea de a nu împrumuta dela predecesorul său nici planul, nici personagiile în ceia ce au caracteristic, nici dialogul, elemente care, prin întrunirea lor în piesă, constituesc originalitatea autorului și devin fundamentul unui drept de proprietate exclusivă.

Aceste principii trebuesc aplicate în ce privește împrumutul, fie total, fie numai parțial, cu condiţia să fie precis pentru a descoperi voința manifestă a unui autor de a copia o operă existentă.

Principiul că în materie de contrafacere trebue să avem în vedere asemănările, iar nu deosebirile, nu e aplicabil în mod riguros decât în materie industrială.

In materie literară, judecătorii vor aprecia dacă asemănările sunt rezultatul întâmplării, al desfășurării logice a unei acţiuni care se petrece în acelaș mediu social, sau dacă din contra ele nu sunt decât împrumuturi voluntare făcute dintr'o operă anterioară.

Deosebirile între două lucrări, dacă sunt fundamentale, înlătură caracterul de contrafacere sau de plagiat.

Așa fiind, cererea de daune pentru contrafacere și plagiat făcută împotriva pârâţilor pentru motivul că aceștia au plagiat romanul „Le Train de 8 h. 47" scriind vode-

www.dacoromanica.ro

vilul lor „En Bordée", nu este întemeiată, întrucât chiar dacă subiectul ambelor opere este acelaș, fiind luat din viața de cazarmă a soldaților, inculpații îl tratează în vodevilul lor de o manieră cu totul deosebită prin caracterul vioiu și spiritual al piesii, prin peripețiile burlești care sunt proprii și prin psihologia ușoară a personagiilor, în timp ce romanul reclamanților redă viața de cazarmă printr'un studiu serios al caracterelor, care reiese din incidentele între personagiile romanului — militari de diferite grade — și pe care le descrie cu exactitate până în cele mai mici amănunte. (Trib. civ. Seine, 19 Dec. 1928, D. H. 76).

43. Un catalog poate să fie o creațiune a inteligenții și o creațiune originală care să confere autorului un drept de proprietate privată, fie prin elementele care îl compun, fie numai prin unele din ele, fie prin ansamblul și combinarea acestor elemente, care o înfățișează ca o operă nouă și distinctă de altă operă existentă.

Astfel, când e vorba de cataloagele a două case de automobile, dacă cel din urmă reproduce aceleași elemente, în aceiași ordine și într'o formă la fel de luxoasă, acest fapt trebue considerat ca o contrafacere.

In materie de proprietate literară și artistică, proprietatea privată nu poate fi atribuită decât scrierilor sau desenurilor imprimate sau gravate, dar ideile nerealizate încă de cel care le-a conceput, nu pot să confere acestuia un drept de proprietate. (C. Paris, 29 Iun. 1929, D. H. 1929. 513).

44. Pentru a se putea invoca beneficiul legii drepturilor de autor este de ajuns ca în operă să se găsească o cât de mică activitate intelectuală creatoare, suficientă pentru a afirma personalitatea autorului.

Scopul legii dreptului de autor este protejarea concretizării unui conținut intelectual și a mijloacelor personale care servesc pentru realizarea unei asemenea concretizări.

Oricine poate lua din lucrarea altuia nu numai ideile pe care aceasta le cuprinde, ci și faptele, concepțiile, subiectul acelei lucrări, cu condiția ca împrumutul să fie de așa natură încât să nu atingă complexul de elemente care constituesc personalitatea autorului. (Trib. Napole, 4 Fev. 1929, Il dir. di aut. 1930, p. 477).

45. Titlul unei opere artistice este protejat când servește pentru a identifica o operă și nu se aplică la desemnarea unei categorii întregi de producțiuni.

Protejarea titlului nu este limitată numai la genul literar căruia aparține opera; el se poate întinde și la toate acele genuri literare și artistice în care opera ar putea fi tradusă sau transformată. (Trib. Torino, 23 Fev. 1929, Il dir. di aut. 1930, p. 206).

46. Operile de mică valoare, făcute de artiști modești, se bucură și ele de protecțiunea legii asupra drepturilor de autor.

Originalitatea unei opere, pentru a fi apărată de lege, nu trebue înțeleasă în mod absolut, ci relativ, în sensul că o operă e protejată de lege chiar dacă are o idee sau formă care sunt cunoscute publicului, cu condiția ca autorul să fi realizat, în opera lui, o creație.

Așa fiind, societatea reclamantă, care a fabricat și pus în vânzare o piatră artistică care reprezintă capul unui lup cu un copil în gură, fixată pe un carton care cuprinde, ca o urare, cuvintele: *in bocca al lupo* (în gura lupului), este în drept să urmărească pentru contrafacere pe acela care a reprodus același obiect prin ajutorul fotografiei, făcută pe un carton identic.

Societatea fabricantă, deși obiectele pe care le-a fabricat nu poartă numele autorului lor, este totuși în drept să invoace protecțiunea legii asupra drepturilor de autor fără să fie obligată să dovedească titlul de dobândire al drepturilor de autor conform art. 14 și 28 din lege. (Trib. Milano, 28 Fev. 1929, Dr. d'aut. 1933, p. 96).

47. Publicarea unui catalog prezentând pe copertă un desen cumpărat dela un artist, care l-a copiat după o publicațiune anterioară, constitue o greșală care face răspunzător de daune pe editor, chiar dacă a fost de bună credință, căci era de datoria lui să se informeze înainte de a publica catalogul spre a evita publicarea desenurilor altuia. (C. Paris, 6 Ian. 1930, Dr. d'aut. 1931, p. 93).

www.dacoromanica.ro

48. O publicațiune (în speță o romanță) nu poate forma obiectul unui delict de atentat la bunele moravuri, atunci când urmărește scopuri artistice și nu este creată cu scopul de a excita anumite instincte. (C. Milano, 29 Apr. 1930, Il dir. di aut. 1930, p. 357).

49. Caricaturile, chiar când subiectul și legenda sunt luate din evenimentele politice de toate zilele, nu pot fi socotite ca simple fapte diverse în care imaginația corespondentului nu joacă nici un rol, ci dimpotrivă, constituind adevărate creațiuni intelectuale, sunt protejate de Convențiunea dela Berna și nu pot fi reproduse fără autorizația autorului. Altfel, ar însemna ca un mare caricaturist de un talent deosebit să nu aibă nici un drept privativ asupra operelor sale, în timp ce un fotograf să aibă acest drept asupra unui produs mai mult industrial decât artistic, ceeace desigur ar fi un non sens. (C. Paris, 11 Iul. 1930, D. H. 1930. 481).

50. Contrafăcătorul, acționat în judecată de către autorul unei opere, nu poate invoca lipsa de calitate a autorului, pe motiv că acesta și-a cedat drepturile editorului, dacă cesiunea nu rezultă dintr'un act redactat în scris și transcris în regulă, conform articolelor 37, 51 și 52 din legea asupra dreptului de autor din 7 Noemvrie 1925.

Apărarea dreptului de autor se extinde, potrivit dispoziției articolului 3 din legea dreptului de autor și asupra titlului operii, cu condițiunea de a nu fi un titlu generic.

Un titlu este considerat ca generic când nu desemnează în mod deosebit o operă, ci poate fi atribuit la diferite opere asemănătoare.

Titlul trebue considerat specific și deci apărat de lege, chiar dacă consistă dintr'un nume comun, ori de câte ori un asemenea nume a devenit celebru prin reușita operii, încât poate fi identificat cu ea.

Imprumutarea unui titlu specific nu constitue însă o violare a drepturilor de autor în ceeace privește cuprinsul acelei opere, și ca atare nu se poate împiedeca publicarea sau reprezentarea ei; ceeace trebue urmărit este numai interzicerea titlului, obiectul contrafacerii. (C. Torino, 18 Iul. 1930, Il dir. di aut. 1931, p. 81).

51. Proectul unui traseu de stradă poate să constitue „un proect de operă de inginerie" și este protejat în sensul articolului 1 al. 3 al legii din 7 Noembrie 1925 asupra dreptului de autor, independent de operile arhitectonice care trebue să însoțească acest proect.

Un proect de traseu, cu toate că este inspirat din alte proecte, dacă are însă soluțiuni originale, probleme de tehnică noui, este protejat de lege.

O asemenea lucrare nu trebue să fie neapărat o creație deosebită, fiind deajuns să aibă o notă personală a autorului și să nu fie numai o aplicațiune pură a regulelor tehnice.

Intr'un oraș ca Roma deschiderea unei străzi noui în centrul său necesită soluțiuni originale în problemele grele de tehnică, așa că realizarea unui astfel de proect beneficiază de protecțiunea legii.

Ocrotirea proectului astfel realizat implică recunoașterea paternității intelectuale și dreptul la o justă recompensă în caz de executarea lucrării prin intermediul terților; nu cuprinde însă și dreptul exclusiv pentru autor de a executa acest proect.

Calitățile necesare pentru ca un proect să se bucure de protecția legii pot fi constatate direct de judecători, fără să mai fie nevoe să se recurgă la expertize. (C. Roma, 26 Fev. 1931, Il dir. di aut. 1931, p. 197).

52. Trebue să se recunoască caracterul de operă originală unui obiect artistic compus din elemente deja cunoscute, când se constată că aceste elemente sunt grupate într'un ansamblu original și personal, astfel încât realizează o combinațiune artistică nouă.

In spiritul legiuitorului din 1886, este considerat autor al unei opere artistice oricine, căutând să încânte vederea printr'o combinație de linii și culori, a imaginat și făurit o formă sau a creat un desen, căci protecțiunea legii se întinde la lucrările cele mai modeste, chiar la acelea în care autorul s'a mărginit să urmărească un scop de ornamentațiune.

www.dacoromanica.ro

Tribunalele deci, nu se pot erija în jurii de artă și să cerceteze dacă opera contrafăcută emană dintr'o inspirație artistică înaltă ce se adresează atât sufletului cât și ochilor, nici să se preocupe de scopul industrial pe care autorul unei opere l-a urmărit, oricât de slabă ar fi lucrarea. (Trib. civ. Bruxelles, 21 Oct. 1931, Dr. d'aut. 1933, p. 77).

53. Elementul calitativ al unei opere de artă nu are o importanță deosebită pentru protejarea ei; este suficient ca ea să fie rezultatul unei munci intelectuale, astfel ca să poată fi clasificată în una din categoriile operilor de artă apărate de legea asupra dreptului de autor.

O operă de artă întrebuințată în industrie este protejată de legea dreptului de autor dacă are o individualitate proprie, ca o operă de artă pură, și nu-i numai un produs industrial (în speță, figuri sculptate în lemn, cu mișcări mecanice, fixate pe dopuri de plută).

Mișcările produse de un aparat mecanic pot și ele să determine caracterul artistic al operii, dacă asemenea mișcări se combină cu alți factori artistici speciali acelei opere.

Acel ce pe lângă inspirație, procură desene, modele, schițele unei opere de artă, poate foarte bine să pretindă drepturile de autor ce derivă din acea operă.

Constitue o concurență neleală imitarea frauduloasă a unei opere de artă, când ea dă naștere la confuziuni în mintea publicului. (Cas. it., 22 Nov. 1932, II dir. di aut. 1933, p. 50; Cas. it., 19 Dec. 1931, II dir. di aut. 1932, p. 128).

54. Gruparea unor obiecte de artă, care prin dispoziținea armonioasă a elementelor ce o compun, învederează spiritul creator și personalitatea artistică a autorului, constitue o operă artistică în spiritul legii asupra dreptului de autor, independent de protecțiunea de care s'ar bucura fiecare obiect luat în parte.

Autorul unei opere de artă are în mod exclusiv dreptul să autorize ca opera sa să fie reprodusă prin fotografii, ori unde s'ar găsi ea, chiar după ce a fost cedată altora, pentru că o asemenea facultate dovedește modul de exercitare al drepturilor sale morale, care sunt inalienabile și imprescriptibile. (C. Roma, 31 Ian. 1933, II dir. di aut. 1933, p. 61).

55. Legea proprietății literare și artistice prin articolul 2 acordă ritos tuturor autorilor operelor de artă enumerând printre aceștia și pe arhitecți, dreptul exclusiv de a publica, reprezenta și de a vinde operile creației lor intelectuale.

In ce privește opera arhitecților care se reduce la simple planuri, prin combinarea unor figuri geometrice, ea nu poate căpăta caracterul de operă artistică, decât în momentul ce planurile au fost realizate pe teren sub forma concretă a unei construcțiuni.

Proprietatea economică a clădirei construite cu atributele ei de folosință, aparține necontestat proprietarului terenului, care a convenit cu arhitectul să-i facă planurile, pe când proprietatea artistică a execuțiunei afară de convențiune contrară, rămâne arhitectului, care singur va putea autoriza reproducerea.

Singurul mod în care drepturile conferite arhitectului de legea proprietății artistice pot fi concepute, este să i se rezerve proprietatea asupra alcătuirii construcției, căci orice altă interpretare le face iluzorii, de vreme ce operile arhitecților, planurile, nu pot fi susceptibile de o exploatare sau de o editare în serie pentru a face obiectul unor operațiuni comerciale.

Operația juridică pe care o săvârșește arhitectul când procură planurile unei clădiri proprietarului în schimbul unei sume de bani, departe de a constitui o „locatio operis", constitue o adevărată vânzare a operei în vederea construcției, operațiune pe care articolul 2 din legea proprietății artistice și literare o prevede și cu ocaziunea căreia rezervă același drept autorului operei ca și în cazul când opera artistică cată a face obiectul unei exploatări comerciale.

Astfel fiind, opera arhitectului constând în planurile ce a făurit are a fi îngrădită de toate dispozițiunile legii proprietății artistice și literare, el singur având dreptul să vegheze ca ea să nu devină obiectul unei contrafaceri. (Trib. Ilfov s. II, c. c., sent. 776, 13 Ian. 1933).

www.dacoromanica.ro

Art. 3. — **In caz de cesiune sau vânzare, autorii sau moștenitorii lor păstrează dreptul de control asupra operei publicate, a traducerilor, reproducerilor sau a adaptărilor făcute după ea, având facultatea de a retrage cesiunea sau autorizația dată, pe cale de somație judiciară, cu dreptul ca autorul să se adreseze justiției, în cazul când editorul sau reproducătorul modifică opera cedată, o denaturează, o publică sau o reproduce contrar condițiunilor din contract sau într'un mod prejudiciabil reputației autorului, putând cere și daune.**

Dreptul moral de control nu se poate cesiona. El nu poate forma obiectul nici unei tranzacții. Orice clauze contrare sunt nule de drept.

OBSERVAȚIUNI. — Am evidențiat, odată cu expunerea diferitelor teorii asupra naturii juridice a dreptului de autor, că acest drept, după teoriile cele mai noui, este un drept complex, sintetic, constituit din două elemente, unul moral și altul pecuniar. Elementul moral constă în dreptul de control, pe care autorul îl păstrează asupra operii și după înstrăinarea sau cedarea ei; este, după expresia d-lui Marcel Plaisant, „o înaltă suzeranitate" pe care autorul o exercită asupra produsului talentului său și care îi permite de a interveni ori de câte ori integritatea operii este amenințată sau atinsă, cu un cuvânt ori de câte ori interesele personale ale autorului sunt în joc. El ia ființă de îndată ce individualitatea autorului se manifestă, se exteriorizează într'o producție susceptibilă de a fi comunicată altuia. De îndată ce gândirea autorului a devenit publică și este expusă aprecierii, autorul este în drept să ceară toate garanțiile pentru a înfrunta verdictul opiniei publice în cele mai bune condițiuni.

Dacă la acestea adăogăm și posibilitățile numeroase de utilizare ale operii în prezent, sub influența desvoltării de neprevăzut a mijloacelor de vulgarizare ale operelor (cinematograful, phonograful, radiodifuziunea, etc.) pericolul care amenință integritatea operii devine și mai mare și deci în aceiași măsură trebue acordate și autorului posibilitățile de apărare a operii sale.

Noțiunea de drept moral este de dată relativ recentă [1]). Ea pare să fi luat naștere în Germania, promotorii ei fiind Dambach, Klostermann, și alții [2]).

Ea a pătruns în Franța cam pe la 1875. Morillot a fost primul autor, care s'a folosit de expresia drept moral [3]), denumire lipsită de preciziune și care a fost obiectul a numeroase critici. Alții au căutat să înlocuiască această expresie prin dreptul la respect.

Este de observat că tocmai în Germania și Franța, adică țările unde noțiunea dreptului moral a luat naștere și a fost bogat desvoltată atât de jurisprudență cât și de doctrină [4]), dreptul moral n'a fost legiferat.

Faptul se datorește poate și greutății de a îmbrățișa sub o formă concretă multiplele sale aspecte; s'a preferat să se lase câmp larg doctrinei și jurisprudenței să-l

1) Potu, *Le droit moral de l'auteur sur son oeuvre*; Ann. de Dr. com., 1908.

2) Ruffini, *De la protection internationale des droits sur les oeuvres littéraires et artistiques*, p. 557.

3) Morillot, *op. cit.*, p. 108 și urm.

4) Masse, *Du droit moral de l'auteur sur son oeuvre artistique ou littéraire*, Paris, 1906; M. Plaisant, *La création artistique et littéraire et le droit*, Paris 1920; Vaunois, *La protection du droit moral des auteurs*, Paris, 1922; Aussy, *Du droit moral de l'auteur sur les oeuvres de littérature et d'art* 1912; Chartier, *Les droits du musicien sur son oeuvre*, Paris 1923, p. 36—38. Hermann Otavsky, *Zur Frage des droit moral im literarischen und künstlerischen Urheberrechte*, Festschrift für Franz Klein, Wien, 1914, p. 339 și urm.; Scheupl, *Die ausschliesslichen Befugnisse des Urhebers, hinsichtlich der Bearbeitung seines Werkes*, Berlin, 1917; Mittelstaedt, *Das droit moral nach den Beschlüssen der Römischen Urheberrechtconferenz 1928*, Gewerblicher Rechtsschutz, und Urheberrecht, Januar, 1930, p. 3.

www.dacoromanica.ro

apere și să-l definească după situațiuni. „Când legea și jurisprudența ne dau satisfacție, — zicea d-l Maillard cu ocazia depunerii în Parlamentul Francez a proectului de lege din 1922 — nu trebue modificat textul, decât dacă modificarea e absolut necesară și dacă toți sunt pentru adaptarea unui text nou".

Din contră, numeroase legi în alte țări au reglementat, cel puțin în parte, dreptul moral al autorului. Așa îl găsim legiferat în Japonia (legea din 3 Martie 1899), în Statele-Unite (legea din 4 Martie 1909), în Grecia (legea din 11 Decembrie 1909), în Anglia (legea din 16 Decembrie 1911), în Olanda (legea din 26 Decembrie 1912), în Ungaria (legea din 31 Decembrie 1921). In legiuirile cele mai noui însă dreptul moral a fost consacrat într'o formă mai explicită și mai energică. Așa, în Italia (legea din 7 Noembrie 1925, art. 15, 16, 39, 43, 46 și 47), în Polonia (legea din 29 Martie 1926, art. 12, 58, 59 și 60), în Cehoslovacia (legea din 24 Noembrie 1926) și în Jugoslavia (legea din 26 Noembrie 1929, art. 17, 31 și 51).

In legislația internațională dreptul moral a fost pentru prima oară impus și definit prin art. 6 din Convențiunea dela Roma din 1928 (modificatoare a Convențiunei dela Berna din 1908). „Independent de drepturile patrimoniale de autor — zice acest text — și chiar după cesionarea acestor drepturi, autorul conservă dreptul de a revendica paternitatea operii, ca și dreptul de a se opune la orice deformațiune, mutilare sau altă modificare a operii, care ar prejudicia onoarea și reputația sa" [1].

In doctrină, dreptul moral a format obiectul unor pasionate discuțiuni, autorii nefiind de acord nici asupra denumirei sale, nici asupra definițiunii sale.

După Jules Lermina, dreptul moral pentru artist este dreptul de a apăra integralitatea operei sale în fond și în formă [2].

După alții, dreptul moral ar fi facultatea recunoscută autorului de a se opune la orice atingere ce s'ar aduce, fie de editor, fie de terți, personalității sale.

Cea mai mare parte din autori consideră dreptul moral ca un respect ce se datorează personalității autorului [3]. D-l Potu a susținut, că analiza exactă a dreptului moral presupune examinarea lui sub un dublu aspect: de o parte respectul personalității (sau al demnității), iar pe altă parte respectul libertății intelectuale și morale a autorului [4]. După d-l Rault, respectul personalității nu-i decât o formă a libertății individuale [5].

Prerogativele dreptului moral se înfățișează sub două forme perfect distincte, negativă și pozitivă [6]. Dreptul negativ constă în dreptul autorului de a asigura respectul reputației sale, veghind ca opera să fie publicată sub numele său, sau invers să nu i se atribue paternitatea unei opere străine, cum și dreptul de a se opune la orice modificări, publicări de extrase, schimbare de destinație și alte mutilări, fără consimțimântul său. Acest drept, nelimitat în exercițiul lui, se justifică prin aceia că autorul nu trebue să fie judecat de opinia publică altfel de cum a năzuit el prin publicarea operii. Dimpotrivă, dreptul pozitiv are o sferă de acțiune mult mai restrânsă, constând în dreptul autorului de a-și retrage opera pentru a o modifica, sau chiar de a o suprima complet, dacă ea nu mai corespunde idealului său artistic, sau dacă crede, în conștiința sa de artist, că nu mai e demnă de el.

---

1) Arnold Raestad, *La Convention de Berne revisée à Rome 1928*, p. 251.

2) Jules Lermina, *Raport depus la Asociația literară și artistică internațională*, Congresul din Monaco, 1897.

3) *In acest sens*: opinia D-lor Ambroise Colin, Lyon-Caen, Thaller, Claro, Harmand, Maillard, Vaunois, (Bull. Soc. Et. leg. 1908, p. 73).

4) *Ann. de dr. com.*, 1908, p. 215 și urm.

5) Jean Rault, *op. cit.*, p. 332.

6) Jac. Chartier, *op. cit.*, p. 39.

www.dacoromanica.ro

Nu încape nici o discuțiune că atunci când e vorba de dreptul negativ al autorului, editorul sau cesionarul nu pot întreprinde modificări, denaturări, îndreptări, etc., fără autorizarea autorului, indiferent de importanța lucrării sau de caracterul literar, artistic sau muzical al producțiunii. Vom vedea însă la articolele 13 și 14 că sunt câteva cazuri, în care, deși legea nu prevede nimic, dreptul negativ al autorului se consideră ca trecut, prin faptul cesiunii, în mâinile editorului sau al cesionarului.

In ceeace privește însă exercitarea prerogativelor dreptului pozitiv, adică dreptul pentru autor de a retrage o operă din comerț, sau a retrage o cesiune, pentru a aduce operii modificări, de a o suprima sau chiar de a distruge exemplarele tipărite, dacă ea nu mai corespunde ideilor sale artistice, politice, sociale, religioase, etc., chestiunea este foarte discutabilă în legiuirea noastră când e vorba de o operă cesionată fără rezerve; această discuție se face de altfel și în doctrina și în jurisprudența străină.

Fără îndoială că ori de câte ori autorul și-a rezervat prin contract acest drept, problema e simplă, contractul făcând lege între părți. Chestiunea e însă mai complicată în caz de tăcere a contractului, fiindcă trebue să se țină seamă pe de o parte de principiile care guvernează dreptul moral al autorului și care au la bază ideia de respect a libertății intelectuale și morale, iar pe de alta, de convenția liber consimțită a părților. Este vorba aci de un antagonism între dreptul moral al autorului și respectul convențiunilor.

Este evident că această facultate care constitue dreptul pozitiv având un caracter excepțional, fiindcă derogă dela dreptul comun, o dispoziție legislativă expresă, care să confere autorului acest beneficiu, ar fi fost necesară. Legea noastră nu are în această privință o dispoziție expresă, cum are de pildă legea italiană și portugheză [1]). In legea noastră art. 3, 13, 14 și 19 al. 3 prevăd numai prerogativele dreptului negativ al autorului, de a se opune la modificarea sau denaturarea operii de către cesionari sau editori sau de a interzice editarea în contra condițiunilor din contract. Legiuitorul vorbește foarte vag în art. 3 de facultatea autorului de a retrage cesiunea sau autorizația dată pe cale de somație judiciară, însă, cum nu se indică cazurile în care se poate exercita această facultate, pe de o parte, iar pe de alta, această dispoziție fiind o consecință a dreptului de control, nu se poate spune că legiuitorul a avut intențiunea de a lăsa la aprecierea autorului facultatea de a retrage autorizația ori când va socoti necesar. Aceasta cu atât mai mult cu cât, după legea noastră prerogativele articolului 3 trecând și la moștenitori, am ăjunge, dacă am presupune că prin ele se vizează și dreptul moral pozitiv, la concluziuni condamnate de doctrină, jurisprudență și legislația străină care, dacă în anumite situațiuni de ordin grav moral, admit ca autorul să poată retrage o operă din comerț sau s'o modifice, în nici un caz nu convin ca aceste drepturi să poată fi întinse și asupra moștenitorilor, opera din momentul morții autorului trebuind să fie păstrată în aceiași formă.

Așa fiind, autorul va putea să impună editorului, atâta vreme cât n'a dat „bun de tipărit", să aducă operei modificările ce se impun, în interesul ambelor părți contractante, cu condiția să despăgubească pe editor de cheltuelile suplimentare făcute cu ocazia acestor modificări.

---

1) Art. 15, *legea italiană* (vezi textul în anexă).

Art. 134, *legea portugheză*: Autorul unei opere imprimate pe comptul său în virtutea unui contract de editare, poate în orice timp să suspende publicația operii, să retragă din circulație exemplarele nevândute, sau să distrugă lucrarea înainte de a fi pusă în vânzare, cu obligațiunea de a despăgubi pe editor de prejudiciile aduse.

www.dacoromanica.ro

In orice caz, o măsură bună pentru autor ar fi ca în momentul contractării să limiteze numărul exemplarelor sau al ediţiilor.

Pe de altă parte, chiar în lipsa unei clauze în contract, autorul e în drept să ceară editorului ca editarea sau reimprimarea operii să se facă în aşa fel încât publicul să fie încunoştiinţat de întinderea şi însemnătatea operii prin indicarea datei când opera a fost pentru prima oară publicată.

Deasemeni, editorul trebue să se abţină de a face să figureze pe copertă titlurile sau gradele universitare obţinute de autor ulterior publicării operei.

Oricare ar fi însă lacuna legii noastre în ceeace priveşte legiferarea dreptului moral pozitiv, socotim totuşi, că în cazuri deosebit de grave din punct de vedere al respectului personalităţii, când autorul şi-a schimbat complect concepţia, sau când descoperiri ştiinţifice ulterioare lucrării au ajuns la concluziuni complet opuse celor exprimate de autor şi publicarea lor i-ar produce prejudicii de ordin moral importante, autorul e în drept să oprească publicarea operii sau continuarea de a se mai reedita în cazul unei cesiuni totale.

In toate aceste cazuri însă autorul trebue să apeleze la justiţie.

Fără îndoială că autorul trebue să despăgubească pe editor sau cesionar de toate prejudiciile suferite, iar pentru garantarea lor tribunalul ar putea, după apreciere, să oblige pe autor să depună şi o cauţiune.

Asupra cui cade grija şi dreptul, în acelaş timp, de a veghia ca respectul operii autorului să fie asigurat şi după moartea sa?

Cu riscul de a ne repeta trebue să învederăm că dreptul moral pozitiv, acela de a modifica opera sau chiar de a o retrage sau distruge, dispare odată cu moartea autorului. Exercitarea acestei prerogative pur personală nu poate fi trecută nici asupra moştenitorilor, nici asupra unui terţiu, ales de autor, decât în cazul unei opere de ştiinţă care trebue ţinută continuu la curent. Dar şi în acest caz, adăogirile publicate trebue să fie indicate prin caractere tipografice deosebite, sau printr'o altă modalitate de aşa natură ca tot ceiace s'a adăogat sau transformat să poată fi uşor evidenţiat de cititor.

Dreptul negativ este însă transmisibil. Legiuitorul nostru îl trece, după moartea autorului, în mâinile moştenitorilor, cari îl pot exercita atât cât durează şi protecţia dreptului pecuniar, adică, în cadrul legii noastre, treizeci de ani după moartea autorului.

Dar dacă autorul n'ar avea prea mare încredere în moştenitorii săi că i-ar putea garanta suficient respectul gândirei sale, poate el desemna prin testament o altă persoană cu care, deşi n'are nici o legătură de sânge, are însă o legătură spirituală? Răspunsul nu poate fi decât afirmativ. Cazuri s'au întâmplat în Franţa. Astfel, Michelet şi Mérimée au indicat fiecare câte un executor testamentar, pe care l-au investit cu dreptul, dar şi cu obligaţia, de a le apăra interesele morale, decurgând din operile lor. Ce se întâmplă însă în cazul în care un executor testamentar moare şi el înainte ca opera să fi căzut în domeniu public, şi o altă persoană n'a mai fost desemnată de autor ca să continue a-i apăra interesele morale? In acest caz dreptul moral negativ subsistă, fiind perpetuu şi revine moştenitorilor de sânge.

Pentru prejudiciile pricinuite autorilor de către editori sau cesionari din nerespectarea dreptului moral, legiuitorul dă drept autorului de a putea cere şi daune. Socotim că în spiritul legii noastre — deşi chestiunea e controversată în doctrină, după cum vom arăta la articolul 48,—pentru atingerile aduse dreptului moral de către un editor, rezultate, fie din modificarea operii fără autorizarea autorului, fie din denaturarea sau tipărirea ei contrar condiţiunilor din contract, cesionarul sau editorul nu se fac răspunzători numai de daune, ci şi de sancţiuni penale, atingerile aduse dreptului moral constituind delictul de contrafacere.

www.dacoromanica.ro

JURISPRUDENȚA.

INDEX

Adaptare 17.
cesionar 3, 4, 6, 14, 16.
drept moral 8, 9, 10, 12, 13, 15, 16.
editor 15.
expoziție 14.
faliment 2.
imitațiune 1.
maestră de balet 9.
nume patronimic 11.
operă fotografică 12.
prejudiciu 1, 5.
publicarea operii 7.

1. Prohibițiunea de a reprezenta la un teatru public o operă dramatică fără consimțimântul formal și înscris al autorului se aplică și când e vorba de imitarea într'o limbă străină a acestei opere, când prin dispoziținea și succedarea scenelor, această imitațiune reproduce cu exactitate opera originală.

Dreptul autorului unei opere dramatice de a împiedeca reprezentarea imitațiunilor acestei opere, care nu e decât o reproducere, este independent de dreptul de a urmări contrafacerea pentru imprimare și deci acest drept de interdicțiune continuă să subziste cu toate că acțiunea pentru contrafacere s'a prescris, fiindcă face parte din dreptul moral al autorului.

Dreptul pentru autorul unei opere dramatice de a împiedeca reprezentarea în public făcută fără consimțimântul său formal sau înscris, este independent de orice prejudiciu material, prejudiciu care rezultă de altfel din aceia că autorul ar fi putut, dacă autoriza reprezentarea operii sale, s'o condiționeze de o anumită retribuțiune. (Cas. req., 15 Ian. 1867, D. 1867. 1. 182).

2. Falimentul autorului unei opere de artă, nu privează pe autor de dreptul de a urmări o uzurpare, care atinge reputațiunea sa artistică. (C. Paris, 25 Ian. 1887, Ann. prop. ind. 1888. 186).

3. Autorul are facultatea inerentă personalității sale să modifice opera cesionată sau chiar s'o suprime, cu condițiunea să nu facă aceasta într'un scop vexator pentru cesionar. (Cas. fr., 20 Iun. 1902, Dr. d'aut. 1902, p. 94).

4. Când un inculpat pentru contrafacere opune autorului un fine de neprimire întemeiat pe lipsă de interes, el e cel care trebue să dovedească că autorul s'a desbrăcat de toate drepturile asupra operii în favoarea cesionarului. De altfel, chiar în cazul unei cesiuni totale, autorul nu se desbracă în mod absolut de dreptul său și poate încă, în temeiul dreptului său moral, să urmărească pe contrafăcător. (Trib. civ. Seine, 20 Mart. 1903, Huard et Mack, Rep., p. 639).

5. Scriitorul poate interzice publicarea unei opere vândute în plină proprietate, a cărei imprimare fiind prea mult întârziată de editor i-ar putea cauza prejudicii. (Trib. Seine, 20 Fev. 1908, Vaunois, Geoffroy et Darras, Div. B, p. 7).

6. Vânzarea unui tablou nu ridică autorului său facultatea pe care o are, în baza dreptului moral, de a urmări distrugerea unei lucrări ce poate aduce o atingere operei sale.

El este în drept să ceară și repararea prejudiciului material și moral ce-i produce expunerea spre vânzare a reproducerii ilicite. (C. Paris, 26 Ian. 1918, Vaunois, Geoffroy et Darras, Div. B, p. 7).

7. Protecțiunea acordată dreptului de autor servește nu numai să salvgardeze interesele pecuniare ale autorului, adică să-i asigure produsul muncii sale, ci servește tot atât de bine să salvgardeze interesele personale ale autorului și autorul are incontestabil dreptul să decidă, dacă, când și sub ce formă opera sa trebue dată publicității. (C. Berlin, 21 Mai 1921, Dr. d'aut. 1922, p. 33).

8. Dreptul moral al autorului nu este decât un aspect al dreptului la integritatea persoanei, pe care orice om îl poate pretinde. (Cas. belg., 22 Oct. 1925, Pas. 1926. I, p. 23).

9. O maestră de balet are drept absolut de a se opune la orice alterațiune, modificare, corectare sau adăugire, fie cât de mică,

www.dacoromanica.ro

a operei sale de natură să-i altereze gândirea.

De aci urmează că o interpretă, care în cursul reprezentării unui balet, execută un pas nou, fără consimțimântul autoarei baletului, răspunde față de aceasta din urmă de daunele ce i-a produs prin atingerea dreptului moral al autoarei. (Trib. Seine, 10 Fev. 1925, Dr. d'aut. 1926, p. 58).

10. Este de principiu că proprietarul poate nu numai să desmembreze proprietatea sa, dar și s'o abandoneze pur și simplu în întregime. In acest caz ea devine un *res nullius*, intențiunea de abandon fiind absolută.

Astfel ,numai dacă un pictor ar abandona pânza sa în întregime, așa cum a fost concepută de artist, s'ar putea spune că intențiunea de a o abandona este absolută.

Dacă însă artistul a aruncat pânza după ce a tăiat-o sau a rupt-o în bucăți, situațiunea se schimbă, căci prin aceasta el și-a manifestat intențiunea de a se lipsi numai de obiectul material, pânza, nu și opera sa artistică, adică expresiunea gândirii sale, felul său de a înțelege ideia ce a voit să realizeze, asupra căreia conservă dreptul său de proprietate artistică, dreptul său moral care nu poate fi violat.

Prin urmare, sunt răspunzători de daune pentru violarea dreptului moral al unui artist, anticarii, cari, găsind pânzele rupte și aruncate de acesta, le-au reconstituit, lipindu-le și le-au pus în vânzare sub numele artistului, de oarece oferind publicului lucrări pe cari el le-a considerat inferioare, fiindcă le-a rupt, au adus o atingere reputațiunei sale. (Trib. Seine, 15 Nov. 1927, Dr. d'aut. 1928, p. 7).

11. Cel care găsește pe drum public, niște bucăți din mai multe tablouri pe care autorul lor le-a aruncat după ce le-a rupt, nu dobândește decât proprietatea materială a acestor fragmente, nu și proprietatea intelectuală a operilor de artă; deci el nu poate să reconstitue aceste bucăți fără a viola dreptul moral al autorului, adică dreptul pe care-l are orice artist de a rămâne stăpânul operii sale și de a interzice să se dispună de ea împotriva voinții lui.

Cel care a găsit aceste bucăți invoacă în zadar dispozițiunile art. 539 și 713 c. civ. și regulele relative la achiziția lucrurilor părăsite de proprietar, căci abandonul nu conferă lucrurilor caracterul de *res nullius* decât dacă este întreg, absolut, și nu ne aflăm în acest caz când un artist aruncă pânzele pe care le-a rupt, intențiunea de abandon purtând în speță numai asupra materiei, nu și asupra operii însăși, care e expresiunea gândirii și talentului autorului.

Pe de altă parte, punând în vânzare sub numele pictorului, aceste pânze, după ce le-a reconstituit, fără să aibă pe ele semnătura artistului, deținătorul abuzează de numele patronimic al acestuia și violează dreptul de proprietate asupra numelui, care cuprinde facultatea pentru titular de a interzice să se facă uz de el fără știrea sa și în contra voinții sale.

Aceste violări ale drepturilor artistului îi cauzează un prejudiciu, pe care detentorul pânzelor reconstituite trebue să-l repare și care justifică condamnarea la daune interese și la restituirea pânzelor.

Asemenea fapte fiind prejudiciabile atât artei cât și artiștilor în general, Sindicatul proprietății artistice are dreptul să intervină în instanță. (Trib. civ. Seine, 15 Nov. 1927, D. 1928. 2. 89).

12. Art. 11 al legii asupra dreptului de autor a voit numai să concilieze dreptul de autor asupra operii fotografice cu acela al persoanei fotografiate, dar nu a înțeles să deroge dela principiul din art. 1, care consideră ca opere artistice toate fotografiile, chiar acelea care, ca în speță, se referă la fapte sau evenimente petrecute în public.

Legea în vigoare asupra dreptului de autor protejează și dreptul moral al autorului și de aceia nesocotirea paternității unei opere constitue un act reprimat de lege, chiar dacă nu a dat naștere la o daună pecuniară pentru autor (Cas. it., 22 Mart. 1929, Il dir. di aut., p. 71).

13. Proprietatea literară și artistică conferă titularului dreptul de a nu da publicității opera sa decât în felul și condițiunile ce crede convenabile.

Gestul unui pictor care, fiind nemulțumit de opera sa, rupe tabloul și aruncă bucățile

www.dacoromanica.ro

nu poate aduce nici o atingere dreptului mai sus arătat.

De aci urmează că persoana care adună bucățile aruncate și devine proprietarul lor prin ocupațiune, nu dobândește dreptul de proprietate decât asupra materialității acestor bucăți și nu privează pe pictor de dreptul său moral, pe care acesta îl păstrează întotdeauna asupra operei sale.

Deci, dacă pictorul persistă în hotărîrea lui de a nu pune în circulație tabloul său, este îndreptățit să se opună la orice reconstituire a pânzei sale și să ceară distrugerea ei. (C. Paris, 6 Mart. 1931, Dr. d'aut. 1932, p. 47).

14. Dreptul de expoziție, adică dreptul de a expune în public o operă de artă, este un atribut al dreptului de proprietate asupra operei considerată ca obiect material, și nu un atribut al dreptului de autor sau al dreptului moral al artistului; în caz de cesiunea operei de artă, dreptul de expoziție trece la cesionar.

Exercițiul dreptului de expoziție al cesionarului este limitat la obligațiunea respectului dreptului terților și în special al dreptului moral al autorului, astfel că cesionarul nu poate expune în public opera artistului după ce a modificat-o sub un alt nume sau în condițiuni păgubitoare autorului. (Trib. Bruxelles, 14 Iul. 1931, Dr. d'aut. 1932, p. 117).

15. Cu toate că dreptul moral al autorului face parte din dreptul de autor, el nu poate fi exercitat decât de autor personal și după moartea sa de persoanele indicate în art 24 al legii. Editorul nu poate exercita acest drept nici când autorul este un asociat al casei editoare.

Autorul este în drept să ceară repararea prejudiciului rezultat din nesocotirea paternității operii sale, fără să fie nevoie să arate că a suferit o daună gravă și nejustă, asemenea condițiune fiind cerută de lege numai în ipoteza unei atingeri a dreptului la integritatea operei.

Cu toate acestea, nesocotința paternității operei trebue, pentru a fi sancționată de justiție, să prezinte caracterele unui act fraudulos și să fi dat naștere la o daună, fie chiar de mică importanță; deci acțiunea nu este fondată când este vorba numai de omiterea indicării numelui autorului, dacă omisiunea a fost reparată imediat de contrafăcător și n'a cauzat un prejudiciu însemnat.

Modificările produse cu ocazia reproducerii unei opere de artă nu violează dreptul moral de autor decât în cazul în care ele produc un prejudiciu grav și injust autorului.

Aceasta e o chestiune de fapt, lăsată la suverana apreciere a judecătorilor. (Cas. it., 22 Oct. 1931, Il dir. di aut. 1931, p. 486).

16. Când un pictor s'a angajat să furnizeze unei societăți de antreprize de publicitate și afișaje niște modele de afișe, Societatea care a primit aceste modele comite o culpă când, publicând un afiș mare semnat de un alt artist, reproduce pe acest afiș într'un colț modelul pe care-l are dela primul artist. Prin acest fapt autorul modelului încearcă nu numai un prejudiciu material prin aceia că publicul ar putea să creadă că autorul afișului este și autorul modelului reprodus în colțul afișului (în speță modelul e un tăetor care doboară un arbore), ci și un prejudiciu moral, fiind știut în această privință că orice autor are un drept moral de apărare a operii sale în virtutea căruia, chiar dacă a cesionat proprietatea operii sale, e în drept să interzică cesionarului să aducă operei sale modificări de natură să altereze caracterul operei sale artistice, al cărei control și supraveghere îi aparține încă.

In această situație, Societatea care, după ce a primit modelele, nu le editează fiindcă socotește că nu au nici o importanță pentru a fi pubicate, e datoare să le restitue autorului lor. (C. Paris, 27 Nov. 1931, Sir, 1932. 2. 156).

17. Când piesa unui autor („Mélo" de Bernstein) a fost adaptată pentru un film cinematografic, autorul nu se poate plânge prin acțiune în daune contra casei de filme, când între film și piesă sunt deosebiri esențiale, necesitate de adaptarea cinematografică, și care fac ca în film să nu se poată recunoaște întru nimic originalitatea piesii, care constitue geniul autorului.

Această soluție se impune cu atât mai mult, când, ca în speță, se constată că între autorul reclamant și casa de filme a intervenit

www.dacoromanica.ro

o convenţiune, prin care aceasta este în drept să aducă piesei, pentru necesităţile filmului, orice modificări ce va crede necesare. In acest caz, autorul n'ar putea invoca, în susţinerea acţiunii, dreptul moral pe care legea i-l recunoaşte de a veghia la integralitatea operii sale şi să se opună la orice modificări care i s'ar părea inacceptabile, de oarece, pe de o parte, el însuşi a convenit cu casa de filme la modificările făcute, iar pe de alta este de netăgăduit că în speţă nu e vorba de publicarea sau reproducerea unei piese, care nu poate fi atinsă nici în formă, nici în aspectul ei general fără a denatura gândirea autorului, ci de transpunerea în cinematograf a unei opere dramatice, ceiace implică în mod necesar modificări în textul piesei şi aceasta indiferent de caracterul lor. (Trib. civ. Seine, 26 Iul. 1933, Dr. d'aut. 1933, p. 104).

Art. 4. — **După moartea autorului, moştenitorii săi în gradul prevăzut de prezenta lege, precum şi cesionarii lor, se vor bucura timp de 30 ani de aceleaşi drepturi de cari s'a bucurat autorul.**

Dispoziţiunile art. 650 şi următorii din codul civil relative la succesiuni, sunt aplicabile şi în această materie, cu următoarele derogări:

1. Soţul supravieţuitor se va bucura de aceleaşi drepturi ca şi copiii legitimi;

2. In linie ascendentă şi descendentă, nu pot veni la succesiune decât numai t tăl şi mama; copiii autorului şi nepoţii de fii ai acestuia;

3. In linie colaterală, nu au drept la succesiune decât numai fraţii şi surorile autorului.

Cesionarii şi moştenitorii autorilor străini se vor bucura de aceleaşi drepturi ca şi moştenitorii autorilor români, dar sub condiţia reciprocităţii, durata acestor drepturi neputând depăşi durata fixată de legea română.

Totuşi dacă ele expiră mai curând în ţara lor ele vor înceta în acelaş timp şi în România.

OBSERVAŢIUNI. — Având să aleagă între sistemul perpetuităţii dreptului de autor şi acela al restrângerii lui pentru moştenitori la o durată determinată, legea noastră s'a pronunţat prin art. 4 în favoarea acestuia din urmă, prevăzând că, după moartea autorului, moştenitorii sau cesionarii lui se vor bucura timp de 30 ani de aceleaşi drepturi ca şi autorul.

Legiuitorul nostru a scurtat termenul de 50 ani prevăzut în legea franceză pentru moştenitorii autorului, influenţat probabil de dispoziţiunile dreptului comun în materie de prescripţie, dar în acelaş timp a găsit că termenul de 10 ani, prevăzut de legea presei din 1862 şi justificat de starea culturală de atunci, trebue mărit, pe de o parte faţă cu interesul moştenitorilor, cari mai înainte se vedeau reduşi la o situaţie de mizerie, în timp ce editorii şi librarii se îmbogăţeau de pe urma exploatării operii şi pe de altă parte faţă de interesul general al culturii, care cerea o reglementare echitabilă a duratei dreptului de autor.

După trecerea acestor 30 ani, opera cade în domeniul public în condiţiunile arătate de articolele următoare.

Interesant în această privinţă este sistemul legii italiene, care prevede în art. 29, relativ la operile anonime sau pseudonime, o durată de 50 ani dela reprezentare, executare sau publicare. Incolo legiuitorul italian menţine aceleaşi dispoziţiuni ca şi legiuitorul francez, cu excepţia operilor fotografice a căror protecţiune e redusă la 20 ani dela prima publicare.

www.dacoromanica.ro

A doua inovație a legii noastre este privitoare la succesori și ordinea succesiunilor. Legiuitorul nostru, luând înaintea legiuitorului civil, a recunoscut dreptul la succesiune soțului supraviețuitor, inspirându-se din principiile legii franceze și a prevăzut că el vine la moștenire cu un drept egal cu acela al copiilor legitimi.

In ce privește ceilalți moștenitori recunoscuți de codul civil, legea proprietății literare și artistice menține numai pe ascendenții și colateralii privilegiați.

In consecință, art. 4 desființează clasa ascendenților neprivilegiați și a colateralilor neprivilegiați și menține numai două clase : 1. clasa descendenților, în care intră cu drepturi egale și soțul supraviețuitor și 2. clasa ascendenților privilegiați (tatăl și mama) și a colateralilor privilegiați (frații și surorile).

In cazul când vin în concurs ascendenții privilegiați cu colateralii privilegiați, dreptul comun își reia imperiul și art. 673 c. civ. devine aplicabil.

In aliniatul ultim al art. 4 legea se ocupă de durata drepturilor cesionarilor și autorilor străini, stabilind că drepturile lor sunt recunoscute de legea noastră sub condițiunea reciprocității. Este de observat însă că, prin aderarea noastră la Convențiunea dela Berna, condițiunea reciprocității se găsește îndeplinită, în virtutea art. 7 din Convențiune, față de toate statele Uniunii, fără să mai fie nevoie de vreo convențiune specială de reciprocitate.

JURISPRUDENȚA.

1. Producțiunile inteligenții, cum ar fi o operă muzicală, editată și reprezentată, nu constituesc bunuri susceptibile de proprietate în sensul codului civil, ci conferă autorului lor drepturi speciale și temporare reglementate de legea asupra proprietății literare și artistice.

Prin urmare, proprietatea unor opere muzicale compuse și editate de bărbat în timpul comunității, nu intră în comunitate. Numai produsul acestor opere, până în ziua dizolvării căsătoriei, face parte din comunitate. (C. Paris, 1 Fev. 1900, Huard et Mack, Rep., p. 585).

2. Drepturile văduvei unui autor, după legea din 14 Iulie 1866, sunt independente de regimul său matrimonial și pot să se exercite în concurs cu drepturile succesorale pe care ea le are după legea din 9 Martie 1881.

Cu toate acestea nu trebue să admitem, în lipsa unui text formal, că legiuitorul a înțeles să dispenseze pe soțul supraviețuitor, care poate invoca legea din 1866, de a contribui la datoriile succesiunii.

Terțiul urmărit (Societatea oamenilor de litere), care are popriri asupra sumelor ce ea datorează, nu e obligat să păstreze aceste sume peste termenul fixat de art. 657 pr. civ. și, neputând să prejudece valoarea acestor popriri, e în drept să depună sumele la Casa de depuneri și consemnațiuni, fără să fie obligată să facă oferte reale. (Trib. civ. Seine, 28 Fev. 1900, Huard et Mack, Rep., p. 585).

3. Pentru a putea invoca dispozițiunile decretului din 1 germinal anul XIII, potrivit căruia proprietarii prin succesiune sau cu alt titlu al unei opere postume au aceleași drepturi ca și autorul, trebue să se justifice dreptul de proprietate și nu e de ajuns să se fi obținut dela destinatarul unor scrisori libera dispoziție a acestor documente și autorizarea de publicare.

Dacă destinatarul acestor scrisori poate să le păstreze sau să le cedeze ca autografe, în orice caz, ca să le publice, îi trebue autorizarea aceluia care le-a scris. Acesta, la rândul lui, cu toate că a expediat scrisorile, păstrează asupra lor un drept de autor, transmisibil la moștenitori.

In consecință, văduva unui autor, care e și singură moștenitoare, are dreptul să se opună la publicarea scrisorilor soțului ei, dacă o găsește inoportună.

Scriitorul și editorul care publică aceste scrisori, cu toate că li s'a interzis aceasta, cauzează văduvei un prejudiciu, pe care sunt obligați să-l repare. (Trib. Seine, 20 Mai 1904, Huard et Mack, Rep., p. 573).

www.dacoromanica.ro

Art. 5. — **In cazul când după moartea autorului, moştenitorii sau cesionarii lor nu editează operele acestora timp de 3 ani, Ministerul artelor are facultatea să facă aceasta, beneficiile împărţindu-se după scoaterea cheltuelilor în mod egal, între moştenitori sau cesionari deoparte şi Ministerul artelor de alta.**

OBSERVAŢIUNI. — In articolul 5 legiuitorul obligă pe moştenitori sau cesionari să publice opera autorului în trei ani dela moartea acestuia. După trecerea acestui timp, Ministerul Artelor are facultatea de a tipări opera pe socoteala sa, iar beneficiile rezultate se vor împărţi în mod egal între moştenitori sau cesionari deoparte şi Ministerul Artelor de altă parte.

La ce fel de opere se referă această dispoţiziune? Legiuitorul nu o spune precis. Din logica lucrurilor şi a caracteristicei dreptului de autor rezultă evident că dispoziţiunea se referă la operile cesionate pentru publicare, dar needitate pâuă la moartea autorului, sau la opere care deşi nepublicate, se cunoşteau însă din timpul vieţii autorului ca prezentând un deosebit interes.

Ceiace se urmăreşte e numai interesul culturii. Legiuitorul a voit ca tipărirea operilor de seamă ale autorilor decedaţi să nu fie amânată din diferite calcule ale editorilor sau ale moştenitorilor, amânări ce ar stânjeni prosperitatea culturii româneşti.

Ar fi fost de dorit ca legiuitorul să fi reglementat modalitatea de selecţionare a operilor aflate în această situaţiune, iar beneficiile realizate de Minister, să fi fost destinate unui fond special de editarea operilor aflate în aceleaşi condiţiuni.

Facultatea de editare a Ministerului în condiţiunile art. 5 este fără limită?

Deşi legea nu fixează numărul ediţiunilor, socotim însă că prerogativele Ministerului de a edita o operă nu pot fi extinse la mai mult de o ediţiune, după care drepturile de editare revin în întregime celor în drept, adică moştenitorilor sau cesionarilor, căci prin publicarea făcută de Minister scopul legii, interesul culturii, a fost atins şi a doua editare făcută tot de Minister ar nesocoti peste măsură interesele titularilor dreptului.

In cazul când opera cesionată unui editor pentru a fi publicată, n'a fost editată în timpul celor trei ani dela moartea autorului, iar moştenitorii se găsesc în proces de executare sau reziliere a contractului, potrivit dispoziţiunilor articolului 14, Ministerul nu poate trece la publicarea operii, de oarece moştenitorii şi-au manifestat suficient voinţa de a publica opera,

O dificultate practică însă rezultă din faptul că legea nu arată modul în care Ministerul va putea intra în posesiunea manuscrisului aflat în mâinile moştenitorilor sau al editorilor. Socotim că şi în acest caz se va aplica procedura pe care o întrebuinţează editorul când autorul refuză să predea manuscrisul, adică Ministerul va constrânge prin justiţie pe moştenitori să-i predea manuscrisele, cu o deosebire că, pe când autorul poate invoca în contra editorului consideraţiuni de ordin moral ce l-ar îndreptăţi la rezistenţă, moştenitorii sau editorii nu pot invoca aceste motive, afară de cazul în care autorul şi-a manifestat vădit intenţiunea ca opera să nu fie publicată după moartea sa un anumit timp sau niciodată.

Nu s'ar putea susţine că prerogativele Ministerului de a tipări operile autorilor decedaţi, în condiţiunile fixate de articolul 5, ar putea fi extinse şi la operile publicate în timpul vieţii autorului, fiindcă pe deoparte moştenitorii sunt ei interesaţi ca editorul să-şi îndeplinească obligaţiunile contractuale luate faţă de *de cuius*, iar pe de alta, dacă opera a fost publicată şi reprezintă prin ea însăşi o operă de mare importanţă,

www.dacoromanica.ro

cel dintâi interesat la retipărirea operii este chiar editorul. Interesul economic, strâns legat de succesul cărții, face dela sine ca opera să fie reeditată.

Dispoziţiunea din acest articol constitue o inovaţie a legiuitorului nostru, pe care nu o găsim în nici o altă lege.

Art. 6. — **După trecerea celor 30 de ani dela moartea autorului, opera sa cade în domeniul public, oricine fiind liber a o reproduce şi exploata.**

Când nu există moştenitori, legatari, cesionari, sau creditori ai autorului, opera sa cade în domeniul public imediat după moarte.

După moartea autorului, nici moştenitorii, nici editorii nu pot face operei vreo modificare, fără ca aceasta să fie adusă în mod aparent la cunoştinţa publicului.

Ministerul artelor va putea cere tribunalelor să ordone distrugerea exemplarelor reproduse fără respectarea obligaţiunii de mai sus, pe lângă amenda prevăzută la art. 48.

Dreptul de control prevăzut de art. 3 îl va avea în acest caz numai Academia română. Acest drept este perpetuu. Oricine poate aduce la cunoştinţa Academiei asemenea cazuri.

OBSERVAŢIUNI. — După trecerea a 30 ani dela moartea autorului sau când acesta n'a lăsat moştenitori, cesionari sau creditori, opera cade în domeniul public, oricine fiind liber s'o reproducă, s'o exploateze, s'o traducă, etc.

Se înţelege că oricine poate să traducă opera în altă limbă, s'o adapteze, s'o modifice, în cazul operilor literare; s'o tipărească, s'o modifice, s'o reprezinte, etc., în cazul operilor dramatice; să facă diferite aranjamente, transcripţiuni, prelucrări, etc. şi s'o execute în public, în cazul operilor muzicale; s'o reproducă prin orice mijloace, în cazul operilor de artă, fără să mai fie nevoe de vreo autorizare şi toate traducerile, aranjamentele, transcripţiunile, reproducerile, etc., devin proprietatea traducătorilor, reproducătorilor, realizatorilor nouilor opere, cari pot exercita asupra lor un adevărat drept de proprietate.

Nouile opere, astfel realizate, trebue să apară sub numele traducătorului, adaptatorului, reproducătorului, etc., făcându-se însă menţiune şi de numele operii şi al autorului după care s'a făcut traducerea, adaptarea, etc. Dar, ori de câte ori opera trecută în domeniul public, apare sub numele autorului, ea nu poate să fie redată decât aşa cum a rămas la moartea autorului. Ea poate face obiectul exploatării oricărei persoane, cu condiţiunea respectării integrităţii ei.

S'ar părea din citirea articolului 6 al. 2 că legiuitorul nostru a trecut şi în mâinile editorilor una din prerogativele dreptului moral pe care a acordat-o moştenitorilor şi anume aceia de a modifica opera chiar în răstimpul celor 30 ani dela moartea autorului, cu condiţiunea însă ca toate modificările făcute să fie aduse în mod aparent la cunoştinţa publicului.

Această dispoziţiune a legii însă, constitue o inadvertenţă, căci e contrazisă categoric de articolul 13, care, după cum vom vedea [1]), prevede că editorul nu poate aduce modificări operii cesionate decât cu autorizarea autorilor sau a celor în drept. De altfel părerea de a se da drept editorilor să aducă modificări operilor după moartea autorilor, a fost o susţinere izolată a lui Renouard, aspru criticată de întreaga doctrină.

1) Vezi observaţiile de sub art. 13.

www.dacoromanica.ro

In ce privește pe moștenitori, dreptul lor de a aduce modificări operii după moartea autorului este controversat în doctrină. Pouillet e de părere că moștenitorii au aceleași drepturi ca și autorul în privința modificării operii, sau de a autoriza pe alții să le facă [1]). Din contră, după doctrina mai nouă, dreptul de a modifica sau distruge opera dispare odată cu autorul [2]). Legiuirile mai noui în proprietate literară și artistică, ca legea din Italia, Polonia și Portugalia [3]), nu permit moștenitorilor sau reprezentanților autorilor să autorize substituiri de nume, sau modificări de titlu sau texte din opera autorului decedat, fiindcă toate aceste legiuiri socotesc acest drept ca un drept personal și exclusiv al autorului, deosebit de dreptul de exploatare al operii.

Legea noastră dă drept moștenitorilor să aducă modificări operii (și deci să autorize și pe alții să le facă), punându-le însă condiția ca aceste modificări să fie aduse în mod aparent la cunoștința publicului, iar dacă această obligațiune nu-i respectată, Ministerul Artelor este îndreptățit să ceară tribunalelor să distrugă exemplarele astfel reproduse, conform aliniatului penultim al articolului 6.

Față de importanța ce o câștigă zi de zi dreptul moral pozitiv al autorului,de respectarea integrității operii, așa cum a fost concepută și desăvârșită de autor, considerăm nefericită această dispoziție a legiuitorului nostru și credem că într' un viitor apropiat se va reveni asupra ei.

Suntem de acord că pot fi opere care au nevoe să fie ținute continuu la curent, valoarea lor constând tocmai în aceasta, cum ar fi de exemplu cărțile didactice, de știință sau codurile adnotate, etc.; în toate aceste cazuri moștenitorii pot face sau autoriza să se aducă modificări, păstrând însă împărțirea materiei adoptată de autor, felul său de a lucra, spiritul și unitatea lucrării.

Modificările aduse trebuesc făcute astfel încât să fie deosebite cu ușurință de cititor, întrebuințându-se fie caractere tipografice deosebite, fie orice altă modalitate.

Am arătat la observația de sub art. 3, că dreptul moral negativ, zis dreptul de control, trece după moartea autorului la succesorii săi. Se pune întrebarea : După ce opera cade în domeniul public acest drept revine tot moștenitorilor sau Academii Române? Din redactarea articolului 6 aliniatul ultim, s'ar părea că dreptul de control ar reveni Academiei Române numai în cazul în care moștenitorii ar aduce modificări operii, fără însă să respecte obligațiunea impusă privitoare la indicarea modificărilor aduse.

Deși textul e confuz, totuși ținând seamă că articolul 6 tratează despre operile trecute în domeniul public, și că al. 2 și 3 se găsesc în mod cu totul accidental aci, locul lor fiind mai nimerit sub articolele 3 și 4, nu putem crede că legea ar fi rezervat dreptul de control Academiei Române numai în acest caz special.

Interpretarea cea mai nimerită, conformă cu doctrina, spiritul legii și cu diferitele proecte străine [4]) din care s'a inspirat legiuitorul nostru, este că Academia Română are dreptul de control în mod exclusiv după ce opera e căzută în domeniul public, drept ce este extins și în perioada celor 30 ani după moartea autorului, în cazul special prevăzut mai sus. Acest drept de control e perpetuu. Oricine poate aduce la cunoștință Academiei Române cazurile de atingere aduse dreptului moral. Este știut că tocmai la trecerea operii în domeniul public, ea are nevoe de mai multă protecție, căci din acel moment ea devine prada editorilor puțin scrupuloși, cari multiplică

1) Pouillet. *op. cit.*, No. 337, p. 376.
2) *Dr. d'aut.* 1925, p. 77; Chartier, *op. cit.*, p. 41.
3) *Legea italiană* art. 15 și 16; *legea portugheză* art. 47 al. 1; *legea polonezã* art. 58.
4) Vezi Expunerea de Motive : *Proectul* D-lui M. Plaisant; Chartier, *op. cit.*, p. 45.

www.dacoromanica.ro

ediţiunile după fantezia lor, utilizând toate mijloacele pentru a trage maximum de profit.

Grija de a asigura cea mai eficace protecţiune integrităţii gândirii autorului după moartea sa, a făcut obiectul unor preocupări deosebite mai în toate ţările. Aşa în Italia, prerogativele dreptului moral, după moartea autorului, pot fi exercitate în orice timp de soţul în viaţă, de copii, în lipsa acestora de părinţi sau alţi ascendenţi sau descendenţi, în lipsa ascendenţilor şi a descendenţilor de către fraţi şi surori şi de descendenţii lor. In lipsa celor de mai sus, sau în caz de inacţiune din partea lor, Ministerul Public [1]) este în drept să exercite acţiunea.

In acelaş sens sunt şi dispoziţiunile legii poloneze, cu deosebire că Ministerul Public nu mai are dreptul de control. Fiecare din rudele mai apropiate ale autorului pot, după legea poloneză, să exercite dreptul moral, însă acţiunea odată începută de o rudă, chiar fără calitatea de moştenitoare, celelalte rude nu mai pot angaja acţiuni separate, ele trebue să se alăture acţiunii în curs. Prin acţiune nu se poate cere însă despăgubiri băneşti pentru repararea prejudiciului moral [2]).

In Franţa s'au emis mai multe păreri, dintre care unele au fost propuse prin diferite proecte de legi. Astfel, d-l Albert Vaunois susţine că după moartea autorului, dreptul de a apăra integritatea operii să fie exercitat fără limită, de către persoanele fizice sau morale desemnate de autor sau în lipsa acestora de soţul supravieţuitor şi de rudele autorului în mod succesiv până la al 6-lea grad.

După d-l Marcel Plaisant, care a depus şi un proect de lege în parlamentul francez, dreptul moral se exercită de moştenitori în lipsa unui mandatar special desemnat de autor. După trecerea operii în domeniul public, orice persoană fizică sau morală poate exercita acest drept, cu condiţia să justifice un interes [3]).

JURISPRUDENŢA.

1. Când cel căruia autorul unor manuscrise i-a legat dreptul de a le edita n'a uzat în timpul vieţii de dreptul ce-i fusese conferit şi când dreptul legat era personal şi viager, dreptul de publicarea manuscriselor nu cade în domeniul public la moartea beneficiarului, ci revine moştenitorilor autorului. (C. Paris, 8 Mart. 1911, Pand. fr. 1911. 2. 305).

Art. 7. — **Dreptul de proprietate al autorilor este mobiliar, cesibil, cu titlul gratuit sau oneros şi transmisibil prin succesiune *ab intestat* sau testamentară, în total sau în parte, pe tot timpul duratei lui sau numai pe un anume timp, dispoziţiunile din codul civil asupra succesiunilor fiindu-i aplicabile întocmai, cu restricţia stabilită la art. 4 din prezenta lege. Regulele absenţei din codul civil sunt deasemenea aplicabile dreptului de proprietate al autorilor.**

OBSERVAŢIUNI. — Proprietatea artistică şi literară poate fi dobândită prin prescripţie?

E de mult stabilit în doctrina şi jurisprudenţa existentă în materie, că proprietatea literară şi artistică e complect distinctă de proprietatea asupra obiectului material în care s'a manifestat o creaţiune intelectuală, astfel că faptul dobândirii

1) Legea italiană, *Dr. d'aut.* 1/926, art. 24.
2) Legea poloneză, *Dr. d'aut.* 12/926, art. 59.
3) Chartier, *op. cit.*, p. 48 şi *Dr. d'aut.* 7/925, p. 78.

www.dacoromanica.ro

unui obiect de artă, a unui manuscris, etc., prin mijloacele recunoscute de dreptul comun nu face pe titularul dreptului de proprietate asupra materiei să devină și beneficiarul dreptului de proprietate literară sau artistică. Cele două drepturi sunt complect distincte. Chestiunea aceasta nu suferă discuțiune.

Principiul de drept comun că lucrurile mobile se prescriu prin faptul posesiunii lor se aplică fără îndoială obiectului material prin care se exteriorizează inspirația autorului, dar simpla lui posesiune nu poate avea vreun efect asupra dreptului de proprietate literară și artistică.

Dispozițiunile articolului 1909 c. civ. care înscrie principiul „*en fait de meubles, possession vaut titre*" sunt aplicabile numai mobilelor corporale. Ele singure sunt susceptibile de detențiune materială și numai în privința lor există rațiunile de ordin practic și economic care au impus adoptarea principiului din articolul 1909.

Funcțiunea economică a mobilelor corporale este să circule din mână în mână cu cea mai mare rapiditate; această funcțiune nu îngăduie redactarea de acte scrise. Legiuitorul n'a făcut decât să se adapteze necesităților practice și economice, înțelegând că viața economică ar fi fost împedecată în cursul ei normal și nici o siguranță n'ar mai fi fost posibilă dacă cei ce ar fi achiziționat un lucru mobil, ar fi putut oricând fi expuși la revendicări din partea adevăratului proprietar.

Rațiunea ce a dus la adaptarea principiului „*en fait de meubles*" nu mai există în privința mobilelor incorporale. Ele nu fac obiect de cesiuni frecvente, nu sunt susceptibile de posesiune și mai totdeauna transacțiunile ce le privesc se fac prin acte scrise.

Doctrina și jurisprudența e unanimă în a recunoaște că principiul articolului 1909 c. civ. nu se aplică mobilelor incorporale.

Proprietatea artistică și literară a fost clasată de autori printre bunurile mobile prin determinarea legii, mai exact printre bunurile mobile prin obiectul la care se aplică, adică printre mobilele incorporale [1]). „Dreptul de proprietate artistică și literară" zice *Pouillet*, „este un adevărat drept incorporal, ce se exercită asupra unui lucru corporal, dar nu este materializat în nici un titlu sau contract" [2]).

Prin urmare, de dobândirea proprietății literare și artistice prin prescripțiune nu poate fi vorba, prescripțiunea fiind bazată pe ideia de posesiune, pe care proprietatea intelectuală o exclude.

JURISPRUDENȚA.

1. O producțiune a minții, pe care autorul a materializat-o prin publicare, reprezintă o valoare pecuniară; ea constitue un bun mobiliar, care intră în comunitate, constituind gajul creditorilor conform regulelor dreptului comun. (C. Dijon, 18 Fev. 1870, Huard et Mack, Rep., p. 129).

2. Dreptul de a exploata în mod exclusiv produsele unei opere literare sau artistice (în speță a unei partituri muzicale) rezervat prin lege autorului acestei opere și după el, familiei sale, pentru un timp limitat, constitue un bun în comerț, și supus, deaceia, în lipsă de dispoziții legale contrarii, regulelor generale ale codului civil, întrucât sunt compatibile cu natura particulară a acestui drept. (Cas. fr. civ., 25 Iun. 1903, D. 1903. 1. 5).

3. O societate literară sau artistică nu poate fi asimilată cu o asociație comercială și din această cauză dizolvarea societății literare sau artistice, care a dobândit în folosul ei un drept de proprietate asupra unei opere editată în comun, nu are nici o in-

1) Planiol, *Tr. élém. de droit civ.*, No. 2248; A. Colin et Capitant, *Cours élém. de dr. civ.*, p. 694.
2) Pouillet, *op. cit.*, p. 27.

www.dacoromanica.ro

fluență în ce privește dreptul de proprietate, care se transmite asociatului în viață sau moștenitorilor lui în condițiunile prevăzute de lege. Această soluție este cu atât mai admisibilă când asociatul supraviețuitor e singurul moștenitor al asociatului predecedat. (Trib. civ. Nantes, 27 Mart. 1905, D. 1907. 2. 297).

4. Proprietatea unei opere literare este deosebită de aceia a manuscrisului în care se află conținută și nu formează un accesoriu al lui. Fiind un obiect incorporal, această proprietate nu este susceptibilă de posesiune materială și nu poate face obiectul unui dar manual. Prin urmare, dacă în general, posesorul unui manuscris este prezumat că ar avea dreptul să publice opera, totuși această prezumțiune numai de fapt nu poate fi invocată de detentorul manuscrisului ca o probă suficientă că ar fi primit manuscrisul ca dar manual, ci trebue să dovedească că proprieatea operii i-a fost dăruită, conform legii. (Cas. fr. civ., 27 Fev. 1910, Pand. rom. 1926. 3, p. 49).

5. Drepturile colaboratorilor unei opere fiind egale și opera indivizibilă, desemnarea unei artiste care să cânte unele roluri prin testamentul compozitorului de muzică, nu poate avea efect, dacă autorii libretului se opun. (C. Paris, 6 Mart. 1920, Gaz. Trib. 1920. 2, p. 228).

6. In materie de accesiune de lucruri materiale dreptul părților e supus regulelor din art. 565 din codul civil; este de principiu, după acest text, că dacă un lucru mobil este compus din diferite elemente aparținând la proprietari diferiți, lucrul trebue să aparțină aceluia care e proprietarul elementului principal.

In consecință, dacă judecătorii apreciază în fapt că valoarea unei opere de artă este superioară valorii pe care o are materia sau munca practicianului care a executat o copie după acea operă, proprietarul dreptului de reproducere care a comandat copia este și proprietarul copiei, care trebue să i se restitue când o cere. (Trib. civ. Seine, 24 Iul. 1896, Huard et Mack, Rep., p. 620).

Art. 8. — **In ceeace privește operele cari nu au fost publicate în timpul vieții autorului, acesta poate, prin testament, să interzică ca ele să fie publicate un anume timp, care totuși nu poate fi mai mare de 30 ani dela moartea sa, putând indica și persoana sau instituția însărcinată cu executarea voinței sale.**

Dispozițiunile art. 4 relative la drepturile moștenitorilor și cesionarilor se aplică și în acest caz. Ele nu vor putea începe însă decât după expirarea timpului în care opera a fost interzisă de a fi publicată.

Dispozițiunile art. 3 și 6, alin. II, sunt aplicabile și în acest caz.

OBSERVAȚIUNI. — Autorii de opere intelectuale sunt autorizați prin dispozițiunile articolului 8 să interzică prin testament un anumit termen după moartea lor publicarea lucrărilor pe cari nu le-au adus la cunoștința publicului în timpul vieții.

Această dispoziție este corolarul principiului potrivit căruia autorii au un drept sacru asupra produsului inteligenții lor, fiind singurii judecători ai operilor și conștiinții lor, precum și al momentului propice pentru publicarea lucrărilor ce au creiat.

Interdicțiunea nu poate însă depăși 30 ani, socotiți dela moartea autorului, adică timpul cât operele intelectuale rămân în domeniul privat după moartea autorilor. Aceasta rezultă neîndoelnic din articolul 8.

Textul citat mai dispune că drepturile recunoscute moștenitorilor autorului și cesionarilor prin articolul 4, nu încep decât după expirarea termenului de interdicțiune.

www.dacoromanica.ro

De aci urmează că, dacă prohibițiunea publicării va cuprinde întreaga perioadă de 30 ani cât durează drepturile moștenitorilor și cesionarilor potrivit articolului 4, aceștia din urmă nu vor mai avea nici un drept asupra operelor autorului decedat, care vor trece astfel direct în domeniul public prin expirarea termenului de 30 ani.

Interesele moștenitorilor și cesionarilor au fost sacrificate față de acela al culturii generale.

Legea îngădue autorului să desemneze fie o persoană fizică, fie o instituțiune care să vegheze la executarea voinței sale, însă nu se ocupă și de mijloacele la cari aceste persoane ar putea recurge în cazul când, cu toată interdicțiunea, operele au fost totuși publicate, fie de succesori, fie de altcineva.

Nu s'ar putea susține cu temeiu că publicarea de opere literare sau artistice făcută în contra voinței postume a autorului ar putea fi sancționată după prevederile articolului 48, de oarece ea nu e prevăzută printre cazurile considerate de legiuitor atingeri ale dreptului de autor și deci delicte de contrafacere.

Prin urmare, în lipsă de text, sancțiunea prevăzută de articolul 48 este inaplicabilă în asemenea situațiune.

Socotim însă, că în împrejurarea expusă, sunt totuși aplicabile dispozițiunile articolului 49, de oarece publicarea operelor făcută în disprețul dispozițiunilor de ultimă voință ale autorului și contrar celor edictate în articolul 8, nu este decât înfrângerea injoncțiunilor legii, în spiritul articolului 49 și, prin urmare, o contravenție sancționată de acest text.

E dar evident că persoana indicată de autor să vegheze la executarea voinței ce a exprimat prin testament, va fi îndreptățită să ceară condamnarea contravenientului, precum și să uzeze de măsurile de confiscare, distrugere sau de conservare prevăzute de lege în capitolul X.

Deschiderea acțiunei publice va putea fi făcută ca și în dreptul comun și de ministerul public.

JURISPRUDENȚA.

1. Când un autor a înstrăinat dreptul său de proprietate literară, el n'a renunțat prin aceasta să vegheze ca opera lui să se reproducă în mod fidel. El are dreptul să desemneze o persoană, care, după moartea sa, să îngrijească de operă în locul lui.

Această desemnare nu constitue de altfel decât un mandat pe care autorul poate să-l dea soției sale tot așa de bine ca și unui străin, fără ca din aceasta să rezulte pentru ea vreun drept de proprietate transmisibil la moștenitorii ei. (Trib. civ. Seine, 12 Ian. 1875, Huard et Mack, Rep., p. 55).

2. Dreptul asupra unei opere inedite constitue unul din aspectele dreptului moral al autorului și constă în esență în puterea atribuită autorului operii nepublicate de a împiedeca pe terți ca fără consimțimântul său să publice opera sau părți însemnate din ea.

Operele nepublicate se bucură de protecțiunea legii, însă cu singura condițiune ca să reprezinte realizări de artă concrete. Un drept de autor nu poate subsista deci, pentru scheme sau elemente embrionare, care trebuesc încă supuse unor desvoltări ulterioare sau unite și complectate cu alte elemente, în așa fel ca să se ajungă cu acestea la acea unitate organică, care este rezultatul definitiv al creațiunii operii de artă. (Trib. Roma, 6 Iul. 1932, Il dir. di aut. 1932, p. 514).

www.dacoromanica.ro

Art. 9. — **Cât timp opera unui autor se află în stare de manuscris, în formă de note, schiță, planuri, opere plastice neexpuse în public, etc., ea este insesizabilă, așa că nici creditorii autorului, nici aceia ai moștenitorilor, nu pot obține prin o acțiune judiciară dreptul de sechestrare, urmărire sau dreptul de a o publica, traduce, reprezenta, executa, reproduce și expune în public.**

Art. 10. — **Deasemenea creditorii autorului nu vor putea în timpul vieții acestuia să dobândească dreptul de a tipări sau reproduce o nouă ediție a unei opere deja publicată. Acest drept aparține exclusiv numai autorului.**

După moarte, însă, drepturile de proprietate asupra operelor deja publicate, lăsate în urma sa, intră în massa succesorală, putându-se urmări de creditori împreună cu celelalte valori rămase în succesiune, garantându-se soției și minorilor o jumătate din această valoare, care devine astfel insesizabilă.

OBSERVAȚIUNI. — Insesisabilitatea unei opere aflate în stare de manuscris, în forme de note, schițe, planuri, etc., ori cât de mari ar fi interesele creditorilor, e o consecință a dreptului moral ce-l are autorul asupra operii sale; el nu poate fi forțat să comunice publicului ideile sale, care trebue să rămână în „sanctuarul conștiinții sale", cum se exprimă Renouard, de cât atunci când o socotește nemerit. Natura însăși a dreptului de autor se opune ca o operă literară sau artistică să fie separată de persoana autorului, fără consimțimântul său. Autorul cât timp e în viață, iar după moarte moștenitorii săi sunt singurii în drept să decidă dacă o operă este sau nu în stare să fie publicată. Nici o altă persoană, ori cât de justificate i-ar fi interesele, nu se poate substitui în acest drept personal al autorului și să decidă, în contra voinței sale sau a moștenitorilor săi, că opera e terminată și că ar putea fi dată spre publicare. Dacă la aceste considerațiuni adăugăm și faptul că în unele cazuri publicarea operii ar putea angaja și răspunderi penale, e de la sine înțeles că în nici un caz această răspundere nu poate depinde de fapta unui terțiu și deci a fortiori opera nu poate fi publicată fără autorizarea autorului.

In unele legiuiri, ca, spre exemplu, în cea italiană, s'a făcut din publicarea unei opere un element constituitiv al dreptului de autor, în așa fel, că dreptul autorului nu începe să fie un bun material de cât din momentul publicării operii. Aceasta nu înseamnă însă că manuscrisul nepublicat n'ar beneficia de protecție în contra reproducerilor făcute de un terțiu, ce ar deține manuscrisul în mod ilicit. Dreptul de autor nu ia ființă prin publicare, el există din momentul ce opera a fost făurită, a fost materializată în formă definitivă.

Dacă principiul neurmăririi operilor literare și artistice nepublicate este în sine indiscutabil, constatăm în schimb în doctrină și în legislație o deosebire de vederi în ceiace privește restricțiunile la urmărire, după ce opera a fost publicată. Dificultatea provine din aceia că chiar după publicarea operii, dreptul de autor nu poate fi supus tuturor regulelor generale de urmărire a bunurilor corporale. Autorul păstrează, chiar după publicare, facultatea de a modifica și de a suprima opera sa. Exercițiul acestei facultăți este incompatibil deci cu trecerea forțată a dreptului de autor, printr'o executare silită, în mâinile unui terțiu, care ar fi obligat ulterior să sufere modificările găsite necesare de autor. Adjudecatarul unui drept trebue să știe precis ce cumpără în momentul executării, el nu poate cumpăra eventualități, și să stea continuu sub teama că opera i-ar fi retrasă sau modificată de autor în orice moment pe considerațiuni de ordin moral.

www.dacoromanica.ro

Dacă se dă însă întâietate absolută dreptului moral, elementul pecuniar dispare complect și interesele creditorilor trec pe al doilea plan. Ținând însă seamă cât de rare sunt cazurile de modificare sau de suprimare a operii din partea autorului, unele legislații au admis urmărirea dreptului de autor asupra unei opere publicate, în contra moștenitorilor, excluzând aceste urmăriri pe timpul vieții autorului.

Spre a evita orice confuzie, ținem dela început să observăm, că prin urmărirea silită a dreptului de autor se înțelege scoaterea în vânzare a drepturilor de editare, reprezentare, executare, adaptare, etc., ce autorul le are asupra operii sale. Beneficiile materiale ce ar rezulta dintr'un contract de exploatare prin editare, reprezentare sau executare, intervenit anterior executării între autor și un terțiu pot fi însă urmărite după normele dreptului comun.

Opere nepublicate. In ceiace privește operile nepublicate, atât doctrina cât și legislațiile tuturor țărilor, sunt de acord că ele nu pot fi urmărite de creditori, atât în timpul vieții autorului, cât și după moartea sa, în mâinile moștenitorilor [1]). Legiuitorul nostru, spre deosebire de alte legiuiri, nu face nici o distincție între diferitele producțiuni artistice, declarându-le pe toate insesizabile atâta vreme cât nu sunt publicate. Sunt însă legiuiri, cum e cea *belgiană, poloneză* și *cehoslovacă*, care tratează operile de artă plastică în mod deosebit de cele literare și artistice, supunându-le urmăririi chiar din momentul terminării, independent de faptul expunerii lor în public. Pentru a justifica urmărirea operelor de artă (sculptură, pictură, etc.) se invoacă în genere faptul că operele pictorului sau a sculptorului din moment ce sunt terminate sunt considerate desăvârșite.

O asemenea concepție nesocotește complect drepturile morale ale autorului.

Opere publicate. Discuțiunea începe însă după ce opera este publicată.

Când se socotește în sistemul legii noastre că o operă este publicată? Momentul publicării este precis determinat de articolul 17. Operile literare sau științifice sunt considerate publicate din momentul tipăririi și punerii lor în vânzare, cele dramatice, muzicale și coregrafice din momentul tipăririi și punerii lor la dispoziția publicului, iar dacă sunt în stare de manuscris, din ziua primei lor reperezentațiuni sau execuțiuni publice făcute cu învoirea autorului sau a celor în drept; cât privește operile artistice din momentul expunerii lor în public sau reproducerii lor.

In sistemul legii noastre, creditorii autorului nu vor putea dobândi în timpul vieții acestuia dreptul să tipărească sau să reproducă o nouă ediție a unei opere deja publicată. Acest drept aparține exclusiv autorului. Măsura legiuitorului nostru se apropie de sistemul legilor care acordă dreptului moral întâetate asupra elementului pecuniar, chiar dacă prin aceasta se neglijează interesele creditorilor. Legiuitorul nostru pleacă dela principiul că s'ar aduce grave atingeri libertății de gândire a autorului, dacă s'ar acorda creditorilor posibilitatea să editeze din nou o lucrare deja publicată, pe motiv că s'ar putea ca, între timp, autorul să fi fost pus în situația să-și modifice lucrarea, sau chiar s'o retragă din comerț.

Care e situația operilor dramatice sau muzicale, care potrivit articolului 17 sunt considerate publicate prin simplul fapt al reprezentării sau execütării în public, independent de editare? S'ar părea că de vreme ce prin articolul 10 legiuitorul refuză creditorilor numai dreptul de a tipări sau reproduce o nouă ediție a unei opere deja publicată, le recunoaște implicit pe acela de a putea urmări dreptul de reprezentare sau executare în public asupra unei opere dramatice sau muzicale.

---

1) Pouillet, *op. cit.*, No. 173 și 174; Vaunois, *La Propriété artistique*, 1884, p. 263; Garsonnet, *Traité de procédure*, t. IV, p. 192 § 1312; Claude Couhin, *La propr ind., art. et litt.*, Vol. II, p. 374; Glasson, Morel et Tissier; *Traité de procédure civile*, vol. 4, p. 110. *Contra*: Nion, p. 315.

www.dacoromanica.ro

Socotim că nu e nici o raţiune să facem vreo deosebire între editare şi celelalte moduri de publicarea operilor întelectuale prevăzute în articolul 17 al. 2. Dacă se admite că autorul care a cesionat unui editor dreptul la o primă ediţiune, rămâne liber să suprime orice posibilitate de scoaterea unei noui ediţii, trebue să recunoaştem şi autorului unei drame aceiaşi libertate de a se opune la orice reprezentare ulterioară a operii sale, consideraţiunile de ordin moral care militează în favoarea neurmăririi fiind aceleaşi în ambele cazuri. De altfel, dacă am socoti că insesisabilitatea operilor publicate trebue limitată numai la impiedecarea creditorilor de a tipări o nouă ediţiune, am ajunge la concluziuni bizare, care ar atinge grav dreptul moral al autorului. Să presupunem că s'a reprezentat o operă dramatică după manuscris şi că autorul nu a fost mulţumit de piesa sa. S'ar putea oare această piesă reprezenta apoi după voinţa creditorilor autorului şi în contra opunerii acestuia din urmă? Dacă se împiedică urmărirea dreptului de autor pe consideraţiuni de salvgardarea interesului moral, nepermiţându-se creditorilor în timpul vieţii autorului să editeze o operă deja publicată, cum s'ar putea permite reprezentarea unei opere dramatice sau execuţiunea unei compoziţiuni muzicale în public, operaţiuni care nu sunt decât mijloace de multiplicare a operii prin sunet şi grai? Oare întru cât atingerile dreptului moral sunt mai puţine grave în cazul reprezentării unei opere de cât în acel al răspândirei ei prin editare?

Din potrivă, ţinând seamă că prin execuţiunea unei compoziţiuni muzicale sau reprezentarea unei opere dramatice în public se redă opera în toată întinderea ei, atingerile aduse dreptului moral pe această cale ar fi şi mai mari de cât în cazul editării, restrânsă la un număr de cititori cunoscători. Părerea noastră este că la mijloc e numai o omisiune a legiuitorului şi că, de îndată ce se împiedică creditorii să urmărească tipărirea unei opere deja publicată, această restricţiune trebue să fie extinsă, prin logica lucrurilor, şi la reprezentarea şi executarea operilor dramatice şi muzicale, căci nimic n'ar justifica un tratament diferit pentru aceste opere. Ce vom zice de o operă de artă (sculptură, pictură, gravură, desen, etc.) expuse în public de către autor? Poate sau nu să fie urmărită de creditori? Din cuprinsul articolului 9 reese că opera de artă este insesizabilă atâta vreme cât n'a fost expusă în public, iar după articolul 10 al. I ea nu-i exceptată dela urmărire; din toate acestea rezultă că o operă de sculptură gravură, pictură, desen, pot fi urmărite şi scoase în vânzare de creditori de îndată ce au fost expuse în public. Insă, urmărirea şi vânzarea silită nu poate procura cumpărătorului de cât obiectul corporal, nu şi dreptul de a o reproduce, care rămâne autorului, Este exact situaţiunea vânzării unei opere de artă cu învoirea autorului.

Sunt însă legiuiri cari admit urmărirea dreptului de autor asupra unei opere publicate pe timpul cât autorul e în viaţă, cum sunt spre exemplu, legea belgiană (art. 9 din legea din 22 Martie 1886) şi legea japoneză (art. 17 din legea din 3 Martie 1899) ş. a. Legea elveţiană permite şi ea urmărirea unei opere publicate în timpul vieţii autorului, extinzând noţiunea de publicare la ori ce mijloc prin care o operă se face cunoscută publicului. Urmărirea nu este admisă însă de cât în măsura în care autorul a exercitat acest drept. Nu se permite deci, urmărirea dreptului de autor de cât dacă opera a fost editată întâia oară cu consimţimântul autorului. Se exceptează însă urmărirea drepturilor de traducere, adaptare, aranjamente şi ori ce alte transformări ale operii, care rămân în mâinile autorului.

Majoritatea Statelor ce au aderat la Convenţiunea dela Berna, zise Statele Uniunei, pun restricţiuni urmăririi dreptului de autor după ce opera a fost publicată, iar altele înterzic urmărirea cu desăvârşire. Astfel, urmărirea dreptului de autor este complect exclusă în timpul vieţii autorului în următoarele State: Germania (art. 10 din legea din 1901 şi 1910 şi art. 14 al legii din 1907 privitoare la operile de artă plastică), Austria (art. 14 al legii din 1920), Bulgaria (art. 10 al legii din 1921), Ungaria

www.dacoromanica.ro

(art. 4 al legii din 1921), Olanda (art. 2 al legii din 1912), Suedia (art. 19 al legii din 1919), Siria-Liban (art. 157 al legii din 1924), Danemarca (art. 12 al legii din 1933) și Norvegia (art. 15 al legii din 1930).

Dintre țările de mai sus, legea din Siria declară neurmăribil dreptul de autor, chiar dacă a fost cedat unui terțiu. Altele, din legiuirile de mai sus, mărginesc această restricțiune numai pe timpul cât autorul rămâne proprietarul operii, dar dacă-și cedează dreptul, creditorii cesionarului îl pot urmări în mâinile acestuia din urmă. Dreptul moral al autorului rămâne și în acest caz rezervat autorului. Legea germană nu prevede urmărirea de cât cu consimțimântul autorului, care nu poate fi dat de reprezentantul legal al autorului minor sau interzis.

Printre țările care nu admit de cât parțial urmărirea dreptului de autor pe timpul cât acesta trăește, putem cita Polonia (art. 24 al legii din 1926). Legea poloneză face excepție dela regula însesizabilității, în ceiace privește operile fotografice, cinematografice și aranjamentele de opere muzicale pentru instrumentele mecanice, toate acestea putând fi urmărite chiar înainte de publicare. De asemeni legea austriacă (art. 14 al legii din 1920) și cehoslovacă (art. 14 al legii din 1926) permit urmărirea operilor plastice, inclusiv cele de arhitectură, dacă exemplarele originale sunt gata pentru a fi puse în vânzare. Legea italiană nu acordă creditorilor dreptul de a tipări în timpul vieții autorului o nouă ediție a unei opere deja publicată, admite însă urmărirea dreptului de a autoriza o nouă reprezentare, executare sau expunere a unei opere deja publicată.

In Franța, în lipsa unui text formal de lege, chestiunea este discutabilă. Jurisprudența franceză, având să se pronunțe dacă dreptul de autor intră în comunitatea bunurilor soților, a decis, atingând indirect problema, că în principiu dreptul de autor constitue un bun al comunității, însă autorul, supraviețuitor desfacerii unei comunități, păstrează facultatea de a modifica și chiar de a suprima opera, cu condiția să nu acționeze în mod vexator [1]).

Doctrina franceză este împărțită în această chestiune. Unii din autori [2]) admit în timpul vieții autorului urmărirea dreptului de proprietate artistică sau literară asupra operii publicate, rezervând însă autorului dreptul să-și modifice opera în cazuri speciale. Alții declară aceste drepturi ca insesizabile pe timpul vieții autorului [3]) In fine d-l Bry admite în principiu că dreptul autorului de a proceda la o nouă ediție nu poate fi urmărit și vândut de creditori, însă e de părere contrarie când autorul își publică el însuși opera. In acest din urmă caz, incumbă autorului să facă dovada că a înțeles să restrângă dreptul său de exploatare numai la prima ediție și că are un interes puternic de a retrage opera, a o modifica sau suprima.

Doctrina și jurisprudența franceză prevăd pentru operile de artă plastică aceleași excepțiuni ca și legile din Austria, Belgia și Cehoslovacia. D-l. Bry critică însă cu drept cuvânt această teorie care nu ține seamă de dreptul moral al autorului asupra unei opere care nu-i destinată să fie dată publicității [4]).

Urmărirea drepturilor moștenitorilor autorului. După cum am arătat dela început, operile în stare de manuscris nu pot fi urmărite de creditori nici după moartea autorului. Drepturile de proprietate însă asupra operilor publicate și lăsate la moartea autorului, intră în masa succesorală, putându-se urmări de creditori împreună cu celelalte valori rămase în succesiune, garantându-se soției și minorilor o jumătate din această valoare, care devine astfel insesizabilă.

1) Cas. fr., 25 Jun. 1902, S. 1902. 1. 305.
2) Pouillet, *op. cit.*, No. 173; Huard, *La propriété litt. et art.*, p. 164.
3) Darras, *op. cit.*, p. 44; Morillot, *De la personnalité du droit de copie*, Revue Critique, 1872, p. 29.
4) Bry, *op. cit.*, p. 761.

www.dacoromanica.ro

Credem că ar fi fost mai nemerit şi în mai multă concordanţă cu spiritul legii dacă legiuitorul ar fi recunoscut şi soţului aceleaşi drepturi, pe care le-a atribuit soţiei în cazul de mai sus, cu atât mai mult cu cât în articolul 4 a recunoscut drept de succesiune soţului supravieţuitor, fără deosebire între soţ şi soţie.

Rămâne de cercetat modalitatea prin care creditorii vor reuşi să urmărească drepturile rămase în succesiunea debitorului autor. Pot creditorii exercita direct, conform art. 974 din Codul civil, drepturile ce un autor le are asupra operii sale şi anume de a autoriza noui editări, reprezentări sau executări în public? Deşi afirmativa s'a susţinut de mai mulţi autori [1]), credem, în concordanţă de altfel cu doctrina mai nouă, că creditorii nu pot încheia ei înşuşi contracte pentru publicarea sau reprezentarea operilor debitorilor lor. Textul mai sus citat, urmând opinia generală, nu priveşte facultăţile inerente lucrurilor materiale [2]), soluţie care se impune şi în materie de proprietate artistică. Legiuitorul a omis să organizeze urmărirea şi vinderea silită a operilor literare şi artistice. Aceasta nu înseamnă însă că dispoziţiunile art. 1718 şi 1719 din Codul civil ar rămâne literă moartă. Dacă autorul nu-şi va îndeplini obligaţiunile sale, creditorii îl vor urmări în justiţie şi vor cere Tribunalului să ordone vânzarea operilor, care se va face potrivit normelor de drept comun. Creditorii nu pot exploata o operă literară, după cum nu ar putea exploata o casă de comerţ, o uzină, sau un brevet rămas în succesiunea debitorului lor. Ei nu pot realiza de cât gajul lor în termenii articolelor 1718 şi 1719 din Codul civil [3]).

Legislaţiile, cari admit urmărirea dreptului de autor în general pentru toate operile publicate şi pe care le-am citat mai sus (Belgia, Japonia, Luxemburgul, Monaco şi Portugalia) nu fac excepţie nici pentru drepturile de autor atribuite moştenitorilor autorului. Creditorii pot urmări şi scoate în vânzare, după aceste legislaţii, dreptul moştenitorilor de a proceda la o nouă editare, cum şi la reprezentarea sau executarea unei opere deja publicată. Urmărirea unei opere în stare de manuscris e oprită şi după moartea autorului. Nu sunt decât două ţări (Brazilia şi Norvegia), care după moartea autorului nu disting între operele publicate şi operile nepublicate şi permit urmărirea dreptului de autor în ambele cazuri.

Legislaţiile care nu admit urmărirea unei opere publicate în timpul vieţii autorului, însă o autorizează după moartea acestuia sunt: Germania, Italia, Norvegia, Olanda, Polonia şi România.

In toate aceste ţări, drepturile de publicare, de reprezentare sau executare a unei opere pot fi urmărite de creditori pe calea dreptului comun, până la satisfacerea creanţelor lor.

Sistemul urmăririi dreptului de autor asupra unei opere publicate, după ce autorul a încetat din viaţă, este în fine adoptat şi de jurisprudenţa şi doctrina din Franţa.

Sunt unele ţări ale căror legislaţii menţin şi după moartea autorului privilegiul neurmăririi dreptului de autor asupra operelor publicate ca: Austria (art. 14 al legii din 1920), Bulgaria (art. 10 al legii din 1921), Ungaria (art. 4 al legii din 1921) Suedia (art. 19 şi 12 al legii din 1919), Siria-Liban (art. 157 al legii din 1924), Danemarca (art. 12 al legii din 1933).

Urmărirea dreptului de autor în mâinile cesionarului de către creditorii acestuia din urmă. Creditorii cesionarului nu pot în mod valabil să urmărească dreptul de

1) Accolas, *op. cit.*, p. 43; Boitard, Calmet d'Auge şi Glasson, *Procédure civile*, t. II, No. 852.

2) Larombière, *Traité des obligations*, t. II, p. 189; Laurent, t. *XVI*, No. 424; Baudry-Lacantinerie et Barde, *Des obligations*, t. I., No. 598. şi urm.

3) Pouillet, *op. cit.*, No. 173, Nota I. 215; Garsonnet, *op. cit.*, t. IV, No.. 775 şi 776, *Vânzarea forţată a mobilelor incorporale*; Huard, *op. cit.*, p. 166.

www.dacoromanica.ro

autor, de cât dacă acest drept poate fi înstrăinat și de cesionar. Un drept în sine inalienabil nu poate fi urmărit, căci urmărirea nu are în mod normal eficacitate, de cât dacă obiectul urmărit poate fi vândut. Cesiunea dreptului de autor nu conferă totdeauna cesionarului facultatea de a transmite altora dreptul dobândit. In Franța chestiunea e discutabilă. Marea majoritate a autorilor moderni sunt favorabili părerii că dreptul de publicare nu poate fi cesionat la rândul său de editor, excepție făcându-se numai în cazul înstrăinării întregului fond de comerț. Această părere a doctrinei franceze a fost însușită și de legiuitorul nostru prin art. 13. De aci urmează că nici creditorii cesionarului nu pot urmări dreptul de autor în mâinile cesionarului.

Cesiunea dreptului de autor nu-i restrânsă numai la cedarea dreptului de editare, ea se poate întinde și la reprezentarea unei opere dramatice, sau la executarea unei compoziții muzicale, sau, în fine, și la reprezentarea unei opere cinematografice. In mai toate aceste cazuri autorul dramatic care consimte la reprezentarea dramei sale într'un teatru, foarte adese ori cedează dreptul de a autoriza reprezentările piesei sale în public unui intermediar (comisionar). Acest intermediar nu este autorizat să cedeze dreptul de reprezentare altor persoane; el nu acordă teatrelor de cât simple autorizări de reprezentare. Dreptul de reprezentare astfel cedat nu poate fi urmărit de creditorii intermediarului, fiindcă nici acesta nu e îndreptățit să-l cedeze. Aceiași situație este și în cazul când dreptul de a reprezenta opera s'a luat de către directorii de teatre direct dela autor; acest drept nu constitue decât o licență personală, netransmisibilă [1]).

Urmărirea exemplarelor operii imprimate. In ceiace privește exemplarele reproduse ale operii (cărți, gravuri, filme, etc.) insesizabilitatea lor nu este prevăzută de nici o lege din țările Uniunei afară de legea austriacă și cehoslovacă, care le declară expres sesizabile.

Aceiași interpretare trebue dată și tuturor celorlalte legi ale dreptului de autor, conduși de principiul că se poate urmări ori ce bun, care nu-i exclus dela urmărire în mod expres prin lege.

Declararea dreptului de autor ca insesizabil poate să fie un obstacol la urmărirea exemplarelor unei opere reproduse? Răspunsul nu poate fi afirmativ decât atât timp cât opera n'a fost publicată înaintea urmăririi. Dar dacă autorul este propriul său editor, dacă el înțelege să imprime și să răspândească opera pe contul său, exemplarele deținute de el pot fi urmărite înainte de vinderea lor, ca apoi să fie răspândite de un terțiu ce le-a cumpărat la licitație? Răspunsul trebue să fie negativ, fiindcă ar fi contrariu principiului facultății exclusive a autorului de a publica sau înterzice publicarea dacă exemplarele s'ar răspândi fără consimțimântul autorului.

Legea austriacă și cehoslovacă care vorbesc de urmărirea exemplarelor au avut grije s'o restrângă numai la exemplarele unei opere deja publicată (legea austriacă art. 14 al. 3 și legea cehoslovacă art. 14, al. 3). Dar dacă dreptul de publicare al operii a fost cedat unui editor se pot urmări de către creditorii editorului exemplarele ce se găsesc la acesta, nevândute? După unii, [2]) autorul nu se desesizează de drepturile sale de cât cu condiția de a primi redevența stipulată, iar exemplarele, pentru care nu s'a plătit redevența autorului, nu intră definitiv în proprietatea editorului. După alții, plata redevenții nu poate diminua drepturile reale dobândite de editor asupra exemplarelor tipărite și ca atare ele ar putea fi urmărite de creditorii editorului, între autor și acești creditori neexistând nici un raport juridic. Autorul care n'a primit redevența ce i se datorează de editor din momentul vânzării, poate, dacă editorul a devenit

1) *Dr. d'aut.* 1927, p. 92.
2) *Ann. prop. ind.* 1900., p. 124.

www.dacoromanica.ro

insolvabil, să ceară garanții pentru plata acestei redevențe, iar în cazul când nu i se dau, să pornească acțiune pentru rezilierea contractului de editare. Dacă autorul reziliază contractul pentru cauză de insolvabilitate a editorului, acesta din urmă nu mai are dreptul de răspândire a operii, iar stocul de exemplare ne vândut nu poate face obiectul unei vânzări silite fără consimțimântul autorului. Dacă din contra autorul renunță la rezilierea contractului de editare, e presupus că a părăsit exemplarele nevândute în momentul insolvabilității editorului și că a consimțit la vinderea lor prin licitație, el nemai putând invoca dreptul său de a se opune la o publicare la care nu a consimțit.

JURISPRUDENȚA.

1. O operă nepublicată nu e în comerț; de aci urmează că înaintea publicării ea este insesizabilă. (C. Paris, 11 Ian. 1828, A. Vaunois, Geoffroy și Darras, Div. F, p. 6).

2. Când într'o succesiune s'au găsit niște scrisori cu caracter confidențial, chiar dacă reprezintă o valoare venală ca autografe, ele nu pot fi vândute la cererea creditorilor sucesiunii, mai ales când constituesc pentru familie un suvenir de un considerabil interes personal.

In caz de insuficiență de activ succesoral, creditorii au numai dreptul de a vinde scrierile, memoriile sau prelegerile defunctului, căci acestea prezintă un interes mai mult istoric decât personal și vânzarea lor nu constitue un inconvenient nici pentru familie, nici pentru memoria autorului· (C. Angers, 4 Fev. 1869, Huard et Mack, Rep., p. 61).

3. Manuscrisele unui autor nu încetează să fie proprietatea sa personală și exclusivă și nu devin gajul creditorilor săi, de cât numai după ce el le-a desbrăcat de caracterul intim pe care-l au, dându-le publicității.

Astfel, destinatarul unor scrisori private neputând să le publice fără consimțimântul aceluia care le-a scris, n'are asupra lor decât un drept personal și intim, care nu trece la moștenitorii săi.

Acest drept poate fi deci lăsat prin testament, chiar dacă succesiunea ar fi insolvabilă, cu dreptul pentru creditori de a reclama obiectele legate, în cazul când ele vor căpăta o valoare comercială prin faptul legatarului. (C. Dijon, 18 Fev. 1870, Sir. 1870. 2. 212).

4. Gândirea, chiar dacă e fixată prin scris, rămâne proprietatea personală și exclusivă a aceluia care a produs-o și nu i se pot aplica principiile cuprinse în art. 2093 cod. Napoleon, decât în cazul în care autorul i-a ridicat caracterul intim pentru a o da publicității, făcând-o să intre în comerț printr'un act de voință; astfel manuscrisul unui autor rămas în posesiunea lui, constitue lucrul său propriu și nimeni altul de cât el nu poate hotărî dacă manuscrisul reprezintă gândirea actuală a autorului, dacă a primit forma definitivă sau dacă poate deveni public. (C. Dijon, 18 Fev. 1870, A. Vaunois, Geoffroy și Darras, Div. F, p. 7).

5. Un scriitor în stare de lichidare judiciară poate să semneze fără lichidator un compromis relativ la o acțiune pe care o intentă contra unui alt scriitor pentru a revendica calitatea de colaborator. Acest drept, exclusiv, ataşat persoanei, nu poate fi exercitat de creditor, potrivit art. 1166 c. civ. (Trib. Seine, 11 Aug. 1896, Huard et Mack, Rep., p. 594).

6. Când un autor decedat a lăsat prin legat numai unuia din comoștenitori „notele și manuscrisele sale", nu se poate considera ca o operă postumă făcând parte din acest legat lucrarea pe care el a imprimat-o din timpul vieții, a paginat-o și din care, înainte de a muri, au fost publicate unele extrase într un jurnal și chiar au făcut obiectul a două broșuri a parte, ca extrase din *„l'Histoire de Montélimar"*.

O asemenea lucrare neintrând în legat, face parte deci din succesiunea autorului și aparține în comun tuturor moștenitorilor.

Un coproprietar neputând, fără asentimentul celorlalți să exercite asupra lucrului

www.dacoromanica.ro

comun acte materiale sau juridice de administrație sau de dispoziție, care să implice exercițiul unui drept de proprietate personal și exclusiv, înseamnă că unul din coproprietari este în drept să se opună la publicarea operii, rămasă dela autorul lor, ca inoportună și periculoasă, justificând, ca în speță, că lucrarea fiind mai mult o narare de anecdote de interes local decât o istorie, publicarea ei în felul în care a fost scrisă ar atinge susceptibilitățile unui mare număr de locuitori din *Montélimar* și ar cauza numeroase reclamațiuni atât de daune, cât și penale, din partea persoanelor vizate în lucrare.

Ca o consecință a acestui principiu, moștenitorul care dorește publicarea lucrării, n'ar putea cere în subsidiar ca ea să se facă suprimându-se oarecare pasagii recunoscute ca ofensatoare, când această suprimare înseamnă o adevărată modificare a operii și când pasagiile în chestiune sunt, după arătarea chiar a autorului, un element caracteristic al lucrării (C. Grenoble, 30 Ian. 1906, D. 1909.2.188).

Art. 11. — **In materie de lucrări dramatice, muzicale și coregrafice, dreptul de publicare este independent de dreptul de reprezentare sau executare. Fiecare din aceste două drepturi pot forma obiectul unui contract separat de cesiune în condițiunile speciale fiecărui drept.**

OBSERVAȚIUNI. — Dreptul de publicare este independent de dreptul de reprezentare sau executare. Acest principiu este pus în termeni categorici de art. 11 din lege, care, referindu-se la lucrările dramatice și coregrafice, arată că fiecare din aceste drepturi poate forma obiectul unui contract de cesiune separat. In consecință, cesiunea dreptului de publicare nu implică și cesiunea dreptului de reprezentare și viceversa.

Acest principiu al legii noastre este acelaș în toate țările unde proprietatea literară și artistică este reglementată, căci pretutindeni independența acestor drepturi e considerată ca un mijloc cu ajutorul căruia autorul își manifestă dreptul său de proprietate.

Este de observat însă că distincțiunea dintre dreptul de publicare și cel de reprezentare nu trebue făcută decât când e vorba de lucrări dramatice muzicale și coregrafice, fiindcă numai acestea sunt susceptibile de executare în public. In materie artistică legiuitorul face altă distincțiune, după cum se va vedea la art. 12.

Vom căuta pentru lămurirea textului să evidențiem caracterul fiecăruia din aceste două drepturi, precum și criteriul care le distinge în diferitele situațiuni de drept.

Publicarea sau editarea operii. Opera inedită, nepublicată încă, nu constitue un bun. Pentru ca ea să poată căpăta o valoare patrimonială, trebue ca autorul ei s'o publice. Publicarea unei opere este, deci, facultatea pe care o are autorul ei de a o imprima, a o pune în comerț și a trage din vânzarea ei beneficii materiale.

In mod obișnuit, publicarea unei lucrări dramatice sau muzicale se face prin tipărire sau gravare. Acestea sunt modurile de publicare primitive de care vorbește art. 339 c. p., când pedepsește ca o contrafacere publicarea neautorizată a unei opere. Progresele științei au dat însă la iveală și alte moduri de imprimare necunoscute legiuitorului penal, De aceia doctrina și jurisprudența franceză sunt unanime în a considera că termenii art. 425 c. p. fr. (corespunzător art. 339 c. pen. român) sunt numai enunciativi și că acest text se aplică oricărui mod de publicare, pe care descoperirile științifice l-au dat la iveală.

Dar, dacă chestiunea publicării unei opere dramatice sau muzicale făcută în alt mod decât prin tipărire sau gravare se mai putea discuta față cu dispozițiunile

www.dacoromanica.ro

codului penal, legea noastră asupra proprietății literare și artistice a înlăturat orce controversă în această privință, întrucât vorbește de dreptul de a publica al autorului în general, fără să mai denumească diversele moduri de publicare, de unde rezultă că legea are în vedere toate modurile de publicare posibile.

Astfel, s'a decis că imprimarea pe discuri sau cilindri a unor opere muzicale, urmată de punerea în vânzare a fonografelor sau gramofoanelor fără consimțimântul autorilor sau cesionarilor lor, constitue un mod de editare ilicită sancționată de lege.

De asemeni, s'a stabilit că reproducerea unei opere cu ajutorul fotografiei constitue o editare în sensul legii [1]).

Același lucru s'a decis și în privința reproducerii cinematografice. Banda cinematografică sau filmul, care nu este decât reproducerea unei opere dramatice sau muzicale printr'o succedare de fotografii este tot o editare [2]). Faptul că în cinematograf reproducerea se face printr'un procedeu mecanic nu are nici o importanță, fiindcă banda cinematografică a unui film nu este altceva decât un exemplar editat.

In fine, ajungând la filmul sonor, care e cel mai ingenios mod de reproducere a unei opere, editarea constă în creațiunea filmului, adică în imprimarea operii dramatice sau muzicale pe peliculă. Fabricarea filmului sonor nu se deosebește de fabricarea filmului mut decât prin aceia că la filmul sonor pe marginea imaginelor cinematografice, se înregistrează și sunetele care se raportează la aceste imagini, dar deosebirea de fabricare nu ridică acestui mod de reproducere caracterul de editare. Autorii sunt atât de categorici în această privință, încât nici o îndoială nu mai poate exista că fabricarea unui film sonor este și ea o editare [3]).

O ultimă mențiune trebue să facem și despre editarea în materie de radiodifuziune, care este transmiterea pentru uzajul public de sunete sau imagini pe cale radioelectrică. Din punctul de vedere al dreptului de autor, emisiunea radio electrică a unei opere muzicale este considerată uneori ca o editare orală, alteori ca o multiplicare a operii (doctrina germană în special) și în fine de unii autori ca o publicare a operii. In orice caz, toată lumea e de acord să atribue acestei emisiuni efectele juridice ale editării, iar ca consecință nici o operă nu se poate emite de un post de emisiune fără autorizarea autorului [4]).

In rezumat, din cele spuse mai sus rezultă că publicarea înseamnă imprimarea operii prin procedee directe sau mecanice și răspândirea ei în public, în așa fel că cel care o dobândește are reproducerea operii originale.

Reprezentarea sau executarea operii. După ce și-a publicat opera, autorul are facultatea să se oprească aci, sau să continue exploatarea ei prin reprezentare sau executare.

Dreptul de reprezentare cuprinde deci facultatea pe care o are autorul unei opere dramatice sau muzicale de a o executa, adică de a o reproduce prin audiție pe o scenă de teatru, într'o sală de concert, cafenea, grădină publică sau bal [5]).

Fiindcă, după art. 11 din lege, dreptul de publicarea operii este distinct de dreptul de reprezentare, înseamnă că pentru executarea operii se cere o nouă autorizație deosebită de aceia dată de autor pentru publicarea ei. Este de observat însă, că, pentru ca o executare să aibă nevoe de autorizarea autorului, legea cere, prin art. 21 și 22, ca ea să se facă în public. Dacă nu are acest caracter executarea nu poate fi oprită și nu constitue o contrafacere. Cu alte cuvinte dacă, după ce cineva și-a procurat

1) E. Pouillet, *op. cit.*, No. 526; A. Vaunois, H. Geoffroy, M. Darras, *op. cit.*, Div. B, Princ. 20.
2) G. Bry, *op. cit.*, p. 752; A. Vaunois, H. Geofiroy, M. Darras, *op. cit.*, Div. P, Princ. 13.
3) Gaston Lagarde, *notă Sirey.* 1931.1.161.
4) D. I. Devesel, *notă, Jur. Gen.* 1933, No. 9.
5) G. Bry, *op. cit.*, p. 750.

www.dacoromanica.ro

un exemplar dintr'o operă editată (lucrare dramatică sau muzicală) o execută acasă la el, față cu membrii familiei, fără public și deci fără vreun scop speculativ, executarea nu poate fi considerată ca ilicită.

In ce privește criteriul după care trebue stabilit caracterul public sau privat al unei executări, chestiunea se va vedea cu ocazia examinării art. 21 și 22 din lege.

Deosebirea dintre editare sau publicare și reprezentare. Dificultăți în stabilirea distincțiunii. După cum observă un autor [1]), reprezentarea este o reproducere fugitivă, spre deosebire de editare, care e reproducerea mai mult sau mai puțin durabilă a imaginilor sau sunetelor cu ajutorul cărora un artist sau muzicant și-a compus opera.

Editarea unei opere în sensul legii este prin urmare reproducerea și răspândirea ei în public printr'o fixare materială și durabilă, pe când reprezentarea este executarea ei în public pe o scenă de teatru sau sală de concerte, cafenea, bal, etc.

Reprezentarea nu e greu de deosebit când reproducerea unei lucrări dramatice sau muzicale are loc în public prin mijlocul obișnuit al cuvântului sau gestului. Dificultatea s'a ivit însă pentru unii când reproducerea unei opere s'a făcut prin adaptarea unui aparat mecanic.

Chestiunea s'a pus mai întâi pentru *înregistrarea fonografică*. Cu ocazia unui proces de dată recentă, judecat în Franța, autorii de opere dramatice și muzicale, voind să facă culpabili pe fabricanții de fonografe și gramofoane de reprezentare ilicită, au susținut că înregistratrea fonografică a unei opere muzicale și punerea în vânzare a plăcilor constitue o reprezentare, de oarece la început când s'a făcut înregistrarea muzicii, a avut loc o executare din partea artistului care a cântat în fața aparatului. Curtea de Casație franceză, în unire cu soluțiunile instanțelor de fond (Trib. Sena și Curtea din Paris), a respins modul de a vedea al autorilor și, dând câștig de cauză fabricanților, a decis că înregistrarea fonografică nu este decât o editare [2]).

In motivarea soluției sale, Curtea de Casație trage cu preciziune linia de demarcație dintre editare și reprezentare, spunând că împrejurarea că la început, când s'a înregistrat muzica, artistul a cântat în fața aparatului nu poate schimba caracterul de editare al reproducerii, de oarece artistul a făcut aceasta cu ușile închise, fără public, ajutând fabricantului să imprime muzica pe plăci; reprezentare nu se poate numi decât executarea care are loc în fața unui public adunat în locul unde se dă audițiunea, pentru a se bucura în tot timpul reprezentării de comunicarea sufletească care se stabilește între el și artiștii a căror muzică s'a imprimat pe plăci.

Ca o consecință a acestei distincțiuni trebue să decidem că nu se poate considera ca o reprezentare faptul aceluia care, cumpărând mai multe plăci de gramofon, le utilizează la domiciliul său, de oare ce această utilizare e lipsită de condițiunea publicității, care e de esența reprezentării.

Ideia de reprezentare publică se complică în materie de *radio-difuziune*. Elementul de publicitate se prezintă aci cu o nuanțare care trebue precizată pentru a distinge publicarea de reprezentare.

Toți autorii de drept, cari au studiat problema radiodifuziunii în legătură cu dreptul de autor, deosebesc emisiunea operii de executările în public ale posturilor receptoare.

Când se emite o operă muzicală postul de emisiune transmite opera cu ajutorul undelor electrice spre diferitele posturi de amatori care o primesc. Până aci emisiunea operii nu e decât o publicare, fiindcă, după cum remarcă *Lagarde* [3]), „posturile re-

1) Ch. Claro *nota Dallos* 1910. 2. 81.
2) Cas. civ. 10 Nov. 1930, *Sirey* 1931. 1. 161.
3) Lagarde, *nota precitată*.

www.dacoromanica.ro

ceptoare nu sunt decât auxiliarele primului post care îi măresc eficacitatea şi prelungesc undele spre noile antene, fără să schimbe natura concertului".

Când însă, proprietarii posturilor receptoare nu se mărginesc la această operaţiune, ci, punând la aparat un *haut-parleur*, dau concerte în stradă, sală de spectacole sau cafenea, această execuţiune în public a posturilor receptoare constitue o reprezentare. Executarea constă în acest caz în reînvierea emisiunii cu ajutorul postului receptor.

Este de remarcat că reprezentarea poate să aibă loc nu numai la posturile receptoare când recepţiunea undelor se face într'un local public, ci chiar la postul de emisiune, dacă emisiunea operii se face şi ea tot în faţa publicului [1]).

Prin urmare, şi în această materie criteriul distincţiunii este tot publicitatea, ca şi la înregistrarea fonografică.

In ce priveşte *filmul cinematografic* reprezentarea constă în proecţiunea filmului făcută în public, spre deosebire de editare, care, după cum am spus, este fabricarea filmului prin ajutorul fotografiilor succesive. Deosebirea între una şi alta este aşa de uşor de făcut, încât autorii şi jurisprudenţa se mulţumesc numai s'o semnaleze fără alt comentar [2]).

Infine, când e vorba de reproducerea unei opere muzicale prin mijlocul *cinefoniei*, reprezentarea constă în rularea în public a filmului. Din punctul de vedere al drepturilor de autor nimeni nu mai face astăzi vreo deosebire între reprezentarea filmelor mute însoţite de orchestre fizice şi filmele sonore, care conţin imprimările muzicale pe pelicula filmului. Pentru amândouă, fabricarea filmului este considerată ca o editare cu deosebire că aceasta se face, când e vorba de filmul sonor prin imprimarea pe peliculă a sunetelor alături de imaginile care figurează în film [3]). Această fabricare a filmului se face fără public, cu uşile închise, întocmai ca şi plăcile fonografice, ceiace constitue caracteristica editării. Pentru reprezentarea filmului va trebui ca acel care cumpără unul din exemplarele editate să-l execute în public, să-l ruleze.

Distincţiunea dintre editare şi reprezentare astfel stabilită, ne serveşte să rezolvim în practică două chestiuni în legătură cu perceperea drepturilor de autor.

Prima chestiune priveşte închirierea filmelor de cinematograf dela reprezentanţii caselor de filme. S'a pus întrebarea dacă prin această închiriere patronul de cinematograf a plătit implicit şi drepturile de autor, când reprezintă în public un film sonor care cuprinde, imprimată pe peliculă, compoziţia muzicală a unui autor. Chestiunea trebue rezolvată în mod negativ, fiindcă una este închirierea filmului de către patronul cinematografului şi alta e reprezentarea lui în public. Inchirierea filmului se face în schimbul unei sume de bani, pe care patronul cinematografului o plăteşte casei de filme, care editează filmul şi-l scoate în copii. In felul acesta, filmul sonor închiriat de patron nu e decât o copie din numeroasele exemplare editate după filmul original, iar cumpărarea acestui exemplar nu îndreptăţeşte pe patron să reprezinte filmul fără autorizarea autorului muzicii cuprinsă în film, după cum cumpărarea unei cărţi nu dă dreptul unui director de teatru să reprezinte fără autorizare drama care face obiectul cărţii. Prin urmare, preţul plătit de patron pentru locaţiunea filmului nu-i conferă decât posibilitatea materială de a organiza audiţiuni muzicale în public. Pentru reprezentare însă, patronul va trebui să obţină o nouă autorizare.

La fel a fost rezolvată chestiunea şi în materie de radiofonie, stabilindu-se că taxele plătite de abonaţi postului de radio-difuziune nu privesc drepturile de autor,

---

1) Ruffini, *De la protection internationale des droits sur les oeuvres litteraires et artistiques*, p. 554.
2) Vaunois, Geoffroy, Dalras, *op. cit.*, Div. P, Princ. 14.
3) Jean Rault, *Le contrat d'édition en droit français*, p. 414.

www.dacoromanica.ro

ci numai autorizația dată de Societatea de radio-difuziune pentru instalarea postului de recepție de radio, cum și pentru posibilitatea materială de a organiza audițiuni muzicale în public.

A doua chestiune este privitoare la întinderea autorizării. Chestiunea s'a pus în special în materie de film sonor, fiind vorba de a se ști dacă, prin autorizarea imprimării pe pelicula filmului a compoziției muzicale, autorii compozitori au cesionat și drepturile de reprezentare a filmului. La drept vorbind, această chestiune nici n'ar mai trebui pusă, fiindcă art. 11 este destul de categoric când prevede că dreptul de publicare sau editare este independent de dreptul de reprezentare sau executare și că cesiunea unuia nu implică și cesiunea celuilalt. Am arătat mai sus în ce constă editarea unui film sonor spre deosebire de reprezentarea lui, așa că, față de dispoziția art. 11, soluțiunea e simplă în sensul că, pentru reprezentarea filmului, va trebui ca cel care-l rulează să obțină de la autorul compoziției muzicale o nouă autorizație, deosebită de aceia dată de autor, la început, când s'a editat filmul. Dacă am menționat această chestiune este pentru a înlătura o confuzie ce s'a făcut în această privință într'o jurisprudență, care credem că va rămâne izolată [1]).

JURISPRUDENȚA.

INDEX

Editare 1, 2, 3, 5, 6, 7.
emisiune radiofonică 5, 6, 9, 10
executare în public 8, 12.
film 2, 11.
gramofon 1, 4.
magazin de aparate de radio 3.
reprezentare 7.

1. Art. 1 al legii din 19—24 Iulie 1793 nu stabilește nici o distincție între diferitele moduri de editare sau de publicare și, dacă art. 3 și 5 din aceiași lege, ca și art. 425 c. p. care cuprinde sancțiunea dispozițiunilor generale ale legii din 1793, vorbesc în termeni expreși de editare „imprimată sau gravată", acești termeni sunt numai enunciativi și se aplică la orice mod de publicare a operilor intelectuale.

In consecință, nimic nu se opune ca cuvântul „editare" să fie întins, din cauza progreselor științifice, și când e vorba de un procedeu nou prin întrebuințare de discuri sau cilindri fonografici sau gramofonici.

Imprimarea pe aceste discuri sau cilindri a unor opere pur literare sau și literare și muzicale, urmată de exploatarea industrială a fonografelor sau gramofoanelor, fără consimțimântul autorilor sau cesionarilor lor, constitue deci un mod de editare ilicită care cade sub aplicațiunea legii mai sus menționată și a art. 425 c. p. (C. Paris, 1 Fev. 1905, Sir. 1907. 2.113).

2. Prin legea din 19—24 Iulie 1793, legiuitorul n'a înțeles să protejeze numai edițiunile propriu zise, care se produc prin imprimare sau gravură, ci orice mod de publicațiune, de orice natură ar fi, a lucrării care constitue o proprietate privativă a autorului.

Un film cinematografic pe care sunt produse cu ajutorul unei succesiuni de fotografii, diferitele peripeții fie ale unei opere dramatice, fie ale unei feerii, ale unei pantomime sau opere, care pot fi pricepute de oricine — trebue să fie considerat ca o ediție în spiritul legii.

Pe de altă parte, dacă o proecțiune cinematografică nu poate reproduce, în lipsa dialogului, analiza caracterelor și studiul psihologic al autorului unei opere dramatice în toată finețea lor, poate totuși în anumite cazuri să fie considerată ca o reprezentațiune, cu toate că nu reproduce de cât scene

1) B. Scondăcescu, *notă Pand. rom.* 1933. 2. 127.

www.dacoromanica.ro

mimate de ordin pur material, dacă face să retrăiască în fața spectatorului opera autorului cu ajutorul desfășurării tablourilor succesive. (Trib. Seine, 7 Iul. 1908, Pand. fr. 1910. 2. 275).

3. Nu e nici o rațiune care să autorize distincțiunea între executarea directă a unei opere muzicale și executarea ei prin mijlocirea telefoniei fără fir, din punctul de vedere al percepțiunei dreptului de autor.

Prin urmare, este răspunzător de daunele ce cauzează societății autorilor, comerciantul de aparate de radio, care a așezat un difuzor în fața magazinului său, făcând să se audă atât în interiorul magazinului cât și afară, audițiuni muzicale cuprinzând bucăți din repertoriul numitei societăți, fără să fi obținut în prealabil autorizație din partea reprezentanților ei. (Trib. com. Seine, 21 Fev. 1925, Dr. d'aut. 1926, p. 82—83).

4. Dacă reproducerea fonografică, uniformă și automatică a aceleiași bucăți nu poate fi asimilată cu o reprezentațiune, ea trebue însă considerată ca o edițiune în înțelesul larg atribuit acestui cuvânt de obiceiu și jurisprudență; în accepțiunea astfel consacrată, a edita o lucrare este a o produce și a o răspândi în public printr'o fixare materială și durabilă. (C. Paris, 1 Mai 1925, Gaz. Trib. 14 Iun. 1926, A. Vaunois, Geoffroy, Darras, Div. O, p. 8.

5. Autorul posedă în afară de dreptul de autor propriu zis și un drept personal, care îi dă exclusiva facultate de a dispune de opera sa și care rămâne inoperantă ori de către ori legea nu distinge expres actele urmăribile de acelea cari, pentru a putea fi considerate ca atare, trebuesc să constitue o prerogativă inerentă persoanei însăși a autorului.

Prin urmare, o acțiune bazată pe dreptul general al autorului este inadmisibilă.

Multiplicarea și răspândirea operii constituesc drepturi distincte, cari pot fi violate în mod separat; multiplicarea implică rezultatul unui fapt material (de fabricațiune) prin care se dă terților putința de a lua cunoștință de operă, pe când multiplicarea unei opere prin ajutorul aparatelor radiofonice nu constitue decât o răspândire a operii.

Insă, emisiunea radiofonică a unei opere poate să fie considerată ca o „împrăștiere profesională" când se adresează unui auditor numeros, fiindcă în acest caz ea se substitue lecturii publice.

Prin urmare, în speță, emisiunea radiofonică poate să fie asimilată unei citiri publice a operii însăși, care din punctul de vedere technic, prin rapiditatea răspândirii, e adusă la cunoștință publicului; însă dacă prima (emisiunea) intră în dreptul de autor, a doua (împrăștierea) nu intră, ci este liberă (Kammergericht Berlin, 17 Iun. 1925, Dr. d'aut. 15 Fev. 1926, p. 18, Jur. gen. 1926, No. 1129, cu nota d-lui E. Decusară).

6. Pentru ca execuțiunea unei opere muzicale să îmbrace caracterul unei reprezentațiuni, este indispensabil ca ea să se adreseze direct unui public, generalmente reunit în locul unde se dă și acest public să profite de această executare printr'o comunicațiune aproape instantanee a artiștilor cu auditorii.

Executarea în fața unui aparat înregistrator nerăspunzând la această condițiune esențială, urmează că reproducerea fonografică nu este decât o simplă edițiune, cuprinsă în cesiunea generală consimțită de autori. (Cas. fr., 10 Nov. 1930, Dr. d'aut. 1391, p. 48).

7. Inregistrarea fonografică a unei opere muzicale și punerea în vânzare a plăcilor pe care s'a imprimat muzica, nu constitue o reprezentare, ci o editare în sensul legii. Dacă, la început, când s'a înregistrat muzica pe placă, s'a făcut o executare vocală sau instrumentală a operii de niște artiști cântăreți sau muzicanți, acest fapt nu poate atribui înregistrării fonografice caracterul de reprezentare.

Reprezentarea nu poate avea loc decât atunci când s'a făcut în fața unui public adunat în locul unde se dă audițiunea pentru a se bucura în tot timpul reprezentării de o comunicare care se stabilește între el și artiștii a căror muzică s'a imprimat pe plăci.

Concertele radiofonice și cinematograful vorbitor trebuesc asimilate cu o reprezentare. (Cas. civ., 10 Nov. 1930, Sir. 1931. 1.161, cu nota lui Gaston Lagarde).

www.dacoromanica.ro

8. Concesiunea dreptului de reproducere a operilor muzicale prin ajutorul discurilor de gramofon nu implică concesiunea dreptului de execuție publică. Deci, titularul drepturilor poate să interzică execuția publică prin mijlocul discurilor de gramofon, chiar dacă reproducerea muzicii pe discuri a fost autorizată de el. (Pretura Carpi, 26 Nov. 1930, Il dir. di aut. 1931, p. 85).

9. Comite delictul de contrafacere societatea de radio-difuziune care, după ce a obținut de la Societatea autorilor, compozitorilor și editorilor de muzică dreptul de a publica niște extrase dintr'o operă, publică o serie de scene care constituesc întreaga operă, fără să fi avut o autorizație specială care era absolut necesară pentru difuzarea întregei opere. (Trib. cor. Seine, 27 Fev. 1931, D. H. Somm., p. 43).

10. Executările emise printr'un post de telefonie fără fir (în speță emisiuni din turnul Eiffel) având caracterul de executări publice, constituesc o contrafacere în sensul legii. (C. Paris, 24 Apr. 1931. D. H. 1931, p. 418).

11. Autorizarea obținută de un editor de filme din partea unui compozitor de muzică să imprime pe pelicula unui film sonor una sau mai multe opere de ale sale, implică neapărat și pe aceia a reprezentării sau executării în public a compozițiunilor imprimate, rațiunea editării sau tipăririi filmului neputând fi alta de cât reprezentarea sau executarea în public, așa că nu se mai poate vorbi în acest caz că dreptul de editare e distinct de dreptul de reprezentare sau executare în public.

Dacă s'ar admite necesitatea unei noui autorizațiuni din partea compozitorului și pentru reprezentarea sau executarea în public a operii imprimate pe filmul sonor, ar însemna în realitate să se ceară două autorizațiuni pentru același fapt, așa că ar trebui să se creeze din lipsa acestor autorizațiuni două contravenționi distincte, deși sunt circumscrise de un singur fapt, ceiace ar fi desigur absurd (Trib. Brăila s. I, sent. pen. 1464, 25 Noem. 1932, Jur. Gen. 1933, No. 163).

12. Societatea Compozitorilor Români a chemat în judecată Asociația B. M. și S., pentru a fi obligați la plata sumei de 61.000 lei cu titlu de daune pentru că s'a folosit de compozițiile muzicale: Barcarola, Nocturna, Andaluza, și Scherzettino, Rondino și Boîte à musique, difuzate de un aparat de radio instalat în foyer-ul teatrului lor, audiție muzicală organizată fără autorizația autorilor conform legii proprietății literare și artistice.

Asociația pârâtă a făcut următoarele apărări: 1) Că instalarea aparatului în teatru s'a făcut pe baza autorizației postului de Radio-difuziune București, care ar fi singur responsabil; 2) Aparatul de recepție din foyer făcând un tot cu postul de emisiune și plătind pentru emisiunile acestui post un abonament anual, nu i se poate aduce nici o imputare asociației, ci postului de emisiune; 3) Legea pe baza căreia funcționează societatea de Radio-difuziune neimpunând nici o altă obligațiune pentru receptarea undelor emise, autorul operii transmise nu poate formula pretenționi în contra organizatorului audițiilor.

Conform convenționii autentificată de Trib. Ilfov S. Notariat la No. 20590 din 1928, Soc. Compozitorilor Români reprezintă în România interesele membrilor societăților din Franța, Danemarca, Spania, Portugalia, Anglia, America, Olanda, Germania, Italia, Austria, Cehoslovacia, Suedia, Ungaria Polonia, Serbia, și ale Coloniilor Statelor care au colonii, având dreptul în mod exclusiv să autorize executările operilor, să perceapă drepturile și să le apere pe căile legale.

Din actele depuse se constată că autorii: Drdla face parte din soc. austriacă, Sarassate și Lacome din soc. franceza, Kreisler și Sauer din soc. germană „Gema", Granados din soc. spaniolă.

In aceste condițiuni calitatea Societății reclamante de a introduce și susține acțiunea este stabilită.

Legea proprietății artistice, consideră ca o violare a dreptului de autor reprezentarea în public a unei opere fără autorizarea prealabilă a autorului, când opera nu este intrată în domeniul public.

www.dacoromanica.ro

Difuziunea radiofonică a unei opere muzicale constituind cea mai intensă publicitate prin cel mai puternic mijloc realizat de știință, un paralel progres juridic era necesar în domeniul concepției juridice asupra dreptului de autor.

Difuziunea fiind un procedeu nou de executare, de exploatare a operii, autorul ei are dreptul de control asupra condițiunilor în care se execută dreptul său la beneficiul pecuniar, rezultat al dreptului său suveran asupra creațiunei sale intelectuale.

Dacă legea protecțiunei artistice nu prevede expres difuziunea, ea o cuprinde însă prin generalitatea termenilor săi, care lasă posibilă extinderea în raport cu progresele științei. Difuziunea este însă formal admisă prin convenția dela Berna, la care Statul Român a aderat, devenind astfel obligatorie și formând substratul juridic al acțiunei.

Emisiunea de radio și recepțiunea ei de un aparat receptor, deși sunt elementele componente ale aceleiași acțiuni radiofonice, fiecare poate produce situațiuni juridice distincte, putând da loc unei audiții publice sau private după mediul restrâns sau mai larg și urmărind un scop lucrativ sau dezinteresat.

Uzajul recepțiunei limitat la un mediu privat (intim) este natural, normal și în concordanță cu principiile conducătoare ale sistemului de apărare a proprietății artistice care nu este, în acest caz, atinsă.

Extinderea acestui uzaj într'un mediu mai larg, public, determinat de intențiuni speculative, face ca recepția să constitue o audiție, valorând o nouă executare, organizată și oferită publicului în cadrul voit și fixat de organizatorul ei.

In aceste condițiuni, audiția apare față de publicul auditor, degajată de raporturile cu postul de emisiune pentru a avea o independență proprie și urmând scopul imprimat de organizator, încât devine necesară autorizarea audiției publice de către autorul operii, chiar dacă ar fi acordată pentru emisiune.

Fiind necontestabil că teatrul asociațiunei pârâte este un local public al unei intreprinderi al cărui scop artistic nu este lipsit de cel lucrativ și cum în foyer-ul teatrului se află instalat un aparat receptor de radio în vederea delectării publicului în pauze, în aceste împrejurări recepțiunea emisiunilor de radio constitue o nouă execuțiune pentru publicul reunit în teatru, o audițiune muzicală publică independentă, care își are partea sa contributivă la bunul mers al întreprinderii, deci organizată într'un scop lucrativ, pentru care era necesară autorizarea autorilor, fiind necontestat că operile nu sunt intrate în domeniul public.

Autorizațiunea acordată de postul de radiodifuziune pentru instalarea aparatului receptor și plata abonamentului rezolvă numai chestiunea de instalare, ca o consecință a dreptului de monopol al Statului, fără a putea rezolva problemele de drept ce se ridică cu privire la raporturile juridice ce decurg cu ocaziunea utilizării lui, — cum este acela al dreptului de autor asupra operilor difuzate, care este în afară de sfera de acțiune a postului de radio.

In aceste condițiuni, dreptul de proprietate artistică încredințat spre apărare Soc. Compozitorilor Români, este lezat și urmează a fi reparat; ca atare acțiunea devine fondată și prin aprecierea se acordă suma de 8.000 lei ca daune. (Trib. Ilfov s. II. c. c., sent. civ. 1189, 3 Dec. 1932, Jur. Gen. 1933, No. 303).

Art. 12. — **In materie artistică: pictură, sculptură, desen, gravură, litografie, medalii, hărți geografice, topografice, opere de arhitectură, etc., dreptul de reproducere este deasemenea independent de dreptul de proprietate asupra operei vândute sau comandate. El rămâne artistului dacă nu l-a cedat și pe acesta în mod expres. Aceste două drepturi: de proprietate asupra operei originale și de reproducerea ei prin mijloace manuale, mecanice sau chimice, formând drepturi absolut distincte, cesiunea unuia**

www.dacoromanica.ro

nu presupune și cesiunea celuilalt. In caz de tăcere a contractului, dreptul de reproducere se presupune a fi rezervat autorului.

In materie de proprietate artistică dreptul de reproducere este independent de dreptul asupra operii vândute sau comandate. El rămâne artistului — o spune legiutorul — dacă nu l-a cedat și pe acesta în mod expres. Cesiunea dreptului de proprietate asupra operii originale nu presupune și cesiunea dreptului de reproducere, ele constituind drepturi distincte. In caz de tăcere a contractului, dreptul de reproducere se presupune a fi rezervat autorului.

Legiuitorul nu definește ce se înțelege prin opere artistice, le exemplifică însă, enunțându-le. Textul nu este limitativ, ci enunciativ, aplicându-se și în această ramură a producțiunei intelectuale principiul că se socotesc opere de artă toate operile artistice de pictură, sculptură, desen, gravură, litografie, medalii, hărți geografice, opere de arhitectură, etc., ori care ar fi meritul lor, obiectul și materia întrebuințată, numai cu condiția ca aceste producțiuni să fie rezultatul unui efort personal, ori cât de minim ar fi acest efort și ori cât de modestă ar fi personalitatea autorului [1]).

Dreptul autorului asupra operii originale este distinct de dreptul de reproducere; cu alte cuvinte în caz de înstrăinare a operii originale, ea nu poate fi reprodusă fără autorizarea autorului. Cumpărătorul sau ori ce dobânditor al operii originale nu obține prin cumpărare de cât proprietatea materială a obiectului de arta, nu și dreptul de reproducere care rămâne rezervat autorului.

Distincțiunea făcută de legiuitorul nostru între dreptul asupra operii originale și dreptul de reproducere este prevăzută de toate legile de proprietate artistică și literară din alte țări. In Franța, până la legea din 1920, dacă autorul nu avea prudența să-și rezerve, în caz de vânzarea unei opere de artă, dreptul de reproducere, el se presupunea transmis, cumpărătorului; după această dată, el este rezervat autorului chiar în caz de tăcere a contractului.

Ce se înțelege printr'o reproducere a unei opere de artă? O definiție care să cuprindă toate cazurile de reproducere este greu de dat.

In general, prin reproducerea unei opere de artă trebue să se înțeleagă realizarea altor opere după opera originală prin mijloace manuale, mecanice sau chimice. Reproducerea poate fi realizată fie utilizându-se de reproducător aceleași mijloace pe care le-a folosit autorul operii originale (ca spre exemplu: o copie după un tablou de pictură, un desen după un alt desen, o statue după o altă statue, etc.), fie prin mijloace deosebite de acelea ale originalului (un desen după un tablou de pictură, un tablou după o statue, sau invers o statue după un tablou de pictură).

Găsim de asemeni reproduceri și în domeniul industrial prin ajutorul chromolitografiei, la fabricarea de tapete, de bronzuri, de sticlărie, la editări de medalii și statuete religioase, în arta ceramicii, a sculpturii în lemn, la fabricări de mobile și în fine la nenumărate industrii de ornamentații și decorațiiuni.

Un model creiat pentru o industrie poate de asemeni să fie utilizat într'o industrie diferită. Un obiect de lux destinat unei reproduceri isolate poate, în fine, să fie folosit pentru fabricări în serie și să devină un articol de menaj.

Oricari ar fi însă mijloacele întrebuințate pentru realizarea unei reproduceri, făcută cu autorizarea autorului, reproducătorul se bucură de un adevărat drept de proprietate asupra lor [2]).

---

1) Pouillet, *op. cit.*, No. 80; A se vedea și *observ. de sub art. 2, 16, 24, și 48.*
2) Pouillet, *op. cit.* No. 75; Vaunois, Geoffroy, Darras, *op. cit.*, Div. D, Princ. 7.

www.dacoromanica.ro

La regula că dreptul de reproducere rămâne rezervat autorului, în cazul operilor comandate, cât și a celor realizate din proprie inițiativă, fac excepție portretele [1]). In acest caz deși dreptul de reproducere rămâne rezervat autorului, el nu poate fi exercitat sau cesionat fără ca și persoana reprezentată să-și dea consimțimântul.

O comandă a unei opere de artă, putând da naștere la diferite litigii între autor și cel ce a făcut comanda, întrebarea ce se pune este : care-i natura acestui contract?

Legiuitorul nostru nu-l definește, iar jurisprudența noastră n'a avut până azi ocaziunea să-și spună cuvântul în această privință. Curtea de Casație franceză a decis însă, că contractul de comandă este de o natură specială, iar proprietatea unui tablou, sau oricărui obiect de artă, nu se dobândește definitiv de către cel ce l-a comandat decât în momentul în care tabloul a fost pus la dispoziția clientului și acesta l-a acceptat [2]).

După alte instanțe [3]) comanda acceptată de autor pentru executarea unei opere de artă este un contract de vânzare de lucrări viitoare, care se apropie de vânzarea unei nävi neconstruite încă.

In fine, Curtea de Paris prin decizia din 2 Decembrie 1897 [4]) a adoptat sistemul că o comandă este un contract de executare de lucrări. In toate cazurile însă jurisprudența, fără a se îngriji prea mult de principii, s'a mulțumit să acorde daune interese reclamantului ori de câte ori un contract de comandă a avut ca obiect o operă de artă, și executarea n'a putut avea loc. Refuzul artistului de a livra opera comandată, sau al clientului de a primi opera executată, dau loc la daune interese [5]).

Părerea că o comandă de opere de artă ar constitui un contract de locațiune de lucrări s'a pus și mai asiduu în industria mobilelor, cum și în alte industrii asemănătoare. Dacă problema a fost controversată în Franța până la legea din 1910, — jurisprudența și o parte din doctrină [6]), fiind în sensul că comanda unui obiect de artă transmite, odată cu predarea lui, și dreptul de reproducere —, azi chestiunea e tranșată în sens contrariu, dreptul de reproducere socotindu-se independent de proprietatea materială a obiectului de artă [7]).

'Ba ceva mai mult, chiar în cazul în care clientul ar concepe obiectul comandat sub o formă vagă sau precisă, pe care ar transmite-o artistului spre a o materializa, el nu poate fi socotit autor și nici colaborator. „El n'a făcut altceva", spune Vannois [8]) decât de a pune artistului o problemă, care ar fi rămas o adevărată iluzie, fără competența și talentul autorului."

Ca și ceilalți autori de opere de artă, arhitecții nu pot beneficia de protecțiunea legii de cât pentru producțiunile originale. Și aci, ca și mai sus, ne vom întreba : Care e natura contractului intervenit între un arhitect și un proprietar de teren, având de scop construirea unei clădiri?

In Franța, Curtea de Casație prin două decizii date în aceiași zi [9]) s'a pronunțat în sensul că acest contract nu constitue o vânzare, ci un contract de locațiune de lucrări, chiar dacă arhitectul a furnizat și materialul de construit.

---

1) A se vedea și *nota de sub art.* 28.
2) Cas. fr. civ., 14 Mart. 1900, S. 1900. 1. 489; D. 1900. 1. 497.
3) C. Paris, 19 Apr. 1875, *Ann. propr. ind.* 1875, p. 335; C. Paris, 4 Jul. 1865, *Ann. pr. ind,* 1866, p. 385.
4) C. Paris, 2 Dec. 1897, S. 1900. 2. 201; D. 98. 2. 465.
5) Vaunois, Geoffroy și Darras, *op. cit.*, Div. E, Princ. 9—11.
6) Pouillet, *op. cit.*, No. 190 și urm.
7) Vaunois, *Le droit d'auteur*, 1924, p. 21.
8) Vaunois, *Le droit d'auteur.*, 1924, p. 21.
9) Cas. civ., 18 Oct. 1911, S. 1912. 1. 449; D. 1912. 1. 113.

www.dacoromanica.ro

Dacă comanda făcută unui arhitect de un proprietar pentru construirea unei clădiri este un contract de locațiune de lucrări, care sunt consecințele în ceiace privește dreptul de reproducere al lucrării? Proprietarul (autorul comenzii) este învestit cu dreptul de autor? Are el dreptul de a urmări pe cei ce i-ar contraface clădirea? Curtea de Paris [1]) a respins în două rânduri asemenea pretențiuni, considerând că contractul prin care proprietarul unui teren însărcinează pe un arhitect să-i construiască un imobil, constitue o locațiune de lucrări și exclude orice idee de cesiune sau de vânzare a dreptului de reproducere al arhitectului, care conservă proprietatea planurilor sale și calitatea de a urmări contrafacerea operilor sale în baza drepturilor sale de autor, numai cu condiția ca opera să fie originală și personală.

Aceiași soluție trebue dată și în sistemul legii noastre, rațiunile fiind aceleași.

Ce vom zice de operele realizate de un patron? Patronul este considerat singur autor al operelor care se execută în atelierul său de către amploiați sau lucrători, fie ei artiști, cari sunt angajați să lucreze pentru el și cari îi datorează tot ceeace au produs în timpul orelor de lucru. Tot așa fotograful, care a angajat operatori, architecții, cari se ajută de desenatori, industriașii, cari conduc pe lucrători, în limitele înțelegerii convenite.

JURISPRUDENȚA.

INDEX

Cesiune 2.
desenuri 7.
expoziție 12.
locațiune de lucrări 8.
obligațiile editorului 5.
proba dreptului de reproducere 1.
reproducere 3, 4, 9, 11, 12.
sculptură 2, 11.
societate 6.
vânzarea operii 10.

1. Proba dreptului de reproducere a unei opere artistice nu e supusă la nici o formalitate specială. Ea poate să rezulte dintr'un act de cesiune sub semnătură privată chiar neînregistrat, din simple mărturii sau din declarațiuni care emană dela artist sau dela terți, cum ar fi, de pildă, ca în speță, dintr'o atestare care a dobândit dată certă prin decesul celui care a semnat-o. (Trib. cor. Seine, 5 Mart. 1891, Huard et Mack, Rep., p. 640).

2. In lipsa unei stipulațiuni formale, în contractul de vânzare a unei opere de artă (în speță o statue) dreptul de reproducere, care nu e decât un accesoriu al proprietății operii, trece la cumpărător și nu rămâne sculptorului.

Legea din 19 Iulie 1793 s'a mărginit să asigure artiștilor, moștenitorilor lor și cesionarilor proprietatea operilor lor și dreptul de a le reproduce, punând dreptul de reproducere sub protecțiunea unui privilegiu exclusiv, dar temporar, și aplicabil numai în cazul când artistul, care a rămas proprietar al operii originale, a reprodus-o prin mijlocul gravurii; legea nu a creat de loc în profitul său, în ce privește dreptul de reproducere, o proprietate distinctă, independentă de aceia a statuii, în așa fel că dreptul de reproducere să rămână veșnic autorului cu toată înstrăinarea, făcută fără rezerve, a operii sale.

In consecință, artistul nu mai are dreptul, după predarea statuii, să execute reproduceri fotografice și să le pună în comerț.

1) C. Paris, 28 Apr. 1921, *Droit d'auteur* 1922, p. 9; *Sir.* 1923. 2 141; *Pand. fr.* 1923. 2. 141; *Rec. Gaz des Trib.*, 1921. 2. 500; C. Paris, 8 Nov. 1923, *Droit d'auteur* 1924, p. 24; *Gaz. Trib.* 22 Dec. 1932.

www.dacoromanica.ro

Lipsa unei stipulațiuni formale, prin care să se rezerve artistului dreptul de reproducere, nu poate fi înlocuită prin considerațiuni din care să se deducă un acord tacit între părți, tras din modicitatea prețului, din precedentele creiate sau din indiferența arătată de cumpărătorul statuii față de vânzarea fotografiilor (Trib. civ. Lyon, 26 Iun. 1901, D. 1904. 2.198).

3. Industriașul sau gravorul, care a aplicat niște planșe de zinc pe niște desenuri ce i-au fost date spre a le imprima pe ștofe, nu poate susține că autorul comenzii nu a dobândit proprietatea materială a plăcilor pe care s'au gravat desenurile; pretențiunea sa că nu i s'a plătit decât prețul gravurii, nu și prețul materiei prime (în speță plăcile de zinc) nu poate fi ținută în seamă, căci gravura și placa formează un tot indivizibil care aparține aceluia care e proprietar, fiindcă a comandat gravura și a plătit prețul. (Trib. com. Seine, 5 Mai 1904, Huard et Mack, Rep., p. 621).

4. In tăcerea convenționii, achizitorul unei opere de artă (în speță un tablou) nu cumpără decât obiectul material; dreptul de reproducere care e distinct și derivă, nu din ideia de proprietate, ci din creațiunea inventatorului, rămâne proprietatea artistului.

In consecință, artistul este în drept să se opună la orice reproducere făcută fără autorizație a operii pe care a vândut-o și, dacă reproducerile fotografice au fost făcute, are dreptul la daune interese.

Pentru a aprecia însă aceste daune, trebue să se țină socoteală, când aceste reproduceri emană de la altă persoană decât cumpărătorul, de faptul că acesta din urmă poate să împiedice pe artist de a ridica operii originalitatea și valoarea sa, când reproduce opera vândută după bunul său plac; că dacă, în speță, tablourile vândute au suferit o diminuare în valoarea lor venală, această pierdere atinge mai ales pe cumpărători și nu pe pictor, care și-a încasat integral prețul înainte de deprecierea lor, prejudiciul pictorului rămânând în acest caz pur moral. (Trib. mixt Cairo, 16 Mai 1896, D.1094. 2.198).

5. Editorul care a cumpărat operile unui sculptor poate să pună semnătura autorului pe reproducerile făcute după această operă, întrucât aceasta mărește valoarea comercială a operii.

Dacă artistul poate cere cesionarului să nu abuzeze de opera lui și să n'o desfigureze prin executare, el n'are însă dreptul de a cere editorului ca numele său pus pe operă să fie precedat de cuvântul „după", căci dreptul cesionarului unei opere de artă nu e limitat decât la obligația de a nu modifica în mod abuziv opera cesionată. (Trib. civ. Seine, 2 Iun. 1904, Huard et Mack, Rep., p. 632).

6. Un lucru artistic executat după comandă pentru editorul unei publicații ilustrate este proprietatea exclusivă a casei care l-a executat dacă planșele făcute pentru ilustrațiile din lucrare sunt opera desenatorilor, cari lucrează în atelierele sale, fiind angajați să le facă cu cheltuiala patronului.

Când dreptul de proprietate literară sau artistică aparține unei societăți, el nu încetează să existe când societatea se dizolvă, căci asociatul supraviețuitor păstrează încă proprictatea artistică a operii editate în comun și o transmite moștenitorilor săi în condițiunile legii din 14 Iulie 1866.

Această soluție se impune cu atât mai mult când asociatul în viață e singurul moștenitor al asociatului predecedat. (Trib. civ. Nantes, 27 Mai 1905, Huard et Mack, Rep., p. 620).

7. Lucrarea artistică aparține celui ce o execută, afară de cazul când rezultă din condițiunile în care a fost executată că artistul a abandonat proprietatea ei.

Prin urmare, cel ce a comandat niște desenuri și modele unui artist în vederea fabricațiunei unor mobile, care în urmă nu s'au mai executat, nu poate păstra desenurile și modelele pentru sine, dacă nu dovedește că abandonul proprietății lor a fost consimțit de artist. (Trib. Com. Seine, 15 Fev. 1921, Dr. d'aut. 1924, p. 127-128).

8. Contractul prin care proprietarul unui teren însărcinează un arhitect să construiască un imobil, constitue o locațiune de lucrări, excluzând orice idee de cesiune sau vânzare din partea arhitectului care păstrează pro-

www.dacoromanica.ro

prietatea planurilor sale și deci are calitate să urmărească contrafacerea lucrării sale, asupra căreia poate să-și valorifice dreptul său de proprietate artistică, dacă ea este originală și personală (C. Paris, 23 Apr. 1921, Dr. d'aut. 1922, p. 9).

9. Când un artist vinde opera sa, aceasta nu înseamnă că el a cesionat și dreptul de reproducere fotografică.

De aceia sculptorul care și-a vândut opera, este în drept să cedeze unui editor dreptul de a fotografia opera sa (în speță un monument pe care l-a vândut unui comitet de persoane).

Ca o consecință a acestui principiu, dacă altcineva decât editorul cesionar a pus în vânzare cărți poștale ilustrate, care reprezintă acest monument, editorul are contra celui care le-a pus în vânzare o acțiune în daune.

Această acțiune este admisibilă chiar dacă cărțile poștale ilustrate reprezintă serbarea de inaugurare a acestui monument, când se constată că partea principală a acestor fotografii o formează monumentul, opera sculptorului cedent, și că aceste cărți ilustate poartă chiar titlul „Monumentul" (Trib. Mirecourt, 10 Iul. 1924, D. H. p. 680).

10. Autorul care a vândut un tablou pictat de dânsul, pierde dreptul de a se opune la distrugerea lui, fiindcă obligațiunea cumpărătorului de a-l conserva nu poate fi prezumată, în lipsa unei convențiuni exprese, ca fiind în contrazicere cu natura vânzării. (C. Bolonia (Italia), 23 Nov. 1925, Dr. d'aut. 1926, p. 120).

11. Potrivit art. 12 din legea proprietății literare și artistice, în materie de sculptură dreptul de reproducere este independent de dreptul de proprietate asupra operei vândute sau comandate, astfel că lucrarea ce primește cumpărătorul sau cel ce a comandat-o, nú poate fi în realitate decât opera reprodusă în piatră, marmoră sau bronz după modelul original turnat în gips (macheta) ,care în general rămâne artistului, fiind obiectul asupra căruia poartă dreptul autorului. (Trib. Ilfov. s. I. c. c., Dr. 27. 1932, p. 184).

12. Un arhitect care a construit un palat pentru un expozant, într'o expoziție al cărui regulament, acceptat de arhitect, rezervă numai celor care îl expun dreptul de a autoriza reproducerea fotografică a operilor expuse, trebue considerat ca și cum a abandonat în folosul expozantului dreptul său de reproducere.

Ca o consecință a acestui principiu, recurentul arhitect *Delaval* nu ar putea pretinde că s'a violat dreptul său de proprietate artistică prin reproducerea în jurnalul *L'Illustration* a unor fotografii de pe opera sa (Palais de l'Indochine, construit după planul său la expoziția colonială din Marsilia) publicate fără autorizația sa, dar cu autorizația expozantului, care le-a publicat în vederea propagandei care constitue însăși scopul expoziției. (Cas. civ., 27 Oct. 1930, D. H. 1930, p. 585).

Art. 13. — **Cesionarul sau editorul unei opere literare, științifice, muzicale sau artistice, punând opera în vânzare, nu poate sub nici un motiv să schimbe titlul lucrării nici a-i modifica sau complecta conținutul sau forma, fără învoirea autorului sau a celor în drept.**

OBSERVAȚIUNI. — Cesiunea unei opere, cu toate că transportă proprietatea asupra cesionarului, nu-i conferă drepturi absolute ca acele pe care le are autorul. Astfel, cesionarul sau editorul nu poate fără consimțimântul autorului să altereze opera, s'o modifice, sau să-i facă schimbări și adăugiri. Autorul în caz de cesiune păstrează dreptul să ceară înscrierea numelui său pe lucrare și prin consecință are și dreptul de a se opune la ori ce modificare care i-ar denatura gândirea sau forma pe

www.dacoromanica.ro

care a vroit s'o dea operei sale. După Pouillet și Renouard, autorul este în drept să se opună chiar la modificări juste și perfect întemeiate [1]).

Titlul operii fiind intangibil, editorul este obligat să-l reproducă fidel, nu numai în prima ediție ci și în edițiile ulterioare. El nu poate fi nici modificat, nici suprimat. Editorul nu poate să adauge vreun subtitlu oarecare. Titlul unui tablou, legendele sau dialogurile unui desemn ca și denumirea unei statui trebuesc respectate. Aceste norme se aplică și în materie literară și în materie artistică.

O altă obligație pentru editor este de a reproduce prefața scrisă de autor sau de către un terțiu, prefață ce i-a fost remisă odată cu manuscrisul. Faptul că această prefață ar conține atacuri violente îndreptate în contra unui terț, de natură a angaja responsabilitatea editorului nu ar constitui o rațiune suficientă care să-l exonereze de această obligație. Editorul nu poate adăuga o prefață care n'ar emana dela autor sau n'ar avea consimțimântul său expres.

Autorul, care a cedat editorului și dreptul de traducere al operei în alte limbi, păstrează dreptul să ceară ca aceste traduceri să fie fidele.

Editorul este obligat să publice opera sub numele autorului. Numele trebue să fie imprimat pe coperta lucrării și, dacă este o operă de artă, la locul exact unde autorul l-a pus pe original.

Editorul este deasemeni obligat să nu indice în reeditările posterioare ale operii decât titlurile pe care le posedà autorul în ziua primei publicații.

In afară de atingerile aduse personalității autorului derivând din reproducerea și editarea operii, mai sunt unele cari pentru a fi definite, trebue procedat la un examen minuțios al acordului de voință dintre editor și autor, pentru a se căuta scopul urmărit, a se măsura prejudiciile aduse și câte odată chiar pentru a se determina faptele de cari editorul s'a făcut vinovat.

Astfel, constitue o atingere a personalității autorului faptul de a da operii unui autor o destinație alta de cât aceea pe care părțile au desemnat-o, cum ar fi, de exemplu, când s'ar da unei opere serioase un caracter de reclamă, publicând-o într'o rubrică de publicitate.

Comite de asemeni o atingere a dreptului de autor editorul care privează pe autor de notorietatea pe care i-ar fi procurat-o publicarea și vânzarea operii. Așa ar fi în cazul când un editor, care a dobândit dreptul de reproducere al operii, ar refuza s'o publice sau ar întârzia cu publicarea ei, în așa fel încât opera ar pierde din valoare și nu ar mai interesa pe cititori. Acelaș lucru este de spus și în cazul unei vânzări cu rabat a exemplarelor tipărite, făcută fără just motiv de editor.

In fine, chiar prin publicarea sau punerea în vânzare a lucrării, editorul ar putea să prejudicieze personalitatea autorului când, sub pretext că voește să asigure succesul comercial al operii, i-ar face prin presă o reclamă în care opera e prezentată într'o lumină care nu corespunde realității sau când, pentru a provoca curiozitatea publicului, editorul ar face despre operă revelațiuni scandaloase sau neașteptate. In această privință prejudiciul autorului se va aprecia după natura lucrării, reputația și talentul autorului [2]).

Prin articolul 13 se interzice editorului sau cesionarului de a aduce vreo modificare, sau a complecta conținutul sau forma lucrării fără învoirea autorului sau a celor în drept. După ce reguli ne vom conduce însă când autorul autorizà pe editor sau cesionar să facă modificări în opera lui? Dacă autorul a recunoscut editorului dreptul de a aduce operii modificările necesare, se vor considera ilicite ori ce transformări care nu vor corespunde vederilor autorului. Totul va fi o chestiune de apreciere pentru judecători în caz de litigiu.

1) Pouillet, *op. cit.*, No. 323, p. 363; Renouard, *op. cit.*, t. 2, p. 331.
2) J. Rault, *op. cit.*, p. 363 și 364.

www.dacoromanica.ro

In general trebue să înțelegem prin dreptul de corectare și de modificare, transformările ce se referă numai la punctele materiale ale operei ca: date, cifre, statistici, făcute pentru a pune în concordanță opera cu programele universitare, cu cele din urmă critici, sau descoperiri științifice. Modificările editorului n'ar putea în nici un caz să privească teoriile sau ideile personale ale autorului.

In această ordine de idei trebue să relevăm o contradicție de texte din legea noastră: astfel, în art. 6 se prevede că editorul sau cesionarul poate aduce operii modificări după moartea autorului, cu condiția să aducă aceasta în mod aparent la cunoștiința publicului, iar în articolul 13 se pare că legiuitorul revine, condiționând modificarea operii de învoirea celor în drept. Cum însă redactarea art. 13 este în concordanță cu aproape unanimitatea doctrinei și a jurisprudenței, credem că dispoziținea art. 6 nu se explică decât printr'o inadvertență a legii. Dreptul pentru editor sau cesionar de a modifica opera după moartea autorului a fost o părere izolată a lui Renouard criticată însă aspru de doctrină [1].

In orice caz e necontestat că, după moartea autorului, editorul n'ar putea să aducă operii modificări pe care autorul le-a înterzis formal, ori cât de rezonabile ar fi ele.

Numai în cazul în care aceste transformări n'au putut fi prevăzute din timpul vieții de autor și acesta nu și-ar fi manifestat voința de a înterzice orice modificări, editorul ar putea să le facă.

Insă chestiunea cea mai delicată constă în determinarea operelor susceptibile sau nu de modificări sau corectări. Nu s'ar putea susține că ori ce operă, care nu ar mai corespunde nouilor descoperiri sau invențiuni științifice, evenimentelor istorice, transformărilor legislative, să fie numai decât clasată ca o operă susceptibilă de modificări din partea editorului.

Sunt numeroase lucrări care din punct de vedere al preciziunilor materiale devin eronate, însă cu toate acestea păstrează din punct de vedere al ideilor, al doctrinei, al metodei sau al stilului, întreaga lor valoare; ele nu sunt susceptibile de modificări, putând căpăta în decursul timpului importanța unui document istoric.

Un criteriu de distincție îl formează în această privință destinația și caracterul operei. După această normă, editorul ar fi în drept să procedeze la revizuirea operelor care prezintă un caracter pedagogic ca și toate operele de natură technică, care nu sunt opere de știință pură, ci mai mult de informație. Intră în această categorie manualele școlare, tratatele enciclopedice, cursurile, bibliografiile, repertoriile, codurile adnotate, etc., cărora li se cere în primul rând să fie la curent cu cele din urmă progrese și realizări științifice.

Dar și în aceste cazuri editorul este obligat în primul rând să indice clar corectările sau adăogirile aduse. O notă înserată în capul volumului, adoptarea unor caractere speciale sau desemne tipografice explicite, trebuesc neapărat făcute pentru a face pe cititor să-și dea seama de importanța și întinderea modificărilor aduse.

In al doilea rând, modificările trebue să fie făcute de o persoană competinte și în așa fel ca opera să nu fie denaturată.

In ceeace privește forma, persoana însărcinată cu modificările trebue să se inspire din metoda autorului și să nu-i denatureze gândirea. Pe cât posibil trebue să se păstreze împărțirea operii și fizionomia ei. Toate acestea când e vorba de punerea la curent sau de revizuirea unei opere publicate. Sunt însă cazuri când corecturile se aduc unei opere nepublicate în chiar timpul vieții autorului. Așa este cazul unei publicări dirijată personal de editor sau de o terță persoană însărcinată de editor.

---

1) Pouillet, *op. cit.*, No. 337; Renouard, *op. cit.*, t. II, No. 193.

www.dacoromanica.ro

Două cazuri se pot prezenta:

1. Editorul cere unui savant să conducă elaborarea unei opere de o vastă întindere, lăsându-i toată liberatea în alegerea colaboratorilor. Savantul, directorul lucrării, poate da colaboratorilor să lucreze după specialitatea fiecăruia un capitol, un volum, etc. Intre editor și acești zișii colaboratori nu-i nici o legătură juridică. Numai între director și colaboratorii săi există o locațiune de lucrări. Se recunoaște în genere că acceptarea de a lucra în aceste condițiuni a colaboratorilor implică și obligația pentru ei de a primi toate modificările pe care directorul publicației ar voi să le aducă operii în interesul unității de vederi și al ansamblului operii.

Dar și în acest caz limita dreptului de corectare este determinată de interpretarea voinței părților. Fundamentul dreptului de corectare rezidă în necesitatea de a păstra unitatea de vederi a operii; ca atare se vor îngădui numai modificările făcute în scopul de a asigura această unitate. Modificările însă trebuesc aduse la cunoștința autorului înainte de publicare. Dacă însă autorul se opune la modificările aduse, opera se poate publica? Fără îndoială că da, fiindcă așa a fost voința părților, o asemenea clauză fiind subînțeleasă.

Editorul în nici un caz nu poate fi făcut răspunzător de modificările aduse, ele privind pe directorul lucrării.

In tot cazul autorul este în drept să interzică editorului ca și directorului publicații de a publica sub numele său modificările aduse operii contra voinții sale. După o anumită jurisprudență, editorul ar fi exonerat de orice răspundere dacă printr'o notă înserată în capul volumului ar avertiza pe cititor de toate modificările aduse; după o alta, și în anumite cazuri, autorul ar fi în drept să se opună ca opera publicată să cuprindă numele său.

2. In al doilea caz, când persoanele la care se adresează directorul publicației sunt adevărați colaboratori în înțelesul technic și juridic al cuvântului, situația părților este diferită. Intre autori și directorul publicației intervine atunci un contract de colaborare; iar între editor de o parte, directorul publicației și colaboratori de altă parte, un contract de editare. In acest caz colaboratorul autor are drept să se opună la modificările aduse operii sale. Dar și directorul este în drept să se opună la publicarea operii unuia din colaboratori, care prin doctrina sa sau anumite soluțiuni ar distruge unitatea lucrării. In practică însă, pentru a se evita o asemenea situație se recunoaște directorului publicației dreptul ca, printr'o notă înserată în capul volumului, să indice că o anumită doctrină exprimată sau soluție dată este opinia personală a autorului.

Obligațiunile editorului, în această a doua ipoteză, față de fiecare dintre colaboratori sunt aceleași ca și în cazul când n'ar fi decât un singur autor. In consecință, când e vorba de o modificare pe care directorul publicației a făcut-o în opera unuia din colaboratori, editorul e dator, înainte de publicare, să se asigure că acea modificare s'a făcut cu aprobarea acelui colaborator.

JURISPRUDENȚA.

INDEX

Contract de editare 8.
contract de participare 5.
daune interese 3.
expoziție 9.
integritatea operii 7.
modificări 1, 2, 4, 6.
nume 10, 11.
reproducere fonografică 12.

1. Scriitorul este stăpânul absolut al operii sale și prin urmare directorul unei reviste nu poate, cum n'ar putea nici editorul, să modifice, fără consimțimântul

www.dacoromanica.ro

autorului articolul care i-a fost dat, chiar dacă acest articol a fost prezentat cititorilor revistei, nu ca operă personală sau colectivă a redacțiunii, ci ca opera individuală și exclusivă a autorului său care îl semnează ; — aceasta chiar dacă corectările sau suprimările din articol n'ar avea ca rezultat să schimbe într'un fel oarecare gândirea autorului.

In cazul când directorul revistei a modificat fără consimțimântul autorului un articol inserat în revistă, autorul acestui articol are dreptul să ceară ca reparațiune, să i se publice în revistă întâmpinarea sa, prin care să se facă cunoscut că lucrarea a suferit modificări fără consimțimântul lui.

Publicarea într'o culegere periodică a unei scrisori prin care un scriitor protestează contra schimbărilor făcute lucrării sale fără să i se fi cerut consimțimântul, nu înseamnă achiesarea la hotărîrea care condamnă pe directorul acelei culegeri la publicarea scrisorii, când se constată că aceasta nu s'a făcut ca o executare a acelei hotărîri, ci înainte ca ea să fi devenit executorie. (Cas. fr., 21 Aug. 1867, D. 1867. 1. 369).

2. Directorul unei reviste nu poate modifica articolele cari îi sunt remise, decât cu condiția să previnâ pe autor și să obțină asentimentul său.

Autorul al cărui articol a fost modificat fără învoirea sa are dreptul să reclame cu titlu de reparațiune a prejudiciului ce i s'a cauzat inserțiunea în aceiași revistă a unei scrisori în care explică și dezaprobă schimbările operate în articolele publicate sub numele său. (C. Orléans, 15 Mai 1868, D. 68. 2. 128).

3. Faptul unui librar, însărcinat cu editarea lucrării unui autor purtând același nume patronimic cu un autor reputat, de a însera cu știință în catalogul său o mențiune destinată să stabilească o confuziune păgubitoare acestuia din urmă, face responsabil de daune interese pe autorul care a creiat această confuziune. (Trib. Seine 1869, D. 69. 3. 90).

4. Orice autor este în drept să pretindă respectul absolut al formei pe care a dat-o lucrării sale. Proprietarul sau editorul unui anuar, care, obținând dela un autor sau dela cesionarul acestuia autorizarea de a publica o nouă ediție, suprimă cu această ocazie niște cuvinte și fraze spre a adapta lucrarea pentru cititorii cărora se adresează, violează dreptul autorului și se expune la daune interese proporționale cu prejudiciul suferit de autor (Trib. civ. Seine, 29 Dec. 1894, Huard et Mack, Rep., p. 578).

5. Faptul unui autor de a înstrăina pentru un timp determinat unui editor producțiunile sale literare spre a le pune în vânzare și a-i da o sumă de bani de fiecare exemplar imprimat sau vândut, constitue un contract de participare cu un caracter particular, guvernat de convențiunea părților, potrivit căruia editorul are și rolul de gerant al acestei participații și de mandatar al coparticipantului său, ceia ce il obligă să dea socoteală de gestiunea sa ca orice mandatar, conform textelor din codul civil. (Trib. com. Seine, 4 Iul. 1896, Huard et Mack, Rep., p. 578).

6. Artistul care vinde opera sa și primește echivalentul profitului ce ar fi avut dacă și-ar fi publicat lucrarea pe contul său, nu înstrăinează și speranța de reputațiune ce i-ar putea asigura publicitatea, fiindcă e vorba de un lucru inalienabil.

El are dar dreptul să se apere contra unui fapt, care consistă în a-i atribui o operă diferită de a sa, chiar dacă a pierdut proprietatea sa printr'o vânzare fără rezerve.

De aci urmează că cesionarul dreptului de reproducere, trebue să se mărginească la procedeul pentru care a tratat și să publice opera așa cum i-a fost vândută, și că aduce o atingere drepturilor artistului dacă își permite să altereze opera, să o modifice fără consimțimântul autorului. Astfel, aduce atingere dreptului autorului și se face pasibil de daune interese, editorul care obținând dela un caricaturist desenuri consistând în siluete executate în culoare neagră pe un carton, acompaniate de legende, dialoguri, le publică modificând dialogurile, fondurile colorate și dimensiunile. (Trib. civ. Seine, 16 Dec. 1899, Pand. fr. 1900. 2. 274).

7. Artistul care vinde opera sa fără nici o rezervă se desbracă de dreptul de proprie-

www.dacoromanica.ro

tate, dar este îndreptățit să vegheze la păstrarea reputațiunii pe care i-o poate aduce publicarea operii sale. El are deci dreptul să se apere contra unui fapt care îi atribue o operă diferită de a sa.

Deaceia, cesionarul dreptului de reproducere a desenurilor unui artist (niște siluete desenate pe un fond colorat), însoțite de *legendă* și dialoguri, nu poate să le publice schimbând *legenda* și dialogurile, când acestea sunt în strânsă legătură, cu desenurile artistului pentru a reda o idee comică și formează cu ele o operă indivizibilă; modificându-se acestea, este evident că desenurile artistului pierd din interes și nu mai corespund scopului pentru care au fost făcute. (Trib. civ. Seine, 16 Dec. 1899, Sir. 1900. 2.182; D. 1900. 2. 152).

8. Convențiunea care intervine între un autor și editor și pe care un obiceiu vechi o numește contract de editare, este un contract nenumit, sinalagmatic și consensual, prin care autorul sau proprietarul unei opere literare conferă unei alte persoane, editorul, dreptul de reproducerea acestei opere prin imprimare, de a o publica, de a o pune în vânzare și de a face cu ea o exploatare mai mult sau mai puțin lucrativă.

Autorul, oricare ar fi modul său de remunerație, are dreptul să controleze felul în care editorul se achită de obligațiunile care îi incumbă, să supravegheze publicarea și să-i ceară couturile cu care să verifice gestiunea editorului.

Acest drept de a primi și a pretinde conturile implică în mod necesar dreptul de a le controla sau de a cere să fie controlate, fie în mod amiabil, fie judecătorește, prin ajutorul verificărilor și expertizelor. (Trib. civ. Seine, 3 Apr. 1903, Huard et Mack, Rep., p. 57).

9. Editorul unei opere sculpturale, nu execută suficient contractul ce are cu autorul, când în loc să expună în natură proba operei editate, prezintă amatorilor numai o reproducere fotografică a originalului executat în gips și efectuiază comanda clientului cu ajutorul modelului original.

Nu se poate admite că necesitatea expunerei operei, care este de esența contractului de edițiune, poate fi realizată printr'o reproducere fotografică.

Această reproducere imperfectă din punct de vedere artistic pentru amatorul veritabil căruia nu-i redă nici reliefu, nici patina bronzului, nici diferitele aspecte la lumina zilei sau la cea artificială și în deosebitele pozițiuni ale unei opere sculpturale, este imperfectă și din punctul de vedere comercial, față de cumpărătorul simplu care dorește să-și dea seama de ce cumpără și mai cu seamă să vadă, sub toate fețele, bronzul ce i se ofeiă.

Prin urmare, e necesar, și aceasta și în interesul editorului și al artistului, ca toate probele operelor editate să fie expuse și supuse în natură, aprecierii publicului. (Trib. Seine, 5 Ian. 1921, Dr. d'aut. 1923, p. 23).

10. Respectul proprietății numelui autorului se impune oricărei întreprinderi cinematografice, ca oricărui editor, director de teatru sau antreprenor de spectacole.

Numele este în principiu inalienabil și constitue beneficiul principal al unui autor, onoarea și renumele operei sale, astfel că pentru ca editorul să aibă dreptul să suprime numele autorului ar trebui stipulațiuni exprese și formale. (Trib. Seine, 20 Fev. 1922, Dr. d'aut. 1922, p. 122).

11. Cesiunea proprietății intelectuale, nu atrage dreptul de a reproduce opera fără mențiunea numelui autorului, deoarece acest fapt are de rezultat o atingere a personalității artistului și o micșorare a ființei sale morale și juridice. (Trib. Roma, 20 Iun. 1924, Dr. d'aut. 1924, p. 130).

12. Reproducerea fonografică, dacă nu poate fi asimilată unei reprezentații, trebue totuși considerată ca o edițiune în același sens larg pe care obiceiul și jurisprudența îi dau cuvântului „edițiune". In înțelesul acesta, a edita o lucrare înseamnă a o reproduce și a o răspândi în public printr'o fixare materială și durabilă. (C. Paris, I Mai 1925, A. Vaunois, Geoffroy et Darras, Div. B, p. 7).

Art. 14. — **Cesionarul sau editorul, primind spre publicare opera unui autor, este obligat a o tipări conform condițiunilor din contract. El nu o poate ceda altui editor**

www.dacoromanica.ro

fără învoirea autorului, afară de cazul când această cesiune e cuprinsă în vânzarea întregului fond de comerț al unei case de editură.

Dacă cesionarul sau editorul unei lucrări, întrucât nu s'a stipulat un termen, nu o publică în timp de trei ani dela data contractului și predarea manuscrisului, autorul are dreptul de a cere rezilierea contractului precum și daune-interese pentru prejudiciul moral și material cauzat prin această întârziere.

OBSERVAȚIUNI. — **Cesiunea dreptului de autor.** — Autorul în mod obișnuit nu-și exploatează el însuși operele, ci le cedează altor persoane competente, de oarece gravarea planșelor, imprimarea exemplarelor și desfacerea lor necesită capitaluri însemnate, organizație și cunoștințe pe care nu le poate avea oricine.

Cesiunea poate fi pură și simplă sau supusă la diferite modalități, totală sau parțială, cuprinzând abandonul întregului drept de reproducere sau poate fi restrânsă la un anumit număr de ediții sau exemplare.

Cesiunea totală. — Cesiunea totală conferă editorului monopolul exploatării operii pe toată durata de protecțiune acordată de lege. Cesionarul are în acest caz deplină libertate de acțiunare în ceeace privește reproducerea operii. Astfel, în cazul unei opere literare, cesionarul poate să publice opera în formatul pe care-l dorește, poate să facă o ediție populară sau o ediție de lux. Dacă este vorba de o operă de artă, cesionarul o poate reproduce prin gravură, litografie, fotografie sau alte mijloace de reproducere. In toate cazurile însă cesionarul e obligat să respecte dreptul moral al autorului, așa cum s'a arătat la observațiunile de sub art. 13.

Cesiunea totală se mai poate prezenta încă sub diferite aspecte. Astfel autorul poate ceda complect dreptul său de reproducere pentru România, sau să-l cedeze complect pentru un anumit format, sau pentru un anumit procedeu de reproducere. Deși aceste cesiuni sunt restrânse la o anumită țară, sau la un anumit format sau procedeu, totuși ele pot fi exploatate fără nici o restricțiune pe tot timpul de protejare al dreptului de autor. Cesiunea totală trebue stipulată în termeni expreși.

S'a discutat în doctrină dacă o cesiune totală constitue în drept o vânzare. După unii autori și o parte din jurisprudență ea a fost considerată ca o vânzare pură și simplă [1]; după alții, cesiunea totală constitue un contract de natură specială [2]. Teoria după care cesiunea totală ar constitui o vânzare a fost combătută pe motivul că cesionarul în cazul vânzării odată ce a plătit prețul are facultatea să beneficieze sau nu de avantagiile cesiunii, ori în cazul cesiunii dreptului de autor, cesionarul e obligat să publice opera; în afară de aceasta, orice prelungire eventuală a termenului de protecțiune a dreptului de autor nu folosește cesionarului, ci autorului, dispoziție care nu se împacă cu natura contractului de vânzare.

Cesiunea parțială. — In prezent cesiunea parțială a dreptului de autor este din ce în ce mai frecventă. Autorul rămâne învestit cu dreptul de autor, cedează însă numai o parte, o folosință limitată în timp, spațiu și obiect. Un tablou cesionat pentru a fi reprodus prin litografe, într'un timp determinat, nu poate fi reprodus decât prin litografie și numai în limita timpului fixat în contract. După expirarea termenului de reproducere, dreptul de proprietate revine autorului operii cesionate.

---

1) Lardeur, *op. cit.*, p. 22; Dupont-Rougier, *Du contrat d'édition*, p. 12; C. Paris, 13 Ian. 1925, *Ann. prop. ind.* 1925, p. 279; Cas. req., Apr. 1921, *Ann. prop. ind.* 1921, p. 272.

2) Rault, *op. cit.*, p. 59; Trib. Seine, 3 Apr. 1903, *Ann. prop. ind.* 1904, p. 188.

www.dacoromanica.ro

Cesiune cu titlu oneros și cu titlu gratuit. — Cesiunea dreptului de autor este în principiu un contract cu titlu oneros [1]). Lipsa prețului nu dă acestui contract caracterul de donațiune decât dacă se îndeplinesc formele cerute de lege pentru donațiuni [2]). Din acest punct de vedere nu trebue făcută nici o derogare dela dreptul comun.

Manuscrisul unei opere inedite sau publicate, sau al unei opere de artă poate forma obiectul unui dar manual, dar prin aceasta nu se transmite decât proprietatea manuscrisului luat ca obiect corporal, nu și dreptul de publicare, care e un drept mobil,. incorporal, nesusceptibil de transmitere prin dar manual. După Aubry și Rau, înstrăinarea unui drept de proprietate literară sau artistică nu se poate opera prin simpla remitere a manuscrisului lucrării, care formează obiectul acestui drept [3]).

Cesiunea de opere viitoare poate avea de obiect nu numai operele deja scrise sau desăvârșite, ci și pe acelea pe care autorul își propune să le realizeze în viitor. Autorul poate stipula cesiunea tuturor operelor sale de o anumită natură, ce le va scrie într'o perioadă determinată, prevăzută în contract. O astfel de cesiune trebue să poarte asupra unui obiect determinat, să constitue din partea autorului un angajament serios și să nu cuprindă clauze ilicite [4]).

După legea portugheză, contractul de editare poate avea ca obiect o operă creiată sau pe cale de a fi creiată, inedită sau deja publicată (art. 43).

Editorul este un comerciant și dobândirea unui drept de reproducere al unei opere constitue un act de comerț. Autorul, în caz de litigiu, îl poate urmări în fața instanțelor comerciale.

Sunt însă cazuri în care autorul e propriul său editor; în această situație autorul nu poate fi socotit ca făcând acte de comerț, fiindcă ceiace vinde nu-i decât propria sa producțiune. Codul nostru de comerț este expres în acest sens.

Autorul jurnalist, ca și autorul care-și tipărește propria lucrare, nu poate fi socotit comerciant [5]). Putem spune acelaș lucru și despre proprietarul director al unei gazete, sau despre girantul său? Dela început trebue făcută o distincțiune. Dacă proprietarul director revizuește o lucrare ce urmărește un scop literar, social sau politic, el nu poate fi considerat ca făcând acte de comerț; dacă din contră nu ia parte directă la efectuarea lucrării, ci face numai pe intermediarul între public și redactorii săi, pe care îi plătește, e socotit comerciant [6]).

Intreprinderile de publicarea unui jurnal de informațiuni, în care articolele și anunțurile se fac cu plată [7]) sunt socotite de asemeni comerciale.

Contractul de editare. — Dintre toate cesiunile de drepturi de autor, contractul de editare este cel mai frecvent. Dată fiind importanța sa în viața practică, e de

---

1) Pouillet, *op. cit.*, No. 287; Rault, *op. cit.*, p, 92; Darras, *Dr. d'aut.* 1897, p. 18; Dupont-Rougier, *op. cit.*, No. 26; Lauterbourg, *Du contrat d'édition et de la nature juridique du droit d'auteur*, p. 66; Trib. civ. Seine, 3 Apr. 1903; *Ann. prop. ind.* 1904, p. 188; C. Paris, 4 Iul. 1890, S. 94. 2. 17; Cas. fr., 26 Fev. 1919, S. 1920. 1.203.

2) Pouillet, *op. cit.*, No. 376.

3) Aubry și Rau, *Droit civil français*, t. X., p. 562.

4) Pouillet, *op. cit.*, No. 253 și 305; Alcide Darras, *Dr. d'aut*, 1897, p. 128; Gustave Huard, *op. cit.*, p. 115; Lardeur, *op. cit.*, p. 68; Vaunois, *Ann. prop. ind.* 1900, p. 57; Trib. Seine, 6 Dec. 1861, *Ann prop. ind.* 1861, p. 430; Trib. Seine, 6 Iun. 1894, *Ann. prop ind.* 1900, p. 60; C. Paris, 31 Ian. 1854, S. 54. 2.734; C. Paris, 3 Mai 1878, S. 78. 2. 204.

5) Vivante, *Trattato di diritto comm.* p. 117; *contra*, De Gregorio, *Il contratto di edizione*, p. 132, nota 1.

6) Cas. req. fr., 20 Dec. 1922, *Gaz. Trib.* 9 Feb. 1923; Lyon-Caen et Renault, *op. cit.*, t. I, No. 82, nota 1.

7) Cas. fr., 23 Mai 1870, S. 70. 1. 322, D. 70. 5. 135; Cas. req., fr., 20 Dec. 1922, *Gaz. Trib.* 9 Fev. 1923.

www.dacoromanica.ro

mirare că legiuitorul nostru nu l-a reglementat îndeajuns, căci în afară de unele dispoziţiuni, cum sunt cele prevăzute în articolele 3, 4, 5, 6, 9, 10, 13 şi art. 19 al. 2, în care e vorba mai mult de ocrotirea dreptului moral în legătură cu publicarea operelor cesionate, legiuitorul nu dă nici o normă conducătoare. In această privinţă situaţia noastră este exact cu aceea din Franţa, unde de asemeni contractul de editare n'a fost legiferat, ci a fost reglementat numai de doctrină şi jurisprudenţă după normele dreptului comun, ale uzului şi ale echităţii. Fără îndoială, dată fiind înrudirea cu legea franceză a legii noastre, care este inspirată din doctrina, jurisprudenţa şi diferitele proecte de legi franceze, ne vom servi, în tranşarea problemelor de drept ce le ridică contractul de editare, de normele stabilite până în prezent în Franţa.

Unele legislaţii străine s'au ocupat în mod special de contractul de editare, stabilind detaliat obligaţiunile editorului şi ale autorului. Aşa sunt : legea poloneză (art. 33—46) [1]), legea portugheză [2]) (art. 41—64) şi legea cehoslovacă [3]), care reglementează contractul de editare în nu mai puţin de 44 articole. In Franţa, deasemeni, în ultimul timp, s'a depus în parlament un proect de lege, format din 16 articole, privitor la reglementarea contractului de editare.

Natura juridică a contractului de editare. — O definiţie a contractului de editare, e greu de dat, din cauza complexităţei lui.

Legea portugheză îl defineşte astfel : „Contractul de editare este un contract în virtutea căruia o persoană fizică sau morală, editorul, dobândeşte din partea autorului unei opere intelectuale—ştiinţifică, literară sau artistică — sau din partea reprezentanţilor săi legali, în schimbul unui preţ determinat sau determinabil, dreptul temporar sau perpetuu să publice opera, s'o reproducă şi s'o vândă, fie uzând de mijloacele proprii, fie recurgând la tipografi sau la orice alt mijloc industrial." (art. 41).

După legea poloneză, contractul de editare este un contract în virtutea căruia editorul dobândeşte dreptul exclusiv de a publica o lucrare literară sau artistică, obligându-se de a efectua editarea în forma cea mai convenabilă, cum şi de a întrebuinţa toate mijloacele pentru desfacerea (plasarea) ei ; în afară de aceasta, editorul se mai obligă să mai vegheze şi la respectarea intereselor morale şi materiale ale autorului în raport cu editarea (art. 33).

Unii autori au încercat să pună contractul de editare în categoria contractelor numite, susţinând că ar fi un contract de locaţiune de lucruri. Alţii pretind că ar fi un contract de închiriere de lucrări, sau un contract de societate, etc.

Contractul de editare şi locaţiunea de lucruri. — Contractul de editare a fost asimilat cu o locaţiune de lucruri de Valery într'o notă publicată în Dalloz [4]), teorie susţinută de Eisenmann [5]) şi Bielitz [6]). Această teorie a fost combătută însă [7]) pentru motivul că dreptul de autor nu-i susceptibil de închiriere. Nu se poate arenda un drept al cărui element esenţial este un atribut însemnat al personalităţii autorului. In afară de aceasta, locatarul este liber să beneficieze sau nu de lucrul închiriat, pe când editorul, ori care ar fi caracterul cesiunei, este obligat să publice lucrarea, plata preţului cesiunei neputând să-l dispenseze de această obligaţiune.

---

1) Legea din 29 Mart. 1926, *Dr. d'aut.* 1926, p. 136.
2) Legea din 27 Mart. 1927, *Dr. d'aut.* 1928, p. 88.
3) Legea din 11 Mai 1923, *Dr. d'aut.* 1924, p. 2.
4) Valery, *notă* sub Trib. com. Seine, 4 Iun. 1896, D. 1898 2. 73.
5) Eisenmann, *op. cit.*, p. 11 şi urm ; Gräf, *Versuch der von dem Verlagsrecht geltenden Grundsätze*, p. 48.
6) Bielitz, *Versuche der von dem Verlagsrecht geltenden Grundsätze aus der Analogie der positiven Gesetze abzuleiten*, 1799, p. 8.
7) Ratzenberger, *Du contrat d'édition en matière littéraire*, 1908, p. 35 şi urm.

www.dacoromanica.ro

Contractul de editare și închirierea de lucrări. — Unii autori susțin că contractul de editare ar fi o închiriere de lucrări, referindu-se la cazul ivit în practică când editarea se face în contul autorului și editorul își închiriază munca. Editorul în acest caz nu are nici un drept de autor, ci numai obligațiunea de a efectua lucrarea în schimbul unui preț determinat.

Această teorie păcătuește prin generalizarea unui caz izolat și nu poate fi primită, fiind în contradicție cu natura juridică a contractului de editare. In adevăr, prin contractul de editare, editorul dobândește o parte din prerogativele dreptului de autor, ceia ce nu se întâmplă în contractul de închiriere de lucrări, unde locatarul nu are nici un drept de autor.

Pentru alți autori, locatarul este autorul, însă această susținere este specifică cazului executării lucrărilor după comandă, cum ar fi comenzile făcute sculptorilor și pictorilor. Astfel de convenții n'au însă nimic comun cu contractul de editare, executarea comenzilor de către artiști neconstituind o editare în sensul legii.

Contractul de editare și contractul de societate. — S'a mai susținut că contractul de editare ar fi o asociație în participare între autor și editor [1]). In practică însă cazurile când intervine un asemenea contract între editor și autor sunt foarte rare. Mai totdeauna editorul ia asupra lui toate riscurile întreprinderii. Faptul că autorul ar fi plătit propoțional cu numărul exemplarelor vândute sau cu o cotă din totalul vânzării, nu implică și intenționea de a forma o asociație [2]).

Contractul de editare și mandatul. — In cele din urmă s'a căutat să se explice că contractul de editare ar fi un contract de mandat, prin care autorul însărcinează pe editor să-i imprime opera și s'o desfacă [3]). Unii din susținătorii acestei teorii au restrâns aplicația ei numai la cazul în care publicarea operii se face pe socoteala editorului, fără nici o remunerațiune materială pentru autor. Răsplata autorului ar fi numai o satisfacție de ordin sufletesc prin aceia că-și vede opera publicată, operație ce ar constitui prin ea însăși contravaloarea dreptului cedat [4]). Această teorie întâmpină însă critica justificată că abuzează de ideia de mandat când caută să explice natura contractului de editare, pe care îl analizează în mod superficial. In adevăr, situațiunea editorului diferă esențial de aceia a mandatarului. Editorul tratează totdeauna în numele său personal; el nu reprezintă pe autor față de terți. Toate contractele, convențiunile, pe care le încheie cu tipografii, agențiile de publicitate și librarii, nu-l angajează decât pe el, toți aceștia n'au nici o acțiune în contra autorului, ci numai în contra editorului [5]).

Contractul de editare un contract special. — Dacă obligațiunile reciproce dintre autori și editor apropie în unele privințe contractul de editare de unele din contractele prevăzute de codul civil, el nu se identifică complect cu nici unul din aceste contracte, mai ales dacă se are în vedere dreptul moral pe care autorul îl are asupra operii sale. Editorul dobândește prin contractul de editare un drept privat, care se întinde numai asupra unuia din elementele constitutive ale dreptului de autor, elementul pecuniar, pe când elementul moral rămâne în afară de stipulațiunile contractului, pentru că el nu poate constitui un drept susceptibil de înstrăinare.

Prin faptul însă că cele două elemente constitutive ale dreptului de autor, elementul moral și elementul economic, sunt indisolubil unite, ar trebui găsită o

---

1) Eismein, *notă*, Sir. 1899. 2. 217; Kelber, *Die rechtliche Natur des Verlagsvertrags*, p. 41 și urm.

2) Cas. fr. req., 25 Mart. 1901, S. 901. 1. 305, *notă* Lyon-Caen.

3) Zachariae, *in Mittermaiers Krit. Zeitschrift*, XI, p. 222; Stobbe-Lehmann *Handbuch des deutschen Privatrechts*, t. III, p. 466.

4) Valery, *notă* sub Trib. Seine, 4 Iun. 1896, D. 98. 2. 73.

5) Rault, *op. cit.*, p. 86.

www.dacoromanica.ro

convenţiune de aşa natură care să asigure, în acelaş timp, pe editor să valorifice şi să exploateze opera, iar pe autor să-şi păstreze neatins dreptul său moral [1]). Prin nici unul din contractele reglementate de codul civil nu s'a putut ajunge la acest rezultat.

Contractul de editare — susţin autorii teoriei contractului sui generis [2]) — impunând în acelaş timp obligaţiuni de a face şi de a da, are o fizionomie complexă, originală, ceia ce îi dă o notă caracteristică şi-l deosebeşte uşor de contractele reglementate de codul civil. „Unii juriști — zice Maillard — au voit prin analogie să forţeze aşezarea contractului de editare în una din categoriile codului civil; a fost o sforţare inutilă, căci s'a ajuns în cele din urmă să se recunoască că acest contract se deosebeşte de celelalte de aceiaşi categorie prin natura dreptului care face obiectul dreptului de autor".

Formarea contractului. Forma şi proba contractului. — Contractul de editare este consensual şi sinalagmatic. Legea nu-l supune nici unei forme speciale. Astfel, în afară de donaţie care e supusă unor forme solemne, cesiunea dreptului de autor, n'are nevoe pentru perfectarea sa de un act scris.

In ceia ce priveşte administrarea probelor, contractul de editare nu face nici o excepţie dela principiile generale ale dreptului comun.

Proba contractului faţă de terţi, deşi diferă de probele administrate între părţi, totuşi nu prezintă vreo dificultate deosebită în materie de drepturi de autor, aplicându-se şi aci principiile dreptului comun.

Astfel, prezentarea actului de cesiune, scrisori misive, martori, o simplă declaraţie a autorului în cursul procesului sau rezerva făcută în fruntea exemplarelor că-i aparţin drepturile de proprietate asupra operelor tipărite, în fine orice prezumţii grave, precise şi concordante sunt considerate ca probe suficiente pentru a stabili calitatea editorului [3]). O singură condiţie se cere, ca prin aceste acte, scrisori, etc., să se stabilească identitatea obiectului litigios.

Capacitatea necesară pentru încheerea contractului de editare. — Pentru a încheia un contract de editare, se cere părţilor contractante să aibă capacitatea necesară, prevăzută de dreptul comun. Sunt prin urmare incapabili să contracteze: minorii, interzişii legali, şi judiciari şi faliţii. Cât despre femeia măritată, ea este dispensată de orice autorizaţie maritală sau judecătorească, pentru toate actele ce le va face în exercitarea drepturilor sale de proprietate literară sau artistică, sub orice regim ar fi căsătorită (art. 62).

Minorul nu poate publica nimic fără consimţimântul tatălui său [4]). Orice publicaţiune putând însă să atingă dreptul moral al autorului minor, tatăl nu are dreptul să procedeze, fără consimţimântul autorului minor, la publicarea operelor acestuia, nici să facă o cesiune totală de drepturi sau să consimtă la corectări sau suprimări aduse operii.

---

1) Rault, *op. cit.*, p. 90.

2) Pouillet, *op. cit.*, No. 287; Rault, *op. cit.*, p. 92; Darras, *Dr. d'aut.* 1897, p. 18; Dupont-Rougier, *op. cit.*, No. 26; Lauterbourg, *Du contrat d'édition et de la nature juridique du droit d'auteur*, p. 66; Stolfi, *op. cit.*, t. II, p. 313 şi urm.; Amar, *Du contrat d'édition*, p. 17; Bolaffio, *Il codice di commercio commentato*, ed.-a II, t. I, p. 161 şi urm.; De Gregorio, *op. cit.*, p. 104 şi urm.; Kohler, *Urheberrecht*, p. 293; Piola Caselli, *Del diritto di autore*, p. 657; Riezler, *Deutsches Urheber und Erfinderrecht* p. 313.

3) Rault, *op. cit.*, p. 227; C. Paris, 29 Nov. 1873, *Ann. prop. ind.* 1874, p. 49; C. Paris, 11 Dec. 1875, *Ann. prop. ind.* 1857, p. 278; Cas. fr., 19 Mart 1858, *Ann. prop. ind.* 1858, p. 294; C. Angers, 25 Ian. 1880, *Ann. prop. ind.* 1880, p. 204.

4) Pouillet, *op. cit.*, No. 262; Bry, *op. cit.*, p. 664.

www.dacoromanica.ro

Nu se poate susține că de îndată ce s'a obținut consimțimântul autorului minor pentru o ediție, tatăl ar putea consimți pentru edițiile următoare după voința sa, de oarece se poate ca între timp concepțiile literare, filosofice sau artistice ale autorului minor să se modifice și autorul să revină asupra celor scrise de el; altfel, o nouă editare a unei opere în contra voinței minorului ar fi o atingere adusă dreptului său moral [1]).

Dispozițiunile referitoare la minorul sub puterea părintească se aplică și minorului sub tutelă. Chestiunea care se discută în această materie e de a se ști care sunt actele de administrație privitoare la exploatarea drepturilor de proprietate literară și artistică pe care tutorele le poate face singur și care sunt actele de dispoziție pentru care are nevoe de autorizarea consiliului de familie.

In genere se recunoaște că publicarea unei ediții dintr'o lucrare constitue un act de administrație pe când cedarea mai multor ediții sau o cesiune totală e socotită ca un act de înstrăinare.

Deosebirea dintre un act și altul se va face de judecători după criteriile dreptului comun.

Interzisul e supus la aceleași restricțiuni ca și minorul. In ceia ce privește pe prodig trebue făcută o distincțiune: dacă autorul cedează în întregime dreptul său, cum ar fi în cazul unei cesiuni totale, este necesară și autorizarea consiliului judiciar, dacă însă e vorba de o cesiune parțială, această autorizare nu mai este necesară [2]).

Falitul își poate publica operile pe cheltuiala sa, însă n'are dreptul să cesioneze drepturile sale de autor fără asistența judecătorului sindic; toate beneficiile exploatării revin însă masei credale [3]).

Obiectul contractului. — In principiu contractul de editare trebue să aibă ca obiect o operă susceptibilă de înstrăinare, adică o operă necăzută în domeniu public. Obiectul contractual în al doilea rând trebue să fie licit. Contractul ce are ca obiect o operă contrară legilor și bunelor moravuri poate fi anulat [4]). De asemeni poate fi anulat contractul de editare prin care autorul ia asupra sa toate urmăririle, fie ele chiar penale, ce s'ar îndrepta în contra editorului, cesionarul său. Nu se face nici o excepție dela regulele dreptului comun în ceeace privește inserarea clauzelor ilicite [5]).

Dovada drepturilor cesionate e în sarcina editorului. — Autorul prin simplul fapt a creerii operii este învestit cu dreptul de autor. Când un terțiu' de pildă editorul, pretinde că a dobândit drepturile autorului, el trebue să dovedească întinderea drepturilor ce i-au fost cesionate. In lipsa unei asemenea dovezi, autorul păstrează toate drepturile de autor. Această regulă e de esența dreptului de autor fiind o aplicațiune a art. 984 c. civ.

Obligațiunile autorului și editorului. — Obligațiunile autorului sunt două:

a) *Obligațiunea de a pune la dispoziția editorului opera cedată* (manuscrisul sau opera de artă).

In principiu autorul e obligat să înlesnească editorului prin toate mijloacele editarea operii. O primă și esențială condițiune este ca autorul să predea editorului

---

1) Rault, *op. cit.*, p. 133.

2) Pouillet, *op. cit.*, No. 266; Vaunois, Geoffroy, Darras, *op. cit.*, Div. I Princ. 32; Cas. req. fr., 22 Dec. 1891, D. 92. 1. 536.

3) Bry, *op. cit.*, p. 6; Pouillet, *op. cit.*, No. 272; Lardeur, *op. cit.*, p. 109; Vaunois, Geoffroy, Darras, *op. cit.*, Div. I, Ch. V., Princ.. 34; Cas. fr., 12 Ian. 1864, D. 64. 1. 130.

4) Lardeur, *op. cit.*, p. 65; Renouard, *op. cit.*, t. II, p. 279.

5) Cas. req. fr., 25 Oct. 1909, S. 1913. 1. 273, D. 1911. 1. 423.

www.dacoromanica.ro

manuscrisul operii [1]), scris citeț. Nu este necesar ca manuscrisul să fie scris chiar de mâna autorului, o copie exactă după manuscris e suficientă [2]).

Manuscrisul trebue predat în timp util pentru imprimare, astfel ca editorul să poată trage din contract toate beneficiile pe care le așteaptă dela operă [3]).

Autorul trebue să predea manuscrisul complect și pe cât se poate în formă definitivă, astfel ca editorul să-și poată face o idee de ansamblul lucrării [4]).

Regulele acestea derivă din echitate și din uzul librăriilor; ele pot varia după natura lucrărilor de publicat și după consimțimântul părților, putând da loc la condamnări pecuniare în sarcina contractantului care nu și-a îndeplinit obligațiunile sale.

Modul de predare al manuscrisului și starea în care se predă variază după natura operilor de publicat [5]). Astfel, romanele foileton ce urmează să fie publicate în ziare sunt primite la publicare numai pe baza unui simplu scenariu, autorul rămânând să le compună și să le modifice pe fiecare zi, odată cu publicarea lor. Aceasta este însă o simplă toleranță din partea editorului, care poate pretinde dela autor predarea întregului manuscris [6]).

Dacă contractul nu precizează data predării manuscrisului, rămâne tribunalelor să fixeze un termen pentru aceasta; judecătorii vor aprecia termenul în raport cu importanța și întinderea lucrării.

După legea poloneză autorul e obligat să predea manuscrisul întreg sau partea destinată să fie editată aparte la termenul hotărît și în formă complectă (art. 38). După legea cehoslovacă autorul e obligat să predea opera în așa fel încât să poată fi reprodusă fără dificultate și fără corecturi costisitoare. Dacă opera, care face obiectul contractului de editare, este terminată, ea trebue să fie predată imediat editorului; dacă din contră opera nu trebue să fie executată decât după încheierea contractului de editare și nu s'a fixat nici un termen de livrare, acesta va fi fixat după scopul și importanța operii. Dacă din contract nu rezultă scopul urmărit, termenul de livrare va fi stabilit de justiție după posibilitățile autorului de a-și termina opera (art. 5 și 6).

După legea portugheză autorul trebue să predea editorului manuscrisul operii, care formează obiectul contractului, iar nu alt manuscris cu un conținut analog și cu același titlu. Manuscrisul trebue să fie producția intelectuală personală a autorului și nu a altei persoane, chiar dacă aceasta din urmă ar fi tot așa de competinte și capabilă ca și autorul (art. 53).

Dacă opera e terminată însă autorul refuză s'o predea editorului, acesta poate urmări manuscrisul în orice fel de copie, o poate stenografia în cazul unei lecturi publice sau al unei reprezentări, sau o poate fotografia, dacă e vorba de o operă de artă. Aceasta e părerea lui Pouillet și Lardeur [7]). Vaunois, Geoffroy și Darras cred că ar fi periculos să se impună reguli absolute.

După legea poloneză dacă autorul n'a predat editorului manuscrisul în termenul convenit, editorul poate să-i acorde un nou termen după împrejurări, cu condiția ca dacă nici în acest termen nu se va executa, să ceară rezilierea contractului. In cazul nelivrării operii de către autor, editorul nu poate acționa decât pentru daune interese; el nu poate reclama executarea lucrării (art. 36).

---

1) Renouard, *op. cit.*, t. II, p. 317; Riezler, *op. cit.*, p. 338.
2) Pouillet, *op. cit.*, No. 390 și 315-bis; C. Paris, 29 Mart. 1878, D, 78. 2. 137.
3) Renouard, *op. cit.*, t. II, p. 317—318.
4) Pouillet, *op. cit.*, No. 315; Lardeur, *op. cit.*, p. 124—125; Dupont-Rougier, *op. cit.*, p. 85; C. Paris, 5. Dec. 1856, *Ann. prop. ind.* 1856, p. 57.
5) Vaunois, Geoffroy, Darras, *op. cit.*, Div. I, *Princ.* 55-bis.
6) Trib. civ. Seine, 11 Oct. 1865, *Ann. prop. ind.* 1866, p. 237.
7) Pouillet, *op. cit.*, No. 288; Lardeur, *op. cit.*, p. 128.

www.dacoromanica.ro

După legea portgheză autorul e obligat să predea manuscrisul în condițiuni de publicare; el trebue să fie scris citeț și predat editorului la termenul convenit (art. 56, al. 1).

De asemeni după legea cehoslovacă dacă opera n'a fost terminată de autor în timpul convenit, editorul poate să acorde autorului încă un termen, cu condiția că dacă nici la acest termen autorul nu se va executa, editorul e presupus că a renunțat la operă; în acest caz editorul poate rezilia contractul de editare, fără să aibă dreptul să ceară executarea operii (art. 30 și 31).

In Franța chestiunea de a ști care sunt drepturile autorului în cazul remiterii tardive a unei lucrări este controversată. Editorul poate, fără îndoială să ceară daune interese compensatorii pentru prejudiciul suferit din cauza neexecutării lucrării de către autor. Curtea din Paris a recunoscut editorului dreptul de a suprima o parte din lucrarea predată peste termen. După Rault, chestiunea trebue rezolvată după speță.

Editorul poate reține, după terminarea imprimării, manuscrisul care i-a fost predat de autor, fiindu-i necesar la controlarea ediției ulterioare. Aceasta nu înseamnă că autorul n'ar putea să reclame (afară de convenție contrarie) manuscrisul său autograf, care ar putea câștiga cu timpul o valoare însemnată, independent de opera reprodusă [1]).

Manuscrisele nepublicate trebuesc înapoiate autorului, afară de convenție contrarie [2]). Anunțurile publicate prin ziare privitoare la nerestituirea manuscriselor nepublicate nu exonorează pe directorii ziarelor de răspundere în caz de pierdere [3]); în orice caz această înștiințare de nerestituire n'ar putea opera decât cel mult față de persoanele necunoscute administrației, iar nu și față de redactorii jurnalului [4]).

Cercetarea probelor scrise este un drept și o obligație în acelaș timp pentru autor. El are obligația de a da „bun de tipărit" în timp util.

Autorul e în drept să corecteze greșelile tipografice, erorile scrisului sau expresiunile vicioase; de asemeni să aducă în manuscris modificările care convin lucrării, cum ar fi punerea la curent a unei lucrări juridice cu legile și jurisprudența, sau a unei cărți didactice cu modificările programului analitic.

Dacă însă modificările schimbă complect cuprinsul operii din punctul de vedere al concepției literare, filosofice, religioase, etc., întrebarea care se pune e dacă editorul e obligat să publice o asemenea lucrare modificată. Interesele morale ale autorului sunt în conflict cu interesele materiale ale editorului. Doctrina este împărțită în această chestiune. D-l Rault e de părere că în acest caz editorul trebue să supună cazul justiției care să hotărască asupra oportunității publicării [5]).

b) *Obligațiunea de garantare a dreptului cedat.* Autorul este obligat să asigure editorului folosința liniștită a dreptului cedat. El e obligat să se abțină dela orice fel de acte care ar turbura liniștita folosință a dreptului cedat; el trebue de asemeni să-l garanteze și în contra faptelor terților.

Astfel, autorul e obligat să nu cedeze ulterior acelaș drept altor persoane, sau să publice în contra clauzelor contractului o lucrare, care deși nu e identică cu cea cedată, se deosebește de ea prin unele detalii neînsemnate.

---

1) Pouillet, *op. cit.*, No. 290 și 315 bis; C. Paris, 29 Mart. 1878, D. 78. 2. 137.

2) C. Paris, 14 Fev. 1908, *Ann. prop. ind.* 1908, p. 266; Trib. civ. Seine, 21 Fev. 1923, *Ann. prop. ind.* 1923, p. 328.

3) Pouillet, *op. cit.*, No. 314; Trib. civ. Seine, 19 Apr. 1887; Trib. Seine, 12 Fev. 1907, *Gaz. Trib.* 12 Nov. 1907.

4) Trib. Seine, 2 Fev. 1907, *Gaz. Pal.* 1907, p. 607.

5) Rault, *op. cit.*, p. 243.

www.dacoromanica.ro

Fără discuțiune că autorul poate trata o operă cu același subiect, însă lucrarea nouă trepue să prezinte față de prima deosebiri care să înlăture în mintea cititorilor orice confuzie între cele două lucrări [1]).

Astfel, un pictor care a cedat unui editor dreptul de reproducere al operii sale, nu poate imita apoi servil opera, fără să nu se facă vinovat de contrafacere.

Jurisprudența a stabilit că autorul trebue să se abțină dela orice acte care ar constitui un obstacol la exploatarea comercială a operii [2]).

Autorul care a cedat unui editor publicarea unei singure ediții trebue să aștepte până ce se epuizează și numai după aceia poate tipări o nouă ediție [3]). Dacă însă desfacerea primei ediții este împiedicată de editor prin fraudă sau e întârziată prin neglijență, autorul nu poate fi oprit să scoată o nouă ediție.

In principiu autorul nu poate să scadă, prin faptul său, valoarea unei opere cedate. In cazul unei cesiuni totale sau înainte de epuizarea unei ediții cedate, el nu poate să încorporeze opera cedată într'o ediție a operelor sale complecte, afară de convenție contrarie [4]).

Autorul garantează de asemeni pentru turburările pricinuite editorului de către terți. Editorul poate cere autorului daune pentru faptul că a fost evins sau pentru că s'a abținut să-l garanteze în procesul pe care l-a avut cu un terțiu.

Obligațiile editorului. — Principala obligațiune a editorului constă în editarea operii, adică în realizarea ansamblului de operațiuni privitoare la reproducerea, publicarea și desfacerea operii. Autorii, jurisprudența și legislațiile străine menționează această obligațiune a editorului totdeauna când tratează despre contractul de editare [5]).

Opera trebue editată în termenul convenit prin contract; în caz de tăcere a contractului, opera trebue publicată în timp de trei ani dela data încheierii contractului și predarea manuscrisului. Dacă în acest timp editorul n'a publicat opera, autorul e în drept să ceară rezilierea contractului precum și daune pentru prejudiciul moral și material cauzat prin această întârziere. Autorul poate cere și executarea contractului, adică publicarea operii, în baza principiului de drept comun în materie de obligațiuni. Editarea se poate face și în contul editorului.

In doctrina franceză, chestiunea dacă editorul este obligat în caz de cesiune totală să publice opera este controversată. Astfel Lardeur și Dupont-Rougier [6]) susțin că în cazul unei cesiuni totale de drepturi de autor, editorul e liber să publice sau nu opera cedată. Din contra, după Renouard, obligația editorului se întinde la un număr nedeterminat de ediții, astfel că după ce o ediție este epuizată, autorul poate cere tipărirea unei noui ediții [7]).

Gastambide e de părere că în această situațiune chestiunea trebue supusă aprecierii tribunalului.

In legea noastră nu se face nici o deosebire între cesiunea totală și parțială din punctul de vedere al publicării operilor, în ambele cazuri editorul fiind obligat să tipărească opera.

---

1) Allfeld, *Kommentar zu den Gesetzen vom 19 Iuni 1901*, p. 424.

2) Trib. civ. Seine, 6 Mai 1862, *Ann. prop. ind.* 1862, p. 230; Trib. civ. Seine, 16 Iul. 1873, *Ann. prop. ind.* 1873, p. 319; C. Paris, 3 Mai 1878, S. 1878. 2. 207.

3. Renouard, *op. cit*, t. II, No. 179 și urm.; Lardeur, *op. cit.*, p. 140; Nion, *op. cit.*, p. 302; Rudelle, *op. cit.*, p. 110; Dupont Rougier, *op cit.*, p. 96; Pouillet, *op. cit.*, No. 291; Cas. req., 19 Dec. 1893, S. 1894. 1. 313; Trib. Seine, 17 Ian. 1896, *Ann. prop. ind.* 1896, p. 53.

4) Pouillet, *op. cit.*, No. 299; Lardeur, *op. cit.*, p. 148; C. Paris, 6 Mai 1854.

5) Lardeur, *op. cit.*, p. 149; Huard, *op. cit.*, No. 91; Pouillet, *op. cit.*, No. 308; Chartier, *op. cit.*, p. 97.

6) Lardeur, *op. cit.*, p. 149 și urm.; Dupont-Rougier, *op. cit.*, p. 122.

7) Renouard, *op. cit.*, t. II, No. 186—187.

www.dacoromanica.ro

In ceiace privește publicarea operelor literare în ziare, sunt aceleași reguli. Plata făcută de editor autorului pentru opera literară trimisă, nu-l exonerează de obligațiunea de a publica opera [1]).

După legea daneză, editorul este obligat, în cazul când nu s'a prevăzut un termen în contract, să publice opera în 12 luni dela primirea manuscrisului. Dacă au trecut patru ani dela predarea manuscrisului complect și opera nu s'a publicat, autorul sau moștenitorii săi, în lipsa unor stipulațiuni în contract, pot cere ca publicarea să aibă loc înainte de împlinirea unui an dela data reclamațiunii lor. După expirarea acestui termen, editorul e decăzut din dreptul de a mai publica opera (art. 9).

După legea portugheză editorul este obligat, în lipsa unei stipulațiuni în contract, să înceapă publicarea operii în timpul anului predării manuscrisului și s'o urmeze regulat; în caz contrar se face pasibil de daune interese față de autor (art. 45).

Legea cehoslovacă are în această privință o dispozițiune particulară, întrucât se referă la uzuri și la scopul urmărit prin lucrare.

Publicarea operilor ilicite. — Dacă opera este contrarie ordinei publice și expune pe editor la urmăriri penale, este natural și legitim ca editorul să fie în drept să refuze publicarea operii [2]). O parte din doctrină consideră contractul nul de o nulitate absolută și editorul nu poate fi făcut răspunzător de neexecutarea contractului de editare [3]).

După legea portugheză, editorul poate cere autorului să elimine din operă pasagiile neoriginale sau desenurile contrare ordinei publice și bunelor moravuri, a căror publicare ar putea să-l facă răspunzător personal și aceasta chiar dacă cu ocazia primirii manuscrisului n'a făcut nicio obiecțiune.

Reproducerea. — Publicarea unei opere necesită un ansamblu de operațiuni destinate să asigure imprimarea și difuzarea operii.

Imprimarea consistă în multiplicarea copiilor după o operă, manuscris sau operă de artă. Imprimarea se poate face de către editor sau de o persoană însărcinată de editor. In toate cazurile însă editorul rămâne responsabil față de autor de buna executare a lucrării.

Reproducerea operii trebue efectuată în forma prevăzută în contract [4]). E de preferat ca părțile să determine în contract modul de reproducere, caracterele, aspectul exterior al operii, cum și numărul exemplarelor de editat.

Alegerea hârtiei, a caracterelor, aspectul operii, cu un cuvânt operațiunile propriu zis tehnice de reproducere în caz de tăcere a contractului privesc pe editor, care trebue să se conforme în această privință uzului, naturii operei și în special naturii publicației [5]).

Publicitatea este operațiunea prin care se aduce la cunoștința publicului existența operii. Ea este în funcțiune de posibilitățile remuneratorii ale operii și trebue făcută în așa fel ca să nu aducă vreo atingere demnității autorului.

---

1) Trib. civ. Seine, 26 Dec. 1913, *Ann. prop. ind.* 1914, p. 57; C. Paris, 3 Mart. 1920, *Ann. prop. ind.* 1921, p. 70.

2) Renouard, *op. cit.*, t. II, p. 279; Lardeur, *op. cit.*, p. 65; Dupont-Rougier, *op. cit.*, p. 79; Darras, *Dr. d'aut.* 1906, p. 140; Roger, *notă* sub. C. Paris, 1 Mai, D. 1925. 2. 29; *Contra*, Pouillet, *op. cit.*, No. 309.

3) Rault, *op. cit.*, p. 275.

4) Ballet, *Le droit d'auteur sur les oeuvres de peinture et de sculpture*, 1910, p. 89 și urm.

5) De Gregorio, *op. cit.*, p. 260 și urm.; Riezler, *op. cit.*, p. 341; Art. 14. din legea germană, din 19 Iunie 1901.

www.dacoromanica.ro

Jurisprudența franceză este unanimă în sensul ca autorul este în drept să ceară editorului o publicitate conformă cu natura operii [1]).

După legea portugheză editorul e obligat să facă operii reclama necesară (art. 48).

După legea cehoslovacă sunt considerate ca mijloace de reclamă: prospectele, anunțurile, cataloagele cu numele operelor și cu prețurile curente. Textul și condițiunile exterioare ale imprimatelor de reclamă trebue să fie supuse aprobării autorului (art. 12).

Legea noastră nu prevede asemenea dispoziținni de detaliu, în lipsa cărora urmează să ne conducem după regulele fixate de doctrină și după uzuri.

Vânzarea operii. — Această obligație decurge pentru editor în mod natural din obligația de a divulga opera. Vânzarea lucrării constitue operația finală către care tind lucrările preliminare de reproducere și publicitate. Un element principal al desfacerii exemplarelor îl formează prețul. In atributele cui cade fixarea prețului de vânzarea operii? Dacă prețul de vânzare s'a determinat prin contract, editorul e obligat să respecte acest preț. El nu poate solda sau vinde cu rabat exemplarele tipărite [2]).

Editorul trebue să respecte clauzele contractului relativ la data punerii în vânzare a operii, la fixarea prețului și a locului unde opera urmează să fie vândută.

In lipsa unei convenținni, editorul este în drept să fixeze prețul de vânzare al exemplarelor [3]). Insă nici editorul nu poate fixa prețul după bunul său plac; el trebue să se conformeze uzului comerțului, să țină seama de costul publicațiunilor și al lucrărilor analoage, astfel ca să nu împiedice vânzarea operii [4]). Tot editorului îi revine și dreptul de a fixa remiza librarilor sau a depozitarilor, ceia ce în viața practica a ajuns un uz constant.

Plata prețului. — Contractul de editare este prin natura lui, după cum am mai spus, un contract cu titlu oneros. Prețul cuvenit autorului poate fi forfetar sau proporțional.

Remunerația forfetară constă în general în plata unei sume globale făcută odată pentru totdeauna și se achită autorului la predarea manuscrisului [5]).

Remunerația proporțională variază cu numărul exemplarelor vândute sau imprimate și se achită la sfârșitul fiecărui an sau la terminarea imprimării [6]).

Nemenționarea prețului într'un contract de editare se poate interpreta după împrejurări. In cazul unui autor necunoscut, care se găsește la începutul publicării operelor sale, prețul e însăși publicarea operii, dat fiind că editorul își ia prin tipărire toate riscurile asupra sa. Cu totul altfel trebue interpretată lipsa menționării prețului într'un contract când e vorba de publicarea unui roman al unui autor cu reputație; in acest caz prețul nu mai poate fi considerat că ar consta in publicare, ci trebue achitat autorului. Pentru aprecierea lui tribunalul se poate conduce în afară de alte împrejurări de fapt, și de contractele anterioare intervenite între aceleași părți.

In legea poloneză, în lipsa unei stipulațiuni în contract, prețul e fixat după principiile echității.

---

1) Trib. Seine, 18 Mai 1920, *Ann. prop. ind.*, p. 71; Trib. Seine, 3 Apr. 1903, *Ann. prop. ind.* 1904, p. 1910; C. Paris, 3 Mart 1920, *Gaz. Trib.* 22—23 Mart 1920; Trib. Seine, 18 Mai 1920, *Dr. d'aut.* 1923, p. 22; Trib. Seine, 5 Ian, 1921, *Dr. d'aut.* 1921, p. 46 cu observațiile D-lui A. Vaunois.

2) Trib. Seine, 9 Dec. 1895, *Ann. prop. ind.* 1896, p. 84.

3) Heineberg, *Die Rechtsstellung des Verlegers nach modernem Recht*, 1907, p. 91; Stolfi, *op. cit.*, p. 373.

4) De Gregorio, *op. cit.*, p. 261 și urm.; Kohler, *Urheberrecht an Schriftwerken und Verlagsrecht*, p. 474; Lauterbourg, *op. cit.*, p. 261 și urm.

5) Lardeur, *op. cit.*, p. 174.

6) Cas. req., 27. Apr. 1921, *Ann. prop. ind.* 1921, p. 275.

www.dacoromanica.ro

După legea portugheză prețul poate fi global pentru întreaga publicare, sau să varieze după numărul liniilor, colanelor sau al paginilor.

Obligațiunea de a preda conturile. — Editorul e obligat să predea conturile de desfacerea lucrării autorului, care are drept de control în această privință. Fundamentul dreptului de control al autorului stă nu în ideia de asociațiune în participare, ci în principiile generale ale dreptului, care obligă pe orice persoană care girează bunurile altuia să dea socoteală [1]).

In caz de litigiu între autor și editor asupra conturilor, tribunalul poate dispune numirea unui expert, care să le verifice după registrele editorului [2]).

Obligațiunea de a da socoteală există chiar când autorul n'are drept la nici o remunerație, de oarece el are și în acest caz interesul moral de a supraveghia publicarea operii și de a cere editorului socoteală detaliată a vânzării [3]).

Numărul edițiilor de publicat. — In principiu, în lipsa unei stipulațiuni în contract, se presupune că autorul n'a înțeles că cesioneze decât publicarea unei singure ediții. După împrejurări se poate însă deduce că intenția părților a fost ca publicarea să se întindă la mai multe ediții succesive [4]).

Numărul exemplarelor dintr'o ediție depinde de clauzele contractului, iar în lipsa acestuia sau a unei clauze exprese, de uzul locului sau al casei editoare [5]).

După legea poloneză, în caz de neprevedere în contract, editorul are dreptul să scoată numai 2.000 exemplare. (art. 41).

O dispoziție similară găsim și în legea cehoslovacă.

Contracte fără termen.—Se poate întâmpla ca convenția dintre autor și editor să nu prevadă termen de folosința cesiunii. In acest caz dacă cesiunea e totală, editorul are dreptul să beneficieze de dreptul de publicare atât cât este garantat prin lege.

Dacă cesiunea e parțială și contractul nu prevede durata folosinții, el poate fi denunțat de fiecare din părți în orice timp, cu condiția ca denunțarea să nu se facă într'un mod vexator pentru editor.

In fine, dacă contractul a fost încheiat pentru o perioadă determinată care a expirat, iar editorul continuă exploatarea operii, fără ca autorul să se opună, acesta îl poate denunța în orice moment, fără ca editorul să poată invoca o tacită reconducție, care în această materie este inoperantă [6]).

Sfârșitul contractului de editare. — Moartea autorului, dacă opera e terminată, nu poate duce la rezilierea contractului. Obligațiunea autorului nu se stinge prin moartea sa, ea trece asupra moștenitorilor care rămân obligați să predea manuscrisul editorului [7]).

Dacă însă autorul moare sau e pus sub interdicție înainte de terminarea operii, contractul ia sfârșit și editorul n'are dreptul la nici o despăgubire.

In ce privește chestiunea dacă falimentul editorului desființează contractul de editare, ea este controversată. O parte din doctrină se pronunță pentru negativă [8]).

---

1) Al. Darras, *Dr. d'aut.* 1897, p. 18.

2) C. Paris, 5 Mart. 1920, *Gaz. Trib.* 8 Mai 1920.

3) Gustav Huard, *op. cit.*, p. 133; C. Paris, 5 Mart. 1920, *Ann. prop. ind.* 1920, p. 184; Cas. req., 17 Apr. 1921, *Ann. prop. ind.* 1921, p. 71.

4) Trib. Seine, 10 Mai 1913, *Gaz. Trib.* 12 Iul. 1913; C. Paris, 5 Mai 1920, *Gaz. Trib.* 8 Mai 1920; Cas. req. fr., 27 Apr. 1921, *Gaz Trib.* 22 Ian. 1922.

5) Lardeur, *op. cit.*, p. 182; Trib. Seine, 3 Mart. 1887, *Gaz. Trib.* 11 Mai 1887.

6) Trib. com. Seine, 19 Ian. 1921, *Gaz. Trib*, 1 și 2 Ian. 1921.

7) Pouillet, *op. cit*, No. 302, 303.

8) Stolfi, *op. cit.*, t. II, p. 400; Bonelli, *Del fallimento*, t. I, no. 275; Carcano, *Contratto di edizione*, no. 57; Piola Caselli, *op. cit.*, p. 710; Vidari, *Corso di diritto commerciale*, t. IV, no. 3808.

www.dacoromanica.ro

Alți autori sunt de părere că falimentul atrage desființarea contractului. Aceștia își sprijină teoria pe considerațiunea că prestațiunea editorului nu este fungibilă și prin urmare nu se poate substitui în locul editorului falit, nici sindicul, nici un alt editor[1]); moartea acestuia nu atrage desființarea contractului de editare decât în cazul când contractul a fost încheiat *intuitu personae*. Datorită însă extinderii ce au luat-o în ultimul timp casele editoare, constituite în societăți anonime, caracterul *intuitu personae* al contractului a început să piardă din importanță; de aceia, în această privință nu se pot stabili reguli absolute, rămâne ca tribunalele să aprecieze împrejurările și să hotărască după speță[2]).

O ultimă chestiune care se pune este dacă editorul poate cesiona contractul de editare altui editor. Legea noastră e categorică, editorul nu poate ceda contractul de editare altui editor fără învoirea editorului, afară de cazul când această cesiune e cuprinsă în vânzarea întregului fond de comerț al unei case de editură.

JURISPRUDENȚA.

INDEX

Act de comerț 10
aport social 4
apreciere suverană 22
cesiune cu condiție 6
competință 3, 9
contract de editare 14, 15, 16, 18, 24, 27, 30
daune 32
editor imprudent 25
faliment 36.
exploatare peste termen 29
împiedicarea publicării 20
manuscris 8, 11, 34,
neexecutarea contractului 5
obligațiile autorului 21
obligațiunile editorului 12, 23, 26, 33
opere inedite 35
opere neterminate 1, 2
prefață 31
proba contractului 17
proprietar redactor 13
sculptor 7
tacită reconducție 19
traducere 28
urmărire 2

1. Produsul operelor literare, care, fără a fi compuse, sunt numai în stare de proect, nu poate face obiectul unei cesiuni. De aci rezultă că cesionarul nu poate fi urmărit în baza unui asemenea act pentru sumele provenind din niște opere compuse de autor după data notificării. (C. Rouen, 5 Mai 1854, Sir. 1854. 2. 734).

2. Un autor poate ceda valabil unui terțiu drepturile rezultate în profitul său dintr'un contract intervenit între el și un editor sau un director de teatru cu privire la opere literare, aflate în stare de proect, necompuse încă.

Agentul Societății autorilor dramatici fiind mandatarul și nu debitorul fiecăruia din membrii acestei Societăți, un terțiu căruia unul din membrii Societății i-ar fi cedat produsul operelor sale, cesiune ce s'a notificat apoi agentului Societății, nu poate fi urmărit, pentru sume care fuseseră vărsate în mâniile sale de către debitorii cedentului. (C. Paris, 27 Nov. 1854, D. 56. 2.253).

3. Publicarea unui jurnal științific, sau a unui jurnal de jurisprudențe nu constitue pentru autor sau primul redactor o operație comercială, care să-l supună jurisdicțiunii tribunalului comercial în ce privește operațiunile de furnituri făcute în interesul publicației sale și aceasta chiar dacă o parte din articole nu-i aparțin, ci sunt ale colaboratorilor săi. (C. Paris, 25 Mai 1855, Sir. 55. 2. 413).

4. Cumpărarea unui ziar politic de către un bancher, pentru a-l aduce ca aport într'o societate comercială, având de scop în spe-

1) Renouard, *op. cit.*, t. II, no. 184; De Gregorio, *op. cit.*, no. 107.
2) Pouillet, *op. cit*, 347, 348; Trib. com. Seine, 19 Ian. 1921, *Gaz. Trib.* 1 și 2 Ian. 1921.

www.dacoromanica.ro

cial exploatarea anunțurilor, are caracterul unui act de comerț și ca atare actul sub semnătură privată constatator al acestei cumpărări nu este un act civil. (Cas. fr., 23 Mai 1870, Sir. 70. 1. 322).

5. Dispozițiunile art. 1142 c. civ. după care obligația de a face se transformă în daune în caz de neexecutare, sunt aplicabile și artistului, care s'a angajat să facă și să livreze o operă (în speță un tablou), afară de cazul dacă judecătorii nu-i acordă un nou termen pentru executare.

Insă, dacă artistul declară formal că nu va executa obligația luată, daunele interese trebue să consiste într'o sumă fixă, apreciată de judecători și nu în daune cominatorii fixate pentru fiecare zi de întârziere până la executarea obligației luate. (C. Paris, 4 Jul. 1865, Sir. 65. 2. 233).

6. Dreptul de a publica o carte, cu rezerva dreptului de autor pentru edițiile operilor complecte, conferă cesionarului facultatea să publice un număr nelimitat de ediții și de exemplare.

Insă, editorul care a dobândit dreptul să publice o lucrare cu ilustrații n'are drept să facă o ediție numai cu text.

Nu constitue o liberalitate subordonată existenții unui act autentic cesiunea drepturilor de autor; ea constituind pentru dobânditor un beneficiu eventual și remunerator, are prin aceasta un caracter oneros. (C. Paris, 9 Aug. 1871, D. 72. 2.165).

7. Dacă este facultativ pentru un sculptor să se repete în producțiile sale atâta vreme cât opera se află în posesia sa, este cu totul altfel dacă a înstrăinat dreptul său de proprietate și de liberă reproducție asupra operii sale, în schimbul unei sume de bani. In acest din urmă caz, orice reproducere sau copiere servilă a originalului, care ar putea să se confunde cu opera originală, constitue o contrafacere, sau cel puțin o concurență ilicită.

Insă sculptorul care a imitat sau reprodus un prim tip sau model deja creiat nu poate fi învinuit de contrafacere sau concurență ilicită, dacă opera nouă a fost realizată după o altă concepție diferită în ceiace privește forma, atitudinea, gestul, și înlătură orice confuzie cu primele opere.

Când un sculptor a vândut în condițiuni de preț determinate nouile modele ce urmează să le creeze, cesionarul este ținut să le accepte în condițiunile convenite. Cesionarul nu poate refuza aceste modele, sub pretext că sunt copiate, fie după producțiile anterioare ale sculptorului, fie după producțiile altor artiști, dacă există deosebiri în concepție, compunere, formă, înfățișare, între modelele noui și operele de comparație, cu toată identitatea sau analogia de subiecte sau de tipuri reproduse.

Pentru aceleași considerațiuni cesionarul nu poate refuza modelele noui sub pretext că sunt defectuoase, dacă ele nu sunt inferioare talentului cunoscut al artistului și au aceiași calitate ca operile anterioare. (C. Paris, 3 Mai 1878, Sir. 1878. 2. 204).

8. Legile care în mod succesiv au mărit durata ocrotirii proprietății literare în favoarea autorilor și a reprezentanților lor n'au adus nici o modificare decretului din l. Germ. an. 13, privitor la drepturile proprietarilor asupra operilor postume.

Prin urmare, drepturile cesionarului unei opere postume se sting după zece ani dela moartea autorului operii cedate.

Vânzarea făcută unui editor de către un autor sau reprezentanții acestuia, a proprietății literare asupra unei opere, nu transferă dobânditorului decât dreptul de editare și de imprimare, nu proprietatea materială a manuscrisului.

Angajamentul luat de autor de a preda manuscrisul trebue să fie luat ca având de obiect nu foile însăși scrise de autor, ci chiar o copie oarecare, care permite editorului să editeze opera cesionată. (C. Paris, 29 Mai 1878, D. 78. 2. 137).

9. Autorul unei culegeri literare sau științifice nu face acte de comerț, publicându-și personal opera sau printr'un editor, chiar dacă recurge și la concursul altor scriitori retribuiți pentru realizarea operii.

Chestiunea se prezintă cu totul altfel în cazul unei societăți care publică o lucrare de acest fel, fără să aibă între membrii ei vreun autor al operii științifice.

www.dacoromanica.ro

In acest caz societatea care a recurs la talentul altuia pentru creiarea operei literare și care întrebuințează pentru nevoile exploatării sale, toate mijloacele utilizate în comerț este o societate comercială, cu toate că statutele ei prevăd că are un caracter civil.

Prin urmare, jurisdicția comercială este competintă să statueze asupra validității acestei societăți. (C. Paris, 2 Iul. 1880, Sir. 81. 2. 89).

10. Autorul unei culegeri periodice de articole literare sau de articole folositoare pentru gospodărie nu face acte de comerț publicând opera sa, chiar dacă pe coperta acestei culegeri s'ar găsi anunțuri de reclamă.

N'are nici o importanță faptul că articolele publicate în această culegere conțin indicațiuni de prețuri, dacă aceste indicațiuni constituesc mai de grabă îndrumări folositoare decât anunțuri.

De aceia autorul unei astfel de culegeri nu poate fi urmărit înaintea jurisdicției comerciale numai prin faptul că pentru a-și atinge scopul și-a cumpărat hârtie și alte articole. (C. Paris, 22 Dec. 1886, Sir. 87. 2. 132).

11. Un manuscris luat ca obiect material cade sub aplicația regulei edictată de art. 2279 c. civ. Insă, cesiunea unui manuscris nu-i conferă și dreptul de publicare, care trebue să fie expres stipulat. Prin decretul din 1. Germ. an. 13, nu s'a derogat dela acest principiu, întrucât decretul a avut ca obiect nu de a creia drepturi noui în folosul deținătorilor, ci de a determina și a regula drepturile moștenitorilor și a celorlalți proprietari asupra operilor postume. (C. Paris, 4 Iul. 1890, Sir. 94. 2. 17).

12. Autorul este în drept să pretindă respectul absolut al formei pe care a găsit de cuviință s'o dea operii sale. Proprietarul sau editorul unui anuar, care, după ce a obținut dela un autor sau cesionarul lui autorizația de a publica o nouă ediție, suprimă din această ediție cuvinte sau fraze în vederea facilitării lecturii pentru care se face publicația, violează dreptul autorului și se expune la daune în raport cu prejudiciul cauzat. (Trib. civ. Seine, 29 Dec. 1894, Huard et Mack, Rep., p. 578).

13. Publicarea unui jurnal politic de către proprietarul, care e în acelaș timp și redactorul jurnalului, n'are caracterul unui act de comerț. Prin urmare, proprietarul redactor nefiind comerciant nu poate fi declarat în stare de faliment.

Nu interesează că jurnalul inserează contra plată anunțuri industriale; publicarea acestor anunțuri presupuse a avea un caracter comercial nu constituesc decât un accesoriu publicării ziarului. (C. Rouen, Sir. 98. 2. 104).

14. Nu poate fi considerat ca un contract de societate contractul prin care un autor cedează unui editor dreptul de a publica una din operile sale, în schimbul unei sume stabilită pentru fiecare exemplar. Un asemenea contract, neîntrunind elementele esențiale necesare pentru o societate, constitue un contract de editare. (Cas. req., 25 Mart. 1901, Sir. 1901. 1. 304).

15. Când un autor dramatic convine ca un editor să-i publice o piesă de teatru într'o colecțiune anumită, aceasta nu înseamnă că el a cedat editorului toate drepturile sale asupra piesei, chiar dacă în scrisoarea, prin care cerea editorului să i-o publice, nu s'a stipulat nici un preț.

Contractul prin care autorul convine cu editorul ca acesta să aibă o anumită sumă de fiecare edițiune epuizată, nu dă editorului dreptul la un număr nelimitat de edițiuni; un asemenea contract poate fi reînoit, după fiecare edițiune, totul depinzând de voința clar exprimată a părților.

Dreptul pe care îl are un editor de a complecta, în măsura necesităților sale, o colecție determinată publicată de el, cu niște opere ale unui autor, nu înseamnă că autorul s'a angajat să facă din acest editor editorul lui exclusiv și că a renunțat prin aceasta să-și publice opera într'o altă edițiune, în special o edițiune ilustrată. (C. Paris, 28 Fev. 1902, D. 1904. 2. 11).

16. Convenționea care intervine între un autor și editor și care în termeni obișnuiți se numește contract de editare, este un contract nenumit, sinalagmatic și consensual, prin care autorul sau proprietarul unei opere literare conferă unei alte persoane,

www.dacoromanica.ro

editorul, dreptul de a reproduce această operă prin imprimare, de a o publica, de a o pune în vânzare și de a face cu ea o exploatare mai mult sau mai puțin lucrativă.

Autorul, oricare ar fi modul de remunerație, are dreptul să controleze felul cum editorul se achită de obligațiunile pe care le are, să supravegheze publicarea și să ceară editorului compturile după care să-i verifice gestiunea. Dreptul de a pretinde compturile dela editor implică și pe acela de a le controla fie pe cale amiabilă, fie judecătorește prin verificări sau expertize. (Trib. civ. Seine, 3 Apr. 1903, Ann. prop. ind. 1904. 188).

17. Din cauza caracterului consensual pe care-l are, contractul de editare devine perfect din momentul în care părțile au căzut de acord; actul scris nu e necesar decât ca mijloc de probațiune și pentru a preciza întinderea convenției.

Această probă poate fi făcută prin modurile prevăzute de lege, referindu-ne, când e vorba de autor, la regulele din dreptul civil, fiindcă nu e comerciant, iar în ce privește pe editor, la regulele din dreptul comercial. (Trib. civ. Seine, 3 Apr. 1903, Huard et Mack, Rep., p. 575).

18. Proprietatea unei opere literare aparține în principiu autorului, care poate dispune în toată libertatea de diferitele drepturi pe care le are asupra operii.

Când autorul se desbracă de toate drepturile sale asupra operii sau numai de o parte din ele, cesiunea nu are de obiect decât ceia ce el a prevăzut în mod expres în contract. El păstrează tot ce nu a declarat că înstrăinează și din această cauză n'are de făcut nici o dovadă spre a se apăra împotriva terților, cari singuri au sarcina probei spre a stabili întinderea drepturilor, care pretind că le au dela autor.

Prin urmare, cedând dreptul de publicarea operii, autorul, în lipsă de stipulațiune expresă, nu poate fi socotit că a autorizat altceva decât editarea lucrării; această autorizare constituind în realitate o adevărată renunțare la dreptul de editare pe care i-l conferă proprietatea literară, trebue interpretată restrictiv, în limitele acestei renunțări. (Trib. civ. Seine, 3 Apr. 1903, Huard et Mack, Rep, p. 580).

19. Dacă, după ce a scos o primă ediție, un editor mai scoate încă una cu știința autorului și fără ca acesta să protesteze, se poate presupune că autorul a reînoit în mod tacit primul contract de editare și a consimțit astfel și la alte editări.

Cu toate acestea nu se poate spune că autorul nu mai este stăpân pe opera lui, el are încă dreptul de a notifica, când vrea, intențiunea sa de a pune capăt acestui regim de tacită reconducție și de a interzice pe viitor orice altă ediție. Această soluție se impune cu atât mai mult când editorul nu justifică că, prin vreo convenție, i s'ar fi cedat în întregime dreptul de autor. (Trib. civ. Seine, 3 Apr. 1903, Huard et Mack, Rep., p. 580).

20. Editorul care a convenit cu un publicist publicarea unei reviste, se face pasibil de daune dacă, prin faptul său, împiedică publicarea revistei pentru care publicistul îi dăduse, în executarea condițiunilor convenției, toate ilustrațiile și documentele necesare, și aceasta chiar dacă părțile n'au stipulat nici un termen în care publicarea să aibă loc. (C. Paris, 27 Fev. 1906, D. 1909. 2. 63).

21. Când un autor se angajează față de editor să-i predea la un termen stabilit manuscrisul pentru imprimare (în speță o lucrare ilustrată), el se obligă prin aceasta să dea în termenul convenit un manuscris complect și aproape definitiv, care să cuprindă textul în întregime și desenurile sau alte materiale care servesc pentru ilustrațiuni, cu toate indicațiunile necesare pentru a le aranja în text.

Când însă el predă manuscrisul fracționat, editorul e în drept să refuze publicarea unei părți din manuscris dată peste termenul fixat și autorul poate fi condamnat la daune interese. (Trib. civ. Seine, 16 Fev. 1907, Huard et Mack, Rep., p. 578).

22. Când judecătorii declară că clauza unui contract de editare, prin care se stipulase că în caz de urmăriri judiciare exercitate de terți, autorul va răspunde atât pecuniar cât și penal de toate aceste urmăriri, această apreciere a lor este suverană.

www.dacoromanica.ro

Dat fiind caracterul ilicit al acestei clauze, judecătorii sunt în dreptul lor când pronunță nulitatea contractului de editare. (Cas. req. fr., 25 Oct. 1909, Sir. 1913. 1. 273).

23. Dacă din interpretarea contractului și a voinții părților rezultă că un autor, când a cedat unui editor dreptul exclusiv de a edita opera sa, și-a rezervat dreptul de reproducere, adică publicarea ei în bucăți succesive în niște reviste sau gazete periodice, el e în drept să urmărească pe editor pentru concurență ilicită dacă acesta, abuzând de dreptul său de cesionar, a dat la iveală niște ediții deghizate, procurând astfel cititorilor întreaga operă în două numere apărute numai la un interval de două luni și pe un preț inferior prețului de librărie. (C. Paris, 9 Apr. 1910, D. 1911. 2. 398).

24. Faptul că prin contractul de editare autorul a cedat proprietatea exclusivă a unui roman de aventuri și că în intenția comună a părților contractante autorul nu mai poate dispune de lucrarea sa, editorul devenind stăpân cu dreptul exclusiv de a face să apară romanul sub forma ce va crede oportună, nu dispensează pe editor în cazul când modifică modul de editare fixat în contract, să dea autorului și remunerațiunile proporționale cu cifra vânzării pe baze fixate de comun acord, când din termenii contractului reiese că remunerațiunea se aplică în principiu tuturor edițiunilor. (Trib. Seine, 10 Mai 1913, Ann. prop. ind. 1920, p. 184).

25. Când se constată în fapt că un editor a primit spre publicare un manuscris mulțumindu-se cu afirmațiunea detentorului acestui manuscris că este proprietar și că familia autorului este stinsă, fără să țină seamă de faptul că un membru al Academiei franceze, care a servit de intermediar între el și detentorul manuscrisului, își declinase orice răspundere în privința publicării și nici de faptul ce i se adusese la cunoștință că familia autorului nu era stinsă, instanța de fond a decis cu drept cuvânt pe aceste constatări suverane, că editorul a comis o imprudență gravă și răspunde de prejudiciul ce a cauzat succesorilor autorilor prin publicarea ilicită ce a făcut, chiar dacă a fost de bună credință. (Cas. fr., 26 Fev. 1919, Pand. fr. 1920. I. 203).

26. Ziarul care s'a angajat să înceapă publicarea unui roman foileton într'un termen determinat, nu poate în urmă să întrerupă publicația, chiar dacă prețul stipulat pentru tot ar fi fost achitat autorului în întregime. (C. Paris, 1 Mart. 1920, A. Vaunois, Dr. d'aut. 1921, p. 108).

27. Faptul că prin contractul de editare autorul a cedat proprietatea exclusivă a unui roman de aventuri și conform intenției comune a părților editorul a devenit stăpân cu dreptul exclusiv de a face să apară romanul sub forma ce va crede oportună, nu dispensează pe editor în cazul când modifică modul de ediție arătat în contract să dea autorului o remunerațiune proporțională cu cifra vânzării dacă din termenii contractului reiese că remunerațiunea se aplică în principiu tuturor edițiunilor. (C. Paris, 5 Mart. 1920).

28. Editorul unei cărți sau piese de teatru n'are dreptul, în lipsa unei autorizări exprese a autorului, să încuviințeze ca un editor străin să publice o traducere a lucrării.

Dacă traducerea este însoțită de o prefață care apreciază cu oarecare severitate talentul scriitorului, acesta este îndrituit să pretindă daune interese editorului său pentru dauna adusă reputațiunii sale. In adevăr, când editorul a cedat dreptul de traducere, dânsul s'a purtat ca gerantul lui de afaceri și prin urmare era dator să supravegheze acea traducere. (C. Paris, 26 Nov. 1920, Pand. rom. 1922. 3. 13).

29. Autorul, a cărui operă continuă a fi exploatată de cesionar după expirarea contractului de ediție cu durată determinată, este îndreptățit, la orice epocă, să oprească această exploatare și să notifice opunerea sa la imprimare, fără ca editorul să poată pretinde că primul său contract s'ar fi reînoit tacit pentru o durată egală aceleia stabilită la încheierea contractului. (Trib. com. Seine, 19 Ian. 1921, Gaz. Trib. 1—2 Iun. 1921).

30. Cesiunea parțială a unei opere literare în vederea publicării într'un ziar sub formă de roman foileton, nu permite cesionarului să facă apoi și o publicațiune în

www.dacoromanica.ro

volum a acestui roman. (C. Paris, 6 Mai 1921, Gaz. Trib. 20—21 Iun. 1921).

31. Editorul nu poate publica o lucrare scoțând cu dela sine putere prefața pentru considerațiunea că conține aprecieri injurioase la adresa unor persoane, ci e ținut să respecte gândirea autorului cu care a contractat, fiindu-i interzis să modifice lucrarea și să elimine o parte din ea fără consimțimântul autorului. (Trib. Seine, 15 Fev. 1922, Dr. d'aut. 1922, p. 85—86).

32. Editorul, care se însărcinează să publice o lucrare, convenind să avanseze el cheltuelile necesare, care apoi să i se restitue din vânzarea lucrării, e în drept, în cazul când vânzarea nu a avut succes și când de sigur el nu e vinovat de aceasta, să intenteze acțiune împotriva autorului pentru restituirea cheltuelilor avansate, în special cheltuelile de tipărire. (C. Paris, 8 Mart. 1927, Huard et Mack, Rep., p. 579).

33. Autorul care și-a cedat lucrarea unui editor are obligația sub sancțiunea desdăunării de a se abține de la orice act sau dispoziție, cum ar fi editarea din nou a aceleiași lucrări sau numai a unei părți din ea, prin înglobarea materialului într'o altă lucrare și care ar fi de natură să prejudicieze pe editor în exploatarea operii editate, atâta vreme cât prima ediție nu s'a epuizat. (Cas. III, 28 Sept. 1928, Pand. rom. 1929. 3. 2).

34. Acela care a organizat un concurs literar nu trebue făcut responsabil de dispariția manuscrisului unei opere nepremiate, afară de cazul dacă a fost avertizat că exemplarul trimis este unic. (C. Milano, 15 Ian. 1929, Il dir. di aut. 1930, p. 81).

35. Când e vorba de un contract intervenit între autor și editor prin care se cesionează dreptul de editarea unei colecții de nuvele, editorul nu poate pretinde în lipsa unei convențiuni exprese ca fiecare nuvelă ce compune colecția să fie inedită.

Termenul de 3 ani pentru publicarea operii, prevăzut în art. 44 al legii din 7 Noemvrie 1925, modificat de legea din 17 Ianuarie 1929, nu poate fi invocat de editor, când acesta este în culpă de neexecutarea contractului. (C. Palermo, 26 Fev. 1931, Il dir. di aut. 1931, p. 355).

36. Din natura raportului ce se angajează între autori și editori, atunci când ca în speță, caracterul de editură se mărginește a fixa cota cu care autorul participă la prețul fiecărui exemplar vândut, rezultă că autorul devine creditorul editorului numai în măsura în care acesta epuizează prin vânzare exemplarele de ediție respectivă.

Fiecare exemplar în parte ca valoare economică este rezultatul atât al contribuțiunei intelectuale sau artistice a autorului, cât și muncei și capitalului editorului, asupra prețului în măsura în care au convenit să-și evalueze contribuția, contractanții fiind coproprietari.

Până în momentul vânzărei, raportul părților este acela de coproprietate asupra unui bun încredințat spre vânzare unuia din coproprietari, cari ar deveni la timp debitorii cotelor respective din preț.

Dacă în ipoteza în care între autori și editori a intervenit o societate în participație, în sensul că exploatarea operei care rămâne proprietatea parte personală a autorului— se face pe cheltuială comună — se socotește în mod indiscutabil că autorul nu știrbește nimic din drepturile sale, editorul fiind însărcinat numai cu vânzarea exemplarelor, în schimbul beneficiului unui anume procent, nu e mai puțin adevărat că și în cazul când în exploatare întreaga cheltuială revine editorului, drepturile autorului, deasemenea, rămân neștirbite, pentru angajarea muncei și capitalului său, editorul având numai dreptul la un beneficiu, mult mai mare ca în prima ipoteză.

In cazul specific, în care autorul însărcinează pe editor să-i publice o ediție, contractul este de natura contractului de locațiune de lucrări, în care, locatarul, adică partea care prestează serviciile celeilalte, este editorul.

In această ultimă ipoteză, cea mai frecventă în practică, intervin în construcțiunea juridică a raporturilor dintre părți și elemente specifice contractelor de societate, depozit și mandat.

www.dacoromanica.ro

Pentru cheltuelile și prestațiunile angajate de editor în complexa sa calitate contractuală, păstrează drept garanție un drept de retenție asupra exemplarelor, editate și aflate în depozitul său, fără ca nici un moment drepturile sale să se poată concretiza direct într'un drept de proprietate asupra exemplarelor operei publicate reducând pe autor la situația unui simplu creditor.

Raporturile dintre autor și editor pot îmbrăca forme speciale, determinând pe judecători a cerceta natura raportului în vederea fixării efectelor, după împrejurări, făcând apel în afară de voința părților și la regulele uzuale în această materie.

In aceste condițiuni urmează a se socoti contractele din speță sub un aspect sui generis, autorul și editorul în proporția cotei ce și-au fixat prin convenție, rămânând coproprietari pe temeiul ideei producerei unei valori economice în comun, întrucât drepturile nici uneia din părțile contractante nu au fost fixate, dintr'un început odată pentru totdeauna, în ce privește quantumul și modalitatea de plată.

După cum moartea editorului nu este o cauză de rezilierea contractului decât în cazul când s'ar face dovada că cesiunea de editare a fost consimțită intuitu personae, tot așa falimentul lasă intactă convențiunea, rămânând Tribunalelor grija de a lua măsuri de realizare a intereselor autorului.

Astfel fiind, Judecătorul sindic fie că procedează la continuarea executării contractului, când acest lucru este posibil, fie la lichidarea imediată a acestui contract, el rămâne obligat a respecta în întregime drepturile de cotă cuvenite autorului, urmând a insera în inventarul activului falimentar, nu în concret exemplarele nevândute, ci valoarea incertă de cotă-parte, cuvenită editorului din vânzarea acestor exemplare.

Deci, ceeace urmează a se vinde prin licitație publică este acest drept incorporal al editorului susceptibil de a primi orice evaluare din partea achizitorilor cunoscut fiind acestora, că dreptul autorului nu poate suferi prin efectul falimentului nici o diminuare.

In relațiile de coproprietate ale autorului cu editorul, respectiv cu înlocuitorii săi, prin efectul legii, când în fapt vânzarea exemplarelor nu este posibilă în timpul convenit, nimic nu se opune ca drepturile fiecăruia să fie detașate prin atribuirea în plină și exclusivă proprietate, a exemplarelor operei publicate fiecăruia în proporția cotei convenționale.

Natura acestor raporturi se opune să fie vândute prin licitație publică exemplarele unei opere artistice sau literare, socotindu-se autorul creditor chirografar, suferind concursul celorlalți creditori, pentru ca pe de o parte în virtutea naturii proprietății celei mai inatacabile și mai personale, care este proprietatea gândirei unui scriitor sau operei de talent a unui artist, este liber să nu convină a i se vinde, pe un preț derizoriu, care să se împartă la rându-i pe cote chirografare tuturor creditorilor în concurs, iar pe de altă parte, neputându-se încadra egalității de tratament, opere de necontestată valoare, al căror preț se poate realiza în întregime, mărind cota celorlalți creditori, între cari ar fi și autori de opere neapreciate.

Prin urmare, este locul să se invite d-l Jude sindic ca în ce privește drepturile autorilor asupra operilor tipărite nevândute și aflate în depozitul falitei sau la librării, să rectifice inventarul patrimoniului falitei numai cu drepturile la cotă-parte a editorului din prețul fiecărui exemplar conform contractelor respective și a procede la lichidarea numai acestor drepturi, fie prin licitație publică, cu respectarea drepturilor autorilor, cari rămân în sarcina eventualilor adjudecatari, sau pe cale directă de înțelegere cu autorii luându-se avizul Tribunalului, pentru eventuala repartiție în natură, conform cotelor, a volumelor nevândute, pentru aceste operațiuni urmând a-și preconstitui de îndată o situație asupra fiecărui creditor în parte în ce privește volumele ce urmează a fi vândute în viitor. (Trib. Ilfov s. I. com, sent. No. 576, 5 Aug. 1932).

www.dacoromanica.ro

Art. 15.— **Dreptul de proprietate al autorului unei compoziţiuni muzicale cuprinde în mod implicit şi dreptul de a face sau autoriza alcătuirea de aranjamente, prelucrări, transcripţiuni, etc., după opera originală.**

OBSERVAŢIUNI. — Pentru ca dreptul de proprietate al autorului unei compoziţii muzicale să fie întins şi la dreptul de a autoriza alcătuiri de aranjamente, prelucrări, transcripţii etc., după opera originală, nu era nevoe de un text expres; aceasta s'ar fi putut deduce din logica lucrurilor şi din prerogativele pe care le are autorul asupra operii sale.

Pentru cunoaşterea acestui articol şi în general a tuturor chestiunilor de sub capitolul *„Opere dramatice şi muzicale"* e nevoe să cunoaştem depe acum ce se înţelege prin un aranjament, transcripţiune, transcriere, etc., în domeniul muzical.

Prin *aranjament* muzical se înţelege prelucrarea unei compoziţiuni muzicale prin reducerea sau desvoltarea originalului (reducere pian sau orhestră mică a unei partituri simfonice; aranjarea pentru vioară şi pian sau alte instrumente a unui cântec local; orhestrarea unei compoziţii pentru pian sau alt insrtument, etc.) sau schimbarea destinaţiei sale (operă simfonică „aranjată" pentru scenă sau balet ori viceversa, etc.), făcută fie de către autor, fie de o altă persoană cu autorizarea sa.

Transcripţia e prelucrarea unei compoziţiuni scrisă anume pentru o voce sau un instrument, spre a fi executate apoi cu aceleaşi instrumente sau cu altele într'o formă mai uşoară sau mai complicată. Prin transcripţie o compoziţie se poate ridica la rangul unei bucăţi de concert, sau poate fi redusă la nivelul executanţilor comuni.

Prin *transpoziţie* se înţelege mutarea unei melodii dela o tonalitate la alta, după cum convine mai bine execuţiei: pentru un cântăreţ transpoziţia cu un semiton, cu un ton, cu două mai sus sau mai jos, după mijloacele vocale; pentru un instrument, după cum convine mai bine mecanismului de technică. Prin transpoziţie nu se schimbă caracterul melodiei, el rămâne acelaş, se schimbă numai înălţimea.

Muzica comportă trei elemente diferite: *melodia* care consistă în emisiunea succesivă de sunete distincte; *armonia*, care-i dă o oare care culoare, graţie emiterii simultane a altor sunete şi *ritmul*, regularitatea cu care se succed accentele în muzică, poezie şi dans. Nici unul din aceste elemente luate în mod isolat nu-i suficient pentru a creia un drept de proprietate artistică. Numai prin reunirea a cel puţin două dintre ele, se constitue o operă muzicală. Practic, de altfel, melodia nu se poate înţelege fără ritm, astfel că orice emisiune succesivă de sunete va constitui în definitiv, dacă are un sens, o frază muzicală susceptibilă de un drept exclusiv. Din contră nu-i acelaş lucru cu ritmul şi armonia. Ritmul, în adevăr, se poate concepe fără vreo emisiune de sunete, şi deci el poate aparţine oricui: E dela sine înţeles, spre exemplu, că nimeni nu se va gândi să revendice exclusivitatea ritmului unui vals, al polcei sau al tangoului [1]). Cât priveşte armonia, dacă este evident că fiecare acord determinat creează o atmosferă particulară, nu-i nici un motiv care să îndreptăţească pe cel ce a imaginat-o întâi să se folosească de ea în mod exclusiv.

O operă muzicală ca să se bucure de protecţiune, trebue să aibă cel puţin două din cele trei elemente mai sus arătate: o simplă idee muzicală care îndepli-

1) Chartier, *op. cit.*, p. 84.

www.dacoromanica.ro

neşte aceste condiţiuni va putea forma obiectul unui drept exclusiv de proprietate ca şi cea mai importantă simfonie, oricare i-ar fi meritul.

Domeniul compoziţiunilor muzicale însă este mult mai vast. Pe lângă opere originale, care presupun creiarea în acelaş timp a melodiei, armoniei şi a ritmului, se află altele, pe care diferiţi autori le denumesc opere derivate [1]).

Printre acestea figurează mai întâi compoziţiile pe o temă dată [2]).

Astfel, adesea ori un compozitor împrumută o frază [3]) melodică compusă de altul, şi se inspiră pentru a scri *o fantezie* [4]), *variaţiune* [5]) sau chiar o partitură simfonică importantă.

Dacă opera originală aparţine domeniului public, ea este la dispoziţia oricui; dacă însă aparţine domeniului privat, împrumuturile trebuesc totdeauna subordonate autorizaţiei autorului operii originale.

Se pot asimila compoziţiilor pe o temă dată armonizările cântecelor populare. Cele mai multe din acestea se transmit în adevăr din generaţie în generaţie, nefăcând prin ele însăşi obiectul unui drept privat, însă armonizările făcute asupra lor de un compozitor, sunt protejate de lege.

A doua formă sub care se prezintă operile derivate este şi mai complexă. Muzica nu-i numai o combinare melodică, armonică şi ritmică, ea este încă şi o combinaţie de sonorităţi şi timbre [6]).

Astfel, o operă muzicală este susceptibilă din acest punct de vedere la modificări multiple: transcripţii pentru instrumente diferite, instrumentaţiuni şi orchestraţiuni de opere de pian, reduceri pentru pian a partiturilor de orchestră, simplificarea operilor grele şi alte transformări, care prezintă acest caracter comun de a modifica timbrul, sonoritatea fără a modifica melodia, ritmul sau armonia. Asemenea lucrări constituesc neapărat o creaţie şi merită din acest punct de vedere protecţia legii, însă întrebarea ce se pune, este de a se şti în ce măsură se poate acorda această protecţiune dacă realizarea ei nu-i datorită autorului operii originale? Care este în acest caz limita contrafacerei? Cum se va exercita dreptul moral susceptibil de a fi atins printr'o transcripţie abuzivă sau neîndemânatică? Atâtea şi atâtea chestiuni primordiale, care nu-şi găsesc echivalentul în nici un alt domeniu.

In fine sunetul, factorul special al muzicei, oferă încă două resurse de noui realizări: el poate fi adpatat la o operă literară şi este susceptibil şi de emisiuni mecanice.

Dacă în cazul reproducerii în întregime a unei opere muzicale se comite, fără discuţiune, o atingere a dreptului de proprietate, care va fi soluţia în cazul unor simple împrumuturi parţiale dintr'o operă originală?

In Franţa, în lipsa unui text precis în lege, chestiunea e discutabilă. Câţiva autori, printre cari şi Blanc [7]), sunt de părere că nu se comite o atingere a dreptului de proprietate, şi deci nu e o contrafacere, dacă se imită un simplu motiv. Aceasta

---

1) Chartier, *op. cit.*, p. 85.

2) *Temă*: motivul principal al unei compoziţii.

3) *Frază*: o gândire muzicală completă, alcătuită dintr'un grup simetric de fragmente melodice cu diferite cadenţe, cerute de un tot armonic. O frază muzicală tip ar corespunde cu o strofă de poezie.

4) *Fantezie*: Compoziţia muzicală în formă cu totul liberă sau capriţioasă, având, de obicei, o introducere şi apoi variaţii pe teme originale ori, mai ades, pe arii cunoscute sau luate dintr'o operă.

5) *Variaţiune*: Transformarea unei teme sau a unei fraze întregi, trecându-le prin diferite forme, prin schimbări de ritm, de ornamente, de armonie, de tonalitate, în fine tot felul de transformări imaginate de autor, fără să le îndepărteze dela recunoaşterea frazei principale.

6) *Timbru*: Calitatea sunetului după care se cunoaşte felul vocii sau al instrumentului ce a produs acest sunet. Se zice timbru plăcut, dulce, aspru, metalic, consistent, etc.

7) Blanc, *op. cit.*, p. 507 şi urm.

www.dacoromanica.ro

n'ar putea constitui decât cel mult un plagiat. Cu totul altul ar fi cazul dacă s'ar împrumuta *o arie*, și s'ar publica separat sau s'ar îngloba într'o altă compoziție, fără autorizarea autorului. Aceasta ar constitui fără discuțiune împrumuturi ilicite, și-l face pasibil pe împrumutător de delictul de contrafacere.

După alții [1]) o atare distincțiune între arie și motiv n'are nici o justificare și a o admite, ar însemna să se nesocotească cele mai elementare principii de drept, și să se facă o analiză puțin serioasă a obiectului de drept în materie muzicală. Nu se poate deci ține socoteală de importanța împrumutului, oricât de redus ar fi acesta, el trebue să se facă cu autorizarea autorului.

Legiuitorul nostru în art. 15 arată în mod enunciativ drepturile autorului asupra compoziției sale. Fără discuțiune că de îndată ce legiuitorul oprește prin art. 22 al. 2 executarea în public a extraselor dintr'o compozițiune muzicală, cu atât mai mult el oprește împrumuturile muzicale.

Am arătat mai sus că de regulă nici o transcripție, nici un aranjament în total sau în parte al unei opere muzicale din domeniul privat nu poate fi făcut fără autorizarea autorului operii originale, sub pedeapsa pentru cel vinovat de a se face pasibil de delictul de contrafacere. Acesta e principiul general aplicat, în tăcerea textelor, de jurisprudența franceză, cum și de toate legile de proprietate literară și artistică.

Deci nu va fi nici o discuțiune, când e vorba de simple transpoziții (modificarea tonalității neschimbând identitatea juridică a operii muzicale), de întrebuințarea altor chei (modul de notare fiind de asemeni indiferent pentru aprecierea contrafacerii) și chiar în cazul simplificării operilor grele (efectul muzical căutat prin acest mijloc fiind identic cu cel al operii originale). Acelaș lucru în cazul aranjamentelor și adaptărilor în muzică de dans sau în cuplete de reviste, suite de orchestră sau potpuri [2]) care nu sunt decât simple juxtapuneri de fragmente din operile originale. Pentru aceste aranjamente trebue să se obțină autorizarea autorului.

Ce trebue să decidem în cazul în care aranjamentele constau din transcipțiuni pentru instrumente diferite, orchestrații sau înstrumentații de opere făcute pentru pian, reduceri pentru pian din operile făcute pentru orchestre, sau alte transformări analoage, care nu presupun desfășurări personale ale frazei muzicale împrumutate, dar nu denotă mai puțin o lucrare technică originală de combinări de timbre și sonorități?

Doctrina și jurisprudența franceză [3]), cât și legea noastră și toate legiuirile străine, nu îngăduesc să fie lipsit autorul de o prerogativă ce decurge în mod natural din dreptul exclusiv ce-l are asupra operei creiate. Gândirea muzicală originală este reprodusă în toate aceste derivate în integralitatea sa concretă, atât în ce privește melodia și armonia cât și ritmul, elemente ce sunt independente juridicește de expansiunea sonoră, dat fiind că printre elementele fundamentale ale unei compozițiuni muzicale nu figurează în mod special timbrul și sonoritatea.

Deci și în acest caz trebue obținută autorizarea autorului. Soluțiunea aceasta este de altfel și echitabilă, ținându-se în seamă că cele mai multe din operile muzicale — partiturile de orchestră în special — sunt mai totdeauna exploatate și utilizate sub singura formă de *„derivate"*. Ori a îndepărta pe autorul operii originale, înseamnă a-l lipsi de venitul principal al creației sale.

---

1) Chartier, *op. cit.*, p. 282.

2) *Potpuri* lucrare muzicală, alcătuită din fragmente din diferite bucăți și melodii cunoscute, executate de obicei de muzicile militare sau orchestre prin grădini și localuri publice. Fragmentele unui potpuri se leagă prin pasaje scurte, datorite autorului acestui potpuri.

3) Chartier, *op. cit.*, p. 285; Dunant, *Du droit des compositeurs de musique*, No. 128, p. 144.

www.dacoromanica.ro

Chestiunea devine mai dificilă, când e vorba de variaţii şi compoziţii pe teme date (ultimile posibilităţi de aranjamente ale operilor muzicale [1]).

Dificultatea provine din aceia că opera derivată fiind o desvoltare nouă a gândirii operii muzicale originală, reprezintă fără îndoială o creaţie personală.

Nu-i suficient în acest caz pentru aranjor, ca în cazul unei simple transcripţii, să aibă numai cunoştiinţe technice; îi mai trebue încă pentru a desfăşura ideia altuia adevărate calităţi de creator.

Doctrina [2]) şi jurisprudenţa franceză [3]) au decis şi în acest din urmă caz ca orice aranjament sau variaţie făcută asupra unei teme din domeniul privat fără consimţimântul autorului, este o contrafacere. Vom spune acelaş lucru, cu atât mai mult în legislaţia noastră, textul nostru fiind categoric.

JURISPRUDENŢA.

1. Melodiile de romanţe sau chansonete şi alte opere musicale de mică importanţă sunt, ca orice produs intelectual, susceptibile de proprietate în acest sens că nu pot fi adaptate la cuplete de vodevil, fără ca executarea acestor melodii la teatru să fi fost prealabil autorizată de autorul lor.

Judecătorii, ţinând seamă de uz, trebue să decidă totdeauna că executarea acestor melodii fără autorizare nu poate să dea loc la daune interese decât dela data când compozitorii muzicali au manifestat intenţiunea de a face să se respecte drepturile lor de proprietate, iar nu de când executarea a avut loc. (C. Paris, 11 Apr. 1853, D. 53.2.130).

2. Când o operă este transpusă de pe scena italiană pe cea franceză, cu toate că muzicantul a introdus în operă anumite variaţiuni şi nuanţe necesitate de această schimbare, versiunea astfel realizată nu acordă autorului ei un drept de proprietate independent de acela pe care îl are asupra operii cesionarul dreptului de exploatare în Franţa a acestei opere. (Trib. civ. Seine, 30 Iun. 1892, Huard et Mack, Rep., p. 606).

3. In orice bucată de muzică se poate distinge partea de melodie, care e adevărata creaţiune originală a compozitorului, şi orhestraţia sau partea simfonică, care e încadrarea melodiei şi combinarea ei cu un acompaniament susceptibil de invenţiune şi deci de protecţiune legală.

Insă, simpla transcripţie, care nu-i decât copia scrisă a unei opere şi adaptarea ei la un instrument, când e scrisă pentru mai mulţi muzicanţi, nu e susceptibilă de un drept exclusiv de reproducere, fiindcă nu rezultă dintr'o adevărată creaţiune. (Trib. cor. Seine, 23 Mart. 1906, Huard et Mack, Rep., p. 606).

4. Cesiunea proprietăţii întregi a unei opere muzicale cu autorizaţiunea de a face aranjamente, consimţită de autor, nu îndreptăţeşte pe cesionar să execute remanieri şi modificări de natură să altereze caracterul lucrării cedate şi mai puţin să facă compoziţiuni noui, împrumutând motivele din două sau mai multe din lucrările cedate.

Editarea şi punerea în vânzare a acestor compoziţiuni remaniate constitue o contrafacere. (C. Paris, 1 Fev. 1912, A. Vaunois, Geoffroy şi Darras, Prop. litt. et art. Div. O, p. 7).

5. Dreptul de autor nu se pierde prin abandon sau renunţare tacită, aşa că tolerarea din partea autorului de a i se utiliza în mod abusiv opera nu poate să fie invocată de alte persoane faţă de cari titularii drepturilor de autor nu înţeleg să aibă aceiaşi toleranţă. Este cu totul diferit de

---

1) Gibaux, *De l'exploitation des oeuvres musicales par l'exécution publique*, p. 46.

2) Blanc, *op. cit.*, p. 50; Darras, *op. cit.*, p. 76; Gastambide, *op. cit.*, p. 205, Pouillet, *op. cit.*, No. 66 şi 556.

3) Paris, 12 Jul. 1855, D. 55.2.256; Paris, 20 Nov. 1857, *Ann. prop. ind.* 1857, p. 455.

www.dacoromanica.ro

ceace se întâmplă în materie de mărci de fabrică și de comerț, unde o asemenea toleranță este incompatibilă cu conservarea dreptului de exclusivitate asupra mărcii.

Deoarece dreptul moral de autor este de natură strict personală, inalienabil și imprescriptibil, iar drepturile patrimoniale de autor sunt fracționabile și transferabile pentru fracțiuni limitate după voința autorului sau urmașilor săi, toleranța pentru o exploatare abusivă nu are altă valoare decât aceia a unei licențe tacite și gratuite în avantajul exploatatorului.

In caz de reproduceri neautorizate de bucăți scoase dintr'o operă, criteriului juridic de alegere între permis și nepermis constă — după doctrină și jurisprudență — în acea că împrumutarea este nepermisă când partea copiată sau falsificată e de o așa întindere și importanță, încât constitue o reproducere evidentă, substanțială și formală a unei concepțiuni intelectuale a altui autor.

Nu este permis juridicește unui muzicant să insereze într'o operă proprie bucățile altuia, chiar dacă părțile împrumutate ar fi niște bucăți devenite populare și făcute de autori foarte renumiți, în cât n'ar putea să se confunde cu lucrarea originală. Nu poate fi luată în considerare nici invocarea bunei credințe, întrucât în această materie dreptul trebue să fie apărat și reîntregit, independent de dolul sau culpa celui care l-a violat sau de scopul ce însoțește violarea (C. Milano, 15 Apr. 1932, Il dir. di aut. 1932, p. 312).

Art. 16. — **Când autorul unei opere de artă autorizâ reproducerea ei prin mijlocirea unei arte deosebite de aceea a originalului, reproducătorul se bucură asupra acestui nou produs artistic de toate drepturile de proprietate prevăzute de această lege.**

OBSERVAȚIUNI. — Principiul de mult consacrat de jurisprudența și doctrina franceză este că reproducerea unei opere de artă (chiar dacă ea e numai o copie fidelă a originalului), *prin orice mijloace*, se bucură de un drept de proprietate asupra nouei sale creațiuni, dacă a avut autorizarea autorului.

Prin articolele 16 și 25 s'ar părea că legiuitorul român derogă dela acest principiu, deoarece în textul citat vorbește de reproducerea prin mijlocirea unui procedeu deosebit de acel al originalului, cu alte cuvinte condiționează acordarea protecțiunei legii unei reproduceri după o operă de artă, de împrejurarea ca această reproducere să fie obținută printr'un procedeu deosebit de cel al originalului.

Totuși în capitolul următor, sub titlul „traduceri și reproduceri", în art. 31, ocupându-se tot de reproducerile operilor de artă, legea revine la principiul doctrinei și acordă protecțiunea reproducerilor, prin orice mijloc ar fi făcute.

Antagonismul dintre cele două texte, care reglementează aceeași materie, e evident. Prin urmare, potrivit regulei cunoscute de interpretare, textul din urmă abrogă pe cel anterior, astfel că în sistemul legii noastre reproducătorul unei opere de artă se bucură de protecțiunea legii, prin orice mijloc ar fi realizată această reproducere, făcută evident cu autorizarea autorului.

Este interesant de știut cum a ajuns legiuitorul nostru la această contrazicere de texte și ce se înțelege printr'o reproducere prin mijlocirea unei arte deosebite de aceia a originalului.

Legiuitorul nostru s'a condus în redactarea acestor texte de starea legislativă din acea epocă din alte țări, cum și de jurisprudența și doctrina străină, în special legile, starea doctrinară și jurisprudențială din Franța și Italia.

In redactarea art. 16 și 25 legiuitorul nostru a fost inspirat din legislația veche italiană, iar în art. 31 din starea jurisprudențială și doctrinară din Franța.

www.dacoromanica.ro

In adevăr, în vechea lege italiană din 1901, modificată în 1925, se făcea distincțiune între o reproducere și o traducere a unei opere de artă, distincțiune care a dispărut apoi în noua legislație italiană, întrebuințându-se de astădată atât în cazul unei reproduceri, cât și al unei traduceri artistice, expresia de „reproducere"; expresia de „traducere" s'a rezervat numai în cazul traducerilor operilor literare dintr'o limbă în alta, așa cum se fixase de doctrina și jurisprudența franceză.

După vechea lege italiană simpla modificare a dimensiunilor unei opere de artă sau diversitatea procedeului întrebuințat erau asimilate reproducerii, deoarece aportul reproducătorului consta în aceste cazuri numai în efectuarea unui lucru mecanic, sau al unui procedeu chimic. Reproducerea astfel obținută nu putea fi ridicată la nivelul unei opere, și să acorde realizatorului ei un drept de proprietate pentru simplu motiv că nu constituia o creație artistică.

Din contra, când era vorba de reproducerea unei opere de artă prin mijlocul unei arte deosebite, cum ar fi spre exemplu reproducerea unui tablou prin gravură, a unei statui prin desemn, etc., reproducerea era considerată ca o veritabilă traducere, fiindcă nu era suficient din partea traducătorului să aibă numai o abilitate technică, ci trebuia din partea sa o lucrare intelectuală, necesară pentru transpunerea unei opere printr'o artă diferită. Opera astfel obținută constituia o adevărată operă de artă, iar realizatorului ei i se acorda un drept de proprietate. Fără discuțiune că traducerea trebuia făcută cu autorizarea autorului operii originale.

Articolul 12 din legea italiană din 1901 stabilea precis că pentru a obține o traducere artistică a unui desemn, tablou, statui, gravuri, etc. trebuia să se reproducă formele sau figurile prin mijlocul unei lucrări care să nu fie de o natură mecanică sau chimică, ci să constitue o nouă operă de artă diferită de opera originală, cum ar fi spre exemplu reproducerea unei statui prin desemn, sau al unui tablou prin gravură, etc.

Dispozițiunile acestui text au fost luate de legiuitorul italian din legea prusiană din 11 Iunie 1837 (art. 21, 22 și 29), care deasemenea a dat naștere la mari discuțiuni în doctrină [1]).

Problema de a ști ce se înțelegea printr'o operă diferită de a originalului în doctrina italiană s'a complicat și mai mult din cauza că autorii italieni, în loc de a studia doctrina germană, sursa inspirației textului în discuțiune, au apelat la doctrina franceză unde expresia de traducere nu exista [2]), ea fiind întrebuințată numai la traduceri literare.

După Ferrara există reproducere a unei opere de artă când aceasta e copiată prin mijlocul unei arte care a fost întrebuințată la făurirea originalului, ori care ar fi dealtfel procedeul sau materia întrebuințată și chiar dacă s'ar varia formatul sau s'ar copia numai parțial originalul. Din contră, este traducere când opera originală este reprezentată prin mijlocul unei arte diferite, această realizare constituind prin ea însăși o operă de artă deosebită [3]). In fine, Ferrara a mers și mai departe, susținând că prin artă diferită nu trebue înțeles numai decât un gen deosebit, ci chiar o ramură diferită a aceluiaș gen.

---

1) Wachter, *Das Recht des Künstlers gegen Nachbildung und Nachdruck seiner Werke*, p. 256.

2) Ferrara și Rambellini: *Principes et limites de la protection légale due aux produits de la photographie;* Amar, *Les droits des auteurs sur les oeuvres des arts figuratifs*, Turin, 1896; Ferrara, *Il diritto di traduzione figurativa*, Giurisp. it. 1909, IV. 235 și urm; Piola Caselli, *Intorno ai requisiti della traduzioni artistiche* (ibid. 1911.II.60); Stolfi, *In tema di traduzioni artistiche*, Il. Dir. Comm, 1911. II 281.

3) Ferrara, *op. cit.*, p. 192—197.

www.dacoromanica.ro

Curtea de Casație din Roma a adoptat raționamentul lui Ferrara și Rambellini: „Rezultă în mod evident că diferența, care există între aceste două forme de contrafaceri (care au ca bază comună imitarea subiectului artistic original) rezidă principial în acea că, în timp ce reproducerea se exercită cu mijloacele unei arte asemănătoare aceleia prin care s'a reprodus originalul (desen sau sculptură), traducerea, din contra, cere o artă de o speță diferită; dacă originalul este o operă de desemn, ar trebui ca copia să fie o operă de sculptură, dacă din contra originalul este o statue, ea n'ar putea fi tradusă decât prin pictură sau prin orice altă operă de desen" [1].

Legiuitorul nostru deși a împrumutat dispoziții din vechea lege italiană cu privire la reproducerile operilor de artă — dar pe cari a neglijat să le pună în accord cu alte dispoziții luate din doctrina și jurisprudența franceză — nu și-a însușit însă și terminologia juridică a legiuitorului italian de „reproducere" și „traducere artistică", întrebuințând pentru ambele situațiuni o singură expresie „*reproducere*", ce mărește și mai mult confuzia textelor noastre.

Am arătat însă că în noua lege italiană deosebirea făcută între reproducerea și traducerea operilor artistice nu s'a mai menținut, ci din potrivă, legiuitorul italian a extins ocrotirea legii asupra oricărui fel de reproducere realizată prin orice mijloc. Procedând în acest fel, legiuitorul italian și-a însușit starea doctrinară și jurisprudențială din Franța.

Față de cele expuse mai sus, care va fi soluția în legea noastră, care cuprinde pe deoparte o dispoziție luată din vechea lege italiană (art. 16 și 25 legea rom.) pe care legiuitorul italian în noua lege a îndepărtat-o; iar pe de altă parte, o dispoziție luată din legislația franceză (art. 31 legea rom.) aflată și în noua lege italiană? Fără îndoială că ne vom însuși-o pe acea care este în acord cu starea doctrinară și jurisprudențială de pretutindeni azi, adică de a se ocroti orice fel de reproducere prin orice mijloc, cu condiția să fie făcută cu autorizarea autorului.

Art. 17. — **O operă literară sau științifică este considerată ca publicată din momentul ce a fost tipărită și pusă în vânzare.**

In ceeace privește operele dramatice, muzicale și coregrafice, din momentul în care ele au fost tipărite și puse la dispoziția publicului, iar dacă sunt în stare de manuscris, din ziua primei lor reprezentațiuni sau execuțiuni publice făcute cu învoirea autorului sau a celor în drept.

Deasemenea operele artistice, din momentul expunerii lor în public sau a reproducerii lor prin mijloacele arătate la art. 12 și 16.

OBSERVAȚIUNI. — In acest articol legiuitorul determină condițiunile ce trebue să îndeplinească operile literare sau artistice pentru a fi socotite ca publicate.

1. **Operile literare sau științifice** sunt considerate ca publicate din momentul în care au fost tipărite și puse în vânzare. Prin urmare, pentruca o operă literară sau științifică să poată fi socotită ca publicată se cere în primul rând ca opera să fie tipărită, adică materializată în mai multe exemplare printr'un procedeu de reproducere mecanic, de așa natură ca acest fapt să fie constant și permanent și să se poată cu ușurință constata și stabili în caz de contestație [2].

1) Decizia din 30 Noembrie 1909, *Giur.* 1910.II.330.
2) Stolfi, *op. cit.*, t. II, p. 732.

www.dacoromanica.ro

A doua condițiune esențială impusă de legiuitor este ca editarea (tipărirea) operii să fie neapărat urmată de vânzarea ei. O editare a unei opere neurmată de vânzarea exemplarelor tipărite, nu constitue în sistemul legii noastre o publicare.

N'are nici o importanță faptul că aceste operațiuni sunt realizate de autor personal sau prin intermediul editorilor sau al librarilor.

Publicarea unei opere constând în tipărirea și punerea ei în vânzare, urmează că o operă scoasă în câteva copii și împărțită de autor prietenilor săi, pentru a-și da părerea asupra ei, nu poate constitui o publicare în sensul legii.

2. **Opererile dramatice, muzicale și coregrafice** sunt socotite ca publicate din momentul în care au fost tipărite și puse la dispoziția publicului, iar dacă sunt în stare de manuscris, din ziua primei lor reprezentațiuni sau execuțiuni publice, făcute cu învoirea autorului sau a celor în drept.

După cum se observă noțiunea de publicare este mai întinsă în cazul operilor dramatice, muzicale și coregrafice decât în acel al operilor literare și științifice, fiindcă pe lângă editare, opera este socotită ca publicată și dela prima ei reprezentare sau executare în public. Dispoziținea legiuitorului nostru o găsim logică și mai apropiată de noțiunea de publicare, căci publicarea unei opere nu-i decât renunțarea din partea autorului de a rămâne inedit, și acest scop se poate atinge prin toate mijloacele, din care să reeasă expres sau tacit voința autorului de a renunța la acest drept. Nu s'ar putea susține că o operă dramatică reprezentată în public sau o compoziție muzicală executată în aceleași condițiuni, ar putea rămâne inedită, numai prin faptul că n'au fost editate; de îndată ce a fost reprezentată sau executată în public, opera a depășit sanctuarul constiinței autorului și circulă din acel moment în public.

Extinzând noțiunea de publicare și în cazul când opera aflată în stare de manuscris e reprezentată sau executată în public, legiuitorul nostru a depășit dispozițiunile Convențiunei dela Berna, care, prin art. 4 ultimul aliniat, consideră ca opere publicate numai operele editate. Reprezentarea unei opere dramatice sau dramatico-muzicale și executarea unei opere muzicale nu constituesc după Convențiunea de mai sus o publicațiune.

Vom arăta mai în detaliu, când vom vorbi despre Convențiunea dela Berna, de ce autorii acestei convențiuni au fost nevoiți să se oprească la această redactare; deocamdată ne mulțumim a spune că pentru apărarea dreptului de autor din punct de vedere al dreptului internațional privat, prezintă un deosebit interes să se știe țara de origină a operii.

Cum prin editare se poate determina precis locul de tipărire al operii, evitându-se orice confuzie sau contestație, s'a convenit să se socotească ca țară de origină a operii — indiferent dacă ea corespunde cu aceia a autorului —, țara unde opera a fost pentru prima oară editată.

Prin tipărire, în sistemul legii noastre, nu trebue să înțelegem numai imprimarea pe hârtie, ci și imprimarea pe alte materiale, ca imprimările pe discuri de gramofon sau pe pelicula filmului sonor-vorbitor. A tipări înseamnă a fixa materialmente o operă și a o reproduce în mai multe exemplare. Or prin imprimarea unei compoziținui muzicale, a unei opere dramatico-muzicale sau a unei opere dramatice pe un disc de gramofon sau pe pelicula unui film sonor, se realizează mai mult decât materializarea acestor opere prin semne convenționale (ne referim în special la tipărirea operilor muzicale pe hârtie), ci însăși opera în toată complexitatea și întinderea ei, pentru a cărei înțelegere nu-i nevoe să ai o pregătire specială (cazul de descifrare al notelor muzicale). ci e suficient să posezi un aparat de gramofon

www.dacoromanica.ro

sau să asişti la reprezentarea filmului. De altfel doctrina şi jurisprudenţa chemate să se pronunţe asupra caracterului juridic al imprimărilor pe discuri sau filme sonore, în lipsa unor texte precise, le-au considerat ca adevărate editări [1]).

O problemă nouă s'a pus în materie de radiodifuziune şi anume dacă emisiunea radiofonică a unei opere dramatice, muzicale sau dramatico-muzicale, aflate în stare de manuscris, constitue sau nu o publicare?

Legiuitorul nostru n'a avut posibilitatea să se ocupe în mod special de emisiunile radiofonice, fiindcă la data întocmirii şi votării legii, radiodifuziunea nu constituia decât obiectul unor experienţe de laborator. Aceasta nu înseamnă însă că, în domeniul aplicaţiunilor radiodifuziunei, drepturile de proprietate literară şi artistică n'ar fi ocrotite. Principiile legii noastre interzic în general răspândirea sau exploatarea operii autorului fără autorizarea sa. Or prin radiodifuziune nu se face altceva decât se răspândeşte o operă prin mijloace ştiinţifice cu o iuţeală şi pătrundere fără precedent. De altfel, e de principiu că progresul vertiginos al ştiinţei fizice şi în general al tuturor ştiinţelor aplicate, trebue să atragă după el şi o perfecţionare a concepţiei juridice despre dreptul de autor.

Incontestabil că o emisiune radiofonică nu poate constitui o imprimare în sensul obişnuit al cuvântului. Ceiace iese din antena postului de emisiune nu-i opera muzicală sau literară, ci un curent electric oscilant, o simplă forţă mecanică, incapabilă să reproducă opera fără interpunerea voluntară a unui aparat receptor de radio. Dar dacă o emisiune radiofonică nu îndeplineşte toate condiţiunile unei tipăriri, nu-i mai puţin adevărat ca prin emisiune opera se răspândeşte în aceiaşi clipă pe toată suprafaţa pământului şi că este deajuns, spre a lua cunoştinţă de ea, posedarea unui aparat de radio receptor; o altă modalitate mai puternică de împrăştiere a operii nu există. Aducerea operii la cunoştinţa publicului pe această cale constitue cel mai puternic mijloc de publicitate al ei.

In orice caz, difuzarea mai departe a operilor prin posturile receptoare de radio şi în localuri publice (cafenele, teatre, berării, etc.), concomitent cu executarea sau reprezentarea lor înaintea microfonului constitue o publicare a operii. Condiţiunea cerută de legiuitor ca opera muzicală sau dramatico-muzicală să fie executată sau reprezentată în public este satisfăcută, fiindcă toate executările prin posturile receptoare aşezate în diferite localuri publice, constituesc după doctrină şi jurisprudenţă executări sau reprezentări în public [2]).

Nu vom socoti însă o operă dramatică sau dramatico-muzicală ca publicată când copiile făcute după manuscris sunt împărţite de către autor la mai mulţi directori de teatru ca să ia cunoştinţă de ea şi să decidă dacă trebue sau nu s'o reprezinte. Acelaş lucru trebue spus despre copiile manuscrise după compoziţiile muzicale la care recurg adesea autorii din cauza preţului ridicat al reproducerilor litografice.

3. In fine, în ultimul aliniat al art. 17, legea se ocupă şi de operile artistice, considerându-le ca publicate din momentul expunerii lor în public sau al reproducerii lor prin mijloacele arătate la articolul 12 şi 16.

Noţiunea de publicitate este şi în privinţa operilor de artă mai extinsă în legea noastră decât în Convenţiunea dela Berna, după care expoziţia unei opere de artă şi construcţiunea unei opere de architectură nu constitue o publicaţie.

---

1) Vezi observaţiile dela art. 11 şi 22.
2) Vezi observaţia de sub art. 22.

www.dacoromanica.ro

Legiuitorul nostru s'a inspirat în redactarea articolului 17 din părerile susținute de Kohler cu ocazia revizuirii Convențiunei dela Berna, păreri care însă nu au găsit aprobarea majorității Statelor Uniunei [1]),

Prin urmare, o operă artistică (pictură, sculptură, desemn, litografie, gravură medalii, etc.), se socotește publicată ori de câteori se găsește expusă în public, sau dacă se găsește reprodusă (copiată) prin mijloace manuale, mecanice sau chimice, așa după cum s'a arătat în observațiile de sub art. 12. Expunerea în public a operilor de artă poate avea loc în diferite săli de expoziție, la vitrinele magazinelor sau chiar în atelierul autorului dacă se permite publicului să ia cunoștință de lucrările autorului.

De asemeni vom socoti o operă de artă publicată și în cazul în care reproducerea operii s'ar face prin mijlocirea unei arte deosebite de aceia a originalului, cum ar fi, spre exemplu, un desen după un tablou de pictură sau o gravură după o operă de sculptură, sau o pictură după o sculptură, etc.

O lucrare de architectură, cum ar fi, spre exemplu, o casă, construită pe un teren particular, din momentul terminării ei poate fi socotită ca publicată. Chestiunea prezintă o deosebită importanță, fiindcă, dacă lucrarea e socotită ca publicată, dreptul de autor al architectului asupra operii sale de a o reproduce sau de a concesiona planurile sale pentru construiri de lucrări identice, poate fi urmărit de creditorii săi [2]). Această chestiune nu e lămurită de textul legii în mod expres. Din redactarea însă a ultimului aliniat al articolului 17, reese cu suficiență că legiuitorul nostru nu s'a gândit să facă excepție dela regula generală cu operile de architectură construite pe locuri particulare. O casă expusă vederilor trecătorilor nu poate, fără o dispoziție expresă a legii, să fie socotită ca inedită, spre deosebire de ceiace prevede în această privință convențiunea dela Berna prin art. 4. Ca atare, vom socoti ca publicată orice operă de architectură construită pe terenuri particulare și expusă vederii publicului.

Legea noastră a prevăzut în termeni categorici condițiunile ce trebuesc îndeplinite pentru a considera o operă ca publicată. Alte legi străine nu au aceiași preciziune în această privință. Astfel, unele din ele arată în general ce se înțelege prin publicarea unei opere, altele tratează materia în mod accidental și confuz și, în fine, o parte din ele nici nu se ocupă de această chestiune.

Așa, după *legea austriacă*, o operă este considerată ca publicată de îndată ce este pusă la dispoziția publicului în original sau în reproducere cu consimțimântul autorului sau a celui în drept. O operă este considerată ca fiind dată la lumină din momentul în care reproducerile ei sunt puse în circulație în mod licit [3]).

Legea *belgiană* nu se ocupă de condițiunile în care o operă poate fi socotită ca publicată.

După *legea cehoslovacă* o operă este socotită ca publicată din momentul în care a fost editată și pusă în vânzare; operile muzicale sau scenice din ziua primei lor executări licite, iar operile figurate din momentul reproducerii lor în mod licit sau al expunerii lor în public cu consimțimântul autorului.

Echivalează cu o expunere în public a unei opere de sculptură sau architectură, plasarea sau realizarea ei într'un loc expus privirilor publicului [4]).

---

1) Kohler, *Das Urheberrecht an Werken der Litteratur und Kunst*, p. 415; Röthlisberger, *Die Ergebnisse der Berliner Urheberrechts Konferenz vom 1908 im Lichte Kohlerscher Forschung*, p. 500 și urm.; Stolfi, *op. cit.*, t. II, p. 734.

2) Vezi observația de sub art. 9 și 10.

3) Art. 6, legea din 31 Aug. 1920.

4) Art. 8, legea din 24 Nov. 1926.

www.dacoromanica.ro

In *Danemarca* prin publicarea unei opere se înțelege imprimarea, reprezentarea sau executarea ei în public, iar pentru o operă de artă expunerea ei în public [1]).

In *Elveția* o operă e socotită ca publicată de îndată ce a fost dată publicității printr'un act săvârșit cu consimțimântul titularului dreptului de autor. N'are nici o importanță faptul că publicarea a avut loc în țară sau în străinătate [2]).

In *legea italiană* nu există în această privință o dispoziție expresă. Ideia de publicitate rezultă implicit din aceia că legiuitorul stabilește momentul începerii exercitării dreptului de autor sau al duratei lui. Așa, după articolul 26 [3]) exercițiul dreptului de autor începe dela prima executare, reprezentare sau publicare a operii, iar după art. 29 al. II dreptul de autor durează în cazul unei opere pseudonime 50 ani dela prima reprezentare, executare sau publicare.

După *legea iugoslavă* o operă e considerată ca publicată de îndată ce este pusă la dispoziția publicului în original sau în reproduceri cu consimțimântul autorului sau a celui în drept. Opera este editată când reproducerile operii sunt puse în circulație cu consimțimântul autorului sau al celui în drept [4]).

In *legea ungară* de asemeni nu găsim un text special; se pare însă că o operă e considerată ca publicată din momentul editării ei [5]).

JURISPRUDENȚA.

1. O dare de seamă detaliată, act cu act și scenă cu scenă, asupra unei drame a cărei reprezentare n'a avut încă loc, aduce o atingere directă dreptului ce autorul păstrează asupra piesei sale până în momentul reprezentației.

O operă dramatică nu e considerată publicată decât după ce ea a fost reprezentată în public, după cum o operă literară nu se consideră astfel decât prin faptul publicării; până la această dată nu-i este permis nimănui să facă o divulgare mai mult sau mai puțin completă a dramei, fără autorizarea autorului, după cum nimeni n'are dreptul să destăinuiască din proprie inițiativă, subiectul, planul și desfășurarea unei lucrări literare care ar fi încă în stare de manuscris sau corectură. (Trib. Seine, 20 Nov. 1889, Ann. prop. ind. 1890. 209).

2. Nu poate fi socotit în culpă editorul care, primind un manuscris de la un autor, s'a adresat unui specialist calificat și discret pentru aprecierea operii, deoarece comerțul de edițiune, are de obiect lucrări de natură foarte variată și implică examinarea producțiunii propuse nu numai din punct de vedere comercial în privința sorților de succes de librărie sau al riscului nevinderii, dar și din punctul de vedere al valorii intrinseci a lucrării, a noutății ei și a utilității pe care o prezintă, această apreciere tehnică având o importanță primordială pentru comerț.

Un editor nu poate examina personal din punct de vedere științific sau literar toate lucrările ce îi sunt propuse, astfel că e necesar să se adreseze unui specialist pentru a obține avizul; el n'ar putea fi socotit în culpă decât dacă specialistul ce a ales nu prezintă pentru autor toate garanțiile de discreție ce acesta este în drept să ceară. (Trib. Seine, 11 Mai 1921, Dr. d'aut. 1921, p. 82).

1) Art. 9, legea din 29 Apr. 1933.
2) Art. 11, legea din 7 Dec. 1922.
3) Legea din 7 Nov. 1925.
4) Art. 8, legea din 26 Dec. 1929.
5) Art. 78, legea din 31 Dec. 1921.

www.dacoromanica.ro

CAP. II.

Opere literare.

Art. 18. — **Dreptul de proprietate literară asupra operelor de literatură și de știință (poezii, nuvele, romane, studii critice, de drept, sociologie, filozofie, etc.), cuprinde dreptul exclusiv de publicare, de reproducere, de vânzarea și exploatarea operei precum și dreptul de a autoriza traducerea ei în orice alte limbi.**

OBSERVAȚIUNI. — Textul de mai sus și următoarele din capitolul II al legii, reglementează dreptul autorilor de opere de literatură și știință asupra creațiunilor lor intelectuale, recunoscându-le facultatea exclusivă de publicarea, reproducerea, vânzarea și exploatarea operii, precum și de traducerea ei, în orice limbă. Articolul 18 conține reiterarea principiului general stabilit de legiuitor în privința tuturor creațiunilor intelectuale, astfel că n'avem de adăogat, ca observațiuni generale, nimic peste cele spuse sub articolul 2.

Totuși, o chestiune de oarecare însemnătate, specială materiei capitolului II, care necesită unele lămuriri, este aceia a recitării și lecturii publice a operelor literare și științifice. Legea nu reglementează prin dispozițiuni exprese aceste moduri de răspândire a operelor literare și științifice, însă, după cum vom demonstra în acest succint comentariu, normele privind această problemă sunt implicit cuprinse în dispozițiunile ei.

In adevăr, articolul 18 recunoaște autorilor de opere literare, științifice (poezii, nuvele, romane, studii critice, de drept, de sociologie, de filozofie, etc.) dreptul exclusiv de reproducerea și exploatarea lucrărilor lor, iar articolul 20 al. 5, vizând unele impietări asupra dreptului de autor, permite în anumite condițiuni precis determinate, recitarea în public de poezii sau bucăți literare, chiar fără autorizarea autorilor.

E de prisos, credem, să insistăm asupra caracterului de mijloc de reproducere a unei opere literare sau științifice a recitării sau lecturii in public, căci ce înseamnă a recita sau a citi o operă de literatură decât a reproduce ideile cuprinse într'însa, în forma în care au fost îmbrăcate de autor, cu ajutorul graiului omenesc, și a face pe cei ce ascultă să ia cunoștință de cuprinsul lucrării ?

Faptul că legiuitorul a considerat reproducerea unei opere literare sau științifice prin recitare sau lectură fără autorizarea autorului ca ilicită, rezultă în mod manifest din împrejurarea că prin articolul 20 alineatul 5, a arătat expres cazurile în cari recitarea în public de poezii sau bucăți literare nu constitue o atingere adusă dreptului de proprietate literară și este licită. Această grijă a legiuitorului de a stabili printr'un text precis împrejurările când e permisă recitarea și lectura lucrărilor de literatură și știință în public confirmă teza că legea consideră aceste două moduri de a le răspândi ca un mijloc de reproducerea lor în înțelesul juridic al acestui cuvânt și acordă protecțiunea ei și în această privință autorilor. Stabilind excepția, legea confirmă regula.

Așa dar, e învederat că în sistemul legii noastre, recitarea și lectura în public a operelor literare și științifice fără consimțimântul autorilor și în afară de împrejurările enumărate în articolul 20 alineatul 5, constituesc o atingere a dreptului de proprietate literară.

www.dacoromanica.ro

S'ar părea că chestiunea ce am examinat n'ar prezenta o utilitate practică prea mare, deoarece cazurile de recitare și lectură de opere de literatură s'ar prezenta extrem de rar în viața de toate zilele în afară de împrejurările arătate în articolul 20 al. 5.

Așa ar fi fost, dacă știința modernă n'ar fi făcut prodigioasa descoperire care este radiofonia.

După expresiunea unui distins autor francez, care s'a ocupat de problemele de drept ridicate de ivirea acestui nou mijloc de propagarea gândirii omenești, D-l avocat André Saudemont din Paris, *„radiofonia este al treilea mijloc de exploatarea unei opere intelectuale. Ea și-a luat locul lângă ediție și editare și poate fi numită ediția orală"* [1]).

Inainte de apariția radiofoniei, recitarea sau lectura publică a unei opere intelectuale fără autorizarea autorului, nu putea propriu zis să aducă vreun prejudiciu vânzării operelor editate. Azi însă prin ivirea radiofoniei nu se mai poate spune același lucru.

Prin mijlocirea undelor hertziene cei interesați și-ar putea ușor satisface curiozitatea de a cunoaște o operă literară fără prea multă cheltuială, astfel că opera autorului ar putea fi amenințată să piardă mulți cumpărători.

Legea franceză nu cuprinde nici o dispoziție care ar putea duce la ocrotirea dreptului autorilor de opere literare și științifice, contra reproducerii operilor lor prin mijlocirea recitării sau lecturii în public. Autorii de drept se străduesc să găsească un mijloc de ocrotirea intereselor lor în dispozițiunile dreptului comun.

Iată dece dispozițiunile legei noastre asupra proprietății literare și artistice în privința recitării și lecturii în public prezintă un însemnat avantagiu în favoarea autorilor de literatură și știință.

JURISPRUDENȚA.

1. Dacă principiile artei muzicale sunt în general de domeniul public, exercițiile de muzică făcute de un autor de metode pentru a-și prepara elevii sunt susceptibile de proprietate privată, ca orice operă intelectuală.

Transcrierea cu note obișnuite a unor exerciții de muzică vocală care au fost scrise de autor în cifre după metoda Galin-Paris-Chevé, constitue o contrafacere a acestor exerciții, chiar dacă s'a făcut cu oarecare modificări, dacă aceste modificări sunt fără însemnătate (Cas. crim., 11 Iul. 1862, D. 1863. 1. 204).

2. Proprietatea literară nu se aplică numai creațiunilor complet originale; ea se întinde și la lucrările ale căror elemente cu toate că au fost împrumutate din publicațiuni anterioare, au fost alese cu discernământ și așezate într'o nouă ordine, primind astfel o formă și o apropriațiune nouă. (Trib. Seine, 5 Aug. 1874, Ann. prop. ind. 1875, p. 250).

3. Pentru a se numi lucrare de literatură în sensul legii elveție din 23 Aprilie 1883, o publicație trebue să se caracterizeze ca având la bază o activitate intelectuală a autorului, expresiunea unei idei și a unei gândiri originale.

In consecință, nu constitue o operă literară un catalog de nume de francmasoni elvețieni, clasificate atât sub titlul legii de care țin, cât și în ordine alfabetică. (Trib. civ. Genève, 16 Mai 1903, Huard et Mack, Rep., p. 568).

4. Cursurile și lecțiunile profesate în public sunt fără îndoială opera personală, fructul muncii și științei profesorului.

Faptul că el produce în public această lucrare pentru a permite auditorilor săi să

1) A. Saudemont, *La radiophonie et le droit*, p. 149.

www.dacoromanica.ro

tragă un profit și o folosință intelectuală, nu poate atinge dreptul său de proprietate, și să îndreptățească stenografierea și publicarea cursului de unul din auditori, după cum nu se poate admite că autorul unei cărți pierde proprietatea asupra lucrării sale prin faptul că o citește în public, sau că un compozitor de muzică care ar produce în public o operă inedită ar autoriza prin aceasta pe auditori să fonografieze opera și s'o reproducă prin acest procedeu.

Prin urmare, comite o contrafacere cel ce stenografiază și publică cursul profesorului fără autorizarea lui, fie că cursul a fost ținut în public, fie că prelegerea a avut loc într'o școală particulară. (Trib. Seine, 17 Mart. 1905, Pand fr. 1905. II. 178).

Art. 19. — **Constitue o atingere a dreptului de proprietate literară:**

1. Publicarea prin orice mijloace de reproducere a lucrărilor arătate în art. 18, fără învoirea expresă a autorului, tot astfel și traducerea lor;

2. Publicarea unei lucrări aflate în stare de manuscris, în contra voinței autorului;

3. Retipărirea unei lucrări sau a unei noui ediții pe care autorul sau editorul o publică contra condițiunilor contractului încheiat între dânșii și înainte de epuizarea primei ediții.

Aceste dispozițiuni nu se aplică editorului în cazul unei cesiuni totale;

4. Punerea în vânzare, fără știrea și încuviințarea autorului, a unui număr mai mare de exemplare decât cel stabilit în contract, precum și imprimarea sau punerea în vânzare de către tipografi, editori, librari sau orice persoane, a vreunui exemplar din aceste lucrări care nu poartă numărul său de ordine în ediția respectivă;

5. Publicarea unei colecții de scrisori, corespondențe literare sau particulare, fără consimțământul autorilor, scriitorilor sau a celor în drept;

6. Reproducerea totală sau parțială a unei lucrări literare prin mijlocirea filmelor cinematografice sau prin orice mijloace mecanice de reproducere optică sau fonetică.

OBSERVAȚIUNI. — Prin articolul 19, legiuitorul stabilește cazurile în care consideră atins dreptul de proprietate literară, arătând în 6 aliniate faptele cărora le atribue caracterul de violări ale dreptului autorilor de opere literare și pe care le sancționează după dispoziținile articolului 48 din prezenta lege.

E de observat că articolul 19, înainte de modificarea din 1932, nu considera atins dreptul de autor decât prin publicarea operilor literare în condițiunile prevăzute în fiecare alineat din cuprinsul lui. Publicarea unei opere literare fiind, după definiția legii, momentul când ea a fost tipărită și pusă în vânzare, urmează că dreptul autorului nu poate fi privit ca nesocotit prin simpla imprimare, chiar dacă e vădit că lucrarea imprimată nu e decât rezultatul însușirii creațiunii altuia; legea stabilește categoric componența momentului publicării din cele două elemente de mai sus precis determinate, astfel că nu e de ajuns ca opera să fie numai tipărită pentru a fi considerată ca publicată, ci ea trebue să fie și pusă în vânzare. Punerea în vânzare însă presupune în mod necesar tipărirea, astfel că alineatul 4 vechiu din art. 19 nu conținea nici o derogare la cele ce am expus mai sus.

Prin legea din 17 Fevruarie 1932 s'a făcut însă o adăogire alineatului 4, care schimbă, bine înțeles numai în privința cazului special ce vizează, principiul că simpla imprimare a unei lucrări literare nu întrunește caracterul unei atingeri a dreptului de proprietate, calificată de lege contrafacere.

www.dacoromanica.ro

In adevăr legea din 17 Fevruarie 1932 a adăogat aliniatului 4 al articolului 19 din legea din 13 Iunie 1923 fraza următoare: *„precum și imprimarea sau punerea în vânzare de către tipografi, editori, librari, sau orice alte persoane, a vreunui exemplar din aceste lucrări, care nu poartă numărul de ordine în ediția respectivă"*.

Aliniatul 4 vechi din articolul 19 considerând o atingere adusă dreptului de proprietate literară punerea în vânzare fără știrea autorului a unui număr mai mare de exemplare dintr'o operă literară decât cel stabilit în contract, nu prevăzuse vreun mijloc prin care s'ar fi putut ușor stabili depășirea numărului fixat prin învoiala părților, astfel că descoperirea delictului ar fi fost foarte anevoioasă, dacă nu imposibilă.

Prin adăogirea făcută în 1932, legiuitorul a obligat persoanele care tipăresc, editează sau vând opere din cele prevăzute în articolul 18, să nu imprime și să nu pună în vânzare nici un exemplar, care să nu poarte imprimat, odată cu ieșirea dela tipar, un număr de ordine în limita numărului de exemplare al ediției respective convenit de părți, considerând ca o atingere adusă dreptului de proprietate literară nu numai punerea în vânzare a vreunui exemplar în contra acestei dispoziții, dar și simpla imprimare [1]).

Textul nu redă în mod destul de clar voința legiuitorului, dar coroborîndu-l cu lucrările premergătoare, înțelesul său apare limpede.

Cazurile enumerate de articolul 19 fiind considerate de art. 48 ca delicte de contrafacere și sancționate ca atare sunt de strictă interpretare, astfel că sancțiunea nu se poate întinde conform principiilor cunoscute la alte situațiuni asemănătoare.

Sancțiunea se aplică la orice reproducere ilicită totală sau parțială a unei opere literare, căci protecțiunea legii cuprinde opera în întregime, în toate părțile ei.

Ceiace protejează legea este forma în care autorul și-a îmbrăcat gândirea, iar nu ideia care l-a inspirat. Ideia nu poate face obiect de apropriațiune, ea rămâne în domeniul inviolabil al ideilor al cărui privilegiu este să fie veșnic liber [2]). Prin urmare, un autor nu poate împiedeca pe un altul să se inspire din aceiași idee, dacă modul în care acesta din urmă și-a exprimat-o este cu totul diferit de al celuilalt.

Sunt cazuri însă în care, deși nu se poate spune că opera originală a fost reprodusă, totuși e evident că s'a împrumutat din ea părți mai mult sau mai puțin însemnate, care fac ca cele două lucrări să fie asemănătoare. Problema care s'a pus în astfel de situațiuni a fost aceia dacă asemenea lucrări pot fi considerate contrafăcute sau ele constituesc un simplu plagiat nesancționat de lege. Soluțiunea variază după împrejurările fiecărei spețe.

Plagiatul constă în împrumutul, mai bine zis în însușirea unei părți din opera altuia, însă în astfel de condițiuni încât nu se poate spune că ne găsim în fața unei contrafaceri. El este o imitațiune reprobabilă din punct de vedere moral, supus criticei, dar nu poate fi sancționat legalmente, decât dacă îmbracă caracterul contrafacerei.

O definiție precisă a plagiatului e greu de dat. „Este imposibil — spune Pouillet — să se fixeze o limită precisă la care se oprește contrafacerea pedepsită și dela care începe plagiatul tolerat" [3]).

Totul este o chestiune de fapt supusă înțelepciunei judecătorilor. Ei vor chibzui dacă însușirea făcută din opera originală este de așa natură încât contrafacerea este evidentă sau, dacă prin felul în care autorul a uzat de împrumut în lucrarea sa, el nu poate fi considerat decât ca un simplu plagiator și deci scapă de rigorile legii.

---

1) Vezi expunerea de motive ce însoțește legea din 17 Fevruarie 1932, Mon. Of., No. 82/1931.
2) Pouillet, *op. cit.*, 20 ter., p. 45.
3) Pouillet, *op. cit.*, No. 507.

www.dacoromanica.ro

Dacă se va stabili că plagiatul produce, prin felul în care a fost făcut, un prejudiciu autorului operei originale, el ia caracterul contrafacerei și din potrivă, dacă se va constata că cu toată însușirea făcută din opera originală, nu se poate aduce nici o atingere dreptului autorului acesteia, care n'are a suferi nici în reputația, nici în averea sa, însușirea rămâne un simplu plagiat. „Aparține judecătorilor de fond — susține Pouillet — să examineze faptele, să compare lucrările, să cântărească asemănările, având totdeauna ca regulă că împrumutul dela altul trebue în principiu să fie veștejit și că copia, imitațiunea, făcută nu în scop de discuție sau polemică, ci pentru a profita de munca altuia, pentru a-și scuti osteneala ce ar da o lucrare originală, este sever interzisă" [1]).

Pentru complectarea observațiunilor trimitem la însăși textul art. 19, care prevede în cele 6 aliniate ce cuprinde, cazurile de atingere a drepturilor de proprietate literară.

JURISPRUDENȚA.

INDEX

Cinematograf 8.
contrafacere 1, 3, 4, 8.
editare 10.
manual de industrie 5.
scrisori 1, 2, 3, 6, 7, 9.
teză de medicină 4.

1. Dreptul de a publica niște scrisori misive nu aparține decât aceluia care le-a scris și care e totdeauna liber de a exercita acest drept când va crede de cuviință, cu condiția să nu compromită, prin această publicare numele sau interesele destinatarului.

Acest drept, care e personal, trece la moștenitorii scriitorului și poate fi transmis de ei cu titlu oneros sau gratuit unui terțiu, care îl va exercita în locul lor.

In consecință, autorul scrisorilor sau reprezentanții săi se pot opune la publicare, fie dintr'un interes pecuniar, fie dintr'un interes moral, care rămâne la aprecierea lor, numai cu condiția ca să nu rezulte din voința manifestată a autorului că el interzice publicarea.

Ei au de asemenea calitatea de a urmări pe cale civilă contrafacerea.

Dar orice citat făcut din aceste scrisori, ca din orice altă operă literară este îngăduit și nu constitue o contrafacere; prin urmare, este legitim și legal să se citeze unul sau mai multe pasagii dintr'o scrisoare, fie pentru a-l discuta; fie pentru a se trage din el un argument în sprijinul unei opinii sau doctrine.

Contrafacerea începe când împrumuturile făcute din opera altuia sunt însemnate și prejudiciabile, adică destul de întinse pentru a ține loc, într'o largă măsură, de opera din care au fost extrase și sunt de natură să deturneze cititorul dela gândul de a citi această operă. (Trib. civ. Seine, 11 Mart. 1897, D. 1898. 2. 358).

2. In principiu, dreptul de proprietate literară se aplică și scrisorilor misive și trebue să profite exclusiv autorului acestor scrisori, fără ca destinatarul, proprietar al scrisorii privită ca lucru material, să poată pretinde proprietatea operii intelectuale ce conține.

Acest drept necontestat al autorului este totuși susceptibil de a fi restrâns și poate chiar să dispară în întregime, fie că dispoziții precise se exprimă în acest sens, fie că din împrejurări concludente lăsate la aprecierea judecătorilor se poate conchide că expeditorul trimițând scrisoarea a renunțat să-și rezerve dreptul de proprietate. (C. Paris, 15 Iun. 1901, D. 1903. 2. 273, Vaunois, Geoffroy et Darras, Div. C, p. 5 și 10.)

1) Pouillet, precitat.

www.dacoromanica.ro

3. Publicarea a două scrisori inedite ale unui autor și a numeroase pasagii cuprinse într'o ediție anterioară, nu poate fi considerată ca un studiu de critică literară, dacă textele reproduse nu figurează ca accesoriu al unei munci personale, cu titlu de citațiune sau de documente, ci formează partea principală a operii. (C. Paris, 15 Iun. 1901, D. 1903. 2. 273).

4. O teză de medicină este proprietatea absolută a autorului ei. In consecință, constitue delictul de contrafacere și de editare de scriere contrafăcută faptul că o revistă științifică reproduce această teză cu semnătura autorului sub forma unui articol original, fără știința și autorizația autorului.

In acest caz, proprietarul editor al revistei și secretarul de redacție sunt solidari răspunzători de prejudiciul rezultat din această publicare nepermisă. (Trib. cor. Seine, 25 Nov. 1905, Huard et Mack, Rep., p. 591).

5. Proprietatea literară presupune în mod necesar originalitate, creațiune. Această condițiune nu există când e vorba de un manual de industrie alimentară, decât dacă lista de nume, profesiuni și adrese este însoțită de explicațiuni și note personale. Simpla clasificare a acestora nu constitue o concepțiune personală susceptibilă de proprietate literară.

In schimb însă poate să existe concurență neloială din moment ce există identitate între două lucrări. (Trib. civ. Seine, 31 Mart. 1908, Huard et Mack, Rep., 568).

6. Pentru protecțiunea scrisorilor, ceiace e esențial, e ca ele să constitue o creațiune a unei activități individuale și intelectuale; nu este de ajuns ca ele să reprezinte un interes general sau să poată fi utilizate în literatură ca documente istorice. Trebue din potrivă, după eliminarea interesului istoric sau biografic ce ar putea avea, să se cerceteze dacă ele au încă o valoare literară independent de faptele ce raportează, chiar dacă sunt opera unui autor oarecare.

Această însemnătate literară care formează baza dreptului de autor poate proveni din ideile originale expuse, dar ea poate fi datorită formei artistice care, chiar când e vorba de scrisori pur confidențiale, le dă o savoare estetică și o valoare literară.

Atât pentru scrisori cât și pentru altfel de scrieri protecțiunea nu depinde de scopul urmărit de autor.

Pentru scrisori, în special, protecțiunea legii nu poate fi influențată de faptul că autorul n'avea alt scop decât să facă comunicări destinatarului și să exercite o influență asupra acestuia. (Reichsgericht, 7 Nov. 1908, Dr. d'aut. 1909, p. 146).

7. Dacă scrisorile misive aparțin destinatarilor, ele rămân totuși din punct de vedere intelectual proprietatea autorilor lor și, după moartea acestora, succesorilor. Prin urmare, ele nu pot fi publicate fără autorizarea celor în drept în perioada de protecțiune.

Dreptul de proprietate poate fi însă abandonat în mod expres sau tacit. (C. Paris, 13 Iul. 1910, Ann. prop. ind. 1910. 1.347, cit. A. Vaunois, Geoffroy et Darras, Div. M., p. 8).

8. Dreptul de proprietate al unui autor se întinde și la reproducerea operelor sale prin procedee mecanice, și deci prin mijlocul cinematografului, astfel că producerea în total sau în parte a operei originale constitue, prin alegerea subiectului, prin compoziția și desfășurarea scenelor, o contrafacere în sensul legii.

Instanța de fond stabilește elementele legale ale contrafacerii când, prin constatări și aprecieri suverane, hotărăște că autorul unui scenariu s'a inspirat din opera originală și a reprodus exact peripeția principală din această lucrare. (Cas. req., 27 Fev. 1918, Pand. fr. 1918—1919. 1. 96).

9. Legea din 19 Iunie 1901 asupra proprietății literare n'a reglementat special dreptul autorului scrisorilor misive. Pentru a vedea dacă ele sunt protejate trebue să ne întrebăm dacă sunt scrieri în sensul paragrafului I, adică dacă sunt produsul unei activități intelectuale.

Doctrina este aproape unanimă în sensul că protecțiunea scrisorilor depinde nu de intențiunea ce ar fi putut avea autorii de a le publica mai târziu, nici de valoarea literară ce scrisorile ar putea avea în sensul că ar părea susceptibile de a fi editate.

www.dacoromanica.ro

De asemeni, nici împrejurarea că autorul ar avea vreun interes de ordin economic să publice scrisorile, nu importă.

Protecțiunea legii o are autorul scrisorii și nu cel ce o primește, în spiritul par. I a legii din 19 Iunie 1901 asupra proprietății literare.

Fără îndoială că cel ce primește scrisoarea devine proprietarul hârtiei pe care scrisoarea este scrisă, dar prin aceasta el nu devine și proprietarul dreptului exclusiv de reproducere și răspândire al ei.

Scrisorile împăratului Friederic III din 10 Mai 1888, 17 August 1881 și 28 Septemvrie 1886, și cele din 29 Noemvrie 1887 a lui Wilhelm II adresate lui Bismark conțin, pe lângă comunicarea unor simple fapte, idei originale asupra chestiunilor la care se raportează; deci fără a vorbi de situațiunea înaltă a autorilor, aceste scrisori au o importanță din punct de vedere literar și prin urmare ele se bucură de protecția legii privitoare la dreptul de autor.

Cum dreptul de autor asupra acestor misive aparține ex-împăratului Wilhelm în calitate de autor și moștenitor al lui Frederic III, n'are nici o importanță faptul că Bismark a transmis cassei *Cotta* prin contract și fără restricțiuni dreptul de editarea ideilor și amintirilor sale.

Nu se poate susține că aceste scrisori nu se bucură de protecțiunea legii fiindcă servesc niște scopuri politice și nu literare, căci scopul unei scrisori nu poate fi luat în considerare pentru protecțiune decât în cazurile special enumerate de par. 16 și 17 din legea din 1901 și nu exclude protecțiunea.

Nici una din scrisorile mai sus enumerate nu este o scriere redactată pentru uzul oficial. (C. sup. Stuttgart, 16 Apr. 1920, Dr. d'aut. 1921, p. 11 și 12).

10. Editorul are obligațiunea să se asigure, în limitele mijloacelor profesionale de care dispune, dacă opera ce i se propune a fi editată nu aparține altei persoane decât cel care i-o predă.

Deasemeni, datoria celui ce publică o lucrare, este—oricât de restrânse i-ar fi posibilitățile de informare în legătură cu meseria sa—să se asigure prin mijloacele profesionale de care dispune, că opera a cărei publicare și-o asumă, nu urmărește o contrafacere.

Lipsa de cercetări amănunțite face pe editor sau tipograf responsabil solidar cu contrafăcătorul de daunele produse prin această publicare. (Trib. Milano, 28 Nov. 1932, Il dir. di aut. 1933, p. 71).

Art. 20. — **Din contra, nu constitue o atingere a dreptului de proprietate literară:**

1. Citațiunile textuale a unor pasaje izolate din o scriere deja publicată, în dările de seamă sau în studiile critice și polemice ce se fac asupra acestei lucrări;

2. Indicarea și rezumatul cuprinsului unei scrieri apărute, a unui discurs sau conferințe ținute în public;

3. Reproducerea articolelor nesemnate din ziare și reviste, a informațiunilor și telegramelor în condițiunile arătate în art. 46 și 47.

4. Reproducerea în cărțile didactice: antologii, crestomații, publicații pentru cultura școlarilor, cărți de citire, compoziții, gramatici, dicționare, etc., de pasaje izolate, poezii și mici bucăți literare sau științifice, în întregime sau rezumate, cu obligația arătării numelui autorului și titlului lucrării din cari s'a făcut reproducerea sau rezumarea;

5. Recitarea în public de poezii sau bucăți literare, la serbări școlare, reprezentații oficiale sau lecturi publice, alcătuite de societăți de cultură populară sau în scopuri de binefacere, cu sau fără plată.

OBSERVAȚIUNI. — Articolul 20 enumeră cazurile în care legiuitorul permite în interesul culturii naționale oarecari impietări asupra dreptului de proprietate

www.dacoromanica.ro

literară al autorilor de opere literare și științifice, îngăduind unele reproduceri izolate din lucrările lor, cu condiția să se arate numele autorului și titlul lucrării din care s'a făcut reproducerea.

Astfel :

I. Prin aliniatul 1 al textului de mai sus se declară licite citațiunile textuale de pasagii izolate dintr'o scriere deja publicată în dările de seamă sau studiile critice și polemice, ce se fac asupra lucrărilor de literatură sau știință. In scopul cunoașterii cât mai bine a operelor de literatură, legiuitorul a lăsat un câmp larg deschis criticei literare, permițând reproduceri după operile supuse criticei, însă a îngăduit numai reproduceri izolate în măsura în care ele sunt necesare ilustrării aprecierilor ce se fac în studiul de critică.

Bine înțeles că citațiunile nu s'ar putea face astfel încât, sub cuvânt de studiu critic, să se ajungă la situațiunea că întreaga operă să fie reprodusă. O astfel de lucrare iese din cadrul excepțiunei pusă de lege și echivalează cu o publicare ilicită, ce cade sub prevederile articolului 19 al. 1 și 48 din lege.

Legea nu îngădue decât citațiunile dintr'o operă deja publicată, astfel că reproducerile chiar izolate dintr'o operă inedită depășesc excepțiunea stabilită de legiuitor.

Lucrarea în stare de manuscris rămâne atașată persoanei autorului și este ca „sanctuarul conștiinței lui" [1]). Autorul poate să publice manuscrisul, să-l distrugă sau să-i aducă modificări înainte de publicare și e singurul în drept să judece momentul când creațiunea talentului său va ajunge la cunoștința publicului.

Un studiu critic sau o dare de seamă ce ar reproduce părți ale operei inedite fără autorizarea autorului, constitue o atingere adusă dreptului moral al acestuia și-i poate produce enorme prejudicii morale și materiale ; de aceia legea în articolul 20 nu permite decât reproduceri din opere deja publicate.

2. Alineatul 2 al articolului 20 stabilește că nu constitue o atingere a dreptului de proprietate literară indicarea și rezumatul cuprinsului unei scrieri apărute, a unui discurs sau conferințe ținute în public.

Ultima parte a textului de mai sus, aceia referitoare la discursuri și conferințe este o inadvertență a legiuitorului, de oarece ea este inutilă.

Și fără această dispozițiune rezumatul unui discurs sau conferință ținută în public, nu putea constitui o atingere a dreptului de proprietate literară, de oarece potrivit articolului 42 din lege, discursurile sau conferințele cad în domeniul public, imediat ce au fost rostite în public, astfel că ele pot fi reproduse de oricine chiar în întregime, bineînțeles cu rezerva pusă de lege prin articolul 43 al. II.

3. Aliniatul 3 al aceluiaș articol declară licită reproducerea în întregime a articolelor nesemnate din ziare și reviste, a informațiunilor și telegramelor în condițiunile arătate în articolul 46 și 47, cu obligația pentru reproducător de a arăta locul de unde au fost reproduse. Și acest aliniat este o dispoziție inutilă. Acelaș principiu e stabilit în articolele 46 și 47 sub capitolul „ziare, reviste, publicațiuni periodice".

4. Potrivit aliniatului 4, reproducerea poeziilor și bucăților literare sau științifice e permisă în cărțile didactice cu obligațiunea arătării numelui autorului și titlului lucrării din care s'a făcut reproducerea.

Legea permite reproducerea în scopul pur didactic, deci numai în măsura reclamată de nevoile culturei școlarilor. Deci, orice lucrare ce ar depăși această măsură, reproducând în așa fel operile unui autor încât ar putea concura opera editată, numai poate fi considerată ca fiind efectuată în cadrul permis de lege.

---

1) G. Bry, *op. cit.*, No. 760.

www.dacoromanica.ro

5. De asemeni, conform aliniatului 5 al articolului 20, nu constitue o atingere adusă dreptului de proprietate literară, recitarea în public de poezii sau bucăți literare la serbări școlare, reprezentații oficiale sau lecturi publice, alcătuite de societăți de cultură populară sau în scopuri de binefacere, cu sau fără plată.

Cazurile în care legea permite atingerea dreptului de proprietate literară sunt toate excepțiuni la regula de protecțiune, edictată în privința oricărei creațiuni intelectuale; aceste excepțiuni sunt create în interesul culturei didactice și naționale. Dreptul de proprietate nu poate fi atins deci decât în condițiunile arătate de legiuitor. Excepțiunile create fiind de drept strict, nu pot fi întinse pe cale de interpretare la alte situațiuni asemănătoare.

JURISPRUDENȚA.

1. Nu există contrafacere când se publică într'o culegere periodică niște bucăți în versuri luate dintr'un volum de poezii al unui autor. (Trib. cor. Seine, 4 Fev. 1835, Gaz. Trib., 8 Fev. 1835).

2. Editorul unei reviste sau jurnal periodic poate să dea niște extrase dintr'o culegere publicată de cineva când face aceasta în interes de critică sau pentru a atrage atențiunea publicului asupra lucrării.

Soluția însă nu mai e aceiași când editorul unei asemenea reviste sau jurnal reproduce textual, in interesul exclusiv al operii sale, fie în totul, fie înparte niște pasagii esențiale dintr'o lucrare prejudiciind prin aceasta pe autor sau editorul acestuia. Indicațiunea sursei de unde a luat pasagiile nu ridică faptului caracterul de contrafacere. (C. Paris, 24 Dec. 1859).

3. Imprumutul literar pe care un autor îl face dintr'o lucrare a altuia, din care reproduce mai multe pasagii, poate să constitue o contrafacere chiar dacă între aceste lucrări nu sunt asemănări esențiale în ce priveste planul sau diviziunile lor.

Citațiile sunt necesare în adevăr când e vorba de o discuție literară serioasă, dar pentru ca ele să fie justificate se cere să se arate numele autorului din care au fost luate și citațiile să fie folosite pentru o discuțiune personală a celui care le face, adică să servească pentru documentarea unei teze sau teorii. (Trib. civ. Seine, 21 Mart. 1889, Le Droit 22 Mart. 1889).

4. Citarea unuia sau mai multor pasagii dintr'o operă, fie pentru a discuta, fie pentru a trage din ea un argument în sprijinul unei teorii sau doctrine, este permisă după lege.

Soluția nu mai e însă aceiași când împrumuturile făcute din opera altuia sunt însemnate și prejudiciabile, când sunt destul de întinse încât înlocuiesc în bună parte însăși lucrarea din care sunt luate și când sunt de așa natură că cititorul nu mai simte nevoia să citească lucrarea de unde s'au făcut citațiile.

In acest caz citațiile sunt criticabile, chiar dacă se indică sursa de unde au fost luate. (Trib. civ. Seine, 11 Mart. 1897, Vaunois, Geoffroy și Darras, Div. M, Princ. 22).

5. Exercițiul dreptului de răspuns după termenii art. 13 al legii din 1881 nu atrage înstrăinarea dreptului de proprietate. Dacă legea prevede dreptul autorului de a fi publicat cu toate că contradictorul său nu voește, acesta din urmă însă, îndată ce polemica a încetat, nu poate să angajeze o nouă polemică.

Așa fiind, scrisorile publicate într'un jurnal ca răspuns la niște articole apărute în jurnal nu pierd caracterul lor de operă personală, susceptibilă de proprietate privată. Directorul de ziar care a reprodus aceste scrisori într'o broșură fără autorizare prealabilă aduce o atingere dreptului de proprietate pe care-l are autorul lor. Dreptul de citație pe care oricine îl are în principiu, nu se justifică în speță, fiind vorba de reproducerea în întregime a scrisorilor. (C. Paris, 21 Fev. 1901, Ann. prop. ind. 1901, p. 241).

6. Nu se poate considera ca o citație reproducerea unui extras important din memoriile unui scriitor, mai ales când autorul reproducerii nu se găsește în nici unul din

www.dacoromanica.ro

cazurile în care un scriitor are de obiceiu dreptul să recurgă la citate (studiu de critică, confirmarea unei teze asupra opiniei autorului, o documentare literară).

Contrafăcătorul este cu atât mai puțin în drept să se prevaleze de dreptul de citare când, ca în speță, adausul făcut de el la ceia ce a împrumutat dela autor constitue un accesoriu al publicațiunii și împrumutul făcut este partea principală. (C. Lyon, 24 Iun. 1903, Huard et Mack, Rep., p. 590).

7. Reproducerea în linii mari a unui edificiu construit pe un drum public, este permisă din moment ce această reproducere nu denaturează efectul artistic al lucrării și nu ține loc de original.

Cu atât mai mult cuvânt este permisă critica făcută grafic a acestui edificiu, de oarece oricine are dreptul să schițeze fizionomia străzii pe care e construit edificiul. (Trib. Seine, 28 Oct. 1903, Ann. prop. ind. 1903, p. 314).

8. Deși art. 20 al. 1, punctul 4, din această lege, arată că nu constitue o atingere a dreptului de proprietate reproducerea în cărți didactice, antologii, crestomații, publicații pentru cultura școlarilor, cărți de citire, compoziții, gramatică, dicționare, etc., de pasagii izoate, poezii și mici bucăți literare sau științifice în întregime sau rezumarea lor, totuși dispozițiunile acestui articol nu par a fi aplicabile în speță, de oarece almanahul „Rampa" nu constitue o carte didactică în sensul arătat de legiuitor, ci constitue o carte de popularizare a bucăților literare pentru a le face cunoscute marelui public și oricât de bună ar fi intențiunea inculpaților în urmărirea acestui scop de popularizare, ei erau obligați să dobândească autorizațiunea autorilor, textul art. 20 punctul 4 fiind de strictă interpretare și constituind o excepțiune la atingerea dreptului de proprietate artistică și literară, care nu poate fi întinsă peste marginile fixate de intenția legiuitorului. (Trib. Ilfov. S. I c. c., 6 Fev. 1926, Jur. Gen. 1927, No. 479).

CAP. III.

Opere dramatice și muzicale.

Art. 21. — **Dreptul de proprietate asupra unei opere dramatice, muzicale și coregrafice (balet, pantomime, etc.), cuprinde dreptul de a exploata prin tipărire, punerea ei în vânzare, precum și reprezentarea sau executarea ei în public.**

OBSERVAȚIUNI. — Art. 21 este aplicațiunea art. 11 din lege, care, după cum am văzut, pune principiul independenței dreptului de publicare și cel de reprezentare în materie de opere dramatice, muzicale și coregrafice.

Art. 21 arată că în această materie dreptul de proprietate cuprinde dreptul de a exploata aceste opere prin tipărire, punere în vânzare, precum și prin reprezentarea sau executarea lor în public.

Cu ocazia examinării art. 11 din lege am arătat că dreptul de publicare este dreptul autorului de a reproduce opera prin imprimare pentru ca apoi s'o pună în vânzare, iar dreptul de reprezentare sau executare este dreptul de a o reproduce prin audițiune, executând-o în public. De asemeni, am arătat în ce constau aceste drepturi în raport cu diversele moduri de publicare pe care descoperirile științifice le-au dat la iveală și cu posibilitățile care există în practică de a reprezenta aceste opere. Fiindcă toate aceste chestiuni au primit, cu acea ocazie, o amplă desvoltare, trimitem în privința lor la observațiunile de sub art. 11.

www.dacoromanica.ro

Vom insista aci numai în privința reprezentării în public a operilor dramatice sau muzicale, chestiune care este în directă legătură cu atingerile dreptului de proprietate asupra acestor opere,

Este de principiu că numai executarea care se face în public are nevoe de autorizarea autorului și că, fără aceasta, faptul constitue o atingere a dreptului de proprietate și deci o contrafacere. O executare lipsită de acest caracter este îngăduită, fiind în afară de prevederile legii.

Jurisprudența nu are un criteriu uniform pentru stabilirea caracterului public sau privat al unei executări și hotărîrile ei au fost deseori criticate de autori.

Astfel s'a decis că, întrucât legea nu înțelege să oprească decât executarea în public, înseamnă că are un caracter privat și rămâne în afară de aplicațiunea legii, executarea unei opere muzicale făcută într'o sală în care nu pot intra decât persoane care prezintă cărți de intrare nominale, iar împrejurarea că organizatorul reuniunii nu a făcut numai el aceste invitațiuni, ci a dat cărți de intrare în alb unor anumiți mandatari, obligându-i să scrie pe ele numele persoanelor ce vor invita, nu schimbă cu nimic soluția și organizatorul nu poate fi făcut răspunzător de daune față de autorul a cărui operă s'a reprezentat în aceste condițiuni.

Alte hotărîri au stabilit dimpotrivă că nu are caracter de reuniune particulară concertul dat de un cerc muzical sau o societate în prezența unor persoane, care, chiar dacă au fost nominal invitate, nu fac parte însă în nici un fel din acel cerc sau societate [1]).

In orice caz, chestiunea dacă o executare s'a făcut în public sau într'o reuniune particulară fiind o chestiune de suverană apreciere a judecătorilor de fond, scapă controlului instanței de casare.

Pentru determinarea caracterului public al unei reprezentații nu interesează că reprezentarea s'a făcut cu artiști cari fac parte dintr'un teatru cu reputație sau cu artiști ambulanți și nici că a avut loc pe o scenă cu renume sau într'un teatru cu marionete [2]).

De asemeni este indiferent că cel care organizează executarea este un întreprinzător de spectacole care exploatează un teatru în mod permanent sau a procurat accidental audițiunea operilor altuia.

In fine, nu are importanță nici modul cum s'a făcut executarea, prin orhestre fizice, aparate mecanice, piane electrice, patefoane, orgi, etc., fiindcă art. 22 nu face nici o distincție în această privință.

JURISPRUDENȚA.

INDEX

Bal 1.
cerc familiar 9 10, 11.
concert 8.
consimțimântul autorului 6.
hotel 5, 7.
paquebot 3.
producere în public 2.
reprezentare gratuită 4.
responsabilitate 5.

1. Este locul să fie considerat ca bal particular cu toate că a avut loc într'o sală a unui hotel, balul organizat de o societate pe spezele sale, în care n'au fost admise decât persoanele invitate dinainte pe baza prezentărei cărților de invitație și fără plată. (Crim. rej., 22 Ian. 1869, D. 69. I. 383).

1) G. Bry, *op. cit.*, p. 765 și dec. citate.
2) G. Bry, *op. cit.*, p. 763.

www.dacoromanica.ro

2. Un scriitor poate comunica familiei și amicilor săi în intimitate o operă care nu-i aparține, dar nu-i este permis s'o producă într'o adunare la care a invitat persoane străine, persoane care nu se cunosc, reprezentanți ai presei, într'un cuvânt când nu mai poate fi vorba de o distracție de familie, ci de o veritabilă probă în public a operei. (C. Paris, 4 Nov. 1890, D. 91. 2. 303).

3. Seratele date pe bordul unui paquebot de pasageri dintr'o clasă, cari sunt și actori și spectatori, într'un salon unde nu pot sta decât ei, nu trebuesc considerate ca un spectacol public care să îndreptățească perceperea drepturilor de autor. (Trib. Seine, 24 Dec. 1903, Huard et Mack, Rep., p. 605).

4. Greutatea audițiunilor muzicale nu împiedică aplicarea art. 3 din legea din 13—19 Ianuarie 1791, care nu permite să se reprezinte în public operile muzicale ale autorilor în viață fără consimțimântul lor. (Trib. civ. d'Avesnes, 4 Mart. 1904, D. 1905 1. 339).

5. Faptul de a executa în hall-ul unui hotel, fără autorizarea autorului niște opere muzicale necăzute încă în domeniul public, constitue delictul de contrafacere, întrucât acest hall, putând fi frecventat de orice consumator, chiar străin de hotel, trebue considerat ca un teatru în sensul legii.

Această executare face responsabil de delictul de contrafacere pe directorul hotelului, care a angajat pe muzicanți, iar nu pe administratorul girant al Societății în comandită pe acțiuni, căreia aparține hotelul. Societatea este însă răspunzătoare civilmente de delictul comis de directorul hotelului. (Trib. com. Nice, 11 Mai 1904, D. 1908. 2. 414).

6. Dreptul autorilor nu consistă numai în a fixa condițiunile consimțimântului lor la reprezentarea operei, dar și de a refuza reprezentarea când cred nimerit. Acest drept ar dispare dacă terții ar avea dreptul să reprezinte opera fără consimțimântul prealabil al autorului sau chiar contra voinței sale, oferindu-i în urmă o despăgubire. (Trib. com. Grenoble, 2 Iun. 1920, Dr. d'aut. 1923, p. 22).

7. Când proprietarul unui hotel a dat unui terțiu sala hotelului pentru concerte și baluri, cu care ocazie s'au executat diferite opere muzicale, care fac parte din repertoriul societății autorilor și nu sunt căzute în domeniul public, acest proprietar trebue considerat coautor sau complice și făcut responsabil de daune față de societate, dacă aceasta a încunoștiințat pe proprietar să nu tolereze execuțiuni muzicale în sala hotelului, execuțiuni pe care a refuzat să le autorize. (Trib. civ. Gironde, 18 Iul. 1927, D. H. 1927, 567).

8. Concertele, seratele artistice și alte reuniuni organizate de cercuri, cazinouri, etc., sunt accesibile unui prea mare număr de persoane pentru a putea fi considerate ca intrând în cadrul familiei sau al casei. Prin urmare, astfel de reuniuni, în măsura în care interesează dreptul de autor, trebuesc considerate ca reprezentațiuni sau execuțiuni publice, chiar dacă au loc în localurile societății organizatoare fără taxă de intrare și chiar dacă publicul este limitat la membrii societății, familiile și invitații lor. (C. sup. ung., 2 Fev. 1930, Dr. d'aut. 1930, p. 21).

9. Prin cercul obișnuit al unei familii, în sensul art. 10 al legii dreptului de autor trebue să se înțeleagă membrii aceleiași familii uniți prin legătură de sânge și conviețuire. Nu se poate considera ca o executare în cerc familiar, executarea operilor muzicale la un bal în prezența aproximativ a 30 persoane, în mare parte străine de familie, chiar dacă balul are loc într'o casă particulară.

Executarea dată într'un cerc familiar e o excepție la norma caracterului general, legea trebuind să fie interpretată în sensul său riguros, logic și literar. (Pret. Carpi, 26 Nov. 1930, Il dir. di aut. 1931, p. 86).

10. Concepțiunea de cerc obișnuit familiar în sensul art. 10 al legii dreptului de autor, nu se poate mărgini la mediul persoanelor unite prin legături de sânge sau trăind în aceiași familie, el trebue însă extins și la acele persoane, care, din cauza intimității sau a altor raporturi, participă la viața familiară, ca „quasi parenti" după concepția latină. (C. Veneția, 9 Sept. 1931, Il dir. di aut. 1931, p. 491).

www.dacoromanica.ro

11. Concepția de cerc obișnuit de familie, conform art. 10 al legii dreptului de autor, nu se restrânge numai la componenții familiei, ci cuprinde însă și pe toți aceia care din cauza intimității, amiciției sau alte cauze participă la viața familiei.

Elementele importante ale caracterului public al unei execuții care are loc în sânul familiei, sunt: prezența persoanelor streine, locul de întâlnire, numărul și calitatea persoanelor ce iau parte și felul relațiunilor. Pentru determinarea acestui caracter are importanță, de altfel, și felul de viață al familiei, cum și activitatea care se desvoltă în mod normal în această familie. (Cas. it. 17 Fev. 1932, Il dir. di aut. 1932, p. 134).

Art. 22. — **Constitue o atingere a acestui drept de proprietate:**

1. Editarea, reprezentarea sau executarea în public a unei opere dramatice, muzicale, sau coregrafice, fără autorizarea autorului;

2. Tipărirea sau reprezentarea în public, în mod parțial, de acte sau scene separate după operele dramatice, sau tipărirea sau executarea în public de aranjamente, transcripțiuni sau extrase de pe operele muzicale sau coregrafice;

3. Reproducerea neautorizată a operelor muzicale pe plăci de gramofoane, suluri și orice alte piese destinate instrumentelor de reproducere mecanică a sunetelor;

4. Reproducerea în total sau în rezumat a unei opere dramatice sau a libretului unei opere muzicale sau coregrafice prin mijlocirea filmelor de cinematograf sau prin orice alte procedee și mijloace mecanice de reproducere.

OBSERVAȚIUNI. — **Editarea fără autorizare.** Am văzut în articolul 21 că dreptul de proprietate al autorului asupra unei opere dramatice, muzicale și coregrafice constă în dreptul de a exploata opera prin tipărire, executare sau reprezentarea ei în public.

In articolul 22 legiuitorul se ocupă de cazurile în care se aduce o atingere a dreptului de proprietate artistică. In primul rând constitue o atingere a dreptului de proprietate artistică, editarea operii fără autorizarea autorului. Pentru a se aduce o atingere dreptului autorului nu-i necesar să se editeze în întregime opera; tipărirea numai în mod parțial de acte sau scene separate după operile dramatice, sau tipărirea de extrase, aranjamente, trascripțiuni, etc., după operile muzicale sau coregrafice fără autorizarea autorului constitue o atingere a dreptului de proprietate.

Simplele reproduceri după rolurile artiștilor sau ale partițiunilor muzicale pentru uzul artiștilor sau ale executanților orali sau instrumentali constituesc atingeri aduse dreptului de proprietate al autorului, dacă folosirea lor se trece de către reproducători altor persoane prin închiriere sau vânzare.

Noțiunea de editare a unei opere muzicale trebue mărginită numai la imprimările pe hârtie sau trebue întinsă și la orice alte materiale?

Datorită progresului științific noțiunea de editare s'a extins de la imprimările pe hârtie și la imprimările pe diferite materii. Astfel s'a stabilit de doctrină și jurisprudență că imprimarea pe discurile de gramofon, pe pelicula filmului sonor, constituesc adevărate editări [1]). Ceiace caracterizează o editare este materializarea operii

1) Jean Rault, *op. cit.*, p. 402, 407, 408, 409, 414; Barbu Scondăcescu, *notă*, *Pand. rom.* 1933. 2, p. 127; Cas. pol., 13 Jun. 1931, *Dr. d'aut.* 1931, p. 119; *Dr. d'aut.* 1931, p. 5; *Dr. d'aut.* 1931, p. 101; Curtea supremă germană (Reichsgericht), 5 Apr. 1933, *Inter-Aut.* 1933, p. 526—528, 539—543, 554—561; *Der Schaffende Musiker*, 1933, No. 32; *Gema Nachrichten* 1933, No. 57; Curtea elvețiană, 16 Fev. 1932, *Inter-Aut.* 1931, p. 82; Cas. ungară, 23 Dec. 1932, *The Performing Right Gazette* 1933, p. 155; P. Poirier, *Il. diritto di autore* 1932, p. 21; Gaston Lagarde, *notă*, Sir. 1931. 1. 163.

www.dacoromanica.ro

în timp pe o anumită materie și reproducerea ei în mai multe exemplare. Ori, atât în cazul unei imprimări pe hârtie, cât și al unei imprimări pe disc de gramofon, sau pe pelicula filmului sonor, opera se materializează prin semne, după natura reproducerii, și se multiplică după discul sau filmul negativ în mai multe exemplare, așa după cum se procedează și în cazul imprimării pe hârtie [1]). Imprimările pe discuri de gramofon și pe pelicula filmului sonor sunt — am putea spune — superioare tipăririi pe hârtie, fiindcă redau opera imprimată sonor, necerând pentru cunoașterea ei o pregătire specială, cum ar fi în cazul descifrării unor note muzicale, ci numai posedarea unui aparat de gramofon.

Reproducerea pe plăci de gramofoane și suluri, etc. In aliniatul 3 de sub art. 22, legiuitorul se ocupă de reproducerea operelor muzicale pe plăci de gramofoane, suluri și orice alte piese destinate instrumentelor de reproducere mecanică a sunetelor, supunându-le autorizării prealabile a autorilor. Fără discuțiune legiuitorul a omis să spună că și imprimarea unui libret pe un disc de gramofon trebue să fie supusă în prealabil autorizării autorului. De altfel, într'o măsură, intențiunea legiuitorului este lămurită în sensul că a înțeles să extindă protecțiunea și asupra imprimării libretului muzical, fiindcă în aliniatul 4 de sub același articol interzice reproducerea fără autorizarea autorului, a libretului muzical prin mijlocirea filmelor de cinematograf cum și prin orice alte procedee și mijloace mecanice de reproducere și e fără discuțiune că reproducerea pe un disc de gramofon este o reproducere mecanică.

Se numesc instrumente de reproducere mecanică a sunetelor, acele instrumente destinate să reproducă arii sau cuvinte, cântece, bucăți literare, grație unui dispozitiv mecanic care înlocuește pe executant, cântăreț sau lector. Cuvintele, ariile reproduse au fost în prealabil înregistrate pe un cilindru, pe un disc sau pe un rulou, grație unui sistem de perforație, punctuație, sau prin mijlocul vibrațiilor emise printr'un instrument de muzică.

Pentru realizarea unui disc trebue îndeplinite mai multe operațiuni și anume: a) *Prepararea*, care constă în alegerea operii și în adaptarea ei la reproducerea pe disc; b) *Inregistrarea*, cuprinzând operația technică de imprimare a operii pe disc și supunerea probei autorului. Operația aceasta este de altfel și în interesul editorului, fiindcă îl apără de obiecțiunile ce autorul le-ar ridica în viitor cu privire la modul de înregistrare, în baza dreptului său moral. Se știe că o reproducere defectuoasă poate aduce autorului grave atingeri de ordin moral. c) *Operația editării*, propriu zisă, care constă în multiplicarea discurilor după cel original și desfacerea lor.

Autorizarea dată de autor pentru adaptarea, înregistrarea și editarea operii sale nu dă dreptul cesionarului să autorize executările în public după discuri. Nimeni nu poate executa în public sau răspândi prin radiodifuziune sau prin orice alt mijloc de difuzare opera înregistrată pe disc, fără autorizarea autorului.

Reproducerea prin mijlocirea filmelor de cinematograf. Legiuitorul prin art. 22 al. 4 consideră ca atingeri aduse dreptului de proprietate reproducerea operelor dramatice sau a libretului unei opere muzicale sau coregrafice prin mijlocirea filmelor de cinematograf sau prin orice alte procedee și mijloace mecanice de reproducere.

Legiuitorul nostru n'a putut viza la data întocmirii legii decât posibilitățile de realizări technice din acel timp și anume reproducerea prin ajutorul filmelor mute; nu s'a putut gândi și la filmul sonor vorbitor, ce a apărut deabia în preajma anului 1927.

Realizarea unui film mut, o succesiune de fotografii reprezentând adaptarea unei opere dramatice, roman, sau nuvelă, este o chestiune mai mult de ordin technic.

---

1) Vezi observațiile de sub art. 11 și 17.

www.dacoromanica.ro

Se înregistrează pe un film acțiunea interpretată de artiști după un scenariu cinematografic, se developează apoi filmul după procedeele technice de developare fotografică, și se obține astfel un clișeu, un film original negativ, după care se scot copii după necesități. Pentru obținerea scenariului cinematografic, dintr'o operă dramatică, roman sau nuvelă, trebuie să se obțină autorizarea autorului operii originale, condițiune ce o impune și legiuitorul nostru în art. 22 al. 4. Fiind vorba de un film mut, cu cerințele sale deosebite de ale unui teatru, adaptarea diferă mult de opera originală.

Apariția filmului sonor vorbitor pune însă în domeniul proprietății artistice nenumărate probleme de drept și face obiectul diferitelor studii științifice și juridice. De determinarea naturii juridice a imprimării filmului sonor depinde soluționarea diferitelor raporturi dintre autori, editori și organizatori de spectacole cinematografice [1]).

Filmul sonor vorbitor se împarte din punctul de vedere al realizării în două categorii. In prima categorie atât vorbirea cât și muzica se găsesc imprimate separat de imagini și anume pe discuri de gramofon puse în mișcare odată cu rularea filmului de același aparat. Acțiunea filmului și mișcarea persoanelor sunt în concordanță (sincronizate) cu sunetele și vocile aflate pe disc și se reproduc concomitent, astfel ca mișcarea gurii, a gesturilor și mișcările actorilor să corespundă perfect cu vocea și sunetele imprimate pe plăci.

In a doua categorie intră filmul vorbitor sonor propriu zis, care poate fi la rândul său numai sonor, sau numai vorbitor, sau vorbitor sonor, forma cea mai uzitată.

Operația înregistrării optice a filmului sonor vorbitor are loc în modul următor: Sunetele ce au loc prin vorbire, muzică sau prin orice alt mod, înaintea unui microfon fac să varieze intensitatea unui curent electric care acționează asupra unui tub Geisler în care se află un gaz rarifiat. Variația curenților electrici face ca gazul să ia diferite aspecte luminoase ce au ca efect să impresioneze un film sensibil ce se găsește după un ecran. In acest fel se obține clișeul negativ original al filmului, după care, prin mijloace technice, se scot copii pozitive după necesități, copii ce se utilizează la exploatarea filmului sonor vorbitor.

Pentru a face perceptibile auzului și văzului fenomenele sonore și imaginele imprimate pe pelicula filmului sonor se supune banda filmului acțiunei razelor electrice, care influențate de diferențele de umbră și lumină acționează asupra unei celule de selenium. Aceasta posedând o conductibilitate electrică mai mult sau mai puțin mare, după intensitatea luminii ce o primește, produce într'un curent electric variații, care, amplificate prin lămpi speciale, pune în mișcare haut-parleur-ul și ne redă sunetele și vorbirea imprimată.

Particularitatea filmului sonor constă în materializarea pe aceiași bandă a operațiunilor de reproducere și reprezentare.

Autorul după ce a autorizat reproducerea operii sale pe un film sonor, este în drept să ceară editorului în virtutea dreptului său moral, ca expresiunea gândirii sale să fie reprodusă cât mai exact, ori care ar fi mijloacele de realizare ale filmului. Menționăm în special un principiu nou care rezultă din reunirea elementelor luminoase

---

1) Dr. Wenzel Goldbaum, *Tonfilmrecht*; Dienstag-Elster, *Handbuch des deutschen Theater-Film-Musik und Artisten-Rechts*; W. Goldbaum: *Berner Übereinkunft*; Hoffmann W., *Über den Tonfilm. Grur.* 1929, 1003; Hoffmann W., *Bildfunk, Tonfilm und Tonbild*, J W., 1929, 1179; Elster A, *Tonbild und Bildfunk*, Arch. f. Urh. R. 2, 255; Rudloff, *Urheberrechtsfragen des Tonfilms*, Arch. f. Urh. R. 3, 459; Caro, *Die Welt des Urheberrechts und das Tonfilmproblem*, Arch. f. Urh. R. 4, 105; Hubert Devillez, *L'oeuvre cinématographique et la propriété artistique*; J. Rault, *Le contrat d'édition en droit francais*, p. 402 și urm.; Marotte, *De l'application des droits d'auteurs et d'artistes aux oeuvres cinématographiques et cinéphoniques*, Th. 1930; Marc. Escholier, *Le phonographe et le droit d'auteur*, p. 147.

www.dacoromanica.ro

și sonore fixe pe peliculă într'un raport constant de desfășurare în timp și în spațiu și anume dreptul pentru autor de a cere să se respecte riguros sincronizarea, fără de care opera s'ar găsi complect desfigurată. De pildă, s'ar putea ca în cazul traducerilor în limbi străine al dialogului sau al cântului, păstrându-se imaginile operii originale, mișcările gurii actorilor să nu mai corespundă cuvintelor pronunțate, ceia ce ar avea de efect devalorizarea operii.

In ceia ce privește drepturile pecuniare autorul este singur în drept să autorize reproducerile, reprezentările, executările și traducerile operei sale.

Drepturile de proprietate artistică asupra unui film sonor aparțin creatorilor intelectuali ai filmului, adică acelor cari au concurat la crearea operii cinematografice ca subiect, peripetii, dialog și muzică.

Reproducerea unui film sonor în public după unii autori germani nu-i altceva decât prezentarea unei executări [1]).

Legea noastră nedistingând între o executare făcută direct prin artiști și o reproducere sau repetiție mecanică a unei executări, trebue să considerăm orice reproducere publică prin ajutorul dispozitivelor mecanice ca o executare publică.

Executarea unei compoziții muzicale prin mijlocul filmului sonor este o executare publică în sensul legii și ea nu poate avea loc fără autorizarea autorului.

Autorizarea dată pentru reprezentarea sau executarea operii în public este distinctă de autorizarea dată pentru adaptarea sau înregistrarea operii pe pelicula filmului, pentru fiecare trebuind să se obțină autorizarea autorului [2]).

Reprezentarea și executarea în public. — *Generalități.* Prin reprezentarea unei opere în public, trebue să înțelegem — spune Calmels [3]) — orice reproducere a unei opere în public cu ajutorul vorbei și al gestului, iar prin executarea unei compoziții muzicale în public, se înțelege reproducerea acelei opere în fața spectatorilor, de către orchestre fizice sau prin mijlocirea unui aparat de reproducere mecanică a sunetelor.

Operile susceptibile de reprezentare sunt operile dramatice, operetele, revistele, operele coregrafice, iar de executare în public, operele muzicale.

Executarea unei compoziții muzicale în public, sau reprezentarea unei opere dramatice, oricât de puțin însemnată ar fi aria executată sau opera dramatică reprezentată și oricare ar fi locul de reprezentare sau executare, este subordonată autorizării autorului.

Fundamentul dreptului de reprezentare sau executare în public își găsește justificarea în primul rând în dreptul moral care îndreptățește pe autor să se opună la orice executare sau reprezentare imperfectă sau defectuoasă a operii. Dacă în cazul editării controlul autorului se exercită odată pentru toate exemplarele tipărite, în cazul executării sau al reprezentării, el trebue să se manifeste din contra pentru fiecare executare sau reprezentare în parte.

---

1) Willy Hoffmann, în J W. 1929, p. 1179—1181 ; Alexander Elster, în *Archiv für Urheberrecht*, t. II, p. 255 ; Roeber, *Filmrecht*, 1933, p. 6 și urm ; Caro, în *Archiv für Urheberrecht*, t. IV, p. 105 și urm.

2) Jean Rault, *op. cit.*, p. 403, 404 ; Vaunois, Geoffroy și Darras, *op. cit.*, Ch. VI, Div. P, Princ. 14 ; Ch. I, Div. D, Princ. 32 ; W. Goldbaum, *Tonfilmrecht*, p, 14 și urm. ; Barbu Scondăcescu, *notă*, *Pand. rom.* 1933. II. 127 ; Cas. pol., 13 Iun. 1931, *Dr. d'aut.* 1931, p. 119 ; *Dr. d'aut.* 1931, p. 101 ; Curtea supremă germană (Reichsgericht), 5 Apr. 1933, *Inter-Aut.* 1933, p. 526—528, 539—543, 554—561 ; *Der Schaffende Musiker* 1933, No. 32 ; *Gema Nachrichten*, 1933, No. 57 ; Cas. elvețiană, 16 Fev. 1932, *Inter-Aut.* 1931, p. 82 ; Cas. ungară, 23 Dec. 1932, *The Performing Rigt Gazette*, 1933, p. 155 ; P. Poirier, *notă*, *Il. dir. di aut.* 1933, p. 121 ; Gaston Lagarde, *notă*, Sir. 1931. I. 163 ; Ed. Mack, *notă*, *Ann. prop. ind.* 1906, p. 101 ; *Contra* : C. Pau, 18 Nov. 1904, *Ann. prop. ind.* 1906, p. 101.

3) Calmels, *De la propriété et de la contrefaçon des oeuvres de l'intélligence*, p. 225.

www.dacoromanica.ro

In al doilea rând, dreptul de reprezentare sau executare își are justificarea în justa remunerare a muncii autorului, care trebue să participe la orice beneficiu rezultat din folosirea operelor sale.

Dreptul de reprezentare sau executare în public al unei opere dramatice sau muzicale e distinct de dreptul de editare, fiecare din ele putând forma obiectul unui contract separat de cesiune [1]).

Dreptul de reprezentare și executare în Franța. Inrudirea legii noastre cu cea franceză, cum și faptul că ne-am folosit de o însemnată jurisprudență franceză în materie, ne obligă a schița cum se prezintă acest drept în Franța. Principiul necesității obținerii autorizării prealabile a autorului pentru reprezentarea în public a unei opere dramatice sau a unei compoziții muzicale este consacrat de jurisprudența franceză, care s'a bazat pe două texte: articolul 3 al legii din 1791, după care: „operile autorilor în viață nu pot fi reprezentate pe scena vreunui teatru în tot ținutul Franței, fără consimțimântul formal sau scris al autorilor, și articolul 428 din Codul penal reprodus și de codul nostru sub articolul 342: „Orice director, orice întreprinzător de spectacole, orice asociație de artiști care va reprezenta pe scena unui teatru lucrări dramatice cu călcarea legilor și regulamentelor privitoare la proprietatea autorilor se va pedepsi cu o amendă dela 50 fr. până la 500 și cu confiscarea rețetelor".

Fixarea jurisprudenții în ceiace privește execuțiile muzicale în public s'a făcut cu foarte mari greutăți, din cauza termenilor articolului 428. S'a susținut, în adevăr, că termenii de opere dramatice nu pot fi extinși și în domeniul muzical, fără să se denatureze textul [2]).

După oarecari ezitări, jurisprudența franceză s'a fixat în sensul că dispozițiunile articolului 428 c. pen. fr. trebuesc extinse și la executarea compozițiilor muzicale în public. Pouillet, exponentul acestei doctrine, a susținut că „legea vorbind de opere dramatice, a înțeles să cuprindă toate operile mici sau mari, care sunt reprezentate, adică executate înaintea publicului [3]).

Tot prin interpretarea extinctivă a articolului 428 c. p. fr. jurisprudența franceză a stabilit că prin denumirea de teatru trebue înțeles orice loc public unde are loc reprezentarea, iar prin opere dramatice orice opere intelectuale care pot forma obiectul unei reprezentări [4]).

După majoritatea autorilor [5]), interpretarea articolului 428 c. p. fr. e de altfel conformă și cu conținutul articolului 3 al legii din 13 Ian. 1791 prin a cărui expresiune generică „operile autorilor" trebuesc înțelese și operile pur muzicale.

Forma autorizării. Legiuitorul nostru obligă pe cei ce vor să reprezinte o piesă dramatică sau coregrafică sau să execute o compoziție muzicală în public să obțină în prealabil autorizarea autorului. In Franța, chiar dacă legiuitorul cere ca consimțământul autorului să fie formal și scris, doctrina și jurisprudența sunt totuși de acord că el poate fi și verbal, însă, ori cum ar fi, trebue obținut înaintea reprezentării sau executării și aceasta este esențial [6]).

---

1) Vezi observația de sub art. 11.

2) G. Huard, *Propriété littéraire et artistique*, p. 186, 188.

3) Pouillet, *op. cit.*, 748, 799, 814 și urm.; Gastambide, *op. cit.*, No. 270; Nion, *op. cit.*, p. 60; *Dalloz, Rep, V, Prop, litt.*, No. 279.

4) Cas. fr., 16. Dec. 1854, D. 55. 1. 44; C. Riom, 23 Fev. 1859, *Ann. prop. ind.* 1859, p. 60; C. Rennes, 26 Dec. 1867, *Ann. prop. ind.* 1867, p. 69; C. Paris, 2 Mart. 1876, *Ann. prop. ind.* 1876, p. 76—109, citate de Pouillet, *op. cit.*, No. 801—802.

5) Pouillet, *op. cit.*, No. 747.

6) Pouillet, *op. cit.*, p. 782 și 804; Gastambide, *op. cit.*, p. 247; G. Bry, *op. cit.*, p. 767.

www.dacoromanica.ro

In legea noastră nu se face nici o distincție, astfel că socotim că în principiu nu e nevoe de o autorizație scrisă. Totuși e de recomandat, spre a evita orice echivoc, ca autorizarea autorului să se obțină totdeauna în scris.

Plata drepturilor de autor după reprezentare sau executare, nu schimbă întru nimic existența delictului comis, după cum nici refuzul autorului de a autoriza reprezentarea operii, nu poate fi înlăturat în consecințele lui prin consemnarea anticipată a drepturilor de autor. „Dreptul autorului, spune Curtea de Casație franceză [1]), consistă nu numai în a fixa condițiunile consimțimântului reprezentării operii sale, ci și de a-l refuza, dacă găsește de cuviință".

Autorizarea dată de autor trebue să cuprindă toate condițiunile pe care el le găsește necesare. Așa, în cazul reprezentării unei opere dramatice, dramatico-muzicale sau coregrafice, autorul poate condiționa autorizarea sa de alegerea interpreților, fixând numărul reprezentărilor, punerea în scenă și redevența ce i se cuvine din rețetele obținute. De altfel aceste condițiuni, atât în cazul reprezentării operelor dramatice cât și al executărilor de compozițiuni muzicale, sunt unificate prin acțiunea Societăților de autori și compozitori, împuternicite [2]) să urmărească reprezentările și executările ilicite, să autorize și să perceapă drepturile rezultate din executările și reprezentările în public ale operilor lor.

Proecțiunea pe ecran a unui film sonor, vorbitor sau mut. Aceste proecțiuni constituesc reprezentări în spiritul textului, fiindcă prin proecțiunea filmului nu se face altceva decât se redă iluzia vieții și a mișcării ca și într'o operă de teatru. Jurisprudența franceză, șovăitoare la început în caracterizarea proecțiunii unui film, s'a fixat definitiv dela 1912, în sensul că proecțiunea unui film mut pe ecran constitue o reprezentare [3]). Această jurisprudență creată pentru filmul mut poate fi invocată *a fortiori* când e vorba de filme vorbitoare. „Filmul sonor — spune Escholier — suprapunând sunetele imaginelor, reproduce nu numai jocul actorilor, însă și vocea lor. Efectul obținut este deci identic pe ecran ca și pe scenă" [4]).

Editorul unui film sonor nu poate ceda unui terțiu dreptul de adaptare al acțiunei, precum nici dreptul de proecțiune al filmului pe ecran, aceste drepturi fiind rezervate autorului [5]).

Dacă însă între autor și editor intervine o convențiune prin care editorul devine cesionarul întregului drept de autor (dreptul de editare și de reprezentare în public), soluția contrară se impune [6]).

Reprezentarea operelor dramatice. — *Raporturile dintre autori și directori de teatre.* Reprezentarea unei opere dramatice implică anumite formalități premergătoare reprezentării, cum și anumite obligațiuni din partea directorilor de teatre și a autorilor (repetarea piesei, condițiunile de reprezentare, etc.) In ceiace privește teatrele naționale și operele române, legiuitorul a prevăzut anumite norme pentru recepția pieselor, pentru repetarea și pregătirea reprezentării, cum și redevențele ce se cuvin autorilor, prin legea pentru organizarea și administrarea teatrelor naționale și controlul spectacolelor în România [7]), legea pentru organizarea pe baze autonome a teatrelor

---

1) D. 1872. 1. 332.

2) Art. 4 și 18 din Statutele Societății Compozitorilor Români; art. 4, 6, 18, 19, 20 și 21 ale Soc. Autorilor, Compozitorilor și Editorilor din Paris.

3) C. Paris, 17 Mai 1912, Sir. 1913. 2. 146; C. Paris, 10 Nov. 1909, Pand. fr. 1910. 2. 257.

4) Marc. Escholier, *Le Phonographe et le droit d'auteur*, p. 147.

5) Vezi supra doctrina și jurisprudența de sub. „Reproducerea prin mijlocirea filmelor de cinematograf", p. 144.

6) Jean Rault, *op. cit.*, p. 404.

7) Publicată în M. Oficial, No. 67 din 21 Martie 1926.

www.dacoromanica.ro

naționale și operelor române din 10 Iulie 1930 [1]), cu modificările aduse prin legea din 25 Martie 1931 și legea din 22 Iulie 1931 [2]).

Astfel prin legea din 1930, recepționarea unei opere dramatice se face de către un comitet de lectură. Reprezentarea unei opere dramatice chiar dacă opera e primită să figureze în repertoriul unui teatru național, poate fi amânată din considerațiuni financiare, technice sau de ordine publică timp de două stagiuni [3]). După trecerea celor două stagiuni, dacă opera nu-i reprezentată, autorul are dreptul la o despăgubire echivalentă cu tantiemele a 10 reprezentațiuni după media bugetară în curs. Dacă opera e dramatico-muzicală nu poate fi amânată decât o singură stagiune, după care reprezentarea ei devine obligatorie.

In schimbul reprezentării, autorii dramatici originali primesc din partea teatrelor o tantiemă de 15% asupra rețetei serale.

In ceiace privește numărul reprezentărilor, legea impune ca o piesă originală nouă să se reprezinte cel puțin de trei ori în prima săptămână și apoi cel puțin de două ori în a doua săptămână, dacă media ultimelor reprezentațiuni nu va fi scăzut sub rețeta bugetară seral fixată prin buget pentru stagiunea în curs (art. 65).

Cât privește distribuirea rolurilor ea se va face de acord cu autorul, însă numai în cazul pieselor sau operelor originale (art. 24 al. d).

Legea din 1926 impune oricărui director de trupă sau întreprinzător de spectacole ca înainte de începerea reprezentării să depună la primăria respectivă o copie după autorizațiunea dată de autor sau de împuternicitul acestuia, certificând conformitatea ei cu originalul. In lipsa acestei autorizațiuni, directorii teatrelor naționale în orașele lor și primarii în celelalte localități sunt obligați a opri reprezentarea unei piese.

Am arătat mai sus că legiuitorul s'a ocupat numai în treacăt de normele de reprezentare a unei opere dramatice, sau dramatico-muzicale într'un teatru sau operă națională. De reprezentarea operelor în teatrele particulare sau de întreprinzători ocazionali, legiuitorul însă nu s'a ocupat.

Vom fi deci nevoiți să apelăm pentru tranșarea diferitelor raporturi dintre autori și directorii de teatre, la jurisprudența și doctrina străină.

Intervenirea unui contract de reprezentare între autor și director de teatru, impune din partea autorului anumite obligațiuni și anume:

a) Să predea manuscrisul sau o copie după el directorului de teatru. Predarea manuscrisului nu poate împiedica pe autor — afară de convenție contrarie — să-și publice opera, dreptul de reprezentare fiind distinct de dreptul de publicare.

b) Să nu împiedice reprezentarea piesei. O chestiune discutată e dacă autorul unei opere aflată în stare de manuscris și neprezentată încă poate împiedica reprezentarea după ce a autorizat-o.

După unii autori [4]), de îndată ce a intervenit un contract între autor și un director de teatru, prin care acesta din urmă este autorizat să reprezinte o operă, autorul nu mai poate reveni asupra deciziei sale, pe motiv că se teme de un insucces. După alții [5]) însă autorul e în drept să oprească reprezentarea piesei, chiar dacă repetițiile sunt începute și s'au făcut pregătiri de reprezentare. E în joc dreptul moral al autorului căruia trebue să i se dea preferință.

---

1) Publicată în M. Oficial, No. 151 din 1930.
2) Publicată în M. Oficial, No. 167 din 1931.
3) O stagiune e socotită dela 1 Septembrie la 1 Iunie a anului următor.
4) Piola *op. cit.*, p. 116; Pouillet, *op. cit.*, No. 788; Vidari, *Corso di diritto comm.* t. IV, p. 179.
5) Stolfi, *op. cit.*, p. 442.

www.dacoromanica.ro

Fără discuțiune că autorul rămâne obligat să despăgubească pe directorul teatrului de toate daunele încercate (damnum emergens și lucrum cessans) prin faptul opririi reprezentării.

Modificarea operii. In regulă generală opera trebue reprezentată după manuscrisul predat directorului de teatru. Autorul poate însă în cursul repetițiilor să aducă modificări operii, cu condiția ca aceste modificări să nu amâne la infinit reprezentarea piesei [1]).

Drepturile autorului. Autorul are dreptul să asiste la repetiții și să aleagă interpreții operii sale.

Chestiunea de a se ști dacă autorul este obligat să asiste la repetiții sau dacă aceasta e numai o facultate pentru el, este discutabilă. După Pouillet [2]), autorul are dreptul și obligația în acelaș timp să asiste la repetiții spre a indica actorilor sensul adevărat al acțiunei, sau chiar de a suprima sau corija anumite pasagii. Un autor care refuză sau neglijează să ia parte la repetiții, nu poate cere daune pentru amânarea reprezentării piesei. După Stolfi [3]) asistarea autorului la repetiții, nu-i o obligațiune, ci o simplă facultate.

Autorul este în drept să aleagă interpreții operii sale. Fără discuțiune că pretențiunile sale trebuesc mărginite numai la personalul de care dispune teatrul, afară de convențiune contrară [4]). Acest drept afirmat pentru prima oară în Franța [5]) este recunoscut astăzi de jurisprudența și doctrina tuturor țărilor.

Obligațiunile și drepturile directorului de teatru. Directorul de teatru care a primit o operă în manuscris pentru reprezentare, e obligat să n'o divulge înainte de reprezentare, s'o reprezinte, să respecte drepturile personale ale autorului și să plătească redevența cuvenită.

Dacă obiectul contractului de reprezentare este o operă inedită și nereprezentată încă, direcția teatrului n'o poate divulga, publicând-o parțial sau făcând un comentariu asupra ei, drepturile de publicare parțială sau totală aparținând autorului.

Principala obligațiune a directorului de teatru este să reprezinte opera. Spre a atinge acest scop este nevoe de :

a) Copierea rolurilor pentru a fi distribuite artiștilor ;

b) Pregătirea spectacolului, cum ar fi mobilarea scenei, decorurile, vestmintele artiștilor, toate acestea trebuind să fie făcute de acord cu autorul.

In lipsa unor stipulațiuni speciale, autorul nu poate cere directorului de teatru alte decoruri decât pe acelea pe care le posedă direcțiunea și refuzul directorului de a-i furniza altele nu îndreptățește pe autor să-și retragă piesa [6]).

c) Să facă repetițiile necesare, astfel ca reprezentarea piesii să fie corect făcută. Fără discuțiune că este în interesul autorului cât și al directorului de teatru ca piesa să fie reprezentată în cele mai bune condițiuni. In caz de dezacord între autor și directorul de teatru, rămâne tribunalului să hotărască.

d) Să permită autorului să asiste la repetițiile operii spre a îndruma pe artiști asupra interpretării ce dorește să dea diferitelor roluri [7]).

e) Să fixeze ziua primei reprezentări în termenul convenit [8]) sau, dacă nu-i nici un termen stabilit să o reprezinte în ordinea de admiterea ei în repertoriul teatrului

---

1) Stolfi, *op. cit.*, p. 444.
2) Pouillet, *op. cit.*, No. 770, p. 758.
3) Stolfi, *op. cit.*, p. 445.
4) Pouillet, *op. cit.*, No. 768, p. 757 ; Stolfi, *op. cit.*, t. II, p. 52.
5) Stolfi, *op. cit.*, t. II, p. 445 ; C. Paris, 28 Apr. 1910, *Ann. prop. ind.* 1910, p. 191.
6) Pouillet, *op. cit.*, No. 772 ; Renouard, *op. cit.*, t. II, p. 337 ; Stolfi, *op. cit.*, t. II, p. 449.
7) Stolfi, *op. cit.*, t. II, p. 451.
8) Pouillet, *op. cit.*, No. 773 ; Vivien și Blanc, *Législation des théâtres*, No. 412.

www.dacoromanica.ro

pentru stagiunea în curs. O piesă se consideră căzută, după unii autori [1]), după a treia reprezentare; după Pouillet aceasta e o chestie de fapt, care după împrejurări îndreptățește pe autor să retragă piesa după prima reprezentare, după cum și directorul poate să refuze reprezentarea ei a doua oară [2]). Odată piesa căzută, contractul se găsește reziliat de plin drept.

Dacă contractul nu fixează numărul reprezentărilor, directorul este singur în măsură să aprecieze momentul scoaterii de pe afiș. S'ar putea spune că numărul reprezentărilor depinde de succesul piesii și ea trebue reprezentată atât cât poate aduce autorului și directorului beneficii mulțumitoare.

Se poate întâmpla ca reprezentările să fie reluate în cursul aceleiași stagiuni. In acest caz nu mai e necesar să se obțină o nouă autorizare a autorului. In regulă generală autorizarea unei piese se dă pe tot cursul stagiunii, așa că directorul poate relua reprezentarea ori de câte ori o socotește oportun [3]).

Direcția trebue să respecte drepturile personale ale autorului. După cum am văzut, direcția nu poate modifica titlul operii, nu poate omite numele autorului sau să divulge numele său dacă autorul vrea să se servească de un pseudonim [4]) sau să păstreze anonimatul. Directorul nu poate reprezenta piesa parțial [5]) sau să-i aducă modificări sau adăogiri, chiar dacă ele sunt făcute pentru a corespunde gustului publicului și pentru asigurarea succesului; el e obligat să reprezinte piesa, așa cum se găsește în manuscris sau în ediția convenită [6]).

Direcția trebue să plătească drepturile de autor convenite. Fixarea tantiemelor depinde, după principiile generale, de convenția părților. Am văzut că în ceiace privește Teatrele Naționale, legea asigură o tantiemă de 15% din rețetele serale. Prin uz cota tantiemelor de achitat variază dela 8%—15% după importanța operii. Perceperea redevențelor este asigurată prin intervenția Societăților de autori, care se conduc după aceleași norme în ceiace privește fixarea cotelor.

In fine, Direcțiunea este obligată să restitue manuscrisul autorului în starea în care l-a primit.

In ceiace privește rolurile extrase pentru artiști, ele pot rămâne asupra teatrului, însă ele nu pot fi întrebuințate decât în interesul teatrului.

Drepturile Direcției. Pentru a cunoaște drepturile direcției trebue să stabilim mai întâi durata și întinderea dreptului de reprezentare transmis.

In regulă generală prin autorizarea de reprezentare a unei piese dramatice nu se cedează dreptul de reprezentare publică, care ar implica exclusivitatea. Autorul rămâne și mai departe titularul dreptului de reprezentare, însă este obligat să nu autorize reprezentarea aceleiași piese în același oraș în alt teatru concurent; nimic nu-l împiedică să autorize în același timp reprezentarea operii în orașe diferite.

Anunțuri prejudiciabile autorului. Un director de teatru nu poate, fără să nu se facă răspunzător de daune, să anunțe o piesă de așa natură ca să prejudicieze pe autor, cum ar fi spre exemplu, dacă s'ar scrie pe afiș că reprezentarea piesii se face constrânși de justiție. Directorul în acest caz se face răspunzător de daune [7]).

Reprezentarea traducerilor și adaptărilor după operele dramatice. După ce o traducere a fost autorizată de autorul operii originale, întrebarea care se pune este

---

1) Constant, *Code des Théâtres*, p. 164.
2) Pouillet, *op. cit*, No. 775.
3) Pouillet, *op. cit.*, p. 760; Bry, *op. cit.*, 762.
4) Vidari, *op. cit.*, p. 475.
5) Piola, *op. cit.*, p. 116; Rosmini, *op. cit.*, p. 713 și urm.; Stolfi, *op. cit.*, p. 453.
6) Stolfi, *op. cit.*, p. 454.
7) Pouillet, *op. cit.*, No. 777.

www.dacoromanica.ro

dacă traducătorul operii poate beneficia de dreptul de reprezentare asupra traducerii sale. In alte țări chestiunea e controversată; unii autori condiționează reprezentarea numai de autorizarea autorului operii originale, alții impun obținerea autorizației atât dela autorul operii originale, cât și de la traducător.

In legea noastră această chestiune e tranșată în mod expres în sensul că traducătorul are asupra traducerii sale aceleași drepturi ca și autorul unei opere originale. Prin urmare autorizările pentru reprezentarea unei opere dramatice traduse cu autorizarea autorului operii originale, trebuesc obținute dela traducător. Fără discuțiune că la obținerea autorizării de traducere, autorul operii originale poate pune orice condițiuni cu privire la drepturile de reprezentare, sau de editare rezultate din exploatarea operii traduse.

In practica teatrelor, autorizările de reprezentare se obțin dela autorul operii originale, prin reprezentanții săi, adică dela societățile de autori dramatici, iar traducerea piesei se face de către directorii de teatre sau de diferite persoane însărcinate de ei. Pentru traducerile obținute se plătesc sume fixe și traducătorul nu mai are asupra traducerii făcute nici un drept. La această situație de fapt s'a gândit și legiuitorul când dispune prin legea din 1930 [1]), să se plătească traducătorilor pentru traducerile în proză sau în versuri o sumă fixă sau o tantiemă ce se va stabili prin bună învoială de consiliul de administrație. Traducerea făcută însă în astfel de condițiuni devine proprietatea materială a teatrului pentru care s'a făcut traducerea, și ea poate fi folosită de directorul teatrului pentru reprezentarea piesei în timpul convenit cu autorul operii originale. Odată expirat acest termen, directorul teatrului nu mai poate beneficia de reprezentarea operii, iar traducerea rămâne în mâinile directorului de teatru, ca un simplu obiect material.

Vom aplica aceleași reguli și în ceiace privește adaptările după operile originale făcute cu autorizarea autorului. Autorul adaptării se bucură asupra creației sale de toate drepturile de proprietate literară. Doctrina și jurisprudența cum și toate legile străine sunt în acest sens.

Executarea în public a compozițiilor muzicale. Orice executare a unei compozițiuni muzicale este subordonată autorizării prealabile a autorului, oricât de puțin importantă ar fi aria executată, dacă executarea are loc în public.

Ca și la operile dramatice se aplică și aci principiul cuprins în articolul 11, adică dreptul de executare asupra unei opere muzicale este distinct de dreptul de publicare. Cumpărarea unui exemplar editat al unei opere muzicale nu dă drept cumpărătorului la executarea acelei opere muzicale în public, căci drepturile de folosință asupra obiectului material cumpărat se mărginesc numai la executarea operii în mediul privat. Pentru executarea în public a acelei opere este necesară autorizarea autorului.

Nu-i necesar pentru a constitui o atingere a dreptului de proprietate asupra unei opere muzicale ca executarea să aibă loc după note muzicale; o executare din memorie a unei compozițiuni muzicale constitue ca și o executare după note, o executare ilicită, dacă nu se obține autorizarea autorului.

Executarea în public fără scop lucrativ. Execuțiunile muzicale fără scop lucrativ se întâlnesc sub diferite forme. Unele din ele nu sunt decât în aparență desinteresate. Așa, spre exemplu, e cazul unui restaurator sau al unui proprietar de cafenea care organizează audițiuni muzicale fără să majoreze prețul consumației și fără să impună vreo plată de intrare. S'ar părea la prima vedere că asemenea audițiuni sunt desinteresate. In realitate nu este așa, căci ceiace urmărește restauratorul sau cafegiul

1) Legea pentru organizarea pe baze autonome a teatrelor naționale și operelor române.

www.dacoromanica.ro

este să atragă prin concertele organizate o clientelă mai numeroasă, sporind în acest fel consumația și deci beneficiile [1]).

In aceiași situațiune sunt concertele organizate gratuit de fabricanți pentru desfacerea instrumentelor de muzică, sau cele date de un director de teatru ambulant, care pentru a atrage publicul la reprezentațiile sale, dispune ca o orchestră să execute diferite compoziții la intrarea în teatru [2]).

In toate cazurile, fie că executarea sau reprezentarea are loc cu plată sau gratuit, fie că se urmărește prin ea un scop lucrativ sau nu, trebue să se obțină în prealabil autorizarea autorilor.

Execuțiuni muzicale obișnuite și accidentale. Nu trebue făcută nici o distincțiune între executările muzicale obișnuite și execuțiunile accidentale. Din momentul ce ambele au loc în public, autorizarea autorului trebue obținută. „Puțin importă, spune Pouillet [3]), dacă executarea este un fapt izolat, fiindcă fiecare executare, oricât de mică ar fi aria executată, constitue un delict distinct. Altfel la ce număr de reprezentări ar trebui să ne oprim spre a avea caracterul delictului? De îndată ce reprezentarea este publică, ea este ilicită și constitue un delict".

Execuțiuni muzicale principale și accesorii. Muzica nu se prezintă totdeauna ca obiectul principal al unui spectacol, ea e susceptibilă adesea ori să constitue într'o oarecare măsură și un accesoriu. Așa e cazul cu execuțiunile muzicale în cafenele, restaurante, circuri, baluri, serate, etc. Dreptul de executare sau reprezentare trebue respectat.

Dacă executarea e de așa natură că îngreunează descifrarea operii, cum e cazul execuțiunilor făcute de clowni cu ajutorul unor instrumente ciudate și improvizate, autorizarea autorului trebue totuși obținută, fiindcă după cum nu se ia în considerare meritul operii pentru ocrotirea ei, tot așa nu importă nici modul executării [4]).

Execuțiuni și reprezentațiuni în cursul diferitelor solemnități. Muzica este auxiliarul normal al tuturor solemnităților civile, religioase, militare, cum și al tuturor serbărilor publice sau private. Cu tot caracterul de publicitate al executărilor, sunt cazuri când nu e nevoe de aprobarea prealabilă a autorului. Așa e cazul când o muzică militară însoțește regimentul său și execută diferite marșuri, etc. In acest caz nu e nevoe de autorizarea autorului, muzica îndeplinind în acest fel un oficiu cu totul legat de manifestările unității militare [5]). Dacă însă muzicile militare sunt angajate la diferite festivități sau cântă în diferite piețe publice detașate de unitățile lor, organizatorii trebue să obțină autorizarea autorilor [6]), iar drepturile de autor trebuesc plătite.

Execuțiuni de compoziții muzicale religioase în cursul ceremoniilor. Doctrina și jurisprudența franceză sunt în sensul că nu se poate face nici o distincțiune între executările făcute într'un local oarecare și cele executate în biserică, diferența de localuri neputând modifica drepturile autorului [7]).

Textul nostru deasemenea nu face nici o distincțiune, așa că am putea împărtăși doctrina și jurisprudența franceză. Sunt, în adevăr, compoziții anume scrise în vederea concertelor spirituale ce se organizează special în biserici, dela cari se realizează

---

1) Cas. elvețiană, *Dr. d'aut.* 1898, p. 20.

2) C. Rouen, 21 Fev. 1880, D. 1880. 2. 170.

3) Pouillet, *op. cit.*, p. 786; Chartier, *op. cit.*, p. 201; C. Lyon, 4 Jan. 1884, D. 1884. 2. 159; Cas. fr., 22 Ian. 1869, D. 1869. 1. 324; D. 1882. 1. 325.

4) Chartier, *op. cit.*, p. 209.

5) Trib. civ. de Chamnery, 9 Jul. 1898.

6) Pouillet, *op. cit.*, p. 801; Bry, *op. cit.*, p. 76; Cas. fr., 8 Nov. 1921, *Dr. d'aut.* 1922, p. 47 și *Gaz. Pal.* 1922, p. 31.

7) Pouillet, *op. cit.*, No. 816; Bry, *op. cit.*, p. 76.

www.dacoromanica.ro

beneficii frumoase; nu s'ar putea susține că în atari situațiuni autorii nu pot participa la beneficiile realizate.

Executarea transcripțiilor și aranjamentelor. Am arătat sub observațiile dela articolul 15 că orice aranjament, prelucrare, transcripție, etc. de ori ce fel, trebue să fie autorizată în prealabil de autorul operii muzicale. Această autorizare e limitată strict la realizarea aranjamentului, prelucrării, transcripții, etc. după opera originală. O chestiune care se pune, este dacă aranjorul, autorizat în regulă de autor, dobândește prin autorizarea obținută și dreptul exclusiv de executare asupra aranjamentului său?

In Franța, doctrina e împărțită în această materie. Unii autori refuză să acorde aranjorului dreptul de executare în public asupra aranjamentului obținut. Considerațiunile sunt de două ordine: morale și pecuniare. Din punct de vedere moral nu se poate lipsi autorul operii originale de orice control asupra executării operii sale, sub pretextul că a fost transcrisă sau aranjată. Prin faptul aranjării, opera originală nu se schimbă, ea formează pivotul operii derivate, și autorul este interesat în primul rând de condițiunile de executare. Din punct de vedere pecuniar, de cele mai multe ori operile nu sunt efectiv executate de cât sub forma lor derivată de aranjamente, transcripții, etc. Ori dacă s'ar lăsa ca singur aranjorul să autorize reprezentările în public, ar însemna să se atribue autorului operii secundare beneficii considerabile, pe când autorul operii originale ar fi lipsit de orice avantagiu [1]). Este deci echitabil — conchid susținătorii acestei teorii — ca și autorul operii originale să participe la beneficiile realizate.

Prin urmare, pentru executarea în public a transcripțiilor, aranjamentelor unei compoziții muzicale în Franța se cere o dublă autorizare: una a autorului operii originale și alta a autorului aranjamentului.

Această soluțiune este împărtășită și de societățile de autori, compozitori și editori, care repartizează drepturile percepute asupra unui aranjament între compozitorul operii originale și cel al aranjamentului.

Dacă însă aranjamentul e realizat de însuși autorul operii originale, ambele opere sunt independente una de alta, așa că autorizarea de executare pentru una nu implică și autorizarea de executare pentru cealaltă.

In legea noastră, după cum am evidențiat în articolul 15, legiuitorul consideră dreptul de a autoriza aranjamente, transcripții, etc. ca cuprinzându-se implicit în dreptul de proprietate al autorului. Nu se spune nimic de drepturile aranjorului asupra operilor adaptate cu autorizarea autorului, cum se spune, de exemplu, în cazul traducerilor sau al reproducerilor operilor de artă (art. 16, 24, 25 și 31). Aceasta nu înseamnă însă că aranjorul n'ar avea nici un drept asupra operii transformate. După principiile ce guvernează dreptul de autor se recunoaște un drept de proprietate artistică ori de câte ori există o creație. După cum am arătat în observația de sub art. 15, și un aranjament, transcripție, etc. poate constitui o creație, deci dreptul aranjorului asupra operii transformate este neîndoinic. Până unde însă poate fi întins acest drept? Fără discuțiune, dacă opera originală este căzută în domeniul public, aranjorul se bucură asupra aranjamentului, transcripției, etc. de toate drepturile de proprietate, fără a putea împiedeca însă pe alții să facă și ei noui aranjamente după opera originală. In cazul când opera originală este protejată, în lipsa unui text precis în legislația noastră, ne vom conduce după normele generale. Dacă aranjamentul obținut constitue o operă nouă și e rezultatul unui efort intelectual, fără discuțiune că aranjorul se bucură de un drept de proprietate asupra acestui aranjament.

---

1) Gibaux, *op. cit.*, p. 51; Chartier, *op. cit.*, p. 301.

www.dacoromanica.ro

In practică însă chestiunea nu prezintă nici un interes, fiindcă autorizarea de executare în public a compoziţiunilor obţinându-se de la Societatea Compozitorilor Români, beneficiile obţinute se împart de societate între autorul operii originale şi aranjor, aşa că organizatorul obţine o singură autorizare, pe aceia a societăţii.

Executarea în public de compoziţiuni muzicale cu ajutorul aparatelor de reproducere mecanică. Legea noastră, ca şi legile străine, enunţă principial că orice executare în public de compoziţiuni muzicale protejate trebue să se facă numai cu autorizarea autorului.

Prin executări în public se înţelege nu numai cele realizate cu ajutorul orchestrelor fizice, ci şi cele efectuate prin mijlocul aparatelor de reproducere mecanică a sunetelor, cum ar fi executările prin orgă, piane electrice, cartoane perforate, gramofoane, patefoane, etc., legea nefăcând în această privinţă nici o distincţiune.

Imprimarea operilor pe discuri, cilindri etc., în vederea reproducerii prin aparate mecanice este considerată de jurisprudenţă şi doctrină ca o editare sonoră. Autorizarea dată de autor pentru o asemenea reproducere se mărgineşte numai la imprimare; pentru executarea în public a operilor reproduse e necesar să se obţină o nouă autorizare din partea autorului [1]).

Această exigenţă a legii priveşte bine înţeles numai executările făcute în public; cele cu caracter privat nu sunt supuse acestei condiţiuni.

Emisiuni radiofonice. Executarea în public cu ajutorul aparatelor receptoare. Am arătat sub articolul 11 că problemele radiodifuziunei în legătură cu proprietatea literară şi artistică se prezintă sub un dublu aspect. In primul rând este emisiunea operii prin posturile de radiodifuziune, iar în rândul al doilea sunt execuţiunile în public prin mijlocirea aparatelor receptoare de unde.

S'ar părea la prima vedere că de îndată ce s'a obţinut autorizarea autorului de către postul de emisiune pentru operile executate înaintea microfonului, n'ar mai fi nevoe de obţinerea autorizării autorului şi pentru executările în public făcute cu ajutorul posturilor receptoare, executarea înaintea microfonului fiind aceeaşi cu cea redată de posturile receptoare. Analiza mai serioasă a acestei chestiuni duce însă la altă concluziune.

Cu ocazia examinării naturii juridice a emisiunilor radiofonice am arătat că doctrina şi jurisprudenţa nu sunt de acord asupra acestei chestiuni. Toată lumea e însă de părere că nu se poate radiodifuza o operă fără autorizarea autorului, căci, după cum am arătat, obţinerea autorizării de către postul de emisiune pentru difuzarea operei se mărgineşte numai la operaţiunea tehnică de emisiune, de transformarea sunetelor în curenţi electrici.

In ceiace priveşte recepţiunea undelor emise prin ajutorul aparatelor receptoare şi folosirea lor pentru audiţiuni muzicale în public, este nevoe de o nouă autorizare din partea autorului [2]).

Emisiunile radiofonice se explică teoreticeşte prin aceia că la microfonul postului de radiodifuziune undele sonore dau naştere la curenţi de frecvenţă relativ scăzută, ce se răspândesc în spaţiu prin intermediul eterului, iar undele emise nu sunt perceptibile decât cu ajutorul unui aparat receptor care face posibilă audiţia operii. Aparatul receptor transformă undele electrice emise în curenţi continui, care acţionând asupra

---

1) Pouillet, *op. cit.*, No. 562 şi 818; Bry, *op. cit.*, No. 874, 875 şi 876; Vaunois, Geoffroy şi Darras, *op. cit.*, Div. O, Princ. 10, 11, şi 12; Gaston Lagarde, *notă* sub Cas, fr., 10 Nov. 1930, Sir. 1931. 1. 163; Marcel Nast, *notă* sub Cas. fr., 10 Nov. 1930, D. 1932. 1. 29; Marc Escholier, *op. cit.*, p. 122 şi urm.; Claro, *notă* sub. C. Paris, 1 Fev. 1905, D. 1907. 2. 12.; Cas. fr., 21 Iul. 1908, D. 1908. 1. 405; C. Paris, 1 Mai 1925, Gaz. Trib. 14 Iun. 1925, D. H. 1925, p. 323.

2) Vezi observaţiile de sub. art. 11.

www.dacoromanica.ro

hautparleur-ului fac ca undele imperceptibile să devină unde sonore de frecvență perceptibile auzului.

Transformarea undelor electrice cu ajutorul aparatelor receptoare din imperceptibile în perceptibile, se poate compara cu transformarea sunetelor imprimate pe discurile de gramofon, prin intermediul diafragmei.

Aparatul receptor de unde hertziene nu joacă un simplu rol de amplificare al programului original, fiindcă ceia ce iese din antena postului de emisiune nu e opera originală, ci după cum am arătat curentul electric ce trebue transformat prin dispozitive speciale. Auditorii unui concert de radio îl percep grație acțiunei organizatorului audițiunei, care instalează aparatul receptor, procură curentul electric și pune în mișcare aparatul receptor. Nu e nici o diferență în această privință, între cazul unui hotelier care a angajat o orhestră pentru a delecta clienți săi și un alt hotelier, care pentru a atinge acelaș scop, întrebuințează un aparat de radio receptor. In ambele cazuri muzica este reprodusă cu mijloace aflate sub controlul hotelierului.

Doctrina și jurisprudența atât străină cât și română sunt în sensul că executarea compozițiilor muzicale cu ajutorul aparatelor radiotelefonice de recepțiune este o operație distinctă de emisiunea operilor prin posturile de radiodifuziune și că pentru ambele operațiuni trebue să se obțină autorizarea autorilor [1]).

„Dreptul de recepție, adică dreptul de a uza normal de o emisune — spune Stenuit [2]) trebue să se recunoască posturilor receptoare, fiindcă radiodifuziunea nu se poate concepe fără recepționare. Uzajul normal nu poate cuprinde însă decât audițiile folosite în mediul privat și în scop nelucrativ".

In acelaș sens este și legea noastră pentru instalarea și folosirea stațiunilor și posturilor radioelectrice, care acordă instalarea și folosirea de posturi de recepțiune pe lângă unelor instituțiuni și cetățenilor români majori numai pentru *uzul propriu* (art. 4 al. *b*). Prin urmare, autorizarea obținută de un abonat al Societății de radiodifuziune se mărginește numai la folosirea undelor emise pentru uzul propriu, cu alte cuvinte în mediu privat; dacă însă folosirea undelor hertziene captate se întrebuințează în scopuri lucrative, fie ca o întreprindere specială, (concerte radiotelefonice), fie ca o anexă la o întreprindere de alt gen, (baruri, varieteuri, cafenele, restaurante, etc.), atunci trebue să se obțină autorizarea autorilor compozițiilor muzicale captate, sau a reprezentanților lor.

„Când recepția cu ajutorul haut-parleur-ului este publică (elementele publicității apreciindu-se conform dreptului comun), — spune Saudemont — dispozițiunile legii din 1791 și a articolului 428 c. pen. fr. trebue să fie respectate. Suntem în fiecare caz în prezența unei executări distincte. Fiecare aparat emite sunete, puțin importă origina lor, puțin importă condițiunile materiale și tehnice în care sunt produse".

„Nu este absolut necesar ca executarea să fie originală și directă, protecțiunea legii fiind aceiași și când e vorba de executări prin ajutorul instrumentelor de reproducere mecanică a sunetelor".

Filmul sonor vorbitor. Inainte de inventarea filmului sonor, reprezentarea filmului mut era însoțită de execuțiuni muzicale prin ajutorul pianelor, pianelor automate

---

1) Ruffini, *De la protection internationale des droits sur les oeuvres littéraires et artistique*, p. 554; René Stenuit, *La radiophonie et le droit international public*, p. 17 și 20; André Saudemont, *La radiophonie et le droit*, p. 141; Gaston Lagarde, *notă* sub. Cas. fr., 10 Nov. 1930, Sir. 1931. 1. 163; Jacques Chartier, *op. cit.*, p. 213; Ducand, *Le régime juridique de la radiodiffusion*, p. 83; Trib. Seine, 21 Fev. 1925, *Dr. d'aut.* 1926, p. 82; Trib. Seine, 25 Iun. 1930, *Dr. d'aut*, 1931, p. 93; Landgericht I Berlin, *Inter-Aut.* 1931, p. 35; C. Košice (Cehoslovacia), 19 Aug. 1932, *Dr. d'aut* 1933, p. 71; C. Londra, 4 Oct. 1933, *Il dir. di aut.* 1933, p. 397; Cas. daneză, 30 Mai 1930, *Il dir. di. aut.* 1933, p. 395; Cas. Statelor Unite, 13 Apr. 1931, *Inter-Aut.* 1931, p. 105. *Contra*: Trib. Reich., *Dr. d'aut.* 1933, p. 57.

2) René Stenuit, *op. cit.*, p. 20.

www.dacoromanica.ro

sau orchestrelor din ce în ce mai numeroase și mai adaptate acțiunei filmului. Toate aceste execuțiuni muzicale erau supuse aprobării prealabile a autorilor sau a reprezentanților lor. In filmul sonor, muzica și vorbirea sunt imprimate pe aceeași bandă (sau pe placa de gramofon în cazul sincronizării) cu imaginele, iar executarea compozițiilor muzicale se face concomitent cu rularea filmului.

Legiuitorul nostru nu se ocupă în mod special de executările în public prin ajutorul filmului sonor, pentru simpla considerațiune că la data întocmirii legii filmul sonor nu exista. Din principiile legii reese însă cu prisosință că textele actuale sunt suficiente pentru garantarea dreptului de autor și din acest punct de vedere. Am arătat în observațiunile de sub articolul 11 că imprimarea sonoră a unei opere muzicale pe pelicula unui film constitue, după doctrina și jurisprudența recentă, o publicare a operii și că autorizarea dată de autor pentru imprimare se mărginește numai la realizarea filmului. In ceeace privește executarea în public a compozițiunilor muzicale înregistrate pe film, trebue obținută de întreprinzătorii de spectacole cinematografice o autorizare specială a compozitorilor.

Aceste norme sunt deduse din împrejurarea că legea noastră enunțând principiul că ori ce executare de compoziții muzicale în public este supusă autorizației prealabile a autorului, noțiunea de executare poate fi extinsă la orice executare în public prin orice mijloace, deci și în cazul executării compozițiunilor muzicale prin mijlocirea filmului sonor [1]).

Persoanele obligate să obțină autorizarea autorilor pentru reprezentările și executările în public. In privința reprezentării operelor dramatice, operete, opere și opere coregrafice, obligația de a obține autorizarea autorului o are directorul teatrului, organizatorul turneului artistic sau organizatorul reprezentării accidentale, când e vorba de diletanți.

In cazul executării în public de opere muzicale, obligațiunea de a obține autorizarea autorilor o au organizatorii de concerte. sau audițiuni muzicale, cei ce iau inițiativa acestor executări în public și le pregătesc, sau care trag vreun folos direct sau indirect de pe urma lor. Astfel, sunt socotiți în spiritul legii și conform doctrinei și jurisprudenții române și străine ca organizatori de concerte sau audiții muzicale întreprinzătorii de spectacole cinematografice, patronii varieteurilor, barurilor, cafenelelor, restaurantelor, etc., cari organizează în întreprinderea lor principală audiții muzicale; organizatorii de baluri, concerte, serate sau orice alte serbări cu ocaziunea cărora se execută compoziții muzicale [2]).

JURISPRUDENȚA.

INDEX

Audiție radiofonică 53, 55.
autorizarea autorului 2.
cântece populare 62.
contract de reprezentare 37, 61.
difuzare radiofonică 30, 41, 44, 45, 46.
director de teatru 3, 9, 10, 11.
editare sonoră 36.
executare în public 12, 13, 16, 17, 27, 33, 34, 38, 50, 51, 53, 55, 56, 63.
executare privată 4, 18, 21, 22, 24, 25.
exploatarea operii 32.
film sonor 42, 43, 48, 57, 59.
film vorbitor 49, 60.

1) Vezi supra nota 2, p. 145.

2) Pouillet, *op. cit.*, No. 823; Chartier, *op. cit.*, p. 303; Bry, *op. cit.*, p. 763; Stolfi, *op. cit.*, 689 și urm; Dienstag-Elster, *Handbuch des deutschen Theater-Film-Musik und Artisten-Rechts*, p. 153 și urm.

www.dacoromanica.ro

împrumuturi parțiale 1.
organizator de spectacole 14, 15, 19, 20, 26, 28, 29, 31, 32, 54.
patron responsabil 5, 6, 7, 8, 39. 40, 47, 52, 58, 59.
reprezentare ilicită 35.
reproducere cinematografică 23.

1. Pentru ca reprezentarea sau executarea unei opere muzicale să constitue o atingere a dreptului de autor nu e necesar ca execuțiunea să cuprindă opera în întregime sau chiar bucăți întregi din această operă; execuțiunea unor motive separate sau fraze muzicale, constitue o reprezentare parțială, care cade sub aplicațiunea legii și aceasta chiar dacă ritmul bucății a fost alterat pentru a-l apropia de necesitățile uzajului care a avut loc.

Simpla aranjare și dispoziția motivelor de operă sau alte lucrări muzicale (cu consimțimântul autorului) pentru a le adapta dansului, constitue în favoarea aceluia care face acest gen de lucru, un veritabil drept de proprietate asupra bucăților aranjate.

Executarea într'o sală de dans sau teatru public, mai ales la balul operii, a unor bucăți de muzică împrumutate dintr'o operă muzicală, constitue o reprezentare în sensul legii proteguitoare a drepturilor de autor.

O operă sau altă lucrare muzicală, care se compune și din cuvinte și din muzică, este pentru scriitor și pentru muzicant obiectul unei proprietăți comune, așa încât decesul unuia (în speță al muzicantului), nu poate să facă să dispară drepturile celuilalt, (al autorului cuvintelor) și să se execute fără consimțimântului său niște melodii sau bucăți de muzică luate din opera comună.

In această privință, de altfel, nici o distincție nu trebue făcută între uvertură și celelalte bucăți ale operii (C. Paris, 12 Iul. 1855, Sir. 1855. 2. 595).

2. Autorul unei opere este îndreptățit nu numai să ceară o remunerație pecuniară dela acela care îi va reprezenta opera, dar chiar să se opună la o reprezentare ce n'a autorizat-o. Prin urmare cineva nu se poate crede în drept să execute în public o operă muzicală cu gândul să ofere în urmă autorului o sumă apreciată ca fiind o despăgubire suficientă.

Cel ce voește să execute opera în public, trebue să obțină în prealabil o autorizațiune din partea autorului, acesta fiind în drept să o refuze sau s'o acorde sub condițiunile ce va crede de cuviință. (Cas crim. fr., 11 Mai 1860, D. 60. I. 293; 9 Aug. 1872, D. 72. I. 332).

3. Directorul de teatru, care, primind o operă, s'a angajat să-i asigure un număr determinat de reprezentații, iar premiera să aibă loc la dată fixă, nu se poate exonera de aceste obligațiuni, pretinzând că censura a schimbat, între altele, titlul operii, când este stabilit că titlul operii este indiferent, de oare ce în general, în materie de muzică teatrală, titlul operii nu e considerat nici odată ca un element necesar pentru succesul ei.

In consecință, el e pasibil de daune interese pentru prejudiciul cauzat prin refuzul de a reprezenta opera și e chiar cazul să se ordone să o reprezinte sub sancțiunea rezilierii contractului cu daune interese mai ridicate, în cazul când n'o execută în termenul fixat.

In afară de aceasta, el poate fi obligat să restitue manuscrisul, partitura și copiile care s'au făcut. (Trib. Seine, 8 Mai 1861, Huard et Mark, Rep., p. 603).

4. O ședință muzicală a unei societăți corale, ținută înaintea familiilor societarilor, și a câtorva persoane nominal invitate și admise la ședință în mod gratuit, nu se poate asimila cu un concert public sau cu o reprezentare teatrală, din moment ce ea nu e decât o ședință de fine de an a cursurilor profesate în acea instituțiune.

In consecință, lipsa autorizației autorilor nu face ilicită executarea bucăților de muzică cântate într'o ședință de acest fel de membrii societății. (Cas. crim., 7 Aug. 1863, D. 1863. 1. 484).

5. Patronul unei cafenele, care a pus la dispoziția unor artiști ambulanți localul său pentru executarea unor opere muzicale, fără ca aceștia să fi avut autorizarea autorului, este cu drept cuvânt urmărit înaintea tribunalului corecțional de autorii interesați, dacă este dovedit că el cunoștea dinainte

www.dacoromanica.ro

bucățile cuprinse în programul artiștilor, chiar dacă concertul a fost dat de muzicanți în folosul lor personal. (Cas. fr., 22 Ian. 1869, D. 69. 1. 384).

6. Un concert dat într'o sală de teatru sub patronajul administrației municipale în folosul săracilor, angajează responsabilitatea comunei, dacă membrii comisiunii organizatoare au fost aleși și prezidați de primar.

Prin urmare, când cu ocazia acestui concert s'au executat fără autorizare bucăți muzicale necăzute în domeniul public, acțiunea Societății autorilor și editorilor de muzică trebue îndreptată contra Primăriei orașului și nu contra membrilor comisiunii organizatoare și nici contra biroului de binefacere, în casa căruia au intrat sumele încasate pentru concert. (C. Dijon, 3 Mart. 1870, D. 1872. 2. 160).

7. Comuna, care a împrumutat saloanele Primăriei pentru un bal de binefacere, nu poate fi urmărită ca responsabilă civilmente pentru delictul comis de organizatorii acestui bal, prin faptul executării ariilor de dans fără autorizarea autorilor, dacă administrația municipală a rămas străină de organizarea balului, de vărsământul subscripțiilor și regularea cheltuelilor. (Cas. req., 3 Mart. 1873, D. 73. 1. 253).

8. Proprietarul unei săli publice de concerte nu e responsabil de infracțiunea prevăzută de art. 428 c. p. comisă de un artist, căruia i-a închiriat sala, dacă nu e stabilit în fapt că a cooperat la organizarea concertului, și aceasta chiar dacă compozitorii de muzică, față de care s'a comis contravenția, au notificat proprietarului, printr'o circulară concepută în termeni generali, să nu lase să se execute în localul său operile lor. (C. Paris, 2 Mart. 1876, D. 1877. 2. 128).

9. Directorul unui teatru, care a încheiat un tratat cu societatea autorilor, compozitorilor și editorilor de muzică pentru reprezentarea operilor făcând parte din repertoriul acestei societăți, poate să facă copii manuscrise după partiturile cumpărate dela un editor membru al societății, pentru trebuințele artiștilor și muzicanților orchestrei, fără a comite delictul de contrafacere. (C. Paris, 25 Ian. 1878, D. 79. 2. 51).

10. Directorul unui teatru care copiază manuscrise de partituri muzicale pentru uzul exclusiv al teatrului său, după un exemplar al acestei partituri vândut predecesorului său de editorul proprietar, nu poate fi considerat că a făcut o editare a operei și prin urmare nu comite delictul de contrafacere. (C. Angers, 3 Iun. 1878, D. 79. 2. 51).

11. Un director de teatru n'are dreptul să reprezinte o piesă fără autorizarea colectivă a autorilor cari și-au retras opera din repertoriul teatrului în mod regulat; astfel autorul libretului unei operete ce a fost retrasă din repertoriul unui teatru se poate opune la orice reprezentațiune nouă, chiar dacă acționează fără concursul compozitorului de muzică. (C. Paris, 19 Dec. 1878, D. 80. 2. 62).

12. Proprietarul unui manej de cai de lemn, care reproduce cu o orgă mecanică instalată în manejul său, accesibil publicului, niște melodii ce au fost cedate de autorii lor Societății autorilor de muzică, comite prin aceasta o atingere a drepturilor de autor pedepsită de art. 428 c. p., dacă nu a obținut autorizația prealabilă a Societății. (Cas. crim., 24 Iul. 1881, D. 1881. 1. 391).

13. Operile muzicale necăzute în domeniul public nu pot, chiar întâmplător, să facă obiectul unei executări publice fără consimțimântul autorilor sau reprezentanților lor.

Curtea de Casație are dreptul să verifice, ținând seamă de faptele constatate de judecătorii de fond, dacă reprezentarea a avut un caracter public sau privat.

Astfel, Curtea de Casație a putut să considere, contrar celor hotărîte de instanța de fond, că este o infracțiune la legea din 13—19 Ianuarie 1791 și art. 428. c. p., executarea unor opere muzicale de către membrii unei societăți de ajutor mutual la un concert dat chiar gratuit, când e stabilit că la acest concert au asistat nu numai societarii, ci și familiile și prietenii lor, invitați nominal.

www.dacoromanica.ro

Un concert dat în asemenea condițiuni poate fi socotit, prin urmare, ca un concert public.

Proprietarul localului unde concertul a avut loc poate fi urmărit ca complice la delictul de reprezentare ilicită. (Cas. crim., 28 Ian. 1881, D. 1881. 1. 330).

14. Nu răspund de contravenţiunea de a fi executat fără autorizare arii muzicale, executanţii ariei litigioase, sau şeful orchestrei, căci ei n'au executat decât ordinul organizatorului concertului, spectacolului sau balului. (C. Lyon, 4 Ian. 1884, D. 84. 2. 159).

15. Patronul cafenelei care încuviinţează ca niște artiști ambulanți să execute în localul său opere muzicale fără să fi avut autorizaţia cerută de lege, şi cu toate că a fost avertizat de Societatea compozitorilor de muzică, este complice la delictul prevăzut de art. 428 c. p., chiar dacă n'a cerut artiştilor nici o retribuţiune şi nici consumatorilor vreun supliment de preţ şi nici nu s'a ocupat de alegerea bucăţilor ce au fost executate. (C. Riom, 14 Mai 1890, D. 91. 2. 5).

16. Comite o contrafacere proprietarul unei cafenele, care a instalat în localul său un aparat automat, care execută printr'un procedeu mecanic, bucăţi de muzică, fără să se fi obţinut în prealabil autorizaţiunea compozitorilor de muzică ale căror opere s'au executat.

E deajuns pentru ca execuţiunea să fie considerată publică, să se stabilească că instrumentul a fost aşezat într'un loc public şi că sunetele pot fi percepute clar de persoanele care sunt în apropiere. (C. Lyon, 14 Nov. 1900, Pand. fr. 1900. 2. 343).

17. Proprietarul sau principalul locatar al unui imobil în care se dau baluri, concerte şi banchete, nu poate fi urmărit ca autor sau complice pentru infracţiunea comisă de locatarul său de a fi executat, fără autorizaţia Societăţii autorilor, compozitorilor şi a editorilor de muzică, operile muzicale din repertoriul acesteia, când este stabilit că acest proprietar sau principal locatar n'a făcut altceva decât să închirieze localul său, fără ca el însuşi să fie directorul sau întreprinzătorul spectacolului.

Această executare, chiar dacă s'a făcut după interdicţiunea formală, notificată de societate proprietarului, de a executa sau lăsa să se execute acele opere muzicale, nu angajează cu nimic responsabilitatea proprietarului, dacă acesta a invitat societatea să-şi ia măsurile necesare pentru salvgardarea drepturilor sale.

Societatea autorilor, compozitorilor şi editorilor de muzică, dacă are dreptul incontestabil să acorde sau să refuze autorizaţia de a executa operile care aparţin membrilor săi, comite un abuz când, căutând să impună un contract de abonament proprietarului unei săli care a închiriat-o pentru reuniuni publice sau private, sub ameninţarea că-i închide sala, a executat, la refuzul proprietarului, această ameninţare, încunoştiinţând pe terţi de închiderea sălii şi cauzând astfel proprietarului un real prejudiciu prin îndepărtarea clientelei şi discreditarea imobilului său.

Asociaţiunea care a executat la un bal anual niște opere, din repertoriul Societăţii autorilor şi compozitorilor de muzică, nu poate fi învinuită că nu a obţinut autorizaţia societăţii, când, fără să-i fi fost interzis să cânte acest repertoriu, a contat cu bună credinţă că societatea, prevenită dinainte, va percepe, ca de obiceiu, în cursul seratei, o cotă parte din reţetă, dând sub această formă autorizaţia sa.

Aceasta cu atât mai mult că în speţă se stabileşte că societatea nu a ignorat acest bal, de oarece şefii de orhestră erau doi dintre membrii societăţii şi ei înşăşi au înscris în program şi au executat mai multe bucăţi din compoziţiile lor, pentru ca apoi să figureze printre reclamanţi împotriva societăţii şi să ceară daune că n'au autorizat această executare. (Cas. req., 4 Mart. 1901, D. 1901. 1. 465).

18. Nu are caracterul unui bal public, acela dat în profitul unor instituţiuni de binefacere, cu toate că a fost organizat prin subscrieri, când este stabilit că persoanele cari au subscris n'au fost admise a subscrie decât prin invitaţiuni personale, ce le-au

www.dacoromanica.ro

fost adresate de organizatorii serbării și că intrarea în bal a fost riguros observată, interzicându-se accesul persoanelor neînscrise în lista invitaților și care nu aveau asupra lor o carte de intrare cu numele lor. (C. Paris, 18 Iul. 1902, Pand. fr. 1903. 2. 290).

19. Denumirea de antreprenor de spectacole nu trebue limitată la persoanele care fac dintr'o întreprindere teatrală o profesiune socială, ci se aplică și acelora cari dau numai accidental spectacole în public sau audițiuni muzicale și literare.

Așa fiind, președintele unui comitet organizat pentru serbările de carnaval are calitatea de întreprinzător de spectacole și poate fi singur chemat în judecată de Societatea autorilor și compozitorilor de muzică, cu excluderea celorlalți membrii din comitet, pentru plata drepturilor de autor și daune pentru bucățile din repertoriul ei, jucate fără autorizație. (Trib. d'Avesnes, 4 Mart. 1904, D. 1905. 1. 339).

20. Denumirea de antreprenor de spectacole întrebuințată în art. 428 c. pen. nu trebue limitată la industriașii cari fac o profesie dintr'o întreprindere teatrală; această denumire se aplică și acelora cari dau în mod accidental spectacole publice sau audițiuni literare și muzicale.

Președintele unui comitet, organizat pentru niște serbări de carnaval, are calitatea de întreprinzător de spectacole în sensul legii.

Acțiunea în responsabilitate poate fi intentată numai contra unuia din autorii faptului dăunător.

Societatea autorilor și compozitorilor de muzică este în drept să urmărească pe președintele unui comitet de serbări publice, fără să fie obligată să urmărească în acelaș timp și pe ceilalți membrii ai acestui comitet, pentru plata drepturilor de autor și a daunelor cuvenite pentru executarea fără autorizație a unor bucăți muzicale din repertoriul numitei societăți.

Gratuitatea audițiilor muzicale nu împiedică aplicarea art. 3 din legea din 13—19 Ian. 1791, care nu permite să se execute în public operile muzicale ale autorilor în viață fără autorizarea acestora. (Cas. req., 13 Dec. 1904, D. 1905. 1. 339).

21. Chestiunea dacă executarea unor bucăți de muzică s'a făcut într'un loc public sau într'o reuniune particulară, este o chestiune de suverană apreciere a instanțelor de fond.

Astfel, judecătorii de fond sunt în drept să aprecieze în mod suveran că are caracter de reuniune particulară un bal de binefacere dat de o asociație a fostelor eleve ale unui colegiu, la care au participat numai acestea, și care s'a dat nu într'un local accesibil pentru toți, ci în saloanele Primăriei, ce i-au fost puse la dispoziție de autoritate, după ce mai înainte asociațiunea a avut grije să facă cunoscut prin presă că reuniunea are un caracter strict particular și că nu se va putea intra în bal decât cu cărți nominative și personale. (Cas. req., 23 Ian. 1907, D. 1910. 1. 429).

22. Pentru ca executarea unor bucăți de muzică fără autorizarea Societății autorilor, compozitorilor și editorilor de muzică să nu fie permisă, se cere ca ea să se facă în public.

Instanța de fond constată cu drept cuvânt, că nu se poate considera ca loc public un bal dat cu ocazia deschiderii sezonului, de conducerea unui hotel pentru amicii și clienții săi, motivând în fapt că consumația servită în bal era gratuită și că, chiar dacă unele persoane au intrat în bal fără să fi fost invitate, ele au fost prezentate conducătoarei hotelului de niște amici comuni.

Imprejurarea că în ajunul balului s'a publicat într'un ziar local un aviz prin care prietenii și clienții, cari din greșală n'au primit invitațiuni, sunt rugați să considere acest aviz ca o invitațiune, nu poate să dea balului caracter public, din moment ce acest aviz înlocuia lipsa unei exigențe particulare. (Cas. fr., 6 Dec. 1909, D. 1910. 1. 496).

23. Reproducțiunea cinematografică a unui scenariu luat dintr'o operă literară sau dramatică dă, prin proecțiunea pe ecran, iluziunea vieții, a mișcării, a jocului actorilor și cu toate că rămâne identică și nici o modificare nu poate fi adusă interpretării, constitue o reprezentațiune tea-

www.dacoromanica.ro

trală, căci ea are de origină un scenariu creat de un autor, mimat de actori în fața aparatului pentru destinațiunea principală de a fi dat în spectacol în fața unui public mai mult sau mai puțin numeros.

Prin urmare, reprezentațiunea cinematografică trebue considerată ca intrând în exploatarea teatrală și nu poate fi asimilată cu o ediție ilustrată.

Deci prețul autorizațiunei date unei societăți cinematografice, de a filma și reprezenta prin proecțiune scenariile luate din opera unui autor, se cuvine aceluia care are dreptul la exploatarea operelor dramatice și nu aceluia care are numai dreptul de editare. (C. Paris, 17 Mai 1912, Pand. fr., 1913. 2. 146).

24. Legiuitorul neînțelegând să oprească decât executarea în public, trebue decis că are un caracter privat executarea unei opere literare sau artistice făcută într'o sală în care nu pot intra decât persoane care prezintă cărți de intrare nominale.

Imprejurarea că organizatorul reuniunii nu a făcut numai el aceste invitațiuni, ci a dat cărți de intrare în alb unor anumiți mandatari, obligându-i să scrie pe ele numele persoanelor ce vor invita, nu schimbă cu nimic soluția și organizatorul nu poate fi făcut răspunzător de daune față de autorul a cărui operă s'a prezentat în aceste condițiuni. (C. Amiens, 15 Ian. 1914, D. 1914. 2. 173).

25. Faptul autorității comunale de a pune la dispoziția celei militare chioșcurile dintr'un oraș în vederea executării de concerte gratuite, nu constitue o întreprindere de spectacole; el nu îmbracă acest caracter și nu cade sub sancțiunile legii, decât dacă primăria a organizat concerte din care a obținut avantagii prin percepere de taxe directe sau indirecte, fără să fi avut permisiunea autorilor operilor executate. (Cas. fr., 8 Nov. 1921, Dr. d'aut. 1922, p. 47).

26. Proprietarul unei săli nu poate să se sustragă plății drepturilor autorilor pe considerația că concertele ce s'au executat în localul său, au fost date de trupe ambulante.

Punând localul la dispoziția orhestranților cu scopul manifest interesat, de a-i utiliza în vederea distracției clienților și măririi numărului consumatorilor, proprietarul a devenit întreprinzător de spectacole și prin urmare este răspunzător față de autori. (Trib. Metz, 31 Iul. 1925, Bul. soc. mus. No. 77, p. 29).

27. Permițând sau lăsând să se execute în hotelul său bucăți muzicale, proprietarul își asumă întreaga răspundere a prejudiciului ce cauzează autorilor, prin executările ilicite.

Un hotel este prin destinațiune și în mod permanent un loc public; audițiunea ce se dă în salonul, vestibulul sau hall-ul hotelului unde se întâlnesc clienții noui și vechi cari n'au nici o legătură de familie, de intimitate sau relațiuni obișnuite, nu poate fi considerată decât ca o executare în public.

Organizând sau tolerând asemenea audițiuni, fără învoirea autorilor bucăților ce se execută, proprietarul hotelului care beneficiază de executarea ilicită prin faptul că-și atrage clientela, aduce un grav prejudiciu material și moral autorilor și răspunde ca autor, co-autor sau complice al delictului comis. (Trib. Nice, 19 Nov. 1925, Bul. soc. mus. No. 78, p. 47).

28. Patronul unui local public în care s'au executat bucăți muzicale este organizatorul audițiunei, când se constată că el este acela care a voit-o și a hotărât-o, că el a angajat orchestra pentru a avea muzică, a realizat condițiunile exterioare ale executării, a împrumutat sala și a tras beneficiile. Prin urmare, tot el va suporta și consecințele unei executări ilicite a operilor protejate și nu șeful de orchestră, care nu poate fi socotit decât ca un simplu executant.

Dacă legea nu vorbește în mod expres de organizația unei audițiuni ilicite este că ea a socotit de prisos să adaoge că organizarea neautorizată a unui concert în care se vor executa opere protejate, constitue o atingere adusă dreptului de autor. Aceasta se înțelege dela sine.

Nu se poate serios susține că patronul ar fi avut o atitudine pur pasivă neinterzicând șefului orchestrei sale să execute

www.dacoromanica.ro

opere protejate de lege și prin urmare că fapta sa nu intră în prevederile legii, întrucât, în spiritul acesteia, dreptul de autor nu poate fi atins decât printr'o comitere și nu printr'o omisiune; organizarea unei audițiuni ilicite este prin ea însăși o comisiune și deci constitue, din punct de vedere obiectiv, o atingere adusă dreptului de autor.

Cât privește condițiunile subiective, e suficient să se constate că patronul știa că orchestra angajată de dânsul execută lucrări protejate în localul său și cu toate acestea n'a interzis o asemenea audiție, ceiace permite să i se impute cel puțin un dol eventual, cu atât mai mult când i s'a atras atenția că printre bucățile de muzică se execută și opere protejate.

Dolul eventual e suficient să învedereze că faptul a fost comis cu bună știință în spiritul articolului 51 al legii cehoslovace. (C. supr. cehoslovacă, 3 Iun. 1927, Dr. d'aut. 1928, p. 119—120).

29. Organizatorul unui bal care nu se îngrijește să obție autorizarea Soc. Compozitorilor Români, reprezentanta autorilor compozițiunilor ce urmează a se executa în timpul balului, răspunde de daune pentru executări ilicite. (Jud. Oc. 1. București, C. jud. 8804, 7 Oct. 1929).

30. Nu constitue o reproducere în sensul legii și prin urmare este permisă fără autorizarea autorului, difuzarea telefonică a unei opere muzicale transmisă de o stațiune radiofonică.

Prin urmare, nu poate fi atinsă de rigorile legii, persoana care captează cu ajutorul unei instalațiuni zise „centrală radiofonică" emisiunile radioelectrice ale unui post de radiofonie și le transmite pe cale telefonică abonaților săi. (C. Amsterdam, 24 Oct. 1929, Dr. d'aut. 1932, p. 22—23).

31. Patronul unui restaurant, care organizează în localul său audiții muzicale pentru a delecta clienții săi fără să obțină autorizarea Soc. Compozitorilor Români pentru compozițiile executate, se face pasibil de delictul de contrafacere, pedepsit de art. 48 din legea asupra proprietății literare și artistice.

Șeful de orhestră nu poate fi făcut răspunzător de executările ilicite ale compozițiunilor muzicale, el nefiind de cât un executant al dispozițiunilor patronului, care este adevăratul organizator al acestor audiții și care trage beneficiile de pe urma lor.

Societatea Compozitorilor Români are calitatea să stea în justiție și să apere atât interesele membrilor săi, cât și ale societăților străine cu care are convenții de reciprocitate. (Trib. Lăpușna s. II, sent. pen. 2603, 28 Oct. 1929; Trib. Lăpușna s. I, sent. pen. 2007, 23 Sept. 1929; sent. pen. 1916, 12 Mai 1931; sent. pen. 3588, 23 Nov. 1931; sent. pen. 1886, 19 Iun. 1933; C. Chișinău, dec. 55, 8 Fev. 1930).

32. Potrivit art. 2 din legea proprietății literare și artistice, autorii de opere literare au dreptul exclusiv de a executa și vinde operile lor în total sau în parte, a le dărui sau a le transmite prin testament, iar după art. 22 din lege atingerea dreptului de proprietate literară sau artistică constă în reprezentarea sau executarea în public a unei opere muzicale, dramatice sau coregrafice fără autorizarea autorului.

Dacă art. 22 din lege nu întrebuințează și cuvântul „exploatare", atunci când arată în ce constă atingerea dreptului de proprietate, acest cuvânt este însă dela sine înțeles, căci, dacă examinăm acest text în lumina principiului pe care îl pune, se vede că nici o exploatare nu este posibilă decât prin reprezentarea sau executarea în public a unei opere.

Fiind stabilit deci, că executarea în public a unei opere muzicale înseamnă o exploatare în sensul legii, trebue făcut culpabil de aceasta, nu artistul care execută și care de cele mai multe ori este un simplu meseriaș care își închiriază munca, ci directorul întreprinderii pentru care executarea incriminată e menită să-i aducă o mărire a beneficiului produs de întreprindere (în speță un restaurant în care, pentru a se distra publicul s'a angajat să cânte în timpul mesei orhestra Regimentului 21 Infanterie).

Așa fiind, cererea pârâtului de a se introduce în cauză ca inculpat și conducă-

www.dacoromanica.ro

torul orhestrei este neîntemeiată (Trib. Ilfov s. II, jurn. 16.834, 19 Nov. 1929).

33. O operă muzicală, care n'a căzut în domeniul public, nu poate fi executată într'o biserică fără autorizația scrisă a compozitorului sau a succesorilor lui.

Așa fiind, plângerea făcută de Societatea autorilor și compozitorilor de muzică împotriva episcopului de Nantes, și a canonicului Robin, arhiereul catedralei din Nantes, de a fi lăsat să se execute în catedrală mai multe bucăți muzicale care n'au căzut în domeniul public și făceau parte din repertoriul reclamantei, este pe deplin justificată și Societatea reclamantă urmează a fi despăgubită de daunele încercate.

Imprejurarea că scopul acestei executări a fost de a procura publicului o audițiune folositoare, fără perceperea a vreunei taxe, nu are nici o influență în ce privește admisibilitatea cererii. (Trib. Loire-Inférieure, 14 Mart. 1930, D. H. 1930, p. 294).

34. Pentru aplicațiunea legii de protecțiunea dreptului de autor, este suficient să se constate că s'a executat în public, chiar accidental, o operă muzicală aparținând domeniului privat, fără consimțimântul prealabil al autorului sau celor în drept.

Este fără interes să se cerceteze dacă audițiunea a fost cu plată sau gratuită și nu este nici o rațiune să se distingă executarea directă a operei muzicale de executarea prin intermediul telefoniei fără fir sau cu alte mijloace mecanice, din punctul de vedere al percepțiunei drepturilor de autor. (Trib. com. Seine, 25 Ian. 1930. Dr. d'aut. 1931, p. 93—94).

35. Filmele cinematografice sunt protejate de legea proprietății artistice, în special în ce privește reprezentațiile ilicite.

Constitue delictul de reprezentare ilicită faptul de a reprezenta un film în două comune diferite, când el n'a fost închiriat decât ca să fie reprezentat numai în una din ele. (C. Dijon, 9 Iul. 1930, D. H., p. 500).

36. Executarea unei opere muzicale pentru a avea caracterul unei reprezentații, trebue să se adreseze unui public întrunit într'un loc anumit și chemat aci pentru a se bucura de această executare, chiar în timpul când ea se produce, prin comunicarea sufletească care se stabilește în mod spontan între artiști și auditoriu.

Nu întrunește această condițiune, executarea care se face în fața unui aparat înregistrator cu discuri; această reproducere fonografică e asimilabilă dela început până la sfârșit cu editarea sonoră a unei executări private.

In consecință, cesiunea unor opere muzicale făcută către un editor fără nici o restricție, dacă exclude dreptul de reprezentație, cuprinde în orice caz dreptul de reproducere prin discuri fonografice. (Cas. 10 Nov. 1930, D. H., p. 569).

37. Autorul a cărui piesă n'a fost reprezentată de un director de teatru în timpul convenit, poate intenta acțiune în daune și după expirarea termenului fixat. Insistența autorului pe lângă cesionarul dreptului de reprezentare după expirarea termenului convenit, de a-i reprezenta piesa, nu poate fi interpretată ca o renunțare la acțiunea în reziliere a contractului sau să conducă la novarea obligațiunei.

Pentru aprecierea daunelor rezultate din nereprezentarea unei opere dramatice, judecătorii se pot conduce de media încasărilor rezultate din reprezentarea unei lucrări asemănătoare și pot apela și la luminile experților de specialitate.

Dacă totuși se stabilește în fapt că o lucrare dramatică din cauza schimbării gustului publicului, nu mai poate fi reprezentată, daunele pentru nereprezentarea operii nu pot depăși totalul cheltuelilor cu cari s'ar fi putut obține reprezentarea în modurile și termenile convenite. (Cas. Roma, 28 Nov. 1930, II dir. di aut. 1933, p. 81).

38. Ori de câte ori are loc o executare în public a bucăților muzicale, trebue să se plătească atât dreptul fiscal prevăzut în art. 2. al legii din 1923, cât și drepturile de autor.

Pentru a defini caracterul publicității și al existenții dreptului de autor nu interesează faptul că intrarea la spectacol este gratuită. (Cas. pen. it., 12 Ian. 1931, II dir. di aut. 1931, p. 351).

www.dacoromanica.ro

39. Patronul unui local public în care s'au executat diferite compoziţiuni muzicale fără autorizarea autorilor, este organizatorul audiţiunei, când se constată că el a angajat pe orhestranţi, le-a pus sala la dispoziţie, dându-le posibilitatea să se producă în public.

O eroare eventuală a şefului de orchestră nu poate influenţa asupra responsabilităţii organizatorului execuţiunei muzicale, care este dator să se intereseze singur care sunt operele protejate de lege.

Nefăcând aceasta, el este personal răspunzător de neglijenţa sa şi nu se poate apăra invocând ignoranţa sa. (C. supr. Brün (Cehoslovacia), 19 Mart. 1931, Dr. d'aut., p. 120).

40. Patronul unui local de berărie, restaurant, cafenea, etc., care angajează o orhestră pentru a delecta publicul consumator, se face răspunzător de delictul de contrafacere dacă nu obţine autorizarea Soc. Compozitorilor Români, reprezentanta compozitorilor, pentru executarea compoziţiunilor muzicale din repertoriul orhestrei.

Organizarea de audiţiuni muzicale în public fără autorizarea autorilor ca şi exploatarea proprietăţii muzicale fie direct, fie ca anexă la o întreprindere de alt gen, constitue o atingere a dreptului de proprietate artistică, iar organizatorul sau exploatatorul se face pasibil de sancţiunile art. 48 din lege. (Trib. Ilfov s. IV, sent. pen. 1166, 2 Apr. 1931; Trib. Ilfov s. II, sent. pen. 2694, 5 Oct. 1933; Trib. Ilfov s. IV, sent. pen. 2749, 18 Oct. 1933; Trib Ilfov s. V, sent. pen. 508, 1 Nov. 1933; sent. pen. 507, 1 Nov. 1933; Trib. Ilfov s. III, sent, pen. 2982, 11 Nov. 1933; Trib. Ilfov s. II, sent, pen. 2634 din 1933; sent. pen. 2695 din 1933; C. Bucureşti s. V, dec. 891, 21 Nov. 1933; C. Bucureşti s. V, dec. 894, 21 Nov. 1933).

41. Nu este nici o deosebire din punct de vedere al ocrotirii dreptului de proprietate artistică între executările muzicale în public ce au loc prin orhestre fizice şi cele obţinute prin ajutorul unui aparat de radio, în ambele cazuri trebuind să se obţină autorizarea autorului.

Răspunzător de execuţiunile ilicite atât în primul cât şi în al doilea caz este proprietarul întreprinderii. (C. supr. Statele Unite, 13 Apr. 1931, Inter-Aut. 1931, p. 105).

42. Contractul prin care autorul unei opere autoriză o cassă de filme să reproducă lucrarea sa prin film, se mărgineşte numai la editarea filmului; dreptul de proecţiunea filmului, care n'a făcut obiectul contractului, rămâne rezervat autorului.

Nici legea poloneză asupra dreptului de autor, nici Convenţiunea dela Berna, nici altă lege europeană nu conţine prescripţiuni care să impună autorilor restricţiuni în libertatea de a fixa condiţiunile de exploatarea operilor lor. Compozitorul care acceptă ca opera sa să fie utilizată pentru filmul sonor, e în drept să formuleze separat pretenţiuni atât pentru editarea filmului cât şi pentru proecţiunea lui în public; difuzarea operei depinde de proecţiune şi prin urmare e legitim ca dreptul de autor să se exercite şi asupra proecţiunei.

După cum autorii dramatici, cari au vândut dreptul de a reprezenta o operă unui teatru, nu pot fi consideraţi că au renunţat la facultatea de a vinde acelaş drept şi pentru aceiaşi piesă altui teatru, tot astfel şi compozitorii au dreptul să facă să depindă executarea operilor lor în public de condiţiuni speciale.

De aci urmează, că proprietarul unui cinematograf căruia i s'a cedat dreptul de proecţiunea unui film de o cassă de filme care n'avea acest drept, de oarece autorul operei filmate nu i-l conferise, răspunde de faptul proecţiunii neautorizate a filmului când este stabilit că avea cunoştinţă de stipulaţiunile contractului dintre autor şi cassa de filme. (Cas. pol., 8/13 Iun. 1931, Dr. d'aut. 1931, p. 119).

43. Representaţiunea se caracterizează prin reînoirea constantă a jocului actorilor pe când înregistrarea unui film fixează acest joc definitiv pentru toate manifestaţiunile scenice ulterioare.

Filmul prezintă astfel aceleaşi caractere şi produce exact aceleaşi efecte ca şi editarea unei opere oarecare, astfel că e locul să se

www.dacoromanica.ro

asimileze înregistrarea filmului cu editarea în ceiace privește efectele sale juridice.

Prin urmare, autorul unui film sonor care a intercalat în filmul său o serenadă luată din partitura unui autor care-și rezervase dreptul de ediție, fără consimțimântul acestuia, violează dreptul acordat de legea din 19—24 Iulie 1793 autorului serenadei. (Trib. Seine, 7 Iul. 1931, Gaz. Pal. 8 Iul. 1931, Dr. d'aut. 1931, p. 103—104).

44. Antena emițătoare a unui post de radioemisiune nu emite executarea operei muzicale, ci un curent electric oscilant, o simplă forță mecanică incapabilă să reproducă opera artistică fără interpoziționea unui aparat receptor, de auditor.

Auditorul alege singur stațiunea radiofonică a cărei forță mecanică înțelege să capteze, pentru a provoca după placul său emisiunea vibrațiunilor sonore, ce nasc în receptorul sau amplificatorul său; prin urmare, vibrațiunile sonore capabile să reproducă opera muzicală se nasc prin voința amatorului auditor în aparatul său și prin aceasta se naște o execuțiune nouă, de care posesorul aparatului receptor poate uza în două feluri:

a) sau limitează audițiunea la domiciliul său privat, și în acest caz audițiunea nefiind publică nu are nevoe de autorizarea autorilor sau celor în drept;

b) sau face ca terții cari intră în localul său public să profite de audițiunea produsă și în acest caz el organizează o adevărată executare în public a operei muzicale și este dator să respecte dispozițiunile legii proprietății artistice și literare. (Jud. de pace II. Bruxelles, 22 Oct. 1931, Dr. d'aut. 1932, p. 53).

45. Audițiile de radio în prăvăliile publice constituesc execuții publice supuse autorizării exclusive a autorilor, indiferent de faptul dacă aceștia au autorizat Societatea de radiodifuziune să emită prin radio operile lor. (Pretura it. Valenza, 23 Oct. 1931, Il dir. di aut. 1931, p. 503).

46. Difuziunea emisiunilor unui post radiofonic prin mijlocirea unui aparat receptor este o reproducere mecanică a operelor transmise.

Dacă această difuziune are loc într'un local public fără ca drepturile autorului operei transmise să fi fost satisfăcute de cel ce profită de difuziune, ea constitue o atingere a dreptului de autor sancționată de lege, independent de faptul că postul emițător original a achitat drepturile autorului. (Trib. Bruges (Elveția), 1 Dec. 1931, Dr. d'aut. 1932, p. 118).

47. Potrivit art. 1 din legea proprietății literare și artistice, dreptul de proprietate literară și artistică este respectat și garantat în România fără îndeplinirea nici unei formalități sau înregistrări și fără efectuarea nici unui depozit atât Românilor cât și străinilor, în mod egal, iar potrivit art. 2 din aceiași lege, autorii de tot felul de scrieri literare sau științifice, de compoziționi de muzică etc., se vor bucura pe tot timpul vieții, ca de o proprietate a lor, de dreptul exclusiv de a le publica, reprezenta sau executa, a autoriza traducerile, adaptările și reproducerile în ori ce mod, a exploata singuri sau a vinde operile lor în total sau în parte, a le dărui sau transmite prin testament.

De asemeni după art. 11 în materie de lucrări dramatice, muzicale și coregrafice dreptul de publicare este independent de dreptul de reprezentare sau executare, fiecare din acestea pot forma obiectul unui contract separat în condițiunile speciale fiecărui drept.

In fine, după art. 22 din lege editarea, reprezentarea sau executarea în public a unei opere dramatice, muzicale sau coregrafice fără autorizarea autorului, constitue o atingere a dreptului de proprietate.

Așa fiind, faptul inculpaților de a fi lăsat în calitate de conducători ai restaurantului și cafenelii „Bulevard" din Sibiu, să se execute în localul lor compozițiile muzicale, menționate în procesul verbal, ale unor compozitori ce fac parte din Societățile austriacă, engleză, germană și poloneză, reprezentate în instanță prin Societatea Compozitorilor Români, fără să fi avut autorizația autorilor respectivi sau a Societății reclamante, constituind o atingere a drepturilor de autor în sensul art. 22 din legea proprie-

www.dacoromanica.ro

tății literare și artistice, urmează a fi pedepsit ca o contrafacere, conform art. 48 din lege.

Susținerea făcută de reprezentantul Ministerului public că faptul nu poate fi imputat inculpaților, întrucât executarea fiind făcută de orhestranți, ei nu pot ca patroni să fie făcuți răspunzători de faptele penale ale altora, — nu poate fi primită, de oarece în primul rând se constată în fapt că inculpații au fost avertizați prin notificare de Societatea Compozitorilor Români că n'au voe să se folosească de repertoriul autorilor menționați în notificare, fiindcă drepturile acestora le reprezintă Societatea, iar in al doilea rând este evident că prin angajarea orhestrei, care a executat bucățile muzicale în chestiune, beneficiile exploatării inculpaților s'au mărit simțitor, dat fiindcă muzica este un mijloc netăgăduit de a atrage consumatori în local și de a mări consumația. (Trib. Ilfov s. IV, sent. pen. 3486, 18 Dec. 1931).

48. Potrivit art. 11 din legea asupra proprietății literare și artistice, dreptul de reprezentare și de executare este independent de dreptul de editare, fiecare din aceste drepturi putând forma obiectul unui contract separat de cesiune, în condițiile speciale fiecărui drept.

De aci rezultă în mod evident că pentru reprezentarea unui film sonor este nevoe de autorizarea autorului și nu de a cassei de filme. Patronul unui cinematograf, care a permis reprezentarea unei serii de filme fără autorizarea autorului, comite delictul de contrafacere. (Trib. Trei-Scaune, 15 Fev. 1932).

49. Producțiunea unui film vorbitor și sonor nu poate fi asimilată unei reprezentațiuni teatrale, deoarece contrar celor ce se petrec în teatru, în filmul vorbitor actorii nu se adresează direct publicului, ci ei vorbesc în fața unui microfon, care, după ce a înregistrat vocea, o transmite în mod mecanic și în aceleași condițiuni invariabile de intonațiune și executare, la numeroși auditori și de multe ori după o lungă trecere de timp.

Publicul, care n'are în fața sa decât imagini, nu simte aceleași impresiuni ca acelea pe care i le comunică actorul însuși, ale cărui variațiuni de joc le poate urmări, cu care se ține în comunicare directă și constantă, aplaudându-l și ovaționându-l chiar, când joacă cu acel elan și perfecțiune care transportă. Se poate spune într'adevăr, în acest caz și numai în acest caz, că există între unul și altul, spectator și actor, o unire internă și reciprocă care nu se întâlnește între public și personagiile dintr'un film vorbitor.

Cinematograful vorbitor constitue în realitate o perfecțiune a cinematorgrafului mut, fiind înainte de toate rezultatul unei invențiuni mecanice.

In asemenea condițiuni nu se poate susține că producțiunea unui film vorbitor constitue o adevărată reprezentațiune și mai puțin o reprezentațiune teatrală, astfel că autorul unor piese dramatice care a cedat dreptul de reprezentarea operelor sale, rezervându-și numai adaptarea lor cinematografică, filmul mut, păstrează dreptul de a ceda unei societăți de filme realizarea unei versiuni a acelorași opere pentru cinematograful sonor și vorbitor. (Trib. Seine, 9 Mart. 1932, Dr. d'aut. 1932, p. 68—69).

50. Fără a fi nevoe de cercetat în ce măsură dreptul de autor asupra operei sale poate fi asimilat dreptului de proprietate, e cert că acest drept este monopolul sau privilegiul exclusiv de exploatațiunea operei.

Acest monopol de exploatațiune al autorului unei opere este un drept positiv, al cărui scop este remunerațiunea efortului creator și nu i se poate aduce o atingere, chiar dacă nu s'ar urmări un folos material.

E greșită concepțiunea potrivit căruia dreptul de autor ar fi un drept relativ, adică ar fi redus la un drept pur negativ, ce ar permite autorului să poată trage din opera sa numai un profit pecuniar, dar care nu i-ar îngădui să interzică terților să dispună de operă după plac, dacă folosința nu le-ar procura nici un avantagiu. Executarea unei opere muzicale într'o biserică nu poate fi considerată făcută fără un profit cel puțin indirect, dacă se stabilește că ea a fost de

www.dacoromanica.ro

natură să atragă publicul a cărui afluență, în special prin cumpărarea programelor, prin prețul locurilor ori cât de modic ar fi fost și prin darurile făcute la chetă, a fost un isvor de beneficii. (C. Rennes, 20 Iun. 1932, Inter-Aut. 1932, p. 299).

51. Faptul de a fi abonat al unui post de radio, permite numai recepționarea emisiunilor, nu însă și executarea operilor muzicale transmise în public prin mijlocirea unui *haut-parleur*, dacă abonatul n'a plătit drepturile cuvenite autorilor. (C. Košice, 19 Aug. 1932, Dr. d'aut. 1933, p. 71).

52. Patronul unui restaurant, care îngădue orhestrei să execute în localul său compoziţiuni muzicale fără încuviinţarea Societăţii Compozitorilor Români, reprezentanta autorilor, comite delictul de contrafacere pedepsit de art. 48 din lege. (Trib. Constanţa s. II, sent. pen. 1287, 22 Sept. 1932; sent. pen. 1615, 11 Nov. 1930; sent. pen. 1722, 22 Nov. 1930; sent. pen. 1063, 22 Iun. 1933; C. Constanţa, dec. pen. 768, 12 Dec. 1932).

53. Potrivit art. 22 din legea asupra proprietăţii literare şi artistice, executarea unei compoziţiuni muzicale în public nu poate avea loc fără autorizarea autorului. Cei ce contravin acestei dispoziţiuni comit o atingere a dreptului de autor, făcându-se vinovaţi de delictul de contrafacere.

Dreptul de executare a unei compoziţii muzicale este distinct de dreptul de publicare, editare, multiplicare, fiecare din aceste drepturi putând forma obiectul unui contract de cesiune.

Dreptul de proprietate literară şi artistică este garantat în România în mod egal atât Românilor cât şi străinilor fără îndeplinirea vreunei formalităţi şi autorii se pot bucura în mod exclusiv ca de o proprietate a lor, de dreptul de a publica, reprezenta sau executa în public şi de a exploata sau vinde operile lor.

Aparatul de radio este un aparat mecanic cu care se prind undele sonore emise de diferite posturi de radiodifuziune, alegerea posturilor şi programelor fiind la facultatea amatorului.

Fără aparatul receptor, undele sonore emise s'ar pierde în neant şi nici o audiţiune muzicală n'ar putea avea loc.

Legea proprietăţei literare şi artistice nefăcând nici o distincţiune în ceiace priveşte executarea în public a compoziţiilor muzicale, fie că ea s'ar face cu ajutorul unei orchestre, fie că ea ar avea loc prin mijlocirea unor aparate mecanice de muzică, piane electrice, gramofoane, aparate de radio, etc., urmează că ori de câte ori se execută în public o compoziţie muzicală fără autorizarea autorului, se comite o executare ilicită, iar organizatorul audiţiunei se face vinovat de delictul de contrafacere.

Faptul că inculpatul ar plăti unele taxe postului de radiodifuziune Bucureşti, n'are nici o importanţă, deoarece aceste taxe se plătesc pentru autorizarea instalării postului de recepţie şi pentru posibilitatea materială ce i se dă de postul de emisiune să organizeze audiţiuni muzicale în public, emisiunile posturilor de radiodifuziune nefiind de cât o reproducere a operilor autorilor, o multiplicare pe cale eterică, cel mai puternic mijloc de publicare a operei. Chiar în situaţiunea că s'ar fi obţinut de postul de radiodifuziune o autorizare de emisiune a operilor din partea autorilor, această autorizare e mărginită numai la emisiune (publicare, multiplicare), rămânând rezervat autorului dreptul de a autoriza executările în public ce se fac de către acei ce posedă aparate de recepţia undelor emise şi cari ar voi, la rândul lor, să utilizeze emisiunea pentru organizarea de audiţiuni muzicale în public.

In această privinţă, nu e nici o deosebire între folosirea în public a unui fonograf care redă compoziţia muzicală imprimată sonor pe un disc şi între un aparat de radio care prinde şi difuzează undele emise de postul de radiodifuziune, în primul caz, organizatorul fiind obligat să cumpere discul, iar în al doilea plătind un abonament postului de emisiune pentru a putea avea posibilitatea să utilizeze undele sonore.

Astfel fiind e vinovat de delictul de contrafacere cel ce organizează o audiţiune muzicală în public cu ajutorul unui aparat de radio, fără să fi obţinut autorizarea autorilor compoziţiilor muzicale executate. (Trib. Brăila s. I, sent. pen. 1295, 31 Oct. 1932;

www.dacoromanica.ro

C. Galați s. II, dec. pen. 2061, 22 Mai 1933; Trib. Constanța s. I, sent pen. 2014, 24. Nov. 1933).

54. Organizatorii unui bal cari permit orhestranților să execute în public compoziții muzicale fără o prealabilă autorizare a autorilor, se fac vinovați de delictul de contrafacere. (Trib. Ialomița, sent. pen. 1932, 17 Nov. 1932).

55. Emisiunea de radio, ca și recepțiunea ei de un aparat receptor, deși sunt elementele componente ale aceleași acțiuni radiofonice, fie care pot produce situațiuni juridice distincte, diferențierea lor fiind în raport cu condițiile în care fie care din aceste acte se îndeplinește, putând da loc unei audiții publice sau private după mediul restrâns sau mai larg și urmărind un scop lucrativ sau dezinteresat.

Limitarea usajului recepțiunei la un mediu privat este natural, normal și în concordanță cu principiile conducătoare ale sistemului de apărare a proprietății artistice care nu este în acest caz atinsă.

Extensiunea însă a exercițiului acestui drept într'un mediu mai larg, public, determinat de intențiuni speculative face ca recepția să constitue o audiție valorând o nouă executare, organizată și oferită publicului în cadrul voit și fixat de organizatorul ei.

In aceste condițiuni audiția apare față de publicul auditor, degajată de raporturile cu postul de emisiune pentru a avea o independență proprie și urmărind scopul imprimat de organizator, astfel că, autorizarea audiției publice de către autorul operii, devine necesară chiar dacă ar fi acordată pentru emisiune. (Trib. Ilfov s. II, sent. civ. 1169, 3 Dec. 1932, Jur. Gen. 1933, No. 303).

56. Autorul are dreptul exclusiv de a autoriza executarea în public a operei sale, astfel că e liber să fixeze redevența ce va crede de cuviință pentru această autorizare și să se opună la executarea operei de către un terț care n'ar accepta condițiunile sale. Dacă acesta din urmă execută totuși operele muzicale, el se face pasibil de sancțiunile penale și civile prevăzute de lege.

In această situațiune, responsabilitatea civilă se determină după principiile generale din codul de obligațiuni și prin urmare dacă nici un contract nu s'a format, autorul n'are drept la o redevență contractuală, ci la daune interese în repararea prejudiciului cauzat prin folosirea ilicită a dreptului său. (Trib. federal elvețian, 22 Fev. 1933, Inter-Aut. 1933, p. 483).

57. Filmul sonor redând în acelaș timp proecția imaginilor și a sunetelor trebue să fie considerat — ori care ar fi mijloacele tehnice de realizare, fie că imaginile și sunetele sunt înregistrate pe aparate diferite funcționând însă syncronic, fie că ambele figurează pe aceiași bandă — ca o formă nouă de reproducere a operii, intermediară între reprezentarea teatrală și proecția cinematografică mută.

Simultaneitatea reproducerii sunetelor și a imaginilor, interdependența dintre aceste două elemente, constitue nota caracteristică a filmului sonor, ce-l face să nu poată fi cuprins în cadrul art. 12 al. 2 No. 5 a legii dreptului de autor, articol ce nu se poate referi de cât la instrumentele de reproducere mecanică a sunetelor fără nici un fel de însoțire de imagini.

Chiar în cazul când muzica însoțește proecția imaginilor, fără ca să fie vreo legătură între ele, interdependența constă în aceia că îmbinarea sunetelor cu a imaginelor nu sunt lăsate la arbitrarul orhestrii, ci sunt stabilite odată pentru totdeauna prin voința artistică preponderentă a autorului.

Legea nedistingând într'o executare muzicală făcută direct de orhestre și o reproducere prin ajutorul aparatelor mecanice, urmează că dreptul exclusiv al autorului cuprinde și executarea (sau reprezentarea) publică a filmului sonor.

Faptul că un compozitor a cedat o operă pentru a fi înregistrată pe un film sonor nu dă drept editorului să și reprezinte (execute) filmul în public, fără ca să nu plătească în prealabil autorului drepturile de executare.

Dreptul de adaptare cinematografică (înregistrare) și dreptul de executare (sau re-

www.dacoromanica.ro

prezentare) în public sunt drepturi distincte și autorul poate dispune de ele independent, putând cesiona unei persoane dreptul de adaptare cinematografică, iar altei persoane dreptul de reprezentare în public a aceleiași adaptări.

Fără discuțiune că ori de câte ori din contract reese că intenția părților a fost transmiterea ambelor drepturi, editorul poate reprezenta sau autoriza pe alții să reprezinte filmul în public; dovada incumbă însă editorului sau celor ce reprezintă filmul în public. (Curtea Supremă germană (Reichsgericht), 5 Apr. 1933, Inter-Aut. 1933, p. 526—528, 539—543, 555—561).

58. Potrivit art. 2, 11 și 22 din legea asupra proprietății literare și artistice, organizatorii de spectacole cari nu pun restricțiuni orhestrelor asupra programului muzical ce urmează să execute, sunt deopotrivă și în principal vinovați de furt de proprietate artistică, întrucât fără contribuția lor la fapt, infracțiunea n'ar fi posibilă; ei sunt principalii beneficiari ai faptului ilicit prin taxele de spectacol ce încasează sau prin celelalte foloase ce pot trage din audițiunile muzicale executate de cei angajați.

Articolul 2 din menționata lege prevede în mod expres că compozitorii de muzică se vor bucura în timpul vieței ca de o proprietate a lor, de dreptul exclusiv de a publica, a reprezenta sau a executa, a autoriza reproducerile în orice mod, a exploata singuri operele lor, etc., iar potrivit art. 21, dreptul de proprietate asupra unei opere muzicale cuprinde și pe acela de reprezentare în public.

Reprezentarea în public a unei opere muzicale fără autorizarea autorului, făcută chiar în mod parțial, constitue o atingere adusă dreptului de proprietate artistică conform art. 22.

Prin urmare, restauratorul, cârciumarul sau patronul unei săli de dans, care primește chiar întâmplător în localul său lăutari cari execută în public, fără autorizarea autorilor, bucăți muzicale este vinovat de delictul de contrafacere. (C. Galați s. II, dec. pen. 2104, 24 Mai 1933; dec. pen. 2062, 22 Mai 1933; dec. pen. 2678, 3 Iul 1933; C. Galați s. I, dec. pen. 417, 4 Iul. 1933).

59. Patronul unui cinematograf se face răspunzător de delictul de contrafacere pentru executările compozițiunilor muzicale reproduse mecanic odată cu rularea filmului sonor vorbitor, dacă nu obține în prealabil autorizarea Societății Compozitorilor Români, reprezentanta autorilor. (Trib. Ilfov s. I, sent. pen. 1962, 24 Mai 1933).

60. Legea privitoare la dreptul de autor, nu cuprinde nici un impediment legal care să oprească pe autor să transfere numai dreptul de reproducerea mecanică pe un film vorbitor a operei sale.

Cesiunea acestui drept pentru filmul vorbitor nu implică însă și transmisiunea aceluia de reprezentare în public.

Prin urmare, dacă se pune filmul în circulație pentru reprezentarea în public fără ca să se fi achiziționat și dreptul de reprezentare în public, se nesocotesc drepturile autorului. (Cas. Budapesta, 12 Iun. 1933, Inter-Aut. 1933, p. 589).

61. Contractul prin care un autor încredințează unei anumite societăți întregul său repertoriu dramatic, cu condiția ca să fie exploatat cât mai convenabil, întrunește condițiunile unui contract de reprezentare. (C. Milano, 4 Sept. 1933, Il dir. di. aut. 1933, p. 352).

62. Cântecele populare aranjate pentru diferite instrumente trebuesc considerate ca opere artistice în sensul legii și executarea lor în public nu poate avea loc fără autorizarea autorului.

Imprejurarea că aceste cântece au fost executate din memorie, nu poate să ridice executării caracterul ilicit, deoarece, pe deoparte cântând țigănește, executanții aduc numai mici variațiuni operei, melodia rămânând aceiaș, iar pe de alta, executarea din memorie nu prezintă nici o importanță pentru soluționarea chestiunei, acest fel de interpretare depinzând numai de îndemânarea mai mare sau mai mică a muzicantului.

Prin urmare, muzicanții executând în public asemenea opere muzicale fără autorizarea autorului, s'au făcut pasibili de delic-

www.dacoromanica.ro

tul prevăzut de paragraful 49 al legii din 26 dec. 1929, iar proprietarul localului care a permis cu bună știință o asemenea executare, de cel prevăzut de paragraful 52 al aceleiași legi. (Cas. Iugoslavă Novisad, 20 Sep. 1933, Inter-Aut. 1933, p. 590).

63. Potrivit articolelor 11, 21 și 22 al. I din legea proprietății literare și artistice faptul patronului unui restaurant de a îngădui orhestrei, ce are angajată în localul său, să execute bucăți muzicale fără autorizarea autorilor, constitue o atingere adusă dreptului de proprietate al acestora din urmă. Jurisprudența română e statornică în a vedea o atingere adusă dreptului de autor în cazul când o orchestră execută în public atari bucăți muzicale ocazional sau la cererea clienților, fie că orchestra e angajată, ori e compusa numai din muzicanți ambulanți.

Imprejurarea că orhestra execută compozițiile muzicale fără partituri, nu poate schimba situațiunea, deoarece executarea din memorie sau după ureche, nu exclude realizarea de beneficii, cari, chiar dacă ar fi încasate de orhestră, nu e mai puțin adevărat că patronul realizează un dublu câștig, atât prin faptul că nu plătește orhestra cât și prin acela că orchestra îi oferă un prilej de atracție pentru sporirea numărului clienților restaurantului.

Dacă însă nu se poate stabili că executarea în public a operelor muzicale a avut loc cu rea credință, deși faptul constitue o atingere a dreptului de proprietate, el nu poate fi totuși calificat delict de contrafacere lipsindu-i elementul intențional necesar existenței acestei infracțiuni, astfel că trebuesc aplicate numai dispozițiunile articolului 49 din legea proprietății artistice și literare. (C. Oradia Mare s. I, dec. pen. 405, 6 Oct. 1933).

Art. 23. — **Din contra, nu constitue o atingere a dreptului de proprietate artistică :**

1. **Citarea de pasaje izolate, de scene sau mici extrase luate din operele dramatice sau muzicale, făcute în dările de seamă, sau criticele dramatice sau muzicale, precum și publicarea de culegeri destinate special școlilor, de mici bucăți sau compoziții dramatice sau muzicale deja pubicate, cu obligațiunea de a se indica numele autorului și titlul lucrării din cari au fost extrase ;**

2. **Reproducerea în mod izolat a scenelor, a rolurilor sau a partițiunilor muzicale, pentru uzul exclusiv al artiștilor sau al executanților orali sau instrumentali, reproduceri cari însă nu sunt destinate de a fi puse în comerț ;**

3. **Reprezentarea sau executarea în public de acte separate, bucăți de muzică sau scene coregrafice la serbări școlare sau reprezentații oficiale, organizate de societăți populare, corale sau instrumentale, sau în scopuri de binefacere, cu sau fără plată.**

OBSERVAȚIUNI. — In articolul 23 legiuitorul se ocupă de cazurile în care pentru folosirea operelor autorilor dramatici și muzicali nu mai e nevoe de obținerea vreunei autorizații.

1. Primul aliniat de sub art. 23 conține excepțiunile la principiul intangibilității drepturilor de proprietate ale autorilor asupra operelor lor, când e vorba de împrumuturi folosite în dările de seamă sau criticile dramatice și muzicale cum și pentru cultura școlarilor.

Astfel legea îngădue citarea în dările de seamă sau în criticile dramatice și muzicale de pasage izolate, de scene sau mici extrase, luate din operile dramatice sau muzicale, fără să mai fie nevoe de obținerea autorizații autorilor, însă cu obligațiunea să se indice numele autorului și titlul lucrării din care au fost extrase.

www.dacoromanica.ro

Fără discuțiune că împrumuturile sau citațiile trebue mărginite numai la atât cât e necesar pentru susținerea argumentării dării de seamă sau a criticilor ce se aduc [1]), adică după cum spune însuși legiuitorul : la pasagii izolate de scene sau mici extrase din operele dramatice și muzicale. Prin urmare, într'o critică sau dare de seamă nu e îngăduit să se citeze decât cel mult o scenă ; dacă se citează mai multe scene sau extrase dintr'o lucrare muzicală, ele trebue să fie luate izolat, în nici un caz însă citările nu trebue să fie atât de numeroase încât să se reproducă opera întreagă sau părțile cele mai importante din ea sau să se aducă vreun prejudiciu material autorului [2]). Împrumuturile luate din operile dramatice sau muzicale trebue să formeze o anexă în desvoltarea dării de seamă sau a criticei, astfel ca opera de unde se reproduce să nu piardă din interes pentru cititori sau spectatori, încât aceștia să se poată lipsi de a o citi sau de a asista la reprezentarea sau executarea operii originale.

Citările sau extrasele din operele dramatice și muzicale sunt permise numai în dările de seamă sau în criticile muzicale sau dramatice, și aceste cazuri sunt limitativ arătate de legiuitor. Nu s'ar putea îngădui prin urmare citarea în cursul unui rezumat al operii, astfel ca cititorul având înaintea sa reproduse scene importante, legate între ele prin rezumate, să poată lua cunoștiință de întreaga operă și să-și dea seama și de valoarea ei.

Citările și extrasele nu se pot lua decât din operile deja publicate, textul legii fiind expres în acest sens. Extragerea de scene sau pasagii din operile dramatice și muzicale, chiar dacă acestea se află în stare de manuscris, este permisă din momentul primei lor repezentări sau executări în public.

Legea permite în al doilea rând împrumuturi de mici bucăți sau compoziții dramatice sau muzicale deja publicate în culegeri destinate special școlilor.

Textul acestui aliniat nu este clar redactat, căci nu reese lămurit ce a voit legiuitorul să înțeleagă prin „mici bucăți sau compoziții dramatice sau muzicale". După înțelesul literal al acestor termeni ar trebui să decidem că cuvintele „mici bucăți" pot fi luate nu numai în sensul de părți dintr'o lucrare, ci și în acela de lucrare dramatică sau muzicală întreagă, dar de mică întindere. Acest înțeles nu este însă cel exact, căci ar duce la consecința că trebue să se facă deosebire între operile mari ca întindere și cele mai mici, ceiace ar fi contrar principiului pus de art. 2 din lege, care protejează deopotrivă operile indiferent de întinderea sau valoarea lor.

Credem și în acest caz, ca și în acela al citărilor, că legiuitorul a înțeles să permită numai împrumuturi de părți izolate sau extrase, atât cât ar fi necesar pentru susținerea explicării textelor ce însoțesc aceste extrase.

Unele legislații străine fixează întinderea împrumuturilor din operele autorilor atât în cărțile destinate învățământului cât și în diferitele critici sau analize. Astfel legea italiană (art. 22) atât în cazul cărților didactice cât și al diferitelor critici, analize, etc., îngrădește întinderea împrumutului la maximum trei pagini sau la maximum jumătate din întinderea operii, în cazul lucrărilor mai mici.

Deasemeni legea cehoslovacă (art. 23 al 3) fixează limita împrumuturilor și a citărilor la cel mult o foaie din opera tipărită.

Legea jugoslavă determină și ea întinderea citărilor la trei pagini din opera reprodusă când e vorba de opere literare și la o pagină în cazul operelor muzicale ; pentru cărțile didactice se permit împrumuturi totale sau parțiale dintr'o operă (art. 26). Faptul că la noi legea nu prevede, ca cele de mai sus, limita împrumuturilor pentru

1) Stolfi, *op. cit.*, t. II, No. 1711 ; Brugi, *Lecita appropriazione di idee altrui e diritti d'autore*, (publicată în *Riv. di diritto comm.* 1910, II, 122).

2) Bry, *op. cit.*, No. 868.

www.dacoromanica.ro

cărțile didactice, nu prezintă decât o importanță teoretică, căci o carte didactică trebuind să aibă un câmp de documentare mai larg, ar fi imposibil să se reproducă opere întregi; scopul pentru care sunt scrise asemenea cărți necesită o reproducere parțială, fragmentară, din multe opere, pentru ca elevii, cărora se adresează, să se documenteze asupra curentelor literare sau artistice din diferite epoci.

Împrumuturile se pot utiliza în toate cărțile didactice? Legea nu face nici o deosebire. Din expunerea de motive a legii reese însă că asemenea împrumuturi sunt îngăduite numai în cărțile didactice de curs primar și liceal. Faptul e important, fiindcă această expunere de motive redă mai bine decât însăși legea intențiunea legiuitorului. Dealtfel, această concluzie este conformă cu practica învățământului nostru, fiind știut că numai în cursul primar și liceal se fac citații și reproduceri în cărțile didactice.

Tot în expunerea de motive mai găsim că împrumuturile trebuesc făcute de așa fel încât să nu prejudicieze din punct de vedere pecuniar pe autori.

In unele legislații mai noui, cum e a Jugoslaviei și Italiei, împrumuturile pentru cărțile școlare sunt permise fără autorizare, însă autorul are drept la o redevență din beneficiile realizate de autorul cărților didactice [1]). Dispoziținea este echitabilă pentru autori.

2. In aliniatul 2 de sub art. 23 legea îngădue de asemenea reproducerea în mod izolat a scenelor, a rolurilor sau a partițiunilor muzicale pentru uzul exclusiv al artiștilor sau al executanților orali sau instrumentali, reproduceri care însă nu sunt destinate de a fi puse în comerț.

Prin acest aliniat legiuitorul nostru n'a făcut altceva decât să consacre prin text de lege starea doctrinei și jurisprudenței străine în această materie.

Ori cine este liber să scoată copii sau părți din opera unui autor cu condiția să se folosească de ele personal. Legea oprește însă ca extrasele sau copiile să facă obiectul unei speculațiuni comerciale în detrimentul autorului, cum ar fi vinderea [2]) sau închirierea lor [3]). Astfel, un director de teatru poate extrage dintr'o operă rolurile artiștilor și să le folosească la pregătirea reprezentării piesii, nu le poate însă ceda, nici închiria altui director fără să nu violeze prin aceasta dreptul autorului [4]).

3) In fine, în ultimul aliniat al art. 23, legiuitorul se ocupă de reprezentările și executările în public de acte separate, bucăți de muzică sau scene coregrafice la serbări școlare sau repezentații oficiale, organizate de societăți populare, corale sau instrumentale sau în scopuri de binefacere cu sau fără plată.

Textul așa cum e redactat s'ar putea cu greu înțelege, dacă n'am ține seamă de faptul că legiuitorul nostru s'a inspirat în stabilirea excepțiunilor din acest aliniat din proectele de legi propuse în Franța în această privință și de starea de fapt existentă.

In legea franceză nu există nici o excepție la principiul de ocrotire a dreptului de proprietate intelectuală; doctrina și jurisprudența sunt de acord în această privință. Ori care ar fi scopul urmărit printr'o serbare, ori care ar fi persoanele care organizează reprezentările dramatice, concertele sau audițiunile muzicale, ori care ar fi locul unde au loc reprezentările sau executările, fie că intrarea e cu plată sau gratuit, fie că

---

1) Legea Jugoslavă, art. 2, 26 al. 2; Legea Italiană, art. 22.

2) Stolfi, *op. cit.*, t. II, p. 628; Clausetti, *Contraffazione manoscritta*, publicat în *I. dir. d'autore* 1907, 157; Gastambide, *op. cit.*, p. 115; Pouillet, *op. cit.*, No. 527; Renouard, *op. cit.*, t. II, p. 42; C. Paris, 7 Mart. 1872, *Ann. prop. ind.* 1874, 174; C. Milan, 30 Sept. 1881, *Mon. Trib.* 1881, 1005; C. Naples, 6 Nov. 1907, *Trib. giud* 1908, 116.

3) De Folleville, *De la propriété littéraire et artistique*, p. 13; Pouillet, *op. cit.*, No. 527 și urm.; C. Paris, 13 Mai 1887, *Ann. prop. ind.* 1887, 311.

4) Stolfi, *op. cit.*, t. II, p. 657; Cas. fr., 28 Jan. 1888, *Ann. prop. ind.* 1890, 82.

www.dacoromanica.ro

se urmăreşte un scop cultural sau de binefacere, în toate cazurile, trebue să se obţină autorizarea autorilor.

Datorită acestui principiu sunt supuse în Franţa autorizării Societăţii Autorilor şi Compozitorilor, toate execuţiunile muzicale în public. Cu timpul însă, pe măsură ce dreptul de autor a câştigat în importanţă, s'a căutat să se vină cu diferite proecte de lege [1]), prin care se prevedeau unele excepţiuni la principiul intangibilităţii dreptului de proprietate artistică, însă nici unul din aceaste proecte nu s'a transformat în lege, de oarece între timp Societatea Autorilor, Compozitorilor şi Editorilor de Muzică a încheiat cu Ministerul Instrucţiunii Publice diferite convenţiuni [2]), prin care societatea a făcut oarecare concesiuni în legătură cu executările în public.

Astfel, s'a convenit ca societăţile corale, de fanfare şi armonii să poată da diferite audiţii muzicale în public, fără să mai obţină autorizarea autorilor, însă cu condiţia ca aceste audiţii să fie gratuite şi să nu procure organizatorilor nici un beneficiu direct sau indirect. In schimb ca o recunoaştere a dreptului de autor, numitele societăţi se obligau să verse Societăţii Autorilor, Compozitorilor şi Editorilor un franc pe an de fiecare societate.

Tot pe cale de accorduri intervenite [3]) între Ministerul de Instrucţie Publică şi Societatea Autorilor, Compozitorilor şi Editorilor s'au întins dispoziţiunile privitoare la societăţile corale, de fanfare şi armonii şi la concertele date în licee, colegii şi celelalte şcoli ale Statului, cu condiţia însă, ca concertele să fie date în prezenţa elevilor, autorităţilor, părinţilor elevilor şi a profesorilor, fără beneficii directe sau indirecte, iar executarea programului să fie făcută de elevi şi profesori. Dacă însă pe lângă persoanele arătate mai sus, sunt invitate şi alte persoane, sau programul nu e executat de elevi şi profesori, ci de persoane străine de liceu, organizatorii trebue să obţină autorizarea autorilor.

In fine, printr'o ultimă convenţiune [4]) între Societatea Autorilor, Compozitorilor şi Editorilor de Muzică şi Federala Muzicală a Franţei s'au fixat condiţiunile în care *societăţile populare* muzicale pot executa diferite concerte în Franţa. Intâlnim în Franţa, pentru prima oară, denumirea de *societăţi populare*. Probabil că de aci s'a inspirat şi legiuitorul nostru, căutând să transforme în lege starea de fapt din Franţa.

Revenind la textul nostru, chestiunea ce interesează este de a şti în primul rând întinderea operelor ce se pot executa sau reprezenta fără autorizarea autorilor, în al doilea rând, determinarea spectacolelor unde se pot reprezenta şi executa aceste opere şi în al treilea rând, care sunt persoanele sau instituţiile ce pot beneficia de aceste excepţiuni.

Din redactarea textului reese că se pot reprezenta, în ceace priveşte operele dramatice, dramatico-muzicale, operetele şi operele coregrafice, numai acte separate din aceste opere; cât priveşte operile muzicale, legea se mulţumeşte să enunţe numai în mod general că se pot executa „bucăţi muzicale", ceeace ar duce la concluziunea că se pot executa şi compoziţiuni muzicale întregi.

In ceiace priveşte spectacolele, la care se pot reprezenta opere fără autorizarea autorilor, ele sunt limitate de legiuitor şi anume: la serbări şcolare şi la reprezentaţii oficiale organizate de societăţi populare, corale sau instrumentale.

Prin serbări şcolare se înţeleg serbările date în prezenţa profesorilor, elevilor, autorităţilor, a părinţilor şi a invitaţilor, organizate fie pentru sărbătorirea sfârşitului

---

1) Proectul lui Maurice Dufaure, depus în 1888 şi al lui Jules Gaillard şi l'Aigle din 1893.
2) Convenţiunile din 1894 şi 1901, v. Chartier, *op. cit*, p. 206 şi urm.
3) Convenţia din 8 August 1902, v. Chartier, *op. cit.*, p. 207.
4) Convenţia din 1 Mai 1921.

www.dacoromanica.ro

de an, fie pentru comemorarea unor evenimente importante din trecutul nostru, cum ar fi 24 Ianuarie, 10 Mai, etc., serbări în care interpretarea executărilor și a reprezentărilor se face numai de elevi.

O serbare dată de elevi în afară de școală, cu plată la intrare și fără nici o legătură cu vreun eveniment istoric, trebue să aibă autorizarea autorilor, căci în acest caz nu mai e vorba de o serbare școlară. Aplicarea textelor trebue făcută riguros, excepțiunile fiind de strictă interpretare.

In ceiace privește reprezentațiile oficiale organizate de societățile populare, corale sau instrumentale, legea nu le definește. Dificultatea de a ști ce a înțeles legiuitorul prin societăți populare, corale sau instrumentale provine și din aceia că dispoziținea din legea noastră nu se găsește in nici o lege străină, iar societățile indicate în text sunt unele din ele inexistente, iar altele sunt foarte puține la număr. Dat fiind însă scopul legiuitorului de răspândirea culturii și interesul pe care legea îl poartă drepturilor autorilor, credem că prin societăți populare, corale sau instrumentale, se înțeleg societățile al căror scop statutar unic este ridicarea nivelului cultural și muzical al poporului. Fiind vorba de societăți cu scop cultural ele trebue să funcționeze sub controlul și supravegherea Statului.

Din interpretarea textului cât și din titulatura numitelor societăți rezultă însă că programele serbărilor oficiale organizate de societățile populare, corale sau instrumentale trebue să fie executate numai de membrii acestor societăți, iar pentruca executările muzicale sau reprezentările dramatice să fie scutite de autorizarea autorilor trebue ca ele să aibă caracterul de serbări oficiale. Rezultă de aci că nu la ori ce serbări date de Societățile populare, corale sau instrumentale se poate executa sau reprezenta compoziținni muzicale sau acte din operile dramatice fără autorizarea autorilor, ci numai la acelea ce îndeplinesc condițiunile unei serbări oficiale.

N'are nici o importanță faptul că intrarea la asemenea serbări este gratuită, sau cu plată, că scopul serbării este un scop cultural sau de binefacere; este suficient pentru a beneficia de dispoziținnile legii ca serbarea să îndeplinească condițiunile arătate mai sus.

In legile străine mai recente, cum sunt legea italiană, cehoslovacă, portugheză și jugoslavă, nu există nici o excepțiune la dreptul de reprezentare sau executare în public de opere dramatice și muzicale, în toate cazurile trebuind să se obțină autorizarea. Excepție face legea poloneză, care îngăduе reprezentarea sau executarea în public de opere dramatice sau muzicale, fără să se mai obțină autorizarea autorilor, numai cu ocazia ținerii unei conferințe și atât cât e nevoe pentru explicarea ei, cum și la ceremonii naționale, sau dacă serbarea e organizată de o societate muzicală dată exclusiv în prezența membrilor săi (art. 41. al. 2).

JURISPRUDENȚA.

1. Faptul unui jurnal de a reproduce o porțiune însemnată dintr'o operă, legând prin citate intercalate pasagiile citate, astfel că cititorii sunt dispensați de a mai cumpăra această operă, constitue o contrafacere. (C. Paris, 6 Ian. 1849).

2. Constitue o contrafacere faptul de a publica într'o broșură analiza unei piese de teatru, chiar dacă este însoțită de aprecieri personale, când această analiză este o reproducere fidelă în proză a piesei originale și are ca consecință că lipsește pe cititor de interesul de a mai cumpăra lucrarea originală. (C. Nimes, 25 Fev. 1864, Ann. prop. ind. 1864, p. 387).

3. Este îngăduit să se citeze unul sau mai multe pasagii dintr'o operă, fie pentru a o discuta, fie pentru a trage argumente în susținerea unei opinii sau al unei doctrine, dacă împrumuturile făcute din opera altuia nu sunt însemnate și prejudiciabile și atât de întinse în cât sr țină locul într'o largă mă-

www.dacoromanica.ro

sură operii de unde au fost reproduse. (Trib. civ. Seine, 11 Mart. 1897, Ann. prop. ind. 1898, p. 311).

4. Reproducerea prescurtată a unei opere dramatice, conținând rezumatul și analiza piesii, subiectul operii, planul general și desfășurarea episoadelor, constitue o contrafacere. (Cas. fr., 17 Iun. 1897, Ann. prop. ind. 1898, p. 297).

5. Faptul autorilor unui roman, de a-și apropia fără drept o operă dramatică atât în ceiace privește titlul cât și subiectul, planul, scenele, așezarea și mișcarea lor, personagiile, numele și titlurile lor, profesiunile, actele, limbajul și impresiunile lor particulare, constitue un plagiat care nu poate fi condamnat prin suprimarea pasagiilor reproduse servil după dramă, ci printr'o măsură de suprimare totală. (C. Paris, 25 Ian. 1900, Pand. fr. 1901. 2. 46).

CAP. IV.

Opere artistice.

Art. 24. — **Dreptul de proprietate artistică asupra operelor de artă: pictură, desen, litografie, gravură, medalii, sculptură, hărți geografice și topografice, terestre sau marine, lucrări de arhitectură, etc., cuprinde dreptul exclusiv pentru autorul lor de a publica, vinde sau expune opera respectivă, de a autoriza reproducerea ei prin orice procedeu plastic, mecanic sau chimic și de a ceda sau a pune în vânzare aceste reproduceri.**

OBSERVAȚIUNI. — In articolul 24 și următoarele din capitolul IV, legiuitorul se ocupă de regulele privitoare la operele artistice, care principial sunt aceleași ca și cele aplicate celorlalte creațiuni ale inteligenții, cuprinse în capitolele precedente și în deosebi în articolul 2, care îmbrățișează întregul domeniu al creațiunilor intelectuale.

Prin opere artistice se înțelege în general lucrările aparținând celor 3 ordine de creațiuni intelectuale, care se adresează văzului, adică lucrările de sculptură, pictură și arhitectură, precum și acelea care derivă dintrînsele, cu alte cuvinte operele artistice cuprind lucrările datorite artei desenului în accepțiunea cea mai generală a cuvântului [1]).

Legiuitorul nostru a lăsat câmp larg aprecierii interpretatorilor, făcând în articolul 24 numai o enumerațiune enunciativă a operelor artistice consecvent principiului pus în art. 2, astfel că e indubitabil ca în cadrul articolului 24 vor intra orice lucrări din domeniul artistic, ce vor putea fi socotite creațiuni intelectuale, potrivit regulii din articolul 2, care conține, după cum am arătat, dispoziținile generale și care acordă protecțiunea legii tuturor creatorilor de opere intelectuale sub orice formă și alcătuire s'ar manifesta ele.

In această ordine de idei vom arăta că legea protejează, deși n'o spune expres, și lucrările de artă decorativă și fotografiile. Vom cerceta apoi dacă costumele și articolele de modă, precum și mulajele se bucură de protecțiunea legii.

Lucrările de artă decorativă. Distincțiunea între lucrările de artă propriu zisă și cele de artă decorativă este recentă. Această denumire cuprinde numeroasele aplicațiuni ale industriei artistice, cu alte cuvinte lucrările de artă aplicată în industrie.

1) Pouillet, *op. cit.*, No. 72, p. 90.

www.dacoromanica.ro

Legea noastră prin articolul 2 acordă protecțiunea în modul cel mai larg oricăror creațiuni intelectuale sub orice formă și alcătuire s'ar manifesta.

Nu încape îndoială că lucrările de artă decorativă sunt cuprinse în cadrul legii ori de câte ori se va constata că îmbracă caracterul unei creațiuni originale, în spiritul articolului 2; de multe ori există mai mult talent în compoziția unei mobile sau a unei lucrări de tapițerie decât în executarea mediocră a unei statui sau a unui tablou [1]).

Destinațiunea lucrării de a fi aplicată industriei nu poate să-i ridice caracterul de operă de artă protejată, de vreme ce întrunește condițiunile pentru a obține ocrotirea legii proprietății literare și artistice, astfel că faptul că ea va fi reprodusă prin industrie, nu poate avea nici o înrâurire asupra recunoașterii unui drept privativ autorului ei.

Oricât de neînsemnată din punctul de vedere artistic ar fi lucrarea de artă decorativă, ea se bucură de protecțiunea legii, deoarece legea nu ia în considerare importanța și meritul operii, ci numai faptul creațiunii [2]).

Jurisprudența franceză a judecat că faptul de a compune, desena și a executa pe oțel ornamente destinate să însoțească imagina sigiliului statului pe un mic panou, servind de semn indicativ al locuinței și profesiunei notarilor, constitue un drept privativ în favoarea gravorului [3]).

Deasemeni că un ciocan de poartă, având forma unui delfin bătând într'o scoică, constitue o operă de artă în sensul legii și este protejată în profitul autorului său ca orice altă lucrare de sculptură [4]).

S'a mai judecat că legea din 1793 are de obiect să protejeze împotriva contrafacerilor orice creațiune, fie de artă propriu zisă, fie de artă aplicată la industrie; această protecțiune se întinde deci la proprietatea desenurilor sau modelurilor destinate a fi reproduse în relief; nici natura uzuală a produsului, nici simplicitatea desenului și absența chiar a ornamentațiunei, nu poate să lipsească pe autor de protecțiunea legală, dacă este constant că acest produs poartă în el însuși caracterul propriu și special care permite să i se recunoască individualitatea [5]).

Că mânerele de săbii, spade și cuțite de vânătoare constituesc o proprietate privativă garantată de lege dacă prezintă un caracter artistic [6]).

Fotografiile. Chestiunea dacă lucrările de fotografie pot fi considerate ca protejate de lege a fost viu discutată în Franța și problema continuă încă să facă obiect de controversă.

Legea noastră nu conține nici o dispozițiune în privința fotografiilor, astfel că ținând seamă de discuțiunile ivite în această materie, prevedem că și la noi discuțiunile nu vor întârzia să se producă.

Constituesc produsele fotografice opere artistice în sensul legii și prin urmare autorul lor se bucură de un drept privativ?

In această privință s'au formulat mai multe sisteme.

Intr'un prim sistem se susține că fotografiile nu pot fi socotite ca producțiuni ale inteligenței în sensul legii. In toate artele protejate de lege intervine inteligența, care dirijază executarea. In crearea unei opere de artă nu găsim niciodată o muncă pur materială, ci inteligența realizează ceiace ea a conceput, conducând mâna autorului. In fotografie inteliegența și spiritul intervine numai în căutarea subiectului

1) V. A. de Champeux, *La grande encyclopedie*, p. 1153.
2) Pouillet, *op. cit.*, No. 78, p. 98; Renouard, *op. cit.*, t. 2, p. 81; Darras, *op. cit.*, No. 211.
3) C. Paris, 9 Fev. 1832.
4) C. Bordeaux, 21 Ian. 1836.
5) Cas. crim. fr., 21 Iul. 1855.
6) Pouillet, *op. cit.*, No. 79.

www.dacoromanica.ro

și toată munca fotografului este anterioară executării. Executarea care în operele de artă este datorită muncii și talentului autorului, în fotografie este rezultatul unei operațiuni mecanice care înregistrează subiectul grație luminii.

Fotografia este rezultatul unor procedee mecanice și combinațiuni chimice fără ca talentul să intervină în executare.

Fotograful este complect străin de ceiace se întâmplă din momentul când a deschis aparatul. Omul poate să dispară din acest moment și totul se va îndeplini fără concursul inteligenții și talentului lui [1]). Fotograful, oricât de abil și talentat ar fi, nu e decât un operator și este incapabil să producă o lucrare oarecare fără concursul aparatului a cărui invențiune aparține altuia.

In alt sistem se susține dimpotrivă că produsele fotografice sunt creațiuni intelectuale și deci sunt protejate de lege.

După autorii cari preconizează acest sistem, fotografia este un desen, căci desenul este reproducerea naturii printr'un joc de umbre și de lumină. Nu importă faptul că acest desen este obținut prin mijloace mai mult sau mai puțin mecanice. Arta în această materie rezidă în exercițiul voinței, în alegerea subiectului și a momentului ce dă anumite efecte de lumină. Toate acestea sunt creațiunea omului, care reproduce natura.

In fotografie, aparatul înlocuește numai în parte lucrul mânei, partea materială a muncii, dar lasă artistului munca intelectuală în toată plenitudinea [2]).

„Fotografia are ca rezultat un desen, — zice Bry în lucrarea sa, — or acest rezultat trebuește examinat și nu procedeul care nu va putea ridica niciodată desenului caracterul său artistic.

Inteligența fotografului se relevă când el potrivește efectele luminei, calculează distanța, alege punctul de vedere, remediază prin corecțiuni și retușări inexactitățile tonurilor și reprezintă copii remarcabile în ceiace privește tonul sau efectul, mulțumită unei executări complecte.

Aparatul joacă fără îndoială un rol important, dar personalitatea autorului se afirmă prin combinațiunile ce am enumerat și fotografia poate intra în domeniul artei" [3]).

In al treilea sistem nu se contestă în principiu produselor fotografice calitatea de opere artistice și că în anumite cazuri opera fotografului ar atinge o perfecțiune ce o face un adevărat desen, însă se susține că, dacă lucrarea e grosolan executată, ea nu e decât o producțiune materială datorită cauzelor exterioare și nu o lucrare a inteligenței, astfel că ea nu se bucură de protecțiunea legii.

Cu alte cuvinte, în acest sistem, se suține că numai în cazul când lucrarea fotografică prezintă un anumit grad de perfecțiune, apare personalitatea autorului și lucrarea poate fi considerată o operă de artă în sensul legii.

Partizanii acestei opiniuni lasă în seama tribunalelor să decidă după împrejurări dacă o lucrare fotografică este sau nu o operă de artă [4]).

Pouillet critică atât sistemul ce neagă în mod absolut caracterul de opere artistice lucrărilor fotografice, cât și sistemul intermediar care lasă în seama judecătorilor sarcina de a decide dacă un produs fotografic întrunește condițiunile unei creațiuni intelectuale în spiritul legii [5]).

După acest autor o lucrare de fotografie este indiscutabil o operă artistică: „Fotograful concepe opera sa — susține acest autor —, potrivește accesoriile, aran-

1) Pouillet, *op. cit.*, No. 100; Calmels, *op. cit.*, p. 651; Morillot, *op. cit.*, p. 157.
2) Pouillet, *op. cit.*, No. 102.
3) Bry, *op. cit.*, No. 714; Darras, *op. cit.*, No, 83; A. Vannois, *op, cit.*, No. 15,
4) Pouillet, *op. cit.*, No. 103; Bry, *op. cit.*, 714.
5) Pouillet, *op. cit.*, No. 105, p. 138 și urm.

www.dacoromanica.ro

jează jocurile de lumină, apropie sau îndepărtează aparatul pentru ca reproducțiunea să fie după placul său, mai redusă sau mai vastă, pentru a obține cutare sau cutare efect de perspectivă; după acestea ce importă rapiditatea, perfecțiunea sau supunerea instrumentului cu care el execută ceiace a conceput, aranjat sau creat? Am spus că dreptul de autor derivă din creațiune, care imprimă lucrării caracterul individualității.

Lipsește oare individualitatea aci? Nu este sigur că doi fotografi reproducând fiecare aceiaș situațiune sau acelaș model vor obține două probe distincte ce se pot recunoaște?" [1]).

Pouillet critică sistemul intermediar și susține că legea nepunând condițiunea existenții meritului unei opere pentru a-i acorda protecțiunea, nu se poate primi teoria care condiționează ocrotirea operelor fotografice de recunoașterea perfecțiunei și reușitei lor de instanțele judecătorești. Pentru dânsul opera de fotografie este o lucrare de artă, chiar dacă nu este conformă cu regulele de estetică.

„Nu se poate eși, după Pouillet, din această alternativă: sau să se refuze tuturor fotografiilor titlul de opere artistice sau el să fie acordat tuturor; altfel intervine arbitrarul și prin urmare pericolul atât pentru judecător cât și pentru pledant" [2]).

Legea română ca și cea franceză conțin aceleași principii și nu condiționează acordarea protecțiunei ei autorilor de opere artistice de meritul sau însemnătatea acestor opere. Dacă deci se recunoaște și operelor de fotografie caracterul de opere de artă în spiritul legii — și nu e nici un argument temeinic care să ne conducă la o soluție contrară — evident că protecțiunea legii nu poate fi recunoscută decât în aceleași condițiuni ca pentru toate operile de artă.

Aceleași considerațiuni pledează și pentru admiterea protecțiunii lucrărilor cinematografice, care nu sunt decât o serie de fotografii succesive [3]).

Costume și articole de modă. „Creațiunile croitorului sau ale modistei — spune Pouillet — au fără îndoială ca bază o lucrare de artă grafică sau plastică.

Ele sunt realizarea prin materiale diverse a unui desen, a unui crochiu, a unei concepțiuni de linii, de forme și de culori, după cum lucrarea clădită de antreprenori este realizarea planurilor și desenurilor arhitectului" [4]).

Legea recunoaște autorului unui desen un drept privativ. Am arătat, când ne-am ocupat de artele decorative și de fotografii, că legea noastră nu condiționează acordarea protecțiunii nici de însemnătatea și meritul lucrării și nici de destinațiunea ei. E de ajuns ca ea să prezinte caracterul unei creațiuni originale pentru ca autorul să se bucure de avantagiile legii. Articolul 2 acordă protecțiunea în modul cel mai larg tuturor operelor intelectuale sub orice formă și alcătuire s'ar manifesta ele.

Nu e deci nici un motiv să refuzăm beneficiul legii realizărilor unui desen în costume și articole de mode, adică executărilor lui în natură. Suntem perfect în cadrul principiilor legii.

Singura condițiune este ca creațiunile acestea să fie noui, adică să se deosebească cu ușurință de ceiace s'a făcut mai înainte.

Jurisprudența franceză a stabilit de mult principiile de mai sus. Astfel s'a decis că faptul unei case de confecțiuni de a reproduce într'un prospect figurile de modă publicate într'un jurnal special, constitue delictul de contrafacere [5]).

---

1) Pouillet, *op. cit.*, No. 105, p. 139; Bulloz și Darras, *La prop. photographique.*

2) Pouillet, *supra cit*; Bigeon, *La photographie devant la loi et la jurisprudence*; Stolfi, *op cit.*, p. 462.

3) Pouillet, *op. cit.*, p. 140.

4) Pouillet, *op. cit.*, No. 81.

5) Pouillet, *supra cit.*; C. Paris, 18 Ian. 1868, *Ann. prop. ind.* 1869, p. 279.

www.dacoromanica.ro

Mulaje. Simplul mulaj, adică o copie luată după natură prin imprimarea directă a unei figuri sau unui obiect într'o materie plastică, este socotit de autori ca protejat de lege [1]).

Se susține că cu toate că operațiunea mulajului este un gen inferior sculpturii, executarea ei este totuși o creațiune personală a autoruui. Pentru executarea mulajului în bune condițiuni intervine fără îndoială talentul și priceperea artistului și deci nu se poate spune, cum greșit au hotărît unele instanțe judecătorești, că mulajul este numai rezultatul unui lucru manual al executantului și prin urmare acesta din urmă n'ar avea nici un drept privativ [2]).

E neîndoelnic că autorul unui mulaj nu poate pretinde ca altcineva să nu execute un mulaj după acelaș subiect, dar el se poate cu succes opune ca copia obținută de dânsul prin mulaj să fie reprodusă.

Hărți. Legea se ocupă și de hărți geografice și topografice, terestre sau marine, recunoscând autorilor lor un drept de proprietate artistică în aceleași condițiuni ca și autorilor de opere artistice în general. Hărțile geografice, etc., sunt derivate ale artei desenului, astfel că ele ar fi fost protejate chiar dacă legea nu le-ar fi enumerat.

Executarea unei hărți geografice, topografice etc., nu dă autorului monopolul reproducerii modelului, adică dreptul exclusiv de a reproduce cutare sau cutare ținut. Dreptul său se limitează numai la lucrarea creată care nu poate fi reprodusă fără autorizarea sa [3]).

Lucrări de arhitectură. Cât privește lucrările de architectură, deasemeni legiuitorul le-a cuprins în textul precis al legii.

Bine înțeles că principiile sunt aceleași și în această ramură a artei ca și în celelalte domenii ale ei. Deci, dacă lucrarea architectului învederează o creație originală diferită de lucrările analoage din domeniul public, el se bucură de un drept privativ și se poate opune nu numai la reproducerea clădirii, când altcineva ar executa o clădire care ar fi copia lucrării sale, dar și la o reproducere a ei prin desen, fotografie, etc.

Totuși, architectul nu s'ar putea opune la executarea unei lucrări de perspectivă în care ar fi cuprinsă și opera sa, bine înțeles dacă această lucrare n'ar fi decât un pretext pentru a camufla o reproducere a monumentului. „El nu poate confisca natura — spune Pouillet — în profitul său; natura, cum s'a spus, pozează pentru toată lumea și pictorul, desenatorul, fotograful sunt liberi să copieze peisajul cu riscul de a cuprinde și clădirea a cărei proprietate privată aparține încă architectului. Dar, nu va fi suficient să se încadreze monumentul într'un colț de peisaj sau să i se adăoge câteva accesorii pentru a evita contrafacerea. Dacă este sigur că reproducerea atinge monumentul și că monumentul este obiectul principal pe care copistul a vrut să-l răspândească, tribunalele nu vor ezita să declare că există contrafacere" [4]).

JURISPRUDENȚA.

INDEX

Architect 14, 16, 17.
arte decotative 7, 21, 22.
cărți poștale 12, 19.
expoziție 10.
film cinematografie 15, 18.
machetă 11.

1) Rendu et Delorme, *op. cit.*, No. 913; Pouillet, *op. cit.*, No. 89, p. 116; Accollas, *op., cit.*, No. 34.
2) Trib. Seine, 10 Dec. 1834.
3) Pouillet, *op. cit.*, No. 85.
4) Pouillet, *op. cit.*, No. 98; Rendu et Delorme, *op. cit.*, No. 928.

www.dacoromanica.ro

monument funerar 6.
opere fotografice 1, 2, 3, 4, 8, 9, 13, 20.
proecte de inginerie 23.
statui religioase 5.

1. Fotografia este o operațiune pur manuală grație căreia se fixează imaginea obiectelor exterioare, prin mijlocirea camerei obscure și a diverselor procedee chimice. Ea cere într'adevăr obișnuință și o mare abilitate, care însă nu seamănă în nimic operei pictorului sau desenatorului, care crează cu isvoarele imaginațiunei sale compozițiuni și subiecte sau reproduce cu simțurile sale proprii imagini după natură.

Fotografia nu inventează și nu creiază, ci se mărginește să obțină clișee și să tragă în urmă copii, reproducând servil imaginile supuse obiectivului.

Aceste lucrări produse prin ajutorul mijloacelor mecanice nu pot fi în nici un caz asimilate lucrărilor de inteligență și să confere celor ce le fac o proprietate asemenea aceleia a artistului care inventează și creiază. (Trib. Seine, 7 Mart. 1861, D. 62. 3. 8; Idem, 9 Ian. 1862, D. 62. 3. 8).

2. Desenurile fotografice nu pot fi considerate în toate cazurile ca lipsite de orice caracter artistic și nici nu trebuesc puse printre lucrările pur materiale.

Aceste desenuri, cu toate că sunt obținute cu ajutorul camerei obscure și sub influența luminei, pot fi, într'un anumit grad, produsul gândirii, geniului sau inteligenței operatorului.

Perfecțiunea lor depinde în mare parte de alegerea punctului de vedere, de combinațiunea efectelor de lumină și umbră și mai ales în portrete de poza subiectului, așezarea costumelor și accesoriilor, toate acestea depinzând de sentimentul artistic, care dă operei caracterul personalității.

Dacă aceste procedee inventate de *Daguerre*, aparțin domeniului public și deci oricine le poate întrebuința, nu înseamnă că și produsele realizate cu ajutorul lor prin arta și inteligența fotografului sunt deasemeni în domeniul public. (C. Paris, 10 Apr. 1862, D. sup., p. 773—774, în notă).

3. In fotografie dacă lumina fixează imagina pe placa sensibilă, operatorul este acela care determină aspectul sub care tipul acestei imagini trebue expus razelor luminoase și se conformează anumitelor legi de perspectivă și de optică, a căror observațiune mai mult sau mai puțin inteligentă fixează perfecțiunea rezultatului obținut. Operatorul face deci dovadă de gust, de discernământ și abilitate într'o anumită măsură.

Obiectul, care nu s'ar fi născut fără exercițiul acestor facultăți, trebue prin urmare cu drept cuvânt considerat o operă a inteligenții operatorului și protejat ca atare de lege.

Este de atributul suveran al instanțelor de fond să aprecieze dacă un produs fotografic îmbracă sau nu caracterul artistic interpretând dispozițiunile legii din 1793. (Cas. crim. fr., 15 Ian. 1864, D. 65. 5. 717).

4. Un desen fotografic poate să constitue o proprietate artistică protejată de lege.

Pictorul care, pentru executarea unui tablou, a dat unui fotograf să facă un portret, a cărui poză și dimensiuni au fost determinate de el, este proprietarul operii sale astfel ordonată și compusă și este singurul în drept să urmărească contrafacerea, fotograful nefăcând altceva decât să întrebuințeze instrumentele sale în exercitarea unei profesiuni, ceiace echivalează cu o locațiune de industrie. (C. Paris, 29 Nov. 1869, Sir. 1870. 2. 77).

5. Este adevărat că, într'o anumită măsură, în executarea statuelor religioase artistul are un câmp mai restrâns decât în altfel de opere, de oarece autorul trebue să se supună unor anumite exigențe impuse de tradiție.

De aci nu rezultă însă că statuele religioase trebue să aibă toate aceleași dispozițiuni și aspect și că subiectul trebue să fie întotdeauna reproducerea servilă a unui model unic. Deosebiri apreciabile, de multe ori importante, pot face din fiecare model diferit, o operă personală și distinctă. (Trib. Seine 1884, D. sup. Rep., p. 771, în notă).

www.dacoromanica.ro

6. Pentru ca operile de sculptură, ca și celelalte producțiuni ale artei, să se bucure de protecțiunea legii, e necesar să se stabilească că ele constitueesc lucrări originale, născute din concepția personală a autorului.

Prin urmare, un nonument funerar care, departe de a fi o operă originală și personală, nu este decât o copie a diverselor monumente de acest gen căzute în domeniul public, nu se poate bucura de protecțiunea legii. (C. Dijon, 5 Fev. 1894, D. 94. 2. 175).

7. Dacă se poate susține că legea din 19 Iulie 1793 protejează orice creațiune nu numai în ce privește artele propriu zise, ci și artele aplicate în industrie, aceasta e numai cu condițiunea ca această creațiune, ori care i-ar fi valoarea, să aibă un caracter propriu și special care să îngădue să i se recunoască individualitatea.

Astfel, protecțiunea legii nu are loc în cazul unui model decorativ de plafon, compus din motive clasice și din ornamente cunoscute, combinate unele cu altele cu mai mult sau mai puțin gust și abilitate, fără însă să constitue o operă personală și nouă.

In orice caz, acțiunea de contrafacere nu e admisibilă dacă reclamantul nu face dovada că e proprietarul acestui model.

Această probă nu poate rezulta dintr'o scrisoare care emană de la autorul modelului și prin care acesta din urmă îi cedează, fără a preciza în vreun fel, drepturile sale de proprietate și de reproducere a modelelor plafonului, a cornișelor, etc., din moment ce această scrisoare nu poartă semnătura părții și nu se dovedește că modelul de care e vorba se cuprinde în pretinsa cesiune sau măcar că el exista în momentul cesiunii. (C. Paris, 17 Nov. 1900, D. 1901. 2. 336).

8. Dacă nu se stabilește că clientul a plătit fotografului valoarea clișeelor sau că există o convențiune contrară între dânșii, clișeele fotografice aparțin fotografului, clientul neavând decât dreptul exclusiv de a reproduce imaginile obținute.

Prin urmare, el nu poate să-și însușească beneficiul muncii fotografului fără concursul și asentimentul acestuia. (Trib. Seine, 12 Iun. 1902, Pand. fr. 1904, p. 203).

9. Operile fotografice, care nu sunt decât reproduceri de pe natură prin procedee științifice și mecanice, fără nici o originalitate artistică, nu pot fi considerate ca opere de artă în sensul legii din 19-24 Iulie 1793.

In speță, fotografiile reclamantului nefăcând dovada unui talent personal sau efort intelectual, nu constituesc un produs al inteligenții și deci o operă de artă; de aceia cererea de daune, sprijinită pe contrafacere, este neîntemeiată (Trib. Nancy, 14 Mart. 1903, Sir. 1903. 2. 276).

10. Artiștii cari iau parte la o expoziție nu pierd prin aceasta dreptul de proprietate artistică asupra obiectelor sau operilor artistice pe care le supun aprecierii publicului.

Prin urmare, Comitetul de direcțiune al unei expoziții nu poate să acorde unui fotograf dreptul exclusiv de reproducere decât pentru vederea generală a expoziției. Pentru reproducerea în parte a obiectelor expuse, fotograful trebue să se înțeleagă personal cu cei cari expun. (Trib. Seine, 24 Nov. 1903, Huard et Mack, Rep., p. 628).

11. In materie de sculptură nu se poate pretinde că modelul (macheta) este originalul, ci statuia creiată, fasonată și retușată de artist, care constitue în adevăr opera sa personală. (Trib. civ. Lyon, 26 Iun. 1904, D. 04. 2. 198).

12. Vederile fotografice ale monumentelor și cartierelor unui oraș prezintă un caracter artistic când meritul lor și efectul produs depind mai mult de concepțiunea artistică și personală a operatorului, de alegerea judicioasă a punctului de vedere, de oră, de efectele de lumină, de mișcarea mai mult sau mai puțin intensă a străzii, decât de procedeele mecanice întrebuințate pentru a le obține.

Reproducerea mai multor din aceste vederi la o scară redusă pe cărți poștale numite de cale ferată, atunci când nici un detaliu nu este schimbat și când e ușor să fie identificate și recunoscute, constitue delictul de contrafacere. Nu poate schimba situațiunea faptul că pe aceste cărți poștale primul plan este ocupat de imaginea unui tren în mers, fiindcă aceasta nu e decât un fel de cadru al vederii, subiectul principal ade-

www.dacoromanica.ro

vărat fiind o vedere a orașului. (C. Bordeaux, 2 Apr. 1908).

13. Prin lucrări artistice în spiritul legii din 1793 trebue să se înțeleagă lucrările de artă liberală, adică acelea care sunt de resortul inteligenței, care sunt desemnate sub numele de lucrări de arte frumoase ca: muzica, pictura, gravura și sculptura.

In sensul legii, expresiunea generică de artist vizează numai pe cel ce exercită o profesiune ce ar putea fi clasată în categoria artelor frumoase.

Legea din 1793 fiind enunciativă și nu limitativă în privința profesiunilor ce protejază, toți profesioniști cari revendică beneficiul acordat, pot reclama aplicarea aceluiaș principiu; prin urmare, nu este permis să se distingă între diverse lucrări de fotografie și judecătorii n'au dreptul să decidă că o fotografie este artistică și alta nu are această calitate.

Dacă fotografia este declarată o producțiune artistică și e așezată în rândul artelor protejate de lege, ea trebue să fie astfel tratată încât să se acorde protecțiunea legii chiar fotografiei celei mai vulgare, mai banale sau mediocre, făcute fără retușări de orce operator, atribuindu-i-se caracterul de lucrare artistică.

Nu poate fi însă astfel, deoarece fotografia este o industrie ale cărei produse sunt obținute printr'o operațiune mecanică, cu care se poate azi oricine îndeletnici, grație perfecțiunei aparatelor și plăcilor sensibile; fotograful ori cât de abil și talentat ar fi și ori cât simț artistic ar avea, nu este decât un operator, incapabil să producă o lucrare oarecare fără concursul aparatului a cărui invențiune aparține altuia.

Prin urmare, fotografia nu poate fi considerată ca o lucrare artistică în spiritul legii. (C. Toulouse, 17 Iul. 1911, Pand. fr. 1911. 2. 312).

14. Contractul prin care un proprietar de teren însărcinează arhitecți și un antreprenor să contruiască un edificiu, constitue nu o vânzare, ci o locațiune de lucrări, chiar dacă antreprenorul furnizează pe lângă muncă materialele de construcțiune. (Cas. civ. fr., 18 Oct. 1911, Sir. 1912. 1. 449).

15. Când un pictor urmărește un stabiliment de cinematograf fiindcă a reprodus opera sa fără autorizare, acțiunea poate fi respinsă de judecător dacă socotește că opera pictorului și opera cinematografică n'au altceva, ca asemănare, decât detalii de ordin secundar și că, departe de a reproduce ceiace caracterizează expresiunea deosebită și originală pe care artistul a dat-o ideii sale, autorul filmului a ales o dispozițiune cu totul diferită, astfel că expresiunea care reese din fiecare din opere este cu totul diferențiată. (Cas. req., 27 Dec. 1920, Pand. rom. 1922. 3. 34).

16. Contractul prin care proprietarul unui teren însărcinează un arhitect să construiască un imobil, constitue o locațiune de lucrări, excluzând orice idee de cesiune sau de vânzare din partea arhitectului, care păstrează proprietatea planurilor sale și are calitatea să urmărească contrafacerea operei sale, asupra căreia poate valorifica dreptul său de proprietate artistică consacrat de legea din 19—24 Iulie 1793, modificată prin cea din 11 Martie 1902. (C. Paris, 28 Apr. 1921, Pand. fr. 1923. 2. 41).

17. Legea din 19—24 Iulie 1793, modificată prin legea din 11 Martie 1909, conferă arhitecților un drept de proprietate asupra operelor lor cu condițiunea ca ele să aibă un caracter original și personal.

Astfel, fațada unui imobil construit de un arhitect constitue o operă artistică când se distinge printr'un studiu artistic serios, printr'o aranjare absolut personală și printr'o originalitate care o face să se deosibească fundamental de alte opere similare, dându-i caracterul unei creațiuni artistice.

In consecință, arhitectul, autor al acestei fațade, este în drept să urmărească pentru contrafacere pe acela care, apropriindu-și planurile sale, și-a construit un imobil a cărui fațadă a fost copiată după aceia făcută de el cu mici schimbări de detalii, care n'au nici o importanță, fiind făcute mai mult pentru a masca reproducerea. (C. Paris, 28 Apr. 1921 și 8 Nov. 1923, Sir. 1923. 2. 141).

18. Constitue un abuz și o culpă provocând răspundere faptul de a edita și a exhiba

www.dacoromanica.ro

un film înfățișând o dramă în care se vede fațada și firma unui hotel cu odăi mobilate, unde, după reprezentarea închipuită, s'ar fi comis un asasinat urmat de furt.

Faptul că portarul hotelului apare în film în fața casei întâmpinând pe un pasager, nu ar putea implica o consimțire chiar tacită a proprietarului hotelului, dacă acesta n'a primit ca acest incident să fie reprodus. O atare publicitate este de natură să vatăme bunul renume al hotelului și să producă o impresie neplăcută pentru unii clienți ai hotelului. (C. Paris, 20 Ian. 1922, Pand. rom. 3. 15).

19. Producțiunile fotografice sunt protejate și ele de legea proprietății literare și artistice dacă, prin caracterul artistic în care se prezintă, pot fi socotite ca produsul inteligenții și simțului artistic al operatorului.

Deaceia, protecțiunea legii are loc și când e vorba de fotografii care reprezintă, sub formă de cărți poștale diferite tablouri de pe natură, monumente sau clădiri, care, deși sunt accesibile vederii tuturor, se disting însă și constituesc o lucrare personală executată cu mult simț artistic prin aceia că sunt luate dintr'un anumit loc și sub un unghiu anumit, sunt alese cu gust, au un anumit grad de lumină și în fine numeroase detalii, care le individualizează suficient.

In consecință, constitue o atingere a dreptului de proprietate artistică și o concurență neloială faptul unui fotograf de a copia, fără autorizarea autorului, un număr oare care de clișee de cărți poștale, care sunt proprietatea altui fotograf și pe care le-a reprodus grupându-le în dimensiuni mai mici și pe o singură carte poștală și le-a editat astfel pe numele său, punând pe fiecare carte poștală marca fabricei sale. Contrafacerea există în acest caz, fiindcă fotograful care a copiat acele clișee și-a însușit produsul muncii și al inteligenții aceluia care a scos clișeele, care reprezintă prin valoarea lor o adevărată operă artistică. (C. Orleans, 4 Fev. 1925, D. H. 336).

20. Art. 11 al legii asupra dreptului de autor a voit numai să împace dreptul de autor asupra operii fotografice cu acela al persoanei fotografiate, dar nu a înțeles să deroage de la principiul din art. 1 care consideră ca opere artistice toate fotografiile, chiar acelea care, ca în speță, se referă la fapte sau evenimente petrecute în public.

Legea în vigoare asupra dreptului de autor protejează și dreptul moral al autorului și deaceia nesocotirea paternității unei o pere constitue un act reprimat de lege, chiar dacă nu a dat naștere la o daună pecuniară pentru autor (Cas. it., 22 Mart. 1929, II dir. di aut., p. 71).

21. Dreptul de reproducere a unei opere aparține numai autorului ei sau reprezentanților lui.

O fabrică de tapiserie nu poate, fără consimțimântul autorului și fără să-i arate numele, să publice fotografia canapelelor ale căror modele au fost desenate de el. Fabrica cauzează artistului un real prejudiciu când, prin faptul ei, lasă să se înțeleagă că ea a conceput acele modele și că tot ea a executat canapelele. (Trib. civ. Seine, 25 Iun. 1929, D. H. 1929, Somm, 26).

22. Pentru ca o lucrare de artă aplicată la industrie să fie protejată conform art. I al legei din 7 Nov. 1925 asupra dreptului de autor și deci să poată fi deosebită de un simplu model sau desen de fabrică, este nevoe să aibă caracterul unei concepțiuni intelctuale, care să se poată impune prin genialitatea formelor exterioare și să oglindească personalitatea autorului, reprezentând o producție caracteristică. (Cas. it., 19 Dec. 1931, II dir. di aut. 1932, p. 128).

23. Legea dreptului de autor, printre altele, declară demne de protejat toate operile de artă, oricare ar fi meritul și destinațiunea lor; când însă e vorba de proecte de lucrări de inginerie, ea cere ca aceste lucrări să fie rezultatul unei alcătuiri de soluțiuni originale a problemelor technice.

Aceste soluțiuni comportă aplicațiunea unor noui principii sau reguli technice de inginerie sau cel puțin o aplicațiune nouă a principiilor sau regulelor preexistente caracterizate prin o ideie creatoare.

Curtea de Casație este competentă să cerceteze dacă un element determinat dintr'o operă de artă are caracterul prevăzut și cerut de lege.

www.dacoromanica.ro

Nu se poate bucura de protecțiunea legii un proect de lucrare de inginerie ce reprezintă un traseu de stradă, care deși constitue o soluție bună pentru satisfacerea cerințelor traficului, întrucât determină limitele exproprierii și scoate în evidență monumentele de artă, ajunge totuși la obținerea unor asemenea rezultate fără nevoia aplicării de principii noui ale științei ingineriei și fără o aplicațiune nouă de postulate deja cunoscută în știință.

Conform unui principiu elementar de drept public, este inadmisibil ca dreptul de autor asupra unor atari proecte, chiar în ipoteza implicării unui privilegiu de executare, să poată împedeca administrația publică să le folosească în lucrări domeniale și, în general, să efectueze o lucrare publică autorizată în regulă, fără consimțimântul special al autorului.

In sfârșit, proteguirea dreptului de autor pentru proectele de lucrări de inginerie nu se poate extinde la privilegiul executării proectului, ci se limitează numai la dreptul exclusiv al autorului de a autoriza reproduceri grafice sau figurate după aceste proecte, privilegiul executării neputând fi invocat decât în baza legii proprietății industriale când intră în cadrul condițiunilor și prevederilor impuse prin această lege. (Cas. it., 2 Mart. 1932, II dir. di aut. 1932, p. 118).

Art. 25. — **Reproducătorul unei opere de artă prin mijlocirea unui procedeu deosebit de acela al originalului, când reproducerea este făcută cu autorizațiunea autorului, se va bucura și el la rându-i de dreptul de proprietate și derivatele lui asupra nouei sale creațiuni artistice.**

OBSERVAȚIUNI. — Am arătat în observațiunea ce am făcut la articolul 16 că dispoziținile articolelor 16 și 25 trebuesc puse în concordanță cu acele ale articolului 31 din legea proprietății literare și artistice, care acordă reproducătorului unei opere de artă prin orice mijloace aceleași drepturi asupra operei sale ca și autorului operei originale, dacă a avut autorizarea acestuia din urmă. Pentru lămurirea contradicției dintre aceste texte, trimetem la observațiunile noastre de sub articolul 16 din capitolul *„Dispoziținni Generale"*.

JURISPRUDENȚA.

1. Artistul, care face reducerea unei opere de sculptură, îi imprimă un caracter de originalitate susceptibil de a-i asigura un drept de proprietate asupra nouii opere. (C. Bordeaux, 26 Mai 1838; C. Paris, 27 Ian. 1841, A. Vaunois, Geoffroy și Darras, Div. D, p. 9).

2. Modificările create sau imaginate de autorul unei reduceri, cari dau acesteia o fizionomie specială, un fel de individualitate particulară rezultând din creațiunea personală a reducătorului, constituesc o operă nouă, susceptibilă de o proprietate privativă în înțelesul legii din 1793. (C. Paris, 11 Iun. 1890, Vaunois, Geoffroy și Darras, precit., p. 9).

Art. 26. — **Constitue o atingere a dreptului de proprietate artistică:**

1. Orice reproducere neautorizată de autor a operei sale artistice prin orice mijloace s'ar realiza ea;

2. Punerea în vânzare de opere de pictură, sculptură sau orice alte producțiuni artistice, semnate în mod fraudulos, cu numele vreunui artist reputat, imitându-i semnătura sau semnul special adoptat de el, în scopul de a înșela pe cumpărător.

OBSERVAȚIUNI.—Orice reproducere neautorizată a unei opere artistice prin orice mijloace ar fi realizată constitue o atingere a dreptului de proprietate artistică. In

www.dacoromanica.ro

ceiace privește mijloacele de reproducerea unei opere artistice ne referim în totul la observațiunea ce am făcut la art. 12 și 48.

Cât despre aliniatul 2 al art. 26, cazul pe care îl prevede acest aliniat face obiectul comentariului art. 51, la care trimitem.

JURISPRUDENȚA.

INDEX

Architect 8, 12.
bust 4.
fotografie 11.
medalii 6.
plan de oraș 2.
reproducere 9.
reproducere în jurnal 7.
sculptură după natură 5.
substituire de nume 3, 10.
tablou 1.

1. Vânzarea unui tablou nu implică și dreptul de reproducere prin gravură sau alt mijloc de reproducere atât timp cât pictorul nu a cedat acest drept printr'o convențiune expresă.

De aceia, trebue considerată ca o contrafacere reproducerea prin gravură a tabloului pictorului Gros intitulat „La bataille des Pyramides", care înfățișează pe generalul Bonaparte în mijlocul soldaților, atâta timp cât pictorul nu a cesionat și dreptul de reproducere. (Cas. crim. fr., 23 Iul. 1841, Sir. 1841. 1. 565).

2. Planul unui oraș, chiar dacă nu a necesitat din partea autorului mari eforturi și preparative lungi și costisitoare, este o operă personală și conferă proprietarului un drept de proprietate proteguit de lege.

In consecință, o copie de pe acest plan, care este atât de exactă încât reproduce și unele erori făcute de autor, trebue considerată ca o contrafacere. (C. Pau, 6 Dec. 1878, D. 1880. 2. 82).

3. Dreptul de expozițiune este rezervat artistului; în caz de cesiunea obiectului de artă, acest drept trece la cesionar, însă expozițiunea nu poate avea loc decât sub numele artistului.

Orice achizitor al unui obiect de artă purtând semnătura unui autor contractează implicit obligațiunea de a nu-l expune și pune în vânzare decât sub semnătura artistului și această obligațiune se transmite, prin însăși natura convențiunii și a lucrului care-i formează obiectul, la toți achizitorii succesivi.

Prin urmare, autorul acestui obiect de artă are dreptul să se adreseze detentorului actual al lucrului pentru a-l obliga să-l lase să-și pună semnătura pe obiect în locul semnăturii pe care o pretinde substituită fraudulos, fără să fie obligat să dovedească faptul că detentorul ar fi participat la substituire. (C. Paris, 14 Ian. 1885, D. 86. 2. 21 și D. supl. rep., p. 774, par. 84).

4. Posesorul unui bust, care, după ce a plătit în locul artistului cheltuelile de mulaj, face să se execute câteva exemplare după original pentru familia sa, nu este vinovat de contrafacere, deoarece nu produce nici un prejudiciu autorului. (Trib. Seine, 3 Iun. 1891, Ann. prop. ind., p. 244).

5. Sculptorul este proprietarul operei sale, chiar dacă ea nu e decât o reproducere sau copie a unui subiect luat din natură, când se constată că el a reușit, prin inspirația și concepția sa artistică, s'o individualizeze făcând o operă personală.

Prin urmare, nici un alt sculptor nu este îndreptățit să reproducă sau să copieze această lucrare sub pretextul că subiectul era în natură la dispoziția oricui, astfel că este supus rigorilor legii sculptorul, care a reprodus servil opera altuia în privința elementelor esențiale, caracteristice și personale, apropiindu-și creațiunea acestuia din urmă. (C. Paris, 7 Mart. 1902, Pand. fr. 1904. 2. 137).

6. Autorul unei opere de artă este singurul în drept să aprecieze oportunitatea urmăririlor pe care trebue să le facă împotriva acelora cari ating dreptul său de pro-

www.dacoromanica.ro

prietate artistică și nu i se poate opune, ca o toleranță, întârzierea sa în revendicarea dreptului său.

Cu toate că încercările grosiere, care nu redau gândirea artistului, nu pot să fie considerate ca o contrafacere a operii sale, artistul e totuși în drept să se opună să fie puse în vânzare niște obiecte care reamintesc opera sa (în speță statuetele reprezentând niște lei și puse în vânzare sub eticheta: „Souvenir du lion de Belfort").

Artistul e de asemeni în drept să interzică, ca aducând o atingere dreptului său exclusiv, vânzarea unor obiecte pe care figurează opera sa, obiecte care, cu toată imperfecțiunea detaliilor, constitue o adevărată reproducere a operii sale—în speță niște medalii înfățișând leul din Belfort. (Trib. Besançon, 21 Mai 1902, D. 1904. 2. 9).

7. In lipsa unei înțelegeri între autorul unui desen și proprietarii unui jurnal ilustrat, cărora s'a cedat dreptul de reproducerea acestui desen, judecătorii vor aprecia condițiunile și întinderea contractului de cesiune și vor decide dacă artistul a păstrat dreptul de a-i urmări pentru contrafacere.

In special, dacă artistul prezintă originalul desenului și produce o scrisoare a administratorilor jurnalului în care se spune că n'au înțeles niciodată să-l lipsească de dreptul de a autoriza alte moduri de reproducere decât acelea pe care le aveau, cum ar fi, de pildă, reproducerea prin sculptură, este suficient stabilit prin aceasta că jurnalul n'a înțeles să dobândească proprietatea desenului sau dreptul de a-l reproduce prin orice mijloc. (C. Paris, 29 Dec. 1904, D. 1905. 2. 172).

8. Arhitectul protejat de legea din 1793 are dreptul absolut să înscrie numele său pe opera ce a creat și să ceară ca el să fie menținut. (Trib. Seine, 21 Apr. 1913, A. Vaunois, Geoffroy și Darras, Div. D, p. 7).

9. Artistul sau reprezentanții săi sunt în drept să aprecieze dacă trebue sau nu să se opună la reproducerea operei, dacă această reproducere le cauzează sau nu un prejudiciu moral sau material, astfel că faptul că n'au făcut nici o obiecțiune la reproducerea prin cărți poștale a operei, nu le ridică dreptul să se opună la orice altă reproducere. (Trib. Baveux, 20 Iul. 1923, Dr. d'aut. 1924, p. 58—60).

10. Tribunalele pot să ordone ca numele contrafăcătorului să fie șters pe cheltuiala acestuia după imobilul contrafăcut. (C. Paris, 8 Nov. 1923, A. Vaunois, Geoffroy și Darras, Div. D, p. 7).

11. Fotografiile luate în public cu ocaziunea unor serbări publice pot constitui o operă de artă. Aceste fotografii pot fi date publicității fără a fi nevoe de consimțimântul persoanelor fotografiate.

Autorul fotografic are dreptul să interzică reproducerea lor. (Cas. it., 22 Mart. 1929, Jur. gen. 1930, No. 1517).

12. Regulamentul unei expoziții care rezervă numai expozanților dreptul de a autoriza cu viza Comisariatului general, reproducerea fotografică a lucrărilor sau operilor expuse, trebue interpretat în sensul că adevăratul expozant este Comisariatul general constructor al unui mare palat.

In consecință, arhitectul, după planul căruia a fost construit palatul expoziției și care, tratând cu Comisariatul general, a aderat nu numai implicit, dar imperios, la toate dispozițiunile cuprinse în Regulamentul expoziției, trebue considerat că a abandonat, în folosul Comisariatului general, adevăratul expozant, dreptul său de reproducere.

Prin urmare, publicarea într'un ziar a fotografiilor monumentului cu autorizațiunea și din inițiativa Comisariatului general al expoziției, nu poate face din partea arhitectului, coloboratorul acestei opere, obiectul nici unei critici. (Cas. civ. fr., 27 Oct. 1930, Jur. Gen. 1931, No. 810).

Art. 27. — **Din contra, nu constitue o atingere a dreptului de proprietate artistică:**

1. Reproducerea picturilor, sculpturilor și oricărui alt obiect de artă, aflate în muzeele și pinacotecele publice sau ale Statului, precum și a statuelor și monumentelor

www.dacoromanica.ro

așezate în grădinile, pieţele sau drumurile publice afară de cazul când artiștii autori și-au rezervat în mod expres și exclusiv dreptul de reproducere asupra acestor opere publice de artă;

2. Reproducerile izolate de opere deja publicate sau expuse, precum și grupe sau porțiuni din acele opere făcute în scopul explicării textului unei lucrări de critică sau analiză artistică, a unei istorii sau dicționar al artelor, în cărțile didactice sau publicațiuni pentru cultura școlarilor, atunci când aceste din urmă lucrări constitue partea principală a publicației, iar reproducerile partea accesorie, cu obligațiunea indicării numelui autorului și a operei după care se face reproducerea;

3. Reproducerea prin ziare, reviste, anuare, almanahuri sau calendare, a operelor artistice expuse în public, în dările de seamă sau criticele de artă ce se fac în aceste publicații periodice, cu obligația pentru reproducător de a indica numele autorului artist;

4. Reproducerile prin orice mijloace tehnice a serbărilor naționale, oficiale sau populare, cortegii, etc.

OBSERVAȚIUNI. — Legiuitorul se ocupă în aliniatele articolului 27 de cazurile în care permite reproduceri din operile artistice fără autorizarea autorilor.

1. Astfel, prin aliniatul 1, permite reproducerile în întregime după picturile, sculpturile și oricare alte obiecte de artă aflate în muzeele și pinacotecele publice sau ale statului, precum și după statuile și monumentele așezate în grădinile, pieţele sau drumurile publice, dacă artiștii autori nu și-au rezervat în mod expres și exclusiv dreptul de reproducere asupra acestor opere publice de artă.

Prin urmare, potrivit acestui text, autorii ale căror opere s'ar afla în situațiunile enumerate mai sus, pierd dreptul de reproducerea operei lor dacă nu și l-au rezervat expres, astfel că lucrarea cade în domeniul public și oricine va fi liber s'o reproducă.

Legea derogă dela principiul general pus în art. 12, potrivit căruia autorii păstrează dreptul de reproducere în cazurile de înstrăinarea unei lucrări de artă, dacă nu l-au cedat în mod expres. In cazul aliniatului 1 din articolul 27, situațiunea este inversă și în tăcerea contractului prezumțiunea este împotriva autorului.

Credem însă că autorul care nu mai este titularul dreptului de reproducerea operei sale pentru considerațiunea că ea a devenit o operă publică în sensul articolului 27, păstrează totuși dreptul moral care este necesibil, conform dispozițiunilor articolului 3.

Articolul 27 nu conține nici o dispoziţiune contrară principiului pus în articolul 3 și nu e nici un argument care să pledeze contra existenței dreptului moral al autorului în situațiunea în care lucrarea acestuia se găsește într'una din ipotezele prevăzute de textul de care ne ocupăm, fără ca el să-și fi rezervat dreptul de reproducere.

Dimpotrivă, toate considerațiunile care justifică dreptul moral al autorului sunt cu mai mult cuvânt aplicabile acestui caz. Ar fi oare posibil să admitem ca autorul care-și vede opera mutilată prin reproduceri vulgare să nu-și poată apăra prestigiul și renumele său?

Nu s'ar putea susține că și în cazul articolului 27 Academia română ar avea singură dreptul de control, potrivit art. 6, deoarece această situațiune este cu totul specială și pe cale de interpretare nu se putea deduce vreo decădere a autorului din dreptul recunoscut prin articolul 3. Nu e dar nici un temeiu care să justifice teza inexistenței dreptului moral al autorului a cărui operă a devenit publică în condițiile articolului 27 al. I.

www.dacoromanica.ro

Dar în cazul când cel ce a dobândit o operă de artă, fără să fi devenit și titularul dreptului de reproducere, o cedează unui muzeu sau unei pinacoteci publice sau consimte ca ea să fie așezată într'o piață sau grădină publică fără să arate că dreptul de reproducere este rezervat autorului, s'ar putea admite că lucrarea artistului ajunsă fără voia acestuia o „operă publică" să poată fi reprodusă de oricine, deoarece dreptul de reproducere n'a fost rezervat în mod expres și exclusiv?

Credem că nu. Dispozițiunile art. 12 stabilesc independența dreptului de proprietate asupra operei vândute sau comandate de acela de reproducere, care rămâne autorului dacă nu l-a cedat în mod expres. Articolul 27 al. 1 prevede neîndoelnic ipoteza în care autorul însuși a consimțit ca opera să fie așezată într'unul din locurile indicate de text, însă nu și pe aceia când consimțimântul autorului a lipsit.

Aceasta rezultă din împrejurarea că legea vorbește de obligațiunea artiștilor-autori de a-și rezerva în mod expres și exclusiv dreptul de reproducere; ori, pentru ca facerea acestei rezerve să fie posibilă, e presupus că autorul a fost pus în situațiunea de a-și manifesta voința.

In cazul ce am imaginat artistul n'a avut această posibilitate, așa că nu se poate spune că ipoteza în care ne-am situat ar putea fi cuprinsă în textul aliniatului 1 din art. 27.

Fiind vorba de o decădere dintr'un drept, nu putem întinde dispoziția ce o cuprinde, pe cale de interpretare, la un alt caz neprevăzut de lege.

De aceia credem, că în ipoteza de care ne-am ocupat se aplică principiul general din art. 12 și artistul autor își păstrează dreptul de reproducere, deși opera sa a fost așezată într'un muzeu, pinacotecă, etc., așa că ea nu va putea fi reprodusă fără autorizarea autorului.

2. Aliniatul următor al articolului 27 se ocupă de reproducerile izolate de opere artistice, indicând împrejurările și condițiunile în care sunt permise. Textul cuprinde același principiu ca și cel privitor la reproducerile operilor literare în cazurile similare. Ca și în domeniul literar, legea permite reproducerile izolate, precum și de grupuri sau porțiuni din operele deja publicate sau expuse în scopul explicării textelor în lucrările de critică sau analiză artistică, de istorie și de dicționare artistice, precum și în cărțile didactice sau publicațiile pentru cultura școlarilor.

Facem aceiași remarcă pe care am făcut-o când ne-am ocupat de lucrările literare la articolul 20 și anume că legea nu permite reproducerile decât după operele deja publicate.

Rațiunea celor două texte e aceiași în această privință.

Aliniatul 2 al articolului 27 este mai complect decât textul referitor la reproducerile de opere literare în condițiuni similare, deoarece arată expres că reproducerile sunt permise în scopul explicării textului și numai atunci când lucrările de critică, analiză, etc., constituesc partea principală a publicației, iar reproducerile partea accesorie, adică permite aceste impietări asupra dreptului autorilor numai în măsura în care servesc lămurirea lucrărilor.

3. Aliniatul 3 al articolului ce comentăm este confuz redactat. S'ar părea la prima lectură că legiuitorul a avut în vedere două situațiuni distincte în care a permis reproducerea: prima ar cuprinde reproducerile operilor de artă expuse în public în ziare, reviste, almanahuri, care ar putea fi făcute oricum și independent de vreun studiu critic sau dare de seamă, iar secunda s'ar referi la dările de seamă și criticile de artă ce s'ar face în asemenea publicații periodice. Virgula ce este pusă după cuvintele „expuse în public" ar putea întări convingerea că acest aliniat cuprinde două idei distincte.

Credem totuși că fraza e defectuos redactată și cuprinde o singură idee.

www.dacoromanica.ro

După părerea noastră aliniatul 3 cuprinde o singură situațiune, cu alte cuvinte se ocupă de reproducerile ce s'ar face în dările de seamă sau criticile de artă cuprinse în ziare, reviste sau alte publicații periodice.

A admite că legea a permis reproducerea operelor de artă în ziare, reviste, etc., independent de vreun studiu critic sau dare de seamă, ar fi să hotărîm că propoziția a doua a aliniatului II, care vorbește de dările de seamă și criticile de artă din publicațiile periodice, ar constitui o dispoziție superfluă, căci permisiunea reproducerii în publicațiile periodice ar fi cuprinsă în propoziținea precedentă.

Oricât de multe defecte ar prezenta legea, nu putem admite însă că în aceiași frază redactorul ei a comis o eroare de technică atât de mare.

Afară de acestea, interpretarea ce combatem ne-ar duce la situațiunea de a decide, că prin dispozițiunile al. II al articolului 27, legiuitorul a anihilat pe acelea ale articolului precedent, în care consideră ca atingeri aduse dreptului de proprietate artistică, reproducerile prin orice mijloace ale operilor de artă fără încuviințarea autorilor.

Intr'adevăr în această interpretare reproducerile operilor de artă pe cale de desen, fotografie sau alte mijloace asemănătoare, nepermise de art. 26, fără autorizarea autorilor, ar deveni ilicite dacă ar fi făcute în publicațiile periodice, independent de vreun studiu critic.

O asemenea interpretare este și nerațională și contra scopului însuși al legii.

Iată de ce susținem ferm că aliniatul II al. art. 27 permite reproducerea operilor artistice în publicațiile periodice numai pentru lămurirea dărilor de seamă și criticilor ce s'ar face asupra operilor de artă în acelaș scop de răspândire a culturii ca și în aliniatul precedent.

4. Aliniatul 4 al articolului 27, care declară că nu constitue o atingere adusă dreptului de proprietate artistică reproducerile prin orice mijloace technice a serbărilor naționale, oficiale sau populare, cortegii, etc., este după părerea noastră confuz redactat.

Intr'adevăr din lectura acestui text ar rezulta că legiuitorul consideră ca obiect de proprietate artistică serbările naționale, oficiale, etc., și a înscris printre excepțiunile la regula protecțiunei numai reproducerile lor prin mijloace technice.

Luat în înțelesul literal, textul conține o erezie, căci subiectele din natură nu pot fi considerate proprietatea artistică a nimănui; ele fac parte din domeniul public și oricine le poate reprezenta. E o chestiune care nu suferă nici o discuție.

Pe de altă parte legea proprietății artistice și literare se ocupă numai de creațiunile intelectuale și nu conține în nici un capitol vreo dispoziție care ar putea fi înțeleasă în sensul că subiectele din natură ar putea constitui obiect de proprietate artistică.

E dar evident că alta a fost intenția legiuitorului când a înscris printre excepțiunile la regula intangibilității dreptului de proprietate artistică, din articolul 27, aliniatul 4.

Din nefericire desbaterile parlamentare au fost aproape inexistente la votarea legii proprietății literare și artistice, iar expunerea de motive este concepută în termeni generali, așa că nu ne putem călăuzi, pentru descoperirea voinței adevărate a legiuitorului, de lucrările premergătoare.

După părerea noastră, ținând seamă de economia și scopul legii proprietății literare și artistice, aliniatul 4 din articolul 27 se referă la reproducerile lucrărilor tehnice artistice ce ar avea de subiect serbări naționale, oficiale, etc., lucrări din acelea care consistă în copierea directă a naturii prin mijloace technice, precum ar fi fotografiile sau alte lucrări asemănătoare, fiind excluse acelea care având de subiect un eveniment național, un cortegiu, etc., ar constitui o adevărată creațiune originală în spiritul legii.

www.dacoromanica.ro

Numai cu acest înțeles al. 4 ar putea avea un efect și n'ar contrazice principiile legii.

Luat în înțelesul literal, textul n'ar avea nici o utilitate și considerat în sensul că permite reproducerea prin mijloace technice a oricărei lucrări artistice ce ar avea de subiect serbări naționale, etc., textul ar contraveni întregei economii a legii, căci ar permite reproduceri de opere artistice de însemnată valoare numai fiindcă subiectul, care a inspirat pe artist, ar fi o serbare sau un eveniment național.

Iată de ce credem că singurul înțeles acceptabil al textului aliniatului 4 din articolul 27 este cel pe care l-am expus mai sus.

JURISPRUDENȚA.

1. Critica unei opere de artă sau unei lucrări literare, ca și parodia lor, nu pot fi considerate ca o contrafacere.

In special, o pictură făcută grosolan pe un decor, care amintește subiectul unui tablou fără ca să aibă cu acesta o asemănare perfectă, nu constitue o contrafacere când e înfățișată publicului de directorul unui teatru, nu pentru a face o concurență neloială proprietarului tabloului, ci numai cu titlu de critică a geniului artistic al pictorului. (Trib. civ. Seine, 12 Iun. 1879, D. 1880. 3. 31).

2. Dreptul de citație nu se aplică în materie de desenuri.

Prin urmare, un desen nu poate să fie reprodus decât în întregime și orice reproducere nu poate să fie făcută decât cu autorizația autorului.

Gruparea unor desenuri a diferiți artiști, făcută pentru o sinteză istorică în vederea unei culegeri, nu poate constitui o atingere adusă drepturilor exclusive ale autorilor desenurilor reproduse. (Trib. civ. Seine, 30 Nov. 1900, Huard et Mack, Rep., p. 636).

3. Dacă lucrările de artă expuse în muzeele Statului pot fi reproduse de oricine, copia însă nu poate fi făcută decât sub condițiunea să nu se modifice gândirea artistului, lucrarea trebuind să rămână așa cum a fost produsă de artist și supusă examenului publicului. (Trib. Seine, 4 Mai 1903, Ann. prop. ind. 1908, p. 278).

4. Dacă în principiu orice persoană are dreptul să copieze și să reproducă operile de pictură expuse în muzeele Statului ca o urmare a cesiunii consimțită de autor atât pentru opera originală, cât și pentru dreptul de reproducere, aceasta e numai cu condiția să nu se modifice gândirea artistului și opera lui să nu sufere nici o schimbare, ci să rămână aceiași pe care autorul a produs-o și a dat-o publicului, spre a o aprecia. (Trib. civ. Seine, 4 Mai 1903, Huard et Mack, Rep., p. 627).

5. Pentru ca o reproducere după o operă de artă să poată constitui o contrafacere, e necesar să aibă o valoare prin ea însăși, adică să țină loc de original pentru oricine ar vedea această reproducere și să se poată vinde izolat.

Așa fiind, nu poate fi considerată ca atare o reproducere după un tablou, făcută în mod aproape microscopic și cuprinsă într'un manual pedagogic pentru a documenta textul acestui manual. Tabloul, astfel reprodus, nu se poate vinde izolat și reproducerea lui în asemenea condițiuni în corpul lucrării putând fi considerată ca o simplă citație, nu constitue o contrafacere. (Trib. com. Seine, 13 Dec. 1923, D. H. 1923. 39).

6. Nu este nici o îndoială că, oricare are fi modalitățile cesiunii dreptului de reproducere, arhitectul, ca oricare alt artist, păstrează asupra operei sale un drept de control și poate cere ca numele său să figureze pe reproducerile ce s'ar face, acesta fiind un mijloc legitim al arhitectului de a se face cunoscut.

Astfel, arhitectul a cărui lucrare a fost reprodusă pe cale fotografică într'o revistă este îndreptățit să ceară să se facă mențiune de numele său. (Trib. civ. Seine, 4 Iun. 1924, Dr. d'aut. 1925, p. 95).

7. Nu este contrafacere când un autor, scriind un manual de Istoria Franței și făcând în el un istoric al artei franceze, reproduce, pentru a ilustra expunerea sa, câteva tablouri de pictură și sculptură din operile artiștilor din diferite epoci. (Cas. crim. 19 Mart. 1926, D. 1927. 1. 25).

www.dacoromanica.ro

Art. 28. — **Când e vorba de portrete, busturi sau statui făcute după comenzi particulare, în cazul acesta, nici artistul pictor sau desenator, sculptor sau gravor, nici chiar proprietarul tabloului, bustului sau statuei nu au dreptul de a-l reproduce sau expune în public fără autorizațiunea persoanei reprezentate sau al celor ce l-au comandat.**

OBSERVAȚIUNI. — Articolul 28 reglementează cazul special când opera artistică este un portret, un bust sau o statue reprezentând o persoană determinată și este executată de artist după comenzi particulare.

In interpretarea acestui text s'a susținut că el n'ar cuprinde numai cazul portretelor în accepțiunea strictă a cuvântului, ci ar reglementa și pe acela al comenzilor particulare în general făcute artistului, deducându-se această interpretare din împrejurarea că legea nu vorbește numai de portrete, ci se ocupă și de statui și nu permite artistului care a executat o statue după o comandă s'o reproducă sau s'o expună în public fără consimțimântul celor ce au comandat-o.

Cu toată redacțiunea confuză a textului, credem că această interpretare, care de altfel n'a triumfat în fața instanțelor judecătorești, este eronată în sistemul legii noastre.

Este adevărat că în jurisprudența și doctrina franceză, care a călăuzit mult pe legiuitorul nostru, este stabilit că în principiu proprietatea unei opere literare sau artistice aparține aceluia ce a comandat-o și nu artistului, dacă comanda este făcută în vederea exploatărei acestei proprietăți (ex : dacă opera a fost executată de artist după indicațiile editorului în schimbul unei remunerații determinate), căci într'un asemenea caz între artist și cel ce a comandat opera a intervenit un adevărat contract de locațiune de lucrări, care nu conferă artistului nici un fel de proprietate [1]).

In sistemul legii noastre chestiunea nu se mai poate pune în aceeași termeni, deoarece legiuitorul român a tranșat-o printr'un text precis. Intr'adevăr, prin articolul 12, legea română rezervă categoric autorului dreptul de reproducere, elementul primordial al dreptului de proprietate artistică, și asupra operei comandate, drept pe care artistul nu-l poate pierde decât în cazul când a consimțit expres la înstrăinarea lui odată cu cel de proprietate asupra obiectului material. Și dacă acesta este sistemul edictat de legiuitorul român pentru toate operile literare și artistice în general, putem trage concluziunea că în materie artistică a voit să revină asupra principiului expus în articolul 12, printr'un text confuz redactat, cum e articolul 28? Credem că nu e posibilă această interpretare. După părerea noastră articolul 28 se referă numai la portrete artistice, fie ele tablouri, busturi ori statui, cu alte cuvinte la acele opere artistice care reprezintă o anumită persoană. Textul de mai sus stabilește în această materie specială o îngrădire a dreptului de proprietate artistică al autorului unei asemenea opere, în sensul că el n'o poate reproduce sau expune în public, dacă n'a obținut autorizarea persoanei reprezentate sau a celor ce au comandat-o. Acest înțeles al articolului 28 rezultă atât din coroborarea lui cu articolul 12, cât și din redacțiunea sa, căci vorbind de autorizarea persoanei reprezentate sau a celor ce au comandat opera, legea se referă deopotrivă la portrete, la busturi cât și la statui, ceeace învederează că legiuitorul n'a avut în vedere în articolul 28 alte opere artistice în afară de portrete propriu zis.

Cuvintele „sau al celor ce l-au comandat" din ultima parte a textului de mai sus, care au furnizat argumente tezei ce combatem, prevăd fără îndoială situațiunea,

1) Pouillet, *op. cit.*, No. 190—193.

www.dacoromanica.ro

foarte posibilă în practică, când comanda portretului n'a fost făcută de însăşi persoana reprezentată, mai cu seamă când cel reprezentat nu mai există şi familia sa îi comandă portretul.

Potrivit dispoziţiunilor articolului 28, prin urmare, artistul nu poate reproduce sau expune în public un portret fără autorizaţiunea persoanei reprezentate. Este o restricţiune adusă dreptului artistului de a-şi reproduce opera. Artistul are fără îndoială şi în cazul unui portret dreptul de reproducere al operei, drept care este, potrivit articolului 12, distinct de acela de proprietate asupra obiectului material, dar este împedecat în exerciţiul lui de dreptul nediscutabil pe care îl are cel reprezentat de a dispune de persoana sa şi de a permite sau de a interzice să i se reproducă trăsăturile [1]).

La rândul ei, persoana reprezentată nu este îndreptăţită să reproducă portretul fără autorizarea autorului, căci ar atinge dreptul de proprietate artistică al acestuia. Este o consecinţă a aplicării principiului general în materie [2]).

Deşi articolul 28 nu se ocupă decât de opere de pictură, desen, gravură sau sculptură, e neîndoelnic că aceleaşi principii sunt aplicabile şi portretelor fotografice [3]).

JURISPRUDENŢA.

INDEX

Cărţi poştale 10.
contract de comandă 2, 3, 11, 12.
fotografie 13.
model 5.
portret fotografic 4, 7, 9.
proprietatea clişeului 1, 6.
reproducere 8
statui 14.

1. Fotograful, care a executat după comanda unui artist o fotografie a operei acestuia, nu poate fi obligat să libereze clişeul, însă nu-i este permis nici să reproducă fotografia. (Trib. Seine, 20 Nov. 1867, Ann. prop. ind. 1867, p. 363).

2. Convenţiunea prin care un pictor se angajează să execute un portret în schimbul unui preţ determinat, constitue un contract de natură specială, în virtutea căruia proprietatea tabloului nu e definitiv dobândită de acela care l-a comandat decât când artistul a pus tabloul la dispoziţia sa şi acesta a fost acceptat.

In consecinţă dacă el refuză chiar dintr'un simplu capriciu să predea opera, persoana care l-a comandat nu poate să revendice tabloul, nici să ceară să i se predea şi pictorul va putea fi condamnat să restitue preţul, dacă l-a primit, şi să plătească eventual şi daune interese.

Tot deodată pictorul nu poate nici să reţină opera pentru el, nici să dispună de ea în profitul unui terţiu ca de un portret.

In consecinţă, trebue să i se interzică de a face uz în vreun fel de pânză, înainte de a-i modifica aspectul, în aşa fel încât să nu mai poată fi recunoscută. (Cas. civ. req., 14 Mart. 1900, D. 1900. 1. 497).

3. Convenţiunea prin care un pictor se angajază să execute un portret în schimbul unui preţ determinat, constitue un contract de natură specială în virtutea căruia proprietatea tabloului nu este definitiv câştigată de cel ce a comandat-o, decât atunci când artisul i-a pus tabloul la dispoziţie şi a fost acceptat.

1) Pouillet, *op. cit.*, No. 366.
2) Pouillet, *supra cit.*
3) Pouillet, *idem*, No. 284.

www.dacoromanica.ro

Până în acest moment, pictorul este singur stăpân pe opera sa, fără însă să fie îndreptățit s'o rețină pentru el sau să dispună de lucrare ca portret în profitul unui terțiu, căci dreptul de a reproduce trăsăturile modelului nu i-a fost concedat decât condițional în vederea executării contractului.

Dacă artistul nu execută contractul, el se face pasibil de daune.

Cel ce a comandat nedevenind însă proprietar al tabloului decât în condițiunile expuse, nu poate cere față de refuzul pictorului predarea tabloului în starea în care se află. (Cas. civ. fr., 14 Mart. 1900, Pand. fr. 1900. 1. 202; Dr. d'aut. 1900, p. 135).

4. Fără îndoială, fotograful are dreptul să păstreze clișeul negativ, dar acest drept trebue conciliat cu acel al persoanei ale cărei trăsături sunt reprezentate, astfel că dreptul fotografului este limitat de acel al persoanei reprezentate, care este îndreptățită să autorize sau să interzică reproducerea sau vinderea fotografiei, mai cu seamă când e vorba de o lucrare efectuată după comandă. (C. Amiens, 6 Mart. 1901, Pand. fr. 1902. 2. 319).

5. Dacă este adevărat că un pictor care a făcut tabloul unei femei, care i-a pozat, nu poate să expună în public tabloul fără autorizația acesteia, această expunere este însă autorizată în mod tacit când, ca în speță, se constată din împrejurările de fapt că între pictor și modelul său au existat relațiuni intime prin aceia că au trăit mai mulți ani împreună și că femeia, pentru a înlesni pictorului debutul în cariera sa, a consimțit să-i servească de model, iar tabloul să fie expus și reprodus pentru ca din sumele rezultate din vânzare să poată conviețui; împrejurarea că în urmă relațiunile dintre ei s'au rupt, nu schimbă situația juridică a părților cu privire la existența consimțimântului tacit al femeii, a cărei cerere de daune nu poate fi, deci, primită. (C. Rennes, 23 Nov. 1903, Sir. 1904. 2.111).

6. O lucrare fotografică, al cărei succes este datorit nu numai îndemânării ce operatorul a putut câștiga prin întrebuințarea procedeurilor științifice și mecanice, ci și talentului personal al acestuia, este fără îndoială o producțiune cu caracter artistic.

In lipsă de convențiune contrară, clișeul fotografic rămas în posesiunea fotografului este proprietatea acestuia și nu a celui ce a comandat fotografia, astfel că acesta din urmă nu este îndreptățit să uzeze după plac de lucrarea fotografului și să dispună ca portretul său să fie gravat sau imprimat fără asentimentul și concursul fotografului.

Pe de altă parte, dreptul fotografului este la rândul lui limitat în sensul că el nu poate reproduce imagina persoanei fotografiate fără autorizarea acestei persoane. (Trib. Seine, 23 Mai 1905, Pand. fr. 1906. 2. 22).

7. Fotografiile fiind apărate de legea proprietății literare și artistice, reproducerea portretului fotografic al unei persoane, fără consimțimântul fotografului, chiar dacă portretul a fost înmânat de persoana fotografiată, constitue o contrafacere în sensul acestei legi și aceasta cu atât mai mult când fotografia, reprezentând portretul unei doamne în toaletă de ceremonie și aplecată pe un pian, se distinge ca o adevărată creațiune intelectuală prin anumite combinațiuni și prin ansamblul ei, care îi dau caracterul individualității.

Imprejurarea că persoana fotografiată a plătit fotografia cu un preț obișnuit sau de favoare nu are nici o influență asupra existenții delictului.

Fotograful, care e autorul fotografiei, este singurul în drept să facă reproduceri pe care să le pună în vânzare, aceasta bine înțeles în lipsa unei convențiuni contrarii. (C. Paris, 3 Ian. 1908, D. 1908, 2. 292).

8. Dacă e adevărat că ziarele se pot considera autorizate în mod tacit să reproducă fotografiile persoanelor marcante, acest obiceiu însă nu poate fi considerat legitim și când un jurnal a luat din altul portretul unui artist și-l reproduce pe un afiș ilustrat făcut pentru reclama unui roman. (C. Paris, 5 Nov. 1908, Huard et Mack, Rep., p. 624).

9. Dacă e adevărat că fotograful este proprietarul clișeelor sale, el nu poate însă să facă uz de ele decât cu autorizația formală a persoanei fotografiată.

www.dacoromanica.ro

Faptul că fotografia a fost făcută gratuit sau pe un preț redus nu constitue un consimțimânt tacit al persoanei fotografiate.

Deaceia, dacă o persoană a consimțit într'un bal să fie fotografiată în costum de clown, fotograful nu poate în urmă să-i reproducă fotografia pe cărți poștale ilustrate făcute pentru a fi expuse sau vândute. (C. Paris, 15 Iul. 1910, Sir. 1911. 2. 56).

10. Artistul, care a jucat un rol principal într'un film, nu se poate opune la răspândirea unor cărți poștale ilustrate reprezentând pe artist în calitate de actor al filmului, în scop de reclamă, deoarece imagina artistului, figurând în asemenea cărți poștale, nu este un portret în sensul legal al cuvântului.

Portretul reprezintă persoana în viața sa reală, ordinară și are de scop să fixeze și să facă cunoscut altora aspectul caracteristic și personal al unui individ; or nici una din aceste condițiuni nu sunt îndeplinite de fotografiile în litigiu, care reprezintă pe artist numai ca actor care dă, grație talentului său artistic, forma, gestul și înfățișarea unui personagiu al piesei. (Reichsgericht, 21 Dec. 1921, Dr. d'aut. 1924, p. 11).

11. Convențiunea prin care un statuar se obligă să execute o lucrare în schimbul unui preț determinat constitue, nu o vânzare, ci un contract de natură specială, în virtutea căruia proprietatea lucrării sculptate nu e definitiv câștigată de partea care a comandat-o decât dacă statuarul a pus opera la dispoziția ei și dacă a fost acceptată. (Trib. civ. Seine, 19 Mai 1925, Gaz. Trib. 5 Mai 1926).

12. Remiterea de către un artist a unei copii aceluia care a comandat-o, nu este suficientă pentru a transmite proprietatea operii, această transmisiune nu se face în mod definitiv decât când artistul a pus opera la dispoziția clientului, care a acceptat-o. In consecință, o copie redusă nu echivalează cu prezentarea operii însăși. (C. Paris, 30 Iun. 1927, Rev. trim. dr. civ. 1928, p. 144).

13. Este de principiu că punerea în vânzare a unei fotografii reprezentând imagina unei persoane este interzisă, dacă fotograful n'are în prealabil autorizațiunea persoanei reprezentate.

Dreptul de opunere la reproducerea imaginii celui reprezentat a fost recunoscut însă numai atunci când e vorba de portrete executate după cererea particularilor, cari sunt îndreptățiți, după regulele generale de drept, să se opună ca un obiect depinzând de patrimoniul lor sau un act al vieții lor private să fie divulgat prin reproducere sau expozițiune publică fără consimțimântul lor.

Alta este însă situațiunea în cazul reproducerii scenelor fotografice luate în stradă sau în piața publică.

Faptul de a circula pe calea publică, de a asista la ceremonii sau adunări ca acelea din târguri și piețe, pune pe un individ sub constrângerea relațiunilor sociale, adică a liberului exercițiu al libertăților individuale ale altora. In aceste locuri imagina individului se găsește expusă tuturor privirilor, pe cari desenul sau fotografia nu face decât să le fixeze în mod durabil și nici o dispoziție legală nu limitează aceste priviri și nu interzic această fixare sau reproducere.

Reprezentarea indivizilor în aceste condițiuni, prin desen sau fotografie, intră în obiceiurile normale ale vieței noastre în societate și nu poate fi oprită, după cum nici dările de seamă descriptive ale presei de prezența cutărei sau cutărei persoane în aceleași circumstanțe nu pot fi împiedecate.

De aci urmează că reproducerea unei fotografii reprezentând un grup pe calea publică este permisă, fără autorizațiunea persoanelor prinse în obiectivul aparatului fotografic. (Trib. civ. Yvetot, 2 Mart. 1932, Dr. d'aut. 1932, p. 55—56).

14. Când legiuitorul prin art. 28 din legea proprietății literare și artistice a interzis artistului de a reproduce sau expune în public statuele făcute după comenzi particulare fără autorizațiunea persoanei care le-a comandat, a înțeles să se refere numai la acele statui cari reprezintă o anumită persoană, cuvântul „statui" din art. 28 neputând fi luat în sensul generic, ci numai în același înțeles de portret al unei persoane

www.dacoromanica.ro

ca în cele două cuvinte anterioare „portrete și busturi", căci altfel dispozițiunile acestui text de lege ar fi în contrazicere cu dispozițiunile art. 12 care stabilește independența dreptului de proprietate de acela de reproducere al artistului chiar asupra operei comandate. (Trib. Ilfov s. I, 12 Mart. 1932, Dr. 1932, p. 184).

CAP. V.

Opere anonime, pseudonime și postume.

Art. 29. — **Dreptul de proprietate asupra operelor literare sau artistice anonime sau pseudonime aparține persoanei care a contractat cu editorul și a autorizat publicarea sau a editorului care a imprimat lucrarea.**

Când e vorba de opere artistice, proprietatea aparține expunătorului sau reproducătorului.

Durata acestui drept este aceea arătată la art. 2 și 4, în condițiunile prevăzute de aceste articole.

In cazul când autorul adevărat se face cunoscut, acest drept trece implicit asupra sa, afară de cazul unei cesiuni parțiale sau totale făcute editorului, în care situație se vor respecta termenele prevăzute în contract. In acest caz, dacă autorul o cere, anonimatul sau pseudonimul întrebuințat poate fi înlocuit cu numele său.

OBSERVAȚIUNI. — Principiul că autorul are un drept de proprietate asupra operii lui își are aplicație și în cazul operilor anonime sau pseudonime. De aceia art. 29 din lege, ocupându-se de aceste opere, prevede în privința operilor literare că dreptul de proprietate asupra lor aparține persoanei care a contractat cu editorul și a autorizat publicarea sau editorului care a imprimat lucrarea, iar în privința operilor artistice că proprietatea lor aparține expunătorului sau reproducătorului.

Protecțiunea pe care legea o acordă acestor opere se justifică în teorie pe considerațiunea că autorul are un drept personal de a hotărî singur dacă să-și publice opera sub numele lui, sub un pseudonim, sau chiar să rămână anonim, dacă socotește că personalitatea sa literară sau artistică nu trebue să fie cunoscută de public.

Pseudonimele, în special, sunt deseori uzitate în materie literară: Molière, Pierre Loti, Anatole France sunt pseudonime. Ca substrat juridic, dreptul la pseudonim e considerat de toți autorii ca un drept al personalității, dar, pe când unii îl legitimează pe interesul autorului de a înlătura confuzia ce s'ar putea naște între el și alți autori, Stolfi, împreună cu Perreau, găsesc, dimpotrivă, că această explicație este insuficientă și că fundamentul dreptului la pseudonim nu stă în dorința înlăturării unei confuzii, ci în dreptul autorului de a păstra o reputație pe care și-a câștigat-o sub pseudonimul, care constitue semnul distinctiv al personalității sale [1]).

Ca o consecință a acestui principiu se decide că un autor nu poate lua ca pseudonim numele altuia. In acest caz proprietarul numelui are dreptul să ceară ca justiția să oblige pe autor să nu-i mai întrebuințeze numele și chiar să-i ceară daune pentru

1) N. Stolfi, *De la prop. litt. et art.*, Vol. 2, No. 752.

www.dacoromanica.ro

întrebuințare abuzivă. Totuși se admite că dacă întrebuințarea ca pseudonim a numelui altuia s'a prelungit mai mult timp, fără nici o protestare din partea proprietarului numelui și fără ca vreo confuziune între acesta și autor să mai fie posibilă, nici o acțiune în justiție nu se mai poate primi.

O chestiune însă cu adevărat delicată în această materie e de a se ști cine trebue să aibe preferință în caz când doi autori de opere literare sau artistice au același pseudonim. Părerea care a prevalat în doctrină e că nu trebue acordată nici o preferință celui care a luat mai întâi pseudonimul și că primul posesor e în drept să interzică oricui să ia pseudonimul său, însă mai înainte ca un altul, care l-a luat, să-l fi făcut celebru; cu alte cuvinte dacă al doilea posesor al pseudonimului a isbuitt să-i dea o valoare personală fără nici o opunere din partea celuilalt, devine și el proprietarul pseudonimului și nu poate fi vorba de nici o preferință, fiindcă o soluție favorabilă numai pentru unul din ei, ar fi o adevărată injustiție pentru celălalt [1]).

Când un autor semnează cu pseudonim într'un ziar, el are fără îndoială dreptul de a interzice întrebuințarea de către un altul a aceluiaș pseudonim; ca un corectiv al acestui drept, se recunoaște însă și directorului ziarului dreptul de a-i pretinde să nu mai semneze în alt ziar, cu același pseudonim. Interesant, în această ordine de idei, este conflictul dintre scriitor și ziar asupra proprietății pseudonimului. Unii autori atribuesc proprietatea pseudonimului ziarului sau scriitorului, după cum e vorba de o cronică din ziar semnată totdeauna cu acel pseudonim sau e vorba de articole de ziar care evidențiază o personalitate de scriitor. Suntem în această privință de părerea d-lui Stolfi, când socotește că chestiunea nu trebue rezolvată după cum autorul scrie la o rubrică de ziar sau scrie simple articole, ci după cum a reușit sau nu să dea pseudonimului o distincție și o valoare personală, fiindcă, după cum am arătat mai sus, acesta este fundamentul dreptului la pseudonim.

In ce privește operile anonime, ele se conduc după aceleași reguli. In consecință se decide că un editor nu poate să publice ca anonimă o operă pe care autorul voiește s'o publice cu numele său și, invers, editorul nu poate să dea la iveală numele autorului când acesta voește să rămână anonim. Cu toate acestea, când o operă a fost cedată fără să se impună expres păstrarea anonimatului, se recunoaște editorului dreptul de a o publica cu numele autorului [2]).

In orice caz, ca și în materie de pseudonime, autorul anonim are dreptul să se facă cunoscut publicului când va crede de cuviință. Până atunci drepturile sale se exercită de editorul care a imprimat lucrarea, spune categoric art. 29 din lege. Această dispoziție a legii este logică, căci, dacă s'ar atribui proprietatea lucrării numai autorului, acesta n'ar putea urmări pe cei cari ar viola dreptul său de proprietate decât dând la iveală numele său, ceiace ar însemna că autorul să poată fi oricând obligat să iasă din anonimat, fără voia lui.

In ce privește întinderea drepturilor editorului asupra operii anonime sau pseudonime, chestiunea comportă discuțiuni în doctrină. Părerea cea mai autorizată pare a fi aceia care acordă editorului numai dreptul de a face acte de conservare și a urmări pe contrafăcători, actele de dispoziție ieșind din sfera atribuțiunilor sale.

Regulele care guvernează materia operilor anonime și pseudonime se aplică și în caz de colaborare, când unul din colaboratori voește să rămână anonim sau semnează printr'un pseudonim.

---

1) Perreau, *Théorie concernant le conflict qui fait naître l'usage du même pseudonyme*, p. 460; N. Stolfi, *op. cit.*, No. 754.

2) N. Stolfi, *op. cit.*, supra.

www.dacoromanica.ro

JURISPRUDENȚA.

1. Trebue considerate ca opere postume ale unui autor adausurile, pe care un colaborator le-a adus operii și le-a dat editorului în vederea unei noui ediții, care trebuia să apară numai sub numele autorului, adausuri care au fost găsite în succesiunea acestuia din urmă. (C. Paris, 13 Aug. 1819, Huard et Mack, Rep , p. 63).

2. Decretul din 1 germinal an. XIII nu acordă editorilor de opere postume calitatea de proprietari exclusivi decât cu condiția să le imprime separat și să nu le publice cu o nouă ediție de opere ale aceluiaș autor căzute în domeniul public.

Această prohibiție e absolută ; ea se aplică, după textul legii, nu numai când e vorba de prima publicație, pe care a făcut-o editorul unei opere postume, ci la toate publicațiile următoare ; dacă această condițiune nu e îndeplinită, nu există proprietate exclusivă. (Trib. civ. Seine, 6 Iul. 1854, Huard et Mack. Rep., p. 62).

3. Autorul care-și publică opera sub un pseudonim, nu poate fi socotit, prin acest fapt, că și-a abandonat opera domeniului public ; el păstrează proprietatea întreagă și absolută a operii și nu e permis nimănui să și-o aproprie (Trib. civ. Seine, 18 Dec. 1867).

4. Proprietatea operilor autorilor anonimi, cari nu voesc să fie dați la iveală în nici un caz, nu trebue considerată *res nullius*. Editorul unor opere de acest fel sau al operilor autorilor necunoscuți trebue socotit că are exercițiul dreptului de proprietate atâta timp cât autorul nu s'a declarat și nu i s'ar putea pretinde îndeplinirea unui act formal care să-l învestească cu proprietatea acestor opere. (C. Paris, 25 Iul. 1888, (Ann. prop. ind. 1889, p. 70).

5. Dispoziținea decretului din 1 germinal an. XIII, că proprietarii prin succesiune sau alt titlu al unei opere postume au, cu oarecare condițiuni, aceleași drepturi ca și autorii, nu trebue înțeleasă în sensul că creiază drepturi noui în favoarea detentorilor, ci numai că această dispoziținе determină și regulează drepturile moștenitorilor sau a altor proprietari.

Decretul a voit să favorizeze publicarea operilor postume, iar din contextul lui rezultă că aceia cari cer aplicațiunea lui, trebue să justifice mai întâi titlul lor de proprietar. (Trib. civ. Seine, 7 Iun. 1889, Huard et Mack, Rep., p. 65).

6. Nu se poate socoti operă postumă o lucrare, care a fost imprimată și paginată din timpul vieții autorului, chiar dacă ea a rămas în stare de foi nebroșate.

Această soluție se impune cu atât mai mult când s'au făcut din această lucrare mai multe extrase, care au fost publicate în ziare.

O astfel de lucrare nu poate fi considerată că e cuprinsă în notele, manuscrisele și autografele testate de autor numai unuia din copii săi, ci, fiind o operă publicată, iar nu postumă, aparține tuturor moștenitorilor în indiviziune.

Așa fiind, se poate hotărî pe cale judecătorească că o asemenea lucrare nu trebue publicată dacă unul din moștenitori se opune pentru motivul că publicarea ei ar vexa prin cuprinsul ei mai mulți locuitori din orașul unde a trăit autorul. (C. Grenoble, 30 Ian. 1906, Dr. d'aut 1906, p. 101).

7. In cazul când un pseudonim a fost ales de doi colaboratori în operile lor, spre a ascunde colaborarea și dacă folosința pseudonimului a fost stipulată printr'o convenție pentru fiecare din colaboratori, fără să se prevadă și pentru succesorii lor acelaș drept, aceștia nu pot beneficia în mod legitim de pseudonim în relațiunile lor mondene sau cu ocazia producțiunilor literare, cari n'ar avea nici o legătură cu opera comună a celor doi autori. (Trib. Seine, 28 Fev. 1922, Dr. d'aut. 1923, p. 35—36).

8. Din punctul de vedere al legii proprietății artistice și literare. atât pseudonimul cât și numele patronimic servesc deopotrivă să identifice activitatea intelectuală a indivizilor și prin urmare au aceiași valoare și funcțiune juridică.

Numele veritabil nu poate fi preferat pseudonimului, deoarece în domeniul artistic sau literar numele patronimic nu este protejat decât pentru motivul că el identi-

www.dacoromanica.ro

fică activitatea intelectuală a persoanei care-l poartă.

In cazul unui conflict între doi autori cu privire la întrebuințarea unui pseudonim și a unui nume patronimic identic cu pseudonimul, preponderanța pseudonimului asupra numelui sau vice-versa, are a se determina după prioritatea întrebuințării, astfel că autorul, care a întrebuințat pseudonimul, înainte ca titularul numelui patronimic să se fi servit de numele său în lucrările sale, este îndreptățit să uzeze de pseudonim în operele sale intelectuale, chiar contra voinței titularului numelui patronimic, căci în materie artistică și literară numele este destinat să caracterizeze printr'un semn exterior activitatea intelectuală a unei persoane. Sub acest raport e indiferent dacă corespunde cu un nume patronimic sau pseudonim, destul numai ca întrebuințarea lui să nu dea locul la confuziune în momentul când se adoptă.

Această condițiune este satisfăcută în cazul când titularul numelui patronimic, nu desfășoară activitatea lui intelectuală în acelaș domeniu în care persoana, care întrebuințează pseudonimul, o desfășoară pe a sa. (Trib. Milano, 7 Iun. 1923, Dr. d'aut. 1923, p. 83).

Art. 30. — **Când e vorba de opere postume, proprietarul lor sau acela care prin mijloace licite le va fi descoperit și dat la lumină mai întâi, se bucură de același drept exclusiv de proprietate ca și autorul lor, în condițiunile prevăzute de art. 2 și 4 din prezenta lege.**

OBSERVAȚIUNI. — In materie de opere postume legiuitorul nostru se arată în art. 30, ca și în alte materii, de un laconism criticabil. Deși o materie importantă prin dificultățile de ordin teoretic și practic pe care le ridică, legea noastră se mulțumește numai să înscrie în acest text principiul admis în toate țările, că proprietarul unei opere postume sau acela care a descoperit-o și a dat-o la iveală prin mijloace licite, se bucură de același drept exclusiv de proprietate ca și autorul ei, lăsând pe seama doctrinei rezolvarea tuturor chestiunilor în legătură cu caracterul acestor opere și cu condițiunile de proteguire a dreptului recunoscut asupra lor.

Dispoziținea din art. 30 își are explicațiunea în dorința legiuitorului de a încuraja publicarea operii unui autor, care n'a putut s'o dea la iveală în timpul vieții, fie pentru că n'a dispus de mijloace necesare ca s'o publice, fie pentru că n'a găsit că e momentul să facă aceasta. Legea înțelege, prin urmare, să protejeze pe de o parte numele și reputațiunea autorului, iar pe de alta și pe acela care a dat opera la iveală, conferindu-i pentru a-l încuraja în publicarea operii, un drept egal cu acela al autorului [1].

Prin operă postumă se înțelege aceea care n'a fost publicată decât după moartea autorului, oricât timp ar fi trecut de atunci. Dacă, după definiție, s'ar părea că opera postumă e ușor de caracterizat, doctrina însă e împărțită când e vorba să determine, în unele cazuri, dacă o operă este sau nu postumă.

Astfel, când o lucrare a fost publicată parțial înainte de moartea autorului, s'a discutat dacă publicarea restului din lucrare este sau nu operă postumă. Stolfi [2] o consideră ca operă postumă, chiar dacă ea nu-i decât continuarea publicației făcută de autor în timpul vieții. Dimpotrivă, Pouillet [3] și Bry [4] tăgăduesc cu drept cuvânt acestei lucrări caracterul de operă postumă, fiindcă, prin publicarea parțială pe care a făcut-o, autorul și-a manifestat suficient dorința de a nu lăsa opera sa inedită.

1) C. Hamangiu, *La législation de la propriété littéraire et artistique en Roumanie*, p. 14
2) N. Stolfi, *op. cit.*, Vol. I, No. 502, nota 5.
3) E. Pouillet, *op. cit.*, No. 408.
4) G. Bry, *op. cit.*, No. 728.

www.dacoromanica.ro

Aceiași discuție s'a făcut și în cazul când opera era cunoscută publicului înainte de moartea autorului. Astfel, un discurs ținut în public sau o piesă de teatru reprezentată sunt, după majoritatea autorilor, opere postume, dacă n'au fost tipărite și publicate înainte de moartea autorului. In dreptul nostru însă, aceste opere nu pot fi considerate ca postume, din cauză că legiuitorul nostru, inspirându-se din vechea lege italiană, a asimilat reprezentarea cu publicarea, prevăzând în art. 17 că, în ce privește operile dramatice, muzicale și coreografice, ele se consideră publicate din momentul în care au fost tipărite și puse la dispoziția publicului, iar dacă sunt în stare de manuscris din ziua primei lor reprezentațiuni sau execuțiuni publice făcute cu învoirea autorului sau a celor în drept.

In orice caz, toți autorii sunt de acord că o operă publicată după ce autorul ei a fost declarat absent printr'o hotărîre judecătorească, trebue considerată ca operă postumă.

In ce privește dreptul asupra operii postume, doctrina și textul nostru, inspirându-se din dispozițiunile decretului din 1 germinal anul XIII, acordă proprietarului operii aceleași drepturi ca și autorului, indiferent de natura titlului de achiziție (succesiune, donațiune, vânzare etc..). El e ținut însă să-și justifice titlul, oricând i s'ar cere. Din această cauză, posesorul manuscrisului considerat ca obiect material, n'are drept de proprietate asupra operii și moștenitorii pot să-i interzică publicarea ei, dacă nu justifică un titlu legitim.

Când însă opera postumă aparține unui terțiu ca proprietar, moștenitorii autorului nu se pot opune la publicare, chiar dacă ar socoti că opera nu e demnă de renumele autorului.

Ca durată, dreptul proprietarului operii postume are aceiași întindere ca și dreptul autorului, fiindcă art. 30 ne trimite în această privință la art. 4 din lege. Prin urmare, acest drept durează tot timpul vieții proprietarului care a publicat opera, iar după moartea acestuia timp de 30 ani în favoarea moștenitorilor sau cesionarilor lui.

Aceiași dispoziție cuprinde, în Franța, și decretul din 1 germinal anul XIII și este de mirare că, cu toate acestea, s'au găsit autori, [1]) cari să susțină că durata drepturilor de proprietate ale autorilor nu se aplică și când e vorba de opere postume. In orice caz, la noi nici o discuție nu mai e posibilă față de textul art. 30. In Italia, legea asupra dreptului de autor neprevăzând nimic, doctrina [2]) consideră că dreptul autorului publicației durează numai în timpul vieții lui.

Proprietarul operii postume având aceleași drepturi ca și autorul, înseamnă că are, în mod distinct, atât dreptul de a publica opera cât și pe acela de a autoriza reprezentarea ei.

In ce privește publicarea, dreptul său suferă însă o importantă restricție, dictată de interesul de a nu stingheri răspândirea operelor căzute în domeniul public : Opera postumă nu este apărată decât cu condiția să fie imprimată separat ; ea nu poate fi publicată la un loc cu alte opere ale aceluiaș autor căzute în domeniul public.

Această restricție este logică, fiindcă, dacă opera postumă ar putea fi imprimată la un loc cu alte opere ale autorului căzute în domeniul public, ar însemna ca cititorul să nu și-o poată procura decât cumpărând și operile deja publicate ; în felul acesta opera postumă ar face o concurență păgubitoare edițiilor anterioare și publicul, în loc să se îmbogățească cu o lucrare în plus (opera postumă), s'ar vedea lipsit de alte opere publicate mai înainte și căzute în domeniul public. Această condițiune trebue respectată chiar dacă opera postumă este, ca proporții, mai mare decât aceia publicată de autor în timpul vieții.

---

1) Worms, *Etude sur la propriété littéraire*, t. I, p. 32 și urm.
2) N. Stolfi, *op. cit.*, Vol. I, No. 505.

www.dacoromanica.ro

Aceiași soluție se impune și în cazul când opera postumă este publicată cu alte opere mai vechi, însă într'un format diferit, cu altă paginație sau caractere; acest mod de publicare e considerat cu drept cuvânt ca o eludare a condițiunii de publicare separată.

Când însă e vorba de o ediție care n'a fost pusă în circulație, publicarea la un loc a operilor autorului este îngăduită, fiindcă în acest caz nu există nici o ediție mai veche care să sufere vreo concurență de pe urma publicării operii postume.

Acelaș lucru se decide — și publicațiunea se poate face la un loc — când e vorba de mai multe fragmente dintr'o operă literară, care constituesc un tot indivizibil. Astfel, dacă s'au publicat câteva scene dintr'o piesă de teatru, proprietarul operii postume poate să publice întreaga operă, inclusiv scenele deja publicate, căci altfel ar însemna ca publicarea să nu fie complectă și opera să fie mutilată.

Este de remarcat însă că această condițiune de publicare separată nu trebue îndeplinită decât când proprietarul operii postume voește s'o publice într'o ediție cu opere căzute în domeniul public; când operile publicate mai înainte sunt în domeniul privat, adică ne găsim încă în perioada celor 30 ani după moartea autorului, există deplină liberate de publicare.

In fine, ca observație generală, trebue să spunem că toate principiile enunțate mai sus, care guvernează operile postume, se aplică numai operilor literare și muzicale, iar nu și operilor de artă. Și este firesc să fie așa, fiindcă numai operile literare și muzicale sunt susceptibile de imprimare. Operile de artă nu se imprimă și de aceia nu pot avea caracterul de opere postume: nu se poate spune, de pildă, de o statue că nu e operă postumă, fiindcă e inedită. Operile de artă există pentru toată lumea din momentul în care sunt expuse în public sau sunt reproduse. De altfel și decretul din 1 germinal anul XII, care e prima reglementare a operilor postume, exclude din categoria acestora operile de artă.

JURISPRUDENȚA.

INDEX

Adausuri 1.
imprimare separată 2, 3.
manuscris 5, 9, 10, 11.
operă publicată 8.
scrisori 7.
titlu 6.
titlu aparent 4.

1. Legea din 1793 protejează în mod egal atât operile care sunt noui în întregime, cât și acelea care sunt o ediție revăzută după o operă căzută în domeniul public sau cuprind adausuri la această operă. In ce privește acestea din urmă, nici o lege nu obligă pe autor să separe adăugirile sau schimbările ce a făcut de textul vechiu sub sancțiunea de a considera aceste adăugiri sau schimbări ca o proprietate publică.

Decretul din 1 germinal an. XIII, care reglementează exclusiv dreptul moștenitorilor sau reprezentanților autorului de opere postume, nu are nici o aplicațiune în acest caz. (Cas. fr., 27 Fev. 1845, Sir. 1845. 1. 177).

2. Decretul din 1 germinal an. XIII n'a acordat editorilor de opere postume calitatea de proprietari exclusivi decât cu condițiunea de a le imprima separat și fără să le alăture la o nouă ediție a operilor aceluiaș autor căzute în domeniul public.

Această prohibiție e absolută; ea se aplică, după textul legii, nu numai în ce privește prima publicație ce o face editorul unei opere postume, ci la orice alte publicațiuni următoare; dacă această condițiune încetează de a fi observată, proprietatea exclusivă încetează și ea de a mai exista. (Trib. civ. Seine, 6 Iul. 1845, Huard et Mack, Rep., p. 62).

www.dacoromanica.ro

3. Din termenii decretului din 1 germinal an. XIII rezultă că condițiunea de separare se impune în cazul când scrierile publicate și scrierile postume sunt opere distincte, iar nu și când e vorba de o operă unică, care formează un singur tot și care nu poate fi divizată.

Publicarea mai veche a unor fragmente dintr'o operă inedită nu împedică publicarea ei în întregime; în acest caz reprezentanții autorului pot să publice părțile inedite din acea operă, căci dacă părțile mai vechi din lucrare deja publicate pot fi reimprimate de oricine, această împrejurare nu poate influența cu nimic proprietatea unei opere, care după chiar concepția autorului constitue o lucrare nouă. (C. Paris, 3 Fev. 1857, Sir. 1858. 1. 513).

4. Deținătorul unei opere postume are în favoarea sa un titlu aparent suficient pentru a putea să urmărească pe contrafăcători. In consecință, posibilitatea care există în teorie ca moștenitorii autorului să-l tragă la răspundere și să-i ceară justificarea titlului său, nu poate influența dreptul său de a urmări pe contrafăcători. (C. Paris, 3 Fev. 1857, Sir. 1857. 2. 84).

5. Dăruirea unui manuscris nu cuprinde și dreptul de publicare dacă nu e stabilit că donatorul a înțeles să transmită donatarului proprietatea literară a operii.

In consecință proprietarul manuscrisului operii unui autor decedat n'are dreptul să publice opera ca o operă postumă. (Trib. civ. Seine, 23 Aug. 1883, Huard et Mack, Rep., p. 64).

6. Decretul din 1 germinal an. XIII a prevăzut că proprietarii prin succesiune sau orice alt titlu a unei opere postume au, cu anumite condițiuni, aceleași drepturi ca și autorii. Prin aceste dispoziții decretul n'a înțeles să creeze drepturi noui în folosul simplilor detentori, ci numai să determine și să reguleze drepturile moștenitorilor și a altor proprietari. Aceste dispoziții favorizează publicarea operilor postume, dar numai cu condiția ca cei care cer aplicarea lor să justifice mai întâi titlul lor de proprietari. (Trib. civ. Seine, 7 Iun. 1889, Huard et Mack, Rep., p. 65).

7. Pentru a putea invoca dispozițiunile decretului din 1 germinal an. XIII, potrivit căruia proprietarii prin succesiune sau alt titlu ai unei opere postume au aceleași drepturi ca și autorul, nu e de ajuns să se fi obținut dela destinatarul unor scrisori dreptul de a dispune de acestea și de a le publica.

Dacă destinatarul acestor scrisori poate să le păstreze sau să le cedeze ca autografe, trebue cu toate acestea, pentru a le putea publica, să aibă autorizația aceluia care le-a scris. Acesta, la rândul lui, cu toate că le-a expediat, păstrează asupra lor dreptul de autor, drept transmisibil la moștenitorii săi.

In consecință, văduva unui autor, unică moștenitoare, are dreptul să se opună la publicarea scrisorilor bărbatului ei, pe care o consideră inoportună.

Scriitorul și editorul, care ar publica aceste scrisori cu toată interzicerea făcută, cauzează văduvei autorului un prejudiciu pe care sunt obligați să l repare. (Trib. Seine, 20 Mai 1904, Huard et Mack, Rep., p. 573).

8. Nu se poate considera ca operă postumă aceia care a fost imprimată și paginată din timpul vieții autorului, chiar dacă a rămas în stare de foi nebrosate.

Soluția este aceiași chiar dacă s'au publicat în ziare mai multe extrase din această lucrare.

O astfel de lucrare nu poate să fie socotită ca făcând parte din notele, manuscrisele și autografele pe care autorul le-a testat unuia din fii săi, ci aparține în indiviziune la toți moștenitorii.

Această lucrare nu poate fi publicată dacă unul din moștenitori crede că publicarea ei ar vexa numeroși locuitori din orașul unde a trăit autorul ei. (C. Grenoble, 30 Ian. 1906, Dr. d'aut. 1905, p. 101).

9. Simpla deținere a unui manuscris (în speță un manuscris de memorii) nu conferă celui ce-l deține și pretinde că l-a primit ca dar manual dela legatarul universal al autorului, dreptul de a-l publica.

Deținerea manuscrisului, chiar dacă darul manual e dovedit, nu poate prin urmare, să creeze în favoarea detentorului o pre-

www.dacoromanica.ro

zumție legală și absolută de transmisiunea proprietății literare; ea nu constitue decât o simplă prezumție de fapt, care rămâne fără valoare în lipsa justificării cesiunii proprietății.

Acest principiu se aplică mai ales în cazul când pretinsul donator ar recunoaște că nu a primit misiunea de a le publica nici dela legatarul universal al autorului, care i-a remis manuscrisul, nici dela vre o altă persoană autorizată. Puțin importă că un terțiu, căruia autorul memoriilor i-a legat dreptul de a le edita, a decedat fără să fi uzat de această facultate; dreptul de a edita memoriile nu a căzut în domeniul public, ci s'a reîntors la moștenitorii sau succesorii autorului.

Deținătorul manuscrisului, care, editându-l, a lucrat fără drept și fără calitate, trebue condamnat să restitue celor în drept beneficiile pe care le-a tras din publicarea făcută de el. Acest deținător nu va putea pretinde vreo remunerațiune pentru lucrul pe care l-a făcut cu editarea și adnotarea memoriilor, când, contrar voinții exprimate de autor, deținătorul a făcut în memorii oarecare suprimări care le fac inutilizabile de către moștenitori, respectuoși intențiunilor autorului.

In cazul când din împrejurările cauzei reese că manuscrisul nu a fost remis de legatarul universal și moștenitorul autorului aceluia care a făcut uz de el decât cu titlu precar și numai pentru a-l consulta, el va trebui să-l restitue moștenitorilor aceluia care l-a încredințat.

Editorul, care, în baza afirmațiunilor deținătorului manuscrisului că e proprietarul lui exclusiv și că nu există nici un alt reprezentant al familiei autorului, întreprinde publicarea memoriilor, fără a se îngriji să cerceteze dacă alegațiunile deținătorului manuscrisului erau exacte, comite o imprudență și o culpă gravă. In repararea prejudiciului adus drepturilor de proprietate literară a reprezentanților autorului, el va fi obligat să restitue reprezentanților autorului beneficiul net pe care l-a realizat, deducând bine înțeles din acestea cheltuelile, și să înceteze imprimarea memoriillor, cele imprimate putând fi puse în vânzare de ei. (C. Paris, 8 Mart. 1911, Sir. 1911, 2. 305).

10. Când se constată că, pe de o parte, autorul unor „memorii" a însărcinat pe un terțiu să publice acea lucrare, dacă va crede nemerit, dar nu a înțeles să deposedeze pe erezii săi de proprietatea lucrării; că, pe de altă parte eredele și legatarul universal al autorului, învestit cu dreptul de proprietate, a înmânat manuscrisul memoriilor unui om de litere pentru a-l citi și poate pentru a studia chestiunea și a-l publica în comun, dar nu a înțeles să-i transmită proprietatea manuscrisului; și în fine, dacă în timpul când trăiau eredele și legatarul universal, acel om de litere a publicat niște extrase din aceste memorii, fără a indica proveniența lor, astfel că acest fapt a putut rămâne necunoscut eredului, înseamnă că posesiunea manuscrisului de către omul de litere era numai cu titlu precar și că, neputând invoca prezumția prevăzută de art. 2279 c. civ. f. (art. 1909 c. civ. rom), el trebuie să restitue erezilor autorului manuscrisul în chestiune. (Cas. civ. fr., 26 Fev. 1919, Pand. rom. 1922. 3. 49).

11. Proprietatea unei lucrări literare este distinctă de aceia a manuscrisului ce o conține; ea nu este un acesoriu al acesteia din urmă și această proprietate, obiect incorporal, nefiind susceptibilă de o posesiune materială nu poate fi transmisă printr'un dar manual.

In consecință, dacă în general posesorul unui manuscris e prezumat că are și dreptul de a-l publica, prezumțiunea aceasta, de altfel numai de fapt, nu poate fi invocată de detentorul care pretinde că a primit manuscrisul sub formă de dar manual, ci el este ținut să justifice și donațiunea ce i-a fi fost făcută în privința proprietății literare prin mijloacele permise de lege. (Cas. civ. fr., 26 Fev. 1919, Pand. fr. 1920. I. 203).

www.dacoromanica.ro

CAP. VI.

Traduceri și reproduceri.

Art. 31. — **Traducătorul unei opere literare sau reproducătorul prin orice mijloace a unei opere de artă, când aceste traduceri sau reproduceri sunt făcute cu autorizația autorilor, se bucură de aceleași drepturi de proprietate asupra lor ca și autorul operei originale.**

OBSERVAȚIUNI. — In textul de mai sus, legiuitorul român acordă traducătorilor de opere literare și reproducătorilor prin orice mijloace de opere artistice, aceleași drepturi de proprietate asupra operilor lor ca și autorilor operelor originale, dacă au avut autorizarea acestora din urmă la executarea traducerilor sau reproducerilor.

Am arătat când ne-am ocupat de articolele 16 și 25 că în ceiace privește reproducerile operilor artistice, adevăratele principii admise și de jurisprudență și de majoritatea doctrinei străine sunt cele cuprinse în articolul 31 și că dispozițiunile celor două articole mai sus citate sunt rezultatul unei inadvertențe a legiuitorului nostru. Credem dar, că am invederat pe deplin că și după legea noastră nu numai cel ce reproduce o operă de artă prin mijloace deosebite de acel al originalului se bucură de un drept de proprietate ca și autorii de opere originale, ci chiar reproducătorul unei opere de artă, care întrebuințează același procedeu ca și autorul operei originale se bucură de același drept asupra lucrării ce a executat, dacă a avut autorizarea ce legea îi impune.

Pentru detalii asupra acestei chestiuni ne referim în totul la observațiunile noastre de sub articolul 16.

Legea recunoscând traducătorului unei opere de literatură sau reproducătorului unei opere artistice un drept de proprietate asupra lucrărilor obținute ca și autorului operei originale, înseamnă că atât unul cât și altul sunt îndreptățiți nu numai să exploateze opera lor după cum vor crede de cuviință și să exercite toate prerogativele ce decurg din dreptul de autor, dar ca la rândul lor să încuviințeze o traducere sau o reproducere nouă a lucrării lor, fără ca autorul operei originale să se poată opune. Noul traducător sau reproducător se va bucura deasemeni, pe baza dispozițiunilor articolului 31, de un drept de proprietate asupra operei sale.

Autorul operei originale căruia legea îi recunoaște un drept de control prin articolul 3, păstrează și în acest caz facultatea de a se opune ca traducătorul sau reproducătorul să încuviințeze retraduceri sau reproduceri ce ar fi executate în condițiuni, care i-ar atinge reputația sau ar denatura opera originală.

Vom vedea că articolul următor dă autorilor posibilitatea să atenueze principiul articolului 31, prin stipulațiuni contractuale.

JURISPRUDENȚA.

1. Există contrafacere când traducerea unei opere dramatice reproduce aproape literal o altă traducere a aceleași opere.

Faptul că prima traducere face parte dintr'o colecție în mai multe volume poate fi luat în considerație pentru apreciarea daunelor interese, dar nu poate face să dispară delictul de contrafacere. (Cas. fr., 23 Iul. 1824, Huard et Marck, Rep., p. 163).

2. Se face pasibil de pedepsele pentru contrafacere cel ce publică o traducere din operile unui scriitor străin sub titlul, formatul și clasificarea împrumutate dintr'o altă traducere a acelorași opere; titlul și

www.dacoromanica.ro

diviziunile acestei din urmă traduceri sunt proprietatea autorului care le-a imaginat. (C. Paris, 6 Fev. 1832, Huard et Mack, Rep., p. 163).

3. Traducerea în italienește a unei opere franceze nu dispensează pe directorul care vrea s'o reprezinte pe o scenă de teatru în Franța de autorizarea autorilor care au scris-o în franțuzește. Aceștia sunt în drept, când proprietatea lor a fost atinsă, să reclame dela justiție o despăgubire egală cu ceia ce li s'ar fi cuvenit dacă opera ar fi fost reprezentată în limba franceză. (C. Paris, 26 Ian. 1852, D. 1852. 2. 184).

4. O traducere constitue o proprietate pentru autor, care păstrează dreptul asupra traducerii, considerată ca creație intelectuală, independent de soarta textului tradus.

Cu toate că o traducere prezintă cu alta anterioară oarecare asemănări inevitabile, explicabile, ea poate fi considerată ca contrafăcută de o a treia traducere, care, în afară de câteva cuvinte schimbate și unele fraze omise sau inversate, nu este decât copia aproape literală a traducerii contrafăcute din care reproduce până și greșelile de imprimare. (Trib. Seine, 4 Mai 1860, Huard et Mack, Rep., p. 18).

5. Traducerea unei cărți într'o limbă străină constitue o proprietate care aparține traducătorului sau cesionarului său întocmai cum o operă originală aparține autorului.

Oricine are dreptul să traducă o lucrare căzută în domeniul public, chiar dacă aceasta a mai fost tradusă odată, cu condiția însă ca a doua traducere să nu contrafacă pe cea dinainte. (C. Paris, 17 Iul. 1862, Ann. prop. ind. 1862, p. 330).

6. Cesionarul dreptului de traducere și de publicare a unei opere într'o limbă străină n'are și dreptul de a exploata opera în această limbă, dacă acest drept nu i-a fost conferit în mod expres. (Trib. com. Seine, 12 Iul. 1877, Huard et Mack, Rep., p. 112).

7. Drepturile editorului sunt mai puțin limitate în materie de traduceri decât când e vorba de o lucrare originală. Intr'o traducere autorul poate să facă schimbări, suprimări sau inversiuni care nu ating cu nimic meritul traducătorului și nu sunt de natură să-i aducă vreun prejudiciu. (C. Paris, 24 Apr. 1879, Ann. prop. ind. 1879, p. 380).

8. Drepturile de proprietate literară și artistică fiind cesibile ca toate drepturile de proprietate în general, contractul prin care autorul cedează editorilor săi dreptul de a publica opera sa în limbi străine, nu interzice editorilor, în lipsă de dispoziție formală, să cedeze străinilor dreptul de a publica o traducere. (C. Nancy, 31 Mai 1890, Ann. prop. ind. 1891, p. 281).

9. Constitue o violare a dreptului de autor faptul de a traduce un roman al unui autor celebru cu numeroase suprimări.

Autorul romanului este îndreptățit să ceară ca opera să fie reprodusă în forma sa originală și să obțină sechestrarea traducerii pentru a putea împiedeca răspândirea ei în public până când va obține o sentință în acțiunea ce a intentat pentru valorificarea dreptului său. (Landgericht München, 11 Fev. 1933, Dr. d'aut. 1922, p. 47).

Art. 32. — **Autorii însă pot condiționa acest drept ce acordă traducătorilor sau reproducătorilor operelor lor. Contractul încheiat între dânșii va preciza dacă autorizarea este dată unei singure persoane sau la mai multe, dacă este dată pentru o singură ediție sau pentru mai multe și în cari anume limbi autorizează aceste traduceri. Când e vorba de reproducerea operelor de artă se vor preciza mijloacele mecanice sau chimice și natura materialului din care autorul încuviințează a se face reproducerea.**

OBSERVAȚIUNI. — Am văzut că din principiul pus în articolul precedent, rezultă dreptul pentru traducătorul unei opere literare sau pentru reproducătorul unei opere de artă, să consimtă la o nouă traducere sau reproducere a operei sale, fără să aibă nevoe de consimțimântul autorului operei originale.

www.dacoromanica.ro

Prin articolul 32 legea acordă autorilor cari au autorizat traduceri sau reproduceri, facultatea să condiționeze dreptul acordat traducătorilor sau reproducătorilor, prin contractul ce vor încheia cu aceștia, lăsând joc liber principiului libertății convențiunilor din dreptul comun, care părea restrâns prin dispozițiunile articolului 31.

Prin urmare, în baza textului de mai sus autorii vor putea interzice prin contract traducătorilor sau reproducătorilor să autorize traduceri sau reproduceri noui fără autorizarea lor sau să le impună orice alte condițiuni care să limiteze dreptul recunoscut acestora de articolul 31.

JURISPRUDENȚA.

1. Un autor, a cărui operă a fost obiectul unei traduceri necorectate, e în drept în virtutea dreptului său moral să ceară dela justiție, în afară de daune interese, ca toate exemplarele tipărite cu această traducere să poarte pe ele dezaprobarea sa și în viitor să se interzică pentru alte ediții să se mai facă uz de numele lui.

Acest drept absolut al autorului subsistă chiar dacă dreptul de traducere a căzut în domeniul public prin aplicarea art. 5 al Convențiunii dela Berna. (Trib. Seine, 20 Fev. 1908, Ann. prop. ind. 1908, p. 271).

Art. 33. — **Pentru lucrările cari apar în mai multe volume sau în mai multe părți, autorizația dată de autor trebue să precizeze dacă privește opera întreagă sau numai un singur volum sau parte.**

OBSERVAȚIUNI. — Dispozițiunile art. 33 nu se găsesc în nici o lege străină și nici autorii nu se ocupă de cazul prevăzut de acest text.

In mod normal, cesiunea privește opera în toată întinderea ei ori de câte ori e vorba de editarea, reprezentarea, reproducerea sau traducerea operii. Din această cauză dispozițiunea legii ca autorizația să prevadă dacă privește opera întreagă sau numai un singur volum sau parte, ar părea nelogică.

Cu toate acestea, în practică, se pot ivi cazuri când, fiind vorba de o lucrare în mai multe volume distincte ca materie, cesionarul să aibă interesul de a edita sau traduce un singur volum sau numai câteva din întreaga lucrare. In aceste împrejurări, legea arată că autorizația trebue să precizeze dreptul pe care autorul l-a acordat cesionarului.

Când însă, deși ar fi vorba de o lucrare din acelea vizate de art. 33, autorizarea nu este precisă, fiindcă nu arată dacă privește opera întreagă sau numai parte din ea, este evident că soluțiunea va depinde de interpretarea voinții părților contractante. Judecătorii vor ține seama în acest caz de natura lucrării, de faptul dacă ea se poate folosi separat și în fine de prețul cesiunii.

Legile străine, după cum am spus, n'au dispoziții similare legii noastre; totuși ele se ocupă de opere apărute în mai multe volume când reglementează trecerea acestor opere în domeniul public[1]).

JURISPRUDENȚA.

1. Când un editor renunță la dreptul de publicare în fascicole al unui roman ce-i fusese cesionat să-l publice în volume, fascicole sau pe părți, nu înseamnă ca n'ar

1) Vezi observațiunile de sub art. 44.

www.dacoromanica.ro

putea să publice romanul în volume, renunțarea sa fiind limitată numai la publicarea operii în fascicole. (Trib. Seine, 18 Apr. 1884, La Loi 22 Apr. 1884).

2. Când un editor, proprietar sau cesionar al unei opere literare, autorizează reproducerea ei într'o culegere periodică (fascicole), noul cesionar al acestei culegeri dobândește și dreptul de a reuni diferitele fascicole în volume și s'o vândă sub această formă, dacă convenția nu cuprinde nici o rezervă în această privință, și reunirea lor reese din chiar paginarea fascicolelor. (Trib. Seine, 3 Mart. 1898, Le Droit 14 Mai 1898).

3. Cesionarul publicării unei opere în volum, violează condițiunile contractului și se face răspunzător de daune față de autor, când publică în ziarul său această operă în așa fel încât dă impresia publicului că prin cumpărarea unui număr al ziarului, cumpără volumul autorului. (C. Paris, 10. Dec. 1908, Le Droit 31 Ian. 1909).

Art. 34. — **Traducerile operilor clasice, precum și a celor moderne căzute în domeniul public, sunt proprietatea acelora cari le-au tradus. Acest drept însă nu poate constitui un obstacol pentru alții de a face alte traduceri după aceleași opere.**

OBSERVAȚIUNI. — Cel ce reproduce o operă din domeniul public are potrivit dispozițiunilor art. 34 un drept exclusiv de proprietate în condițiunile fixate de lege pentru autori, asupra traducerii ce a făcut. El este supus însă dreptului de control al Academiei române, potrivit dispozițiunilor art. 6 și 8 din lege.

Dreptul traducătorului este însă limitat la lucrarea sa; oricine poate să facă o nouă traducere a operei originale aflată în domeniul public. Principiile generale rămân aceleași și dreptul traducătorului nu le poate influența întru nimic.

Deși articolul 34 nu se ocupă decât de traducerile operelor din domeniul public, e evident că principiile stabilite în materie științifică și literară se aplică și operelor artistice și prin urmare aceleași norme se vor aplica și în privința reproducerilor operelor de artă căzute în domeniul public.

JURISPRUDENȚA.

1. Copia unei opere sculpturale căzută în domeniul public constitue o lucrare personală și prin urmare un obiect de drept de proprietate artistică.

Reproducerea acestei lucrări făcută chiar cu diferențe de detaliu cari n'ar afecta linia generală și cari ar privi numai accesorii fără importanță, constitue o atingere adusă dreptului de autor. (Trib. civ. Seine, 3 Fev. 1912, Vaunois, Geoffroy și Darras, Div. N, p. 6).

2. Traducerea unei opere străine, căzută sau nu în domeniul public este protejată de lege ca o lucrare personală și faptul unui nou traducător de a o copia, reproducând chiar erorile ei, constitue delictul de contrafacere. (Trib. Seine, 27 Mai 1914, Vaunois, Geoffroy și Darras, Div. M, p. 8).

3. Faptul ilicit de concurență neleală, făcut cu scopul de a atrage clientela altuia, nu poate să fie conceput decât ca un atentat la proprietatea legitimă a unei persoane, înțelegându-se cuvântul proprietate în accepțiunea sa cea mai întinsă.

Totuși, editorul care reproduce opere din domeniul public, publicate anterior de un alt editor, nu poate fi atins de sancțiunile legii contra concurenței neleale, chiar dacă o asemenea publicațiune ar fi dat naștere la daune primului editor, cu condiția ca cele două reproduceri să aibe semne care să le distingă și să le individualizeze, astfel ca să nu se confunde. (Cas. it., 14 Mai 1930, Il dir. di aut. 1930, p. 348).

www.dacoromanica.ro

CAP. VII.

Drepturile colaboratorilor.

Art. 35. — **Colaboratorii unei opere literare sau artistice au drepturi egale asupra operei comune care este indivizibilă, afară de convenții contrare.**

Dacă lucrarea se compune din muzică și cuvinte (libret), ea nu este considerată ca indivizibilă. Compozitorul muzical sau autorul libretului au dreptul de a exploata lucrarea lor în comun sau separat, fiecare în felul său, după natura producțiunii fiecăruia, prin publicații, traduceri sau execuțiuni publice. Nu au dreptul însă în caz de neînțelegere să-și aleagă un alt colaborator pentru partea respectivă fiecăruia.

OBSERVAȚIUNI. — Există colaborare, după definițiunea curentă, când o operă literară, artistică sau muzicală, în loc să fie făcută de o singură persoană este produsul a două sau mai multe persoane care au cooperat la realizarea ei.

Art. 35 din lege, ca și cele următoare, nu se ocupă decât de consecințele juridice care decurg din colaborare, lăsând, cum era și firesc, pe seama doctrinei și jurisprudenței deslegarea numeroaselor chestiuni de drept pe care le ridică această importantă materie.

Ca principiu general, toată lumea e de acord că ideia de colaborare presupune o inspirație comună, un lucru comun, un schimb de idei, care au ca scop final realizarea operii [1]). Astfel, este colaborator acela care, când e vorba de o piesă de teatru, își dă ideia despre planul general al piesii, introduce în piesă o intrigă sau noui personagii sau alcătuește desnodământul [2]). Acelaș lucru se poate spune și despre sculptorul care decorează niște vase care sunt invenția altuia, ca și despre pictorul care continuă un tablou început de un altul, menținând subiectul care e inspirația acestuia din urmă.

Cu toate acestea colaborarea nu este ușor de stabilit din cauza formelor variate sub care se prezintă și care au făcut pe un autor să spună cu drept cuvând că noțiunea de colaborare este o noțiune vie, menită să se modifice pe fiecare zi [3]).

Astfel, uneori colaborarea e *de aceiași natură*, când, de pildă, unul din autori compune primul act al unei piese, iar celălalt actul al doilea, sau este *de natură diferită*, ceiace se întâmplă în materie de opere coreografice, unde dansul se combină cu muzica, sau când e vorba de opere compuse din muzică și libret (cuvinte).

Alteori, trebue să distingem *colaborarea efectivă* de aceia *impusă*. Prima are loc când toți colaboratorii concură efectiv la creiarea operii, iar a doua, când unul din colaboratori dă numai ideia și se mărginește să indice planul de elaborare al operii, ceilalți colaboratori fiind nevoiți să primească toate modificările sau adăugirile pe care cel dintâi le impune pentru realizarea concepției sale.

In ultimul timp a apărut, mai ales în Franța, o formă nouă de colaborare, *colaborarea fictivă*. Ea are loc când autorul unei opere dramatice, neavând sumele necesare pentru reprezentarea ei, se adresează unui director de teatru și-l ia colaborator, nu atât pentru a-i pune numele pe afiș, cât mai ales pentru a-l face să participe la jumătate din beneficiile reprezentațiilor. Colaborarea directorului de teatru este, în acest caz, o colaborare fictivă.

---

1) Vaunois, Geoffroy și Darras, *op. cit.*, Div. E, Princ. 20.
2) G. Bry, *op. cit.*, No. 722.
3) Jean Vilbois, *Du domaine public payant*, p. 34.

www.dacoromanica.ro

O altă formă de colaborare, de care am amintit în treacăt cu ocazia examinării art. 29, este *colaborarea anonimă*, când unul sau mai mulți colaboratori rămân necunoscuți publicului. Ei nu apar nici pe afiș, nici pe coperta lucrării, dacă aceasta se tipărește. Ca și în cazul de mai sus, colaboratorul anonim ia însă parte la beneficiile realizate din exploatarea operii.

In fine, autorii [1]) adaugă la formele de colaborare menționate mai sus și colaborarea *continuă* sau *ocazională*, după cum colaboratorii unei opere lucrează totdeauna împreună sau numai întâmplător.

Toate aceste forme de colaborare sunt guvernate de aceleași reguli cu excepția operilor compuse din muzică și libret, în privința cărora consecințele juridice care decurg din această formă de colaborare sunt diferite, după cum vom vedea, nu numai în doctrină, dar și în legiuirile diverselor țări.

Legea recunoaște, prin art. 35, că din colaborare decurg două consecințe: 1. *Drepturile fiecărui colaborator sunt egale*, ceiace înseamnă că fiecare din ei poate pretinde un beneficiu pecuniar egal și are dreptul să ceară ca numele său să figureze pe lucrare sau pe afiș, dacă e vorba de o piesă de teatru. Având toate drepturile care rezultă din ideia de proprietate literară și artistică, colaboratorul poate prin urmare și să cedeze dreptul său, fără ca, bine înțeles, prin aceasta să aducă vreo atingere drepturilor celuilalt colaborator. 2. *Opera făcută în colaborare este indivizibilă*, adică formează un tot inseparabil în elementele lui, afară de convenții contrarii. Indivizibilitatea operii presupune imposibilitate de a distinge partea fiecăruia din colaboratori. Când partea de colaborare este distinctă și când, cu toate că e vorba de un lucru comun, ne găsim în fața unei suprapuneri de elemente diferite, nu există colaborare în sensul legii. Astfel, nu există colaborare între un arhitect, care desemnează planul unei clădiri, și sculptorul care face pe această clădire niște statui, fiindcă partea decorativă a sculptorului se prezintă cu un caracter de individualitate care o deosebește de restul lucrării [2]). De asemeni, nu există colaborare când un autor dramatic face o piesă după o nuvelă, fiindcă amândouă lucrările au caractere proprii și distincte. In fine, se decide că nu poate fi socotit ca un colaborator artistul — interpret al unei reviste —, care a dat autorului libretului niște melodii adaptabile la nouile cuplete și pe care le-a modificat puțin pentru a ușura interpretarea [3]). Acelaș lucru trebue decis în general despre orce interpret, cum ar fi, de pildă conducătorul unui balet.

Aliniatul 2 al art. 35 se ocupă de cazul special atât de discutat în doctrină când o lucrare se compune din muzică și cuvinte (libret). In acest caz, legea noastră privește lucrarea ca divizibilă, prevăzând că compozitorul muzical sau autorul libretului au dreptul de a exploata lucrarea lor în comun sau separat, fiecare în felul său, după natura producțiunii fiecăruia, prin publicații, traduceri sau execuțiuni publice, fiindu-le însă interzis de a-și alege, în caz de neînțelegere, un alt colaborator pentru partea respectivă fiecăruia.

Această dispoziție a legii noastre se găsește și în legea germană din 19 Iunie 1901, care prevede în această privință că „atunci când un înscris servește de text pentru o operă muzicală, autorii fiecărei creațiuni sunt considerați ca autori distincți". Acest principiu a fost adoptat și de legea austriacă, elvețiană și suedeză.

Legea franceză nu prevede nici o dispoziție în această privință, dar jurisprudența, care în această materie a exercitat un rol pretorian, s'a fixat în mod definitiv în sensul că opera compusă din muzică și libret este unică și indivizibilă. Doctrina

1) N. Stolfi, *op. cit.*, vol. 1, No. 515 și urm.
2) G. Bry, *op. cit.*, No. 725.
3) Vaunois, Geoffroy și Darras, *op. cit.*, Div. E, Princ. 23.

www.dacoromanica.ro

franceză susține cu atâta convingere această soluție, încât, criticând sistemul contrar, adoptat, cum am arătat, și de legea noastră, spune despre el că e inacceptabil, fiindcă mutilează operile cele mai valoroase scrise în colaborare — operile muzicale —, desconsideră intenționea creatorilor operii și duce la consecințe absurde în caz de deces al unuia din autori [1]).

O ultimă chestiune de care trebue să ne ocupăm în cadrul acestui articol, deși legea nu o menționează, este aceia privitoare la proba colaborării. Faptul că colaboratorii au lucrat în comun este o chestiune de fapt, supusă, în ce privește dovada, regulelor dreptului comun. Pentru constatarea acestui fapt nu e nevoe, prin urmare, de nici un înscris, el putând fi dovedit prin orice mijloc de probă [2]). Cu toate acestea s'a decis, prin aplicarea regulelor dreptului comun, că atunci când convenția de colaborare se constată printr'un înscris, nu se poate primi nici o probă care să contrazică clauzele categorice ale contractului [3]).

JURISPRUDENȚA.

INDEX

Aiișaj 4.
asociație 10.
biografie 5.
cesiune 7.
colaborare 1, 2, 3, 15.
decor 6.
documente 9.
drepturile colaboratorilor 8.
durata dreptului 12, 14.
libret 16.
probe 11.
testament 13.

1. Traducerea în limba italiană, pe care un director de teatru a făcut-o după o operă franceză pentru a o reprezenta în Franța, nu-l dispensează de obligațiunea de a-și procura autorizarea autorului cuvintelor originale și cu atât mai mult a autorului muzicii.

Pentru reprezentațiile date fără autorizație se poate cere plata drepturilor de autor și quantum-ul indemnizației reclamate e suficient justificat dacă este egal cu acel al indemnizației plătită de directorul teatrului unde s'a reprezentat opera cu cuvintele franțuzești.

Când o operă dramatică s'a făcut în colaborare de doi autori, autorizarea de reprezentare acordată de unul din ei nu poate ridica celuilalt dreptul de a cere să i se dea indemnitatea cuvenită pentru reprezentațiile executate în virtutea acestei autorizări incomplete, (C. Paris, 26 Ian. 1852, D. 1852. 2. 184).

2. Este în drept să pretindă despăgubiri, ca fiind lipsit de avantajiile unei colaborări pe care a contat, scriitorul care, invitat de un director de teatru să lucreze pentru acesta, i-a furnizat un subiect de piesă și când s'a prezentat să-l pună în lucru a fost îndepărtat de director sub pretențiunea că, subiectul fiind de domeniul public, poate să-l scrie și singur. (C. Paris, 29 Iul. 1857, Ann. prop. ind. 1857, p. 280).

3. Libretul și muzica unei opere nu constituesc două lucrări distincte și independente.

Ele nu fac prin asociațiunea lor decât o singură lucrare al cărei dublu element a fost compus unul pentru altul într'un schimb mutual de idei și inspirațiuni și nu formează împreună decât o singură proprietate indivizibilă în condițiunile ei legale de existență și de durată. De aci consecința că ajunge ca unul din cei doi autori ai o-

1) Jean Vilbois, *op. cit.*, p. 48.
2) Pouillet, *op. cit.*, No. 107.
3) Vaunois, Geoffroy și Darras, *op. cit.*, Div. E, Princ. 35.

www.dacoromanica.ro

perei comune să fie în viață pentru a se menține opera întreagă în domeniul privat. (Paris, 27 Iunie 1866, D. Rep. Cap. 3, p. 757, în notă).

4. Scriitorul care, de acord cu autorul unei piese, a adus acesteia importante modificări, are dreptul să pretindă ca numele său să figureze pe afiș alături de acela al autorului și să împartă cu el drepturile de autor într'o proporție, care în lipsă de convențiune expresă, trebue stabilită de justiție. (Trib. civ. Seine, 18. Nov. 1868, Ann. prop. ind. 1869, p. 43).

5. Cel ce a făcut o biografie servindu-se de documente intime ce i-au fost încredințate, luându-și obligațiunea să nu publice această lucrare fără aprobarea expresă a persoanei care a cerut facerea ei, nu poate fi considerat ca având o proprietate exclusivă asupra operei, deoarece remiterea documentelor constitue o colaborare a celui ce le-a încredințat autorului biografiei.

Prin urmare, dacă autorul a predat manuscrisul biografiei, el nu poate cere restituirea lui pentru a-l publica, după bunul său plac, dacă persoana care a remis documentele ce au servit la redactarea biografiei, refuză să consimtă la imprimarea lucrării. (C. Paris, 31 Ian. 1881, D. 83. 2. 62).

6. Pictorul unor decoruri dintr'o piesă de teatru nu este colaborator, afară de convenție contrarie.

Chiar în cazul când autorul i-a cedat, cu titlu de remunerație, o cotă parte din drepturile sale, nu se poate presupune că autorul a înțeles să-i recunoască calitatea de coproprietar al operii și dreptul său nu mai subsistă când piesa e jucată din nou cu alte decoruri pictate de altcineva. (Trib. civ. Seine, 16 Iul. 1881, Huard et Mack, Rep., p. 39).

7. Cesiunea proprietății literare a unei opere chiar când e făcută către un colaborator, nu conferă acestuia din urmă dreptul să suprime numele autorului de pe lucrare și nici s'o publice cu un alt nume decât acela al primei ediții. (Trib. civ. Seine, 24 Fev. 1888, Huard et Mack, Rep., p. 530).

8. Nu constitue o atingere a drepturilor colaboratorului sau a moștenitorilor lui faptul de a scrie numele unei piese de teatru pe soclul statuii ridicată unui scriitor, fără să se fi făcut mențiune de numele colaboratorului. (Trib. civ. Seine, 2 Iul. 1886, Huard et Mack, Rep., p. 530).

9. Faptul că un autor a însărcinat pe cineva să facă pentru el anumite cercetări și să coordoneze niște documente și extrase nu constitue o colaborare în înțelesul juridic al cuvântului și nu îndreptățește pe acela care a făcut această muncă să pretindă drepturi de autor.

Conlucrarea care constă în a revedea textul și a verifica detaliile materiale de publicare nu are nici ea caracterul de colaborare în sensul legii. (Trib. civ. Seine, 7 Fev. 1890, Huard et Mack, Rep., p. 37).

10. Indivizibilitatea ce rezultă în principiu din faptul colaborării mai multor artiști la executarea unei lucrări artistice, nu există în cazul când diferitele părți ale acesteia au fost numai juxtapuse și în cazul când unul din artiști și-a conceput și executat opera fără să aibă în vedere această juxtapunere și fără concursul celuilalt. Intr'un asemenea caz avem de a face cu o asociație în participație, care ia sfârșit prin moartea unuia din asociați.

In special nu este colaborare între un sculptor care a executat un grup alegoric și arhitectul care a conceput modelul piedestalului, pe care urma să fie așezată lucrarea sculptorului în vederea unui concurs deschis de un oraș pentru executarea unui monument comemorativ, mai cu seamă când nici unul din artiști n'a manifestat intenționea să perpetueze reunirea celor două opere, în cazul când n'ar fi reușit la concurs.

Dacă deci sculptorul moare înainte de ținerea concursului, asociația ia sfârșit și moștenitorii lui sunt îndreptățiți să cedeze proprietatea operei autorului lor, fără ca arhitectul să se poată plânge că prin această cesiune a fost privat de șansele concursului. (C. Agen, 7 Iun. 1906, Gaz. Trib. 6 Sept. 1906).

11. Dovada colaborării poate fi făcută prin orice mijloc de probă, întrucât, în lipsă de text care să trateze această chestiune,

www.dacoromanica.ro

trebue să ne referim la regulele dreptului comun.

Când însă convenția de colaborare este constatată printr'un înscris, nu se poate primi niei o probă care să contrazică clauzele categorice ale contractului. (Trib. civ. Seine, 27 Mart. 1911, Vaunois, Geoffroy et Darras, Div. E, Princ. 35).

12. Este de principiu că faptul colaborării unui compozitor cu autorii libretului creiază între ei o coproprietate absolut indivizibilă asupra operei comune. Această indivizibilitate are ca primă consecință menținerea și prelungirea dreptului de proprietate în favoarea succesorilor sau reprezentanților fiecăruia din ei până la împlinirea termenului de 50 ani dela moartea ultimului supraviețuitor; prin urmare, pentru reprezentarea operei „Fata regimentului' era necesară o autorizațiune. (Ultimul colaborator al lui Donizetti încetase din viață la 1875). (C. Paris, 27 Fev. 1918, Dr. d'aut. 1918, p. 120; Ann. pr. ind. 1920. I. 217).

13. Când un compozitor desemnează prin mai multe scrisori, făcute în formă de testament, pe o anumită artistă pentru creiarea rolului principal dintr'o operă a sa făcută în colaborare cu alții, cari au lucrat libretul, această desemnare constitue o simplă manifestare de voință din partea testatorului care a creiat rolul pentru acea artistă în vederea meritelor ei excepționale. Această dorință a testatorului se adresează moștenitorilor pentru a o avea în vedere la reprezentarea operii, dar nu creiază artistei desemnate un drept exclusiv și absolut de a interpreta rolul din acea operă pretutindeni unde se va reprezenta opera.

Așa fiind, cererea artistei *Lucy Arbell* de a se împiedica reprezentarea operii *„Cleopatra"* cu altă artistă în rolul principal și de a i se plăti daune de cei ce au reprezentat până la acea dată această operă, nu poate fi primită, de oarece scrisorile-testament ale lui *Massenet*, autorul acestei opere, nu constituesc decât o indicațiune pentru moștenitori, iar nu un drept pentru reclamantă de a interpreta în mod absolut acest rol.

In ori ce caz, această operă fiind făcută în colaborare cu *Liénard* și *Henri Cain*, cari au compus libretul, este vorba de o operă indivizibilă în sensul că *Massenet* nu putea testa prin acele scrisori atribuirea rolului principal reclamantei fără asentimentul libretiștilor, cari se pot opune la această fiind vorba de o operă comună. (C. Paris, 6 Mart. 1920, D. 1922. 2. 59).

14. Opera produsă prin colaborarea libretistului și a muzicantului, este, din punct de vedere legal, o operă cu unitate absolută în care nu se distinge partea proprie a fiecărui din creatori și asupra căreia amândoi au drepturi identice.

Totuși, aceste drepturi au un caracter exclusiv personal în sensul că legea nu subordonează durata lor duratei operii însăși, ci existenții fiecăruia dintre autori și calității lor; decesul unuia din colaboratori și expirarea termenului de folosință acordat succesorilor săi nu schimbă situația celui rămas în vieață, care continuă să se folosească de avantajiile și drepturile din trecut. Și dacă opera este esențialmente indivizibilă, nu este tot astfel cu drepturile concedate autorilor, unul față de altul; în special încasările pe care le produc reprezentările teatrale se împart normal între ei și din acest punct de vedere dispariția unuia din autori și aceia a erezilor săi are numai rezultatul că reduce redevența impusă directorilor teatrului.

In zadar s'ar invoca în contra acestei teorii o hotărâre corecțională care cuprinde o teză de drept contestată și care decide că colaborarea dintre compozitor și autorul libretului creiază între ei o coproprietate absolut indivizibilă asupra operii comune, când această indivizibilitate are drept consecință menținerea dreptului de proprietate în profitul moștenitorilor și reprezentanților fiecăruia dintre ei, până ce trec 50 ani dela moartea ultimului supraviețuitor; această deducțiune trasă din hotărâre fiind independentă de faptele constatate și reținute de jurisdicția corecțională, nu se impune nicidecum jurisdicției civile. Este de altfel de principiu că soluțiile date în penal pentru chestiunile puse cu ocazia exercitării acțiunii publice, nu au valoare decât pentru această acțiune și

www.dacoromanica.ro

rămân fără influență asupra drepturilor părților din punctul de vedere al intereselor civile. (C. Paris, 8 Iun. 1921, Pand. Rom. 1925. 3. 108).

15. Colaborarea este un lucru variabil, insesisabil, care depinde de împrejurările în care opera este creată și de intenția comună a părților; e de ajuns ca una din persoanele cari au lucrat să fi comunicat o idee, un plan, o scenă, să fi făcut într'un cuvânt un efort de creațiune personală cât de mic, pentru ca să poată fi considerată drept autor. (Trib. Seine, 14 Nov. 1922, Ann. pr. ind. 1923, p. 191).

16. Autorul unui libret pentru o melodramă nu poate, după ce a cedat proprietatea libretului unui compozitor, să scrie un alt libret asupra aceluiaș subiect și să-l cedeze altui compozitor, chiar dacă subiectul este de domeniul public. (C. Milano, 16 Aug. 1928, Pand. rom. 1929. 3. 104).

Art. 36. — **Când o lucrare este alcătuită de mai mulți autori, fără ca colaborarea fiecăruia să constituie o parte distinctă, pentru a putea fi publicată sau cesionată, este necesară autorizația tuturor.**

Tot astfel și în cazul când dreptul de proprietate al unei asemenea lucrări este transmis prin succesiune în mod egal la mai mulți moștenitori sau sunt în concurență o parte din colaboratori cu parte din moștenitorii celorlalți.

In caz de neînțelegere între dânșii, tribunalul va decide, ajutat de va fi nevoe de luminile unor experți speciali fiecărei lucrări, având ca criteriu interesul general al culturii.

OBSERVAȚIUNI. — In legătură cu principiul egalității de drepturi dintre colaboratori, pus de articolul precedent, s'a discutat în doctrină dacă unul din colaboratori se poate opune la publicarea, reprezentarea sau cesionarea operei. Autorii sunt de acord că, pentru ca o operă să fie publicată, reprezentată sau cesionată, e nevoe de autorizarea tuturor colaboratorilor, dar că această regulă nu trebue aplicată în mod absolut și în cazul când unul din colaboratori refuză în mod nejustificat să-și dea consimțimântul; un asemenea refuz nu poate împiedica publicarea operei, când aceasta nu e făcută ca să rămână inedită și când din felul lucrării și din intențiunea părților rezultă că autorii au făcut-o pentru a o da publicității [1]).

Această concluzie la care s'a ajuns, se sprijină pe ideia că în această materie nu sunt aplicabile principiile de la indiviziune, care cer concursul tuturor comoștenitorilor pentru orice act care privește starea de indiviziune, de oarece colaborarea are la bază un efort intelectual comun și un scop comun: de a face o operă pentru public.

In caz de neînțelegere în ce privește autorizarea, colaboratorii urmează să se adreseze justiției, care va tranșa diferendul ținând seamă de convenția părților, de împrejurările cauzei și de interesul colaboratorilor. Tribunalul poate chiar să condamne la daune pe colaboratorul care se opune în mod nejustificat la publicarea operii [2]).

Aceste principii consacrate de doctrină au trecut și în legea noastră, care în articolul 36, după ce arată cazurile în care e necesară autorizarea tuturor colaboratorilor, prevede intervenția tribunalului în caz de neînțelegere. Este de remarcat în această privință dispoziția finală a acestui articol, că tribunalul va putea recurge, în caz de nevoe, și la luminile unor experți și că criteriul judecății lui va fi interesul general al culturii, interesul părților venind, firește, pe al doilea plan.

1) Pouillet, *op. cit.*, No. 112; G. Bry, *op. cit.*, No. 724; Alcide Darras, *Des droits intellectuels*, Vol. I, No. 325.

2) Vaunois, Geoffroy și Darras, *op. cit.*, Div. E, Prin. 29.

www.dacoromanica.ro

Este însă, dela sine înțeles, după o doctrină constantă, că puterile tribunalului, în caz de neînțelegere între colaboratori, nu se întind până acolo încât să poată dispune vânzarea prin licitație a operei, fiindcă aci e vorba de o proprietate morală care nu poate face obiectul unei vânzări publice. Licitația nu ar fi posibilă decât în cazul când ar fi vorba de o coproprietate obișnuită, rezultată din împrejurarea că o operă literară sau artistică, considerată ca obiect material, a fost cumpărată de mai mulți inși, ceiace e cu totul altceva decât colaborarea care rezultă dintr'o creațiune comună [1]).

In fine, tot ca o aplicare a principiului egalității, se decide că unul din colaboratori poate singur, fără autorizarea celorlalți, să urmărească orice atingere a dreptului de autor și să pretindă daune pentru partea sa.

JURISPRUDENȚA.

1. Când un autor dramatic face dintr'o nuvelă literară o piesă de teatru, nu există colaborare între el și autorul nuvelei; drama urmează a fi privită ca făcută numai de el. (C. Paris, 27 Ian. 1840, Vaunois, Geoffroy și Darras, Div. E, Princ. 23).

2. Dreptul absolut la publicitatea afișului nu există decât în profitul acelora cari sunt, până la un oarecare punct, titularii proprietății aristice a operii.

De aceia, pictorul decorator care a compus decorurile unei piese de teatru după comanda directorului, în schimbul unui preț convenit, a cărui plată liberează pe director de orice obligație, neputând fi considerat colaborator al piesei, n'are dreptul să pretindă ca numele său să figureze pe afiș.

El n'ar putea să pretindă aceasta decât dacă un acord special a intervenit între pictor și director, acord care trebue dovedit de pictor și în acest caz, dacă directorul a omis cu știință punerea pe afiș a unuia dintre pictorii decoratori, în timp ce pe alții i-a pus pe afiș, comite o culpă pe care e obligat s'o repare. (Trib. com. Seine, 20 Ian. 1905, D. 1905. 2. 365).

3. Contractul de colaborare, pentru creațiunea unei opere comune, care rămâne în indiviziune între colaboratori, trebue să prezinte caracterele următoare:

a) condescendență mutuală și inspirațiune comună;

b) schimb mutual de idei și inspirațiune;

c) imposibilitate de diviziune a operei produse prin colaborare și, pentru operile lirice, lucru simultan;

d) conexiune intimă și inseparabilă a diferitelor elemente cari compun operele, strânse într'o singură unitate de artă sub inspirațiunile autorilor lor.

Regula indivizibilității nu poate fi aplicată dacă diferitele părți ale operei au fost juxtapuse și dacă lucrările diferiților colaboratori au fost independente și cu mai mult cuvânt când juxtapunerea diferitelor părți n'a fost prevăzută la concepțiunea sau creațiunea lucrărei sale personale de unul din autori.

Când se constată în fapt că doi artiști, un statuar și un arhitect, s'au asociat temporar și pentru o antrepriză unică consistând din a concura, primul pentru un grup și al doilea pentru un piedestal sau soclu care să suporte grupul la un concurs ținut în vederea ridicării unui monument, proectul de monument cuprinde două lucrări bine distincte: grupul, operă exclusiv de sculptură și piedestalul, lucrare exclusiv de arhitectură, opere ce se vor reuni prin juxtapunere în vederea executării monumentului, dacă alegerea definitivă s'ar opri asupra lucrării executate de cei doi asociați.

In asemenea situațiune, fiecare din cei doi artiști păstrează proprietatea operei sale personale și dreptul de a dispune de ea în caz de neadmitere la concurs.

Asociațiunea încheiată de cei doi artiști încetând prin moartea unuia din ei, mo-

1) Bry, *op. cit.*, No. 724.

www.dacoromanica.ro

ștenitorul celui predecedat, poate dispune de opera autorului său. (Trib. Condom, 15 Iun. 1905; C. Agen, 7 Iun. 1906, Pand. fr. 1907. 2. 3).

4. Nu poate fi considerată colaborare la crearea unui balet, maestra de balet a operei, care a tradus în pantomimă și în pași de dans gândirea libretistului și a muzicantului, cu alte cuvinte, care a aranjat și pus în scenă baletul, dacă ea a găsit preparată și desvoltată ideia coregrafică în lucrare în cele mai mici amănunte, deoarece colaborarea implică în mod necesar executarea unei munci în comun și acordul reciproc de a împărți avantagiile și beneficiile ce ar putea rezulta.

Dreptul asupra operei coregrafice poartă asupra unei adaptări independente de operă, care-și păstrează entitatea proprie. (C. Paris, 5 Iul. 1919, Dr. d'aut. 1920, p. 33).

5. Fiecare din colaboratori are în principiu asupra operii drepturi egale și indivizibile, între care și acela de a semna opera scrisă în comun.

Colaboratorii cari scriu sub acelaș pseudonim au dreptul asupra acestui pseudonim și moștenitorii unuia pot să interzică moștenitorilor celuilalt să se servească de el pentru opere pe care acesta din urmă le-a făcut singur. (C. Paris, 23 Mai 1924, Vaunois, Geoffroy și Darras, Div. E, Princ, 26).

6. Faptul că unui artist care a primit executarea unor desenuri și modele în vederea fabricațiunei unor mobile în stil pompeian, i s'au dat unele indicațiuni relative la câteva motive de decorațiuni de cel ce a comandat desenurile, nu poate da acestuia din urmă calitatea de colaborator, deoarece, chiar dacă artistul s'a inspirat din documentele ce i-au fost remise, — albume și cărți privitoare la descoperirile din Pompei, — și a reprodus chiar unele subiecte pe cari le-a împrumutat, desenurile sale obținute prin combinarea și adaptarea ce a făcut, constituesc o lucrare personală asupra căreia e îndreptățit să se prevaleze de un drept privativ. (C. Paris, 1 Iul. 1923, Dr. d'aut. 1924, p. 128).

7. Colaborarea între libretist și muzicant, autori ai unei opere muzicale, atrage pentru succesorii amândurora menținerea întregei lucrări în domeniul privat până la expirarea termenului de 50 ani dela moartea ultimului dintre colaboratori. (Trib. Liège, 20 Ian. 1927, Dr. d'aut. 1929, p. 101).

8. Colaboratori în sensul art. 35 și 36 din legea proprietății artistice și literare sunt numai aceia cari lucrează împreună și efectiv la o operă artistică, astfel că nu poate fi considerat colaborator acel care făcând comanda artistului, i-a dat oarecari indicațiuni asupra modului sau aspectului sub care să apară opera de artă. (Trib Ilfov s. I, 12 Mart. 1930, Dr. 1932, p. 184).

9. Dedicațiile făcute de un scriitor pe niște exemplare din operile sale, date soției sale, cu mențiunea „pentru colaborarea sa prețioasă și devotată" nu conferă acesteia dreptul de a reclama o sumă oarecare pentru partea sa de colaborare, când se constată că ea nu avea nici o competință specială în materia pe care a tratat-o soțul ei și când nici nu justifică că soțul i-ar fi promis vreo remunerație oarecare. (Trib. civ. Seine, 4 Iul. 1930, D. H. 1930, Somm. 26).

10. Desenurile unei grădini ca și opera care se realizează sunt protejate prin legea din 19—24 Iulie 1793 modificată prin legea din 11 Marie 1902.

Sunt garantați, deci, contra reproducerilor ilicite a acestei opere toți aceia cari, printr'un efort intelectual sau artistic, au cooperat la creiarea sau realizarea ei, în special horticultorul care a executat opera.

Din această participare la o operă comună nasc pentru colaboratori, odată cu dreptul asupra lucrului, și oarecare obligațiuni reciproce.

Este în culpă horticultorul care, după ce a făcut o grădină, expune niște fotografii fără să menționeze numele arhitectului.

De asemeni este în culpă și arhitectul când editează numai cu numele său niște vederi fotografice reproducând în culori de acuarelă sau în decoruri vegetale ceia ce se datorește numai muncii horticultorului. (C. Paris, 11 Dec. 1929, D. H. 1931, Somm. 8).

www.dacoromanica.ro

Art. 37. — **Când e vorba de o enciclopedie, de un dicționar, sau de o altă lucrare de acest gen, care este alcătuită de diferiți autori, pe temeiul specialității lor literare, științifice, artistice, filozofice, etc., și al căror nume figurează în fruntea lucrării, fără însă a se putea determina partea de lucrare a fiecăruia, proprietatea le aparține în comun și în mod egal.**

Regulele cuprinse în articolul precedent le sunt aplicabile și acestora.

OBSERVAȚIUNI. — Prin acest text, legea voește ca, înlăturând orice dubiu, să aplice regulele de la colaborare din articolul precedent și în cazul când un dicționar, o enciclopedie sau altă lucrare de acest gen e făcută de mai mulți autori, al căror nume figurează în fruntea lucrării, fără să se poată distinge partea contributivă a fiecăruia.

Credem că și fără acest text, soluția ar fi fost aceiași față de principiile puse în materie de colaborare, de articolele precedente. Legiuitorul n'a făcut altceva, când a înscris acest text, decât să reproducă o opinie, care e constantă în doctrină.

In legătură cu acest text, este locul să amintim de câteva cazuri când, deși mai mulți inși au lucrat la o operă, dispozițiunile art. 37 nu sunt aplicabile și opera trebue privită ca aparținând numai unuia din ei. Astfel, trebue să decidem că nu există colaborare când e vorba de o compilație științifică sau literară lucrată de mai mulți inși sub direcțiunea unuia din ei, care a conceput opera și a coordonat lucrările; proprietatea lucrării aparține numai aceluia care a dirijat lucrarea, ceilalți nefiind decât niște lucrători, cari și-au închiriat munca. Soluția este aceiași când într'o lucrare literară, care e opera unui scriitor, cineva a făcut niște ilustrațiuni sau când un antreprenor lucrează o clădire după indicațiunile arhitectului, care a făcut planul; dreptul de autor aparține în aceste cazuri numai scriitorului sau arhitectului, fiindcă numai ei concep opera și realizează o creație în sensul legii [1]).

JURISPRUDENȚA.

1. Scriitorul care se obligă să compună niște articole pentru o culegere enciclopedică, se supune implicit controlului directorului acestei culegeri, atâta timp cât acesta e necesar pentru a se menține unitatea de vederi și de doctrină, să pretindă autorului oarecare modificări necesare pentru scopul lucrării și poate chiar să le facă el însuși cu condițiunea numai să nu aducă nici o alterare gândirii autorului și să nu-i micșoreze cu nimic valoarea științifică. (C. Paris, 20 Dec. 1853, Sir. 1854. 2. 762).

2. In operile colective, compuse din bucăți scrise și semnate de mai mulți colaboratori, calitatea de principal colaborator aparține aceluia care a conceput și a dirijat întreaga lucrare. El e singurul în drept să pretindă privilegiul de autor al ansamblului lucrării. (C. Paris, 6 Iulie 1883, Huard et Mack, Rep., p. 21).

3. In lucrările colective, compuse din bucăți scrise și semnate de un anumit număr de colaboratori, calitatea de veritabil și principal autor aparține aceluia care a conceput și dirijat ansamblul lucrării; el este acela care are privilegiul, ca autor al ansamblului și ca coautor al diferitelor părți în raportul lor cu ansamblul; dreptul autorului fiecăruia dintre articole este restrâns deci prin acest fapt.

De aci urmează că autorul semnatar al unor articole destinate să facă parte dintr'o lucrare colectivă (o culegere enciclopedică) este supus în lipsă de convenție contrară, controlului directorului acestei lucrări, în sensul că acesta are dreptul să mo-

1) G. Bry, *op. cit.*, No. 726.

www.dacoromanica.ro

difice articolele ce-i sunt remise, pentru a putea menține publicațiunei o unitate de vederi și de doctrină, cu condițiunea să nu altereze doctrinele și gândirea autorului și să nu micșoreze întru nimic valoarea științifică a operei acestuia.

De aci mai urmează că redactorul șef al unei opere colective are dreptul să dea bun de imprimat pentru articolele semnate de colaboratorii săi, căci prin aceasta nu se violează dreptul lor, dacă obiceiul pentru publicațiunea acestei lucrări a fost stabilit în acest sens.

Deasemeni directorul sau redactorul șef al unei lucrări colective nu este ținut în lipsă de convenții speciale, să ceară autorizarea autorilor pentru a publica reimprimările acestei lucrări, nici pentru a publica abreviațiuni după ea; extrase sau rezumate făcute asupra generalității lucrării și reproducând gândirea fundamentală care servește de bază tuturor părților. (C. Paris, 6 Iun. 1883, D. 1885. 2. 219 și C. Paris, 20 Dec. 1885, D. 86. 2. 70).

Art. 38. —**In cazul când articolele sau partea de lucru a fiecărui din colaboratorii unor astfel de lucrări este semnată sau este notoriu cunoscută ca fiind scrisă de anume autor, fiecare din aceștia se bucură în mod exclusiv de dreptul de proprietate prevăzut de prezenta lege asupra articolelor semnate sau a părții speciale din lucrarea ce-i aparține personal.**

El are dreptul de a publica această parte și separat.

OBSERVAȚIUNI. — Art. 38 privește o ipoteză inversă de aceia din articolul precedent, când într'o operă partea de lucru a colaboratorilor se poate cunoaște, fie după semnătura autorilor, fie după specialitatea fiecăruia. In acest caz, legea acordă fiecăruia din ei un drept de proprietate distinct, în virtutea căruia fiecare poate să-și publice partea sa și separat.

Această dispoziție nu poate da naștere în practică la nici o dificultate, afară de cazul când, părțile de lucru ale colaboratorilor nefiind semnate, s'ar ivi discuțiune între ei asupra acestei chestiuni. Credem că în acest caz, deși legea nu spune nimic, diferendul va trebui tranșat de justiție, care va stabili partea fiecărui colaborator, ținând seamă de cunoștințele fiecăruia și de specialitatea lor. In cazul când diferitele părți ale colaboratorilor într'o lucrare nu pot fi distinse, doctrina și jurisprudența a recunoscut fiecăruia din colaboratori dreptul de a publica într'o culegere a operelor sale complete și opera scrisă în colaborare fără autorizarea celuilalt colaborator și să beneficieze singur de produsul acestei publicații [1]).

JURISPRUDENȚA.

1. Fiecare dintre colaboratori poate să publice opera completă într'o culegere a operilor sale și să ia singur drepturile de autor al acestei publicațiuni personale. (C. Paris, 1 Dec. 1876, D. 1878. 2. 73).

2. Fiecare colaborator are dreptul să ceară ca numele său să figureze pe coperta lucrării și în publicitatea făcută acestei lucrări. (Trib. Seine, 6 Dec. 1923, Gaz. Pal. 1924. 2. 20).

1) Pouillet, *op. cit.*, p. 150; Bry, *op. cit.*, p. 606.

www.dacoromanica.ro

Art. 39. — **Colaboratorul unei lucrări literare, dramatice, muzicale sau artistice, care nu voește să participe la exploatarea ei, poate cere ca numele său să nu figureze pe lucrare și să refuze de a fi părtaș la cheltuelile de exploatare, renunțând și la beneficiile ce eventual ar produce lucrarea respectivă. In orice caz refuzul său nu poate împiedica publicarea sau exploatarea operei.**

Renunțările nu se presupun, ele trebuiesc expres manifestate.

OBSERVAȚIUNI. — Se poate întâmpla ca un colaborator să renunțe la acest titlu, fie pentru că vrea să se dezintereseze de lucrare, fie pentru că o consideră că nu corespunde așteptărilor sale. In acest caz, art. 39 pune principiul că renunțarea nu se presupune și că ea trebue manifestată în mod expres. De aci rezultă că renunțarea tacită este fără efect în ce privește titlul de colaborator.

Renunțarea trebuind să fie expresă, înseamnă că, dacă numele unui colaborator nu a figurat pe lucrare și a rămas necunoscut publicului, el nu trebue considerat că a renunțat la titlul de colaborator; acelaș lucru trebue decis și în cazul când o lucrare s'a publicat numai cu cheltuiala unuia din colaboratori [1]).

In mod obișnuit, renunțarea trebue să rezulte dintr'un înscris sau o notificare, prin care colaboratorul face cunoscut celorlalți că nu vrea ca numele său să mai figureze pe lucrare, că refuză să fie părtaș la cheltuielile necesitate de lucrare și că renunță la orice beneficii ce ar rezulta din exploatatrea ei.

Această exigență a legii în materie de proprietate literară și artistică se explică prin dorința legiuitorului de a înlătura orice îndoială produsă de o renunțare tacită și de a proteja pe colaborator împotriva oricăror aparențe de fapt din care s'ar putea deduce ideia unei renunțări.

Art. 40. — **Dreptul de proprietate, în caz de colaborare, durează în mod egal în folosul tuturor colaboratorilor tot timpul vieții lor. Moștenitorii, legatarii sau cesionarii fiecărui colaborator se vor bucura de acest drept până la trecerea a 30 de ani dela moartea colaboratorului supraviețuitor.**

In lipsă de moștenitori sau cesionari ai unuia din colaboratori, partea sa trece de drept în folosul celorlalți colaboratori sau succesorilor acestora.

OBSERVAȚIUNI. — Dispozițiunile art. 40 din lege sunt interesante, fiindcă cuprind rezultatul unor discuțiuni, care au avut loc în doctrina și jurisprudența franceză timp de trei sferturi de veac, cu privire la durata drepturilor colaboratorilor.

Legea franceză nu prevede, ca principiu, decât că, după 50 ani dela moartea autorului, opera cade în domeniul public, dar nu se ocupă de cazul când o operă e făcută de mai mulți autori. De aci s'a născut o discuție aprinsă în ce privește soarta operii făcută în colaborare și beneficiile materiale pe care ea le produce: 1. Intr'un prim sistem, s'a susținut că, dacă unul din colaboratori moare, după stingerea drepturilor acestuia opera cade în domeniul public. Această soluție s'a considerat ca inacceptabilă, întrucât sacrifică drepturile colaboratorului supraviețuitor și desconsideră caracterul indivizibil al operii făcută în colaborare. 2. Al doilea sistem recunoaște în principiu că opera e indivizibilă, dar, când e vorba de bene-

1) Vaunois, Geoffroy și Darras, *op. cit.*, Div. E, Princ. 25.

www.dacoromanica.ro

ficiile materiale ale colaboratorilor, înțelege să le dividă, recunoscând moștenitorilor celui predecedat dreptul la beneficii timp de 50 ani, după care opera cade în domeniul public, în timp ce pentru colaboratorul în viață aceste drepturi există mai departe în virtutea unui drept de acrescământ. Această teorie, împărtășită de câțiva autori și de jurisprudența franceză mai veche, este criticată cu drept cuvânt, întrucât duce la consecința inadmisibilă că, după stingerea drepturilor colaboratorului predecedat, opera se află jumătate în domeniul public și jumătate în domeniul privat al colaboratorului supraviețuitor. Majoritatea autorilor consideră că această consecință la care se ajunge prin divizarea beneficiilor operii este nelogică și vine chiar împotriva principiului indivizibilității pe care, teoreticește, acest sistem îl recunoaște ca exact, căci, după cum observă M. Nast [1]), este firesc ca, dacă drepturile unuia din colaboratori s'au stins, monopolul exploatării operii să se mențină pentru colaboratorul în viață, cu excluderea domeniului public. 3. In fine, al treilea sistem împinge la maximum efectele indivizibilității și menține opera în domeniul privat timp de 50 ani dela moartea ultimului colaborator. După concepția celor cari susțin această teorie, autorii cari au colaborat la creiarea operii sunt considerați, printr'o ficțiune, ca formând o singură persoană și deaceea moartea autorului are ca dată moartea celui din urmă din colaboratori. Jurisprudența franceză, după oarecare ezitări, s'a fixat în mod definitiv asupra acestui sistem din 1921 cu ocazia afacerii Donizetti, în care, cu 6 ani în urmă, Curtea de Casație a adoptat același mod de a vedea. El întrunește toate sufragiile doctrinei recente, care îl consideră logic și echitabil pentru drepturile pecuniare și morale ale colaboratorilor sau reprezentanților lor [2]).

Această soluție, care în Franța s'a impus, după cum am văzut, numai pe cale jurisprudențială, a fost adoptată de majoritatea statelor care au reglementat proprietatea literară și artistică. Este de reamrcat însă că dintre aceste state sunt unele care, deși recunosc principiul indivizibilității și consecințele cari decurg din el cu privire la durata drepturilor colaboratorilor, fac excepție dela această regulă când e vorba de operile muzicale compuse din muzică și libret, în privința cărora, fiindcă le consideră ca divizibile, moartea autorului muzicei atrage pierderea definitivă a drepturilor sale, fără ca acestea să intre în patrimoniul autorului libretului și viceversa [3]).

Legiuitorul nostru prin art. 40 a adoptat principiul jurisprudenții franceze, scurtând la 30 ani dela moartea colaboratorului supraviețuitor termenul de când opera cade în domeniul public.

In ce privește operile muzicale compuse din muzică și libret, art. 40 nu prevede care e termenul de când aceste opere cad în domeniul public. De aci discuțiune: Termenul de 30 ani trebue socotit, și pentru aceste opere, dela moartea ultimului colaborator supraviețuitor—compozitor muzical sau libretist—ca pentru toate operile făcute în colaborare, sau trebue considerat că privește pe autorul muzicii și pe libretist în mod separat, așa că moartea unuia din ei are de efect stingerea definitivă a drepturilor sale, fără nici o influență asupra drepturilor autorului rămas în viață.

Dacă ne-am conduce în interpretarea acestui text de generalitatea termenilor în care el se exprimă, am fi ispitiți să spunem că operile muzicale compuse din muzică și libret se supun regulii pe care art. 40 o prevede în general pentru toate

1) M. Nast, *notă* Dalloz 1926. 1. 33.

2) Jean Vilbois, *op. cit.*, p. 42; J. Chartier, *Les droits du musicien sur son oeuvre*, p. 263; Pouillet, *op. cit.*, p. 177; J. Rault, *Le contrat d'éditon*, p. 437; Ch. Claro, *note*, D. 1911; M. Nast, *supra*.

3) J. Vilbois, *op. cit.*, p. 46.

www.dacoromanica.ro

operile făcute în colaborare şi că deci aceste opere cad în domeniul public după trecerea a 30 ani dela moartea colaboratorului supraviețuitor (compozitor sau libretist).

Soluția adevărată nu se poate da însă decât punând în corcondanță acest text cu principiul pus de art. 35. In adevăr, art. 35 prevede că lucrarea compusă din muzică şi libret este divizibilă şi compozitorul muzical sau autorul libretului își pot exploata opera în mod separat. Față de acest principiu, trebue să decidem că termenul de 30 ani se aplică în mod separat pentru opera compozitorului muzical şi aceia a libretistului şi că deci moartea autorului muzicii atrage pierderea după 30 ani a drepturilor sale fără ca acestea să intre în patrimoniul autorului libretului şi viceversa.

A decide altfel, înseamnă a spune că legiuitorul s'a contrazis dela un text la altul, aşezate amândouă sub acelaş capitol care tratează despre colaborare, ceia ce este inadmisibil față de ideia, clar exprimată în art. 35, că aceste opere exceptează dela principiul indivizibilității care guvernează operile făcute în colaborare. Excepția din art. 35 priveşte nu numai caracterul divizibil al acestor opere, ci şi consecințele juridice care decurg din el, între care şi acela de care se ocupă art. 40 în referire la durata drepturilor colaboratorilor.

JURISPRUDENȚA.

1. Art. 18 din legea din 1866 reglementând materia în privința lucrărilor cari se compun din libret şi muzică consacră principiul indivizibilității operei şi drepturilor ce decurg, interzicând compozitorului să adapteze noi cuvinte muzicei sale şi în privința libretistului de a adapta textului său o altă muzică diferită.

Acelaş articol însă aduce în urmă acestui principiu o importantă atenuare, permițând compozitorului să autorize executarea muzicii fără libret, ca o operă pur instrumentală şi autorului textului piesei dreptul de a o reprezenta ca o lucrare dramatică.

Din principiul că compozitorul poate edita sau executa muzica fără libret, decurge consecința că acest drept de autor este stins după 50 ani dela moartea compozitorului şi că succesorii săi au pierdut atunci dreptul de a se plânge când muzica singură este editată sau executată.

De aci urmează că autorii libretului sau succesorii lor, cari n'aveau nici un drept să se plângă când muzica operei ar fi fost editată sau executată, nu se pot opune, la expirarea celor 50 ani dela moarte compozitorului, la editarea sau executarea muzicei fără cuvinte, deoarece acest drept n'a intrat în patrimoniul lor. (Just. de paix Liège, 9 Nov. 1924, Dr. d'aut 1925, p. 93).

Art. 41. — **In caz de colaborare, cesiunea unei lucrări nu poate fi acordată decât unui singur editor. Excepțiune se face numai în cazul prevăzut de art. 35, relativ la operele muzicale însoțite de cuvinte (libret), când colaboratorul sau colaboratorii muzicei sau ai libretului pot, în caz de neînțelegere, să-şi cesioneze lucrarea lor la diferiți editori.**

OBSERVAȚIUNI. — Dispozițiunile acestui text sunt aplicațiunea, în materie de cesiune, a principiului egalității de drepturi dintre colaboratori, pus de art. 35. El stabileşte că cesiunea unei lucrări nu poate fi acordată decât unui singur editor, fiindcă editorul e considerat, după natura contractului, ca un cesionar în drept să se bucure, în locul autorului, de toate prerogarivele pe care legea le recunoaşte acestuia în materie de proprietate literară şi artistică.

www.dacoromanica.ro

Dela acest principiu textul face excepție, cum este și logic, când e vorba de opere muzicale însoțite de libret, fiindcă aceste opere fiind considerate ca divizibile, autorul muzicii are drepturi distincte ca și autorul libretului și fiecare din ei poate să-și cesioneze lucrarea la diferiți editori.

In legătură cu dreptul fiecărui colaborator de opere muzicale de a-și cesiona lucrarea la editori diferiți, s'ar putea discuta dacă colaboratorii pot să cesioneze la editori diferiți întreaga operă (muzică și cuvinte) sau numai partea fiecăruia.

Discuțiunea s'ar naște în acest caz din coroborarea art. 41 cu art. 35 din lege. Art. 35 pune principiul că în materie de opere muzicale compuse din muzică și libret, compozitorul muzical sau autorul libretului au dreptul să-și exploateze opera separat. Art. 41 prevede și el aceiași dispoziție când spune că colaboratorii muzicii și ai libretului pot, în caz de neînțelegere, să-și cesioneze lucrarea la diferiți editori. In această situațiune oricine se poate întreba: Art. 41 este o repetire a principiului pus în art. 35 sau el trebue interpretat în sensul că fiecare din colaboratori poate să cesioneze întreaga lucrare (muzică și libret) la câte un editor, fiindcă numai cu acest înțeles s'ar putea considera că art. 41 inovează în raport cu art. 35 din lege.

O simplă examinare a principiilor legii în materie de contract de editare ne duce însă la concluzia că art. 41 cuprinde o dispoziție superfluă, fiind o repetire a principiului din art. 35. In adevăr, este de principiu că un autor nu-și poate ceda opera la doi editori și dacă în ipoteza art. 41 s'ar putea ca atât autorul muzicii cât și autorul libretului să cedeze întreaga operă la câte un editor, ar însemna să se calce acest principiu elementar în materie de contract de editare. Dacă aceasta ar fi posibil, al doilea editor ar fi oricând în drept să tragă la răspundere pe autorul care a cesionat opera mai întâi și ar însemna ca legea însăși să fie un isvor de procese. In afară de aceasta, dacă teoria pe care o combatem ar fi exactă, s'ar face posibilă concurența dintre colaboratori, căci fiecare s'ar grăbi să editeze opera înaintea celuilalt și s'ar călca astfel principiul egalității de drepturi dintre colaboratori.

In orice caz, revenind la excepția prevăzută de art. 41, trebue să menționăm că în cazul când colaboratorii unei opere muzicale compusă din muzică și libret sunt de acord să publice opera împreună, dar nu sunt înțeleși asupra editorului care să le-o publice, ei se pot adresa tribunalului spre a decide.

JURISPRUDENȚA.

1. Contractul de editare fiind un contract *intuitu personae*, e necesar consimțimântul tuturor autorilor pentru ca o piesă de teatru să fie reluată pe altă scenă. (C. Paris, 19 Dec. 1878, D. 1880. 2. 62).

CAP. VIII.

Acte și publicații oficiale; producțiuni orale.

Art. 42. — **Nu pot alcătui un drept exclusiv de proprietate literară: actele și publicațiunile oficiale (afară de acele declarate secrete), proiectele de lege, legile votate de Parlamente, decretele, deciziunile sau circulările ministeriale sau ale altor autorități, precum și jurisprudențele instanțelor judecătorești: deasemenea pledoariile orale și**

www.dacoromanica.ro

concluziile scrise sau orice alte acte depuse la tribunale și curți ; discursurile parlamentare și politice, conferințele publice și orice alte producțiuni orale cari cad în domeniul public imediat ce au fost publicate în „Monitorul Oficial" sau au fost pronunțate în public.

Ziarele, revistele și orice alte publicațiuni periodice au absolută libertate de a le reproduce și publica în rezumat sau în întregime.

OBSERVAȚIUNI. — Legiuitorul nostru urmând principiile stabilite deja de doctrina și jurisprudența străină, prin articolul 42, a scos de sub protecțiunea legii proprietății literare și artistice, lucrările cu caracter oficial precum și orice producțiuni orale pronunțate în public.

Rațiunea acestei dispoziții este interesul obștesc, care cere ca actele privind colectivitatea să fie în domeniul public, astfel ca să poată fi ușor răspândite și oricine să le poată cunoaște.

In general textul articolului 42 e clar redactat. Avem însă de făcut două observațiuni asupra modului în care legiuitorul își exprimă ideia în două împrejurări, pentru a învedera înțelesul exact al textului.

I. In prima parte a articolului 42, legea ocupându-se de lucrările, ce nu pot alcătui un drept de proprietate literară, după ce indică actele și publicațiile oficiale, adaugă în paranteză „afară de cele declarate secrete". Interpretarea gramaticală a frazei ar duce la concluzia că actele și publicațiile oficiale declarate secrete sunt protejate de legea proprietății literare și artistice spre deosebire de celelalte, cu alte cuvinte autorii lor se bucură de toate drepturile ce această lege acordă în genere autorilor de opere intelectuale. Nu acesta poate fi sensul legii. Actele declarate secrete dintr'un înalt interes de siguranță al Statului sau de apărare națională, nu pot fi în nici un caz publicate de vreme ce li s'a atribuit acest caracter, nici cu autorizarea autorilor lor.

Ceeace a vroit să spună legiuitorul în excepția din articolul 42, este că actele și publicațiile secrete sunt scoase de sub regimul acelora obișnuite, dar nu că s'ar putea acorda autorului lor un drept de proprietate literară ; pe dată ce caracterul de acte sau publicații secrete le va fi ridicat, aceste lucrări vor intra în categoria actelor oficiale obișnuite, deci sub regimul articolului 42, și nu sub acela al operelor literare propriu zise cum ar fi trebuit, dacă înțelesul legii ar fi fost cel aparent.

Aceasta este după părerea noastră sensul textului cuprins în paranteza de care am vorbit.

2. A doua observațiune ce avem de făcut este aceia în privința înțelesului cuvintelor de acte depuse la Tribunale și Curți. Articolul 42 enumără printre actele ce nu pot alcătui un drept de proprietate literară, orice acte ar fi depuse la Tribunale și Curți. Din termenii generali întrebuințați, s'ar putea deduce că orice acte, chiar acelea cari prin natura lor ar cuprinde o creațiune intelectuală în spiritul articolului 2, ar putea fi liber reproduse de oricine, fiindcă prin depunerea la o instanță judecătorească ar cădea în domeniul public. Nu acesta ar putea fi însă adevăratul înțeles al legii. Cu toate că litera ei păcătuește din punct de vedere al clarității, nu se poate în mod serios ajunge la o asemenea interpretare. Dacă legea ar fi voit o asemenea decădere din dreptul de autor, s'ar fi exprimat în termeni categorici și n'ar fi lăsat ca ea să fie dedusă, contrar unui principiu elementar de interpretare.

Prin cuvintele de „orice acte" întrebuințate de lege trebue să se înțeleagă acte de natura concluziilor scrise de care se ocupă legea în propoziținea anterioară, adică note, memorii, întâmpinări sau orice alte lucrări de asemenea natură în legătură directă cu procesele ce se desbat.

www.dacoromanica.ro

JURISPRUDENŢA.

1. Documentele dresate într'un interes pur administrativ în vederea facilitării unor operaţiuni municipale şi cari trebue să primească o întinsă publicitate, cad în domeniul public. (C. Paris, 13 Fev. 1877, A. Vaunois, Geoffroy şi Darras, Div. C, p. 10.)

2. Deciziunile judiciare aparţinând prin natura lor domeniului public, textul lor nu poate face obiectul unei proprietăţi privative în profitul unei culegeri sau unui ziar care le-a raportat pentru prima oară. (Trib. Seine, 7 Mai 1896, A. Vaunois, Geoffroy şi Darras, Div. C, p. 10).

3. Cursurile şi lecţiunile profesate în public sunt fără îndoială opera personală, fructul muncii şi ştiinţei profesorului.

Faptul că el produce în public această lucrare pentru a permite auditorilor săi să tragă un profit şi o folosinţă intelectuală, nu poate atinge dreptul său de proprietate şi să îndreptăţească stenografierea şi publicarea cursului de unul din auditori, după cum nu se poate admite că autorul unei cărţi pierde proprietatea asupra lucrării sale prin faptul că o citeşte în public sau că un compozitor de muzică, care ar produce în public o operă inedită ar autoriza prin aceasta pe auditori să-i fonografieze opera şi s'o reproducă prin acest procedeu.

Prin urmare, comite o contrafacere cel ce stenografiază şi publică cursul profesorului fără autorizarea lui, fie că cursul a fost ţinut în public, fie că prelegerea a avut loc într'o şcoală particulară. (Trib. Seine, 17 Mart. 1905, Pand. fr. 1905. 2. 178).

4. Faptul de a fi stenografiat şi litografiat cursurile de farmacie ale facultăţii respective, ţinute de diverşi profesori, fără autorizarea acestora, constitue o contrafacere.

Docentul unei facultăţi nu are calitatea de a intenta acţiunea civilă relativă la delictul de contrafacerea cursului unui profesor al acestei facultăţi; cu toate acestea contrafacerea e pedepsibilă, dat fiind că Ministerul public a pus concluziuni în instanţă. (C. Paris, 20 Iul. 1926, D. 1928. 2. 8).

Art. 43. — **Pentru colecţionarea lor însă, în broşuri sau volume, trebuesc observate următoarele reguli şi condiţiuni:**

1. Pentru colecţionarea legilor sau a jurisprudenţelor, este obligator ca acel care le publică să fie doctor sau licenţiat în drept sau în ştiinţele economice, financiare, comerciale, sociologice, etc., şi să aibă cel puţin 3 ani de practică sau stagiu ca: magistrat, advocat, profesor sau funcţionar într'un minister sau orice altă instituţiune publică;

2. Pentru colecţionarea discursurilor parlamentare, politice, juridice, a conferinţelor sau a altor lucrări pronunţate în public, trebueşte obţinută autorizarea în scris a autorilor lor.

OBSERVAŢIUNI. — Am văzut că articolul precedent nu recunoaşte nici un drept de proprietate literară autorilor de conferinţe publice sau de orice alte producţiuni orale pronunţate în public. Legiuitorul nostru s'a îndepărtat în această privinţă dela principiile consacrate de doctrina şi jurisprudenţa franceză, cari recunosc autorilor de conferinţe şi lecţiuni publice un drept privativ.

Noţiunea de producţiuni orale, cuprinde incontestabil pe aceia de lecţiuni publice ţinute de profesori în şcoli.

E dar neîndoelnic că în sistemul adoptat de legea noastră prin articolul 42, o lecţiune rostită în public nu este protejată şi ea va putea fi liber reprodusă de oricine, fără ca autorul ei să se poată opune.

Totuşi e de notat că legea prin textul arătat, nu vizează decât producţiunile izolate, căci prin articolul următor, articolul 43, a adus un corectiv însemnat regulei

www.dacoromanica.ro

citate, anume a condiționat colecționarea oricăror producțiuni orale, deci și pe a lecțiunilor, de autorizarea scrisă a autorului lor. Prin urmare, cursul complect asupra unei materii predate de un profesor nu va putea fi publicat fără consimțimântul scris al autorului său.

Art. 44. — **Academia Română, Arhivele Statului, Societatea Regală de geografie și orice alte societăți sau instituțiuni asemănătoare: literare, științifice sau artistice, recunoscute ca persoane morale, deasemenea Statul, județele sau comunele, au dreptul exclusiv de proprietate și deci de exploatare și de reproducere a operelor comandate și publicate prin îngrijirea, conducerea și cheltuiala lor.**

Durata acestui drept însă nu este mai mare de 20 ani, care începe a curge din anul publicării.

După trecerea acestei durate de timp opera cade în domeniul public, cu rezerva prevăzută în art. 6, alin. II al prezentei legi.

Dispozițiunile art. 20 și 27 sunt aplicate în cazurile cuprinse în prezentul articol.

OBSERVAȚIUNI. — Articolul 44 reglementează condiția juridică a operilor comandate și publicate prin îngrijirea, conducerea și cheltuiala instituțiunilor de cultură recunoscute persoane morale, pe cari textul le enumeră (Academia Română, Arhivele Statului, etc.), precum și prin îngrijirea, conducerea și cheltuiala Statului, județelor sau comunelor, atribuind dreptul exclusiv de proprietate asupra acestor opere și deci și pe acela de exploatarea și de reproducerea lor, numai persoanelor juridice mai sus arătate.

Autorii operelor comandate de aceste instituțiuni sunt considerați prin urmare de legiuitor ca simpli locatori de lucrări, cari și-au primit dreptul pentru munca închiriată, astfel că nu li se rezervă niciuna din prerogativele ce decurg din dreptul de autor. Primind comanda, autorii sunt considerați că au renunțat dinainte la dreptul de a invoca titlul lor și de a semna operile ce execută.

Regula generală aplicabilă în materie artistică este cuprinsă în termeni expreși în articolul 12 din legea română, care recunoaște artiștilor dreptul de reproducere chiar asupra operelor comandate. In interesul culturii naționale legiuitorul a sacrificat dreptul artiștilor, trecând asupra instituțiunilor de cultură indicate dreptul de răspândirea operelor literare și artistice executate prin îngrijirea lor.

Timpul cât durează dreptul de proprietate al acestor instituțiuni este redus însă la 20 ani, începând din anul publicării. Odată acest termen împlinit, opera cade în domeniul public fiind pusă sub controlul Academiei Române, care-și va exercita dreptul conform articolului 6 alineatul ultim. Trimiterea la alineatul II al acestui articol este eronată, ca și în celelalte articole ce se referă la controlul Academiei Române reglementat în articolul 6 aliniatul ultim.

Legea nu prevede însă cazul când o operă editată în condițiunile articolului 44, este compusă din mai multe volume, a căror publicare este succesivă și durează în timp. Intrebarea ce se pune în cazul de mai sus este de când se va socoti termenul de 20 ani prevăzut de legiuitor pentru trecerea acestor lucrări în domeniul public?

Legea polonă prin articolul 21 prevede că dacă opera se publică în părți separate (volume, fascicole etc.) și aparține unei persoane juridice, termenul de 50 ani după a cărui trecere operele cad în domeniul public, se socotește dela data apa-

www.dacoromanica.ro

riței fiecărui volum, astfel că opera cade în domenul public în mod succesiv după cum a fost și publicată.

Legile iugoslavă, cehoslovacă, ungară, italiană și bulgară cuprind dispoziții similare pentru operele apărute în mai multe volume și aparținând persoanelor juridice, considerând fiecare parte sau volum al operei ca lucrări independente în ceiace privește durata protecțiunei. Dacă însă opera apare în fascicole formând o unitate și n'ar prezenta nici o utilitate dacă ar fi luate după fascicole separat, durata dreptului de autor se calculează dela editarea celei din urmă fascicole.

Revenind la legea noastră, credem că în tăcerea legii trebue să adoptăm soluțiunea potrivit căreia termenul duratei dreptului persoanelor juridice asupra operelor publicate în volume sau părți succesive, curge dela data publicării fiecărui volum sau parte, dacă acestea pot fi folosite separat, adică pot fi socotite ca lucrări separate, conform principiilor generale; dacă însă opera formează un tot inseparabil, și n'ar putea fi folosită decât în întegritatea ei, termenul de 20 ani va curge dela publicarea ultimei fascicole.

Dispozițiunile articolului 44, greșit așezat sub capitolul VIII cu al cărui conținut n'are nici o afinitate, se aplică deopotrivă atât operilor de literatură cât și celor artistice. Textul pare să nu vizeze operele dramatice și muzicale, căci vorbind de instituțiunile cărora le acordă dreptul asupra operelor comandate, enumeră numai instituțiunile literare, științifice sau artistice, iar în ultimul aliniat declară aplicabile numai dispozițiunile articolelor 20 și 27 cazurilor cuprinse într'ânsul, primul text din capitolul „opere literare", iar secundul cuprins în capitolul „opere artistice". Nici un cuvânt despre articolul 23, care conține dispoziții similare celor din 20 și 27, în materie dramatică și muzicală, excepțiunile la regula intangibilității dreptului de autor. Această omisiune a legei întărește mai mult convingerea, care de altfel se obține din chiar textul articolului 44, că legiuitorul n'a avut în vedere și operile dramatice și muzicale, deși nu vedem motivul care ar justifica scoaterea acestor opere de sub regimul articolului 44.

Excepțiunile prevăzute de legiuitor cu privire la reproducerea operelor literare, științifice și artistice în articolele 20 și 27 sunt aplicabile și în cazul articolului 44, potrivit ultimului aliniat al acestui din urmă articol; prin urmare citațiunile și reproducerile după operile comandate de instituțiunile arătate în articolul 44 vor fi permise în aceleași condițiuni. O lucrare artistică asupra căreia una din aceste instituțiuni exercită dreptul de proprietate în condițiunile articolului 44, va putea fi liber reprodusă de oricine, chiar înainte de expirarea termenului de 20 ani, dacă a fost așezată într'un muzeu sau pinacotecă publică sau într'o piață, grădină sau drum public. De rezerva artiștilor autori numai poate fi vorba, deoarece legea nu le recunoaște în acest caz, după cum am văzut, nici un drept, asupra operilor ce au executat.

O chestiune care prezintă interes în interpretarea articolului 44 este următoarea: în cazul când opera executată în condițiunile prevăzute de articolul 44 este un portret, un bust sau o statue al unei persoane însemnate și aflată în viață, instituțiunea care l-a comandat va putea să-l reproducă sau să-l expună în public fără autorizarea persoanei reprezentate?

Este știut că legea noastră prin articolul 28 condiționează expunerea în public sau reproducerea unei asemenea lucrări artistice de autorizarea persoanei reprezentate, sau a celor ce au comandat-o.

In cazul ce ne interesează nu poate fi vorba decât de consimțimântul persoanei reprezentate.

Articolul 44 nu conține nici o dispozițiune contrară aceleia din articolul 28 și nu e nici o rațiune care să învedereze inaplicabilitatea dispozițiunilor acestui din urmă text situațiunei ce imaginăm.

www.dacoromanica.ro

Credem dar că și în cazul când portretul, bustul sau statuia au fost executate după comandă și cu îngrijirea și cheltuiala vreuneia din instituțiunile indicate în articolul 44, încuviințarea persoanei reprezentate va fi necesară pentru ca portretul, bustul sau statuia sa să poată fi reproduse sau expuse în public [1]).

Bine înțeles că faptul că cel reprezentat, a consimțit să pozeze artistului executant, în deplină cunoștință de cauză că portretul său va fi expus sau reprodus de instituțiunea care l-a comandat, echivalează cu o autorizare a reproducerii sau expunerii portretului.

JURISPRUDENȚA.

1. Decretul din 20 Fev. 1809, care prevede că manuscrisele arhivelor Ministerului afacerilor străine sunt proprietatea statului, nu se aplică decât manuscrisurilor făcute pentru stat de agenții statului în exercițiul funcțiunilor lor, nu și manuscrisurilor (cum ar fi memoriile lui Saint-Simon) compuse, nu în îndeplinirea unei funcțiuni, ci în mod spontan de un scriitor care le-a depus la Ministerul afacerilor străine ca o măsură de poliție și siguranță publică în scopul de a împiedica publicarea lor.

In acest caz, autorul sau familia sa nu încetează de a fi proprietarul manuscrisurilor și prin restituirea lor, reintră în dreptul de a le publica. (Cas. req., 31 Mart. 1858, Sir. 1859. 1. 513).

2. Când un artist a vândut statului sau comunii o operă de artă, statul sau comuna devin proprietarii exclusivi ai dreptului de reproducere și numai achizitorii singuri sunt în drept să se opună la o reproducere ilicită.

Cu toate acestea artistul sau reprezentanții lui sunt în drept să acționeze în cazul când se va face o reproducere imperfectă a operei, de natură să vatăme reputația și renumele artistului. (Trib. Seine, 22 Fev. 1922, Ann. prop. ind. 1912, p. 225).

CAP. IX.

Ziare, reviste, publicații periodice.

Art. 45. — **Ziarele, revistele și orice alte publicațiuni periodice sunt proprietatea exclusivă a persoanelor sau societăților cari le publică.**

Titlul lor de asemenea constitue un drept de proprietate care este garantat acelula care l-a creiat sau întrebuințat cel dîntâi.

Un titlu de ziar sau revistă încetează de a forma un drept exclusiv de proprietate, în înțelesul aliniatului precedent, dacă au trecut 10 ani consecutivi din ziua când ziarul sau revista a încetat de a mai apare.

Această prescripție poate fi însă întreruptă prin reapariținea chiar neregulată a ziarului sau revistei în intervalul acestor 10 ani.

OBSERVAȚIUNI. — Legiuitorul român s'a ocupat în articolul 45 și de titlurile publicațiunilor periodice, recunoscând persoanelor care le-au creat sau le-au întrebuințat mai întâiu, un drept de proprietate.

In privința titlurilor lucrărilor literare, dramatice, științifice, etc., legea noastră nu conține nici o dispoziție, astfel că chestiunea dreptului de proprietate va fi neîndoelnic subiect de discuțiune [2]).

1) V. Comentariul revistei *Le droit d'auteur* 1924, p 32, în notă.
2) C. Hamangiu, *op. cit.*, p. 12.

www.dacoromanica.ro

Jurisprudența franceză a împlinit lacuna din legea din 1793, aplicând și în rezolvirea chestiunei dreptului de proprietate asupra titlului unei lucrări literare, principiul general potrivit căruia numai lucrarea ce denotă un efort intelectual, o creațiune a inteligenței și relevă originalitatea, poate fi considerată ca protejată de lege și a hotărât că numai un titlu ce prezintă aceste caractere este ocrotit de lege. Prin urmare a refuzat protecțiunea titlurilor generice și banale cari nu prezentau nici o originalitate.

In tăcerea legii noastre, în materie de literatură credem că soluțiunea jurisprudenței franceze se impune și la noi în privința titlurilor operilor.

Titlurile publicațiilor periodice însă, oricât de banale ar fi, legea le protejează și e natural să fie așa, căci titlul unui ziar „este pentru public garanția principală a ideilor ce el cuprinde și a opiniilor politice și literare ce el îmbrățișează". „Cea mai mică asemănare a titlurilor unor ziare, se exprimă expunerea de motive a legii proprietății literare și artistice, poate da naștere la confuziuni cari sunt o pierdere materială și un mijloc de discreditare a ziarelor. De cele mai multe ori, titlul unui ziar este pentru public garanția principală a ideilor ce el cuprinde și a opiniilor politice sau literare ce el îmbrățișează. Deaceia, orice uzurpare a unui titlu de ziar sau revistă constitue o contrafacere. Jurisprudența din Franța și Belgia a avut în vedere la stabilirea contrafacerilor, pe lângă asemănarea titlurilor și formatul ziarelor contrafăcute, distribuirea materiilor, rubricele și literile întrebuințate și în fine toate împrejurările de natură a aduce confuzie între ele și a induce astfel publicul în eroare în paguba adevăratului proprietar".

JURISPRUDENȚA.

1. Comite un act ilicit direcțiunea ziarului care, după ce a anunțat în prospectele distribuite că este în stare să înlocuiască toate ziarele, împrumută dela un alt ziar, cu toată opunerea acestuia, articole care prezintă o notă personală și adunând aceste articole în momentul când ieșiau de sub presă, le publică astfel încât să poată să apară și să fie distribuite publicului în acelaș timp și loc, odată cu ziarul dela care au fost împrumutate. (Trib. Seine, 28 Dec. 1868, D. 69. 3. 6; Cas. req., 13 Iulie 1880, D. 81. 1. 24).

2. Ziarul „Le Figaro" nu se poate opune la publicarea unei foi intitulate „Le Figaro Algérien" în Algeria. (Trib. com. Alger, 20 Iun. 1881, D. 82. 3. 96).

3. Dreptul de proprietate al titlului unui ziar nu suferă nici o atingere, dacă rezultă din circumstanțele cauzei că acest titlu n'a fost așezat în fruntea altui ziar decât cu desemnarea specială a departamentului în care ziarul era publicat, că cele două ziare n'au același format, nici același centru de acțiune, nici aceiași clientelă și că ele apar în departamente deosebite, astfel că nici o confuziune nu s'a putut produce între ele.

Astfel ziarul „Le Petit Normand" publicat la Rouen, nu se poate plânge de titlul „Le Petit Normand de l'Orne" luat de un alt ziar publicat la Alençon. (C. Caen, 25 Mart. 1886, D. 87. 2. 139).

4. Titlul unui jurnal este o proprietate căreia nimeni nu-i poate aduce vreo atingere directă sau indirectă. (C. Paris, 16 Nov. 1893, D. 94. 2. 17).

5. Redactorul, proprietar al unui ziar, ce are de obiect o lucrare de propagandă politică, nu poate fi considerat ca făcând un act de comerț, căci după o doctrină și o jurisprudență constantă, opera intelectuală a redactorului, ca orice lucrare a inteligenței, este lipsită în principiu de elementul de speculațiune și trafic ce caracterizează actul de comerț. (C Rouen, 2 Fev. 1898, A. Vaunois, Geoffroy și Darras, Div. I, p. 18).

6. Editorul unui volum, care a editat cel dintâi o carte cu rețete culinare sub titlul „Bucătăria modernă" imprimat cu carac-

www.dacoromanica.ro

tere groase, este în drept să revendice proprietatea acestui titlu față de un alt editor, care, mai în urmă, a editat o lucrare asemănătoare sub titlul „Cartea bucătăriei moderne", aceste din urmă cuvinte fiind scrise cu litere cu același caracter, întrucât asemănarea între aceste titluri este de natură să producă confuziune între cele două lucrări, așa că cererea de daune făcută de primul editor, prejudiciat în interesele sale de librărie, este întemeiată. (C. Paris, 29 Nov. 1927, D. H. 156).

7. Titlul unui roman nu este proprietatea autorului dacă nu denotă o expresie specială cu un caracter distinct care să fie produsul minții literatului. Un titlu banal și generic este de domeniul public, cum ar fi „Le feu". (Trib. civ. Seine. 10 Ian. 1928, Jur. gen. 1929, No. 304).

8. Proprietatea oricărei creațiuni intelectuale, pe care o poate constitui și un titlu de revistă sau de lucrare literară, este garantată creatorului ei, conf. art. 1 din legea proprietății artistice și literare, independent de îndeplinirea vreunei formalități.

Ocupându-se de proprietatea asupra titlului, legea a prevăzut două situațiuni și anume acea când titlul a fost numai creiat, și aceea când acesta odată imaginat a făcut obiectul unei întrebuințări prin publicațiune.

Dacă în prima situațiune, adică atunci când titlul care de obicei constituie un simplu cuvânt sau expresiune din vorbirea curentă, nu a fost exteriorizat prin vreo publicațiune, el va aparține acelui ce l-a conceput cel dintâi în vederea unei atari întrebuințări, — în asemenea caz înscrierea în registrul Tribunalului de Comerț fiind de sigur a da acestei concepțiuni o dată certă,— nu tot aceiași va fi situațiunea când titlul revendicat a făcut obiectul unei reale publicațiuni, în care caz el va aparține desigur și independent de cel care l-a creiat cel dintâi, aceluia care i-a dat o întrebuințare în primul rând și care prin publicarea lui și-a manifestat în mod neîndoios intențiunea sa definitivă și hotărâtă de a-l adopta.

A admite contrariul, ar însemna ca cineva să poată acapara în scop de speculă prin înscrierea lor la Tribunalul de Comerț, toate titlurile posibile și imaginabile în legătura cu un anumit gen de producție literară și în afară de orice intenție de întrebuințare, așa precum se constată că a făcut-o în speță reclamanta.

Așa fiind și constatându-se că titlul de „Cinema Sonor" a fost întrebuințat de către inculpați la 20 Martie 1931, prin publicarea sub acest nume a unei reviste de cinematograf, iar reclamanta societatea „Adevărul" nefăcând dovada că a făcut să apară vreo publicație anterioară purtând acest titlu, deși îl înscrisese încă dela 11 Martie 1931 la Trib. Ilfov S-ția I. Com., titlul aparține fără îndoială inculpaților cari l-au întrebuințat cei dintâi.

De asemeni în ceace privește formatul cât și mijloacele generale de prezentare ale revistei „Cinema Sonor" adoptate de inculpați indiferent de orice asemănare în care s'ar găsi cu acelea ale revistei „Cinema" editată de reclamantă, ele scapă controlului și sancționării legei proprietății literare și artistice, întrucât nu pot fi socotite ca rezultat al unei opere intelectuale, chiar de ar fi dovedite în fapt. (Trib. Ilfov. s. 11 c. c.; sent. 2555, 26 Sept. 1932).

9. Pentru ca titlul unei rubrici dintr'un jurnal, de care s'a servit un redactor spre a publica zilnic un foileton, să constitue un drept privat de autor și ca atare să poată impune judecătorește administrației jurnalului a nu mai întrebuința acel titlu după plecarea sa din redacție e necesar să nu aibă un caracter generic și să fie într'atât de original și specific, încât să reamintească de îndată publicului pe autor. In speță, titlul foiletonului din ziarul „Sera" era: „D'a una sera all' altra" asupra căruia autorul, fostul redactor al ziarului, nu putea exercita un drept de autor. (C. Milano, 9 Fev. 1932, Pand. rom. 1932. 3. 63).

10. Titlul unei rubrici de ziar, atât timp cât nu este vorba de titlu generic, poate să fie protejat de legislația dreptului de autor. Un ziarist care a imaginat și redactat, un anumit timp o rubrică a unui ziar nu poate, după plecarea dela ziar, să interzică editorului ziarului să întrebuințeze mai departe titlul rubricei, dacă se stabilește că

www.dacoromanica.ro

rubrica figurase în ziar ca anonimă, ziaristul nesemnând-o cu numele sau pseudonimul său. (C. Milano, 9 Fev. 1932, Il dir. di aut. 1932, p. 148).

Art. 46. — **Articolele sau notele cu caracter literar, ştiinţific, artistic sau juridic, ce se publică în ziare, reviste sau alte publicaţii periodice, sunt proprietatea acelora cari le-au scris, dacă ele sunt semnate de autorii lor. Ele nu se pot reproduce fără autorizaţia acestora. In cazul când nu sunt semnate, ele se pot reproduce în rezumat sau în întregime, fără să fie nevoie de nici o autorizaţiune, însă cu obligaţiunea de a se cita locul de unde sunt reproduse.**

OBSERVAŢIUNI. — Ziarul şi în general orice publicaţii periodice cu acelaşi caracter nu pot fi considerate ca o lucrare de ansamblu, căci ceiace caracterizează o asemenea lucrare este coordonarea tuturor părţilor componente, planul, metoda clasării materialului, toate consecinţe ale unei gândiri fundamentale care face legătura între diferitele părţi componente [1]).

Intr'un ziar propriu zis nu găsim aceste caractere, căci dacă este adevărat că conducerea unui ziar este unică în sensul că aceiaşi conduită şi acelaş spirit trebue să conducă pe toţi cei ce iau parte la redactarea lui, nu este mai puţin sigur că articolele unui ziar pot fi cu totul disparate, cu desăvârşire independente unele de altele, astfel că fiecare articol îşi păstrează individualitatea sa.

„Ziarul este o colecţiune de lucrări", arată Pouillet, „cari păstrează fiecare originalitatea sa şi rămân totdeauna distincte unul de altul.

Ele sunt apropiate, mai mult sau mai puţin sudate, dar nu sunt contopite într'un tot, într'un ansamblu care să fie el însuşi indivizibil... Fiecare articol rămâne proprietatea aceluia ce l-a scris, şi prin urmare, durata proprietăţii se regulează după viaţa redactorului" [2]).

Legea noastră face aplicaţiunea principiilor ce am expus mai sus şi declară proprietatea autorilor articolele şi notele cu caracter literar, ştiinţific, artistic şi juridic din orice publicaţii periodice, cu condiţiunea ca ele să fie semnate de cei ce le-au scris. Normele cari reglementează dreptul lor de proprietate sunt aceleaşi ca şi acelea edictate pentru orice lucrare literară sau ştiinţifică. Prin urmare, autorii de articole de jurnal, pot singuri să publice din nou articolele scrise în forma pe care o vor crede de cuviinţă. „Ziarul nu poate specula aceste articole reproducându-le decât spre a complecta colecţiunea sa şi la data lor primitivă.

„Directorul ziarului are numai o proprietate temporară asupra acestor articole, el profită de actualitatea lor şi cu acest titlu poate opri pe autor să le comunice altor ziare, după cum poate să urmărească, pe acei cari fără autorizare le reproduc în interesul lor personal" [3]).

Statul român aderând la Convenţia de la Berna cu începere dela 1 Ianuarie 1927, a uzat de art. 25 al Convenţiunii revizuite declarând că voeşte să substitue articolul 9 adoptat în Convenţia dela Berlin, articolul 7 al convenţiunii primitive din 9 Septemvrie 1886. Prin urmare, conform acestui din urmă text, orice articol de jurnal sau revistă apărută în statele Uniunei, va putea fi liber reprodus în România, fie în original, fie în traducţiune, dacă nu se prevede menţiunea rezervii dreptului de proprietate literară.

1) Pouillet, *op. cit.*, No. 140 şi 141.

2) Pouillet, *op. cit.*, No. 141; Rendu et Delorme, *op. cit.*, No. 770; Renouard, *op. cit.*, No. 164; Blanc, *op. cit.*, p. 76.

3) Bry, *op. cit.*, No. 607.

www.dacoromanica.ro

Un marcant articol apărut în revista Le Droit d'auteur No. 11, 1926, pag. 122, analizează efectul acestei rezerve a Statului român, față de art. 19 din convențiune și articolul 1· din legea proprietății literare și artistice din România și ajunge la concluzia că cu toată rezerva Statului român, articolele revistelor și jurnalelor periodice publicate în țările Uniunei, vor fi protejate și în România dacă vor fi semnate, cu singura excepție a articolelor politice, de interes general, etc.

Concluziunea este trasă din împrejurarea că art. 19 din Convenția dela Berna conține regula minimului de protecțiune și prevede în termeni inteligibili aplicațiunea dispozițiunilor mai largi dictate de legislațiunea unui stat din Uniune în favoarea streinilor în general.

Or, se susține în acest articol, potrivit dispozițiunilor din legea română, această lege profită fără condițiune de reciprocitate tuturor streinilor, afară de dispozițiunile referitoare la durata dreptului de autor, așa că și streinii vor beneficia de dispozițiunile cari tratează despre protecțiunea articolelor de jurnale și reviste în legea română. Și cum legea română protejază necondiționat toate articolele semnate publicate în jurnale și reviste, urmează că protecțiunea lor este asigurată, astfel că nu se vor putea publica în revistele și jurnalele române decât articolele anonime și articolele de actualitate.

JURISPRUDENȚA.

1. Scriitorul atașat redacțiunei unei reviste periodice nu se poate plânge de supresiunile și modificările ce directorul acestei reviste a făcut fără consimțimântul său, unuia din articolele sale și să ceară cu titlul de reparațiune publicarea unei scrisori prin care ar desaproba opera modificată, în aceiași revistă.

Aceasta cu atât mai mult cu cât se constată că suprimările, dictate de nevoia de a reduce întinderea prea mare a articolului pentru locul rezervat în revistă, n'au fost făcute decât asupra unor pasagii fără importanță și corecțiunile făcute, puține la număr, au avut un caracter și mai puțin însemnat. (C. Paris, 16 Mart. 1865, D. 65. 2. 213).

2. Directorul unei reviste politice nu poate să modifice articolele care i-au fost date, decât cu condițiunea să prevenă pe autor și să obțină consimțimântul său.

Autorul al cărui articol a fost schimbat sau modificat fără consimțimântul lui, are dreptul de a reclama, cu titlu de reparare a prejudiciului ce i-au cauzat schimbările făcute, înserarea în aceiași revistă a unei scrisori în care explică și dezavuează schimbările făcute în articolul publicat cu numele său. (C. Orléans, 15 Mai 1868, D. 1868 2. 128).

3. Avizul publicat în fruntea unui ziar „manuscrisele nepublicate nu se restitue" își produce efectul când e vorba de niște manuscrise de mică importanță, nu și de manuscrisul unui roman sau a unei opere științifice sau literare. Acest aviz nu poate în nici un caz să confere editorului dreptul de a păstra manuscrisul și nici să lipsească pe autor de avantajul ce l-ar putea spera prin publicarea lui în alt ziar. (Trib. Seine, 18 Ian. 1876, Huard et Mack, Rep., p. 72).

4. Cronicile, al căror merit constă în forma literară, originalitatea comentariilor, revelațiunea gândirii autorului și autoritatea pe care le-o împrumută personalitatea sa, trebue considerate ca o operă literară suficient de caracterizată pentru a forma obiectul unui drept de proprietate privată. (Trib. Besançon, 20 Fev. 1902, D. 1903. 2. 244).

5. Proprietarii unui ziar nu pot să cedeze unui terțiu dreptul de a reproduce articolele semnate de colaboratorii lor. Cronicele literare pubcliate în ziare sunt niște lucrări protejate de legea din 19 Iulie 1793 și proprietatea lor rămâne autorului care le-a scris; el nu cedează, când dă unui ziar o cronică în schimbul unei remunerații, decât folosința momentană a articolului. Dovada contrarie că, cu această ocazie, s'a cedat și proprietatea cronicii literare,

www.dacoromanica.ro

incumbă proprietarilor ziarului, conform art. 1162 c. civ. fr. după care, în caz de îndoială, trebue să se țină seamă, în raporturile dintre autori și editori, de interesele celui care se obligă, iar nu ale celui care stipulează. (Trib. Seine, 26 Mai 1905, Dr. d'aut. 1906, p. 20).

6. Un articol de ziar constitue incontestabil o proprietate literară protejată de legea din 19—24 Iulie 1793, dar ziaristul care intentează o acțiune în daune pentru reproducerea neautorizată a unui articol al său, trebue să dovedească nu numai o culpă din partea aceluia care a reprodus articolul, ci și prejudiciul ce i-a fost cauzat.

Astfel, când instanța de fond constată că: ziarul „La Chambre des propriétaires" care a reprodus în întregime articolul recurentului intitulat „De l'air, de l'air", se ocupă cu chestiuni privitoare la architecți și pornise chiar o campanie pentru înfrumusețarea și aerisirea Parisului; că articolul reprodus se ocupa de chestiuni similare și că în fine reproducerea articolului s'a făcut indicându-se locul de unde a fost luat și numele autorului, fără nici un scop de câștig din partea ziarului, aceste constatări au dus cu drept cuvânt la respingerea acțiunii de daune, din moment ce recurentul nu a dovedit prejudiciul ce a pretins că a suferit. (Cas. civ., 27 Iun. 1916, Sir. 1916. 1. 65).

7. Ziaristul care intentă o acțiune în daune bazată pe faptul reproducerii neautorizate a unuia din articolele sale trebue să dovedească nu numai existența unei culpe în sarcina reproducătorului, dar și faptul că a suferit un prejudiciu prin reproducere, astfel că în lipsa și acestei din urmă dovezi acțiunea sa trebue respinsă. (Cas. civ. fr., 27 Iun. 1916. Pand. fr. 1916. I. 65).

8. Remiterea unor desenuri unui ziar în vederea publicării și pentru reclama autorului lor, nu poate fi considerată ca un depozit obligând pe destinatar sau pe acela care le-a primit să le publice sau să le plătească valoarea, dacă acesta din urmă n'a provocat în nici un fel trimiterea sau remiterea ziselor desenuri.

Prin urmare, secretarul de redacție sau redactorul șef al ziarului, nu poate fi făcut responsabil, fie personal, fie în calitatea pe care o are, de valoarea atât de variabilă pe cât de nesigură, a diferitelor manuscrise, desenuri sau actele ce le sunt zilnic trimese de particulari în vederea înserării în ziar sau pentru reclamă.

Această soluție se impune cu atât mai mult în cazul când pe manșeta ziarului este pus avertismentul că manuscrisele neinserate în ziar nu vor fi restituite sub nici un motiv. Răspunderea unui redactor șef în asemenea condițiuni, dacă ar fi admisă, ar împiedeca exercițiul normal al profesiunii, fiindcă ar fi imposibil să i se determine întinderea și riscurile și ar încuraja adevărate abuzuri. (Trib. Seine, 21 Fev. 1923, Dr. d'aut. 1923, p. 95).

9. Reproducerea unui tablou într'un ziar cu suprimarea unei părți mici a operei și schimbarea titlului, produce autorului un prejudiciu moral care justifică suficient o cerere de reparațiune. (Trib. Seine, 25 Apr. 1922, Dr. d'aut. 1923, p. 60).

Art. 47. — **Articolele precum și polemicile cu caracter politic sau interes obștesc, chiar când sunt semnate, faptele diverse, informațiunile, telegramele sau corespondențele, nu constituesc un drept de proprietate în înțelesul prezentei legi.**

Ele se pot reproduce fără autorizare, cu obligația de a se indica ziarul sau revista din care au fost reproduse.

OBSERVAȚIUNI. — Conform legii noastre articolele și polemicile cu caracter politic sau de interes obștesc, chiar când sunt semnate de autorii lor, știrile diverse, informațiunile, telegramele sau corespondențele nu sunt protejate de lege, astfel că ele pot fi liber reproduse de oricine cu singura obligație de a se indica ziarul sau revista din care au fost reproduse.

www.dacoromanica.ro

Prin fapte diverse și informațiuni se înțeleg articolele relative la informațiuni financiare, economice, politice, comerciale, etc.

Bine înțeles legea se referă numai la relatări obișnuite și nu la lucrări care având ca temeiu un fapt divers iau o formă originală, literară sau științifică [1]).

Legea privează de protecțiune pe lângă articolele și polemicile cu caracter politic și pe acelea de interes obștesc. Dacă caracterul de *politic* al unui articol sau al unei polemici e mai ușor de stabilit, nu tot astfel se poate spune de expresiunea de *interes obștesc* întrebuințată de legiuitor. Un articol de istorie sau știință tratează evident o chestiune de interes obștesc. S'ar putea oare susține că un asemenea articol înserat într'un ziar sau într'o revistă ar putea fi liber reprodus cu singura condițiune de a se indica locul de unde a fost reprodus? Credem că nu. Legiuitorul nostru voind să fie cât mai complet a introdus cuvintele de „interes obștesc" în alt scop și cu un conținut mai restrâns decât îl are în limbajul curent.

Articolele cu caracter științific, literar, etc. sunt protejate prin textul precedent, articolul 46, astfel că socotim că legiuitorul a înțeles prin articole și polemici de interes obștesc numai pe acelea ce s'ar referi la chestiuni cari ar interesa colectivitatea, viața publică a locuitorilor țării.

Dacă am da expresiunii de interes obștesc un înțeles mai general am ajunge la situațiunea de a exclude dela protecțiunea legii toate articolele imprimate în ziare, chiar dacă sunt semnate de autorii lor, ceeace e în contradicție cu dispozițiunile art. 46.

JURISPRUDENȚA.

1. Simplele telegrame aducând la cunoștința publicului noutăți cu caracter politic, științific sau literar nu pot fi considerate creațiuni ale spiritului și prin urmare nu sunt susceptibile de proprietate literară.

In consecință, o agenție creiată în scopul de a comunica ziarelor cari tratează cu ea telegramele cari îi sunt transmise de corespondenții sau salariații săi, n'are dreptul să se opună ca alte ziare să reproducă aceleași telegrame, după publicarea lor în ziarul abonat. Un astfel de fapt nu poate fi calificat nici ca un act de concurență nelegală dând locul la condamnare de daune interese, dacă ziarele neabonate cari au profitat astfel gratuit de telegrame, n'au întrebuințat nici o manoperă pentru a obține acest avantagiu și nici n'au avansat, nici n'au întârziat epoca obișnuită a tirajului și publicațiunei. (Cas. req., 8 Aug. 1861, D. 62. I. 136).

2. Știrile sau depeșile unei agenții de informațiuni aparțin acesteia în ce privește prioritatea lor până în momentul când, prin publicare sau divulgare, ele intră în domeniul public, însă nu pot fi considerate ca o proprietate literară în sensul legii din 16 Iulie 1793.

De aceia când un ziar a publicat, într'o ediție de dimineață, printre alte informațiuni telegrafice, si unele care emană dela o agenție, al cărei abonat încetase de a fi, el nu poate fi făcut răspunzător de daune interese decât numai în conformitate cu art. 1382 c. civ., dacă este dovedit că a lucrat cu bună știință că acele știri provin dela agenția reclamantă.

Așa fiind, întrucât ziarul „Le Soleil du Midi" a primit informațiunile publicate dela o societate de informațiuni cu care este în legătură și întrucât, dat fiind urgența pe care o necesită publicarea acestor informațiuni, este imposibil pentru un ziar să verifice, înainte de publicare, sursa de unde provin, cererea de daune făcută de agenția reclamantă (Agenția Havas) a fost cu drept cuvânt respinsă de instanța de fond. (Cas. req., 18 Mart. 1908, D. 1908. 1. 315; Cas. req.. 23 Mai 1900, Sir. 1901. 1. 89).

1) Stolfi, *op. cit.*, No. 624; Piola Caselli, *op. cit.*, 332; *Dr. d'aut.*, 1913, p. 130.

www.dacoromanica.ro

CAP. X.

Delicte, contravenţiuni, pedepse.

Art. 48. — **Orice atingere a dreptului de proprietate literară şi artistică constitue delictul de contrafacere pedepsit de art. 339 şi următorii din codul penal.**

Pedepsele edictate în art. 341 din codul penal se modifică precum urmează:

Pedeapsa contrafăcătorului sau a introducătorului va fi amenda dela 2.000—10.000 lei, iar pentru vânzător amenda dela 1.000—5.000 lei. In cazuri deosebit de grave, tribunalul va putea pronunţa şi pedeapsa cu închisoarea până la o lună.

OBSERVAŢIUNI. — Art. 48 consideră ca o contrafacere, pedepsibilă după art. 339 şi următorii din codul penal, orice atingere a dreptului de proprietate literară şi artistică.

Este de remarcat dela început că art. 48 din legea proprietăţii literare şi artistice are un caracter mai general decât textele din codul penal, care pedepsesc contrafacerea, întrucât priveşte dreptul de autor în toate aspectele lui şi prevede uneori cazuri de atingere a dreptului de autor pentru care art. 339 şi urm. din codul penal sunt în adevăr insuficiente.

In al doilea rând, nu trebue să credem că expresiunea întrebuinţată în art. 48 *„orice atingere a dreptului de proprietate literară şi artistică"* înseamnă că atingerile aduse în materie de opere dramatice şi muzicale ar exclude calificarea de contrafacere. O asemenea concluzie ar fi cu desăvârşire absurdă şi contrarie nu numai spiritului legii, dar şi literii ei. In adevăr, din simpla examinare a legii, se vede că, după ce în capitolul dispoziţiunilor generale, operile intelectuale sunt deosebite cu preciziune unele de altele, în capitolele următoare, legiuitorul se ocupă pe rând de fiecare din ele; astfel în cap. II se tratează despre operile literare (art. 18—20), în cap. III despre operile dramatice şi muzicale (art. 21—23) şi în cap. IV despre operile artistice (art. 24—28). Prin urmare, nu numai că operile dramatice şi muzicale au făcut preocuparea specială a legiuitorului, dar acesta a şi stabilit, în art. 22, care sunt atingerile aduse dreptului de proprietate în această materie, enumerând în 4 aliniate cazurile de violare a acestui drept. In afară de aceasta, chiar art. 339 c. p., la care trimite art. 48 din lege, vorbeşte de compuneri muzicale, ceiace nu mai lasă nici o îndoială că e vorba de o simplă omisiune a legiuitorului. Aceasta se explică prin aceia că, legea fiind opera mai multor inşi, acela care a lucrat partea II, începând cu capitolul V, a înglobat, în expresiunea de opere artistice, şi operile dramatice şi muzicale. Astfel, de pildă, art. 29 şi 35 din lege încep, ca şi art. 48, cu expresiunea „opere literare sau artistice", deşi din cuprinsul lor se vede că dispoziţiunile pe care le edictează se aplică şi operilor muzicale şi dramatice. După acelaş criteriu, de altfel s'a dat legii şi titulatura pe care o are, cuprinzându-se în proprietatea artistică şi aceia dramatică şi muzicală.

Prin urmare, omisiunea legiuitorului din art. 48 se complectează cu dispoziţiunile art. 22, care, ocupându-se în special de operile dramatice şi muzicale, prevede şi cazurile de atingere a dreptului de proprietate în această materie.

Delictele de contrafacere sunt prevăzute şi pedepsite în codul penal de art. 339, 340, 341, şi 342, iar legea proprietăţii literare şi artistice prevede diferitele cazuri de atingere a dreptului de autor în art. 19, 22 şi 26, pe care apoi art. 48 le consideră şi le pedepseşte ca contrafacere.

www.dacoromanica.ro

Fiindcă dispozițiunile codului penal în materie de contrafaceri sunt menținute în totul prin art. 48, vom examina delictele de contrafacere prevăzute de legea proprietății literare și artistice, referindu-ne în acelaș timp și la dispozițiunile codului penal, care constituesc sediul materiei.

Va trebui însă mai înainte să arătăm care sunt elementele delictului de contrafacere în general după art. 339 c. p., care pedepsește drept contrafacere orice edițiune de scrieri, de compuneri muzicale, de desenuri, de picturi sau de orice altă producțiune, care se va fi tipărit sau gravat prin orice mijloc fără voia autorului.

Contrafacerea este un delict pe care autorii îl numesc *complex*, fiindcă presupune pe deoparte existența dreptului de autor asupra operii sale, iar pe de alta faptul violării acestui drept [1]).

Pentru existența acestui delict se cer trei elemente: 1. Un fapt material de reproducere a operii altuia; 2. Persoana care comite faptul să nu fie proprietar al operii; 3. Intențiunea frauduloasă.

Unii autori [2]) consideră ca element distinct pentru constituirea delictului și existența unui prejudiciu cauzat autorului operii. Prejudiciul autorului se găsește cuprins în primul element, reproducerea operii, căci prejudicul material există totdeauna când o reproducere a avut loc fără autorizație. Cât despre prejudiciul moral, el există chiar când opera contrafăcută trebuia împărțită gratuit în scop de propagandă. Delictul de contrafacere nu trebue influențat deci de existența prejudiciului, care, după autori, nu e nici măcar un element de agravarea pedepsii [3]).

1. In ce privește primul element, *reproducerea materială a operii*, e necesar, pentru ca să existe contrafacerea, ca opera să nu fie căzută în domeniul public. In afară de aceasta, nu trebue să distingem între reproducerea totală și parțială a operii. Este adevărat că legea noastră în art. 339 c. p. n'a tradus din textul corespunzător francez (art. 425) cuvintele *„toute édition... en entier ou en partie"*, dar a făcut aceasta, fiindcă a găsit superflu să mai spună că și reproducerea parțială e pedepsită, din moment ce și ea constitue o atingere, de multe ori foarte serioasă, a dreptului de autor. De altfel chestiunea e tranșată în termeni expreși de art. 19 și 22 din lege, care consideră o atingere a dreptului de autor atât reproducerea totală cât și cea parțială a operii. Există contrafacere nu numai când e vorba de o reproducere servilă a operii contrafăcute, ci și atunci când este identitate asupra detaliilor, sau când modificările făcute sunt neînsemnate, tocmai pentrucă prin aceasta se tinde să se ascundă contrafacerea. Pentru ca o reproducere să fie pedepsită se cere ca ea să poarte asupra părților esențiale și caracteristice ale operii, adică asupra părții personale și originale, care constitue creația autorului [4]).

In orice caz, toată doctrina e de acord că judecătorii sunt suverani să decidă dacă o reproducere constitue sau nu delictul de contrafacere.

2. Al doilea element presupune neapărat că *contrafăcătorul nu e autorul operii*. Altfel, nu se poate concepe că ar putea exista delict, căci și autorul și succesorii lui sunt în drept să reproducă opera.

Este fără îndoială că poate fi considerat contrafăcător terțiul care reproduce o operă, fără să poată invoca vreun drept asupra ei.

De asemeni, editorul care imprimă o operă fără consimțimântul autorului, precum și cesionarul, care, voind să facă o nouă operă, împrumută câte ceva din mai multe opere, ce i-au fost cedate.

1) Garraud, ed. II, Vol. VI, No. 2530; Chaveau et Hélie, Vol. VI, No. 2461; Pastion și Papadopol, *Cod. pen. adn.*, p. 644.

2) Jean Ghica, *La propr. litt. et art. en Roumanie*, p. 68.

3) Pouillet, *op. cit.*, No. 471; Bry, *op. cit.*, No. 857.

4) Vaunois, Geoffroy et Darras, *op. cit*, Div I., Princ. 6

www.dacoromanica.ro

Contrafăcător poate fi însă și autorul, când reproduce opera după ce a cedat dreptul său de autor, fiindcă cesiunea a operat o substituire a cesionarului în dreptul de autor, pe care el, ca cedent, nu-l poate viola.

In ce privește însă pe colaborator este discuție dacă se poate face culpabil de contrafacere față de colaboratorul său, când publică opera fără consimțimântul acestuia din urmă. *Pouillet* [1]) este de părere că există contrafacere, când colaboratorii au făcut între ei o convețiune prin care interzic formal publicarea operii fără consimțimântul tuturor.

Alți autori [2]) însă cred că nu poate fi vorba de contrafacere, întemeindu-se pe ideia de coproprietate, la care dă naștere colaborarea.

In orice caz, toți autorii sunt de acord că atunci când un colaborator exploatează singur opera, ceilalți au împotriva lui o acțiune civilă în daune pentru repararea prejudiciului.

Cât despre editorul care publică opera, deși știa că ea a fost făcută în colarare și unul din colaboratori refuză să consimtă la publicare, nu e nici o îndoială că poate fi pedepsit pentru contrafacere.

Infine, trebue să spunem că contrafacerea există chiar dacă e vorba de o operă anonimă sau pseudonimă. Pentru detalii privitoare la exercitarea dreptului de proprietate a acestor opere, trimitem la observațiile de sub art. 29.

Cu toate acestea sunt cazuri când ne aflăm în fața unei simple violări de contract, care exclude orice caracter de contrafacere. De obiceiu aceasta se întâmplă ori decâteori e vorba de obligațiuni înscrise în contract a căror neexecutare sau violare nu e prevăzută în lege ca o atingere a dreptului de proprietate al autorului, ci e supusă regulelor dreptului comun. Judecătorii trebue să distingă cu îngrijire cazurile de violarea contractului de contrafacerile pedepsite de lege.

3. *Intențiunea frauduloasă* se cere ca o condițiune indispensabilă, fiindcă legea spune că contrafacerea este delict. Ea constă în cunoștința pe care o are agentul că reproduce o lucrare a altuia, voind prin aceasta să-și procure un beneficiu nelegitim. Când agentul invoacă buna credință, principiul e că trebue s'o dovedească, fiindcă în această materie buna credință nu se prezumă, faptul material al reproducerii constituind o prezumție suficientă de fraudă împotriva lui.

Este de asemeni necontestat că simpla necunoștință despre dreptul autorului nu înlătură caracterul de contrafacere, mai ales când proprietatea operii este notorie. Judecătorii au și în această privință o putere suverană de apreciere.

In lipsa elementului intențional faptul dă naștere numai la o acțiune civilă în daune, cu rezerva celor ce vom spune la art. 49, pentru cazurile când un fapt neintenționat este în acelaș timp și o călcare a dispozițiunilor legii.

I. **Opere literare.** — Există contrafacere în această materie: 1. Când opera originală e copiată în mod fidel nu numai ca idee, dar și ca formă a expunerii sau când s'au copiat numai fragmente care constituesc partea esențială a operii incriminate.

Când e vorba de compilații, albumuri, dicționare, și, în general, de oricare din operile literare de care am vorbit cu ocazia examinării art. 2 din lege, aplicațiunea art. 339 c. p. provoacă uneori dificultăți, fiindcă operile de acest fel au prin natura lor multe asemănări între ele (toate dicționarele se aseamănă între ele, atlasurile de asemeni, etc., ...); contrafacerea nu trebue judecată în privința acestor opere prea mult după asemănări, cât după ceia ce constitue în fiecare din ele munca și talentul autorului.

1) Pouillet, *op cit.*, No. 490.
2) Bry, *op. cit.*, No. 859; Blanc, *Traité de la contrefaçon*, ed. 4, p. 157.

www.dacoromanica.ro

Titlul unei lucrări poate fi obiectul unei contrafaceri numai dacă prin el autorul titlului original dovedește o creațiune a inteligenții. Un titlu banal nu poate fi obiect de proprietate privată. In jurisprudență sunt foarte rare cazurile când însușirea titlului unei lucrări a fost considerată ca o contrafacere.

In general se recunoaște că reproducerea în rezumat a unei opere mai mari sau prescurtarea ei constitue o contrafacere. Acelaș lucru este de spus în cazul când într'o lucrare s'a schimbat formatul pe care îl avea opera originală sau când, pe lângă reproducere, lucrarea e însoțită de oarecari note sau observațiuni din partea contrafăcătorului.

Art. 19 al. 6 din lege extinde ideia de reproducere totală sau parțială la filmele cinematografice sau orice alte mijloace mecanice de reproducere optică sau fonetică.

2. *Traducerile* fiind niște reproduceri în altă limbă a operii originale, pot fi obiect de contrafacere când sunt făcute fără consimțimântul autorului. Când însă traducerea s'a făcut cu încuviințarea autorului, traducătorul are asupra ei, potrivit art. 31, un drept de proprietate întocmai ca și autorul asupra operii originale, numai că în fapt e foarte greu de stabilit că o traducere e contrafăcută, din cauza identității subiectului asupra căruia poartă traducerile. Jurisprudența a decis în această privință că faptul unui traducător de a copia expresiunile dintr'o traducere anterioară și mai ales de a repeta greșelile făcute în acea traducere poate constitui o contrafacere [1]).

In această categorie de opere intră și transformările de pe o lucrare, care, fără să fie o reproducere textuală a operii originale, sunt făcute într'o formă diferită, păstrându-se însă ideia și planul general din lucrarea originală. Astfel e cazul când se pune în versuri o lucrare scrisă în proză sau când o dramă în proză se transformă în operă [2]). Asemenea transformări constituesc contrafaceri, când sunt făcute fără încuviințarea autorului operii originale.

Art. 19 al. 1 prevede categoric că traducerea fără autorizare a lucrărilor arătate la art. 18 (opere de literatură și știință) constitue o atingere a dreptului de proprietate și e pedepsită conform art. 48.

Art. 19 cuprinde șase cazuri de atingeri a dreptului de proprietate care constituesc contrafaceri. Textul le-a prevăzut în termeni expreși, fiindcă după art. 339 c. p., oricât de larg l-am interpreta, unele din ele ar fi rămas nepedepsite.

In ce privește momentul consumativ al delictului de contrafacere, el e determinat de art. 17 pentru fiecare din operile care fac obiectul dreptului de autor. In special pentru operile literare, acest text arată că ele se consideră publicate din moment ce au fost tipărite și puse în vânzare. Simpla tipărire a unei opere literare contrafăcute nu constitue deci delict, cu excepția cazului prevăzut în articolul 19 al. 4.

Sunt însă în materie literară cazuri cari, și după lege și după doctrină, nu pot fi socotite contrafaceri: *a*) Astfel, *opiniile sau teoriile* unui autor pot fi împrumutate de un altul cu condițiunea însă de a le expune într'o formă diferită. *b*) *Plagiatul, parodiile și citațiile* nu pot primi în unele cazuri calificarea de contrafaceri. In ce privește plagiatul, el nu se pedepsește decât când este grosolan și ușor de recunoscut. De cele mai multe ori însă, el e atât de bine ascuns și împrumuturile luate dela un alt autor sunt combinate cu părți originale cu atâta abilitate încât e imposibil de hotărât că poate fi vorba de contrafacere. Acelaș lucru este de spus și despre parodie, care nu-i decât o critică împinsă până la caricaturizare. Ea nu

1) Vaunois, Geoffroy et Darras, *op. cit.*, Div. M, Princ. 19.
2) Blanc, *op. cit.*, p. 178.

www.dacoromanica.ro

constitue o contrafacere decât când e reproducerea fidelă a operii originale; altfel, ea este îngăduită, cu condiția ca autorul ei să nu producă vreo confuzie în mintea cititorilor între opera sa și aceia parodiată, în care caz parodistul se expune la o acțiune în daune [1]). Infine în ce privește citațiile, ele sunt de asemeni îngăduite, cu condiția să nu fie atât de întinse încât să facă inutilă pentru cititori procurarea operii din care s'au făcut citațiile. 3. Nu constituesc de asemeni atingeri ale dreptului de proprietate cazurile prevăzute în art. 20 din lege, pe care le-am examinat mai sus.

II. **Opere muzicale.** — Este necontestat că autorul muzical fiind singurul în drept să reproducă opera sa, copiile manuscrise de pe ea, transcrierile și diferitele aranjamente, pe care unii le numesc traduceri muzicale, făcute fără încuviințarea autorului, cad sub aplicațiunea art. 48 din lege. Asemenea și când reproducerea melodiilor se face prin semne sau cifre.

In general dreptul de proprietate asupra unei opere dramatice sau muzicale se consideră atins prin orice editare, tipărire sau reprezentare în public fără autorizarea autorului unor asemenea opere. Art. 22 din lege consideră ca delicte de contrafacere și cazurile de reproducerea neautorizată a operilor muzicale făcută pe plăci de gramofoane, suluri și orice alte piese destinate instrumentelor de reproducere mecanică a sunetelor, precum și acelea de reproducerea operilor dramatice sau a libretului unei opere muzicale sau coregrafice prin mijlocirea filmelor de cinematograf sau prin orice alte procedee și mijloace mecanice de reproducere. Prin aceste dispoziții, art. 22 a voit să complecteze expresiunea *„orice ediție...tipărită sau gravată"* din art. 339 c. p. și să curme controversa care exista în jurisprudență cu privire la interpretarea acestei expresiuni, deși trebue să remarcăm, că, chiar fără dispoziția specială din art. 22., doctrina și majoritatea jurisprudenții se pronunțaseră în sensul că termenii din codul penal sunt numai enunciativi și că ei se aplică ori cărui mod de reproducere obținută altfel decât prin imprimare sau gravare.

Astfel, noțiunea *„ediție"* din art. 339 c. p. fiind complectată cu dispozițiunile art. 22 din lege, înseamnă că aceste texte se aplică când e vorba de orice reproducere: prin orgi, flașnete, piane electrice, patefoane, gramofoane, etc..

Pentru toate cazurile de atingeri aduse dreptului de proprietate asupra operelor dramatice și muzicale, care constituesc delictul de contrafacere, trimitem la observațiunile de sub art. 15 și 22.

III. **Opere artistice.** — In această materie contrafacerea există oricare ar fi modul de reproducere întrebuințat. Astfel, nimeni nu ezită să considere drept contrafaceri *mulajiile*, când e vorba de sculptură, sau *imitările pe calc* a desenurilor. De asemeni, și când reproducerea s'a făcut prin gravură sau pictură, litografie sau fotografie și chiar prin broderie și tapiserie.

Este de principiu în acestă materie că imperfecțiunea contrafăcătorului în ce privește copierea sau modul grosolan cu care a lucrat nu pot să-i atenueze cu nimic culpa.

Este de remarcat de asemeni că chiar copierea parțială a operii altuia constitue o contrafacere. Aceasta însă cu un corectiv pe care autorii îl pun când e vorba de imitarea detaliilor secundare ale unei opere [2]). Nu există contrafacere în această privință când, chiar dacă se imită detaliile dintr'o operă, ansamblul e însă diferit și se distinge prin originalitate.

---

1) Bry, *op. cit.*, p. 723.
2) Bry, *op. cit.*, No. 882.

www.dacoromanica.ro

In ce privește citațiile, ele sunt îngăduite, ca și în materie literară, cu condiția ca ele să nu țină loc de original și să nu ascundă o contrafacere deghizată, dat fiind că în materie artistică citația presupune reproducerea operii în întregime.

Acelaș lucru e de spus și în ce privește parodiile artistice, care sunt îngăduite, când critica făcută prin acest mijloc nu constitue un abuz.

In fine, trebue să menționăm că printre operile artistice care pot fi obiect de contrafacere intră în mod necontestat și operile de arhitectură, sculptura de ornamente, medaliile și chiar mobilele când se prezintă cu un caracter artistic. In materie de arhitectură și imitarea parțială constitue contrafacere când poartă asupra unor elemente esențiale, chiar dacă între cele două opere există deosebiri de detaliu. Acelaș principiu guvernează și proprietatea mobilelor de artă.

Legea proprietății literare și artistice, inspirându-se din doctrina franceză și din legile care în Franța au completat dispozițiunile codului penal privitor la contrafaceri în materie artistică, consideră prin art. 26 ca o atingere a dreptului de proprietate artistică, deci ca delict, punerea în vânzare de opere de pictură, sculptură sau orce alte producțiuni artistice semnate în mod fraudulos cu numele vreunui artist reputat, imitându-i semnătura sau semnul special adoptat de el, în scopul de a înșela pe cumpărător.

Este evident că prin această dispoziție legiuitorul a prevăzut un fapt de contrafacere distinct de cele arătate în art. 339 c. p., fapt care altfel era discutabil dacă putea fi pedepsit și s'au prevăzut pedepse pentru falșele semnături, de pe urma cărora artiștii au atâta de suferit.

Terminând cu delictul de contrafacere prevăzut de art. 339 c. p. și cu dispozițiunile din legea propietății literare și artistice în materie de contrafacere, vom arăta că principiile generale de drept penal în ce privește tentativa, complicitatea și tăinuirea se aplică în totul în această materie. Astfel, *tentativa* nu se pedepsește, dat fiind că contrafacerea este delict și că după art. 39 c. p. tentativa de delict nu se pedepsește decât când legea o spune expres. De aceia, când e vorba de o operă literară, după lege, numai imprimarea fără autorizație urmată de punerea în vânzare constitue contrafacere, iar nu și simpla compunere a lucrării, afară de excepția prevăzută în art. 19 al 4.

In ce privește pe *complici*, dispozițiunile art. 50 c. p. le sunt aplicabile în totul. In special complicitatea va consta în materie literară în faptul tipografului de a împrumuta mașinile sale pentru contrafacere. Bine înțeles însă că complicele va putea invoca și dovedi că a fost de bună credință.

In fine, când o persoană deține cu bună știință un obiect contrafăcut, fie cu scopul de a ajuta pe contrafăcător să ascundă reproducerile pe care le-a făcut, fie în orice alt scop, avem de a face cu o *tăinuire*.

Tăinuirea trebue privită și în această materie ca un delict distinct, conform principiilor din codul penal.

Violarea dreptului moral. — O chestiune controversată în materie de drept de autor e dacă violarea dreptului moral poate fi considerată ca o contrafacere. Controversa există mai ales în legislațiunile care se mărginesc numai să definească dreptul moral și să arate în ce constă acest drept, fără să prevadă vreo sancțiune.

In ce privește legea noastră, socotim că violarea dreptului moral nu constitue o contrafacere decât în cazul prevăzut de art. 6 al. 3, când e vorba de editori, cesionari sau moștenitori, cari aduc după moartea autorului modificări în opera acestuia, fără să le fi făcut cunoscut publicului. Acest fapt constitue delict, fiindcă art. 6 în aliniatul următor prevede sancțiuni, în privința cărora trimite la art. 48.

www.dacoromanica.ro

Când însă e vorba de o abatere dela dispoziţiunile art. 3 din lege, care tratează despre dreptul moral al autorului, faptul constitue o simplă contravenţiune pedepsită conform art. 49.

Putem spune deci că controversa care există în doctrină, mai ales în Franţa, asupra acestei chestiuni este tranşată la noi de texte categorice de lege.

Exploatarea operii.— Legea vorbeşte în art. 2 de dreptul autorului de a-şi exploata singur opera, iar în art. 48, care pedepseşte contrafacerea, nu mai spune nimic de exploatare. De aci chestiune: Exploatarea operii altuia fără autorizare este delict sau trebue considerată ca o simplă călcare a dispoziţiunii din art. 2 şi deci o contravenţiune?

Pentru a răspunde la această chestiune, trebue mai întâi să precizăm înţelesul exact al cuvântului exploatare.

Exploatarea unei opere este editarea şi vânzarea operii precum şi reprezentarea sau executarea ei în public, făcută în scopul realizării unui beneficiu material. Am arătat mai sus că publicarea şi punerea în vânzare a operii şi reprezentarea ei în public fără încuviinţarea autorului constituesc atingeri aduse dreptului de proprietate al autorului, şi aceasta indiferent dacă prin ele se urmăreşte şi realizarea unui beneficiu material. Logica cea mai elementară ne spune că atingerea adusă dreptului de autor este şi mai gravă când prin publicarea sau reprezentarea unei opere se urmăreşte şi exploatarea ei. Altfel ar însemna să credem că un contrafăcător trebue să scape de rigorile legii dacă, în loc să se oprească la publicarea sau reprezentarea unei opere, merge mai departe şi, odată cu acestea, o şi exploatează, având de pe urma ei beneficii materiale. O asemenea concluzie ar duce la înlăturarea din lege a delictului de contrafacere, fiindcă în marea majoritate a cazurilor orice editare sau reprezentare în public are de scop exploatarea operii. Nimeni nu tipăreşte o carte, o lucrare sau nu reprezintă în public o dramă sau un film cinematografic fără să nu se gândească şi la un beneficiu material.

Prin urmare exploatarea operii, când se face de altcineva decât autorul şi fără autorizaţia acestuia, este contrafacere, fiindcă constitue o atingere a dreptului de proprietate al autorului. Ea n'ar putea fi socotită în subsidiar ca o contravenţiune în sensul art. 49, adică o călcare a dispoziţiunilor art. 2 din lege, fiindcă nu se poate concepe că legiuitorul a considerat ca o contrafacere editarea sau reprezentarea în public fără autorizaţie a unei opere, iar când e vorba de exploatarea operii, care e mai gravă decât editarea şi reprezentarea, s'o fi socotit ca o simplă contravenţiune. Această inadvertenţă nu se poate imputa unui legiuitor care a înscris art. 49, nu pentru a încadra în el şi faptul aceluia care exploatează o operă fără autorizare — fapt pentru care art. 48 este suficient —, ci dintr'un spirit de prevedere ca nici un contravenient la dispoziţiunile legii să nu scape nepedepsit.

Delictul de reprezentare sau de executare ilicită. — Art. 342 c. p. pedepseşte pe orice director, întreprinzător de teatre sau asociaţiune de artişti care reprezintă în teatru scrieri teatrale fără voia autorului, iar art. 22 din legea proprietăţii literare şi artistice — mai general şi mai cuprinzător decât primul — consideră o atingere a dreptului de proprietate reprezentarea sau executarea în public a unei opere dramatice, muzicale sau coregrafice fără autorizarea autorului.

Din cuprinsul acestor texte rezultă că pentru existenţa acestui delict se cere întrunirea a trei elemente: 1. Un fapt de reprezentare; 2. reprezentarea să fie publică; 3. să se facă fără consimţimântul autorului şi cu intenţiunea delictuoasă.

Prin reprezentare sau executare în public trebue să se înţeleagă orice reproducere în public, orice executare făcută într'un teatru, sală de concerte, bal, varieteu, restaurant, etc.

www.dacoromanica.ro

Reprezentarea este ilicită nu numai când e vorba de o operă originală, ci și când aceasta a fost reprezentată în traducere. Acelaș lucru este de spus și când s'a reprezentat o operă din care s'au schimbat cuvintele, melodia rămânând aceiași.

După Pouillet există reprezentare ilicită, pedepsibilă după art. 342 c. p. și atunci când se citește în public o operă dramatică. In dreptul nostru nu mai poate fi nici o îndoială, față de redactarea clară a art. 22 din lege.

In ce privește condițiunile publicității reprezentării nu mai insistăm, ci trimitem la observațiunile de sub art. 21 și 22.

Cât despre intenționea delictuoasă, ea rezultă implicit din faptul reprezentării sau al executării fără autorizațiune a unei opere.

Persoanele responsabile de comiterea delictului de reprezentare sau executare.— Din cuprinsul articolului 342 c. p. cât și al. articolului 2, 21 și 22 din legea asupra proprietății literare și artistice, rezultă evident că cel ce răspunde de delictul de reprezentare sau executare ilicită a unei opere dramatice sau muzicale, este acela care ordonă sau organizează spectacolul sau audiția muzicală.

Prin urmare, potrivit acestui principiu, vor fi răspunzători conform articolului 48, directorii de teatru pentru reprezentările dramatice date fără autorizarea autorilor sau celor în drept, iar în cazul operilor muzicale, organizatorii concertelor sau audițiilor muzicale ilicite, cum sunt patronii cafenelelor, restaurantelor, varieteurilor, etc.

In al doilea rând pot fi făcuți răspunzători de faptele de mai sus cei ce cooperează la comiterea delictului, potrivit principiilor din codul penal dela complicitate.

In Franța, doctrina și jurisprudența a găsit fundamentul juridic pentru condamnarea organizatorului în dispozițiunile art. 428 c. p., care are aceiași redacțiune ca și art. 342 c. p. rom. și care pedepsește pe „directorul, antreprenorul de spectacole, sau asociațiunea de artiști...".

In această doctrină s'a spus cu drept cuvânt: Trebue considerați în primul rând ca vinovați pentru delict, potrivit enumerării din art. 428, cei cari organizează spectacolul sau concertul, adică cei cari ordonă și comandă executarea ilicită. Astfel, jurisprudența franceză consideră totdeauna contrafăcător pe directorul unei întreprinderi teatrale, care organizează o reprezentare ilicită, sau pe cel ce organizează o audiție muzicală, socotind că ei nu se pot pune la adăpostul contractului pe care l-au încheiat cu cei cari au executat opera [1]). Muzicanții, cari execută opera neautorizată, șeful orhestrei care îi conduce, sau proprietarul sălii, care a închiriat sala, rămân în afară de aplicațiunea textului, dacă sunt de bună credință.

Jurisprudența franceză nu s'a oprit însă aci, ci a extins dispozițiunile art. 428, c. p. fr. și la acei ce cooperează la comiterea delictului de contrafacere, potrivit principiilor generale dela complicitate.

Astfel, au fost condamnați ca complici proprietarii care închiriază saloanele lor întreprinzătorilor de concerte, baluri sau reprezentații teatrale, când se stabilește în fapt că au lucrat la alcătuirea programului sau când au fost încunoștiințați mai dinainte de autor despre caracterul ilicit al reprezentării sau executării. Mai mult decât atât, au fost asimilați cu proprietarul sălii, primarul pentru serbările date în sala municipală, prezidenții diferitelor cercuri pentru serbările date în saloanele de recepție etc.; aceștia au fost condamnați ca complici ori de câteori s'a stabilit în fapt că au avut cunoștință despre întrebuințarea abuzivă, delictoasă, ce se făcea în localul lor. In această privință jurisprudența franceză oferă un vast câmp de aplicațiune a regulelor din materia complicității.

1) Pouillet, *op. cit.*, No. 824, 825, 826; J. Chartier, *Les droits du musicien sur son oeuvre*, p. 304 și 305; Bry, *op. cit.*, No. 923; *Da lloz*, Suppl. au Rép., Propr. litt et art., No 73, 74, 75

www.dacoromanica.ro

Cât despre artiștii executanți, exemplele jurisprudenții sunt foarte rare, dar nu fiindcă principial ei n'ar putea fi complici, ci pentru că de fapt ei nu fac altceva decât să-și închirieze munca și talentul lor. Este însă neîndoios că ei trebuesc condamnați ca autori, atunci când cumulează calitatea de executanți cu aceia de organizatori ai spectacolului sau concertului.

Cum vedem, după jurisprudența franceză — cu care doctrina se declară de perfect acord — numărul persoanelor responsabile de delict, limitat de art. 428 c. p. la organizatorul spectacolului, a fost întins și la alte persoane pe baza principiilor dela complicitate — complicitate care rezultă, după expresiunea lui Chartier nu numai din profitul mai mult sau mai puțin important pe care complicele l-a tras din faptul ce i se impută, ci și din simpla participare, în cunoștință de cauză, la comiterea faptului delictuos.

In Austria, Anglia, Belgia, Cehoslovacia, Germania, Italia, Polonia, Ungaria[1]), etc., jurisprudența a decis deasemeni că sunt răspunzători de executările ilicite în localurile publice patronii organizatori ai audițiunilor muzicale, considerând că ei sunt acei cari au hotărât audițiunea, au realizat condițiunile în care s'a făcut executarea și au avut beneficii direct sau indirect.

Cât privește șeful de orhestră el este exonerat de orice răspundere fiind socotit numai ca un agent de execuțiune.

La noi, jurisprudența având să se pronunțe asupra delictelor de executare ilicită, câteva instanțe au condamnat la început pe orhestanții cari au executat compozițiile muzicale fără autorizație, întemeindu-se în această soluție pe principiul personalității pedepsii și pe expresiunea „executare în public" din art. 21 și 22 din legea proprietății literare și artistice. Nu poate fi făcut responsabil penalicește patronul — spun aceste instanțe — fiindcă, pedeapsa fiind personală, el nu poate fi considerat ca un executant în sensul legii și nu poate răspunde penalicește de fapta prepușilor săi.

Alte instanțe au condamnat dimpotrivă pe patroni, motivând însă deosebit soluțiunile lor.

Astfel, unele din ele se întemeiază pe dispozițiunile articolului 2 din lege; care prevede că autorii de opere literare și artistice au dreptul exclusiv de a executa, exploata și vinde operile lor. Exploatarea nefiind posibilă decât prin executarea sau reprezentarea publică a operii, înseamnă că trebue considerat că exploatează opera acel care dispune executarea, având personal beneficii materiale de pe urma acestei exploatări, adică patronul în localul căruia se execută opera. Orhestranții, cari execută materialmente opera, nu sunt decât niște meseriași, cari și-au închiriat munca și talentul lor, în schimbul unui salariu, care rămâne acelaș indiferent de bucățile executate și de rentabilitatea întreprinderii. Ei nu pot fi socotiți în nici un fel că fac o exploatare în sensul legii a operilor pe cari le execută fără autorizare.

Altele însă găsesc fundamentul juridic al condamnării patronului în ideia că, lăsând să se execute în întreprinderea sa compozițiuni muzicale protejate de lege, fără să se fi îngrijit de compunerea programului muzical, a comis un delict de omisiune[2]), beneficiind totodată de foloasele directe sau indirecte ale audițiunii.

---

1) C. supr. cehoslovacă, 3. Iun. 1927, *Dr. d'aut.* 1928, p. 119; C. supr. austriacă, *Dr. d'aut.* 1928, p. 118; C. supr. ungară, 15 Fev. 1925 și 2 Fev. 1930, *Dr. d'aut.* 1932, p. 21; C. supr. polonă, 27 Oct. 1931, *Dr. d'aut.* 1932, p. 69; C. supr. a Germaniei, citată de Dienstag-Elster, *op. cit.*, p. 172; C. supr. engleză, 14 Dec. 1921, *Dr. d'aut.* 1927, p. 73.

2) Const. Dobrescu, *notă* Jur. gen. No. 31. 1933.

www.dacoromanica.ro

In fine, altele consideră pe patroni ca organizatori ai audițiunilor în sensul în care s'a fixat, după cum am arătat mai sus, jurisprudența străină.

Jurisprudența noastră în ultimul ei stadiu se declară favorabilă soluțiunii care face culpabil de contrafacere pe patronul întreprinderii, considerat ca organizator al audițiunilor muzicale.

In privința executărilor în public a compozițiunilor muzicale fără autorizarea autorilor, cu ajutorul aparatelor mecanice, cum ar fi patefoanele, pianele electrice, aparatele de radio, filmele sonore etc, aceleași principii sunt aplicabile, făcându-se răspunzător de delictul de contrafacere, patronul organizator al audițiunii [1].

JURISPRUDENȚA.

INDEX

Analiză literară 30.
apreciere suverană 58.
arhitect 56.
arte decorative 40.
autor contrafăcător 24.
cântece populare armonizate 96.
cataloage 38, 69.
cesiune 13, 23.
cesionar contrafăcător 44.
compendii 68.
concert 11.
contrafacere 10, 17, 19, 25.
critice 51.
cursuri 37, 59.
daune interese 90, 91.
desenuri 33, 35.
discuri de gramofon 73.
drept moral 1.
elementele contrafacerii 61.
emisiuni radiofonice 77.
etichete 79.
executare ilicită 4, 6, 7, 12, 16, 20, 28, 34, 39, 64, 65, 67, 70, 72, 75, 80, 83, 93, 94, 96.
executare licită 8, 81.
feronerie 60.
fotografie 14.
imitații 9, 45, 46, 55.
împrumuturi 27, 29, 66.
intențiune frauduloasă 5, 21, 22, 32, 74, 88, 92.
lucrare banală 47.
modificări 41, 44, 95.
ordinul superiorului 63.
plagiat 26, 53.
plată ulterioară 82.
proprietar indiviz 52.
radiofonie 87.
reclame 48.
reprezentare cinematografică 79, 85, 86, 89, 97.
reprezentare gratuită 15.
reprezentare ilicită 36.
reproducere cinematografică 42, 49, 50, 71.
reproducere neautorizată 18, 31, 43, 57.
reproducere parțială 54, 62.
romanțe 2.
titlu 3, 76.
traducere neautorizată 84.

1. Prin cesiunea operei și a dreptului de autor, un sculptor pierde exercițiul acțiunii în contrafacere, care a trecut la editor.

Prin urmare, sculptorul nu se poate constitui parte civilă în instanța penală angajată prin urmărirea ministerului public sau a cesionarului în cazul când printr'o reproducere ilicită, o persoană a denaturat opera vândută într'un mod de natură să atingă reputația artistului, deoarece prejudiciul de care el se poate plânge, în acest caz nu derivă din faptul însuși al contrafacerii, a cărui reprimare n'o poate cere. (C. Paris, 6 Apr. 1850, D. 52. 2. 159).

1) Vezi observațiile de sub art. 21 și 22.

www.dacoromanica.ro

2. Ariile de romanțe sau șansonete și alte lucrări muzicale mici sunt ca orice produs intelectual susceptibile de proprietate artistică. Prin urmare ele nu pot fi adaptate cupletelor de vaudeville, fără ca executarea acestor arii în teatru să fi fost în prealabil autorizată de autorii lor. (C. Paris, 11 Apr. 1853, D. 1853. 2. 130).

3. Titlul „Biografie universală veche și modernă" sub care frații Michaud au publicat Dicționarul istoric constitue pentru ei sau cesionarii lor un drept de proprietate și nu poate fi dat unei alte lucrări de acest gen, chiar dacă se adaugă la acest titlu și alte enunțări accesorii, cum ar fi „Noua biografie veche și modernă". Însușirea unui astfel de titlu constitue o contrafacere. (C. Orléans, 19 Iul. 1854, Sir. 1855. 2. 51).

4. Executarea operelor muzicale de o societate de artiști sau amatori în fața membrilor abonați, plătind o cotizație anuală și mai cu seamă în fața invitaților străini de societate, admiși la spectacol în baza unei taxe de intrare, nu poate avea loc, sub sancțiunea art. 428 c. p., decât după obținerea consimțimântului prealabil al autorilor, cari sunt îndreptățiți să ceară plata dreptului lor cu toate că suma cotizațiunilor și percepțiunilor societății servește numai la acoperirea cheltuelilor concertelor. (Cas. crim. fr., 16 Dec. 1854, D. 55. I. 45).

5. Intențiunea frauduloasă e un element constitutiv al delictului de contrafacere, după cum buna credință a inculpatului îl pune la adăpost de orice condamnare, iar aprecierea judecătorilor de fond asupra acestui element este suverană și scapă de censura instanței de casare.

Astfel, cu drept cuvânt instanța de fond decide că împrumuturile făcute dintr'o operă nu au caracter de contrafacere parțială decât dacă sunt importante și partea împrumutată constitue esența lucrării reclamantului sau a inculpatului. (Cas. crim., 24 Mai 1855, Sir. 1855. 2. 395).

6. Executarea operilor muzicale în concertele unei societăți filarmonice față de abonații, cari contribuesc la cheltuelile concertului pentru ei și familiile lor prin mijlocul unei cotisațiuni și în general față de persoane străine invitate fără plată, trebue considerată ca o executare în public, constituind în lipsa unui consimțimânt prealabil al autorilor, delictul reprimat de art. 428 c. p. fr. (Cas. crim., 11 Mai 1860, D. 60. I. 293).

7. Executarea operilor muzicale ale unui autor într'o cafenea fără consimțimântul prealabil și în scris al acestuia și mai cu seamă contra opunerii arătate, constitue delictul prevăzut de art. 428 c. p. fr. chiar dacă patronul cafenelei ar fi oferit înainte de reprezentație drepturile cuvenite autorului. (C. Toulouse, 17 Nov. 1862, D. 63. 2. 128).

8. O ședință a unei societăți corale ținută în prezența familiilor membrilor societății și a persoanelor invitate nominativ și gratuit admise, nu poate fi asimilată unui concert public, mai cu seamă când ea complectează cursurile predate în instituțiune și prin urmare lipsa autorizațiunii prealabile a autorilor nu face ilicită executarea bucăților muzicale executate în ședință de membrii societății. (Cas. rej., 7 Aug. 1863, D. 63. I. 485).

9. Prohibițiunea de reprezentarea în public a unei opere dramatice fără consimțimântul prealabil al autorului se aplică și imitațiunilor în limbă străină a operei, atunci când această imitațiune reproduce opera originală prin dispoziționea și mersul general al scenelor, în măsura în care permit convenințele și interesele imitatorului. (Cas. req, 15 Ian. 1867, D. 67. I. 181).

10. Faptul de a publica o carte care reproduce complet o operă anterioară sub raportul locului, acțiunei, a personagiilor și episoadelor, constitue o contrafacere, chiar dacă lucrarea a doua conține unele deosebiri și desvoltări față de prima, când se constată că aceste modificări n'au de scop decât să ascundă plagiatul. (C. Paris, 20 Fev. 1872, D. 72. 2. 173).

11. Un concert dat în folosul săracilor în salonul primăriei, pe calea subscripției publice și sub patronajul administrației municipale, face comuna pasibilă de daune interese față de compozitorii de muzică, ale

www.dacoromanica.ro

căror opere ce n'au căzut în domeniul public, au fost executate fără autorizațiunea lor. (C. Orléans, 24 Fev. 1872, D. 1875. I. 253).

12. Primarul unei comune care pune gratuit la dispoziția unui artist o sală pentru un concert, nu este complice la infracțiunea prevăzută de art. 428 c. p. fr. comisă de artist, dacă ignoră intențiunea artistului de a viola dreptul de proprietate al compozitorilor de muzică. (Cas. rej., 7 Nov. 1873, D. 1874. 1. 136).

13. Un sculptor n'are dreptul să se repete în producțiuni decât dacă a rămas singurul și unicul proprietar al operei sale: dacă însă a înstrăinat dreptul său de proprietate și reproducțiune și în special dacă a cedat opera sa unui comerciant cu rezerva unei părți din câștigul ce se va obține din exploatarea operei sale, el nu mai poate reproduce servil originalul.

Cu toate acestea, sculptorul care a încheiat o astfel de convențiune poate reproduce un subiect deja creat de el, dacă îi variază expresia și formele caracteristice, astfel încât opera nouă se diferențiază de prima prin concepțiune, atitudini, gesturi, încât o confuziune cu opera originală este exclusă și opera nouă nu poate avea de efect să deprecieze pe cea originală și să îndepărteze pe cumpărători din magazinele comerciantului cesionar. (C. Paris, 3 Mai 1878, D. 1879. 2. 2).

14. Reproducerea unei statui prin fotografie fără autorizarea autorului, constitue o contrafacere. (Trib. Seine, 16 Apr. 1879, D. 1880. 3. 31).

15. Operele muzicale, necăzute în domeniul public, nu pot fi executate nici accidental în public fără autorizațiunea autorilor sau celor în drept, chiar dacă reprezentația a fost gratuită și n'a avut loc într'un teatru. In special poate fi considerată ca o infracțiune la art. 428 c. p. fr. executarea de opere muzicale de către membrii unei societăți de ajutor mutual într'un concert dat gratuit, dacă la acest concert asistă nu numai societarii, dar chiar familiile lor cu invitații nominative. (Cas. crim., 28 Ian. 1881, D. 1881. 1. 329).

16. Executarea în public de opere muzicale protejate de lege, fie prin mijlocul orhestrelor fizice, fie prin acel al aparatelor de reproducere mecanică a sunetelor, violează dispozițiunile legii din 17 Ian. 1791 și cade sub sancțiunile art. 428 c. pen., dacă nu se obține autorizarea autorilor. (Cas. fr., 21 Iul. 1881, D. 1881. 1. 391).

17. Delictul de contrafacere literară, constând în faptul unei persoane de a copia în tot sau în parte o operă asupra căruia o alta are un drept privativ, nu poate fi stabilit decât printr'o comparațiune, care reclamă în mod necesar producerea lucrării pretinse contrafăcute.

De aci urmează că o acțiune în contrafacere nu poate fi pornită, în ceiace privește părțile dintr'o carte nepublicate încă și numai în preparațiune la editor. (C. Paris, 5 Aug. 1884, D. 1893. 2. 177).

18. Reproducerea neautorizată a unui tablou prin mijlocul chromolitografiei pe evantae constitue o contrafacere. (C. Paris 26 Ian. 1887, D. 1888. 2. 309).

19. Există delict de contrafacere, în faptul de a reproduce, chiar numai de mână o operă muzicală în scop de câștig și pentru a-i da astfel o întrebuințare alta decât cea autorizată de către proprietar.

Deasemeni constitue delictul faptul de a da cu chirie la mai mulți directori de teatru o partițiune de orchestră contrafăcută. (Cas. crim., 18 Ian. 1888, D. 1888. 1. 400).

20. Executarea ariilor de dans nu poate avea loc fără încuviințarea autorilor într'un bal public. (Cas. crim. rej, 9 Mai 1891, D. 91. 1. 494).

21. In regulă generală, intențiunea criminală este unul din elementele constitutive ale delictului.

Prin art. 425 și 427 c. p. fr., cari pedepsesc delictul de contrafacere literară, nu s'a derogat dela această regulă; este prin urmare locul să se cerceteze dacă circumstanțele procesului stabilesc proba intențiunei inculpatului de a păgubi partea civilă. (Trib. Quimperlé, 3 Nov. 1891).

22. Un delict neputând exista fără intențiunea frauduloasă a celui ce l-a comis,

www.dacoromanica.ro

buna credință a acestuia poate ridica faptului caracterul delictuos, dar în materie de contrafacere prin reproducerea unei scrieri, stabilirea bunei credințe incumbă inculpatului. In speță buna credință ar consista numai în aceia de a fi crezut că un drept serios îndreptățea reproducerea scrisului.

Nu e necesar ca cel ce a reprodus să fi avut intențiunea directă de a păgubi pe autor, căci o imprudență gravă, o ușurință blamabilă în cercetarea existenței dreptului de reproducere sunt asimilabile relei credințe. (C. Rennes, 5 Ian. 1892, D. 1892. 5. 763, în notă).

23. Un autor care a cedat unui editor totalitatea drepturilor sale asupra unei opere, nu poate publica o operă similară cu acelaș subiect, care se adresează aceluiaș public și reproduce integral numeroase pasagii ale operei cedate. (C. Paris, 12 Apr. 1892, D. 93. 2. 550).

24. Un autor poate fi contrafăcătorul propriei sale opere. Astfel când autorul unei opere a cedat unui terțiu în tot sau în parte dreptul său de proprietate, el trebue considerat ca străin de operă pentru partea cedată, cu această deosebire, agravantă pentru el, că, pe când un contrafăcător obișnuit nu violează decât legea, contrafăcătorul autor violează și legea și contractul pe care l-a încheiat (C. Paris, 12 Apr. 1892 și Cas, 19 Dec. 1892, Vaunois, Geoffroy și Darras, Div. L, Princ. 19).

25. Un artist este liber să se inspire dintr'o idee și să adopte un subiect tratat de un altul, însă el n'are dreptul să atingă ceiace caracterizează expresiunea particulară și originală pe care artistul anterior a dat-o gândirii sale.

Prin urmare se face vinovat de contrafacere sculptorul care reproduce un monument, chiar dacă dimensiunea personagiilor monumentului, culoarea metalului întrebuințat și natura soclului statuei, ar prezenta deosebiri față de primul monument, când se constată că deosebirile, departe de a constitui o creațiune nouă, învederează numai preocuparea reproducătorului de a schimba opera originală spre a ascunde contrafacerea. (C. Paris, 1893, D. 94. 2. 64).

26. Dacă unele plagiate puțin însemnate, pot fi supuse în unele cazuri numai criticei literare, ele trebuesc considerate ca o adevărată contrafacere sancționată de lege, când se stabilește că într'o lucrare ele sunt numeroase, întinse și servile. (Trib. Seine, 23 Iun. 1897, Pand. fr. 1901. 2. 45).

27. Împrumuturile, pe care un autor le face dintr'o operă anterioară, constituesc o atingere a proprietății literare a autorului acestei opere când cea din urmă nu e decât amplificarea celei dintâi.

Constitue deci plagiat faptul de a publica un roman, împrumutând dintr'o dramă anterioară subiectul, planul, scenele, personagiile, numele, profesiunea lor, acțiunile, limbajul și impresiunile particulare ale personagiilor.

Așa fiind, romanul *„La Tour de Nesle"* al scriitorilor Gr. Le Faure și Pierre Delcourt trebue considerat ca un plagiat după drama cu acelaș titlu a lui Alexandre Dumas și Gaillardet, reprezentată pentru prima oară în 1832, întrucât împrumuturile autorilor apelanți sunt făcute din dramă în condițiunile arătate mai sus, fără să schimbe măcar numele personagiilor principale și copiind textual anumite tirade principale din dramă.

Autorii plagiatului nu pot susține în această privință că subiectul fiind istoric sau cel puțin legendar, nu se putea trata făcându-se abstracție de publicațiile literare anterioare, căci, dacă anumite personagii ale dramei au existat în realitate, imaginația, care stă la baza dramei și dă acesteia caracterul originalității, aparține în întregime autorului dramei și nu poate fi reluată de un altul.

In asemenea situații, judecătorii sunt în drept să ordone nu numai suprimarea pasagiilor copiate în întregime, ci suprimarea totală a romanului apelanților cu daune interese.

Autorul și editorul sunt ținuți solidari la plata daunelor interese acordate moștenitorilor autorului operii contrafăcute. (C. Paris, 25 Ian. 1900, Sir. 1900. 2. 227 și D. 1900. 2. 511).

www.dacoromanica.ro

28. Directorul unei cafenele care lasă să se instaleze în localul său un instrument mecanic, care, prin introducerea în aparat a unei monede, execută niște bucăți lirice aparținând membrilor societății autorilor dramatici, este pasibil de pedeapsa prevăzută pentru antreprenorul de spectacole de art. 428 c. pen.

Pentru ca o executare să fie publică e suficient ca sunetele instrumentului să poată fi auzite de persoanele aflate în apropiere. (C. Lyon, 14 Nov. 1900, Huard et Mack, Rep., p. 610).

29. Instanța de fond motivează suficient inexistența imitării sau contrafacerii unei opere muzicale (poemă) pusă în sarcina autorului unei feerii muzicale, când, după ce constată că „pentru a compune cupletele muzicale incriminate s'au făcut oarecare împrumuturi din poezia reclamantului și că unele versuri au fost copiate aproape literal", adaugă că opera imitată „a devenit de nerecunoscut" și că „nici o confuziune între poema reclamantului și cupletele feeriei nu este posibilă"

Existența elementului intențional în materie de imitațiune de operă muzicală se apreciază în mod suveran de instanța de fond, care poate să considere că asemănarea ritmică dintre părțile muzicale ale unei feerii și anumite fragmente de operetă se explică prin influența unor reminiscențe involuntare și să înlăture, astfel, ideia de contrafacere. (Cas. crim. rej., 7 Dec. 1900, D. 1901. 1. 339).

30. Textul literal al unei opere literare este proprietatea autorului său și incontestabil că o reproducere chiar parțială a acestui text, făcută într'un scop mercantil constitue delictul de contrafacere.

Dar pentru tot ceiace nu este însuși textul, judecătorii faptelor au o putere suverană de apreciere și ei trebue să se păzească să pună reguli prea generale într'o materie în care diversitatea extremă a speței atrage în mod necesar o diversitate foarte mare în soluțiuni.

Nu se poate susține, în principiu, că o analiză oarecare constitue totdeauna o contrafacere, dacă nu face parte dintr'o lucrare cu o originalitate proprie, căci dacă este adevărat că în multe cazuri se poate pe calea analizei să se dea în public o lucrare ținând locul operei primitive, înlocuind-o mai mult sau mai puțin bine, nu este mai puțin adevărat că analiza exactă a unei opere adevărat literare nu poate decât să avantajeze pe autorul ei, făcându-i lucrarea mai cunoscută și în orice caz nu-i poate produce nici un prejudiciu.

Prin urmare, faptul unui ziar editat în scopul de a da publicului dintr'un teatru indicațiunile obișnuite relative la spectacolul zilei, de a fi publicat o analiză a libretului unei opere reprezentată la acel teatru, nu constitue o contrafacere. (C. Montpellier, 25 Apr. 1901, Pand. fr. 1903. 2. 139).

31. Reproducerea unei statui pe plachete de pământ arse, constitue o atingere a dreptului de autor. (C. Besançon, 21 Mai 1902, D. 04. 2. 9, cu nota lui Pouillet).

32. Contrafacerea, astfel cum este pedepsită de legea penală, având caracterul unui delict, nu poate exista dacă nu este stabilită existența intențiunei frauduloase, un element indispensabil al oricărui delict și prin urmare și al contrafacerei. (Trib. Lyon, 19 Iun. 1902, Pand. fr. 1903. 2. 326).

33. Desenurile care ilustrează un catalog intră în categoria operilor artistice protejate de legea din 1793, dacă au fost executate cu gust și dovedesc un simț artistic desvoltat.

Desenurile reprezentând niște plante sau legume, individualizate de artistul care le-a executat, constituesc pentru el o proprietate exclusivă.

Astfel, comerciantul care a publicat un catalog ilustrat al produselor sale puse în vânzare, rezervându-și proprietatea exclusivă a acestor desenuri, este în drept să pretindă daune dela un alt comerciant care a reprodus în catalogul său o parte din aceste desenuri.

Susținerea contrafăcătorului că între desenurile sale și ale reclamantului sunt asemănări numeroase, nu poate fi primită, fiindcă chiar în natură indivizii aceleiași specie vegetale pot fi identici în ce privește

www.dacoromanica.ro

anatomia și structura lor specifică, dar ei se deosibesc totuși la infinit prin structura lor exterioară, care e proprie pentru fiecare din ei. Pe de altă parte, contrafacerea trebue judecată după asemănările care există între două opere, iar nu după deosebirile pe care contrafăcătorii le stabilesc totdeauna pentru a disimula imitațiunea și a masca întrebuințarea abuzivă pe care o fac cu proprietatea altuia, — mijloace de care, de altfel, a uzat în speță și comerciantul contrafăcător, schimbând locul unor frunze sau umbra pe care ele o fac, în desenul care le reprezintă.

De cele mai multe ori deosebirile care există între două opere fac și mai manifestă contrafacerea, de oarece aceste artificii transparente și sistematice nu fac altceva decât să trădeze frauda pe care contrafăcătorul a voit s'o mascheze în opera lui. (Trib. Angers, 19 Ian. 1904, D. 1904. 2. 137).

34. Faptul de a executa în hall-ul unui hotel, fără autorizarea autorului, niște opere muzicale necăzute încă în domeniul public, constitue delictul de contrafacere, întrucât acest hall, putând fi frecventat de orice consumatori, chiar străini de hotel, trebue considerat ca un teatru în sensul legii.

Această executare face responsabil de delictul de contrafacere pe directorul hotelului, care a angajat pe muzicanți, iar nu pe administratorul girant al societății în comandită pe acțiuni, căreia aparține hotelul. Societatea este însă răspunzătoare civilmente de delictul comis de directorul hotelului. (Trib. com. Nice, 11 Mai 1904, D. 1908. 2. 414).

35. Constitue delictul de contrafacere, reproducerea fidelă și fără autorizație făcută pe un vas decorativ de bronz a unui desen publicat într'un jurnal. (C. Paris, 29 Dec. 1904, D. 1905. 2. 172).

36. Trebue condamnat la daune interese industriașul care, abuzând de autorizația ce i-a fost dată pentru a trage pe niște clișee sau filme negative o bandă pozitivă spre a învăța acest procedeu, întrebuințează banda pozitivă pentru a da reprezentațiuni publice de cinematograf. Faptul însă nu poate fi considerat contrafacere din moment ce el n'a uzat decât de clișeul pozitiv pentru care avea autorizație. (Trib. civ. Seine, 17 Mart. 1905, Huard et Mack, Rep., p. 625).

37. Cursurile și lecțiile ținute în public constituesc o operă personală, fructul muncii și a stiinței profesorului, protejate de legea din 18—24 Iulie 1793 asupra proprietății literare.

Faptul că un profesor produce în public acestă operă pentru a permite auditorilor săi să tragă un profit și o folosință intelectuală nu constitue o piedică pentru dreptul său de proprietate, — și aceasta mai ales când e vorba de cursuri și lecții ținute într'o școală particulară cu un număr restrâns de auditori cari o urmează în schimbul unei retribuțiuni.

In consecință, acela care stenografiază aceste cursuri și lecții și le publică fără autorizarea profesorului este vinovat de contrafacere. Puțin importă că el s'a bucurat, când a făcut publicațiunea, de oarecare toleranță sau că e vorba de un public restrâns și select.

Autorul stenografiei nu s'ar putea prevala de lipsa de interes a profesorului, susținând că acesta a cedat școlii proprietatea operii sale în schimbul plății unei sume de bani. (Trib. Civ. Seine, 17 Mart. 1905, D. 1905. 2. 366).

38. Pentru ca legea din 1793 asupra proprietății literare și artistice să fie aplicabilă scrierilor de orice fel, deci și cataloagelor, se cere ca acestea să aibă un caracter personal de originalitate.

Astfel, fiind vorba de cataloagele a două fabrici de produse ceramice, trebue decis că nu există contrafacere când din comparația dintre aceste cataloage se vede că, chiar dacă există asemănare între unele desenuri cuprinse în ambele cataloage, această asemănare se explică prin natura obiectelor fabricate și puse în comerț, obiecte care sunt la fel cu cele fabricate de orice alte case similare. (C. Paris, 30 Iun. 1905, Sir. 1906. 2. 165).

39. Proprietarul unui local în care s'au executat fără autorizație niște opere muzicale este direct responsabil față de societatea care reprezintă drepturile autorilor

www.dacoromanica.ro

operilor cântate, chiar dacă se constată că el a închiriat instrumentul mecanic care le-a reprodus.

Dar dacă acestă închiriere a fost făcută cu condițiunea că plata drepturilor de autor este în sarcina proprietarului, acesta trebue să garanteze și să îndemnizeze pe chiriaș de sumele la care a fost condamnat de justiție. (Trib. Lille, 11 Dec. 1907, Huard et Mack, Rep., p. 610).

40. Legea din 11 Martie 1902 a asimilat pe sculptori și desenatori de ornamente cu autorii de scrieri, ori care ar fi meritul și destinațiunea operii; ea cuprinde sculptura industrială ornamentală și mai ales mobilele care prezintă caracterul de operă de artă.

Reconstituirea mobilelor în stil vechiu poate face obiectul unui drept de proprietate protejat de lege prin combinarea de elemente vechi cu motive decorative noui, cu condiția ca combinațiunea acestor elemente să fie originală și de natură să creeze o operă industrială distinctă.

Delictul de contrafacere există când mobilele incriminate nu prezintă decât modificări de detaliu care nu pot să imprime operii un caracter personal.

Așa fiind, când un proprietar de asemenea mobile a fabricat mai multe mobile care prin factura și stilul lor constituiau o lucrare artistică și le-a vândut unui amator pentru uzul personal al acestuia, cu intențiunea de a păstra pentru el modelele, el e în drept să urmărească pentru contrafacere pe unul din foștii săi lucrători, care a executat reproducerea unor asemenea mobile. (C. Paris, 5 Fev. 1908, D. 1910. 2. 221).

41. Modificările aduse operei originale nu exlud contrafacerea, când ele lasă să subsiste analogia în părțile esențiale. (C. Bordeaux, 2 Apr. 1908, Ann. prop. ind. 1909. 1. 43 și C. Paris, 22. Nov. 1912, Ann. prop. ind. 1913. 1. 353.

42. Dreptul de proprietate al autorului unei opere literare se întinde și în ce privește reproducerea operii sale prin procedee mecanice, cum ar fi cinematograful. Pentru ca să fie contrafacere însă nu e suficient ca reproducerea incriminată să aibă o mare asemănare cu opera contrafăcută, ci mai trebue ca reproducerea să împrumute din opera originală ceiace constitue originalitatea ei, adică creațiunea autorului.

De aceia nu este necesar ca subiectul să fie nou pentru ca opera să fie protejată de lege; subiectul unei opere literare poate fi reluat de alt autor, fiindcă el e de domeniul public, cu condiția ca lucrarea să constitue o operă nouă și personală prin clasarea și coordonarea elementelor care o compun și prin arta cu care a fost tratată.

Astfel, nu se poate considera ca o contrafacere o pantomimă reprezentată cu ajutorul cinematografului, care a împrumutat subiectul ei dintr'o comedie a unui autor, când instanța de fond constată că, în afară de faptul că în pantomimă dialogul lipsește cu desăvârșire, între aceste două opere sunt însă deosebiri capitale în ce privește scenele comediei și tablourile pe care le înfățișează fotografiile filmului.

Aprecierea instanței de fond asupra acestor elemente de fapt este suverană și scapă controlului Inaltei Curți. (Cas. req., 27 Iun. 1910, Sir. 1910. 1. 456).

43. Imperfecțiunea și grosolănia executării nu sunt motive de absoluțiune, ele agravează mai de grabă culpa, aducând un prejudiciu operei și reputațiunei artistului. (Trib. civ. Seine, 20 Mai 1911, D. 1918. 2. 50; C. Paris, 26 Ian. 1918, D. 1918. 2. 49; Trib. civ. Bayeux, 20 Iul. 1923, Ann. prop. ind. 1923. 359).

44. Cesionarul unei opere poate fi considerat ca un contrafăcător și pedepsit ca atare. Când un autor a cedat în plină proprietate operile sale muzicale, autorizând pe cesionar să facă oarecare mici modificări necesitate de executarea acestor opere, cesionarul nu poate să aducă operilor cedate modificări de natură să le altereze caracterul și nici nu poate să facă noui compoziții, împrumutând motive din operile cedate. Editarea și punerea în vânzare de către cesionar a compozițiilor astfel făcute constitue o contrafacere. (C. Paris, 1 Fev. 1912, Vaunois, Geoffrov și Darras, Div. I., p. 10).

www.dacoromanica.ro

45. Artistul, care a vândut opera sa, păstrează dreptul moral de a interzice reproducerea ilicită și de a cere daune în caz când o asemenea reproducere are loc.

Dacă în principiu simpla imitare a genului unui artist (pictor) nu constitue o contrafacere, în schimb însă contrafacerea există în cazul unei reproduceri care, fără să fie o copie, dă o idee imperfectă despre opera originală a artistului.

Așa fiind, în speță este vorba de o adevărată contrafacere, întrucât tabloul incriminat nu este altceva decât reunirea într'o singură operă a celor două tablouri marine ale pictorului reclamant — reproducere care s'a făcut prin aceiași dispoziție a bărcilor, poziția în bărci a persoanelor, aspectul coastei din depărtare, reflectarea luminei în apă, etc....

Imprejurarea că reproducerea este grosieră nu înlătură contrafacerea, ci dimpotrivă accentuiază caracterul de contrafacere, prejudiciind și mai mult interesele artistului. (C. Paris, 26 Ian. 1918, D. 1918. 2. 49).

46. Asemănărea între copie și original nu trebue să meargă în mod necesar până la confuziune, care nu e un element necesar pentru existența delictului de contrafacere. (C. Paris, 22. Nov. 1919, Ann. prop. ind. 1921. 46).

47. Dacă pentru existența delictului de contrafacerea unei opere artistice nu e necesar să se stabilească că reproducerea operei originale e servilă și dacă simplele diferențe de detaliu sunt insuficiente pentru a se hotărî că contrafacerea nu există, e însă necesar să fie posibilă o confuziune între pretinsa reproducere considerată în ansamblul ei și opera originală.

Prin urmare, dacă lucrarea ce se pretinde a fi contrafăcută nu prezintă nici o similitudine însemnată cu opera originală, ci este o lucrare banală, cu totul diferită, care nu poate atinge, în ceiace o caracterizează, expresiunea particulară și originală ce artistul a știut să dea gândirii sale, delictul de contafacere nu poate exista. (C. Paris, 5 Iul. 1919, Pand. fr. 1920. I. 68).

48. Constitue o violare a dreptului de autor, faptul de a întrebuința că reclamă a unui preparat farmaceutic o parte dintr'o poemă fără autorizarea autorului, chiar dacă n'ar putea exista concurență sau prejudiciu material. (C. Londra, 3 Dec. 1920, Dr. d'aut. 1921, p. 7).

49. Curtea de apel poate respinge o cerere de daune bazată pe un delict de contrafacere imputat de autorul unui tablou reprezentând „Odihna în Egipt" autorului unui film cinematografic căruia i se pune în sarcină că ar fi reprodus acestă scenă, dacă constată în fapt :

a) că dacă autorul filmului s'a inspirat din lucrarea pictorului, el n'a împrumutat decât detaliile accesorii de ordine secundară din legenda Sfintei Familii odihnindu-se în Egipt ;

b) că autorul filmului, departe de a fi reprodus expresiunea particulară și originală dată de artist gândirii sale, a adoptat o dispoziție cu totul diferită care face să dispară personalitatea dominantă a grupului ;

c) în fine că n'a dat diferitelor personagii impuse de legendă însăși, nici aceleași poze, nici aceleași expresiuni de fisionomie, astfel că impresiunea ce se degajă este cu totul neasemănătoare. (Cas. fr. Dec. 1920, Dr. d'aut. 1921, p. 21).

50. Constitue o contrafacere faptul unui autor al unui scenariu de film de a copia un mare număr de pasagii dintr'o comedie, fără autorizarea autorului comediei și de a transpune în film ideia și firul acțiunei precum și persoanele principale din comedie, chiar dacă acțiunea operei reprezentate în film este mai puțin reușită și anumite părți ale comediei sunt suprimate ; este deajuns să se constate că manuscrisul filmului nu conține nici o idee, nici o desfășurare caracteristică a acțiunii și nici un personagiu chiar secundar, fără ca modelul să nu se găsească în comedie. (C. Berlin, 9 Iul. 1921, Dr. d'aut. 1922, p. 46).

51. Nu cauzează nici un prejudiciu moral sau material criticul literar care, abținându-se dela orice atac personal contra autorului, relevă numai asemănările și deosebirile între două romane a căror analiză cu-

www.dacoromanica.ro

prinde o apreciere onorabilă a calităților acestei opere — și aceasta chiar dacă în critică se face o aluzie depărtată la plagiat. (Trib. civ. Seine, 23 Iulie 1921, Vaunois, Geoffroy et Darras, Div. M, p. 8).

52. Un proprietar în indiviziune, neputând să exercite asupra lucrului comun acte de administrație sau de dispoziție, care ar implica exercițiul unui drept personal sau exclusiv de proprietate, fără consimțimântul celorlalți coproprietari, unul din moștenitori poate să se opună la publicarea unei opere literare sau științifice, lăsată de autorul comun, dacă-și întemeiază refuzul său pe motive legitime și puternice, care se apreciază în mod suveran de judecătorii fondului. (Trib. La Red.-Girronde, 11 Dec., 1922, D. H. Somm. 1923, p. 419).

53. Când doi autori descriu în lucrările lor dramatice același subiect luat din viața socială, asemănările dintre cele două opere sunt inerente subiectului tratat. Pentru a se putea descrie într'un chip veridic și verosimil acest subiect, unele personagii sunt indispensabile și anumite asemănări în detalii sunt inevitabile, schițarea faptelor trăite nefiind monopolul nici unui scriitor.

In consecință, nu poate fi considerată ca plagiată o piesă de teatru care are o mare asemănare cu o alta tratând același subiect prezentând o fază a vieții, numai pentru considerațiunea că personagiile și detaliile acestei opere sunt aproape identice cu cele din cealaltă piesă. (C. Montreal, (Canada), 7 Mai 1923, Dr. d'aut. 1924, p. 118).

54. Legea protejază proprietatea artistică chiar când o imitațiune a unei opere este numai parțială, astfel că faptul de a reproduce părțile esențiale și caracteristice ale unui monument funerar, constitue o contrafacere pedepsită de lege. (C. Lyon, II Iul., Dr. d'aut. 1924, p. 147).

55. Reproducerea une opere de artă în care autorul a tradus entuziasmul și admirația ce-i inspiră eroii unei lupte, în scopul de a servi o reclamă comercială, mai cu seamă pentru un produs alimentar, cum este brânza, este de natură să justifice o plângere în justiție din partea văduvei artistului, căci o asemenea reproducere îi produce un prejudiciu moral și este de natură să jignească sentimentul de respect ce ea are pentru opera soțului său, sentiment ce motivează dorința ei legitimă de a proteja această operă contra unei contrafaceri grosolane. (Trib. Bayeux, (Franța) 20 Iul. 1923, Dr. d'aut. 1924, p. 59—60).

56. Constitue o contrafacere și face răspunzător de daune pe autor, faptul unui arhitect de a copia după planurile altuia fațada unui imobil ale cărei aranjamente sunt absolut personale și constituesc o noutate originală care o diferențiază de operele similare. (C. Paris, 8 Nov. 1923, Dr. d'aut. 1924, p. 24).

57. Pedeapsa prevăzută de legea proprietății artistice și literare și de codul penal prin art. 339 și 341 fiind de natură penală, ea nu poate fi pronunțată în contra unei societăți comerciale, persoană morală, care nu se poate expune decât la o răspundere civilă, așa încât singurii care pot fi responsabili penalicește pentru o infracțiune, sunt numai cei ce o reprezintă în actele sale și care în speță sunt inculpații în calitate de directori ai societății de tipografie „Eminescu".

Potrivit dispozițiunilor art. 18 și 19 al. 1 din legea proprietății literare și artistice, dreptul de proprietate literară asupra operilor de literatură etc. cuprinde dreptul de publicare, de vânzare și de exploatare a operii, precum și dreptul de a autoriza traducerea ei în alte limbi, constituind o atingere a dreptului de proprietate publicarea prin orice mijloace de reproducere a lucrărilor arătate în art. 18 fără învoirea expresă a autorului, tot astfel și traducerea lor.

Deși art. 20 al. 1, punctul 4, din această lege, arată că nu constitue o atingere a dreptului de proprietate reproducerea în cărți didactice, antologii, crestomații, publicații pentru cultura școlarilor, cărți de cetire, compoziții, gramatică, dicționare, etc., de pasagii izolate, poezii și mici bucăți literare sau științifice în întregime sau rezumarea lor, totuși dispozițiunile acestui articol nu par a fi aplicabile în speță, de oarece almanahul „Rampa" nu constitue o carte didactică în sensul arătat de legiuitor, ci

www.dacoromanica.ro

constitue o carte de popularizarea bucăților literare pentru a le face cunoscute marelui public și oricât de bună ar fi intențiunea inculpaților în urmărirea acestui scop de popularizare, ei erau obligați să dobândească autorizațiunea autorilor, textul art. 20 punctul 4 fiind de strictă interpretare și constituind o excepțiune la atingerea dreptului de proprietate artistică și literară, care nu poate fi întinsă peste marginile fixate și intenția legiuitorului.

Prin urmare, faptul inculpaților cari, editând, în calitate de directori ai tipografiei „Eminescu", almanahul „Rampa" pe anii 1924—1925, au primit dela unul din inculpați, pentru publicarea în acest almanah, traducerea în românește a scenetei „Intrebând destinul", din ciclul „Anatol" de Artur Schnitzler, fără a avea autorizația autorului — fiind o atingere a dreptului de proprietate literară și artistică — constitue delictul de contrafacere prevăzut și pedepsit de art. 339 și 341 c. p. și urmează a se face în cauză aplicația dispozițiunilor art. 48 al. 1, 2 și 3 și 53 din legea proprietății literare și artistice. (Trib. Ilfov s. I. c. c., 6 Fev. 1926, Jur. Gen. 1927, No. 479).

58. Instanța de fond constată în mod suveran existența împrejurărilor pe care se întemeiază când tăgăduește unui anumit fapt caracterul de contrafacere și aprecierea sa scapă censurii Curții de Casație. (Cas. crim., 19 Mart. 1926, D. H. 1926, p. 250).

59. Profesorul are drept la proprietatea exclusivă a cursurilor ce profesează în mod public la Facultatea unde el predă.

Reproducerea acestor cursuri de către un terțiu care le-a stenografiat și punerea în vânzare a acestor cursuri constitue o contrafacere literară. (C. Paris, 20 Iul. 1926, Jur. Gen. 1926, No. 1889).

60. Feroneria propriu zisă este o artă ca și pictura, muzica sau sculptura, și desenele concepute de către un artist feronier sunt proprietatea sa, protejată prin decretul-lege din 19-24 Iulie 1793, chiar atunci când artistul, în executarea operii, s'a condus de ideile generale ce i-au fost sugerate de către client.

Comite o contrafacere feronierul care confecționează o rampă de scară prezintând o strânsă asemănare cu proectul supus de un alt feronier aceluiași client, care după ce îl alesese nu l-a mai comandat, deoarece i s'a părut prea scump, — dacă este dovedit că toate elementele rampei astfel prezentată, sunt reproduse aproape în întregime în rampa executată.

Reunirea elementelor chiar împrăștiate în domeniul public poate da naștere unei opere protejate prin decretul-lege mai sus amintit, dacă aceste elemente au fost combinate după o concepțiune originală și personală a artistului executant.

Puțin importă că identitatea între cele două modele nu este absolută, fiindcă este de principiu că contrafacerea se stabilește prin asemănări, iar nu prin deosebiri din moment ce o simplă privire a gravurilor proectului și planurilor rampei executate, este suficientă pentru a învedera de îndată contrafacerea.

Confiscarea prevăzută prin art. 3 din decretul lege dela 1793 are caracterul unei reparațiuni civile, și judecătorul civil învestit cu judecarea unei acțiuni pentru reparațiunea daunelor cauzate printr'o contrafacere în materie de proprietate artistică, poate, din moment ce faptul ilicit este stabilit, să ordone ca obiectul ce constitue contrafacerea, să fie remis persoanei lezate, cu titlul de indemnitate în natură. (C. Paris, 3 Ian. 1927, Gaz. Pal. 1927, p. 192).

61. Doctrina și jurisprudența sunt de acord că producțiunile inteligenții sunt protejate de lege fără excepțiune, ori care ar fi modurile de reproducere întrebuințate; modurile de reproducere prin gravură sau imprimare enumărate de art. 425 c. pen., nu exclud și alte moduri pe care descoperirile artistice sau industriale le dau la iveală pe fiecare zi.

In drept, artistul este proprietarul concepțiunii sale, a compoziției sale adică al modului în care s'a exprimat și a tradus gândirea sa, imprimând operii pecetia personalității și a originalității sale.

Caracterul original al unei opere reese prin urmare din forma dată ideii exprimate, din

www.dacoromanica.ro

contur, din culoare, care sunt manifestări exterioare ale personalității; din moment ce o operă apare cu acest caracter de originalitate — produsul meditațiunii și al imaginației unui spirit creator sau al unui sentiment conceput într'o formă nouă și neprevăzută — ea conferă autorului o proprietate exclusivă și intangibilă, chiar dacă ea reproduce caracteristicele istorice ale fizionomiei unei rase sau regiuni, căci, dacă istoria și tradiția aparțin tuturor, interpretarea moravurilor și a costumelor unei opere pot să aibă trăsături originale și să dea loc la o adevărată creațiune.

Pentru a evita o reproducere interzisă va trebui ca artistul, doritor de a compune o operă asemănătoare, să aibă în opera pe care o face modificări necontestate și importante, care să distingă ușor opera sa de aceia care a precedat-o; nu e nevoe, pentru a exista contrafacere, ca o operă să fie copiată întocmai; contrafacerea există și când ideile și coordonarea lor au fost împrumutate fără nici o schimbare aparentă; deci confuzia între opera contrafăcută și acea incriminată nu e un element al delictului și contrafacerea există și atunci când, deși e mascată, contrafăcătorul caută să ascundă faptul său, schimbând dispoziținile secundare ale unei opere, din care însă a luat părțile principale. Prin urmare, o contrafacere trebue caracterizată ca atare după asemănări și nu după deosebiri, căci nu e necesară o asemănare perfectă între opera contrafăcută și cea incriminată. Deosebirile fără importanță nu exclud contrafacerea din moment ce există asemănare între părțile principale ale ambelor opere.

In speță, se constată că reclamantul a reprezentat niște figurine și fotografii de figurine tăiate în lemn și pictate, care înfățișează diferite personagii din Provența (un gardian cu o arleziană în spate, o mireille-ează cu ulcior în mână și o dansatoare jucând), figurine pe care le-a grupat la un loc și le-a pus în vânzare sub numele de „jucărie artistică din Provența", iar inculpatul a reprodus niște figurine copiate după acelea ale reclamantului pretinzând că figurinele sale nu au o expresie vie, ci sunt executate cu un caracter sobru, și specific britanic, pe când ale reclamantului sunt desenate cu o linie sveltă și plăcută împrumutată din viață provensală. Insă, faptul că expresiile personagiilor figurate se deosebesc întrucâtva, nu are nici o importanță pentru existența contrafacerii, aceste deosebiri ținând de temperamentul artiștilor și de concepțiunile lor personale; ceia ce interesează e că inculpatul a reprodus figurinele reclamantului în acelaș număr și formă, în dimensiuni identice și prin acelaș procedeu și, dacă e adevărat că există oarecare deosebiri în ce privește viața desenului, armonia tonurilor, dispoziția și forma tridentului pe care gardianul îl ține în mână, în forma ulciorului, în coloritul vestmintelor, e necontestabil că opera inculpatului nu e produsul inteligenții sale, ci e rezultatul studiului făcut asupra operii reclamantului, de oarece părțile esențiale ale operii sale, acelea care domină ansamblul și caracterizează munca sa, sunt luate dela reclamant. Figurinele inculpatului sunt lipsite de caracterul noutății în ce privește metoda și procedeele întrebuințate și de pecetia originalității, care constituesc proprietatea privată a cuiva, împrumutând dela reclamant, subiectul operii, tipurile, atitudinele acestora și detaliile de executare.

Susținerea inculpatului că deosebirile artistice ale desenului său fac ca acesta să fie mai puțin îngrijit decât al reclamantului fiind executat în mod mai rudimentar, nu poate înlătura contrafacerea, căci imperfecțiunea operii incriminată nu impiedică ca ea să fie considerată ca delictuoasă, de oarece legea acordă autorului un drept exclusiv de reproducere prin orice mijloace și acest drept cuprinde în el și imitația abil făcută ca și imitația vulgară, fără să mai trebuiască să se cerceteze unde se oprește executarea bine făcută și unde începe executarea grosolană; inculpatul n'a făcut altceva decât să uzeze de un procedeu obișnuit al contrafăcătorilor cari se silesc să ascundă furtul comis, transformând cu mai multă sau mai puțină abilitate elementele luate din opera contrafăcută.

In ce privește faptul care constitue reaua

www.dacoromanica.ro

credință el constă în aceia că cu bună știință agentul aduce o atingere drepturilor de autor; este suficient pentru stabilirea relei credințe, ca acesta să cunoască dreptul de autor al altuia, și nu e necesar, după o jurisprudență constantă, ca inculpatul să fi lucrat cu intențiunea de a păgubi pe cineva, ci este suficient din partea lui o neglijență gravă și o indiferență totală pentru respectul drepturilor de autor, ceia ce în speță se constată din împrejurările arătate mai sus, care fac ca faptul să constitue delictul de contrafacere prevăzut de art. 425 c. p. (Trib. Bouches-du-Rhône, 5 Mart. 1927, D. H. 1927. 297).

62. Nu constitue delictul de contrafacere, reproducerea într'un manual de istoria Franței, a câtorva schițe, din operile de pictură și sculpură a artiștilor din diferite epoci, când această reproducere e făcută pentru a da noțiuni asupra istoriei artei. Aceste reproduceri, aproape microscopice, făcând corp cu textul în care ele sunt inserate, nu pot fi separate, fără a deveni inutilizabile și de aceia pot fi făcute cu titlu de documentare a textului lucrării. (Cas. crim. fr., 19 Mart. 1926, D. 1927. 1. 255).

63. Un funcționar recunoscut culpabil de delictul prevăzut de art. 428 cod. penal, nu se poate pune la adăpostul instrucțiunilor pe care le-a primit dela șeful său ierarhic. Ordinul dat de către un superior nu suprimă libertatea morală a subordonatului, care trebue să refuze să-l execute atunci când i se cere să comită un delict; nici un inculpat nu poate să scape de consecințele penale, afară numai dacă dovedește că a fost constrâns prin forță și n'a putut să reziste. (Trib. Marseille, 30 Iul. 1927, Gaz. Pal. 1927, p. 913).

64. Executarea unei opere muzicale religioase într'o biserică fără autorizațiunea autorului sau a succesorilor lui, constitue o atingere adusă dreptului de autor, deoarece biserica este un loc public, fiind deschisă ori și cui. (Trib. Nocera (Italia), 3 Fev. 1928, Dr. d'aut. 1928).

65. Proprietarul unui imobil care exercită în imobilul său comerțul de băuturi este responsabil de faptul executării ilicite a unor opere muzicale într'o sală a imobilului pe care a închiriat-o altei persoane, când se constată că a tras un profit pe urma acestei executări, prin faptul că ea a avut de efect să atragă consumatori în localul său de băuturi. (Jud. de pace Cuiey (Belgia), 14 Mart. 1928, Dr. d'aut. 1931, p. 92).

66. In domeniul gândirii, ideia rămâne liberă și nu poate niciodată să devie obiectul unei proprietăți particulare; numai forma originală în care autorul își îmbracă gândirea este protejată de lege.

Când e vorba de o piesă de teatru, autorul nu poate revendica subiectul însuși pe care ori care alt autor are facultatea să-l adopte, cu condițiunea să nu împrumute dela predecesorul său nici planul său, nici caracteristica personagiilor, nici dialogul, elemente cari într'o piesă constituesc noutatea ei și sunt fundamentul unui drept de proprietate privativă.

In consecință, nu poate fi contrafacere literară când împrumutul total sau parțial nu este destul de precis pentru a arăta voința manifestă de a copia prima operă, fiind știut că, în domeniul literar, unde autorul nu creiază nimic, nu inventează nimic în adevăratul sens al cuvântului, ci numai se mărginește să se inspire din observarea naturii și a oamenilor, se poate ca doi scriitori lucrând asupra aceluiaș subiect, și, extrăgând, prin forța lucrurilor, ideile din acelaș izvor să se întâlnească, fie într'o parte a planului, fie în alegerea unor anumite personagii și aparține judecătorilor să aprecieze dacă asemănările sunt rezultatul muncii, al desvoltării logice a unei acțiuni care evoluiază în acelaș mediu social, sau dimpotrivă ele sunt împrumutate cu voință dela opera unui predecesor. (C. Paris, 7 Mai 1928, Gaz. Palais 1929, p. 264).

67. Organizatori de baluri și patronii localurilor de berării, restaurante, cafenele, varieteuri, etc., care organizează în localurile lor audițiuni muzicale fără autorizarea autorilor se fac pasibili de delictul de contrafacere și se pedepsesc potrivit art. 48 din legea asupra proprietății literare și artistice. (Trib. Prahova s. II, sent. pen.

www.dacoromanica.ro

2544, 11 Dec. 1928; Trib. Prahova s. III, sent. pen. 266, 7 Fev. 1930; Trib. Prahova s. II, sent. pen. 1584, 10 Iul. 1930; Trib. Dolj s. I, sent. pen. 3032, 14 Iul. 1930; Trib. Buzău s. I, sent. pen. 1450, 13 Nov. 1931; Trib. Dolj s. I, sent. pen. 5947, 17 Mart. 1932; Trib. Buzău s. II, sent. pen. 653, 29 Mart. 1932; Trib. Brăila s. I, sent. pen. 643, 15 Apr. 1932; Trib. Brăila s. II, sent. pen. 657, 16 Apr. 1932; Trib. Buzău s. II, sent. pen. 862, 11 Mai 1932; Trib. Brăila s. I, sent. pen. 737, 16 Mai 1932; Trib. Buzău s. II, sent. pen. 897, 17 Mai 1932; sent. pen. 1015, 31 Mai 1932; Trib Brăila s. II, sent. pen. 1352, 7 Nov. 1932; Trib. Dolj s. I, sent. pen. 1095, 3 Mart. 1933). *Contra*: Trib. Ilfov. s. IV, sent. pen. 1197, 13 Mart. 1929; sent. pen. 1242 din 1933; Trib. Brăila s. II, sent. pen. 1414, 17 Nov. 1933.

68. Dacă este drept că răspunsurile și soluțiunile date la diferite chestiuni puse la un examen se exprimă prin fraze care nu se pot modifica, nu este mai puțin însă adevărat, că în general formulele și soluțiunile chestiunilor ce se pun la examene, mai cu seamă atunci când ele sunt însoțite de note, sunt protejate de legea din 19—24 Iulie 1793 asupra proprietății literare și artistice. Copierea lor fără autorizația autorului, constitue delictul de contrafacere. Și în special comite delictul de contrafacere acela care în lucrări didactice (Guid practic pentru prepararea la examen a secretarilor de notari și a notarilor și soluțiuni cu explicațiuni și note practice a chestiunilor de examen scrise a primilor secretari de notari și notari) reproduce într'un număr considerabil de pagini, chestiunile de examen, soluțiunile date acestor chestiuni și adnotările ce le însoțesc, copiate în mod textual într'un jurnal și aceasta fără autorizația autorului. (Trib. Seine, 19 Dec. 1928, D. H. Somm. 1929, p. 108).

69. Un catalog poate să fie o creațiune a inteligenții și o creațiune originală care să confere autorului un drept de proprietate artistică fie prin elementele care îl compun sau numai prin unele din ele, fie prin ansamblul și combinarea acestor elemente, care o înfățișează ca o operă nouă și distinctă de altă operă existentă.

Astfel, când e vorba de cataloagele a două case de automobile dacă, cel din urmă reproduce aceleași elemente, în aceiași ordine și într'o formă la fel de luxoasă, acest fapt trebue considerat ca o contrafacere.

In materie de proprietate literară și artistică, proprietatea privată nu poate fi atribuită decât scrierilor sau desenurilor imprimate sau gravate, dar ideile nerealizate încă de cel care le-a conceput, nu pot să confere acestuia un drept de proprietate. (C. Paris, 29 Iun. 1929, D. H. 1929. 513).

70. Potrivit art. 2 din legea proprietății literare și artistice, autorii de opere literare au dreptul exclusiv de a executa și vinde operile lor în total sau în parte, a le dărui sau a le transmite prin testament, iar după art. 22 din lege atingerea dreptului de proprietate literară sau artistică constă în reprezentarea sau executarea în public a unei opere muzicale, dramatice sau coregrafice fără autorizarea autorului.

Dacă art. 22 din lege nu întrebuințează și cuvântul „exploatare" atunci când arată în ce constă atingerea dreptului de proprietate, acest cuvânt este însă dela sine înțeles, căci, dacă examinăm acest text în lumina principiului pe care îl pune, se vede că nici o exploatare nu este posibilă decât prin reprezentarea sau executarea în public a unei opere.

Fiind stabilit deci, că executarea în public a unei opere muzicale înseamnă o exploatare în sensul legii, trebue făcut culpabil de aceasta, nu artistul care execută și care de cele mai multe ori este un simplu meseriaș care își închiriază munca, ci directorul întreprinderii pentru care executarea incriminată e menită să-i aducă o mărire a beneficiului produs de întreprindere.

Așa fiind, cererea pârîtului de a se introduce în cauză ca inculpată și conducătorul orchestrei este neîntemeiată. (Trib. Ilfov s. II, jurn. 16834, 19 Nov. 1929).

71. Filmele cinematografice sunt protejate de regulele proprietății artistice, în special în ce privește reprezentațiile ilicite.

www.dacoromanica.ro

Constitue delictul de reprezentare ilicită faptul de a reprezenta un film în două comune diferite, când el n'a fost închiriat decât ca să fie reprezentat numai în una din ele. (C. Dijon, 9 Iul. 1930, D. H. 1930. 500).

72. Intru cât legea nu exclude colabarare polițienească la dresarea procesului verbal de contravenție și întrucât se constată în fapt că agentul Societății Compozitorilor Români a luat parte la dresarea procesului verbal, obiecțiunea inculpatului că denunțul trebuia făcut de autorul al cărui drept de proprietate a fost atins, nu poate fi primită și, de oarece constatările din procesul verbal de contravenție nu au fost combătute cu nimic, faptul inculpatului constitue delictul de contrafacere prevăzut și pedepsit de art. 22 și 48 din legea proprietății literare și artistice. (Trib. Cernăuți s. I, sent. No. 444, 4 Oct. 1930).

73. Comite delictul prevăzut și pedepsit de art. 425 și 427 c. p. fr. fabricantul de discuri fonographice care, împotriva convențiunilor intervenite între el și societatea de editură fonographică, — cesionara autorilor sau editorilor, — pune în vânzare plăci, care nu poartă timbrul indicând autorizarea dată de autori pentru reproducerea operelor lor conform convențiunii exprese, potrivit căreia timbrul trebuia să fie aplicat pe fiecare parte a plăcii în momentul eșirii din fabrică.

Aceiași soluțiune trebue dată și pentru cazul când s'ar fi aplicat timbre de o valoare mai mică decât cea prevăzută pentru prețul cu care plăcile au fost puse în vânzare. (C. Paris, 26. Fev. 1931, Gaz. Pal. 1931. I. 780).

74. In materie de contrafacere buna credință nu se presupune, ea trebue să fie dovedită de inculpat; aceasta cu atât mai mult în materie de radiodifusiune, din moment ce e dovedit ca inculpatul a adaptat opera pentru radiodifuziune, a suprimat anumite pasagii, și pe altele le-a schimbat, prin proza sa sau a unui impiegat al său. In asemenea împrejurări nu se poate spune că inculpatul a fost de bună credință. (Trib. Seine, 27. Fev. 1931, Gaz Pal. 1931. I. 475).

75. Patronul unui local public în care s'au executat diferite compoziții muzicale fără autorizarea autorilor, este organizatorul audițiunei, când se constată că el a angajat pe orchestranți, le-a pus sala la dispoziție, dându-le posibilitatea să se producă în public.

O eroare eventuală a șefului de orchestră nu poate influența asupra responsabilității organizatorului execuțiunii muzicale, care este dator să se intereseze singur care sunt operile protejate de lege. Nefăcând aceasta, este personal răspunzător de neglijența sa și nu se poate apăra invocând ignoranța sa. (C. supr. Brünn (Cehoslovacia) 19 Mart. 1931, Dr. d'aut. 1931, p. 120).

76. Pentru ca titlul unei opere să se poată bucura de protecțiunea legii e necesar să aibă caracterul unei noutăți și originalități, condițiuni indispensabile pentru ca să fie socotite ca o creațiune a minții; prin urmare, el nu trebue să consiste dintr'o denumire a obiectului operei sau dintr'un simplu cuvânt luat din dicționar, chiar dacă printr'o deformare intenționată a autorului acest cuvânt ar avea o altă semnificație decât aceea pe care o are în limbajul obișnuit, fiindcă în asemenea împrejurare nu ar depinde decât de capriciul sau de imaginația unui scriitor de a sustrage din domeniul public un simplu termen, sub pretextul că aceasta i-ar fi dat pentru prima oară o întrebuințare deviată dela sensul său obișnuit.

Acest principiu se aplică și expresiunilor curente, chiar atunci când ele se compun din mai multe cuvinte (cum este spre ex. „marșul funebru"), din moment ce aceste cuvinte, unite în mod inseparabil printr'o întrebuințare curentă, nu reprezintă o combinațiune nouă și de pură imaginațiune.

Totuși, autorul unui titlu, lipsit de orice originalitate, poate urmări potrivit art. 1382 cod. civ. fr. pe o altă persoană care-și însușește acelaș titlu pentru a profita de renumele obținut cu prima operă și a crea astfel o confuziune între cele două opere. (Trib. Seine, 13 Apr. 1931, Gaz. Pal. 1931. 1. 773).

www.dacoromanica.ro

77. Executările emise printr'un post de telefonie fără fir, (în speță emisiuni din turnul Eiffel) având caracterul de executări publice, constituesc o contrafacere în sensul legii. (C. Paris, 24 Apr. 1931, D. H. 1931. 418).

78. Contractul prin care autorul unei opere autorizează o cassă de filme să reproducă lucrarea sa prin film, se mărginește numai la editarea filmului; dreptul de proecțiunea filmului care n'a făcut obiectul contractului, rămâne rezervat autorului.

Nici legea poloneză asupra dreptului de autor, nici convențiunea dela Berna, nici altă lege europeană nu conțin prescripțiuni care să impună autorilor restricțiuni în libertatea de a fixa condițiunile de exploatarea operilor lor. Compozitorul care acceptă ca opera sa să fie utilizată pentru filmul sonor, e în drept să formuleze separat pretențiuni atât pentru editarea filmului cât și pentru proecțiunea lui în public; difuzarea operei depinde de proecțiune și prin urmare e legitim ca dreptul de autor să se exercite și asupra proecțiunii.

După cum autorii dramatici, cari au vândut dreptul de a reprezenta o operă unui teatru, nu pot fi considerați că au renunțat la facultatea de a vinde acelaș drept și pentru aceiași piesă altui teatru, tot astfel și compozitorii au dreptul să facă să depindă executarea operilor lor în public de condițiuni speciale.

De aci urmează că proprietarul unui cinematograf căruia i s'a cedat dreptul de proecțiunea unui film de o cassă de filme care n'avea acest drept, de oarece autorul operei filmate nu i-l conferise, răspunde de faptul proecțiunii neautorizate a filmului când este stabilit că avea cunoștiință de stipulațiunile contractului dintre autor și cassa de filme. (Cas. pol. 8/13 Jun. 1931, Dr. d'aut. 1931, p. 119).

79. Aplicațiunile industriale ale unei opere protejată de lege pot forma obiectul unei reproduceri nepermise.

Reproducerea unei opere protejate pe etichete aplicate apoi pe diferite bucăți de carton-reclame, pe pachete de ciocolată, etc., constitue o contrafacere.

Titlul operei literare și artistice nu poate să fie comparat cu o operă ocrotită de lege decât numai atunci când el se identifică cu opera.

Spre a constitui o atingere a dreptului autorului asupra titlului unei opere mai este necesar ca titlul împrumutat să fie folosit la opere de acelaș fel sau înrudite, ca astfel să poată da naștere la confuziune între cele două opere.

Prin urmare, utilizarea titlului unei opere de artă pentru a denumi un produs industrial, nu formează o contrafacere (în special numele de Pinocchio pentru a deosebi un tip de ciocolată). (C. Torino, 18 Iul. 1930, Il dir. di aut. 1931, p. 192).

80. Cel ce furnizează localul unei orchestre, care execută opere muzicale fără autorizarea autorilor sau celor în drept să dea această autorizațiune, este răspunzător de atingerile aduse dreptului de autor, fiind ținut să se intereseze de programul concertelor ce organizează în localul său. (C. supr. polonă, 27 Oct. 1931, Dr. d'aut. 1932, p. 69).

81. Pentru ca executarea neautorizată a unor opere muzicale să constitue o atingere a dreptului de autor, e necesar să se stabilească publicitatea ei.

O sală de spectacol destinată publicului, devine sală particulară dacă acel care o închiriază temporar nu autorizează intrarea la spectacol decât unui anumit număr de persoane limitativ și nominal desemnate.

Gratuitatea intrării nu este suficientă pentru a imprima unei reuniuni caracterul privat.

Dacă însă din împrejurări rezultă o presumțiune că reunirea n'a fost publică, proba publicității ei incumbă reclamantului. (Trib. Seine, 18 Dec. 1931, Dr. d'aut. 1932, p. 54).

82. Constatarea instanței că inculpata nu avea, în momentul încheerii procesului verbal, autorizația necesară pentru executarea în cinematograful său a unor bucăți muzicale, care sunt opera unor autori reprezentați de societatea reclamantă, este suficientă pentru constituirea delictului de contrafacere pedepsit de art. 48 din legea proprietății literare și artistice.

www.dacoromanica.ro

Faptul că ulterior acestei constatări, inculpata și-a regulat situația, plătind drepturile de autor societății reclamante, nu înlătură existența delictului. (Trib. Vaslui, 9 Ian. 1932).

83. Potrivit art. 61 al legii asupra dreptului de autor, executarea publică a compozițiilor muzicale moderne, fără autorizarea autorilor constitue un act oprit sub pedeapsă de amendă și închisoare până la 6 luni.

Prin urmare, orhestrele care au executat bucăți de muzică protejate de lege în astfel de condițiuni, s'au făcut vinovate de acte ilicite pasibile de pedeapsă penală.

Orhestrele, respectiv muzicanții isolați fiind legați de patronul localului unde operele au fost executate printr'un contract de muncă, patronul este răspunzător de daunele produse autorilor potrivit dispozițiunilor art. 1384, c. c.

Mai mult responsabilitatea patronului localului decurge și din împrejurarea că permițând să se execute în localul său operele protejate fără autorizațiune, pe urma cărora a cules beneficii, a dat dovadă de o neglijență care a cauzat prejudicii autorilor.

Orchestrele nu pot fi singure făcute răspunzătoare de daune față de împrejurarea că patronul e cel ce a tras beneficiile în urma concertului dat, prin aceia că cu toate că intrarea clienților în local a fost gratuită, totuși el a putut grație muzicii să ridice prețul consumației și să mărească numărul clienților săi. (Trib. Varșovia, 17/18 Mart. 1932, Dr. d'aut. 1932, p. 70).

84. Potrivit art. 12 din Convențiunea dela Berna, sunt interzise ca fiind cuprinse printre reproducerile nepermise aproprierile indirecte, neautorizate, ale unei opere literare constând în reproducerea acelei opere în aceiași formă sau chiar sub o altă formă cu schimbări, adăogiri sau scurtări neesențiale și fără a prezenta caracterul unei opere originale noui. In aceste cazuri nu importă limba în care se face reproducerea operii unui autor, de oarece nici transpunerea unei lucrări originale într'o altă limbă nu este îngăduită fără autorizarea autorului.

De aceia faptul societății apelante — în speță societatea anonimă „Adevărul" — de a fi editat lucrarea „Tragedia dela Polul Nord" în subtitlul: „Destăinuiri senzaționale asupra expediției Nobile", fără nume de autor, constitue nu o compilațiune, ci o reproducere fără autorizare în limba română, deci o apropiere indirectă și nepermisă, prohibită de art. 12 al Convențiunii dela Berna, când se constată în fapt, din raportul de expertiză făcut în cauză, că peste 3/8 din textul cărții editată de Soc. „Adevărul" este reproducerea ilicită a cărții reclamantului „Sieben Wochen auf der Eisscholle" („Șapte săptămâni pe gheață") și că deci textul editat nu ar putea exista fără reproducerea cărții reclamantului în forma ei originală. (C. București, 6 Apr. 1932, Jur. gen. 1932, No. 813).

85. Drepturile de proprietate literară și artistică ale străinilor în țara noastră sunt urmărite pe baza convențiunilor încheiate de Societatea Compozitorilor Români cu societățile similare din străinătate, inclusiv și cu cea din Franța.

Potrivit art. 22 al. I al legii proprietății litarare din 1923, executarea în public a unei opere muzicale, fără autorizarea autorului constitue o atingere a dreptului de proprietate a operii executate în asemenea condițiuni.

In protecțiunea acestei legi trebue să intre neapărat și autorul unei opere muzicale, care constitue sonoritatea unui film cinematografic.

Singura chestiune ce se poate pune, este aceia de a se ști dacă societatea „S" prin reprezentanții săi legali a cunoscut caracterul ilicit al faptelor sale, la care fără îndoială trebuie să se răspundă în mod categoric afirmativ, din moment ce se stabilește din instrucțiunea urmată în cauză, ca societatea reclamantă a prevenit pe cea dintâi că prin atitudinea ei a călcat dispozițiunile art. 22 al I și 48 din legea proprietății literare.

Că faptele așa cum au fost expuse se stabilesc în sarcina inculpaților, cu recunoașterea lor, coroborată cu declarațiunile informatorilor audiați, actul de expertiză

www.dacoromanica.ro

muzicală, încheiat de expert, cum și cu celelate acte și lucrări din prezentul dosar;

Că faptele sunt astfel stabilite și intră în prevederile art. 22 al I și 48 din legea proprietății literare și artistice și deci este cazul de urmărire (Ord. cab. 5 instr. Trib. Ilfov No. 43, 27 Apr. 1932).

86. Art. 47 lit. e din legea federală din 7 Decembrie 1922 prevede că violarea dreptului de autor poate să dea loc atât la o urmărire penală, cât și la una civilă.

Principiul în acestă materie e că legea acordă beneficiarului o acțiune civilă contra aceluia care aduce o atingere dreptului de autor sau contra acelora cari aduc o asemenea atingere, dacă ei sunt mai mulți.

Pe de altă parte, este știut că o urmărire penală nu se poate îndrepta decât împotriva unei persoane fizice.

Din combinațiunea acestor principii rezultă că infracțiunea la dreptul de autor, comisă într'un stabiliment de cinematograf, exploatat de o societate anonimă, angajează răspunderea civilă a societății, dar și pe aceia a administratorului, când acesta a comis personal infracțiunea prin aceia că convențiunea între societatea de antrepriză de cinematograf și autorul a cărui compoziție muzicală s'a executat cu ocazia reprezentării unui film sonor a fost semnată de acest administrator, care de altfel în toate raporturile cu terții se comporta ca adevărat proprietar al întreprinderii. (Trib. federal elvețian, 27 Sept. 1932, Dr. d'aut. 1933, p. 106).

87. Potrivit art. 22 din legea asupra proprietății literare și artistice executarea unei compoziții muzicale în public nu poate avea loc fără autorizarea autorului, iar cei ce contravin acestei dispoziții comit o atingere a dreptului de proprietate, făcându-se pasibili de delictul de contrafacere prevăzut de art. 48 din lege.

După art. 11 dreptul de executare sau reprezentare al unei compoziții muzicale este distinct de dreptul de publicare, editare, multiplicare, fiecare din aceste două drepturi putând forma obiectul unui contract de cesiune separat.

De asemeni după art. 1 și 2 din lege, dreptul de proprietate litarară și artistică este garantat în România în mod egal atât Românilor cât și străinilor, iar autorii se bucură în mod exclusiv ca de o proprietate a lor de dreptul de a publica, reprezenta sau executa în public și de a exploata sau vinde operele lor.

Față de aceste texte, faptul inculpatului de a fi folosit în localul său de restaurant un aparat de radio, cu care a făcut să se execute diferite compoziții muzicale emise dela diverse posturi de radio difuziune, spre a delecta publicul consumator, constitue delictul de contrafacere.

In adevăr un aparat de radio este un aparat mecanic cu care se prind undele sonore emise de diferite posturi de radio difuziune, alegerea posturilor și a programului fiind la libera voință a inculpatului; fără acest aparat de radio undele sonore emise de posturile de radio difuziune s'ar pierde în neant și nici o audițiune muzicală de radio n'ar putea avea loc.

Legea proprietății literare și artistice nefăcând nici o distincțiune în ceiace privește executarea în public a compozițiunilor muzicale, fie că s'ar face prin ajutorul unei orhestre, fie că s'ar face prin aparate de muzică mecanică, urmează că ori de câte ori are loc o executare în public a unei compoziții muzicale, făcută fără autorizarea autorului se comite o executare ilicită, iar organizatorul acestei audițiuni muzicale se face pasibil de delictul de contrafacere.

Faptul că inculpatul ar plăti unele taxe postului de radio difuziune București — deși inculpatul are posibilitatea de a folosi orice alt post de emisiune la alegerea sa — n'are nici o importanță, aceste taxe plătindu-se pentru autorizarea ce i se dă de Societatea de radio-difuziune de a putea să-și instaleze un post de recepție de radio cum și pentru posibilitatea materială ce i se dă de postul de emisiune să organizeze audițiuni muzicale în public, emisiunile posturilor de radio difuziune nefiind decât o reproducere a operilor autorilor, o multiplicare pe cale eterică, cel mai puternic mijloc de publicare al operii.

www.dacoromanica.ro

Chiar în situațiunea că s'ar fi obținut de către posturile de radio difuziune autorizarea de emisiune a operilor, din partea autorilor, această autorizare e mărginită numai la emisiunea operelor (publicarea, multiplicarea lor), rămânând autorului rezervat celălalt drept, de a autoriza executările în public celor ce posedă aparate de recepția undelor și care ar voi să le utilizeze la rândul lor pentru organizări de audițiuni muzicale în public.

In acestă privință nu este nici o deosibire între folosirea în public a unui fonograf care redă compozițiile muzicale imprimate sonor pe un disc și între un aparat de radio ce prinde și difuzează undele emise de un post de radio-difuziune, în primul caz organizatorul fiind obligat să cumpere discul, iar în cel din urmă plătind un abonament postului de emisiune pentru emiterea undelor sonore, în ambele cazuri însă, pentru executarea compozițiilor muzicale în public trebuind să se obțină autorizarea autorilor.

Deși Societatea Compozitorilor Români a interzis inculpatului prin notificare de a se mai folosi de repertoriul muzical ce-l reprezintă, totuși numitul a continuat să organizeze audițiuni muzicale în localul său de restaurant în scopul de a distra publicul, cum și de a atrage o clientelă și mai numeroasă.

Lucrând în acest fel, inculpatul a adus o atingere a drepturilor de proprietate intelectuală făcându-se culpabil de infracțiunile prevăzute și pedepsite de art. 48 din legea proprietății literare și artistice. (Trib. Brăila, 31 Oct. 1932, Jur. Gen. 1932. No. 304, cu nota Dl. av. Devesel).

88. In materie de delict se cere totdeauna ca element component și intențiunea delictuoasă pentru a fi un fapt socotit penal și cum din însăși economia legii proprietății literare și artistice rezultă că se urmărește reprimarea celor ce, cu intenție, încalcă proprietatea literară și artistică a altora, urmează a se cerceta dacă în speță la baza faptului reclamat a existat intențiunea delictuaosă.

Ori, de nicăeri nu rezultă că inculpații ar fi încălcat cu intenție proprietatea literară și artistică a altora și nici nu se poate prezuma că, față de cultura lor, inculpații, ce nu erau decât simpli exploatatori ai unei întreprinderi de cinematograf, ar fi putut cunoaște autorii muzicali din străinătate, cari nu erau dintre cei mai vestiți.

Așa fiind, în lipsă de intențiunea delictuoasă, ei urmează a fi achitați.

Chiar dacă s'ar susține că sunt culpabili de penalitatea prevăzută de art. 48 din această lege, socotindu-se acest delict printre acelea cărora legea nu le cere elementul intențional la bază, încă urmează a examina în conformitate cu art. 22 din aceiași lege cine sunt culpabili, proprietarii exploatatori sau reprezentanții cassei de filme în țară.

Singurii în măsură a avea posibilitatea ca specialiști de a controla dacă proprietatea literară și artistică a altora n'a fost încălcată prin cele cuprinse într'un film, sunt numai aceia ce au reprezentanță în țară și deci nu se poate da o altă interpretare cuvintelor de reprezentare sau executare în public, prevăzute de lege, decât în sensul că sunt în raport cu persoanele ce au reprezentanța caselor de filme din țară.

Așa fiind, și din acest punct de vedere inculpații nu pot fi încadrați în textele art. 22 al. I și 48 din legea asupra proprietății literare și artistice. (Trib. Iași s. I, sent. pen. 2995, 12 Nov. 1932, Jur. Gen. 1933, No. 164).

89. Autorul unei opere muzicale are dreptul exclusiv de a autoriza executarea operei sale în public și acest drept se întinde și la executarea prin mijlocul instrumentelor mecanice.

Autorizarea dată pentru întrebuințarea operei muzicale într'un film sonor nu atrage „de plano" și dreptul de a o executa în public. Acest drept trebue să facă obiectul unei autorizațiuni speciale.

Prin urmare, patronul unui cinematograf care a reprezentat un film sonor fără să ceară autorului autorizarea necesară pentru executarea operelor muzicale cuprinse în film, aducând o atingere drepturilor autorilor, este răspunzător de daune, care au a fi fixate după numărul de reprezentații

www.dacoromanica.ro

ce au avut loc. (C. Reg. Budapesta, 23 Dec. 1932, Inter-aut. 1933, p. 498).

90. In virtutea principiului libertății convențiunilor, pe care art. 12 din noua lege elvețiană îl pune în materie de opere literare și artistice, autorul e în drept să pretindă să i se plătească o redevență pentru executarea operelor sale. Când însă propunerea autorului n'a fost acceptată de cel care execută opera, autorul n'ar putea să pretindă o asemenea redevență, ci în lipsă de contract — dispozițiunile generale din codul obligațiilor fiind aplicabile și în această materie — va putea pretinde daune interese pentru repararea prejudiciului cauzat de executarea ilicită a operii sale. (Trib. federal elvețian, 22 Fev. 1933, Dr. d'aut. 1933, p. 107).

91. După articolul 21 din legea proprietății literare și artistice, dreptul de proprietate asupra unei opere muzicale cuprinde ca element patrimonial, atât dreptul de reprezentare sau executare în public cât și pe acela de a imprima opera, iar după articolul 22 din aceiaș lege constitue o atingere a dreptului de proprietate, faptul cuiva de a se folosi de o operă fie prin reprezentare, fie prin executarea sau imprimare, fără încuviințarea autorului.

Articolul 48 din legea de mai sus consideră atingerile aduse dreptului de autor, delicte de contrafacere prevăzute și pedepsite de articolul 339 și următorii din codul penal.

Pentru existența delictului de contrafacere e necesar însă să se constate, că cel ce a folosit o operă a avut intenția delictuoasă.

Fără existența acestui element, delictul nu poate exista, — autorul prejudiciat fiind însă în drept să obțină daune, pe baza responsabilității din materia civilă.

Din cele expuse rezultă că reprezentantul unei casse de imprimat plăci de gramofon care a imprimat un vals al unui autor la cererea unui cunoscut violonist, nu poate fi condamnat ca contrafăcător dacă se stabilește că el a avut convingerea că violonistul a fost autorizat de autor să ceară imprimarea, deoarece îi lipsește intențiunea de a comite delictul.

Totuși el este răspunzător de daune față de autor când se constată că a tras beneficii pe urma imprimării ilicite. (Trib. Ilfov s. I, sent. 1071, 1 Mart. 1933; C. București, dec. pen. 846, I Nov. 1933).

92. Pentru a exista însă delictul de contrafacere, se cere ca cel care s'a folosit de operă fără autorizarea autorului să aibă o intențiune delictuoasă. Dacă nu există această intenție, delictul nu există, iar dacă autorul este prejudiciat de cel care a folosit opera sa, el poate să ceară daune bazându-se pe responsabilitatea din materia civilă. (Trib. Ilfov, 7 Mart. 1933, Jur. Gen. No. 12/933).

93. Prin art. 2 din legea proprietății literare și artistice se prevede că autorii de opere literare și artistice au dreptul exclusiv de a executa, exploata și a vinde operile lor. Din termenii intrebuințați de legiuitor rezultă că nici o altă persoană, afară de autor, nu poate reprezenta, executa și exploata aceste opere, sub sancțiunea art. 48 din lege pentru cei ce vor aduce vreo atingere acestui drept. Art. 22 din lege arată că atingerea dreptului de proprietate literară și artistică constă în reprezentarea sau executarea în public a unei opere dramatice, muzicale sau coregrafice, fără autorizarea autorului, fără să se mai întrebuințeze în acest text cuvântul de „exploatare" care este dela sine înțeles, dacă examinăm textul la lumina principiului pus de art. 2 din lege, exploatarea nefiind posibilă decât prin reprezentarea sau executarea publică a operei.

Organizarea de executări în public a unei opere artistice constituind o atingere a dreptului de proprietate urmează să se examineze cine poate fi responsabil față de autor, atunci când executarea s'a făcut pentru a aduce beneficii altei persoane de cât executantului.

Punând principiul dreptului pentru autor de a beneficia singur de fructul operelor sale, legiuitorul a înțeles să protejeze acest drept dând autorului lezat posibilitatea să se adreseze pentru despăgubiri nu la artistul care execută și care, în cele mai multe cazuri, nu este decât un meseriaș care își închiriază munca, fiindu-i indiferent ce operă execută — ci la cel care trage beneficiile

www.dacoromanica.ro

din această executare, adică la organizatorul reprezentării sau executării.

Inculpatul a angajat orhestra în scopul de a organiza serata dansantă, trăgând astfel el personal beneficiile de pe urma executării bucăților muzicale.

Prin această răspundere nu se derogă dela principiul personalității pedepselor; în speță ne găsim in fața unui delict de omisiune, deoarece patronul lăsând să se execute în localul său bucăți muzicale protejate de lege și neîngrijindu-se de respectarea legii, a dat dovadă de o omisiune culpabilă, prin acea că a omis să achite taxele pentru drepturile de compozitori.

Obiecțiunea că nu există intenție întrucât inculpatul n'a fost de față când orhestra a executat bucățile muzicale este contrazisă prin constatarea procesului verbal, care arată că inculpatul era prezent la casa de bilete, percepând taxele de intrare. Elementul intențional mai rezultă și din faptul că inculpatul a mai fost trimis în judecată și condamnat definitiv pentru asemenea fapte, așa cum se constată din copiile legalizate depuse în dosar.

Astfel fiind vinovat și răspunzător de executarea în public a unor bucăți muzicale pentru care nu s'a obținut autorizarea compozitorilor, cată să fie privit patronul sau organizatorul acestei executări, acel care trage beneficii de pe urma ei, iar nu executanții orhestranți și deci patronul urmează să fie obligat la despăgubiri civile. (C. Galați, 2 Mai 1933, Jur. Gen. 1933, No. 998).

94. Potrivit art. 2, 11 și 22 din legea asupra proprietății literare și artistice, organizatorii de spectacole cari nu pun restricțiuni orhestrelor asupra programului muzical ce urmează să execute, sunt deopotrivă și în principal vinovați de furt de proprietate artistică, întrucât fără contribuția lor la fapt, infracțiunea n'ar fi posibilă; ei sunt principali beneficiari ai faptului ilicit prin taxele de spectacol ce încasează sau prin celelalte foloase ce pot trage din audițiunile muzicale executate de cei angajați.

Articolul 2 din menționata lege prevede în mod expres că compozitorii de muzică se vor bucura în tot timpul vieței ca de o proprietate a lor, de dreptul exclusiv de a publica, a reprezenta sau executa, a autoriza reproducerile în orice mod, a exploata singuri operele lor, etc., iar potrivit art. 21, dreptul de proprietate asupra unei opere muzicale cuprinde și pe acela de reprezentare în public.

Reprezentarea în public a unei opere muzicale fără autorizarea autorului, făcută chiar în mod parțial, constitue o atingere adusă dreptului de proprietate artistică conform art. 22.

Prin urmare restauratorul, cârciumarul sau patronul unei săli de dans, care primește chiar întâmplător în localul său lăutari cari execută în public, fără autorizarea autorilor, bucăți muzicale este vinovat de delictul de contrafacere (C. Galați s. II, dec. pen. 2104, 24 Mai 1933; dec. pen. 2062, 22 Mai 1933; dec. pen. 2678, 3 Jul. 1933; C. Galați s. I, dec. pen. 417, 4 Jul. 1933; dec. pen. 333 și 338, 30 Mai 1933).

95. Un autor dramatic nu poate reclama că opera lui a fost modificată sau deformată decât în cazul când aceasta s'a făcut cu rea credință și pentru a se aduce o atingere reputațiunii și onoarei sale.

Când un autor dramatic a cedat unei întreprinderi cinematografice dreptul de a face niște filme sonore și vorbitoare după piesele sale cu clauza că întreprinderea are dreptul să aducă operii originale orice modificări ce va găsi necesare, el nu se poate opune la reprezenetarea filmului sub motivul că modificările aduse piesii sale sunt inacceptabile.

Principiul că autorul are dreptul să vegheze la integralitatea operii sale și s'o apere de orice atingeri ce i s'ar aduce, se aplică când e vorba de cesiune făcută în vederea publicării sau reproducerii unei opere, dar nu și atunci când e vorba de o transpunere în cinematograf a unei opere dramatice și când, ca în speță, autorul a cedat dreptul de a se aduce operii sale modificările necesitate de technica specială a cinematografului. (Trib. civ. Seine, 26 Iul. 1933, D. H. 1933, p. 533).

96. Cântecele populare aranjate pentru diferite instrumente trebuesc considerate ca opere artistice în sensul legii și executarea lor în public nu poate avea loc fără autorizarea autorului.

www.dacoromanica.ro

Imprejurarea că aceste cântece au fost executate din memorie nu poate să ridice executării caracterul ilicit, deoarece pe deoparte cântând ţigăneşte, excutanţii aduc numai mici variaţiuni operei, melodia rămânând aceeaşi, iar pe de alta executarea din memorie nu prezintă nici o importanţă pentru soluţionarea chestiunei, acest fel de interpretare depinzând numai de îndemânarea mai mare sau mai mică a muzicantului.

Prin urmare, muzicanţii executând în public asemenea opere muzicale fără autorizarea autorului s'au făcut pasibili de delictul prevăzut de paragraful 49 al legii din 29 Dec. 1929, iar proprietarul localului, care a permis cu bună ştiinţă o asemenea executare, de cel prevăzut de paragraful 52 al aceleaşi legi. (Cas. jugoslavă Novisad, 20 Sept. 1933, Inter-aut. 1933, p. 590).

97. Potrivit art. 22 din legea asupra proprietăţii literare şi artistice reprezentarea sau executarea unei opere dramatice sau compoziţiuni muzicale este interzisă fără autorizarea autorului.

Filmarea unui film sonor prin care se redă o acţiune dramatică în toată complexitatea ei şi care nu se deosebeşte întru nimic de o reprezentare teatrală, constitue o reprezentare în înţelesul legii.

Că odată cu filmarea se reproduce mecanic şi concomitent şi compoziţiunile muzicale impregnate pe marginea peliculei filmului sonor n'are nici o importanţă, fiindcă legea nu face nici o distincţiune între executările în public efectuate de orhestre fizice şi cele făcute cu ajutorul aparatelor mecanice ca gramofonul, radio, cinematograful, etc.

Imprimarea compoziţiunilor muzicale pe pelicula filmului sonor constituind o editare, drepturile editorului se mărginesc numai la realizarea filmului sonor; pentru reprezentarea însă a filmului trebue obţinută o nouă autorizare din partea autorului, dreptul de reprezentare potrivit art. 11 din lege fiind distinct de dreptul de editare.

Executarea în public a compoziţiunilor muzicale arătate în procesul verbal dresat în cauză şi imprimate pe pelicula filmului sonor „Grand Hotel" făcându-se fără autorizarea autorilor, patronii cinematografului se fac vinovaţi de delictul de contrafacere. (Trib. Ilfov. s. IV, sent. pen. 142, 12 Ian. 1934).

Art. 49. — **In afară de delictele de contrafacere, orice călcare a dispoziţiunilor edictate prin prezenta lege constitue o contravenţiune şi se pedepseşte cu o amendă de 100 lei până la 2.000 lei.**

Amenzile în caz de insolvabilitate a condamnatului se transformă în închisoare.

Durata închisorii se va determina de justiţie socotindu-se drept 50 lei amendă o zi de închisoare; durata închisorii nu va putea fi în asemenea cazuri mai mare de şase luni.

OBSERVAŢIUNI. — In dorinţa de a proteja cât mai mult dreptul de autor, legea prevede în art. 49 că, în afară de delictele de contrafacere pedepsite de articolul precedent, constitue o contravenţiune orice călcare a dispoziţiunilor edictate prin prezenta lege.

Am văzut, cu ocazia examinării art. 48, că legea prevede în mod limitativ, în art. 19, 22 şi 26, care sunt atingerile aduse dreptului de proprietate, care constituesc delictul de contrafacere.

In afară de acestea însă, legea impune uneori atât autorului cât şi terţilor anumite obligaţiuni a căror călcare, chiar cu intenţiune, nu poate fi o contrafacere, ci o simplă contravenţiune.

Exemple de asemenea obligaţiuni putem cita pe cele prevăzute de art. 20 al. 4, art. 23 al. 1, art. 27 al. 2 şi 3, art. 28, art. 46 al. ult. şi art. 47 al. ult. Dintre acestea

www.dacoromanica.ro

primele trei articole privesc pe autori, iar celelalte privesc obligaţiuni impuse terţilor în legătură cu reproducerea operelor altora.

Astfel, pentru a lua numai unul din aceste exemple, art. 27 al. 3 prevede că reproducerea prin ziare, reviste, anuare, almanahuri sau calendare a operilor artistice expuse în public, în dările de seamă sau criticile de artă ce se fac în aceste publicaţii periodice este îngăduită şi nu constitue o atingere a dreptului de autor, cu obligaţia pentru reproducător de a indica numele autorului artist. Nerespectarea acestei obligaţiuni constitue, după art. 49, o contravenţiune.

Este de remarcat însă, că denumirea de contravenţiuni pe care art. 49 o dă faptelor de nerespectare a dispoziţiunilor legii nu este exactă ca terminologie, dacă se are în vedere că textul pedepseşte aceste fapte cu o amendă dela 100 până la 2000 lei.

Principiul pus de codul penal în art. 1 este că un fapt se califică delict sau contravenţiune după pedeapsa pe care o prevede legea (*distinctio delictorum ex poena*). După acest criteriu, orice fapt pedepsit cu amendă dela 26 lei în sus fiind delict, înseamnă că şi faptele pedepsite de art. 49 din legea proprietăţii literare şi artistice sunt delicte în raport cu pedeapsa pe care textul o prevede pentru ele. Din acest punct de vedere denumirea de contravenţiuni pe care legea le-o atribue ni se pare improprie.

Credem că legiuitorul nostru n'a fost nici un moment preocupat de ideia unei caracterizări juridice exacte a acestor infracţiuni şi că mai de grabă a voit să spună, când le-a denumit contravenţiuni, că pentru aceste fapte de călcarea dispoziţiunilor legii nu se cere intenţiune. Aceasta nu înseamnă însă că ele nu sunt delicte, fiindcă se ştie că sunt şi delicte la care legea nu cere intenţiune (ex.: rănirea şi omorul prin imprudenţă).

Un argument în plus că aceste infracţiuni sunt delicte reese de altfel şi din dispoziţiunea art. 58 din lege, prin care se prevede că pedeapsa pentru delictul de contrafacere şi pentru ceiace legea numeşte contravenţiuni se prescrie prin trecere de 5 ani dela pronunţarea ei în mod definitiv. Este evident că legea a privit infracţiunile din art. 49 ca delicte, din moment ce le-a supus aceleiaşi prescripţii pe care o prevede pentru delictele de contrafacere pedepsite de art. 48. Pe de altă parte, legea proprietăţii literare şi artistice a voit să pună în concordanţă dispoziţiunile penale pe care le cuprinde referitor la prescrierea pedepsii cu dispoziţiunile art. 597 pr. pen., prevăzându-se un termen unic de prescripţie, ca pentru orice delict.

Fiind vorba de aceiaşi prescripţie ca şi în dreptul comun, înseamnă că regulele din procedura penală privitoare la întreruperea prescripţiunii şi la efectele ei se aplică şi în materia delictelor şi contravenţiunilor prevăzute de această lege.

Conchidem deci că art. 49 prevede adevărate cazuri de delicte neintenţionate.

Denumirea de contravenţiuni a unora din încălcările normelor de protejarea dreptului de autor o găsim şi în legea cehoslovacă asupra dreptului de autor din 24 Noemvrie 1926.

Potrivit articolului 47 din menţionata lége sunt considerate contravenţiuni omiterea indicării numelui autorului şi al operii în cazul unei citări, reproducerea unei opere de artă decorativă cu indicarea numelui sau cu adăogirea unei indicaţiuni de natură a face să se creadă că e vorba de opera originală, dispunerea de un portret contra opunerii persoanelor în drept, folosirea de un titlu sau oricare denumire sau angajament cu toată interzicerea tribunalului, precum şi publicarea fără autorizare a informaţiunilor culese şi destinate unor publicaţiuni.

www.dacoromanica.ro

JURISPRUDENȚA.

1. Dacă este adevărat că în principiu culpa penală este personală, adică ea nu poate fi imputată decât autorului direct al faptului (acel care comite faptul cu știință și voință, având cunoștință de consecințele faptului), aceasta nu înseamnă că executarea într'un local public și fără autorizare a unor bucăți muzicale atrage răspunderea penală numai a dirijorului orhestrei și că patronul localului, unde s'au executat acele bucăți, ar trebui absolvit de orice culpă, când se constată în fapt că patronul a fost încunoștiințat prin notificare că nu are voe să execute în localul său compoziții muzicale din repertoriul Societății Compozitorilor Români, fără prealabila autorizare fie a autorilor, fie a societății, și că, după această notificare, patronul nu a plătit drepturile de autor societății reclamante și nici nu a luat măsuri să se impiedice executarea în localul său a bucăților interzise.

In această situațiune, șeful de orhestră fiind un simplu executant al dispozițiunilor patronului, pentru care primea o remunerație fixă în fiecare seară sau pe tot timpul angajamentului făcut, înseamnă că patronul care a organizat audițiunea muzicală beneficiază de pe urma faptului imputat, atragând în restaurantul său un public numeros și justificând prin aceasta chiar o majorare a prețurilor de consumație așa că el s'a făcut culpabil, prin atingerea adusă drepturilor de autori, de contravenţiunea prevăzută și pedepsită de art. 49 al. 1 din legea proprietății literare și artistice. (Trib. Lăpușna s. II, sent. pen. 2603, 28 Oct. 1929).

2. Pentru a face răspunzător de delictul de contrafacere pe patronul unui restaurant fiindcă a organizat audiții muzicale în localul său fără autorizarea Soc. Compozitorilor Români, nu-i necesar ca orhestra angajată să fie permanentă. Restauratorul este răspunzător potrivit art. 49 din legea proprietății literare și artistice, dacă îngădue audițiuni muzicale, chiar numai ocazionale prin mijlocirea orhestrelor ambulante fără autorizarea autorilor bucăților muzicale, ce s'au executat în localul său. (Trib. Cernăuți s. I, sent. pen. 440, 4. Oct. 1930; C. Chișinău, dec. pen. 28, 20 Fev. 1931).

3. Când se constată că orchestra angajată într'un local de restaurant a executat în public bucăți muzicale fără autorizarea autorilor cu toată opunerea Soc. Compozitorilor Români, reprezentanta acestora, patronul localului, care a tras beneficii din organizarea audițiunii și exploatarea ilicită a operilor prin faptul că, mărind agrementul consumatorilor i-a atras în număr mai mare în localul său, este răspunzător potrivit art. 49 din legea proprietății literare și artistice. (Trib. Bihor s. 4, sent. pen. 791, 9 Dec. 1932).

Art. 50. — **In caz de recidivă, tribunalul are dreptul de a dubla amenzile atât când e vorba de delictele de contrafacere cât și atunci când e vorba de contravenţiuni.**

OBSERVAȚIUNI. — Art. 50 din lege pedepsește recidiva la toate infracțiunile prevăzute în art. 48 și 49.

In ceiace privește condițiunile recidivei în raport cu dispozițiunile codului penal, trebue să menționăm că art. 43 c. p., care tratează despre recidiva la delicte, se aplică pentru toate infracțiunile prevăzute de art. 48 și 49 din lege, întrucât am arătat cu ocazia comentării art. 49 că și faptele pe care acest articol le prevede sunt în realitate tot delicte lipsite însă de elementul intenţiunii, care caracterizează delictele din art. 48.

Art. 51. — **Sunt deasemenea culpabili pentru delictul de contrafacere și pedepsiți conform art. 341 și 342 din codul penal:**

www.dacoromanica.ro

1. Acei cari, în scop de a induce în eroare şi a înşela pe cumpărători, publică o lucrare a unui autor reputat, pe propriul său nume, ori pe un nume împrumutat, sau publică o lucrare a sa personală pe numele unui autor reputat, precum şi acei cari cu bună ştiinţă o pun în vânzare, o reproduc sau o reprezintă ; tot astfel şi acei cari comit faptele prevăzute în art. 26, alin. II din prezenta lege.

In cazul când opera este căzută în domeniul public, reprezentanţii autorului sau Academia Română, conform art. 6, alin. II, au dreptul de a intenta acţiune în daune interese, conform art. 998 din codul civil, în contra autorului acestor contrafaceri ;

2. Introducătorii în ţară a oricărei lucrări contrafăcute în străinătate, precum şi punerea ei în vânzare, cu bună ştiinţă asupra provenienţei delictoase a acestei lucrări.

OBSERVAŢIUNI. — Art. 51 în primul aliniat consideră contrafacere faptul aceluia care, pentru a înşela pe cumpărător publică o lucrare a unui autor reputat pe propriul său nume, ori pe un nume împrumutat sau publică o lucrare a sa personală pe numele unui autor reputat, precum şi cei cari cu bună ştiinţă o pun în vânzare, o reproduc sau o reprezintă.

Acest aliniat pedepseşte cu alte cuvinte *uzurparea de nume*, legiuitorul nostru inspirându-se în privinţa lui din legea franceză asupra fraudelor artistice din 9 Fevruarie 1895, cu deosebirea că principiile acestei legi au fost extinse de legiuitorul nostru şi în materie literară şi muzicală, întrucât textul vorbeşte în general de „lucrare".

Este de remarcat însă că prin această dispoziţiune legea vrea să protejeze tot pe autor, deşi spune : „acei cari în scop de a induce în eroare şi a înşela pe cumpărători..." Atingerea dreptului de proprietate literară şi artistică privind pe autor, acesta este singurul în drept să urmărească pe contrafăcător pentru uzurpare de nume. Cumpărătorul înşelat prin asemenea manopere nu poate reclama în instanţa penală pentru contrafacere, conform legii proprietăţii literare şi artistice, ci numai după dreptul comun pentru excrocherie.

In partea II a acestui aliniat se prevede că se consideră de asemeni contrafacere faptele prevăzute de art. 26 al. II (de care am vorbit la art. 48).

In fine, ultima parte a acestui aliniat se ocupă de operile căzute în domeniul public, în privinţa cărora arată că nu există împotriva autorului contrafacerii decât o acţiune în daune care se va exercita de reprezentanţii autorului sau Academia Română.

In *aliniatul II al art. 51* se prevăd încă două fapte, care sunt asimilate cu contrafacerea.

Primul fapt e : *introducerea în ţară de lucrări contrafăcute în străinătate.* Provenienţa în lege a acestui fapt ca delict se explică prin aceia că, legea neputând să pedepsească o contrafacere comisă în străinătate, a înţeles să reprime cel puţin introducerea în ţară de lucrări contrafăcute.

Este evident că termenul „introducerea în ţară" nu trebue interpretat prea restrictiv, doctrina fiind de acord că există delict de introducere ilicită, chiar atunci când scrierile contrafăcute sunt în trecere prin ţara noastră, având destinaţia pentru altă ţară, fiindcă şi în acest caz lucrările contrafăcute se introduc în ţară [1]).

Al doilea fapt e : *vânzarea acestor lucrări contrafăcute în străinătate* cu bună ştiinţă asupra provenienţii delictuoase a lucrării.

1) G. Bry, *op. cit.*, No. 888.

www.dacoromanica.ro

Este de observat că textul pedepseşte pe cei cari vând în ţară lucrări contrafăcute în străinătate, căci, pentru cei cari vând lucrări contrafăcute în ţară, există deja text în codul penal art. 340, care asimilează acest fapt cu contrafacerea.

Este necontestat însă că reprimând aceste vânzări, legea a voit să împiedice scopul urmărit prin contrafacerea lucrării şi anume vânzarea ei.

Doctrina arată, privitor la interpretarea acestor texte, că nu e nevoe pentru constituirea delictului ca vânzarea să fi avut loc în realitate, ci este suficientă expunerea sau punerea în vânzare a obiectelor contrafăcute, precum şi simpla expediere a lor, chiar dacă n'au ajuns la destinaţie, în locul pentru care au fost comandate.

Cu toate acestea nu trebue să se meargă prea departe în interpretarea acestor texte şi să se creadă că şi simplul anunţ al unei opere contrafăcute ar constitui delictul, căci dacă expunerea unui obiect contrafăcut poate fi asimilată cu vânzarea lui, simplul anunţ, nu poate face să se creadă că obiectul contrafăcut există în posesiunea aceluia care îl anunţă [1]).

Acelaş lucru trebue decis şi când e vorba de închirierea pentru lectură a unei lucrări contrafăcute. Cel care a închiriat o asemenea lucrare nu poate fi pedepsit conform art. 341 c. p. [2]).

Este însă necontestat că pentru ca aceste vânzări să fie delicte se cere din partea agentului intenţiunea delictoasă. Vânzarea trebue făcută cu rea credinţă, ştiind că opera e contrafăcută în străinătate, pentru cazul prevăzut de art. 51 al 2, sau în ţară, când e vorba de art. 340 c. p.

Trebue să menţionăm în fine că art. 51 al. 2 se aplică în general pentru orce vânzare de opere : literare, muzicale şi artistice, fiindcă textul vorbeşte de „orice lucrări contrafăcute".

Acelaş lucru trebue decis şi în situaţiunea vizată de art. 340 c. p. când e vorba de lucrări contrafăcute şi vândute în ţară, deşi textul vorbeşte de „scrieri contrafăcute". Acest termen nu trebue interpretat în mod restrictiv, fiindcă nu există nici un motiv să se distingă în aplicarea textului între operele literare şi cele artistice contrafăcute. Legiuitorul s'a ocupat în art. 340 de operele literare numai cu titlu de exemplu, gândindu-se că în mod obişnuit delictul se comite cu scrieri contrafăcute, dar de aci nu trebue dedus că vânzarea unei lucrări de pictură sau sculptură nu ar intra în acest text. Operele artistice se bucură de aceiaşi protecţiune în faţa legii ca şi operele literare şi vânzarea lor, când sunt contrafăcute, trebue supusă aceluiaş regim de represiune.

O dispoziţiune comună tuturor infracţiunilor prevăzute de art. 51, este aceia privitoare la pedeapsă, înscrisă la începutul articolului. Textul spune că cei vinovaţi pentru aceste delicte de contrafacere sunt pedepsiţi conform art. 341 şi 342 c. p.

Această dispoziţiune este o pură inadvertenţă. Mai întâi, art. 341 şi 342 c. p. prevăd pedepse diferite şi în art. 51 nu se spune care fapte se pedepsesc după art. 341 c. p. şi care după art. 342 c. p. Apoi, pedepsele prevăzute de art. 341 şi 342 c. p. sunt modificate, nu mai există. Art. 48, care pedepseşte contrafacerea în general, este categoric în acest sens. Mai mult decât atât, art. 48 modifică aceste pedepse nu numai în ce priveşte pe contrafăcător, ci chiar când e vorba de vânzătorul şi introducătorul de scrieri contrafăcute — cazuri vizate de art. 51 —, întrucât spune că „pedeapsa contrafăcătorului sau a introducătorului va fi amenda de la 2000 — 10.000 lei, iar pentru vânzător amenda dela 1000—5000 lei". Dacă ar fi să aplicăm art. 51, în ce priveşte pedeapsa, aşa cum e redactat, ar trebui să spunem că, cel puţin pentru cazul

1) G. Bry, *op. cit.*, No. 887; *contra*: Chaveau et Hélie, t. VI, No. 2501.
2) G. Bry *supra*; *contra*: Renouard, *op. cit.*, t. II, p. 56.

www.dacoromanica.ro

introducătorului și vânzătorului, el contrazice dispoziţiunea din art. 48, ceiace nu e de admis, fiind vorba de texte atât de apropiate.

Aceste consideraţiuni ne duc la concluzia că, pedepsele din art. 341 și 342 c. p. fiind modificate, faptele prevăzute de art. 51 din lege se pedepsesc conform art. 48.

JURISPRUDENŢA.

1. Uzurparea numelui unui sculptor făcută de un fabricant de bronzuri și punerea în vânzare a obiectelor de artă cu semnătura acestuia din urmă, constituesc delictele de uzurpare de nume și de punere în vânzare de obiecte marcate cu nume uzurpat, pedepsit de legea din 28 Iulie 1824. (Trib. cor. Seine, 15 Fev. 1879, Huard et Mack, Rep., p. 564).

2. Nu poate fi făcut culpabil nici de expunere în public de obiecte contrafăcute, nici de complicitate la contrafacere negustorul care a cumpărat dela un colportor niște opere de sculptură contrafăcute pe care le-a așezat pe mobilele din magazinul său, când se constată că a făcut aceasta numai în scopul de a arăta publicului cum se prezintă mobilele sale când au așezate pe ele opere de sculptură. (Trib. cor. Seine, 24 Apr. 1894, Gaz. Trib. 7 Iun. 1894).

3. Legatarul n'are dreptul să publice cu numele lui operele a căror proprietate i-a fost lăsată prin testament.

Când un scriitor, care a promis unui jurnal un roman inedit, scris de el pentru cititorii acestui jurnal, a trimis ziarului un roman care nu-i decât o copie, cu mici modificări, a unui roman mai vechi al unui alt autor, publicat cu mult mai înainte, prin aceasta violează contractul făcut cu acel ziar și poate să fie declarat decăzut din beneficiile care rezultau pentru el din contract; jurnalul are și el dreptul la daune interese pentru prejudiciul ce i-a fost cauzat de revelaţiunea acestui fapt. (Trib. civ. Seine. 10 Mai 1899, Huard et Mack, Rep., p. 569).

4. Intru cât art. 1 din legea din 9 Fev. 1895 pedepsește pe acei cari au uzurpat numele unui autor de pe o operă de pictură, sculptură, desen, gravură sau operă muzicală, înseamnă că constitue uzurpare de nume faptul aceluia care, fiind însărcinat de autorul unei opere de sculptură s'o vândă, a înlocuit cu propria sa semnătură inițialele autorului de pe obiectul sculptat. (C. Paris, 4 Iun. 1902, D. 1904. 2. 237).

5. Vânzarea în Franța a unei traduceri, chiar parțială, a unei opere franceze publicată în străinătate și fără ca traducerea să fi fost autorizată de autor, constitue o atingere a dreptului de proprietate al autorului și-l autorizează să ceară repararea prejudiciului suferit și cauzat de acela care a publicat traducerea — și aceasta chiar dacă legislaţia ţării unde a apărut publicaţia nu protejează dreptul de proprietate literară.

Așa fiind, faptul că un debitant de ziare, care este și reprezentantul la Paris al unui ziar apărut la Buenos-Aires, a pus în vânzare acest ziar în care se află traducerea parțială a romanului reclamantului — traducere neautorizată de autorul romanului — constitue din partea debitantului o atingere a dreptului de proprietate și-l obligă la repararea prejudiciului suferit de autor. (C. Paris, 15 Nov. 1912, D. 1919. 2. 34).

6. Prin punerea în vânzare delictoasă de opere, produse în mod ilicit, în spiritul art. 61, lit. *a* din legea dreptului de autor, se înţelege nu numai faptul în sine al transmisiunii sau vânzării efective a exemplarelor din această operă, dar și pregătirea pentru transmitere sau vânzare care se manifestă prin deţinerea exemplarelor însăși, în localurile proprii pentru vânzare. (Cas. it., 29 Iul. 1932, II dir. di. aut. 1933, p. 193).

Art. 52. — **Delictele de contrafaceri, ca și contravenţiunile prevăzute de această lege, se vor judeca în primă instanţă de tribunalele de judeţ, cu drept de apel la Curtea respectivă, în termen de 15 zile dela pronunţarea sentinţei când este pronunţată con-**

www.dacoromanica.ro

tradictor sau 15 zile dela comunicare când este pronunțată în lipsă, și fără drept de opoziție la nici o instanță.

Partea civilă are drept de apel în același termen, însă numai în ceeace privește cuantumul despăgubirilor acordate.

JURISPRUDENȚA.

1. Instanța în care un editor e chemat pentru revendicarea titlului unei lucrări, nu pune în discuțiune nici o chestiune comercială, ci pur și simplu o chestiune de proprietate literară; o asemenea acțiune nu e de competința tribunalului de comerț. (Trib. com. Seine, 6 Ian. 1872, Huard et Mack, Rep., p. 565).

2. Cel care a exercitat o acțiune pentru contrafacere bazată pe legea din 1793 nu poate, nici măcar în subsidiar, să schimbe în apel înaintea Curții temeiul de drept al acțiunii sale și să sprijine cererea de daune pe prejudiciul moral ce i-ar fi fost cauzat. O asemenea cerere trebue considerată ca distinctă de cea dintâi și reclamantul trebue pentru ea să ia calea unei acțiuni principale, respectând principiul celor două grade de jurisdicție. (C. Paris, 5 Apr. 1905, Gaz. Trib. 1906. 2. 12).

3. Principiul că exercițiul acțiunii publice, care e independentă de acțiunea civilă, nu e subordonat existenței unei acțiuni civile din partea celui lezat, se aplică și în materie de proprietate literară și artistică, întrucât legea n'a derogat în această privință de la dreptul comun.

Ministerul public are deci dreptul să deschidă din oficiu acțiune publică împotriva contrafăcătorilor. (Cas. crim., 20 Iul. 1906, D. 1906. 1. 481).

4. In conformitate cu art. 52 din lege asupra proprietății literare și artistice din 1923, delictele de contrafaceri, ca și contravențiunile prevăzute de această lege, se vor judeca în prima instanță de tribunale și cu drept de apel la Curte, însă fără drept de opoziție la nici o instanță.

Deși delictul s'a comis anterior nouei legi, totuși instituțiunile de procedură nu constituesc un drept câștigat pentru împricinați atâta timp cât ele conduc la simplificarea formelor de procedură sau a căilor de atac în scopul descoperirii adevărului; ca atare legile de procedură au un caracter retroactiv.

Prin urmare, în speță neexistând dreptul de opoziție, ea este inadmisibilă. (Trib. Ilfov s. III c. c., sent. No.1641, 20 Oct. 1924, Jur. gen. 1925, No. 367).

5. Procurorul are calitatea să urmărească înaintea tribunalului corecțional pe baza unui proces verbal dresat de jandarm, pe cel ce execută fără autorizarea autorilor, opere din domeniul privat. (Trib. Grenoble, 4 Mart. 1929, Bul. soc. mus., no. 81, p. 14).

6. După art. 52 din legea proprietății literare și artistice, delictele de contrafacere ca și contravențiunile prevăzute de această lege, se vor judeca în primă instanță de Tribunalele de județ cu drept de apel la Curtea respectivă în termen de 15 zile dela pronunțarea sentinței, când este pronunțată contradictoriu, sau 15 zile dela comunicare, când este pronunțată în lipsă, și fără drept de opoziție la nici o instanță, iar prin art. 59, cuprins sub titlul „Dispoziții finale" se prevede că această lege intră în vigoare în tot cuprinsul țării de la data promulgării ei.

In consecință, legea având o aplicațiune generală pe tot cuprinsul țării, apelul inculpatului nemulțumit de hotărîrea primei instanțe, urmează să fie judecat de Curte în ședință publică, așa că incidentul ridicat de D-l Procuror General că faptul inculpatului fiind prevăzut de legea proprietății literare și artistice — o lege specială și fără dispoziții procedurale — ar însemna să se aplice procedura de drept comun, procedura penală bucovineană, care prevede judecarea în Camera de Consiliu, nu poate fi primit și urmează a fi respins. (C. Cernăuți, dec. pen. 22, 20 Fev. 1931).

www.dacoromanica.ro

Art. 53. — **Pronunțând condamnarea, tribunalul, după cererea părții lezate, va declara confiscate toate reproducerile sau exemplarele puse sau destinate a fi puse în vânzare, ordonând în acelaș timp distrugerea formelor de tipar, clișeelor, planșelor, pietrelor, mulajelor sau a compozițiunilor ce au servit la contrafacere.**

Aceleași măsuri se vor lua de tribunal și în cazul prevăzut de art. 26, alin. II și art. 51 alin. I din prezenta lege.

OBSERVAȚIUNI. — Confiscarea obiectelor, produse ale unei infracțiuni sau care au servit la comiterea ei, este prevăzută în codul nostru penal în partea generală a acestei legi în articolul 37, iar în partea specială în câteva texte din materia crimelor, delictelor și contravențiunilor.

Confiscarea specială, singura permisă de Constituția noastră, poate avea caracterul unei pedepse complimentare pronunțată pe lângă o pedeapsă principală.

Confiscarea având acest caracter trebuește distinsă de aceia care, fiind pronunțată asupra acelorași obiecte, este totuși prevăzută de lege în interesul părții lezate sau ca o măsură de siguranță [1]).

Distincțiunea între cele două feluri de confiscări se face în doctrină după persoana care beneficiază de obiectele confiscate; dacă această persoană va fi statul, confiscarea va fi penală, dacă va fi o altă persoană, confiscarea nu va avea acest caracter, ci va fi indemnitară.

Confiscarea cu caracter de măsură de siguranță se distinge de cea penală după natura obiectelor supuse acestei măsuri. Ea atinge obiectele care prin natura lor sunt dăunătoare sănătății și interesului general, pe când confiscarea penală poate atinge și obiectele care ar putea liber circula în comerț fără nici un pericol pentru ordinea și siguranța publică, însă sunt ridicate proprietarului cu titlu de pedeapsă [2]).

Confiscarea indemnitară sau aceea cu caracter de măsură de siguranță nefiind pedepse, ci prima un mijloc de despăgubire, iar secunda unul de suprimarea obiectelor a căror liberă circulație ar fi vătămătoare ordinei și siguranței publice, pot fi pronunțate nu numai odată cu aplicarea unei pedepse penale, dar și în cazul când inculpatul a decedat înainte de a fi condamnat, în acela când delicventul a fost achitat sau amnestiat, precum și în acela în care obiectul de confiscat nu aparține inculpatului. Aceste confiscări pot fi ordonate și în contra moștenitorilor sau persoanelor responsabile civilmente [3]).

Nefiind însă o măsură arbitrară, confiscarea cu aceste caractere nu poate fi aplicată decât în cazurile determinate de lege și numai dacă elementele unei infracțiuni au fost legalmente constatate [4]).

In materie de contrafacere de opere literare sau artistice codul nostru penal prevede măsura confiscărei în articolul 341, iar legea proprietății literare și artistice se ocupă de ea în articolul 53 și 54.

Din modul cum se exprimă articolul 53, de care ne ocupăm în acest comentariu, rezultă că legiuitorul a lăsat la latitudinea părții lezate să ceară sau nu măsura confiscării sau distrugerii.

---

1) Roux, *Cours de dr. penal*, p. 342.

2) Roux, *precitat*.

3) Roux, *op. cit.*, p. 354, No. 299; Cas. fr., 26 Mart. 1835, S. 35. I 630; 3 Ian. 1857, S 57. I 398; 12 Iul. 1860, S. 60. I. 1017; Tanoviceanu, compl. V Dongoroz, C. Chiseliță și Laday, *Tr. de drept și pr. pen.* Vol. III, No. 1576[2] și 1653; Liszt, Lehrbuch, p. 58; M. Papadopol, *Cod. pen, ad.*, p. 55, Doctrina și Jurisprudența citată sub art. 37.

4) Roux *precitat*; Cas. ir., 13 Aug. 1877, S. 77. I.437; 27 Nov. 1896, S. 97. I, 159; Cas. rom., 89/1870, B., p. 57.

www.dacoromanica.ro

Intr'adevăr legea vorbește de ordinul de confiscare sau distrugere „după cererea părții lezate". De aci urmează că dacă aceasta nu va formula o cerere de confiscare, tribunalul nu va putea lua o asemenea măsură din oficiu, căci confiscarea lucrărilor contrafăcute și distrugerea instrumentelor ce au servit la contrafacere au un caracter pur civil.

Dar caracterul civil al confiscării în materie literară sau artistică rezultă neîndoelnic din articolul 342 din codul penal la care legea din 1923 se referă în termeni clari prin articolul 48 și care prin urmare nu este cu nimic modificat. Potrivit acestui text, aliniatul ultim, produsul confiscațiunilor se va da autorului spre a lui despăgubire. E dar evident că în domeniul literar și artistic, confiscarea n'are decât un caracter de despăgubire civilă. Distrugerea obiectelor care au servit la contrafacere nu poate fi caracterizată decât ca o măsură de siguranță, servind la împiedecarea repetării infracțiunii. Prin urmare, măsura confiscării și aceia a distrugerii sunt independente de orice condamnațiune penală.

Aceasta este soluția la care s'a ajuns și în doctrina franceză [1]).

Am arătat la începutul acestor observațiuni că și la noi în dreptul penal este stabilit că confiscarea poate avea loc independent de orice condamnațiune [2]).

Din textul articolului 53 însă, s'ar părea că legiuitorul nostru condiționează măsura confiscării și distrugerii de faptul condamnațiunii, deoarece textul începe cu cuvintele „pronunțând condamnațiunea" înainte de a vorbi de obligația tribunalului de a ordona confiscarea.

Totuși, dacă ținem seamă de caracterul eminamente civil ce am arătat că are confiscarea în materia ce ne preocupă, precum și de principiile pe care le-am expus în privința caracterului confiscării și în dreptul penal, ajungem la convingerea că intențiunea legiuitorului nu este aceia ce ar decurge din sensul literal al textului articolului 53 și că confiscarea poate fi pronunțată chiar dacă inculpatul a murit înainte de a se fi pronunțat o condamnațiune, sau a fost achitat ori amnestiat.

Obiectele ce legea vizează în articolul 53 sunt considerate ca prohibite prin însăși natura lor și independent de culpabilitatea detentorului lor.

După cum o monedă falșă, alimentele și măsurile falșificate nu pot liber circula din pricină că prin însăși natura lor sunt vătămătoare ordinei și sănătății publice, chiar în cazul când cel ce le deține nu poate fi făcut responsabil de faptul falșificării, tot astfel o lucrare dovedită contrafăcută în disprețul dispozițiunilor legii, nu poate fi lăsată în comerț pentru considerațiunea că cel ce le deține n'a putut fi condamnat.

Nu se poate admite că legiuitorul nostru a voit să facă o excepțiune tocmai în materie de proprietate literară și artistică, unde faptul că corpul delict, opera contrafăcută, ar fi lăsat să circule liber cu toate că e produsul unui fapt ilicit ar produce prejudicii materiale și morale incomensurabile autorilor. Contrafacerea unei opere literare sau artistice angajează în mod grav responsabilitatea autorului și compromite reputația sa, nu numai în prezent, ci și în viitor [3]).

Legea interzice existența însăși a acestor produse ale infracțiunii și natura lor n'ar putea fi schimbată numai prin faptul că cel ce le deține este inocent sau a fost absolvit, achitat sau amnestiat [4]).

Repetăm, confiscarea în materie de contrafacere literară sau artistică nu este o pedeapsă, și interpretarea de mai sus a articolului 53 e și echitabilă și în spiritul legii.

---

1) Pouillet, *op. cit.*, No. 699.
2) Cas. rom. II, No 109/75, M. Papadopol, *Cod pen. adnotat.* sub art 37.
3) Pouillet, *op. cit.*, No. 708.
4) Pouillet, *precitat.*

www.dacoromanica.ro

Aceleași considerațiuni învederează și posibilitatea pronunțării distrugerii obiectelor ce au servit la comiterea contrafacerii, cu toate că o condamnațiune penală n'a survenit. Nici distrugerea aceasta nu este o pedeapsă, ci are caracterul unei măsuri de siguranță, edictată de lege pentru împiedecarea repetării contrafacerii.

E evident că confiscarea nu poate atinge decât partea contrafăcută dintr'o operă, bine înțeles, dacă poate fi separată de restul lucrării. Dacă însă această detașare este imposibilă, partea contrafăcută făcând un tot indivizibil cu lucrarea ce nu e pătată de acest viciu, confiscarea va atinge opera întreagă. Contrafăcătorul n'are să impute decât lui însuși, încorporarea operei contrafăcute aceleia licite [1]).

Ce se va întâmpla însă cu obiectele care, deși au servit la comiterea infracțiunei, nu sunt totuși speciale contrafacerii?

Legea pronunță distrugerea obiectelor, care au servit la comiterea contrafacerii, numai din cauza destinațiunii lor speciale și vizează numai pe acelea a căror folosință duce inevitabil la o contrafacere.

Din enumerațiunea ce face legiuitorul se desprinde voința sa în sensul de mai sus.

Prin urmare nu vor putea fi supuse confiscării sau distrugerii și obiectele ce, cu toate că au servit la o contrafacere, pot avea însă și o altă destinațiune licită.

„Dacă faptul de a fi servit, chiar momentan la comiterea unui delict ar fi regula confiscării — zice Pouillet, — ar trebui pentru a fi logici, să mergem până la a zice că trebue să se confisce chiar pianul la care s'a executat contrafacerea unei opere muzicale. Cine n'ar surâde la ideia unei asemenea propuneri" [2]).

Ce se face cu lucrările confiscate? Legea proprietății artistice și literare nu coprinde nici o dispozițiune în această privință.

Am văzut însă că articolul 342 din codul penal ale cărui dispozițiuni sunt în vigoare, arată care va fi soarta operelor confiscate. Acest text dispune că produsul confiscațiunilor se va da autorului spre a lui despăgubire. Dar prin produs se înțelege, fără îndoială, suma rezultată din vânzarea operelor confiscate, ceiace înseamnă că acestea urmează a fi vândute, adică a fi repuse în comerț. Vânzarea însă nu poate avea loc fără învoirea autorului al cărui drept a fost violat. Admițând contrariu, ajungem la un efect tocmai opus celui voit de legiuitor, căci despăgubirea autorului lezat din produsul vânzării operelor contrafăcute împotriva voinței sale, ar putea fi inexistentă față de prejudiciul ce i s'ar cauza prin punerea în comerț a lucrărilor contrafăcute.

Doctrina și jurisprudența franceză a interpretat articolul 429 din codul penal francez, identic cu articolul 342 din codul nostru penal, în sensul că lucrările confiscate trebuesc predate cu titlu de despăgubire autorului lezat, care e singur în drept să decidă dacă ele pot sau nu să fie puse în comerț [3]).

Credem că interpretatrea doctrinei franceze este aceia care corespunde și spiritului și scopului legii. Nu e dar nici un motiv să ne depărtăm de ea și în ce ne privește, o adoptăm cu toată convingerea.

Pentru a ajunge la un rezultat pozitiv, tribunalul, condamnând pe contrafăcător să remită obiectele confiscate, îl va obliga să plătească o sumă de bani ce va aprecia, în cazul când nu va face această remitere. Obligația de remitere este o obligație de a face, care în caz de neexecutare se transformă în daune, conform principiilor din dreptul comun [4]).

---

1) Pouillet, *op. cit.*, No. 709; Renouard, *op. cit.*, t. 2, p. 431.
2) Pouillet, *op. cit.*, No. 718; Renouard, *op. cit.*, No. 256.
3) Pouillet, *op. cit.*, p. 704.
4) Idem, p. 709, No. 711; Renouard, *op. cit.*, No. 262.

www.dacoromanica.ro

Bine înțeles că pe lângă remiterea lucrărilor confiscate, tribunalul va putea acorda și o sumă de bani, ce va aprecia, drept daune autorului lezat, dacă va găsi că prejudiciul cauzat acestuia întrece valoarea operelor confiscate.

Articolul 53 nu se ocupă de cazul contrafacerii unei opere de arhitectură. Socotim însă că confiscarea sau distrugerea unei construcțiuni contrafăcute nu poate fi pronunțată în lipsa unei dispoziții exprese a legei. Confiscarea este prevăzută de lege numai în privința mobilelor și fiind de drept strict nu poate fi extinsă la cazuri de cari legea nu s'a ocupat [1]). „Este adevărat — zice Vaunois — că ar fi abuziv să se confiște terenul și casa sub pretext că fațada sau întreaga clădire ar fi copiată după o construcție anterioară. Insă delictul nu încetează de a fi, chiar dacă una din pedepse sau din reparațiunile civile, prevăzute de legi, nu se pot aplica. Judecătorii n'au de cât s'o omită și s'o înlocuiască cu alte măsuri".

Dispoziții similare celor din art. 53 al legii române găsim în legea iugoslavă, italiană, ungară, germană, poloneză, cehoslovacă, etc.. Remarcăm că aceste legi conțin dispoziții mai ample decât cea română, prevăzând și măsurile de luat de instanțele judecătorești în câteva cazuri pe care legea noastră le-a lăsat în sarcina jurisprudenței.

Astfel, articolul 54 din legea iugoslavă prevede că tribunalul poate ordona ca reproducerile ilicite și instrumentele ce au servit la contrafacere să nu fie distruse în cazul când ar putea fi astfel modificate încât existența lor să numai constitue un prejudiciu pentru autorul operei originale. Bine înțeles aceste modificări trebuesc făcute la cererea autorului contrafacerii și pe a lui socoteală.

Aceleași norme se aplică și operelor de arhitectură, cu singura condițiune ca modificările aduse să nu atragă distrugerea edificiului contrafăcut. In acest din urmă caz, autorul operei originale n'are dreptul decât la daune pentru atingerea adusă drepturilor sale.

Partea lezată este îndreptățită după legea iugoslavă să ceară remiterea obiectelor contrafăcute și a instrumentelor ce au servit la contrafacere în schimbul unei indemnizații convenabile, care să nu depășească cheltuielile de fabricațiune, în loc să ceară distrugerea lor.

Legea italiană prin articolul 65, prevăzând confiscarea și distrugerea operelor contrafăcute și a instrumentelor de fabricațiune, acordă contrafăcătorului, care a despăgubit pe autorul lezat, posibilitatea să păstreze reproducerile ilicite și instrumentele de contrafacere pe cheltuiala sa, până la expirarea duratei protecțiunii dreptului de autor.

Dacă reproducerile neautorizate sunt prin ele însăși obiecte de artă de mare valoare, legea italiană permite tribunalului, care judecă delictul, să ordone conservarea lor într'un muzeu public, până la expirarea duratei de protecțiunea dreptului de autor.

Legea ungară prevede deasemeni confiscarea și distrugerea operelor contrafăcute și a instrumentelor întinzând această măsură contra oricărui detentor, indiferent de existența intențiunii frauduloase sau a neglijenței sale.

Legea elvețiană prevede aceleași norme, însă exceptează dela confiscare și distrugere, precum și dela orice măsuri conservatori, operile de arhitectură contrafăcute (art. 55).

In privința operilor de arhitectură, legea poloneză dispune că construcțiunile începute pe bază de planuri contrafăcute, nu pot fi oprite, persoana lezată având numai dreptul la o acțiune de îmbogățire fără cauză sau de daune (art. 56).

Legea cehoslovacă (art. 54) și cea bulgară (art. 57) exceptează dela confiscare și distrugere, operele arhitectonice.

---

1) Roux, *op. cit.*, p. 354, No 299.

www.dacoromanica.ro

JURISPRUDENȚA.

1. Indivizibilitatea dintre desenurile contrafăcute și vasele pe care aceste desenuri au fost reproduse prin pictură, are de consecință pronunțarea măsurii confiscării pentru tot, reparațiunea obiectelor de desenuri fiind imposibilă. (Cas. crim. rej., 19 Mart. 1858, Ann. prop. ind. 1858. 294).

2. Confiscarea fiind de drept strict, ea nu poate fi pronunțată decât în cazurile determinate de lege. (Cas. rom. 89/1870. B, p. 57, M. Papadopol, cod. pen. ad., p. 55).

3. In materie de contravenționi la legi de monopol, ca și în oricare materii de asemenea natură, confiscarea este o dispoziție particulară și nu penală; de aci urmează că chiar dacă tribunalul sesizat cu acțiunea penală nu poate pronunța condamnarea delicventului, deoarece el a încetat din viață, el este totuși competent să se pronunțe asupra confiscării. (Cas. II, dec. 109, 1875, B. p., 53, M. Papadopol, cod. pen ad., p. 55).

4. Confiscarea nu poate fi pronunțată decât dacă obiectele urmărite se raportă la o contravenție legalmente constatată; prin urmare, dacă judecătorii au refuzat pe bun drept să recunoască o contravențione în faptele urmărite, ei nu erau ținuți să pronunțe confiscarea obiectelor, (în speță tutun și praf de pușcă de proveniență străină). (Cas. crim., 18 Aug. 1877, Sir. 77. 1. 437).

5. Autorul unei opere de artă, care, vânzând-o, și-a rezervat dreptul de reproducere, e în drept să urmărească contrafacerea operii sale.

Constitue o contrafacere reproducerea formei generale și a detaliilor caracteristice a unei opere de artă, ori care ar fi materia întrebuințată pentru reproducere și chiar dacă execuția este foarte imperfectă.

In special faptul de a reproduce în porțelan sau în faianță, fără autorizarea autorului, o cupă al cărei original a fost executat în aur cizelat cu subiecte pictate pe smalț, constitue o contrafacere.

Confiscarea obiectelor contrafăcute trebue pronunțată chiar împotriva deținătorilor cari au fost achitați ca fiind de bună credință.

Buna credință nu poate fi admisă când e vorba de un deținător care știa că pune în vânzare un obiect contrafăcut. (C. Paris, 29 Iun. 1878, D. 1880. 2. 71).

6. Confiscarea este o pedeapsă. Ea nu poate fi deci ordonată când autorul și complicele delictului de contrafacere au fost scoși de sub urmărire în special prin faptul că atât acțiunea penală cât și cea civilă au fost declarate stinse prin prescripțiune. (Cas. crim. rej., 29 Dec. 1882, Ann. prop. ind. 1884. 359; D. 84. I. 369; Crim. rej., 23 Iun. 1893, Ann. prop. ind. 1893. 229).

7. Judecătorii sunt ținuți să constate în prealabil, faptul introducerii delictuoase în țară a produselor a căror confiscare au ordonat-o pentru a putea pronunța această penalitate accesorie. (Cas. fr., 27 Nov. 1896, S. 1897. 1. 159).

8. Rezultă din articolul 3 al decretului din 19 Iulie 1793 și din articolele 427 și 429 cod. pen. fr. că confiscarea prevăzută de aceste texte are caracterul predominant al unei reparațiuni civile. De aci urmează că nimic nu se opune ca instanța sesizată cu judecarea unei acțiuni în daune isvorîtă dintr'o contrafacere în materie de proprietate artistică, să ordone ca obiectele confiscate conform art. 3 din decretul din 1793 să fie remise victimei cu titlu de despăgubiri, dacă existența faptului ilicit a fost stabilită. (Cas. civ. rej., 8 Fev. 1910, Ann. prop. ind. 1911. 61).

9. Confiscarea și distrugerea unor plăci de gramofon contrafăcute, precum și a mulajului lor se poate pronunța conform dispozițiunilor art. 53 din legea proprietății literare și artistice, și în cazul când inculpatul a fost achitat pentru contrafacere din lipsă de intențiune delictuoasă. (C. București s. III, dec. 847, 1 Nov. 1933).

Art. 54. — **In caz de reprezentare ilicită a operelor dramatice, muzicale, coregrafice, etc., tribunalul poate ordona confiscarea manuscriselor, libretelor, notelor muzicale, partițiunile sau rolurile împărțite artiștilor.**

www.dacoromanica.ro

In caz de flagrant delict de reprezentare sau de execuţie a unor asemenea opere, procurorul sau delegatul său, care face ancheta, va confisca toţi banii proveniţi din încasările făcute, spre a servi pentru despăgubiri.

OBSERVAŢIUNI. — Textul de mai sus se ocupă de confiscarea manuscriselor, libretelor, notelor muzicale, etc., cari au servit la reprezentarea sau executarea ilicită a operelor dramatice, muzicale sau coregrafice, precum şi de confiscarea sumelor de bani provenite din încasările rezultate din reprezentarea sau executarea ilicită a acestor opere, în caz de flagrant delict.

Legiuitorul a precizat în termeni expreşi, în textul art. 54 caracterul civil al confiscaţiunii, cel puţin în cazul flagrantului delict, dispunând că banii confiscaţi sunt destinaţi despăgubirilor părţii lezate.

Vom adăoga că tribunalul chemat să judece faptul contrafacerii va atribui şi banii confiscaţi părţii lezate în contul despăgubirilor ce va fixa.

Principiile, pe care le-am examinat în observaţiunile noastre de sub articolul precedent, sunt de o potrivă aplicabile şi cazurilor din art. 54, astfel că e de prisos să mai revenim asupra lor.

JURISPRUDENŢA.

1. Confiscarea obiectelor contrafăcute prevăzută de art. 3 din legea din 19 Iulie 1793 şi prin art. 427 şi 429 c. pen., are caracterul unei reparaţiuni civile, de oarece textele respective din codul penal dispun că confiscarea ediţiei contrafăcute va fi pronunţată de judecători şi că produsul ei se va da proprietarului operii pentru a-l despăgubi de prejudiciul suferit.

In consecinţă, nimic nu se opune ca judecătorul civil, învestit cu judecarea unei acţiuni în repararea prejudiciului cauzat de o contrafacere în materie de proprietate literară şi artistică, să ordone, când existenţa faptului ilicit a fost stabilită, să se dea victimei obiectele confiscate cu titlu de indemnitate în natură.

Acest principiu urmează a fi aplicat în special când e vorba de nişte desenuri de fabrică contrafăcute. (Cas. civ., 8 Fev. 1910, Sir. 1910. 1. 169).

Art. 55. — **Autorul, moştenitorii sau cesionarii lor, au dreptul de a cere tribunalului, chiar înainte de a se pronunţa condamnarea, de a ordona pe cale de ordonanţe preşedinţiale, conform art. 66 bis din procedura civilă, măsuri conservatorii, urmărind sau sechestrând obiectele enumărate la art. 53 şi de a lua în acelaş timp măsurile necesare de a împiedeca continuarea sau reînceperea faptului delictos.**

Tribunalul este dator a se pronunţa imediat asupra acestor cereri având facultatea de a condiţiona admiterea lor prin depunerea unei cauţiuni din partea acelora cari pretind asemenea măsuri.

OBSERVAŢIUNI. — Măsurile de confiscare sau distrugere prevăzute de articolul 53 nu pot fi executate decât dacă au fost pronunţate printr'o sentinţă rămasă definitivă. Cum legea proprietăţii literare şi artistice nu prevede nici o dispoziţie specială de procedură, pricinile privitoare la această materie se vor judeca după normele dreptului comun, astfel că obţinerea unei sentinţe definitive necesită un timp îndelungat, chiar dacă procedura ar urma un curs normal. Contrafăcătorul ar avea deci, toată libertatea să dosească sau să distrugă exemplarele

www.dacoromanica.ro

contrafăcute sau să continue delictul în dauna autorului și renumelui său până la pronunțarea sentinței definitive. Măsurile prevăzute de lege pentru despăgubirea autorului și salvgardarea dreptului său, ar fi putut deveni cu totul ineficace, chiar în cazul cel mai fericit când autorul ar fi reușit să termine litigiul în fața primei instanțe.

Spre a evita asemenea situațiuni, legea proprietății literare și artistice a prevăzut în articolul 55 pentru cei interesați, posibilitatea de a obține pe calea rapidă a articolului 66 bis din procedura civilă, măsuri conservatorii, constând în urmărirea sau sechestrarea obiectelor enumerate în articolul 53 și în acelaș timp măsuri necesare pentru împiedecarea, continuarea sau reînceperea faptului delictuos, chiar înainte de a se fi pronunțat vreo condamnare de tribunal.

Instanța are facultatea să condiționeze admiterea unei asemenea cereri de depunerea unei cauțiuni, care e lăsată la aprecierea ei.

Deși legiuitorul hotărăște că încuviințarea măsurilor de mai sus se face pe cale de ordonanțe prezidențiale conform articolului 66 bis din procedura civilă, totuși desemnează tribunalul ca instanță competentă și persistă în această eroare și în aliniatul ultim al articolului 55, care recomandă urgență în judecare și prevede posibilitatea cererii unei cauțiuni.

E evident că de vreme ce legea s'a referit la procedura articolului 66 bis pr. c., instanța competentă să ia măsurile din articolul 55 este numai aceia prevăzută de procedura civilă, adică președintele tribunalului sau înlocuitorul său, căci tribunalul nu se poate pronunța pe cale de ordonanță presidențială decât ca instanță de apel.

Măsurile conservatorii sau de împiedecarea continuării delictului, nu pot fi luate decât dacă o acțiune, fie penală, fie civilă a fost pusă în mișcare de cel ce le cere. Aceasta rezultă din termenii întrebuințați de legiuitor în articolul 55. Intr'adevăr, legiuitorul vorbește de luarea unor asemenea măsuri chiar înainte de a se pronunța condamnarea de tribunal, ceiace învederează că legea presupune o instanță deschisă.

Procedura de urmat pentru obținerea uneia din măsurile indicate de articolul 55, fiind aceia prevăzută de articolul 66 bis, toate principiile cari guvernează materia ordonanțelor de référé vor fi aplicabile și în această materie, atât sub raportul chestiunilor de cercetat de instanță, acel al căilor de atac și termenelor în cari ele trebuesc exercitate, cât și sub acela al instanțelor competente să censureze pronunțarea primilor judecători.

Măsurile necesare pentru împedecarea continuării sau reînceperii faptului delictuos sunt lăsate la suverana apreciere a președintelui de tribunal, care deci va avea să decidă după a sa chibzuință și după împrejurările fiecărei spețe, ce măsuri trebuesc luate spre a atinge scopul indicat de lege.

In privința aplicării articolului 55, în practică s'au ivit interesante discuțiuni cu privire la operele de arhitectură, anume s'a pus chestiunea admisibilității măsurii opririi lucrărilor de construcțiune bazate pe planuri contrafăcute.

S'a judecat că legea autorizând luarea de măsuri conservatorii și de împiedecarea continuării sau repetării faptului delictuos, nefăcând nici o distincțiune sau rezervă în ceiace privește planurile arhitecților, nu e nici o rațiune să se refuze o cerere de oprirea lucrărilor unei construcțiuni ce se execută pe bază de planuri contrafăcute [1]). Soluția adoptată ni se pare conformă cu spiritul și scopul legii.

E indiscutabil că lucrările de arhitectură, dacă îndeplinesc condițiunile care să le imprime caracterul de originalitate, de creațiuni ale inteligenții, sunt protejate de legea proprietății literare și artistice ca oricare altă operă din celelalte ramuri ale artei [2]).

1) Trib. Ilfov, s. II c. c., sent. 776, 13 Iun. 1933.
2) Vezi observațiunile de sub art. 2.

www.dacoromanica.ro

Legea noastră o spune categoric. In consecință toate dispozițiunile de protecțiune prevăzute de lege pentru operile artistice sunt deopotrivă aplicabile și lucrărilor de arhitectură.

Bine înțeles că o lucrare de arhitectură care ar avea de subiect un tip comun de construcție la îndemâna oricui, iese din cadrul discuțiunilor noastre, protecțiunea neputându-i-se aplica.

Dar dacă considerăm dovedită calitatea de creațiune intelectuală a unei lucrări de arhitectură, nu e nici o rațiune să refuzăm aplicarea întocmai a dispozițiunilor articolului 55 în cazul unei contrafaceri. Legea nu face nici o distincțiune între diferitele lucrări din domeniul artei, ci le acordă deopotrivă protecțiunea sa dacă întrunesc condițiunile de a fi ocrotite.

Prin urmare, în cazul când pe baza unor planuri de arhitectură contrafăcute s'a început o construcțiune, președintele tribunalului competent este îndreptățit să ia, la cererea celor interesați, orice măsură va chibzui necesară pentru a împiedeca continuarea sau reînceperea faptului delictuos. Și printre aceste măsuri e indubitabil și oprirea lucrărilor de construcțiune începute, căci ele nu sunt decât efectul continuării faptului ilicit al contrafacerii planurilor arhitectului.

Construcțiunea nu este decât transpunerea în natură a planurilor ilicit realizate prin însușirea creațiunii altuia și prin urmare face parte integrantă din faptul delictuos al contrafăcătorului. A refuza arhitectului măsura opririi construcțiunii ar fi să-l scoatem de sub protecțiunea legii, căci niciodată un contrafăcător abil nu va da în vileag planurile delictuoase înainte de începerea construcțiunii, pe care o va putea deci continua până la terminare în disprețul dispozițiunilor legii și în dauna arhitectului.

Acesta nu va putea obține confiscarea construcțiunii terminate în profitul său drept despăgubire, odată cu condamnarea contrafăcătorului, căci în toate cazurile în care măsura confiscării e ordonată de lege, atât în dreptul penal cât și în legea proprietății literare și artistice, ea atinge numai lucrurile mobile, fiind o măsură particulară luată în anumite situațiuni precis determinate de lege [1]). Confiscarea este de drept strict și deci nu poate fi aplicată și în alte împrejurări de care legea nu s'a ocupat. Prin urmare, în cazul prevăzut, arhitectul va fi pus în situațiunea să asiste neputincios la nesocotirea dreptului și reputației sale și să se mulțumească cu daunele ce i s'ar acordà, fără a putea să realizeze distrugerea produsului vătămător intereselor sale, ca oricare alt autor din altă ramură a artei.

Legea neprevăzând nici o dispoziție în privința cazului special al arhitectului, care descoperă contrafacerea după terminarea construcțiunei, îl pune în situațiune de inferioritate față de ceilalți artiști, astfel că cu mai mult cuvânt el trebue apărat în cazul când dispozițiunile legii sunt aplicabile, la începerea construcțiunii, cât mai e timp să se realizeze o schimbare.

Iată de ce suntem pentru aplicarea întocmai a dispozițiunilor articolului 55 și în chestiunea ce am examinat.

In aceiaș ordine de idei, a aplicațiunii practice a articolului 55, se mai pune chestiunea dacă o lucrare literară contrafăcută depusă în stare de manuscris la tipografie în vederea editării, poate sau nu să fie sechestrată.

Am arătat, când ne-am ocupat de contrafacere, sprijinindu-ne pe dispozițiunile articolelor 17 și 58, că delictul de contrafacere nu poate fi considerat consumat și deci faptul în incidență cu legea decât din momentul publicării.

---

1) Roux, *op. cit.*, p. 354, No. 299; Cas. fr., 18 Aug. 1877, Sir. 1877. 1. 437; 27 Nov. 1896 Sir. 1897. 1. 159.

www.dacoromanica.ro

Intr'adevăr articolul 58 stabileşte punctul de plecare al termenului de prescripţie al delictului din momentul publicării, ceiace învederează că acesta e timpul când delictul e considerat săvârşit; o operă literară este considerată ca publicată, conform articolului 17, din momentul ce a fost tipărită şi pusă în vânzare.

Pe de altă parte articolul 19 consideră o atingere adusă dreptului de proprietate calificată delict de contrafacere de articolul 48, *publicarea* prin orice mijloace de reproducere a lucrărilor arătate de articolul 18, adică a operilor de literatură, fără învoirea autorului.

De aci urmează că simpla punere sub tipar a unei opere literare în stare de manuscris vădit contrafăcute, nu poate fi considerată sub incidenţa legii şi prin consecinţă tipărirea nu poate fi oprită şi nici manuscrisul confiscat, sub tipar. Faptul este într'adevăr în perioada începutului de execuţiune care caracterizează tentativa, astfel că legea nesancţionând această din urmă fază a faptelor, nici măsurile de siguranţă cari preced sancţionarea delictului de contrafacere nu pot fi ordonate.

Când ne-am ocupat de articolul 19, am arătat că regula potrivit căreia delictul de contrafacere e considerat consumat numai prin publicarea operelor care ating drepturile autorilor operelor originale, suferă o singură derogare, aceea prevăzută de articolul 19 al. 4, în adaosul făcut prin legea din 17 Fevruarie 1932. Potrivit acestui text şi numai în cazul special la care se referă, simpla imprimare constitue o atingere adusă dreptului de proprietate literară.

Observaţiunile ce am făcut mai sus în privinţa aplicării măsurilor din articolul 55 în timpul imprimării operelor literare în genere, sunt aplicabile şi împrejurării prevăzută de al. 4 al articolului 19, întrucât delictul este consumat numai după desăvârşirea imprimării.

Dispoziţiuni similare aceleia din art. 55 al legii noastre sunt prevăzute şi în legile străine. Dintre acestea menţionăm legea iugoslavă şi legea ungară. Măsurile conservatorii pot fi ordonate de tribunal după aceste legi, chiar înainte de introducerea vreunei acţiuni principale, dacă din elementele produse de partea lezată, rezultă suficiente indicii de existenţa contrafacerii şi a riscurilor ce-i ameninţă dreptul. Aceste legi cuprind dispoziţiuni exprese în această privinţă.

JURISPRUDENŢA.

1. Judecătorii référé-ului sunt în drept să ordone ca nişte manuscrise litigioase să fie date în păstrare unui notar public, când se constată în fapt că un autor a făcut copii de pe câteva manuscrise care i-au fost încredinţate de Stat, iar acum Statul se află în proces de revendicare a acestor copii cu mostenitorii autorului. (C. Paris, 4 Aug. 1826, Huard et Mack, Rep., p. 76).

2. O măsură de conservare, chiar urmată de référé, nu poate priva partea lezată de dreptul de a se adresa instanţ[illegible] penale pentru reprimarea delictului de reprezentare neautorizată. (Trib. Tunis, 29 Dec. 1900, Huard et Mack, Rep., p. 595).

3. O persoană care a fost fotografiată într'o formă care e de natură să-i atingă susceptibilitatea (în speţă pe nişte afişe de reclamă comercială) este în drept să recurgă la calea référé-lui şi a cere dela justiţie să facă să înceteze de urgenţă această publicaţiune. (Trib. Seine, 13 Apr. 1907, Huard et Mack, Rep., p. 625).

4. Legea proprietăţii artistice şi literare autorizând prin art. 55 luarea de măsuri provizorii de confiscarea obiectelor contrafăcute, nu face nici o distincţiune sau vreo rezervă în ceeace priveşte planurile arhitecţilor.

Faptul că aceste opere au primit un caracter de concretizare în realizarea unui început de construcţiune, nu poate constitui un motiv pentru înlăturarea autorilor dela beneficiul acordat de lege, silindu-i să

www.dacoromanica.ro

vadă curmată o operă de construcțiune care s'ar efectua prin abuz și cu însușirea dreptului proteguit de lege.

Măsura suspendării construcțiunii nu are decât un caracter provizoriu până la tranșarea procesului penal și e de natură să păstreze un drept care în cazul când s'ar ajunge la stabilirea desăvârșită a contrafacerii ar putea deveni imposibil de realizat, clădirea neputându-se dărâma și o acțiune în daune putând fi ineficace.

Prin urmare, în cazul când existența contrafacerei este vădit aparentă, o cerere de oprirea lucrărilor unei construcțiuni bazată pe dispozițiunile art. 55, din legea proprietății literare și artistice este admisibilă. (Trib. Ilfov s. II, c. c., sent. 776, 13 Iun. 1933).

5. Legea proprietății artistice și literare, nu dă rezolvarea cererilor făcute conform articolului 55 în competența unor instanțe speciale, ci consideră competente instanțele de drept comun, care sunt indivizibile sub raportul unei asemenea competințe, diferitele secțiuni ale aceluiaș tribunal fiind de o potrivă învestite cu aceleași puteri în această privință.

Pentru aceste considerațiuni, de câte ori este vorba de judecarea unei cereri accesorii, ea trebue repartizată, independent de secțiunea sesizată cu cererea principală.

Astfel fiind, oricare din secțiunile tribunalului Ilfov este competentă să judece o cerere de ordonanță formulată potrivit articolului 55 din legea proprietății literare și artistice, de vreme ce este făcută dovada că una din secțiile tribunalului e sesizată cu judecarea acțiunii penale. (Trib. Ilfov s. II. c. c., precitat).

6. Articolul 55 din legea proprietății literare și artistice, prevede în mod clar că măsurile conservatorii se vor înființa pe cale de ordonanță prezidențială conform articolului 66 bis din procedura civilă.

Potrivit acestui din urmă text, ordonanțele de référé se pronunță de președintele tribunalului sau înlocuitorul său în prima instanță, astfel că expresiunea „tribunalul" din articolul 55 este improprie.

Așa dar, măsurile prevăzute de textul citat se ordonă de președintele tribunalului, organul care conform tehnicei procedurale de drept comun este investit cu luarea unor atari măsuri și nu de tribunal. (Trib. Ilfov. s. II, c. c., precitat).

7. Este protejată în baza legii asupra dreptului de autor orice operă care dovedește cât de putină individualitate și originalitate, chiar dacă este vorba de o operă care constă în culegere de lucrări din domeniul public.

Opera creată în colaborare nu poate fi modificată decât cu consimțimântul tuturor autorilor colaboratori.

Atunci când există un proces de violarea dreptului de autor, măsurile conservatori prevăzute în art. 68 din lege asupra dreptului de autor, trebue să se ceară autorității competinte potrivit dispozițiunilor art. 927 c. p. (C. it. Florența, 24 Fev. 1933, Il dir. di aut. 1933, p. 330).

8. Când un imobil, construit de un arhitect, a fost vândut de proprietar pe când construcțiunea era terminată de roșu, iar cumpărătorul a angajat un alt arhitect, care a terminat construcțiunea ținând seamă de planurile primului arhitect, acesta poate reclama pe calea art. 66 bis dacă arhitectul care a terminat lucrarea i-a contrafăcut planurile sale în ce privește fațada clădirii.

Soluția nu mai poate fi însă aceiași când, ca în speță, se constată în fapt, din expertiza făcută în cauză, că între planurile primului arhitect după care s'a construit de roșu și acelea după care s'a lucrat fațada sunt deosebiri esențiale atât cât îngădue scheletul de roșu al imobilului.

Primul arhitect nu se poate plânge în speță de contrafacere cu atât mai mult cu cât construcția, în ansamblul ei, păstrează stilul și linia concepute de el, iar al doilea arhitect nu a făcut altceva decât a schimbat fațada și ornamentația ei, așa după cum i s'a cerut de noul achizitor al imobilului.

In această situațiune, reclamantul nedovedind contrafacerea, nu poate recurge la măsura indicată de art. 55 din legea proprietății literare și artistice. (Trib. Ilfov s. II, c. c., Ord. 14758 din 1933).

9. Potrivit art. 55 din legea proprietății literare și artistice, autorul, moștenitorii sau

www.dacoromanica.ro

cesionarii au dreptul de a cere tribunalului să ordone pe cale de ordonanță prezidențială, art. 66 bis pr. civ., măsuri conservatorii și a împiedica continuarea sau reînceperea faptului delictuos.

In speță, întrucât reclamantul, ca traducător al unei piese de teatru, a convenit cu pârâtul, director de teatru, să reprezinte piesa tradusă de el cu condiția de a-i plăti o sumă de bani și întrucât pârâtul nu a plătit această sumă, înseamnă că este vorba de o autorizație cu condiție și că, condiția neîndeplinindu-se pârâtul a reprezentat piesa de teatru fără autorizare, așa că măsura cerută pe calea art. 66 bis urmează a se admite și în consecință să se interzică reprezentarea piesii sub sancțiunea de a plăti câte 500 lei daune cominatorii de fiecare reprezentație și tot deodată să se confiște textul traducerii. (Trib. Ilfov s. V, ord. 2642, 22 Fev. 1934).

Art. 56. — **La necesitate, tribunalul poate recurge la luminile unor experți de specialitate, pentru a se lămuri asupra chestiunilor în legătură cu prejudiciile cauzate autorilor, sau celor în drept, cu ocazia comiterii delictelor de contrafacere sau a contravențiunilor.**

OBSERVAȚIUNI. — Articolul 56 se ocupă de dreptul tribunalelor de a recurge la luminile experților de specialitate pentru lămurirea chestiunilor în legătură cu prejudiciile cauzate autorilor sau celor în drept, cu ocazia comiterii delictelor de contrafacere sau a contravențiunilor.

E evident că dreptul tribunalelor de a recurge la experți e mult mai larg decât ar rezulta din cuprinsul textului de mai sus. Principiul pus de articolul 211 din procedura civilă este de aplicațiune generală în orice materie și în orice pricină în care judecătorii vor simți nevoia de lămuririle unor oameni de specialitate pentru rezolvirea chestiunilor supuse judecății lor.

Prin urmare în toate litigiile ce vor isvorî din aplicațiunea legii proprietății literare și artistice, judecătorii vor putea recurge la experți de specialitate. Legea specială neprevăzând nici o regulă în administrarea acestei probe, se vor aplica principiile generale din procedura civilă.

E dar neîndoelnic că toate normele prescrise de procedura civilă pentru valabilitatea unei cercetări prin experți sunt deopotrivă aplicabile și în materia proprietății literare și artistice. In privința chemării părților litigante de către expert la cercetările necesare pentru întocmirea raportului său, avem de observat că articolul 218 din procedura civilă nu cere chemarea părților decât dacă expertul face o lucrare la fața locului. Dacă însă expertiza ordonată de instanțele judecătorești nu necesită o asemenea cercetare, ci se rezumă la o lucrare de biurou pentru executarea căreia nu e nevoe de explicațiuni din partea litiganților, citarea acestora e inutilă. Jurisprudența noastră e fixată în acest sens [1]). In litigiile ce isvorăsc din legea proprietății literare și artistice, rareori va fi nevoe de cercetări la fața locului. In majoritatea cazurilor în această materie expertizele vor fi lucrări de birou, constând în verificări și comparații de lucrări literare sau artistice pentru stabilirea asemănărilor sau diferențelor pretinse de litiganți, în calcule și aprecieri în privința prejudiciilor produse autorilor sau celor interesați prin comiterea delictelor de contrafacere sau a contravențiunilor, în lămuriri de specialitate asupra diverselor probleme ce se desbat sau alte lucrări de asemenea natură în cari nu poate fi vorba de cercetări în afară de birou. Bine înțeles dacă pentru facerea unei ex-

1) Cas. I, 13 Mai 1905, B., p. 658; C. Galați s. I, 28 Nov. 1903, Dr. 20, 1904; C. București, s. V, dec. No. 70, 6 Apr. 1932, Jur. gen. 1932, No. 813; Trib. Ilfov, s. II, 7 Apr. 1908, Dr. 19, 1909.

www.dacoromanica.ro

pertize va fi nevoe de o cercetare la fața locului, expertul se va conforma dispozițiunilor articolului 218 pr. c., chemând părțile prin scrisoare recomandată.

Legile străine au în această privință dispoziţiuni interesante. Astfel, legea ungară institue o comisiune permanentă de experți pentru toate litigiile în care tribunalul are nevoe de luminile unor specialiști; această comisiune este compusă din oameni de specialitate numiți pe timp de 6 ani de Ministerul de Justiție și Ministerul Instrucțiunii publice (art. 31 și urm.).

Aceiași dispoziţiune se găsește și în legea cehoslovacă (art. 62) și în legea iugoslavă (art. 77).

JURISPRUDENȚA.

1. Nici o dispoziţiune de lege nu se opune ca agentul Societății autorilor, compozitorilor și editorilor de muzică să fie ascultat ca martor asupra faptului de contrafacere reclamat. (C. Toulouse, 27 Fev. 1901, Huard et Mack, Rep., p. 613).

2. Prin articolul 218 din procedura civilă, legiuitorul nu cere prezența părților decât la lucrarea experților la fața locului, iar nu și atunci când aceștia au de executat numai o lucrare științifică și preliminară, ce omul de artă e nevoit a face și prin urmare ei n'au nevoe de lămuririle părților, ci de toată liniștea minții și de întreaga încordare a atenţiunii, astfel că ar putea fi turburați în lucrarea lor prin prezența persoanelor străine. (Cas. I, 13 Mai 1905, B., p. 658; C. Galați s. I, 28 Nov. 1903, Dr. No. 20, 1904).

3. Raportul de expertiză făcut în cauză pentru a se constata dacă o lucrare editată și incriminată de contrafacere este sau nu reproducerea ilicită a unei alte lucrări, opera reclamantului, nu poate fi înlăturată pentru motivul că expertul nu a citat părțile litigante la alcătuirea lui, deoarece expertiza sa consistând, nu într o lucrare la fața locului, ci într'o operă de birou, pentru care nu era nevoe de lămuriri de fapt din partea litiganților, dispoziţiunile art. 218 pr. civ., nu sunt aplicabile. (C. București s. V., dec. 70, 6 Apr. 1932, Jur. gen. 1932, No. 813).

4. Potrivit principiilor din art. 273 din procedura civilă cehoslovacă, aplicabile și în materia drepturilor de autor, este admisibilă proba expertizei, pentru ca reclamantul să dovedească că pârâtul a executat în localul său bucăți muzicale protejate de lege; aceiași dovadă e admisibilă și pentru pârât spre a stabili că în localul său nu s'au executat decât bucăți de muzică recreativă și că, date fiind condițiunile în care el își exploatează cafeneaua și pretenţiunile publicului care o frecventează, nu era absolut obligat să execute pentru public bucățile pretinse de reclamantă. (C. sup. cehoslovacă, 3 Ian. 1930, Dr. d'aut. 1933, p. 96).

Art. 57. — **Tribunalul competent de a judeca este acela al domiciliului autorului lezat, al moștenitorului sau al cesionarului. Când sunt mai mulți autori, moștenitori sau cesionari cu domiciliul deosebit, atunci tribunalul competent este cel din București.**

OBSERVAȚIUNI. — Din termenii în care este redactat acest text ca și din locul pe care îl ocupă în distribuția articolelor care tratează materia infracțiunilor și pedepselor din această lege, rezultă că competința penală, pe care o stabilește, privește toate delictele și contravenţiunile prevăzute de lege, cu excepția acțiunilor civile în despăgubiri, care rămân supuse, în ce privește competința, normelor prevăzute de procedura civilă.

Acest text stabilește o competință, care la prima vedere s'ar părea că derogă dela dreptul comun în sensul că tribunalul competent să judece în această materie

www.dacoromanica.ro

este numai acela indicat de acest articol şi anume tribunalul domiciliului autorului lezat, al moştenitorului sau cesionarului sau tribunalul Ilfov, dacă sunt mai mulţi autori, moştenitori sau cesionari cu domiciliul deosebit.

Faţă însă de împrejurarea că termenii acestui articol nu stabilesc o competinţă exclusivă şi de faptul că dispoziţiunile din dreptul comun nu sunt nici măcar implicit abrogate, rezultă că normele de competinţă din art. 22 şi 60 pr. pen., care prevăd o întreită competinţă pentru locul unde s'a petrecut faptul, locul reşedinţei prevenitului sau acela unde a fost găsit, se aplică şi în această materie şi că deci cel lezat în dreptul său de proprietate literară şi artistică va putea urmări pe contrafăcător sau contravenient, nu numai înaintea tribunalului indicat de art. 57, ci şi la unul din tribunalele prevăzute de art. 22 şi 60 din procedura penală.

Este evident însă că competinţa din art. 57 primează faţă de aceia a dreptului comun, în sensul că, dacă înaintea tribunalului sesizat conform procedurii penale partea lezată va invoca competinţa stabilită de art. 57 din legea proprietăţii literare şi artistice, tribunalul va fi obligat să-şi decline competinţa; dacă însă excepţiunea de incompetinţă nu se va invoca, tribunalul va putea judeca afacerea, fără să fie obligat să-şi decline competinţa din oficiu, fiindcă pentru tribunal atât regulele de competinţă stabilite de procedura penală, cât şi acelea din art. 57 sunt de ordine publică şi de o egală valoare, iar prioritatea normelor de procedură din art. 57 nu se explică decât prin dorinţa legiuitorului de a veni în ajutorul autorilor atinşi în drepturile lor de proprietate, dându-le posibilitatea de a urmări la domiciliul lor pe contravenienţi sau contrafăcători [1]).

Prin urmare, prin art. 57 legiuitorul nu a făcut altceva decât să lărgească în interesul represiunii competinţa din dreptul comun, cu acest corectiv, dictat de interesul autorilor, că competinţa stabilită de art. 57 din lege se impune instanţei de judecată dacă autorul a invocat-o.

Este dela sine înţeles însă că excepţiunea de incompetinţă la care dă dreptul art. 57 va putea fi invocată numai de autor sau de cesionarul drepturilor lui, întrucât e creiată de lege numai pentru ei; inculpatul sau reprezentantul ministerului public n'ar putea-o invoca şi nici tribunalul din oficiu. In fine, această excepţiune se poate invoca în orice stare a procesului, iar nu numai *in limine litis*, dispoziţiunile art. 111 pr. civ. nefiind aplicabile în această materie [2]).

JURISPRUDENŢA.

1. Publicarea unei opere literare de autorul ei nu e un act de comerţ, chiar dacă pentru aceasta autorul s'a asociat cu altă persoană. De aceia autorul nu e justiţiabil de tribunalul de comerţ în ce priveşte obligaţiunile pe care le-a contractat pentru această publicare.

Soluţia nu mai e însă aceiaşi când e vorba de publicarea unei cărţi, care nu conţine decât o indicaţiune de străzi sau alte informaţiuni de acest fel; o astfel de publicaţie constitue un act de comerţ care supune pe autor jurisdicţiunii comerciale. In speţă, lucrarea publicată este intitulată „Parisul şi împrejurimile lui" şi nu conţine altceva decât indicaţiunea străzilor, a diverselor monumente publice şi adresele persoanelor de diferite profesiuni, iar instanţa a considerat-o ca o simplă compilaţie lipsită de orice spirit inventiv. (C. Paris, 23 Dec. 1840, Sir. 1841. 2. 323).

2. Societatea autorilor şi compozitorilor dramatici are, după statutele ei, ca obiect apărarea intereselor asociaţilor ei faţă de

1) B. Scondăcescu, *notă* Jur. Gen. 1933, No. 1095.
2) V. Dongoroz, *notă* Jur. Gen 1933, No. 419.

www.dacoromanica.ro

administrațiile teatrale și asistența lor mutuală; concurând, printr'o prelevare care este un mijloc de existență socială, la perceperea drepturilor de autor ale aderenților ei, ea nu face acte de comerț; neavând scopul de a specula, este deci o societate civilă și tribunalul comercial este necompetent a judeca o cerere îndreptată contra ei de un director de teatru. (C. Paris, 8 Aug. 1921, Pand. rom. 1925. 3. 108).

3. Societatea civilă a autorilor, compozitorilor și editorilor de muzică are dreptul de a sta în instanță pentru apărarea drepturilor autorilor și în special în litigiile întemeiate pe interesul social, direct sau indirect, pe care fiecare membru al societății poate să-l aibă în ce privește interpretarea publică a operilor lor și a drepturilor de autor care rezultă din ele.

Faptul că statutele societății spun că societatea poate să lucreze în justiție după cererea membrilor consiliului de administrație sau după cererea unuia sau mai multor aderenți ai ei, nu înseamnă că procesele trebuesc intentate și continuate de aderenți în numele lor personal. (Cas. req., 28 Dec. 1927, D. 1928. 1. 110).

4. Un sindicat de autori este în drept să intervină într'o instanță, când e vorba de un contract a cărui interpretare interesează pe toți scriitorii în general, contract intervenit între o librărie, care s'a angajat la o editare, și un scriitor, care face parte din acest sindicat.

Dimpotrivă, când e vorba de condițiunile de publicare a unei opere care privesc numai raporturile dintre un autor și editorul său, fiind referitoare la modul de publicare al operii, autorul este singurul în drept să aprecieze dacă condițiunile de formă în care s'a făcut publicarea sunt sau nu potrivite pentru calitatea operii sale. (Trib. civ. Seine, 23 Iul. 1929, D. H. 532).

5. Competința Tribunalului Ilfov stabilită de art. 57 din legea proprietății literare și artistice pentru cazul când sunt mai mulți autori, moștenitori sau cesionari lezați, cu domiciliul deosebit, nu este o competință rationae materiae, ci o competință relativă, care nu se poate invoca decât de partea în favoarea căreia s'a creiat această competință — în speță Societatea compozitorilor români, care este cesionara drepturilor compozitorilor lezați prin neachitarea drepturilor de autor.

Dispoziținea acestui text a fost dictată de grija legiuitorului de a apăra cât mai mult drepturile de proprietate literară și artistică, punând la dispoziția compozitorilor lezați mijlocul comod de a-și valorifica drepturile lor, acționând în judecată pe delicvenți sau contravenienți înaintea tribunalului domiciliului lor.

Așa fiind, greșit tribunalul și-a declinat competința în favoarea tribunalului Ilfov pentru faptul prevăzut și pedepsit de art. 22 si 49 din lege, întrucât, față de declarațiunea Societății compozitorilor români că înțelege să se judece la tribunalul Covurlui în circumscripția căruia s'a comis faptul, acesta era tribunalul competinte după art. 57 din lege, așa ca din acest punct de vedere apelul Societății compozitorilor români este admisibil în principiu și urmează să se reformeze sentința apelată. (C. Galați s. II, jurn. 564, 13 Fev. 1933).

6. Art. 57 nu cuprinde o competință rationae materiae, ci o competință teritorială, pe care nu o poate invoca decât partea în favoarea căreia a fost creiată de lege, în speță de Societatea compozitorilor români, care este cesionara drepturilor compozitorilor lezați prin neachitarea acestor drepturi.

Potrivit acestui text numai compozitorii, moștenitorii sau cesionarii drepturilor se pot prevala de competința specială prevăzută de acest text — competința tribunalului Ilfov — de unde rezultă că, dacă aceștia nu invocă dispozițiunile art. 57, instanța competinte este aceia de drept comun, adică tribunalul locului unde s'a săvârșit infracțiunea.

Așa fiind, greșit tribunalul ca primă instanță și-a declinat competința din oficiu, când atât Societatea reclamantă cât și inculpatul au declarat că înțeleg să se judece înaintea Tribunalului Covurlui, așa că din acest punct de vedere apelul inculpatului este admisibil în principiu și urmează să fie judecat în fond de această Curte. (C. Galați s. I, jurn. 1174, 14 Mart. 1933).

www.dacoromanica.ro

Art. 58. — **Acțiunea penală, ca și acțiunea civilă în despăgubiri, rezultată din delictul de contrafacere sau din contravenționea comisă, se prescrie după trecerea de trei ani din ziua publicării, reprezentării, reproducerii, executării sau punerii în vânzare a lucrării contrafăcute sau a contravenționii făptuite. Pedeapsa se prescrie prin trecerea a cinci ani dela pronunțarea ei în mod definitiv. Deciziunea condamnatoare rămasă definitivă se va publica în două ziare din cele mai răspândite, pe spesele celui condamnat.**

OBSERVAȚIUNI. — Articolul 58 face aplicațiunea principiului dreptului comun de dependență între acțiunea civilă, isvorîtă dintr'un delict penal și acțiunea represivă în materia proprietății literare și artistice din punctul de vedere al prescripțiunii. De altfel, legea neconținând alte dispoziții de procedură e indiscutabil că normele procedurei penale reglementează și exercițiul celor două acțiuni, cea penală și cea civilă și în materia ce ne preocupă.

Legea proprietății artistice și literare stabilește prin art. 58 că acțiunea penală ca și cea civilă în despăgubiri, rezultată din delictul de contrafacere sau dintr'o contravenționea, se prescrie după trecerea de trei ani din ziua publicării, reprezentării, reproducerii, executării sau punerii în vânzare a lucrării contrafăcute sau a contravenționii făptuite.

Legiuitorul nostru a avut grija să stabilească precis data de când începe să curgă prescripțiunea în privința delictului de contrafacere, spre a evita discuțiunile la care a dat naștere această chestiune în doctrină, fixând-o, după natura operelor, la epoci ce corespund noțiunii de publicare, astfel cum a fost definită în articolul 17.

Ca și în dreptul comun, prescripțiunea din articolul 58 va putea fi invocată și în cazul când acțiunea civilă ar fi adusă direct în fața instanțelor civile, chiar dacă acțiunea publică n'a fost pusă în mișcare înaintea instanțelor penale, dar, pe când în materie corecțională prescripția e de ordine publică, astfel că dacă inculpatul n'o invocă instanța e ținută s'o aplice din oficiu; în materie civilă judecătorii nu pot ridica chestiunea prescripției dacă cel interesat n'o invocă [1]).

E cert însă că dacă toleranța autorului a făcut ca uzurpatorul să fie apărat de pedeapsă și de consecințele civile ale faptei sale, ea nu-i poate conferi un titlu [2]). Prescripțiunea în această materie nu are decât un caracter liberatoriu și nu este achizitivă; ea n'are nici un efect asupra proprietății artistice și literare. Prin urmare prescripția din articolul 58, nu poate autoriza noui atingeri ale dreptului autorului, care este îndreptățit să urmărească cu succes în penal orice fapte noui și distincte de contrafacere și să ceară orice reparațiuni civile pentru orice act de folosință sau punere în vânzare a obiectului contrafăcut ce a avut loc în mai puțin de trei ani înainte de introducerea cererii în justiție. „Faptul că s'au scurs mai mult de trei ani dela fabricațiune, — zice Pouillet, în secțiunea patra a valorosului său studiu, — nu dă editorului dreptul să continue ediția contrafăcută și cu mai mult cuvânt să scoată o nouă ediție. Prescripțiunea nu face decât să acopere delictul; ea este liberatorie și nu achizitivă. Este oare cu putință să se susțină că faptul de a fi comis un delict, care a rămas nepedepsit dă dreptul delicventului să comită o nouă infracțiune fără să fie pedepsit? Oare cel ce a furat merele altuia fără să fi fost urmărit poate pretinde

1) Pouillet *op. cit.*, No. 731.

2) Pouillet, *op. cit.*, No. 495 și 830; Alart, *Traité de la contrefaçon*, No. 650; Ch. Claro, *notă* sub. C. Anvers, 19 Ian. 1904, D. 1904. 2. 137.

www.dacoromanica.ro

că a devenit proprietarul mărului însuși? Suntem surprinși că teza contrară a găsit partizani" [1].

Jurisprudența a făcut aplicațiunea aceloraşi principii. Astfel s'a decis că inacțiunea cât de prelungită a persoanei lezate nu poate împiedica cererea de daune pentru atingeri noui aduse dreptului de proprietate literară și artistică cu mai puțin de trei ani înainte de intentarea acțiunei prin faptul publicării unor cataloage contrafăcute care reproduceau altele mai vechi contrafăcute, în privința cărora prescripțiunea operase stingerea acțiunilor autorului [2].

S'a mai hotărît că contrafăcătorul care a invocat cu succes prescripția păstrează imprimarea, copia, traducțiunea, etc., ce a făcut, dar n'are dreptul să facă altele noui, cu alte cuvinte orice nouă folosință a contrafacerii constitue o nouă atingere a dreptului autorului care a rămas, cu toată uzurparea, singurul proprietar al lucrării [3].

In cazul special prevăzut de articolul 19 aliniatul 4 în textul adăogat prin legea din 17 Fevruarie 1932 termenul de prescripțiunea delictului comis de tipografi, va curge dela desăvârșirea imprimării care corespunde cu momentul comiterii infracțiunii, potrivit articolului 594 din procedura penală.

Termenul prescripțiunii și data de când ea începe să curgă este diferit reglementat de legile străine.

Astfel, potrivit legii iugoslave acțiunea civilă se prescrie în 3 ani începând din ziua în care autorul a luat cunoștință de dauna produsă și de persoana responsabilă. Acțiunea civilă se prescrie, în orice caz, dacă au trecut 10 ani dela data producerii faptului ilicit (art. 65).

Acțiunea penală însă se prescrie prin trecerea a doi ani dela data atingerii dreptului de autor (art. 64).

Termenul prescripției acțiunii penale începe să curgă din ziua în care actul ilicit a cărui represiune se cere, a fost comis pentru ultima oară (art. 66). In caz de reproducere ilicită, termenul prescripției acțiunei penale curge din ziua de când reproducerea s'a terminat, iar dacă reproducerea a fost făcută în scop de răspândire, prescripția începe să curgă din ziua când exemplarul de care e vorba a fost pus în vânzare pentru prima oară.

Legea germană, elvețiană și austriacă conțin dispozițiuni asemănătoare legii noastre.

Legea poloneză prevede prescripția de 3 ani pentru infracțiunile prevăzute de art. 61 și art. 63 și de 5 ani pentru cele prevăzute de art. 62.

JURISPRUDENȚA.

1. Prescripția acțiunei împotriva contrafăcătorului unei lucrări, nu poate atrage pe aceia a dreptului de a împedeca reprezentarea lucrării pe o scenă publică, (Cas. fr. rej., 17 Ian. 1867, Ann. prop. ind. 1867. 65).

2. Acțiunea publică, odată stinsă față de autorul principal, nu poate renaște și să se perpetueze fără limită contra tăinuitorului. Tăinuitorul se bucură de aceleași excepții ca și autorul principal al delictului. (Cas. crim rej., 29 Dec. 1882, Ann. popr. ind. 1884. 359)

3. Acțiunea civilă care rezultă dintr'un delict se prescrie, ca și acțiunea publică, prin acelaș termen de 3 ani și aceasta chiar dacă acțiunea civilă e purtată singură și separat înaintea jurisdicțiunii civile.

Această prescripție a acțiunii civile are un caracter liberator în ce privește faptele aco-

1) Pouillet, *op. cit.*, No. 732; Stolfi, *op. cit.*, No. 1491; Bry, *op. cit.*, No. 894; Huard et Mack, *op. cit.*, No. 757; Ch. Claro, *nota* precitată.

2) C. Angers, 19 Ian. 1904, D. 1904. 2, 137.

3) C. Paris, 30 Ian. 1835; Pouillet, *op. cit.*, No. 734.

www.dacoromanica.ro

perite prin prescripție, însă nu creiază nici un drept pentru acela care e în măsură s'o invoace.

Astfel, când e vorba de niște cataloage ilustrate ale unui comerciant contrafăcute de un altul, dacă este adevărat că contrafăcătorul ar putea opune cu succes prescripția de 3 ani pentru contrafacerea acestor cataloage, aceasta nu înseamnă însă, că persoana lezată n'ar putea să ceară repararea atingerilor noui aduse dreptului său de proprietate prin aceia că cataloagele vechi contrafăcute au fost reproduse din nou și dela această reproducere n'au trecut încă 3 ani. (C. Angers, 19 Ian. 1904, D. 1904. 2. 137).

4. Contrafăcătorul care a invocat cu succes prescripția păstrează imprimarea, copia, traducțiunea, etc., ce a făcut, dar n'are dreptul să facă altele noui, cu alte cuvinte orice nouă folosință a contrafacerii, constitue o nouă atingere a dreptului autorului care a rămas cu toată uzurparea, singurul proprietar al lucrării. (C. Paris, 30 Ian. 1835).

CAP. XI.

Dispoziţiuni finale.

Art. 59. — **Prezenta lege va intra în vigoare în tot cuprinsul ţării dela data promulgării şi publicării ei prin „Monitorul Oficial".**

JURISPRUDENŢA.

1. In lipsă de dispoziții speciale, o lege intră în vigoare în toată întinderea țării, din momentul publicării ei în Mon. Oficial, iar nu din momentul când această publicație ajunge în diferitele puncte ale țării. (Cas. II, 24 Mart. 1922, Jur. rom. 11, 1922; Cas. II, 15 Mart. 1922, Dr. 28, 1922; Pand. rom. 1922. 1. 98 și C. jud. 25, 1923; Cas. III 1, Nov. 1922, Jur. rom. 23, 1922).

Art. 60. — **Când opera unui autor a fost cesionată unui editor de însuş autorul sau de moştenitorii lui, înaintea promulgării acestei legi, cesionarul nu va putea beneficia decât de termenul de 10 ani după moartea autorului, conform art. 2 din legea presei dela 1862, întrucât convenţia părţilor dintre autor şi editor, sau dintre moştenitori şi editor, a avut de bază acest număr de ani prevăzut de vechea lege.**

Prezenta lege prelungind însă dreptul moştenitorilor la 30 ani, pentru restul de timp ce mai rămâne până la completarea acestui număr de ani, dreptul de exploatare al operei revine moştenitorilor, afară de o nouă convenţie ce ar interveni între moştenitori şi editori pentru restul de timp până la completarea celor 30 ani.

OBSERVAŢIUNI. — Proprietatea literară și artistică a fost reglementată la noi, până la promulgarea actualei legi din 16 Iunie 1923, de dispozițiunile legii presei din 1 Aprilie 1862.

Termenul în care cesionarii dreptului unui autor și moștenitorii acestuia din urmă sau cesionarii lor se puteau bucura de un drept de proprietate asupra operilor autorului decedat, era fixat prin articolul 2 din legea presei la 10 ani, socotiți dela moartea autorului.

Noua lege a proprietății literare și artistice prin articolul 4 a prelungit durata dreptului moștenitorilor autorului și cesionarilor lor la 30 ani, socotiți dela moartea autorului.

www.dacoromanica.ro

Această nouă dispoziţiune a pus chestiunea : cui profită prelungirea termenului duratei dreptului asupra operilor, în cazul când ele ar fi fost cedate sub regimul legii vechi, fie de autor, fie de succesorii lui şi contractul era în curs la data promulgării legii din 1923? Aceiaşi problemă fusese discutată în Franţa cu prilejul modificărilor aduse legii din 1793 sub raportul prelungirii duratei termenului mai sus vorbit. Jurisprudenţa a soluţionat această problemă în favoarea moştenitorilor autorilor, hotărînd că prelungirea legală le profită lor şi nu cesionarilor, în cazul când contractul nu conţinea vreo clauză care ar fi prevăzut contrariul.

Legiuitorul nostru a tranşat prin textul legii, în dispoziţiunile finale, această problemă, adoptând soluţiunea la care s'a oprit jurisprudenţa franceză. In articolul 60 a precizat că cesionarul care a obţinut dreptul dela autor sau dela moştenitorii lui, înaintea promulgării legii noui, nu va putea beneficia decât de termenul de 10 ani, fixat prin articolul 2 din vechea lege a presei, întrucât convenţia dintre autor şi editor sau dintre moştenitori şi editor a avut de bază acest număr de ani prevăzut de vechea lege. Restul de timp până la complectarea termenului de 30 ani, drepturile asupra operei revin moştenitorilor, dacă nu intervine o nouă convenţiune între moştenitorii autorului şi cesionar.

Din modul în care se exprimă legiuitorul s'ar părea că aliniatul 1 din articolul 60 condiţionează recunoaşterea dreptului moştenitorilor de existenţa unei clauze în convenţia părţilor, care să învedereze că ele au avut în vedere termenul de 10 ani prevăzut de legea veche. Credem însă că şi aci avem de a face numai cu un mod defectuos de exprimare al ideilor şi că legiuitorul nostru a adoptat în totul modul de a vedea al jurisprudenţei franceze, care şi-a bazat soluţiunea pe dispoziţiunile articolului 1163 din codul Napoleon, corespunzător articolului 984 din codul nostru civil. Potrivit acestui text de lege, o convenţiune nu poate fi considerată că cuprinde decât obiectele asupra cărora se pare că părţile şi-au propus să contracteze, oricât de generali ar fi termenii întrebuinţaţi de ele şi cu toată lipsa de rezerve ; cu alte cuvinte intenţiunea părţilor contractante trebue interpretată în sensul că s'au raportat la situaţiunea lucrurilor existente în momentul contractării, cu toate că în convenţiunea lor s'au exprimat în termeni generali.

Intr'un contract de cesiunea dreptului de proprietate literară sau artistică obiectul asupra căruia părţile au contractat, este dreptul aşa cum exista în momentul încheerii convenţiunii. Jurisprudenţa franceză, făcând aplicaţia principiului cuprins în articolul 1163 c. c. fr. (994 c. c. r.) a judecat în mod constant că în materie de cesiunea dreptului de proprietate literară şi artistică, durata dreptului cesionarilor este determinată de legea în vigoare în momentul cesiunii, de oarece părţile contractante nu puteau să-şi propună să contracteze după reguli diferite la această dată ; de aci urmează că prelungirea duratei dreptului de autor, acordată de o lege posterioară, profită moştenitorilor autorului şi nu cesionarilor [1]).

Din cele ce am expus rezultă că în cazul când convenţia părţilor tace asupra situaţiunii ce ar crea o prelungire viitoare a duratei dreptului de proprietate a operelor cedate, prin aplicaţia regulii de interpretare din articolul 984 c. c. care este de aplicaţiune generală, ajungem la aceiaşi soluţiune că prelungirea legală a duratei dreptului nu profită decât moştenitorilor.

Nu e nici un motiv să credem, bazându-ne pe o redacţiune confuză a textului, că în articolul 60 al. 1, partea ultimă, legiuitorul a voit să se îndepărteze dela principiile dreptului comun şi să ceară pentru admiterea soluţiunii la care se opreşte, con-

1) Aubry şi Rau, *Dr. civ. fr.*, t. IV, par. 347 ; Cas crim., 28 Mai 1875, Sir. 75. I. 329 ; D. 75 1, 334 ; Crim. rej., 29 Apr. 1876, Sir. 76. 1. 231, D. 76 I. 409 ; Cas. civ., 20 Fev. 1882, Sir. 83. I. 339, D. 82. I. 465 ; Cas. Req., 20 Nov. 1877, Sir. 77. I. 464, D. 78. I. 309.

www.dacoromanica.ro

dițiunea ca părțile contractante să se fi referit expres la durata dreptului stabilită de legea presei, așa cum ar putea să se înțeleagă din text.

Părerea noastră este că legiuitorul român, condus de soluțiunile jurisprudenței franceze, a voit să fie cât mai complect și să precizeze în textul legii speciale, drumul ce trebue să urmeze interpretul în cazul rezolvării unei probleme ce s'ar putea pune în situațiunea de care se ocupă articolul 60. Voind să spună cât mai mult într'o singură frază, legiuitorul s'a exprimat confuz.

E evident, deși legea n'o spune, că în cazul când în convențiunea încheiată sub regimul legii vechi s'a stipulat că orice proorogare viitoare a termenului duratei dreptului moștenitorilor profită editorului, învoiala părților va fi respectată în virtutea principiului libertății convențiunilor. Prin urmare, restul de timp ce ar rămâne până la complectarea termenului de 30 ani, nu profită editorului numai în cazul încheerii unei convențiuni pentru acest interval, cum ar rezulta din aliniatul II al articolului 60, ci acelaș efect îl va avea și convențiunea veche, dacă a fost încheiată în condițiunile pe cari le-am arătat.

JURISPRUDENȚA.

INDEX

Aplicațiunea legii în timp 7.
cesiune anterioară 1, 5, 6.
legea locului 10.
lege nouă 2.
proorogare 8, 9, 11.
reproducere 3, 4.

1. In principiu contractele trebuesc interpretate după legea în vigoare în momentul când ele s'au format; oricât de generali ar fi termenii unei convențiuni, ea nu cuprinde decât lucrurile asupra cărora se pare că părțile și-au propus să contracteze. Prin urmare, legile cari prelungesc durata dreptului moștenitorilor unui autor, nu profită cesionarilor în cazul când operele ar fi cesionate, ci succesorilor autorului.

Această proorogare de folosință nu oprește însă pe cesionari să-și epuizeze edițiunile pe care le-au făcut cu mult înainte de expirarea termenului duratei proprietății literare fixat de legea în vigoare la data când contractul s'a încheiat. Judecătorii fondului statuează în limitele atribuțiunilor lor suverane, când hotărăsc că un autor și un editor n'au înțeles să contracteze decât asupra dreptului de autor, astfel cum era reglementat de legislația existentă și când determină sensul ce părțile au dat termenilor de proprietate absolută, întrebuințate de ele pentru a fixa obiectul contractului. (Cas. req., 20 Nov. 1877, D. 78. 1. 309).

2. Dacă din convențiunea părților se stabilește că autorul sau reprezentanții săi au renunțat fără rezervă atât la proprietatea operelor cedate de dânșii, așa cum era reglementată prin legile existente, cât și la eventualitățile care ar fi putut fi realizate în folosul lor de o legislație nouă, este evident că schimbarea legislativă va profita cesionarului. (Trib. Seine, 29 Nov. 1878, D. Rep., p. 757).

3. Convențiunea prin care un pictor cedează fără nici o rezervă, odată cu dreptul de autor, dreptul de a grava un tablou, trebue înțeleasă în sensul că cesiunea poartă numai asupra dreptului de reproducere prin gravură așa cum era reglementat, în ceeace privește durata, de legea în vigoare, în lipsă de probă contrarie, cu toată generalitatea termenilor întrebuințați.

Prin urmare, dacă o lege posterioară prelungește durata dreptului de reproducere, beneficiul rezultând din această extensiune, profită nu cesionarului, ci pictorului sau moștenitorilor săi. (C. Paris, 16 Aug. 1879, D. 81. 2. 62; Cas. civ. fr., 20 Fev. 1882, D. 82. 1. 465).

4. Contractele trebuesc interpretate și regulate după legea în vigoare în momentul în care s'au format. Oricât de generali ar fi

www.dacoromanica.ro

termenii unei convenţiuni, ea nu cuprinde decât lucrurile asupra cărora se pare că părţile şi-au propus să contracteze.

Prin urmare, după ce instanţa de fond decide în mod suveran că cesiunea dreptului de reproducerea unui tablou făcută de un pictor trebue interpretată în sensul că ea poartă numai asupra dreptului de reproducere prin gravură astfel cum era regulat în privinţa duratei sale de legea atunci în vigoare, ea poate să declare că prelungirea duratei drepturilor autorului sau succesorilor săi de o lege posterioară profită moştenitorilor cedentului şi nu cesionarului dreptului de reproducere. (Cas. fr., 20 Fev. 1882, D. 1. 465).

5. Cesiunea fiind guvernată de legea în vigoare în momentul când a avut loc, înseamnă că cesionarul nu poate să se prevaleze de prelungirea acordată printr'o lege nouă moştenitorilor autorului, afară de cazul când justifică că aceştia i-au cedat şi ei drepturile pe care le au dela lege. (Trib. civ. Seine, 23 Dec. 1893, Huard et Mack, Rep., p. 586).

6. Durata dreptului de proprietate asupra unei opere literare sau artistice este pentru cesionar aceiaşi ca şi pentru cedent potrivit legii în vigoare în momentul cesiunei.

Prin urmare, dacă un autor a cedat opera lui sub imperiul unei legi, cesionarul nu poate fără o convenţie contrară să invoace drepturi decurgând din legi posterioare şi anume legea din 8 Aprilie 1854 şi 14 Iulie 1866, care au prelungit durata drepturilor de proprietate literară în folosul exclusiv al autorilor şi moştenitorilor lor. (C. Paris, 9 Dec. 1905, Huard et Mack, Rep., p. 634).

7. Un contract de cesiune trebue interpretat după legea care era în vigoare în momentul încheerii lui.

De aceia, dacă un autor a cedat opera sa sub imperiul legii din 19—24 Iulie 1793 şi a decretului din 5 Februarie 1810, cesionarul nu poate să pretindă mai multe drepturi decât acelea pe care i le conferea legea sub imperiul căreia contractul a luat naştere.

Astfel, legile din 8 Aprilie 1854 şi 14 Iulie 1866, care au prelungit durata dreptului de autor, neavând de scop decât să avantajeze pe autor şi pe succesorii săi, sunt aplicabile numai acestora, iar nu şi cesionarului originar, editorul operii, care, dobândind dreptul de a exploata opera sub imperiul legii din momentul încheerii contractului, n'a putut dobândi dela autor şi alte drepturi rezultând dintr'o lege mai avantajoasă. (C. Paris, 28 Dec. 1905, D. 1911, 2. 388).

8. In cazul unei proorogări legale a termenului exercţiului dreptului de autor, editorul care a exploatat o operă fără a fi împiedecat mai mulţi ani peste termenul fixat de lege pentru exerciţiul acestui drept la data încheerei contractului de ediţiune, nu poate cere o remuneraţiune pentru exploatarea utilă ce a făcut lucrărilor asupra cărora poartă dreptul recunoscut herezilor autorilor, pe consideraţiunea că ar fi gerat afacerile acestora, dacă se constată că departe de a gera afacerile altuia de bună voie, el s'a crezut proprietar exclusiv şi a exploatat lucrările în interesul comerţului său personal. (Cas. fr., 25 Iun. 1919, Dr. d'aut., p. 29.

9. Contractul de editare a unei opere nu poate cuprinde decât durata drepturilor exclusive de care se bucura autorul în momentul stipulaţiunii, chiar dacă este redactat în termeni care învederează o cesiune absolută şi generală a dreptului de autor, de oarece este de principiu că un contract nu poate purta decât asupra lucrurilor asupra cărora părţile au intenţiunea să se înţeleagă.

Nu se poate admite că părţile au stipulat în vederea unei proorogări viitoare şi eventuale a dreptului, afară de cazul când prelungirea n'a fost expres prevăzută în contract cu titlu de *res sperata* sau de *spes rei*.

Deci, orice proorogare viitoare a duratei protecţiunii datorită unei legi noui, constitue un *quid novi*, rezervat deplin drept în patrimoniul autorului, afară de convenţiune contrară. (Cas. it., 5 Apr. 1930, Dr. d'aut. 1931, p. 95).

10. Legea sovietică din 26 Noemvrie 1918 care expropriază operile dramatice şi muzicale fără nici o indemnizaţie, institue

www.dacoromanica.ro

în profitul Statului un mod de achiziție pe care tribunalele nu-l pot recunoaște.

Faptul că un autor a reprezentat prima oară opera sa în străinătate nu poate fi considerat după legile franceze ca o renunțare la dreptul său de autor în Franța.

Ori de câte ori o operă muzicală e jucată în Franța, ea se consideră ca o operă transportată. In acest caz trebue aplicată legea locului, adică a țării unde opera s'a reprezentat și unde s'au perceput drepturile de autor. Dreptul născut din reprezentarea operii în Franța este independent de legea de origină și nu pune în discuțiune decât o chestiune de drept teritorial; prin urmare legea care se aplică e legea franceză. (Trib. civ. Seine, 14 Febr. 1931, D. H., Somm. 140).

11. Deși în contractele de editări se întrebuințează expresiuni de cedare fără rezerve a dreptului de publicare și reproducere, totuși contractul nu poate să cuprindă decât durata dreptului de care autorii se bucurau în momentul contractării. Dreptul patrimonial de autor este prin natura sa circumscris și limitat și elementele de protecțiune în timp formează partea organică a dreptului însuși, așa că fiecare prelungire a unor asemenea limite formează un adaos, *un quid novi*, care nu se adaugă la patrimoniul editorului cesionar, nefiind cuprins în contract, ci rămâne în patrimoniul autorului dacă nu există o dispoziție legală sau contractuală contrarie. Deci contractul de editare făcut sub regimul vechei legi, care restrângea dreptul exclusiv la durata vieții de autor sau la 40 ani dela publicare, chiar dacă s'a conceput în sensul de a atribui editorului „proprietatea absolută și perpetuă" a operii, nu poate să atribue editorului și dreptul exclusiv pentru cei 50 ani prevăzut de noua lege.

Dispoziținea art. 70 al legii dreptului de autor, modificat de articolul unic al legii din 6 Ianuarie 1931 în care se dispune că eventuala sporire a duratei dreptului de autor va fi exclusiv în favoarea autorilor, a moștenitorilor și a legatarilor acestora, trebue să fie interpretată în sensul că ea se referă la extinderea duratei de protecțiune, care se termina, după legea veche, odată cu moartea autorului sau după 40 ani dela publicarea operii, dar care cuprinde azi în virtutea nouii legi alți 50 ani de protectorat după moartea autorului. Această interpretare se deduce din tot complexul de elaborare legislativă a dispoziției arătate, de unde rezultă în mod indubitabil că ceiace s'a urmărit a fost ca beneficiile derivate din aplicarea nouei legi, prin acordarea unei perioade mai lungi, să fie în favoarea numai a autorilor, a moștenitorilor și a legatarilor, cu excluderea editorilor.

Din nici o dispoziținne a legii dreptului de autor nu rezultă că autorul care a cedat unui editor dreptul de publicare și reproducere fără nici o rezervă, ar putea să aibă dreptul în cazul unei prelungiri a termenului de protejare a operii, să obție o modificare a obligațiunilor editorilor în raport cu această prelungire.

Nu le rămâne în această situație părților contractante decât de a încheia un contract și pentru perioada nouă de protecțiune sau moștenitorii să considere reziliat definitiv vechiul contract, conform dispozițiunilor nouei legi. (Cas. it., 2 Mai 1933, Il dir. di aut. 1933, p. 206).

Art. 61. — **Pentru operele deja căzute în domeniul public, prezenta lege nu are efect retroactiv, drepturile moștenitorilor ca și ale cesionarilor fiind definitiv stinse prin expirarea celor 10 ani dela moartea autorului, prevăzuți de legea dela 1862.**

Prezenta lege nu modifică raporturile juridice stabilite deja în virtutea vechei legi.

OBSERVAȚIUNI. — Continuând ideia din articolul precedent în articolul 61, legiuitorul precizează că legea și prin urmare dispozițiunile de prelungirea termenului duratei dreptului de autor n'au efect retroactiv, astfel că drepturile moștenitorilor și cesionarilor unui autor, asupra operelor căzute deja în domeniul public conform

www.dacoromanica.ro

legii vechi nu pot fi reînviate, ele rămânând definitiv stinse prin trecerea termenului de 10 ani dela moartea autorului.

Textul adaogă că legea prezentă nu modifică raporturile juridice stabilite deja în virtutea vechei legi.

Dispoziţiunile articolului 61 sunt aplicaţiunea principiilor cuprinse în art. 1 din codul civil în materia proprietăţii literare şi artistice. Chiar dacă această regulă n'ar fi fost înscrisă într'un text special, aplicarea ei în materia ce ne preocupă ar fi fost indiscutabilă.

Legiuitorul nostru a voit să fie cât mai complect în această materie de mare însemnătate.

Art. 62. — **Soţia-autor, sub orice regim matrimonial ar fi căsătorită, este dispensată de orice autorizaţune maritală sau judecătorească pentru toate actele ce le va face în exercitarea drepturilor sale de proprietate literară şi artistică.**

OBSERVAŢIUNI. — Prin promulgarea legii din 18 Aprilie 1932 pentru ridicarea incapacităţii civile a femeii măritate publicată în Monitorul Oficial No. 94 din 20 Aprilie acelaş an, dispoziţiunile articolului 62 nu mai prezintă nici o însemnătate, deoarece, potrivit legii citate, femeia măritată are astăzi o capacitate civilă deplină în orice domeniu. Prin introducerea acestei importante reforme s'au curmat toate discuţiunile ce ar fi ridicat chestiunea incapacităţii soţiei-autor, în privinţa încheerii transacţiunilor necesare pentru exploatarea operelor sale intelectuale.

In afară de proclamarea deplinei capacităţi civile a femeei căsătorite, textul articolului 62 nu conţine nici o dispoziţiune derogatorie dela principiul diferitelor regimuri matrimoniale din dreptul comun, care vor fi deci aplicabile întocmai, în măsura în care nu sunt incompatibile cu caracterul special al dreptului de autor.

Prin urmare, sub regimul separaţiunii de bunuri sau chiar sub regimul dotal, în cazul când dotalitatea nu cuprinde şi operele intelectuale ale soţiei, aceasta e deplin stăpână pe creaţiunile sale intelectuale, putând încheia orice acte juridice va crede de cuviinţă în exploatarea dreptului său de autor, fără autorizaţia soţului.

Dacă însă regimul dotal va fi fost stipulat şi în privinţa operelor intelectuale ale soţiei, dreptul acesteia este restrâns prin efectul aplicării principiilor regimului dotal.

Totuşi, câmpul de acţiune al soţului este limitat de dreptul moral al soţiei autor, drept care este un atribut al personalităţii acesteia din urmă, necesibil şi nesusceptibil de vreo transacţiune.

Soţul nu va putea deci hotărî asupra oportunităţii publicării operelor, nici asupra modalităţilor sau condiţiunilor contractului de editarea operelor soţiei sale, fără consimţimântul acesteia. Soţia este îndreptăţită să se opună la orice măsură, care ar duce la atingerea renumelui său de autor sau ar leza dreptul său moral, în virtutea prerogativei pe care legea o recunoaşte oricărui autor.

Numărul de exemplare, formatul lor, modul de publicare, preţul însuşi precum şi întinderea drepturilor conferite editorului vor trebui supuse aprobării soţiei, căci aceste modalităţi nu prezintă un simplu interes pecuniar, ci sunt de natură să afecteze dreptul moral al autorului [1]).

1) J. Rault, *Le contrat d'édition en droit français*, p. 161.

www.dacoromanica.ro

Cesiunea dreptului de autor poate fi consimțită de soția autor fără autorizarea soțului, potrivit regulelor cari cârmuesc dota mobiliară în sistemul adoptat de legiuitorul nostru [1]).

Art. 63. — **Legea presei din 1 Aprilie 1862, în partea ei referitoare la „proprietatea literară și artistică" (art. 1—11), precum și toate legile asupra proprietății literare în vigoare până azi în teritoriile desrobite, sunt abrogate. Legea din 24 Martie 1904, modificată prin legea din 19 Decembrie 1922 rămâne în vigoare și se va aplica în tot cuprinsul țării.**

1) Matei Cantacuzino, *Curs elementar de drept civil*, No. 696, p. 727—728; Alexandresco, *Explicațiunea teoretică și practică a Dreptului Civil Român*, VIII, partea I, ed. 2-a, p. 38, 185 n. 1, 278, 279, 300. n 4, 301, 372 n. 3, 439 și urm., 442, 443.

www.dacoromanica.ro

ANEXE

LEGEA ROMÂNĂ

asupra presei din 13 Aprilie 1862, modificată prin legile din 1866, 1874, 1884, 1885, şi 27 Martie 1904

Despre proprietatea literară

1. Autorii de tot felul de scrieri, compozitórii de muzică, pictorii sau desenatorii cari vor săpa sau litografia tablourile ori desenurile lor, în tot cursul vieţii lor, se vor bucura ca de o proprietate a lor, de dritul exclusiv de a reproduce şi a vinde operele lor în tot Principatul, sau de a trece către alţii această proprietate a lor, fiindu-le acest drit recunoscut după legile în fiinţă.

2. Moştenitorii acestora sau cesionarii către cari a trecut dritul lor, se vor bucura la acelaş drit, în timp de 10 ani, după moartea autorului sau a compozitorului.

3. Jurnalele şi alte foi periodice sunt proprietatea persoanelor sau a societăţilor cari le publică, dritul proprietăţei le este închezăşuit, întocmai după articolele de mai sus; articolele ce autorii sau proprietarii lor nu vor voi ca să se reproducă în alte jurnale, vor trebui a purta la început nota, că reproducerea este oprită; se înţelege numai articolele literare şi ştinţifice.

4. Compunerile dramatice asemenea în termenele de mai sus nu pot fi reprezentate de nici un teatru, nici nu pot fi publicate, fără învoirea autorului.

5. Traducţiunile nu intră în categoria articolelor de mai sus, de cât pentru textul traducerei, fiind fiecare liber de a face alte traduceri după textul original al scrierii, asemenea extractele ce se fac din alte scrieri spre a se încunoştiinţa publicul despre valoarea acestora prin critice şi comentarii nu jignesc proprietatea străină.

6. Toate dregătoriile administrative sunt datoare a confisca după cererea şi în folosul autorului, a compozitorului, a traducătorului sau a moştenitorilor acestora ori a cesionarilor, toate exemplarele ediţiunilor tipărite, săpate sau litografiate, fără învoirea anume şi înscris a proprietarilor.

7. Pe lângă exemplarele confiscate, tot contra-facătorul va fi dator a plăti adevăratului proprietar o sumă echivalentă cu preţul de 1000 exemplare a ediţiunei originale.

8. Orice vânzător a unei ediţiuni contrafăcută al căreia făptuitor nu va fi el, va plăti proprietarului o sumă echivalentă cu preţul de 200 exemplare.

9. 1) Proprietarul[1]) oricărui atelier de arte grafice, tipografie, litografie sau orice procedeu de arte grafice, este obligat să trimită din orice carte, broşură, revistă, ziar note muzicale, hartă geografică, planuri, stampe, portrete tablouri, foae volantă şi orice altă reproducere, câte două exemplare bibliotecii Academiei Române din Bucureşti, câte două exemplare Bibliotecii Centrale din Iaşi şi câte un exemplar Fundaţiunei Universitare „Carol I" din Bucureşti; iar aceste biblioteci sunt obligate să le primească şi să le păstreze în depozitele lor.

Din orice planuri, stampe, portrete, ta-

---

1) Art. 9 modificat în 1885, a fost înlocuit prin legea din 23 Aprilie 1904, pe care o reproducem în textul art. 9.

www.dacoromanica.ro

blouri sau din orice reproduceri artistice cari se execută nu prin tipar, ci prin alte procedeuri grafice, ex.: prin fotografie, se trimite de asemenea numărul de exemplare arătate la alin. 1 atât când ele constituesc părți sau sunt suplimente ale unei lucrări din cele dela alin. 1, precum și când sunt multiplicate spre a fi puse separat în comerț.

2) Edițiile următoare dintr'o lucrare, afară de edițiile ziarelor din care se va trimite numai cea din urmă extragere în broșuri deosebite din scrieri tipărite în reviste sau ziare, precum și tipărituri separate, cu paginație deosebită, sunt supuse îndatoririi dela art. 1. Dacă unele exemplare din una și aceeași edițiune conțin modificări în text sau adăogiri de orice fel, atunci exemplarele modificate se consideră ca ediție nouă și sunt supuse obligativității acestei legi. Dacă exemplarele unei ediții sunt făcute în diferite chipuri atunci unul din cele două care se va trimite bibliotecii Academiei să fie din cele mai frumos executate.

3) Exemplarele ce se trimit bibliotecilor trebue să fie complecte și executate pe aceeași hârtie sau material de aceeași calitate ca și cele cari se pun în comerț sau se predau autorilor și editorilor.

Nu sunt supuse îndatoririi acestei legi, imprimatele cari reprezintă bani, hârtii de valoare și toate acele de caracter oficial confidențial, cari vor fi declarate ca atari de autoritățile respective.

Din imprimatele cu caracter particular, menite a se împărți într'un cerc restrâns de persoane și cari nu se pun în comerț, se vor da bibliotecei Academiei două exemplare în plicuri închise cari nu se vor deschide, și prin urmare, conținutul imprimatelor nu se va comunica publicului un timp care nu va trece de 10 ani. Numai acele exemplare se vor păstra în plicuri pentru cari depunătorii ar exprima dorința expresă.

4) In caz când proprietarul stabilimentului grafic va fi necunoscut sau stabilimentul se va fi desființat din o cauză ori alta, obligațiunile impuse prin prezenta lege proprietarului, vor privi direct pe autorii sau editorii lucrărilor și vor fi ei obligați a trimite celor trei biblioteci exemplarele legale.

Când cel obligat dă faliment sau moare, cele trei biblioteci arătate la art. 1, sunt îndreptățite să primească cu preferință prin masa falimentului sau succesiunei exemplarele obligatorii.

Când unele lucrări se execută de autori sau editori, români sau străini cari locuesc în țară în ateliere din străinătate, și se pun în comerț în țară sau se împart între amatori în țară, autorii sau editorii acestor lucrări sunt supuși obligațiunilor acestei legi.

5) Obligațiunea de a trimite exemplarele legale începe: pentru ziare, reviste și orice tipărituri periodice din ziua apariției lor; pentru celelalte lucrări grafice: cărți, broșuri, hărți, etc., etc., de îndată ce vor fi terminate.

Intârzierea în trimiterea publicațiunilor periodice și a altor tipărituri, când ele trec peste o lună dela apariție, se consideră ca abateri dela prezenta lege.

6) Toate stabilimentele de arte grafice, prevăzute în această lege, sunt obligate a înștiința pe cele trei biblioteci îndată ce o serie periodică începe să se efectueze de ele. De asemenea sunt obligate a le înștiința de îndată ce o scriere periodică sau carte încetează de a se tipări sau continua a fi tipărită în alte stabilimente.

Când o carte, broșură etc., începe a se tipări într'un alt atelier și continuă, ori se termină în altele, atelierul cel din urmă are îndatorirea de a trimite exemplarele legale întregi, dacă coalele precedente i se predau de cei dintâi. In caz contrariu, autorii sau editorii sunt ei obligați a trimite exemplarele complete.

7) Prefecturile județelor sunt îndatoarate a trimite, bibliotecilor indicate prin această lege în luna Ianuarie a fiecărui an, un tablou de toate tipografiile și alte stabilimente grafice din circumscripțiunea lor și a le notifica toate schimbările ivite în acest tablou în cursul anului.

8) Expedierile exemplarelor legale către cele 3 biblioteci se fac, sub bandă sau în pachet, direct de către stabilimentele sau atelierele cari le execută și sunt scutite de taxele poștale.

www.dacoromanica.ro

Tipografii sunt datori a înainta odată cu aceste pachete și o chitanță în două exemplare, din cari unul li se va restitui certificat de administrarea bibliotecilor.

9) Orice abatere dela prescripțiunile acestei legi se va pedepsi cu amendă dela cel puțin 100 lei până la 500 lei și cu o despăgubire către fiecare din cele trei biblioteci de cinci ori valoarea lucrărilor executate și netrimise. Prețul lucrărilor este acel cu care ele sunt puse în comerț. Pentru publicațiunile ce nu se vor pune în comerț, prețul se stabilește după registrele de comandă ale stabilimentului grafic sau atelierului în chestiune.

Avocații Statului au datoria a se constitui parte civilă pentru despăgubirile către cele trei bibliotecii.

Despăgubirile se urmăresc de agenții Statului, cum se urmăresc și amenzile și se înaintează de aceștia Academiei Române, Bibliotecei Centrale din Iași și Fundațiunile Universitare „Carol I".

10) Contravențiunile la legea de față se judecă numai de către tribunale, ca primă și ultima instanță.

11) Ca derogare la art. 595 din codul de procedură criminală, acțiunea publică în ce privește contravențiunile la legea de față, se prescrie printr'un termen de doi ani dela apariția lucrărilor.

Anul în care lucrările au apărut se socotește ca trecut și prescripțiunea începe a curge dela 1 Ianuarie a anului următor.

12) Ministerul cultelor și instrucțiunii publice este autorizat să stabilească prin regulament modul de punere în aplicare și de executare a acestei legi.

13) Articolul 9 al legei presei din 1 Aprilie 1862 și dispozițiunile legei din 2 Aprilie 1885 ca și ale regulamentului acelei legi, sunt și rămân abrogate.

10. După trecerea de 10 ani, după moartea autorului, toată opera cade în domeniul public și fiecare este liber a o reproduce prin tipar, sculptură sau litografie.

11. Toate aceste drituri se încheză și autorilor, compozitorilor, desenatorilor, traducătorilor din state străine, cari cu reciprocitate vor încheza și în cuprinsul teritoriilor lor, proprietatea literară.

CONVENȚIUNEA DELA BERNA

pentru protecția operelor literare și artistice din 9 Septembrie 1886

Revăzută la Berlin la 13 Noemvrie 1908 [1] *și la Roma la 2 Iunie 1928* [2]

Art. 1. — Țările contractante se constitue în Uniune pentru protecțiunea dreptu-

1) Textul publicat este al Convențiunei dela Berna revăzută din 13 Noemvrie 1908.

România a aderat la Convențiunea dela Berna revăzută din 13 Noemvrie 1908, cu rezerva articolului 9 pe care l-a substituit cu dispozițiunile art. 7 al Convențiunei din 9 Septemvrie 1886. (M. Oficial No. 211 din 22 Septemvrie 1926).

Până în prezent au aderat la Convențiunea de la Berna pe lângă toate statele din Europa și coloniile lor și următoarele state din alte continente: Australia, Brazilia, Canada, Haiti, India-Britanică, Japonia, Noua Zelanda, Liberia, Marocul, Palestina, Siria și Libanul, Siamul, Tunisul și Uniunea Sud Africană.

2) Convențiunea dela Berna revăzută la Berlin la 13 Noemvrie 1908 a fost revăzută apoi la Roma. Modificările aduse se găsesc parte scrise în textul Convențiunei, iar altă parte în trimeteri, în ambele cazuri însă cu caractere cursive.

Actul dela Roma a fost semnat la 2 Iunie 1928 de către douăzeci și opt de țări unioniste; printre ele figurează și România.

Convențiunea dela Berna revăzută la Roma la 2 Iunie 1928 a fost ratificată în termenul prevăzut de actul dela Roma, adică până la 1 August 1931, de următoarele state: Anglia, Bulgaria, Canada, Dantzig, Elveția, Finlanda, India, Italia, Japonia, Norvegia, Olanda, Suedia și Ungaria.

După această dată au aderat la această Convențiune: Brazilia, Danemarca, Franța, Germania, Grecia, Liechtenstein, Luxemburgul, Monaco, Siria și Libanul, Spania, Tunisul și Yugoslavia.

Actul dela Roma fiind semnat și de România, urmează ca și ea să îndeplinească formalitățile de aderare la Convențiunea revăzută la Roma în 2 Iunie 1928.

www.dacoromanica.ro

rilor autorilor asupra operelor lor literare și artistice [1]).

Art. 2. — 1. Expresiunea [2]) : „Opere literare și artistice" cuprinde orice producțiune din domeniul literar, științific sau artistic oricare ar fi modul sau forma reproducerii, ca : cărți, broșuri și alte scrieri [3]) opere dramatice sau dramatico-muzicale, operele coregrafice și pantomimele a căror punere în scenă e fixată prin scris sau altfel ; compozițiile muzicale cu sau fără cuvinte, operele de desen, de pictură, de architectură, sculptură, gravură și litografie, ilustrațiile, hărțile geografice, planurile, crochiurile și operele plastice, relative la geografie, la topografie, la architectură și la știință.

2. Sunt protejate ca opere originale fără prejudiciul drepturilor de autor al operii originale, traducerile, adaptările, aranjamentele de muzică și alte reproduceri transformate ale unei opere literare sau artistice ca și colecțiile diferitelor opere.

3. Statele (Pays) contractante [4]) sunt obligate să asigure protecțiunea operelor menționate mai sus.

4. Operele de artă aplicate la industrie sunt protejate pe cât permite legislația interioară a fiecărui stat.

Art. 2 bis. [5])—1. *Se rezervă legislației interioare a fiecărui Stat (Pays) al Uniunei facultatea de a exclude dela protecțiunea prevăzută în articolul precedent discursurile politice și pledoariile pronunțate în cursul desbaterilor judecătorești.*

2. *Se rezervă deasemeni legislației interioare a fiecărui Stat al Uniunei facultatea de a statua asupra condițiilor în care conferințele, cuvântările, predicile și alte opere de aceeași natură vor putea fi reproduse prin presă. Cu toate acestea autorul singur e în drept de a reuni zisele opere în culegere.*

Art. 3. — Prezența convențiune se aplică operilor fotografice și operilor obținute printr'un procedeu analog fotografiei. Statele contractante[1]) sunt obligate să le asigure protecțiunea.

Art. 4. — 1. Autorii resortisanți ai unuia din Statele Uniunii se bucură în Statele altele de cât Statul de origină al operei și pentru operele lor fie nepublicate, fie publicate pentru prima oară într'un Stat al Uniunii, de drepturile pe care legile respective le acordă acum și le vor acorda în viitor naționalilor, ca și de drepturile acordate în mod special de prezenta convențiune.

2. Folosința și exercițiul acestor drepturi nu sunt subordonate la nici o formalitate ; această folosință și acest exercițiu sunt independente de existența protecțiunii în țările de origină ale operii. In viitor, în afară de stipulațiunile prezentei convențiuni, întinderea protecțiunii ca și mijloacele de recurs garantate autorului pentru apărarea drepturilor sale se determină în mod exclusiv după legislația Statului în care se reclamă protecțiunea.

3. Se consideră ca țară de origină a operii : pentru operele nepublicate, aceia căreia aparține autorul, pentru operele publicate, aceia a primei publicații și pentrii operile publicate, în mod simultan în mai multe țări ale Uniunii aceia dintre ele a cărei legislație acordă durata de protecțiune cea mai scurtă. Pentru operile publicate simultan într'un Stat străin Uniunii și dintr'un Stat al Uniunii, acest din urmă Stat este în mod exclusiv considerat ca Stat de origină.

4. Prin opere publicate se înțelege după prezenta Convențiune operele editate. Reprezentarea unei opere dramatice sau dra-

---

1) Acest articol a primit la Roma 1928 următoarea redactare : „Țările *cărora se aplică prezenta Convențiune* sunt constituite în Uniune pentru protecțiunea drepturilor autorilor asupra operelor literare și artistice".

In traducerea Convențiunei dela Berna ratificată de România este tradus cuvântul „*Pays*" prin „Stat"

2) Cuvântul „expresiunea" a fost înlocuit de Conferința dela Roma prin „termenii".

3) S'a adăogat în Convențiunea revăzută la Roma, pe lângă broșuri și alte scrieri : „*conferințele, cuvântările, predicile și alte opere de aceiași natură*".

4) In loc de „Statele contractante" s'a zis în noua Convențiune revăzută la Roma, „Statele *Uniunii*" (*Pays de l'Union*).

5) Articolul 2 bis este adăugat de Conferința dela Roma din 1928.

1) In loc de „Statele contractante" s'a zis în Convențiunea revăzută la Roma „Statele *Uniunii*"

www.dacoromanica.ro

matico muzicale, executarea unei opere muzicale, expoziția unei opere de artă și construcțiunea unei opere de architectură nu constitue o publicațiune.

Art. 5. — Resortisanții unuia din Statele Uniunii care publică pentru prima oară operile lor într'un alt Stat al Uniunii, se bucură în acest din urmă Stat de aceleași drepturi ca și autorii naționali.

Art. 6. — 1. Autorii ce nu sunt resortisanți ai vreunuia din Statele Uniunii care publică pentru prima oară operele lor într'unul din aceste State se bucură în acest Stat de aceleași drepturi ca și autorii naționali și în celelalte State ale Uniunii, de drepturile acordate de prezenta Convențiune.

2. *Cu toate acestea, când un Stat străin de Uniune nu apără suficient operele autorilor care sunt resortisanți ai unuia din Statele Uniunii, acest din urmă Stat va putea să restrângă protecțiunea operelor ai căror autori sunt, în momentul primei publicațiuni a acestor opere, resortisanții Statului ce nu face parte din Uniune, și nu au domiciliul efectiv în unul din Statele Uniunii.*

3. *Nici o restricțiune, stabilită în virtutea alineatului precedent, nu va atinge drepturile câștigate de un autor asupra operelor publicate într'un Stat al Uniunii înainte de punerea în executare a acestei restricțiuni.*

4. *Statele Uniunii cari, în virtutea prezentului articol, vor restrânge protecția drepturilor de autor, o vor notifica Guvernului Confederației Elveției printr'o declarație scrisă, în care se vor indica Statele față de care au restrâns protecțiunea, cum și resrticțiunile la care sunt supuse drepturile autorilor resortisanți ai acestor State. Guvernul Confederației Elveției va comunica de îndată acest fapt tuturor țărilor Uniunei* [1]).

Art. 6 bis. — 1. *Independent de drepturile patrimoniale ale autorului și chiar după cesionarea acestor drepturi, autorul păstrează dreptul să revendice paternitatea operii, cum și dreptul să se opună la orice deformare, mutilare sau orice altă modificare a acestei opere, care ar fi prejudiciabilă onoarei sau reputației sale.*

1) Alineatele 2, 3 și 4 de sub art. 6 sunt adăugate în Conferința dela Roma din 1928.

2. *Se rezervă legislației naționale a fiecărui Stat al Uniunei să stabilească condițiile de exercitare a acestor drepturi. Procedura pentru salvgardarea lor va fi determinată prin legislația Statului unde se reclamă protecțiunea* [1]).

Art. 7. — 1. Durata protecțiunei acordată de prezenta Convențiune cuprinde viața autorului și 50 ani după moartea sa.

2. Totuși, în caz că durata nu va fi adoptată în mod uniform de toate Statele Uniunii, durata va fi reglementată de legea Statului în care va fi reclamată protecțiunea și ea nu va putea depăși durata fixată în Statul de origină al operii. Statele contractante [2]) nu vor fi deci obligate să aplice dispozițiunile alineatului precedent decât în măsura în care se conciliază cu dreptul lor intern.

3. Pentru operele fotografice și operele obținute printr'un procedeu analog fotografiei pentru operile postume, pentru operele anonime sau pseudonime durata protecțiunii este reglementată de legea Statului în care se reclamă protecțiunea, fără ca această durată să poată depăși durata fixată în Statul de origină al operii.

Art. 7 bis. — 1. *Durata dreptului de autor aparținând în comun colaboratorilor se socotește dela data morții colaboratorului supraviețuitor.*

2. *Resortisanții Statelor care acordă o durată de protecțiune inferioară acelei pe care o prevede alineatul 1 nu pot reclama în celelalte State ale Uniunii o protecțiune de o durată mai mare.*

3. *In niciun caz durata de protecțiune nu va expira înaintea morții colaboratorului supraviețuitor* [3])

Art. 8. — Autorii operelor nepublicate, resortisanți ai unuia din Statele Uniunii și autorii operilor publicate într'unul din aceste State, se bucură în celelalte State ale Uniunii, în timpul întregei durate a dreptului asupra operii originale, de dreptul

1) Articolul 6 bis este articol nou primit la Conferința dela Roma din 1928.

2) Cuvântul „contractante" a fost înlocuit la Conferința dela Roma prin „*Uniunii*".

3) Articolul 7 bis este articol nou acceptat de Conferința dela Roma din 1928.

www.dacoromanica.ro

exclusiv de a face sau de a autoriza traducerea operelor lor.

Art. 9 [1]). — 1. Romanele foiletoane, nuvelele și toate celelalte opere, fie literare, fie științifice, fie artistice, oricare ar fi subiectul lor, publicate în jurnale sau colecție periodice a unuia din Statele Uniunii, nu pot fi reproduse într'alt Stat fără consimțimântul autorilor.

2. Cu excepția romanelor foiletoane și a nuvelelor, orice articol de ziar poate fi reprodus de un alt ziar, dacă această reproducere nu este expresiv interzisă. Totuși origina trebuește indicată; sancțiunea acestei obligațiuni este determinată prin legislația Statului a cărui protecțiune este reclamată [2]).

3. Protecțiunea prezentei Convențiuni nu se aplică știrilor zilei sau faptelor diverse cari au caracterul unei simple informațiuni de presă.

Art. 10. — In ceeace privește facultatea de a împrumuta în mod licit pasage din opere literare sau artistice pentru publicațiuni destinate învățământului sau având un caracter științific sau pentru crestomații, se rezervă efectul legislației Statelor Uniunei și al aranjamentelor particulare existente sau ce se vor încheia între ei.

Art. 11. — 1. Stipulațiunile prezentei Convențiuni se aplică la reprezentarea publică a operelor dramatice sau dramatico-muzicale și la executarea publică a operelor muzicale, fie că aceste opere sunt publicate sau nu.

2. Autorii de opere dramatice sau dramatico-muzicale sunt — în timpul cât durează dreptul lor asupra operelor originale — protejați în contra reprezentării neautorizate în public, a operii lor traduse.

3. Pentru a beneficia de protecțiunea articolului de față, autorii publicând operele lor nu sunt obligați de a interzice reprezentarea sau executarea în public a acestor opere.

Art. 11 bis [3]) — 1. *Autorii de opere literare și artistice se bucură de dreptul exclusiv de a autoriza comunicarea operelor lor publicului prin radiodifuziune.*

2. *Aparține legislațiilor naționale ale Statelor Uniunii de a stabili condițiunile de exercitare a dreptului vizat în alineatul precedent, însă aceste condițiuni nu vor avea decât un efect strict limitat la țările care l-au stabilit. Ele nu vor putea în niciun caz nici să aducă atingeri dreptului moral al autorului nici dreptului care aparține autorului de a obține o remunerație echitabilă fixată în lipsă de acord amiabil de către o autoritate competentă.*

Art. 12. — Sunt mai ales cuprinse între reproducerile nepermise cărora se aplică această Convențiune, aprecierile îndirecte neautorizate ale unei opere literare sau artistice ca adaptări, aranjamente de muzică, transformările vreunui roman, nuvele sau poezie în piesă de teatru și reciproc, etc., când nu sunt decât reproducerea acestei lucrări în aceeași formă sau sub o altă formă cu schimbări, adăogiri sau scurtări neesențiale și fără să prezinte caracterul unei opere originale noui.

Art. 13. — 1. Autorii operilor muzicale au dreptul exclusiv de a autoriza, (1) adaptarea acestor opere la instrumente servind la executarea lor mecanică; (2), executarea publică a acelorași opere, prin mijlocul acestor instrumente.

---

1) România aderând la Convențiunea dela Berna, a făcut rezerve cu privire la art. 9, substituindu-l cu dispozițiunile art. 7 al Convențiunii din 9 Septembrie 1886, în următoarea redactare:

Art. 7. — Articolele de ziar sau din colecțiunile periodice publicate într'unul din Statele Uniunii pot fi reproduse în original sau în traducere în celelalte state ale Uniunei, dacă autorii sau editorii n'au interzis-o în mod expres. In ceeace privește colecțiile, e suficient ca interdicțiunea să fie făcută în mod general în fruntea fiecărui număr al colecției.

In nici un caz această interdicțiune nu se poate aplica la articolele de discuțiune politică sau la reproducerea știrilor zilei sau a faptelor diverse.

2) Alineatul 2 al art. 9 a primit la Conferința dela Roma următoarea redactare: „*Articolele de actualitate de discuții economice, politice sau religioase* pot fi reproduse *prin presă*, dacă această reproducere n'a fost expres *rezervată*. Totuși origina trebue *în toate cazurile* să fie *clar* indicată, sancțiunea acestei obligațiuni este determinată prin legislația Statului a cărui protecțiune este reclamată".

3) Articol nou rezultat din Conferința dela Roma din 1928.

www.dacoromanica.ro

2. Rezerve și condițiuni relative la aplicarea acestui articol vor putea fi determinate de legislația interioară a fiecărui Stat în ceeace îl privește; dar toate rezervele și condițiunile de această natură nu vor avea de cât un efect strict limitat la Statul care le-a stabilit.

3. Dispoziționea alineatului 1 nu are efect retroactiv și deci nu este aplicabilă într'un Stat al Uniunii operilor care în acest Stat vor fi adaptate în mod licit la instrumente mecanice înainte de punerea în vigoare a prezentei Convențiuni, *semnată la Berlin la 13 Noembrie 1908 și dacă e vorba de un Stat care a aderat la Uniune după această dată, sau ar adera în viitor înainte de data aderării sale*[1]).

4. Adaptările făcute în virtutea alineatelor 2 și 3 ale prezentului articol și importate fără autorizarea părților interesate într'un Stat unde nu ar fi licite vor putea fi sechestrate,

Art. 14. — 1. Autorii operilor literare științifice sau artistice se bucură de dreptul exclusiv de a autoriza reproducerea, *adaptarea* [2]) și reprezentarea publică a operilor lor prin cinematograf.

2. Sunt protejate ca opere literare și artistice producțiunile cinematografice atunci când prin dispozitivul punerii în scenă sau combinarea incidentelor reprezentate autorul va fi dat operii un caracter personal și original. *Dacă îi lipsește acest caracter, producția cinematografică se bucură de protecția operilor fotografice* [3]).

3. Fără prejudiciul drepturilor autorului operii originale, reproducerea prin cinematograf a unei opere literare, științifice sau artistice este protejată ca o operă originală[4]).

4. Dispozițiunile precedente se aplică la reproducerea sau producțiunea obținută prin orice alt procedeu analog cinematografului.

Art. 15. — 1. Pentru ca autorii operelor protejate de prezenta Convențiune să fie până la proba contrarie considerați ca atari și admiși în consecință în fața tribunalelor diferitelor State ale Uniunii să exercite urmăriri împotriva acelora care au contrafăcut, este suficient ca numele lor să fie indicat pe lucrare, în mod obișnuit.

2. Pentru operele anonime sau pseudonime editorul al cărui nume este indicat pe lucrare e în drept să salvgardeze drepturile aparținând autorului. El este fără alte probe considerat „ayant cause" al autorului anonim sau pseudonim.

Art. 16. — 1. Orice operă contrafăcută poate să fie sechestrată de autoritățile competente ale Statelor Uniunii în care opera originală se bucură de dreptul la protecțiunea legală.

2. In aceste State sechestrarea poate să se aplice de asemenea reproducerilor provenind dintr'o țară în care opera nu este protejată sau a încetat de a fi.

3. Sechestrarea are loc conform legislației interioare a fiecărei țări.

Art. 17. — Dispozițiunile prezentei convențiuni nu aduc niciun prejudiciu dreptului ce aparține guvernului fiecărei țări din Uniune de a permite, supraveghea, interzice prin măsuri legislative sau de poliție interioară circulația, reprezentarea, expunerea oricărei lucrări sau producțiuni față de care autoritatea competentă urmează să exercite acest drept.

Art. 18. — 1. Prezenta Convențiune se aplică la toate operile care în momentul intrării sale în vigoare n'au căzut încă în domeniul public al țărilor de origină prin expirarea duratei de protecțiune.

2. Totuși dacă o operă prin expirarea termenului de protecțiune care îi fusese recunoscut mai înainte a căzut în domeniul public al țării în care se reclamă protecțiunea, această operă nu va mai fi protejată din nou în această țară.

3. Aplicarea acestui principiu va avea loc după stipulațiunile conținute în Convențiunile speciale sau ce se vor încheia în acest

---

1) Adăugirea scrisă cursiv s'a făcut la Conferința dela Roma din 1928.

2) Cuvântul „*adaptarea*" a fost adăugat în Conferința dela Roma.

3) Partea finală a alineatului 2 de sub art. 14, scrisă cursiv, s'a adăugat la Conferința dela Roma.

4) Alineatul 3 de sub art. 14 a primit la Conferința dela Roma următoarea redactare: „Fără prejudiciul drepturilor autorului operii *reproduse sau adaptate, opera cinematofratică este protejată ca o operă originală*".

www.dacoromanica.ro

scop între Statele Uniunii. In lipsa stipulațiunilor de acest fel Statele respective vor reglementa fiecare în ceeace-l privește modalitățile relative la această aplicație.

4. Dispozițiile care preced se aplică de asemenea în cazul unor noui adesiuni la Uniune și de asemenea când durata protecțiunei ar fi întinsă prin aplicația art. 7 *sau prin renunțarea la rezerve* [1]).

Art. 19. — Dispozițiunile prezentei Convențiuni nu împiedică de a se revendica aplicarea dispozițiilor mai largi cari ar fi dictate de legislația vreunui Stat din Uniune în favoarea străinilor în general.

Art. 20. — Guvernele Statelor din Uniune își rezervă dreptul să ia între ele înțelegeri particulare întrucât aceste înțelegere ar conferi autorilor drepturi mai întinse decât acelea acordate de Uniune, sau ar cuprinde alte stipulațiuni cari nu sunt contrare prezentei Convențiuni. Dispozițiunile înțelegerilor existente cari răspund condițiunilor citate mai sus rămân aplicabile.

Art. 21. — 1. Se menține oficiul internațional instituit sub numele de „Biuroul Uniunii Internaționale pentru protecțiunea operelor literare și artistice".

2. Acest birou e pus sub înalta autoritate a guvernului Confederației Elveține care îi reglementează organizarea și îi supraveghează funcționarea.

3. Limba oficială a biroului este limba franceză.

Art. 22. — 1. Biuroul internațional centralizează informațiunile de orice natură relative la protecțiunea drepturilor autorilor asupra operelor lor literare și artistice. Le coordonează și le publică. Procedează la studiile de utilitate comună interesând Uniunea și redactează cu ajutorul documentelor care îi sunt puse la dispoziție de diferitele administrațiuni o foaie periodică în limba franceză asupra chestiunilor referitoare la obiectul Uniunii. Guvernele țărilor din Uniune își rezervă dreptul de a autoriza de comun acord biuroul să publice o ediție într'una sau mai multe alte limbi, în cazul când din experiență s'ar fi constatat nevoia.

2. Biuroul internațional trebuie să fie întotdeauna la dispoziția membrilor Uniunii pentru a le furniza informațiile speciale de cari ar putea avea nevoe asupra chestiunilor relative la protecțiunea operelor literare și artistice.

3. Directorul biuroului internațional face un raport anual asupra gestiunii sale care se comunică tuturor membrilor Uniunii.

Art. 23. — 1. Cheltuelile biuroului Uniunii internaționale sunt suportate în comun de Statele contractante [1]). Până la o nouă deciziune ele nu vor putea depăși suma de șase zeci de mii franci anual [2]). Această sumă va putea fi mărită la nevoe prin simpla deciziune [3]) a unei conferințe din cele prevăzute la art. 24.

2. Pentru a determina partea contributivă a fiecărui Stat în această sumă totală a cheltuelilor, Statele contractante [4]) și acele cari vor adera ulterior la Uniune sunt împărțite în șase clase contribuind fiecare în proporția unui anumit număr de unități:

Clasa 1	. . . . .	25 unități
„ 2	. . . . .	20 „
„ 3	. . . . .	15 „
„ 4	. . . . .	10 „
„ 5	. . . . .	5 „
„ 6	. . . . .	3 „

3. Aceste coeficiente se multiplică cu numărul Statelor din fiecare clasă și suma produselor astfel obținută ne dă numărul unităților prin care se divizează cheltuiala totală. Câtul dă valoarea unității de cheltuială.

4. Fiecare țară va declara în momentul accesiunii sale în care din suszisele clase

1) Finalul alineatului 4 de sub art. 18 scris cursiv, a fost adăugat la Conferința dela Roma.

1. Cuvântul „contractante" a fost înlocuit la Conferința dela Roma prin *„Uniunii"*.

2. Prin Conferința dela Roma suma de „șase zeci mii franci", a fost sporită la suma de: *„o sută două zeci mii franci elveține"*.

3) Expresiunea: „simpla deciziune" a fost înlocuită la Conferința dela Roma prin: *„deciziunea unanimă"*.

4). Cuvântul „contractante" a fost înlocuit la Conferința de la Roma prin *„Uniunii"*

www.dacoromanica.ro

cere să fie pusă, *însă va putea și după aceia să declare că înțelege să fie trecută în altă clasă* [1]).

5. Administrația elvețiană prepară bugetul biuroului și supraveghează cheltuelile, face avansurile necesare și stabilește contul anual, care se va comunica tuturor celorlalte administrațiuni.

Art. 24. — 1. Prezenta Convențiune poate fi supusă la revizuiri pentru a se introduce într'însa îmbunătățiri de natură a perfecționa sistemul Uniunii.

2. Chestiunile de această natură ca și cele ce interesează din alte punte de vedere desvoltarea Uniunii sunt tratate în conferințe, cari vor avea loc în mod succesiv în țările Uniunii între delegații ziselor țări.

3. Administrația Statului unde trebuie să aibă loc o conferință pregătește cu concursul Biuroului internațional lucrările acesteia. Directorul biuroului asistă la ședințele conferinței și ia parte la discuții fără vot deliberativ.

4. Nici o schimbare la prezenta Convențiune nu este valabilă pentru Uniune decât cu asentimentul unanim al țărilor cari o compun.

Art. 25. — 1. Statele (Pays) străine Uniunii și care asigură protecțiunea legală a drepturilor ce fac obiectul prezentei Convențiuni pot să adere la ea la cerere.

2. Această accesiune va fi notificată în scris Guvernului Confederației Elveține și de acesta tuturor celorlalte.

3. Ea va comporta, de plin drept adesiunea la toate clausele și admisiunea la toate avantajele stipulate în prezenta Convențiune *și va produce efectele sale o lună după trimiterea notificării de către guvernul Confederației elvețiene celorlalte țări unioniste, afară de cazul în care nu s'a indicat de către țara aderentă o dată posterioară* [2]).

Totuși, ea va putea conține indicațiunea dispozițiilor Convenției din 9 Septemvrie 1886 sau al actului adițional din 4 Mai 1896 pe care ar socoti necesar să le substitue cel puțin în mod provizoriu dispozițiunilor corespunzătoare ale prezentei Convențiuni [1]).

Art. 26. — Statele contractante au dreptul să accede oricând la Convențiunea de față pentru coloniile și posesiunile lor străine.

In acest scop, pot fie să facă o declarație generală prin care toate coloniile sau posesiunile lor sunt cuprinse în accesiune, fie să numească în mod expres pe cele cari sunt cuprinse, fie să se mulțumească a indica pe cele cari sunt excluse.

Această declarație va fi notificată în scris Guvernului Confederației Elveține și de acesta tuturor celorlalte [2]).

Art. 27. — Convențiunea de față va înlocui în raporturile dintre Statele [3]) con-

---

1) Finalul alineatului 4 de sub art. 23, scris cursiv, a fost adăugat la Conferința dela Roma.

2) Partea scrisă cursiv „*și va produce...*" a fost adăugată la Conferința dela Roma.

1) Ultimul alineat al art. 25 a fost modificat de Conferința dela Roma în felul următor: „Totuși ea va putea conține indicațiunea *că Țara înțelege să substitue, provizoriu cel puțin, articolului 8, în ceiace privește traducerile, dispozițiunile articolului 5 din Convențiunea Uniunii dela 1886 revăzută la Paris în 1896, fiind înțeles că aceste dispoziții nu vizează decât traducerea în limba sau limbile țării*".

2) Articolul 26 a primit la Conferința dela Roma o nouă redactare: 1. „*Fiecare din Statele Uniunii (des Pays de l'Union) pot oricând să notifice în scris Guvernului Confederației Elveține că prezenta Convențiune se aplică la toate sau numai o parte din coloniile sale, protectorate, teritoriu sub mandat sau orice alt teritoriu aflat sub suzeranitate, și Convențiunea se va aplica după aceia tuturor teritoriilor desemnate în notificare. In lipsa unei asemenea notificări, Convențiunea nu se va aplica în aceste teritorii.*

2. Fiecare din Statele Uniunii (Pays de l'Union) poate în orice timp să notifice în scris Guvernului Confederației Elveține că prezenta Convențiune încetează să se mai aplice la toate sau o parte din teritorii care au făcut obiectul notificării prevăzută în alineatul precedent și Convențiunea va înceta să se aplice în teritoriile desemnate în această notificare douăsprezeze luni dela primirea notificării adresată guvernului Confederației Elveține.

3. Notificările făcute Guvernului Confederației Elveține conform dispozițiunilor alineatelor 1 și 2 ale prezentului articol vor fi comunicate de acest guvern tuturor țărilor Uniunii.

3) „Statele contractante" corespunde textului francez „Les Etats contractants", De astădată în Convențiunea dela Berna se înlocuește „*Les Pays* prin „*Les Etats*".

www.dacoromanica.ro

tractante, Convenţiunea dela Berna din 9 Septemvrie 1886 inclusiv articolul adiţional şi protocolul de încheiere din aceeaşi zi ca şi actul adiţional şi declaraţiunea interpretativă din 4 Mai 1896. Actele convenţionale citate mai sus vor rămâne în vigoare în raporturile cu Statele cari nu ar ratifica prezenta Convenţiune.

Statele semnatare ale Convenţiunei de faţă vor putea cu ocazia schimbului de ratificări declara, că înţeleg asupra unui punct sau altul să rămâie legate de dispoziţiunile Convenţiunilor pe cari le au semnat anterior [1]).

Art. 28. — Convenţiunea de faţă va fi ratificată şi ratificările vor fi schimbate la Berlin cel mai târziu la 1 Iulie 1910.

Fiecare din părţile contractante va remite schimbul de ratificări un singur instrument care va fi depus cu acelea ale celorlalte ţări în archivele Guvernului Confederaţiei Elveţiene. Fiecare din părţi va primi în schimb un exemplar din procesul-verbal al schimbului de ratificări semnat de plenipotenţiarii care vor fi luat parte la el [2]).

Art. 29. — Convenţiunea de faţă va fi pusă în execuţie trei luni după schimbul ratificărilor şi va rămâne în vigoare pe un timp nedeterminat până la expirarea unui an din ziua când s'a făcut denunţarea.

Această denunţare va fi adresată Guvernului Confederaţiei Elveţiene. Ea nu va produce efect de cât faţă de Statul care a făcut-o, Convenţiunea rămânând executorie pentru celelalte State din Uniune.

Art. 30. — 1. Statele [1]) (Etats) care vor introduce în legislaţia lor durata de protecţiune de 50 ani prevăzută de art. 7 alineatul 1 al prezentei convenţiuni vor face cunoscut aceasta guvernului Confederaţiei elveţiene printr'o notificare scrisă care va fi comunicată de îndată de acest Guvern tuturor celorlalte State [2]) din Uniune.

2. Se va proceda tot astfel pentru Statele [3]) care vor renunţa la rezervele făcute [4]) în virtutea art. 25, 26 şi 27.

Drept care, plenipotenţiarii respectivi au semnat prezenta Convenţiune aplicând sigiliul lor [5]).

Făcut la Berlin, la 13 Noemvrie 1908, într'un singur exemplar, care va fi depus în archivele Guvernului Confederaţiei elveţiene şi a cărui copii, certificate conforme, vor fi remise pe cale diplomatică Statelor contractante [6]).

---

1) Articolul 27 a primit la Conferinţa dela Roma o nouă redactare :

1. *Convenţiunea de faţă va înlocui în raporturile dintre ţările Uniunii Convenţiunea dela Berna din 9 Septembrie 1886 şi actele cari au revăzut-o succesiv. Actele până în prezent în vigoare vor rămâne valabile în raporturile cu Ţările care n'ar ratifica Convenţiunea de faţă.*

2. *Ţările care semnează Convenţiunea de faţă vor putea să menţină rezervele formulate anterior, cu condiţia însă să declare aceasta la depunerea ratificărilor.*

3. *Ţările care fac parte în prezent din Uniune, dar care n'ar semna Convenţiunea de faţă, vor putea să adere oricând la ea. Ele vor putea să beneficieze în acest caz de dispoziţiunile alineatului precedent.*

2) *Art. 28.* — 1. Convenţiunea de faţă va fi ratificată şi ratificările *vor fi depuse la Roma cel mai târziu la 1 Iulie 1931.*

2. *Ea va intra în vigoare între ţările Uniunei care vor ratifica-o o lună dela această dată. Totuşi dacă înaintea acestei date, ea ar fi ratificată de către cel puţin şase ţări din Uniune ea va intra în vigoare între aceste ţări ale Uniunei la o lună după ce a şasea ratificare a fost notificată de către Guvernul Confederaţiei şi pentru ţările Uniunei care ar ratifica-o în fine la o lună dela notificarea acestor ratificări.*

3. *Ţările străine Uniunei vor putea până la 1 August 1931 să adere la Uniune pe cale de adesiune fie la Convenţiunea dela Berlin din 13 Noemvrie 1908, fie la Convenţiunea de faţă. După acea dată ele nu vor putea să adere decât la Convenţiunea de faţă.*

1, 2, 3) Cuvântul „Statele" (Etats) a fost înlocuit prin Conferinţa dela Roma prin cuvântul „*Ţările*" (*Pays*).

4) S'a adogat la Conferinţa dela Roma pe lângă rezervele făcute, şi „*sau menţinute*".

5) Acest alineat a fost înlocuit la Conferinţa dela Roma prin : „*Spre credinţă, Plenipotenţiarii respectivi au semnat prezenta Convenţiune*".

6) De asemeni acest alineat a fost înlocuit prin : „*Făcut la Roma la 2 Iunie 1928, într'un singur exemplar, care va fi depus în Archivele Guvernului Regal al Italiei şi din care o copie certificată conformă, va fi remis pe cale diplomatică fiecărei ţări a Uniunii.*

www.dacoromanica.ro

Protocol din 14 Martie 1914

Adițional

La Convențiunea dela Berna revăzută

Statele membre ale Uniunii internaționale pentru protejarea operelor literare și artistice, dorind a autoriza o limitare facultativă a domeniului de aplicare a Convențiunii din 13 Noemvrie 1908, au stabilit de comun accord, Protocolul următor:

1. Dacă o țară străină Uniunii nu protejează în mod satisfăcător operele autorilor resortisanți al unuia din Statele Uniunii, dispozițiile Convențiunii din 13 Noemvrie 1908 nu pot prejudicia dreptului care aparține Statului contractant de a restrânge protecțiunea operelor ai căror autori sunt în momentul primei publicațiuni ai acestor opere supuși sau cetățeni ai zisului Stat străin și nu sunt domiciliați în mod efectiv într'unul din Statele Uniunii.

2. Dreptul acordat Statelor contractante de prezentul Protocol aparține de asemenea fiecăreia din posesiunile lor de dincolo de mare.

3. Nici o restricțiune stabilită în virtutea punctului 1 de mai sus nu va aduce un prejudiciu drepturilor pe care un autor le va fi căpătat asupra unei opere publicate într'un Stat al Uniunii înainte de punerea în aplicare a acestei restricțiuni.

4. Statele cari în virtutea prezentului Protocol vor restrânge protecțiunea drepturilor de autor o vor notifica guvernului Confederației Elvețiene printr'o declarație scrisă în care vor fi indicate Statele față de cari se restrânge restricțiunea ca și restricțiunile la cari sunt supuse drepturile autorilor resortisanți ai acestor State. Guvernul Confederației Elvețiene va comunica îndată faptul celorlalte State ale Uniunii.

5. Prezentul Protocol va fi ratificat și ratificările vor fi depuse la Berna într'un termen de maximum 12 luni cu începere dela data sa. Va intra în vigoare o lună după expirarea acestui termen și va avea aceeaș forță și durată ca și Convențiunea la care se referă.

Drept care, Plenipotențiarii Statelor membre ale Uniunii au semnat prezentul Protocol, a cărui copie certificată va fi remisă fiecăruia din Guvernele unioniste.

Făcut la Berna, la 20 Martie 1914, într'un singur exemplar depus în arhivele Confederației elvețiene.

OBSERVAȚIUNI **asupra Convențiunei dela Berna revăzută la Berlin la 13 Noemvrie 1908 și la Roma la 2 Iunie 1928.** Inainte de votarea legii asupra proprietății literare și artistice din 1923 și a aderării României la Convențiunea dela Berna la 1 Ianuarie 1927, străinii se bucurau în România de protecția drepturilor asupra proprietății literare și artistice în limitele legii din 1862, sub condițiunea reciprocității, dar nici străinii, nici chiar Românii nu au recurs prea stăruitor la proteguirea ei. In ce privește pe străini ca să poată beneficia de protecțiunea legii, ei erau obligați să depună un număr de exemplare odată cu tipărirea operilor la Ministerul Instrucțiunii, însă aceasta nu constituia o piedică prea mare în urmărirea drepturilor lor.

După legea din 1923, drepturile străinilor în țara noastră sunt protejate în mod egal cu ale Românilor, fără îndeplinirea nici unei formalități sau înregistrări și fără efectuarea nici unui depozit.

Numai când e vorba de moștenitorii sau cesionarii autorilor străini, legiuitorul nostru impune condițiunea reciprocității, adică ca și drepturile succesorilor și ale cesionarilor autorilor Români să fie garantate și apărate în țara de origine a moștenitorilor sau cesionarilor autorului străin (art. 4 al. 3).

Prin aderarea noastră la Convențiunea de la Berna, străinii se bucură în România pe lângă drepturile conferite prin legea noastră și de un minimum de protecțiune acordat de această Convențiune, după cum de altfel și Românii se bucură în țările Uniunii în baza aceleiași Convențiuni de un minimum de protecție.

www.dacoromanica.ro

Convenţiunea dela Berna revăzută din 1908. Aproape toate ţările civilizate s'au grupat pentru protecţia internaţională a operelor artistice, graţie unei coveţiuni diplomatice încheiate la Berna la 9 Septemvrie 1886.

Textul acestei Convenţiuni, zisă Uniunea dela Berna este supusă continuu modificărilor periodice (art. 24). Ea a fost completată printr'o declaraţie interpretativă şi un act adiţional în urma unei conferinţe ţinută la Paris în 1896. Cu ocazia unei conferinţe ţinută la Berlin în 1908 s'au adus noui amendamente şi s'au reunit într'un singur act, toate actele adiţionale, dându-i-se titlul *Convenţiunea dela Berna, revăzută pentru protecţia operelor literare şi artistice* [1]).

Un protocol adiţional a fost semnat la Berna la 20 Martie 1914. România a aderat atât la Convenţiunea de la Berna revăzută la 13 Noemvrie 1908, cât şi la Protocolul adiţional din 20 Martie 1914.

In timpul din urmă Convenţiunea de la Berna a fost modificată la Conferinţa de la Roma din 2 Iunie 1928. Actul de la Roma a intrat în vigoare la 1 August 1931. De unde până la Conferinţa dela Roma statele care doreau să adere erau libere să indice dispoziţiunile Convenţiunii dela 1886, sau ale actului adiţional din 1896, pe care vroiau să le substitue provizoriu cel puţin, dispoziţiunilor corespunzătoare din Convenţiunea revăzută din 1908, dela 1 August 1931, ele nu mai pot adera decât la Convenţiunea dela Berna revăzută la Roma în 1928.

Autorii protejaţi. 1. Până la prima publicare a operii, Convenţiunea protejează exclusiv operele autorilor resortisanţi a unei ţări unioniste, în baza principiului naţionalităţii autorului. Operele nepublicate ale unui autor aparţinând unei ţări ce nu face parte din Uniune, nu sunt protejate.

2. Din momentul primei publicări, operele publicate pentru prima dată pe teritoriul Uniunii, de autori unionişti sau neuniouişti, sunt protejate prin tratatul Uniunii. Prin această dispoziţiune s'a adoptat sistemul zis al naţionalităţii operii (art. 4 şi 6).

Se consideră ca ţară de origină a unei opere, ţara unde ea a fost publicată pentru prima oară.

3. Dacă publicarea are loc simultan în mai multe ţări ale Uniunii, se consideră ca ţară de origină a operii, aceia dintre ele a cărei durată de protecţiune e mai scurtă.

4. Dacă însă publicarea are loc simultan într'o ţară străină Uniunii şi într'o ţară aparţinând Uniunii, această din urmă e socotită ţara de origină a operii.

Opera publicată de către un autor unionist într'o altă ţară decât a sa, însă care face parte din Uniune este naţionalizată în această ţară şi se bucură de protecţiune în toate celelalte ţări unioniste, şi deci şi în ţara autorului. Astfel o operă publicată de un român în Elveţia se bucură în toate celelalte ţări ale Uniunii, implicit România de:

1. In principiu de tratamentul legii naţionale;

---

1) *De consultat*: E. Röthlisberger, *Die Berner Uebere inkunft zum Schutz von Werken der Litteratur und Kunst, und die Zusatzabkommen geschichtlich und rechtlich beleuchtet und kommentiert, Bern 1906*; Herman Dungs, *Die Berner Uebereinkunft über internationales Urheberrecht*; Paul Wauvermans, *La Convention de Berne (revisée à Berlin) pour la protection des oeuvres littéraires et artistiques, Paris 1910*; A. Vaunois, *Protection internationale des oeuvres littéraires et artistiques d'après la Convention d'Union de Berne révisée, signée à Berlin le 13 Novembre 1908*, Paris, 1912; E. Potu, *La Convention de Berne pour la protection des oeuvres littéraires et artistiques, révisée à Berlin le 13 Novembre 1908*; Wenzel Goldbaum, *Urheberrecht und Urhebervertragsrecht*, Berlin 1927; Wenzel Goldbaum, *Berner Ueberein. kunft zum Schutz von Werken der Litteratur und Kunst vom 2 Juni 1928*, Berlin 1928; Alfred Seiller, *Osterreichisches Urheberrecht*, Viena şi Leipzig 1927; Eberhard Neugebauer, *Fernmelderecht mit Rundfunkrecht. Dritte Auflage des Funkrechts*, Berlin 1929; Ettore Valerio, *Disposizioni sul diritto d'autore*, Roma 1930; Ludwig Fuld, *Gesetz betreffend das Urheberrecht an Werken der bildenden Künste und der Photographie*, Berlin 1925; Arnold Raestad, *La Convention de Berne revisée à Rome* 1928.

www.dacoromanica.ro

2. De dispoziţiunile imperative ale Convenţiei dacă sunt mai favorabile decât legile interne.

In ceiace priveşte drepturile autorului unionist în ţara unde s'a publicat pentru prima oară opera:

1. El este asimilat pur şi simplu naţionalului ţării primei publicaţii, ori care ar fi în această privinţă legislaţia internă a acestei ţări, fără însă să mai poată beneficia de drepturi mai întinse stablilte de Convenţiune.

2. Pentru a putea beneficia de această protecţie, autorul este ţinut să observe condiţiunile şi formalităţile prescrise de legea ţării primei publicaţii, formalitate ce nu mai este cerută în celelalte ţări ale Uniunii după publicarea operii.

Situaţia autorilor străini de Uniune care publică operele lor pe teritoriul Uniunii se bucură în ţara unde are loc publicarea de aceleaşi drepturi ca şi autorii naţionali şi, în celelalte ţări ale Uniunii, de drepturile acordate de Convenţiune. Pentru operile inedite, autorii statelor neunioniste nu se bucură de nici o protecţie.

Dispoziţiunea de protecţiune a autorilor statelor neunioniste fiind criticată încă de la introducerea ei [1]), iar mai târziu observându-se că generozitatea membrilor Uniunii n'a dus la nici un rezultat faţă de statele neunioniste, parte din acestea căutând să profite de această stare, prin Conferinţa dela Roma, s'au reprodus dispoziţiunile Protocolului adiţional din 1914, dându-se libertate statelor unioniste să restrângă drepturile ce conferă prin legile interne membrilor statelor neunioniste, în cazul în care legislaţia acestor ţări nu protejează suficient operile autorilor naţionali. Se exceptează cazul când autorii statului neunionist domiciliază în ţările Uniunii.

O operă e socotită ca publicată în spiritul Convenţiunii dela Berna din momentul editării ei prin presă sau pe alte căi analoage. Reprezentarea unei opere dramatice sau dramatico-muzicale, executarea unei opere muzicale, expoziţia unei opere de artă şi construcţia unei opere de architectură nu constitue o publicaţiune. Atâta vreme cât aceste opere n'au fost reproduse pe calea presei nu sunt socotite publicate.

Dacă una din ţările Uniunii extinde noţiunea de publicare, fără să fie contrară dispoziţiunilor Convenţiunii dela Berna, ea este obligată să acorde din acest punct de vedere tratamentul naţional şi operelor străine.

Opere protejate. Convenţiunea dela Berna enumeră prin art. 2 aproape complet operele protejate, indiferent de modul sau forma reproducerii [2]), adică a materializării operii; operele nematerializate nu se bucură de protecţiune.

După art. 2 operele literare şi artistice trebue să fie producţiuni ale domeniului literar, ştiinţific şi artistic, adică produsul unei activităţi intrând în unul din aceste genuri. Ele trebue să fie produsul unei munci intelectuale originale.

Intr'o primă categorie sunt clasate operile a căror protecţie este obligatorie din punct de vedere internaţional pentru statele contractante, ori care ar fi dispoziţiunile legilor naţionale în această privinţă.

Astfel, se bucură de protecţiune; cărţile, broşurile şi alte scrieri; operele dramatice sau dramatico-muzicale, operele coregrafice şi pantomimele a căror punere în scenă e fixată prin scris sau altfel; compoziţiunile muzicale cu sau fără cuvinte, operele de desen, de pictură, de arhitectură, sculptură gravură şi litografie, ilustraţiile, hărţile geografice, planurile, crochiurile şi operele plastice, relative, la geografie, la tipografie, la arhitectură şi ştiinţă, traducerile, adaptările aranjamentele de muzică şi alte reproduceri transformate ale unei opere literare sau artistice, ca şi culegerile diferitelor opere.

---

1) Stolfi, *I diritti d'autore*, t. II. 1911, p. 447.

2) Conferinţa dela Roma din 1928 a înlocuit termenul „reproducerii" prin „expresiunii", termen de o mai întinsă cuprindere.

www.dacoromanica.ro

Articolul 3 adaogă la această primă categorie operele fotografice și operele obținute printr'un procedeu analog fotografiei; iar articolul 14 citează în fine producțiunile cinematografice, care se bucură de protecțiune nu numai când prin dispozitivul punerii în scenă sau combinarea incidentelor reprezentate autorul va fi dat operii un caracter personal și original, ci și când sunt rezultatul unei adaptări după altă operă, fără prejudiciul dreptului de autor al operii adaptate.

Articolul 9 cuprinde la rândul său romanele foiletoane, nuvelele și toate celelalte opere, fie literare, fie științifice, fie artistice publicate în jurnale sau colecție periodică a unuia din Statele Uniunei, cu excepția informațiunilor și a faptelor diverse care au caracterul de simple informațiuni de presă și articolele de ziar propriu zise, care pot fi reproduse de către un alt ziar, dacă reproducerea n'a fost expres interzisă, însă cu condițiunea să se indice sursa.

Intr'o a doua categorie, Convențiunea desemnează operele a căror protecție e facultativă pentru țările unioniste, cum sunt operele de artă aplicate la industrie. Această formă atât de modernă și atât de importantă a artei, nu se bucură decât de o protecție facultativă, atât cât permite legislația fiecărei țări.

Din contextul Convențiunii rezultă că nimic nu se opune ca o țară unionistă să extindă protecțiunea și la alte opere neprevăzute în enumerația articolului 2.

Prin Conferința dela Roma s'a mai adăugat la articolul 2, ca opere protejate: conferințele, cuvântările, precum și orice alte opere de aceiași natură cu restricțiunile prevăzute în art. 2 bis.

Protecțiunea operelor enumerate în Convențiunea dela Berna revăzută este obligatorie pentru Statele Uniunii, ori care ar fi starea legislației lor interioare, cu excepția unor anumite producțiuni care sunt enumerate separat în text pentru a evita orice echivoc [1]).

Prin această Convențiune s'a răsturnat sistemul de mai înainte al Uniunii, proclamându-se principiul independenții drepturilor (art. 4 al. 2), astfel că existența protecțiunii în țara de origină a operii nu mai prezintă nici un interes.

Protecția operelor unioniste este reglementată numai de legea țării importatoare cu excepția duratei de protecție, care rămâne aceia a țării de origină [2]).

Rezultă dar că dacă țara importatoare garantează prin legea sa opera în chestiune, ea e obligată să acorde protecția sa, chiar dacă legislația țării de origină a operii nu-i acordă nici o protecție, sau i-ar acorda o protecție după legea asupra proprietății industriale.

Opera unionistă rămâne fără protecție în țara importatoare, dacă aceasta nu-i acordă o protecție după legea asupra dreptului de autor, ci numai după legea proprietății industriale, chiar dacă opera se bucură de protecțiune în țara sa de origină. Acest sistem e însă criticabil, întrucât dă naștere la situațiuni absurde [3]).

Tendința tuturor legilor în materie de drept de autor este însă să se apropie de un tip comun de protecțiune pentru operele literare și artistice, căci aderarea unui stat la Convențiunea dela Berna, implică pentru statul aderent obligațiunea de a-și pune de acord legislația cu stipulațiunile Convențiunei, ceia ce de altfel s'a și întâmplat în fapt cu unele state care și-au modificat legile de ocrotire a proprietății literare și artistice potrivit principiilor Convențiunii [4]).

Intinderea Protecțiunii. Articole de jurnal, romane foiletoane, nuvele. Sunt protejate după Convențiunea dela Berna revăzută: 1) Toate articolele din culegeri fără nici o

1) Röthlisberger, *op. cit.*, p. 149.
2) Vaunois, *op. cit.*, p. 20—21.
3) Potu, *op. cit.*, p. 109.
4) Vaunois, Geoffroy și Darras, *op. cit.*, Div. S, Princ. 31.

www.dacoromanica.ro

restricțiune; 2) Romanele foiletoane, nuvelele și toate producțiunile susceptibile de a fi clasate în categoria operelor literare, artistice sau științifice (art. 9 al. 1); 3) Toate lucrările care intră în categoria articolelor de jurnale, oricare ar fi natura lor (cum e cazul articolelor politice) ele pot fi reproduse de alte jurnale în țările Uniunii cu indicarea locului de unde au fost luate. Simplele informațiuni de presă, știrile și faptele diverse nu sunt protejate.

Sub regimul Convențiunii dela Berna din 1886, articolul 7 care a fost substituit de România articolului 9 din Convențiunea revăzută din 1908, are la bază o autorizare prezumată de reproducerea articolelelor din jurnale sau din culegeri. Reproducerea se poate face, după Convențiunea din 1886, nu numai dela ziar la ziar, ci dela ziar la culegeri sau cărți. Totuși această prezumție n'are un caracter absolut și dispare dacă reproducerea e interzisă printr'o mențiune expresă (art. 7 al. 2).

Interdicțiunea nu se poate aplica însă articolelor politice și nici informațiunilor sau faptelor diverse (art. 7 al. 2) [1].

Prin indicarea sursei se înțelege nu numai indicarea ziarului sau revistei, ci și a autorului[2]).

Sancțiunea obligațiunei de a indica sursa este determinată de legea țării unde se reclamă protecțiunea.

Convențiunea nu conferă decât un minimum de protecțiune, astfel că articolele autorilor unioniști vor beneficia de dispozițiunile cele mai favorabile acordate de legislațiile interne în favoarea străinilor în general.

Prin Conferința dela Roma din 1928, alineatul 2 al. art. 9 a suferit o modificare în sensul că articolele de actualitate de economie, de politică, sau religioase, pot fi reproduse prin presă, dacă reproducerea nu este expres rezervată; sursa însă trebue totdeauna să fie clar indicată.

Operele coregrafice și pantomimele. Aceste opere sunt protejate de Convențiunea dela Berna cu condițiunea ca punerea în scenă să fie fixată prin scris sau altfel, dispoziție care însă e criticată de autori [3]).

Pentru ca aceste lucrări să fie protejate obligatoriu, e suficient să îmbrace o formă sesisabilă, pentru executarea scenariului, a acțiunei mute sau a elementelor dramatice.

Tribunalele au toată libertatea să aprecieze dacă forma în care se prezintă operele coregrafice și pantomimele le face susceptibile de protecțiunea internațională, care, odată acordată primează toate legile interne ale statelor unioniste, oricât de riguroase ar fi.

Operele cinematografice. Ceiace caracterizează opera cinematografică protejată de art. 14 este punerea în scenă și desfășurarea acțiunei. Alegerea subiectului, punerea în scenă, succesiunea episoadelor după un plan stabilit dă concepției individuale o formă originală perceptibilă și concretă, și constitue o creație personală.

Operele cinematografice unioniste și originale se bucură de protecția stabilită de către țara importatoare, chiar dacă n'ar fi protejate în țara de origină a operii.

Prin conferința dela Roma din 1928 s'a adaogat dispoziția că o operă cinematografică, dacă nu îndeplinește condițiunile unei opere originale, este protejată numai ca operă fotografică.

Operele fotografice. Conferința dela Berna din 1908 decide protejarea obligatorie a operelor fotografice în țările Uniunei. Determinarea naturii, întinderea și durata operelor fotografice e însă lăsată la latitudinea legilor interne fiecărei țări din Uniune.

In nici un caz însă durata protecțiunii în Statul unde se reclamă protecțiunea nu poate depăși durata fixată de Statul de origină al operii.

---

1) Vezi observațiunile de sub art. 46 și 47.
2) Potu, *op. cit.*, p. 116.
3) Stolfi, I *diritti d'autore*, t. II, 1911, p. 449.

www.dacoromanica.ro

Operele de arhitectură. Sub regimul unionist dela 1908, operele de arhitectură, edifcii, planuri sau desenuri sunt obligatoriu protejate, ori care ar fi starea legislației interioare. Trebue însă ca opera de arhitectură să fie o creație individuală și originală. Este suficient ca opera de arhitectură să prezinte un caracter artistic, original și individual, fără ca prin ea să se urmărească un scop artistic[1]). Amintim că, potrivit Convențiunei dela Berna, construcțiunea unei opere de arhitectură nu constitue o publicațiune; rezultă dar că autorii resortisanți ai unei țări unioniste pot să beneficieze de protecția Convențiunii pentru operele clădite, în țările Uniunii sau în afară de Uniune.

De îndată însă ce opera de arhitectură este reprodusă prin mijlocul gravurei, al fotografiei, etc., adică este publicată, ea nu e protejată decât dacă publicarea a avut loc pe teritoriul Uniunii.

Producțiuni derivate. Convențiunea dela Berna revăzută din 1908 a modificat protecția acordată acestor producțiuni ale autorilor unioniști. Textul Convențiunii din 1886 nu ocrotea decât traducerile și reproducerile fotografice, pe care le proteja ca și operele originale, numai dacă erau săvârșite licit.

Textul Conferinței din Berlin a extins protecțiunea în afară de traduceri, pe care le protejează în toate cazurile, și la adaptări, aranjamente de muzică, culegeri ale diferitelor opere, cum și la orice producțiuni transformate ale unei opere literare sau artistice, însă cu obligațiunea să nu se prejudicieze drepturile autorului operii originale, adică ca traducerile, adaptările, aranjamentele să nu poată fi publicate decât cu consimțimântul și în condițiunile fixate de autorul operii originale. Operele derivate sunt deci obligatoriu protejate, oricare ar fi starea legislației interioare.

In acelaș mod sunt apărate și adaptările sau reproducerile cinematografice.

Operele dramatice și muzicale sunt vizate prin art. 11 al Convențiunii în ce privește executarea sau reprezentarea lor.

Convențiunea a precizat drepturile pe care autorii le au cu privire la adaptarea operelor la instrumentele mecanice reglementând și executarea publică cu ajutorul acestor instrumente.

Dreptul exclusiv al autorului este recunoscut în principiu atât pentru adaptarea operelor la instrumentele de reproducere mecanică, cât și asupra executărilor publice efectuate cu ajutorul acestor instrumente. Se permit însă rezerve și condițiuni în fiecare stat conform legislației interioare.

Se discută chestiunea de a se ști în ce articol trebue clasată reproducerea operelor muzicale cu ajutorul filmului sonor.

Asupra acestei chestiuni s'au emis mai multe teorii.. După o primă teorie, expusă cu autoritate de D-l. Arnold Raestad [2]) se admite prin analogie că filmul sonor este reprodus cu ajutorul unui aparat asemănător discului de gramofon, și deci ori de câte ori filmul sonor reproduce executarea unei opere muzicale, el trebue să fie tratat după regulele art. 13 din Convențiunea dela Berna. In această părere se consideră filmul sonor, ca fiind un instrument mecanic de aceiași natură ca și fonograful. Autorii italieni [3]) resping această teorie pe motiv că articolul 13 din Convențiunea de la Berna este o excepție la dispozițiunile generale ale art. 2 din această Convențiune și că deci ea trebue interpretată strict în limitele textului, neputând fi extinsă și la alte feluri noui de producții artistice. După teoria italiană nu se pot aplica filmului sonor decât dispozițiunile art. 14 din aceiași convențiune, după care o operă cinematografică, ori care ar fi sistemul ei de fabricare, nu încetează să fie calificată o operă cinematografică. Faptul întrebuințării muzicii în filme nu schimbă cu nimic natura operii cinematografice.

---

1)Röthlisberger, *op. cit.*, p. 158; Potu, *op. cit.*, p. 125.
2) Arnold Raestad, *op. cit.*.
3) V. de Sanctis, *Il dir. di aut.* 1930, p. 529.

www.dacoromanica.ro

O a treia teorie de origină germană [1]) susține că filmul sonor fiind reprodus cu ajutorul procedeelor luminoase intră în prevederile art. 14 din convenţiunea dela Berna. Ultimul aliniat al acestui articol este atât de cuprinzător, încât conține fără discuțiune și acest nou procedeu de reproducere artistică. „Articolul 14—spune D-l. Goldbaum — este una din dispozițiunile Convenţiunii dela Berna care constitue un drept minimum de protecție internațională; ca o consecință, ori de câte ori legea vreunei țări aflată în Uniune nu conține dispoziţiuni de protecțiune a înregistrărilor operelor prin filmul sonor, această protecțiune rezultă din cuprinsul art. 14".

Durata de protecțiune. Unificarea duratei protecțiunii dreptului de autor are o importanță deosebită din punct de vedere internațional, deoarece dacă ea nu este aceiași în două țări se pot naște inechități și dificultăți.

E suficient să citâm cazul Spaniei care acordă protecțiune pe tot timpul vieții autorului și 80 ani dela moarte și al Germaniei unde durata de protecțiune e restrânsă la 30 ani după moartea autorului, spre a vedea că protecțiunea internațională este aproape imposibilă, deoarece dacă moștenitorii autorului german s'ar prevala de protecțiunea dreptului de autor în Spania ar urma ca ei să beneficieze de protecțiune în această țară cu 50 ani mai mult decât în propria lor țară. De aceia, Statele Uniunei neputând să cadă de acord asupra aceleași durate de protecțiune, au căutat să atenueze aceste neajunsuri, hotărând în principiu că durata de protecțiune acordată de Convenţiune cuprinde viața autorului și 50 ani după moartea sa.

In cazul în care durata de protecțiune nu va fi adoptată în mod uniform în toate țările Uniunii, durata va fi reglementată de legea statului în care se reclamă protecțiunea, și ea nu va putea depăși durata fixată în statul de origină al operii.

In fine, trebue să relevăm că dispoziţiunile Convenţiunei nu constitue de cât un minimum de protecție și că un stat unionist este liber să suprime în regimul său interior dependența duratei, asimilând complet pe străin naționalului său.

Formele și Condițiunile protecțiunei. Pentru ușurarea sarcinelor judecătorilor chemați să soluționeze procesele de ordin internațional, Convenţiunea prevede două principii, independența protecțiunei și suprimarea formalității. Ca urmare, ori de câte ori se constată că e vorba de o operă și de un autor ce intră sub protecțiunea Convenţiunii, judecătorul n'are în principiu decât să se raporteze la legea țării unde are loc judecata, ocrotirea și acțiunea drepturilor de autor fiind independente de existența protecțiunei în țara de origină a operii. Prin urmare, nu se va mai cerceta dacă în țara de origină autorul se bucură sau nu de drepturile de autor.

Acest principiu însă este relativ din cauza restricțiunilor pe care convenția le-a admis asupra duratei de protecțiune, rezultată din cauza neînțelegerii dintre statele Uniunii asupra duratei uniforme a protecțiunei dreptului de autor.

Durata de protecțiune neputând depăși pe aceia a țării de origină, judecătorii sunt obligații să se refere în această privință și la legea străină, pentru a ști durata de protecțiune după această lege.

In ceiace privește suprimarea formalităților, aliniatul 2 de sub art. 4 menționează că acțiunea autorului reclamant în orice țară a Uniunii nu este supusă nici unei formalități. Astfel un străin care ar reclama drepturile sale artistice în Franța, nu va fi obligat de această țară la formalitatea depozitului.

Dacă însă în ceiace privește fixarea începutului duratei de protecțiune, țara de origină impune anumite formalități, judecătorii pot verifica dacă ele au fost sau nu îndeplinite.

Urmăririle și sancțiunile se exercită potrivit normelor legislației unde se face acțiunea. Articolul 16 prevede însă că reproducerile provenind dintr'o țară unde opera

1) W. Goldbaum, *Tonfilmrecht*

www.dacoromanica.ro

nu este, sau a încetat de a mai fi protejată, pot fi sechestrate, cu toate că ele au fost licit executate în țara lor de origină. Circulația lor internațională este interzisă.

Convențiunea mai conține încă o serie de clauze accesorii cum sunt rezervele de suveranitate ale statelor în ceiace privește dreptul lor de censură și poliție (art. 17); acordarea de drepturi și mai întinse străinilor prin legile naționale decât cele prevăzute prin Convențiune, aceasta din urmă edictând numai un minimum de protecție (art. 19); aranjamente diplomatice particulare (20); organizarea Biroului dela Berna; revizuirea periodică a convențiunei; noui adeziuni, notificări oficiale, etc.

Neretroactivitatea Convențiunei. Din articolul 13 al Convențiunei referitor la instrumentele de reproducere mecanică a muzicei rezultă că toate operele anterioare anului 1908, care făcuseră obiectul unei adaptări neinterzise la aceste instrumente, rămân pe teritoriul Statului respectiv fără apărare contra reproducerilor de acest fel.

Articolul 18 formulează la rândul său principiul că protecțiunea Convențiunei se aplică la toate operele care în momentul intrării în vigoare nu erau trecute în domeniul public în țara lor de origină prin expirarea duratei de protecțiune.

Aceste opere rămân protejate în celelalte țări unioniste, afară de acelea unde ele se găseau socotite ca trecute în domeniu public prin expirarea duratei de protecțiune ce le fusese recunoscută anterior.

Intr'un cuvânt, toate operele creiate anterior intrării în vigoare a Convențiunii dela Berna revăzută în 1908 sunt protejate de această Convențiune cu condiția să nu fie căzute în domeniu public prin expirarea termenului de protecție nici în țara de origină a operii, și nici în țara importatoare.

Acest principiu se aplică nu numai la operele originale ci și la cele derivate, ca aranjamentele, adaptările (cu excepția instrumentelor mecanice), traducerile, etc.

Acesta este fundamentul soluțiunilor fixate de către Convențiune asupra retroactivității dispozițiunilor sale. Ele pot fi completate prin convențiuni particulare dela stat la stat sau prin legi interioare în fiecare stat. Pentru amănunte trimitem la lucrările arătate în notă la începutul observațiunilor noastre.

Protocolul adițional din 20 Martie 1914. Acest protocol a eșit din necesitatea de a lupta în contra Statelor neuonioniste, care beneficiind de ocrotirea operilor supușilor lor publicate în țările Uniunii, n'au înțeles să acorde aceiași protecțiune operelor autorilor unioniști. In special măsura e îndreptată în contra Statelor Unite care au introdus în legislația lor, clausa de a subordona protecția literară și artistică fabricațiunilor originale sau cel puțin refabricării totale a operelor făcute în imprimeriile lor (*manufacturing clause*).

Era de ajuns ca un scriitor din Statele Unite să treacă pentru câteva ore frontiera Canadiană spre a-și publica sau reprezenta opera, pentru ca în acest fel să se poată bucura de protecțiune în toate Statele Uniunii, pe când operele autorilor Canadieni sau din alte țări unioniste puteau fi exploatate în Statele Unite fără nici o plată.

Protocolul adițional dă libertate Statelor Unioniste ca în cazul în care un stat neunionist nu protejează îndestulător drepturile autorilor unioniști, să poată restrânge și el protecțiunea drepturilor autorilor Statului neunionist. Protocolul adițional a fost introdus în textul Convențiunei de către Conferința dela Roma, sub art. 6.

Nu putem încheia această observațiune fără a nu evidenția, pe lângă cele ce am relevat mai sus, rezultatele obținute de Conferința dela Roma, chemată să studieze durata de protecțiune, colaborarea, licența obligatorie și dreptul moral.

Cea mai de seamă realizare atinsă de Conferința dela Roma din 1928 a fost consacrarea oficială a dreptului moral al autorului (art. 6 bis). In schimb însă Conferința a adoptat o formulă neîndestulătoare fiindcă nu îmbrățișază dreptul moral sub toate aspectele lui și nici măcar nu-i dă numirea de drept moral consacrată de doctrină, decât în mod accidental în articolul 11.

www.dacoromanica.ro

Tot prin Conferința dela Roma s'a fixat durata de protecțiune a unei opere în colaborare, admițindu-se principiul potrivit căruia durata de protecțiune se socotește dela moartea ultimului colaborator. Teza indivizibilității operii create în colaborare a triumfat și în domeniul internațional.

In fine tot prin Conferința dela Roma s'a legiferat și drepturile autorilor asupra emisiunilor radiofonice, afirmându-se principiul dreptului autorului de a autoriza exclusiv comunicările operelor sale prin radiodifuziune.

LEGISLAȚIUNEA FRANCEZĂ [1])

1. — **Decretul relativ la spectacole 13—19 Ianuarie 1791.**

Art. 2. — Lucrările autorilor încetați din viață de cinci ani și mai mult sunt proprietate publică și pot, cu toate vechile privilegii cari au fost abolite, să fie reprezentate în toate teatrele fără distincțiune.

Art. 3. Lucrările autorilor în viață, nu vor putea fi reprezentate în nici un teatru public în tot cuprinsul Franței, fără consimțimântul formal și scris al autorilor, sub pedeapsa confiscării produsului total al reprezentațiunilor în profitul autorilor.

Art. 5. — Moștenitorii sau cesionarii autorilor vor fi proprietarii lucrărilor acestora timp de 5 ani după moartea autorului.

2. — **Decret relativ la drepturile de proprietate ale autorilor de scrieri în orice gen, ale compozitorilor de muzică, ale pictorilor și desenatorilor.**

19—24 Iulie 1793 modificat prin legea din 11 Martie 1902.

Art. 1. — Autorii de scrieri în orice gen, compozitorii de muzică, *arhitecții*, *statuarii*, pictorii și desenatorii cari vor grava tablouri sau desenuri se vor bucura întreaga viață de dreptul exclusiv de a vinde de a face să se vândă de a distribui lucrările lor pe teritoriul Republicei și de a ceda proprietatea lor în tot sau în parte.

Acelaș drept aparține sculptorilor și desenatorilor de ornamente, ori care ar fi meritul și destinațiunea operii.

Art. 2. — Moștenitorii sau cesionari lor se vor bucura de acelaș drept timp de 10 ani după moartea autorilor.

Art. 3. — Ofițerii de pace sunt ținuți să confiște la cererea și în profitul autorilor, compozitorilor, pictorilor sau desenatorilor sau altora, succesorilor sau cesionarilor lor, toate exemplarele edițiunilor imprimate sau gravate, fără permisiunea formală și scrisă a autorilor.

Art. 6. — Orice cetățean care va face o lucrare fie de literatură sau de gravură, în orice gen ar fi, va fi obligat să depună două exemplare la biblioteca națională sau la cabinetul stampilelor Republicei de unde va primi o adeverință semnată de bibliotecar; în lipsa acestei formalități nu va putea fi admis în justiție pentru urmărirea contrafăcătorilor.

3. — **Decret interpretativ al celui din 19 Iulie 1793 care asigură autorilor și artiștilor proprietatea lucrărilor lor, 15 Iunie 1795.**

Art. 1. — Funcțiunile atribuite ofițerilor de pace de articolul 3 al legii din 19 Iulie 1793, vor fi exercitate în viitor de comisarii de poliție și de judecătorii de pace în locurile unde nu sunt comisari de poliție.

4. — **Decretul privitor la drepturile proprietarilor de lucrări postume din 22 Martie 1805.**

Acest decret stipulează că proprietarii unei opere postume prin succesiune sau alt titlu, au aceleaș drepturi ca și autorul, cu condițiunea să imprime separat operele postume și fără să le adaoge la o nouă ediție a lucrărilor deja publicate și devenite proprietate publică.

Lege asupra drepturilor moștenitorilor și reprezentanților autorilor, 14—19 Iulie 1866.

Art. 1. — Durata drepturilor acordate prin legile anterioare moștenitorilor, succesorilor neregulați, donatarilor sau legatarilor autorilor compozitorilor sau artiștilor este fixată la 50 ani începând dela decesul autorului.

In timpul acestei perioade de 50 ani, soțul supraviețuitor, oricare ar fi regimul matrimonial și independent de drepturile cari pot rezulta în favoarea acestui soț din regimul comunității, are simpla folosință a

1) S'au reprodus numai textele esențiale.

www.dacoromanica.ro

drepturilor de cari autorul predecedat n'a dispus prin acte între vii sau prin testament.

Cu toate acestea, dacă autorul lasă moștenitori rezervatari, această folosință este redusă în profitul acestor moștenitori, după proporțiile și distincțiunile stabilite prin articolele 913 și 915 din codul Napoleon.

Această folosință n'are loc dacă în momentul decesului există o separațiune de corp pronunțată contra acestui soț; ea încetează în cazul când soțul contractează o nouă căsătorie.

Drepturile moștenitorilor rezervatari și ale celorlalți moștenitori sau succesori, în timpul acestei perioade de 50 ani, rămân regulate în conformitate cu prescripțiunile codului Napoleon.

Dacă succesiunea revine Statului, dreptul exclusiv se stinge, fără prejudiciul drepturilor creditorilor și executării tratatelor de cesiune cari ar fi putut fi consimțite de autor sau reprezentanții săi.

Art. 2. — Toate dispozițiunile legilor anterioare contrare celor din legea nouă sunt și rămân abrogate.

Lege asupra fraudelor în materie artistică 9 Februarie 1895.

Art. 1. —Vor fi pedepsiți cu închisoarea de cel puțin un an și de cel mult cinci ani și cu o amendă de minimum 16 franci și de maximum 3000 franci, fără prejudiciul daunelor interese, dacă este locul:

1. Cei cari vor fi pus sau au făcut să apară în mod fraudulos un nume uzurpat pe o operă de pictură, de sculptură, de desen, de gravură sau de muzică.

2. Cei ce au imitat fraudulos pe aceleași opere, în scop de a înșela pe cumpărător asupra personalității autorului, semnătura acestuia sau un semn adoptat de el.

Art. 2. — Aceleași pedepse se vor aplica oricărui comerciant sau comisionar care cu bună știință va fi tăinuit, pus în vânzare sau în circulațiune obiectele purtând aceste nume, semnături sau semne.

Art. 3. — Obiectele delictuoase vor fi confiscate și remise reclamantului sau distruse la refuzul său de a le primi.

Art. 4. — Legea de față este aplicabilă operelor ce n'au căzut în domeniul public, fără prejudiciu aplicațiunei, articolului 423 din codul penal pentru celelalte.

Art. 5. — Articolul 463 din codul penal se va aplica cazurilor prevăzute de art. 1, și 2.

LEGEA ITALIANĂ
asupra Dreptului de Autor, din 7 Noembrie 1925

cu modificările din 13 Ianuarie 1927, 17 Ianuarie 1929 și 6 Ianuarie 1931.

CAPITOLUL I

Obiectul și conținutul dreptului de autor

Art. 1. — Sunt protejate în virtutea prezentului decret, toate lucrările intelectuale, științifice, literare, artistice, și didactice, ori care ar fi meritul și destinațiunea lor.

Sunt considerate ca lucrări artistice: lucrările dramatice, muzicale, cinematografice, coregrafice și pantomimele; lucrările de sculptură și de arhitectură, lucrările de artă plastică și grafică; lucrările artelor aplicate la industrie; desenurile, fotografiile și lucrările executate prin procedeuri analoage fotografiei.

Sunt deasemeni considerate ca opere artistice proectele de lucrări ale inginerilor când constituesc soluțiuni originale ale problemelor technice.

Art. 2. — Fără prejudiciul drepturilor existente asupra lucrării originale, sunt deasemeni protejate lucrările de mâna doua precum: traducerile într'altă limbă, transformațiunile unei forme literare sau artistice într'alta, adaptațiunile, reducțiunile și prescurtările, adapțiunile și reducțiunile pentru instrumente sau mijloace proprii să reproducă opera în mod mecanic.

Art. 3. — Dreptul de autor se întinde la titlul operii, dacă nu este un titlu generic.

Art. 4. — Articolele, monografiile, notițele desenurile și *vignetele* înserate în ziare, reviste sau alte publicațiuni periodice, sunt protejate începînd din ziua publicațiunei lor fără nici o rezervă sau altă formalitate.

www.dacoromanica.ro

Pot totuși fi reproduse: articolele de polemică politică sau administrativă, informațiunile și știrile, cu condițiunea să se citeze locul de unde au fost reproduse și să se indice numele autorului, dacă articolul e semnat.

Art. 5. — Independent de protecțiunea acordată fiecărei scrieri, sunt deasemeni protejate culegerile de scrieri diferite ale aceluiaș autor, apărute deja în ziare, reviste sau alte publicațiuni periodice, dacă vor fi compuse de însăși autorul sau de o altă persoană cu consimțimântul autorului.

Art. 6. — Discursurile pronunțate în adunări publice asupra subiectelor de ordin politic sau administrativ, pot fi publicate în actele acestor adunări sau în ziare, dar nu pot fi reproduse într'alt chip fără consimțimântul autorului.

Art. 7. — Aparțin domeniului public legile, decretele, regulamentele și deciziunile judiciare și în general actele oficiale de Stat, și de administrațiunile publice, cu îngrădirile stabilite de legile și regulamentele cari determină publicațiunea lor.

Art. 8. — Autorul are dreptul exclusiv să execute sau să reprezinte în public, să răspândească, să publice, să reproducă, să traducă, să modifice, să pună în comerț sau să exploateze economic sau altfel, opera sa în limitele stabilite de prezentul decret.

El are deasemeni dreptul exclusiv să introducă în interiorul statului reproducerile executate în străinătate.

Art. 9. — Dreptul de reprezentare cuprinde proecțiunea prin cinematografe sau prin alte procedeuri analoage.

Dreptul de reprezentarea sau de executarea unei opere proprii de a fi reprezentată în public sau a unei opere muzicale, cuprinde deopotrivă diferitele părți ale acestei opere bucățile, extrasele și reducțiunile pentru instrumente diverse.

Dreptul de difuzare cuprinde întrebuințarea tuturor felurilor de difuziune mecanică, ca telefonul, radiofonia sau alte procedee analoage.

Dreptul de publicare cuprinde întrebuințarea imprimării, a litografiei, a autocopistului sau a altor mijloace și procedee de acest gen; transcripțiunea improvizațiilor, a lecturilor sau prelegerilor prin stenografie, dactilografie sau altfel, chiar dacă e vorba de improvisațiuni, lecturi sau prelegeri publice, precum ar fi recitarea în public de opere sau discursuri.

Dreptul de reproducere cuprinde întrebuințarea tuturor modurilor de reproducere mecanică, ca cinematograful, fonograful, discurile, rulourile, cilindrele și alte instrumente analoage.

Dreptul de traducere cuprinde nu numai versiunea în diferite limbi, dar și pe aceia în dialecte diferite.

Dreptul de modificarea unei opere cuprinde reducțiunile, prescurtările, transformările unei forme literare și artistice într'o altă adaptțiune și în deosebi adaptările muzicale, afară de cazul când un motiv al unei opere originale devine ocaziunea sau tema unei compoziții care constitue o lucrare nouă.

Art. 10. — Reprezentarea, executarea și recitarea sunt considerate ca publice, chiar când sunt gratuite, dacă au loc în afară de cercul obișnuit al unei școli.

Este considerată în orice caz ca o executare publică, difuzarea prin radiotelefonie.

Art. 11. — Portretul unei persoane nu poate fi publicat, nici pus în comerț fără consimțimântul expres sau tacit al persoanei reprezentate și după moartea acesteia, al soțului supraviețuitor, fiilor lui sau în lipsa acestora al tatălui și mamei lui și în lipsa de soț, fii sau tată și mamă, al altor ascendenți sau descendenți direcți.

Persoana care și-a dat consimțimântul, poate să-l retragă sub rezerva obligațiunei de a repara daunele.

Publicarea unui portret este liberă, dacă are un scop științific, didactic sau de cultură în general, sau dacă se raportă la fapte sau evenimente de interes public sau cari s'au produs în public.

Art. 12. — Dreptul de a publica scrisorile misive aparține autorului, dar el nu-l poate exercita fără consimțimântul destinatarului. După moartea autorului și a destinatarului, e necesar consimțimântul persoanelor menționate în articolul precedent în ordinea indicată.

Art. 13. — Când consimțimântul mai multor persoane este necesar pentru publicarea

www.dacoromanica.ro

unui portret sau scrisori misive, și dacă este neînțelegere între ele, autoritatea judiciară va fi aceia care va decide.

Art. 14. — Autorul are dreptul să publice opera sub numele său patronimic, sub formă anonimă sau sub un pseudonim. In aceste din urmă două cazuri, el are dreptul să desvăluească numele său veritabil în orice moment și să ceară tribunalului recunoașterea calității sale față de oricine și-ar fi atribuit-o.

Cu toată existența de convențiuni contrarii, reprezentanții autorului care și-a desvăluit numele patronimic, vor trebui să indice acest nume, în edițiunile, reprezentările, executările și alte manifesațiuni publice ale operii precum și în anunțuri.

Art. 15. — Autorul are dreptul să retragă opera din comerț când rațiuni grave morale îl îndeamnă la aceasta, sub rezerva obligațiunei de a repara daunele suferite de editori sau de tipografii interesați.

El poate fi obligat să dea în prealabil garanții de desdăunare printr'o ordonanță dată de președintele tribunalului.

Facultatea de a retrage opera din comerț, este personală și netransmisibilă.

Art. 16. — Independent de drepturile patrimoniale recunoscute în virtutea articolelor precedente, autorul are în orice timp, dreptul de a intenta o acțiune tinzând să împiedice ca paternitatea operei sale să fie nesocotită sau ca opera sa să fie modificată sau scurtată într'un chip care ar putea să aducă un prejudiciu grav și nedrept intereselor sale morale.

Art. 17. — Dreptul de autor asupra unei lucrări care se compune din părți distincte, dar astfel coordonate încât ansamblul lor formează o singură lucrare sau asupra unei culegeri având un scop determinat (enciclopedie, dicționar, revistă sau lucrare analoagă) aparține persoanei care le-a conceput, fondat sau dirijat.

Cu toate acestea, fiecare colaborator are dreptul să pună numele său la finele părții sau articolului ce a compus; el păstrează drepturile asupra lucrării sale și poate s'o reproducă separat indicând lucrarea sau culegerea de unde a extras-o.

Art. 18. — Când dreptul de autor, aparține în comun la mai multe persoane se prezumă că toate au o parte egală în lucrare până la proba contrară.

Pentru exercițiul dreptului de autor asupra unei lucrări aparținând mai multor persoane, consimțimântul tuturor celor ce au drept este necesar.

In caz de desacord, autoritatea judiciară va hotărî. Ea poate ordona și măsurile necesare pentru protecțiunea celor interesați.

Art. 19. — In lipsă de convenție contrară, dreptul de autor asupra unei opere sau compozițiuni oarecare pusă în muzică este regulată după cum urmează:

Dreptul aparține pe jumătate autorului părții literare și pe jumătate autorului părții muzicale. Cu toate acestea, autorul părții literare are dreptul s'o reproducă și s'o pună în comerț fără partea muzicală, dar el nu poate nici reproduce, nici să pună în comerț, nici să execute muzica, nici să cedeze libretul unui terțiu pentru a fi pus în muzică.

Autorul părții muzicale poate, fără prejudiciul drepturilor decurgând din colaborare, să reproducă partițiunea, chiar prin mijlocul instrumentelor mecanice, s'o execute și s'o pună în comerț cu vorbele cărora ea se aplică.

In schimb, dacă va fi vorba de o operă coregrafică sau pantomimă, autorul acțiunii coregrafice sau al pantomimei poate s'o execute cu muzica, însă compozitorul nu poate dispune decât de muzică.

Art. 20. — In lipsă de convențiune contrară, dreptul de autor asupra unei opere cinematografice este reglementat după cum urmează:

Dreptul aparține pe jumătate autorului scenariului și pe jumătate autorului bandei cinematografice. Dacă e vorba de o lucrare cinematografică la care un compozitor a participat cu bucăți originale de muzică scrise special pentru această lucrare, dreptul de autor aparține în părți egale autorului scenariului, compozitorului și autorului bandei cinematografice.

Art. 21. — In lipsă de convențiune contrară între părți și fără prejudiciul drepturilor decurgând din colaborare, autorul bandei cinematografice are facultatea s'o protejeze chiar fără consimțimântul autorului scenariului și în cazul prevăzut de ultimul

www.dacoromanica.ro

alineat al articolului precedent, fără consimțimântul compozitorului.

Autorul scenariului are dreptul exclusiv să-l publice separat sau să extragă din el o lucrare literară sau artistică de altă natură.

Compozitorul are dreptul exclusiv în cazul prevăzut de ultimul alineat al articolului precedent, să publice sau să execute separat opera sa muzicală.

Art. 22. — In crestomațiile destinate învățământului este permis să se reproducă bucăți din operele autorilor în viață sau decedați, numai dacă aceste bucăți nu depășesc nici trei pagini ale operii reproduse, nici jumătate din operă după ultima sa ediție.

Reproducerea trebue, pe de altă parte să fie însoțită de indicațiunea operii, a numelui autorului și a celui al editorului. Aceste reproduceri sunt supuse vărsământului unei redevențe ce va fi fixată fără apel, în caz de neînțelegere între părți, de directorul Biurolui proprietății intelectuale din Ministerul Economiei Politice.

Art. 23. — Persoanele cari se bucură de dreptul exclusiv de reprezentarea sau de executarea unei opere proprii a fi reprezentată în public sau a unei opere muzicale, au dreptul să ceară prefectului provinciei să înterzică reprezentarea sau executarea, dacă nu se produce dovada scrisă a consimțimântului dat de ele.

Art. 24. — După moartea autorului, dreptul ce-i este recunoscut de articolul 16 poate fi revendicat în orice timp de soțul sau de fii săi, iar în lipsă de aceștia de părinții săi sau de ceilalți ascendenți sau descendenți direcți; în lipsă de ascendenți sau de descendenți, de frați și surori și de descendenții lor.

In lipsa tuturor persoanelor mai sus indicate sau dacă ele neglijează să-și valorifice drepturile, acțiunea poate fi exercitată de Ministerul public.

Art. 25. — Dreptul de a publica operele inedite aparține moștenitorilor autorului sau legatarilor de opere, dacă autorul n'a înterzis expres publicarea sau dacă n'a încredințat-o altuia.

Operele inedite nu pot fi publicate înainte ca termenul fixat de autor începând dela moartea sa, să se fi scurs.

CAPITOLUL II

Durata dreptului de autor

Art. 26. Exercițiul dreptului de autor începe la prima exeçutare, reprezentare sau publicare a operii și durează toată viața autorului și cincizeci ani după moartea lui, afară de excepțiunile prevăzute de prezentul decret.

Executările, reprezentările și edițiunile succesive ale unei opere nu constituesc publicațiuni noui, chiar dacă ele sunt mărite sau modificate, și dreptul de autor asupra părților adăogate sau modificate se termină în acelaș timp ca acela ce poartă asupra operii întregi.

Totuși, dacă adăogirile sau modificările sunt de natură să constitue o prefacere substanțială, durata dreptului de autor începe să curgă de la executarea, de la reprezentarea sau dela publicarea operii astfel mărite sau modificate.

Exercițiul dreptului de autor aparține autorului și erezilor săi sau reprezentanților săi cu orice titlu ar fi.

Dreptul de autor asupra operelor publicate pe cheltuiala și comptul Statului sau al altor administrațiuni publice aparține Statului sau celorlalte administrațiuni publice.

Acest drept durează 20 ani începând dela publicarea operii, ca dreptul aparținând academiilor, societăților sau altor entități asupra actelor și publicațiunilor lor.

Art. 27. — Dreptul aparținând autorului unei opere științifice, de a face sau de a autoriza traducerea operii sale, durează 10 ani începând dela prima publicațiune. Dacă autorul face uz de acest drept, dreptul de autor asupra traducerei îi aparține în timpul perioadei prevăzute în articolul precedent.

Art. 28. — Durata dreptului de autor aparținând în comun colaboratorilor unei opere, se regulează după durata vieții colaboratorului care moare cel din urmă.

Partea aparținând unui colaborator care nu lasă succesori se adaogă celorlalți colaboratori.

Dacă este vorba de o operă sau de altă lucrare cuprinzând vorbe și muzică, autorul părții literare și cel al părții muzicale sunt considerați prin efectul acestui decret ca colaboratori.

www.dacoromanica.ro

Art. 29. — Durata dreptului de autor asupra operelor reprezentate, executate sau publicate în orice fel ar fi, fără numele autorului sau sub un pseudonim, este de 50 ani dela prima reprezentare, executare sau publicare.

Dacă autorul unei lucrări de acest gen se face cunoscut în timpul vieței sau înainte ca cei 50 ani mai sus indicați să se fi scurs fie prin reprezentarea, executarea sau publicarea operii sub numele său, fie desvăluind calitatea sa de autor printr'o declarație făcută în forma stabilită prin regulament, durata dreptului va fi reglementată în conformitate cu prescripțiunile art. 26.

Art. 30. — In ceiace privește operele reprezentate, executate sau publicate în orice fel ar fi după moartea autorului, erezii sau reprezentanții autorului, se bucură de dreptul de autor timp de 50 ani începând dela prima reprezentare, executare sau publicare, dacă este făcută în cei 30 ani carî urmează morții autorului.

Art. 31. — In ceiace privește operele fotografice, durata dreptului de autor este de 20 ani începând dela prima publicare.

Art. 32. — Dacă părțile sau volumele unei opere sunt publicate separat în curs de mai mulți ani, termenele stabilite de prezentul decret încep să curgă pentru fiecare parte sau pentru fiecare volum începând din anul publicărei. Fracțiunile anului profită autorului.

Art. 33. — Termenele stabilite de articolele 26, 27, 29 și 32 odată împlinite, ori cine are dreptul să reprezinte, să publice să reproducă și să răspândească opera, sub rezerva dispoziținilor articolelor 16, 24 și 34.

Art. 34. — Orice reprezentare sau executare a unei opere proprii a fi reprezentată în public sau a unei opere muzicale, făcută în virtutea art. 33 este supusă plății unei cote de 5% din venitul brut sau din partea venitului corespunzând părții ce opera ocupă în ansamblul reprezentării sau executării, ori care ar fi scopul acesteia, chiar dacă ar fi vorba de un scop de binefacere și oricare ar fi țara de origină a operei, căzută în domeniul public.

Dispoziținile privind acest vărsământ vor fi stabilite prin regulament.

Art. 35. — Incepând cu exercițiul care va urma aceluia în cursul căruia prezentul decret va intra în vigoare, se va înscrie în bugetul Ministerului Economiei Naționale, într'un capitol special al părții ordinare, suma de lei 2.000.000 lire spre a fi afectată cu modalitățile stabilite de regulament, încurajării autorilor, entităților și instituțiunilor cari vor fi executat sau luat inițiativa executării operelor având o valoare și o importanță particulară pentru cultură sau pentru industrie.

Când o sumă va trebui să fie afectată pentru opere având un caracter esențialmente artistic, științific sau literar, Ministrul Economiei Naționale va hotărî, după înțelegerea ce va lua cu Ministrul Instrucțiunei Publice.

CAPITOLUL III

Instrăinarea și transmisiunea dreptului aparținând autorilor de opere intelectuale, inscripțiune, expropriațiune pentru cauză de utilitate publică și executare forțată

SECȚIUNEA I

Instrăinare și transmisiune

Art. 36. — Drepturile aparținând autorilor de opere intelectuale pot fi transmise prin toate modurile autorizate de lege.

Art. 37. — Trebuesc făcute sub pedeapsă de nulitate prin act autentic sau sub semnătură privată:

1. actele între vii cu titlu oneros sau gratuit, având de scop să transmită în tot sau în parte drepturile aparținând autorilor operelor intelectuale;

2. actele între vii, cu titlu oneros sau gratuit constituind asupra drepturilor aparținând autorilor operelor intelectuale, drepturi de folosință sau drepturi de garanție și actele care le modifică;

3. actele destinate să obțină diviziunea societăților, o transacțiune sau o renunțare privind drepturile vizate de cele două aliniate precedente.

Art. 38. — In caz de cesiunea drepturilor aparținând autorului unei opere intelectuale, cedentul este ținut:

1. să remită lucrarea în condițiunile stabilite prin contract sau în lipsă, într'o formă

www.dacoromanica.ro

care să nu facă prea dificilă sau prea costisitoare reproducerea;

2. să garanteze folosința pașnică a operii pe toată durata contractului.

Art. 39. — Cesionarul este ținut:

1. să reprezinte, să execute, să publice sau să reproducă opera sub numele autorului, sub o formă anonimă sau un pseudonim după voința autorului și într'un mod perfect conform cu originalul;

2. să îndeplinească formalitățile stabilite prin art. 58;

3. să plătească autorului onorariile stipulate.

Art. 40. — Cesiunea drepturilor aparținând autorului unei opere intelectuale conferă cesionarului, când este consimțită într'un mod absolut și exclusiv, facultatea de a ceda altuia drepturile sale, cu condițiunea ca răspândirea operii să nu sufere din această împrejurare.

Dacă cesiunea nu este făcută în mod exclusiv, cesionarul nu poate, în lipsă de convențiune contrară, să transfere altuia drepturile sale, chiar dacă i-ar ceda o întreagă întreprindere.

Art. 41. — Cesiunea unei opere într'unul sau mai multe exemplare nu implică, în lipsă de convențiune contrară, dreptul de a o reprezenta sau de a o reproduce.

Cu toate acestea cesiunea unui clișeu, a unei plăci de aramă gravată sau a altui aparat de reproducerea unei opere de artă, cuprinde, în lipsă de convenție contrară, dreptul de a reproduce opera dacă acest drept aparține cedentului.

Art. 42. — Cesiunea chiar absolută și exclusivă a drepturilor aparținând autorului unei opere intelectuale nu cuprinde, în lipsă de convenție contrară, dreptul de traducere, reducere sau adaptare a operei.

Art. 43. — Contractul de cesiune a drepturilor aparținând autorului unei opere intelectuale este considerat rezolvit, dacă autorul este în imposibilitate să execute opera sau dacă moare înainte de a fi isprăvit-o. Cu toate acestea, dacă o parte importantă din lucrare care ar putea forma un tot prin ea însăși, este terminată, cesionarul are dreptul să pretindă ca contractul să rămână în vigoare pentru această parte, plătind onorariile proporțional, dacă autorul nu și-a manifestat expres voința ca opera să nu fie publicată decât dacă este terminată, în întregime.

Dacă rezilierea contractului are loc la cererea cesionarului, autorul sau succesorii săi pot dispune liber de opera neterminată.

Dacă rezilierea are loc la cererea autorului sau a reprezentanților săi opera neterminată nu poate fi cedată altuia.

Art. 44. — Dacă cesionarul dreptului de reprezentare, de executare, de publicare sau de reproducere neglijează să reprezinte, să execute, să publice sau să reproducă opera *în trei ani dela încheerea contractului de editare, acesta este reziliat de plin drept în favoarea autorului și a celor în drept.*

Cesionarul pierde drepturile dobândite și trebue să restitue originalul operii, pe când autorul, moștenitorii sau legatarii păstrează toate drepturile la contra prestației stipulată, pe lângă faptul de a fi îndemnizate de daunele suferite, dacă e cazul.

Orice convenție contrară e nulă și de nul efect.

Dacă opera muzicală sau dramatică, după prima reprezentare, sau după un ciclu de reprezentări sau executări nu mai este reprezentată sau executată fără nici un just motiv, contractul se rezilează, chiar dacă a fost încheiat înaintea prezentei legi.

Contestațiile eventuale ce s'ar ivi în această privință vor fi judecate de Magistratura muncii urmând procedura specială fixată prin decretul regal din 1 Iulie 1926, No. 563. In acest caz doi experți vor fi desemnați de fiecare din părți, unul din partea autorului și unul din aceia a cesionarului [1]).

Art. 45. — Contractul de cesiune este rezolvit de plin drept dacă lucrarea cade sub sancțiunea unei legi penale promulgată după încheerea contractului.

Art. 46. — Autorul care cedează dreptul de a publica o operă prin imprimare poate să aducă lucrării sale toate schimbările ce dorește, dacă ele nu modifică caracterul sau destinațiunea operii și aceasta până când imprimarea va fi terminată.

Cu toate acestea, dacă autorul face co-

1) Modificări aduse la 13 Ianuarie 1927, 17 Ianuarie 1929 și 6 Ianuarie 1931.

www.dacoromanica.ro

recturi cari pot fi considerate ca extraordinare, el va trebui să suporte cheltuelile în lipsă de convenţiune contrară.

Art. 47. — Cesionarul care posedă dreptul să facă noi ediţiuni ale operii, este ţinut, înainte de a le publica, să întrebe pe autor dacă doreşte să-i aducă modificări.

In lipsa unui acord al părţilor, termenul pentru remiterea modificărilor din partea autorului va fi fixat de autoritatea judiciară.

Art. 48. — Preţul maxim al operelor destinate publicării prin imprimare sau prin alte procedee analoage este determinat de editor, care va trebui să informeze despre aceasta în timp util pe autor.

In lipsă de convenţiune contrară, acesta are dreptul să se opue ca preţul să fie fixat într'un mod ce ar putea produce un grav prejudiciu intereselor sale şi răspândirii lucrării. Editorul poate modifica preţul maxim stabilit informând în timp util, pe autor care are dreptul să facă opoziţie în termen de 15 zile.

Art. 49. — In lipsă de convenţie contrară autorul are dreptul să marcheze sau să facă să se marcheze fiecare exemplar al operii înainte ca ea să fi fost pusă în comerţ.

Art. 50. — Muzicile şi fanfarele corpurilor de armată ale statului pot executa în public programe, fără să verse vreo remuneraţiune cu titlu de drept de autor, dacă executarea n'are scop de câştig.

SECŢIUNEA II

Inscripţiunea

Art. 51. — Trebuesc făcute publice prin mijlocul inscripţiunei:

1. actele menţionate în art. 37, când transmisiunea drepturilor aparţinând autorului este făcută pentru o perioadă ce depăşeşte cinci ani sau pentru o perioadă nedeterminată;

2. ordinul privind vânzarea silită şi sentinţa ce ordonă vânzarea drepturilor ce aparţin autorului;

3. decretul privitor la expropriaţiunea pentru cauză de utilitate publică;

4. cererile de chemare în judecată cari tind la obţinerea anulării sau rezoluţiunei unui act ce trebueşte înscris potrivit termenelor alineatului No. 1 şi sentinţele cari admit aceste cereri, cererile de revendicare şi sentinţele ce privesc aceste cereri

Art. 52. — Actele şi sentinţele euumărate în articolul precedent nu pot fi opuse terţilor înainte de inscripţiunea lur. Dacă sunt în concurenţă mai mulţi dobânditori ai aceloraşi drepturi, prioritatea aparţine aceluia dintre ei care şi-a înscris titlul de achiziţiune cel dintâiu.

Art. 53. — Cererea tinzând la obţinerea inscripţiunei trebue prezentată Biroului proprietăţei intelectuale de pe lângă Ministerul Economiei Naţionale, sau uneia din prefecturile sau subprefecturile regatului, în formele şi conform modalităţilor cari vor fi stabilite prin regulament.

Orice cerere trebue însoţită de recipisa plăţii taxei de 20 lire în favoarea tezaurului public.

Data inscripţiunei Biroului proprietăţii intelectuale este aceia a prezentării cererii.

Art. 54. — In lipsa recipisei de plata taxei, sau de expedierea titlului de transfert, a ordinului, a cererei judiciare sau a sentinţei, Biroul nu va efectua inscripţiunea.

SECŢIUNEA III

Expropriaţiunea pentru utilitate publică şi execuţiunea silită

Art. 55. — Drepturile aparţinând autorului pot fi achiziţionate de Stat, de provincii şi de comune în virtutea exproprierii pentru cauză de utilitate publică.

Este exceptat dreptul de a publica o operă în timpul vieţii autorului.

Expropriaţiunea pentru cauză de utilitate publică este pronunţată prin decret regal în urma propunerii Ministrului Instrucţiuni Publice care ia înţelegere cu Ministrul Economiei Naţionale, după avizul dat de Consiliul de Stat.

In lipsă de înţelegere între părţi, indemnitatea este determinată fără apel de trei experţi numiţi de primul preşedinte al Curţii de Apel din Roma. Un funcţionar al Statului va trebui să fie printre aceşti experţi.

Decretul regal are valoarea unui ordin executoriu, fie contra expropriaţilor, fie contra detentorilor originalelor.

Art. 56. — Dreptul de reproducerea unei opere publicate, nu este supus executării

www.dacoromanica.ro

atâta vreme cât autorul rămâne titularul ei.

Art. 57. — Nu este supus exproprierii forțate dreptul de a publica o operă inedită atât timp cât autorul rămâne titularul ei.

Dacă dreptul va fi fost transferat unui terțiu, executarea silită este admisă în singurul caz când ar rezulta din probe scrise sau din fapte importante, precise și concordante între ele, că autorul destinase opera publicării.

CAPITOLUL IV

Depozitul operelor și publicitatea în registre

Art. 58. — Autorul unei opere intelectuale sau reprezentanții săi trebue să depună la Biroul proprietății intelectuale din Ministerul Economiei Naționale, un exemplar al operii după modalitățile și în termenul stabilit de regulament.

Omisiunea depozitului nu produce prejudiciu drepturilor recunoscute autorului în virtutea prezentului decret și nu constitue un obstacol la exercițiul drepturilor sale, dar dă locul la plata unei amenzi ce nu poate fi inferioară sumei de 50 lire și la confiscarea unuia sau mai multor exemplare ale operii la orice detentor ar fi.

Art. 59. — Biroul proprietății intelectuale aduce la cunoștiința publicului prin mijloacele prevăzute în regulament, operele depuse, cesiunile, inscripțiunile și toate informațiunile, ce consideră ca utile autorilor sau publicului.

Art. 60. — Registrele conținând inscripțiunile prescrise de art. 51 sunt publice. Oricine le poate consulta, scoate copie sau extrase după ele, vedea notele de inscripțiuni, operele depuse și documentele ce privesc aceste opere, cu condițiunea de a se conforma prescripțiunilor stabilite de regulament și să achite taxele și drepturile de timbru prevăzute [1]).

1) Prin legea din 1 Iulie 1931, contrafacerea semnelor operelor și a mărcilor de fabrică se pedepsește cu închisoare până la 3 ani și amendă până la 20.000 lire (art. 473 cod. pen. it.). Aceeași dispoziție e luată și în contra celor ce introduc în Italia opere contrafăcute (art. 474 c. pen. it.), cum și în contra celor ce vând asemenea opere sau induc în eroare pe cumpărători (art. 514, 515, 517, c. pen. it.).

Art. 61. — Sub rezerva pedepselor mai grave prevăzute de codul penal sau de alte legi, este pasibil de o amendă de 500 la 10.000 lire:

a) oricine reproduce, publică sau răspândește ilicit cu sau fără modificări în orice scop și sub orice formă ar fi, o lucrare aparținând altuia și oricine introduce și pune în vânzare în Regat exemplare al unei opere reproduse ilicit;

b) oricine reprezintă sau execută ilicit în public în tot sau în parte, chiar fără modificări sau adăogiri, în orice scop și sub orice formă ar fi, o operă aparținând altuia și proprie de a fi reprezentată în public, sau o compoziție muzicală;

c) oricine va face un tiraj de exemplare mai mare ca acela la care are dreptul;

d) oricine va înfrânge dispozițiunile art. 34 din prezentul decret.

Dacă delictul prevăzut de literele *a* și *b*. este consumat privitor la o operă care este destinată de autor publicității, sau cu uzurparea paternității operei sau cu alterațiuni ale ei, lezând reputația sau sentimentele autorului, pedeapsa va fi amenda de 5000 lire minimum.

Art. 62. — Oricine publică traducerea operei altuia fără consimțimântul autorului, sau introduce sau pune în vânzare în Regat exemplare ale unei traduceri ilicite, este pasibil de o amendă până la 5000 lire.

Art. 63. — Oricine va fi invocat în mod nelegitim protecțiunea preventivă prevăzută de art. 23, va fi pasibil de o amendă de 100 la 1000 lire, fără prejudiciul obligațiunei de a repara daunele, de va fi locul.

Art. 64. — Autoritatea judiciară poate ordona la cererea părții lezate sau din oficiu, ca sentința civilă sau penală dată cu privire la o violare a dispozițiunilor prezentului decret, să fie publicată într'unul sau mai multe ziare pe cheltueala părții ce a pierdut sau care a fost condamnată.

Art. 65. — Exemplarele sau copiile operii publicate sau reproduse ilicit vor fi distruse. Asemenea și instrumentele contrafacerii, dacă prin natura lor, nu vor putea fi destinate la reproducerea altor opere în afară de ceia ce a fost contrafăcută.

www.dacoromanica.ro

Contrafăcătorul care va fi reparat prejudiciul, va putea cere ca copiile operei și instrumentele contrafacerii să fie conservate pe a sa cheltueală până la expirarea dreptului exclusiv rezervat autorului.

Dacă dauna n'a fost reparată, persoana lezată poate cere ca copiile și instrumentele mai sus menționate să-i fie atribuite la un preț determinat ce se va evalua în quantumul daunelor interese.

Prețul este determinat, în caz de desacord între părți de autoritatea judiciară. Persoana lezată are întotdeauna dreptul să renunțe la atribuirea copiilor sau instrumentelor în chestiune, după ce prețul cesiunei va fi fost stabilit.

Dispozițiunile prevăzute de prezentul articol pot fi aplicate fie de judecătorul unui tribunal penal, fie de un judecător al unui tribunal civil.

Art. 66. — Dacă termenul rămas până la expirarea duratei dreptului de autor nu este superior unui an, distrugerea copiilor operelor și a instrumentelor vizate de articolul precedent nu poate fi ordonată.

Executarea sentinței care ar fi ordonat dinainte această distrugere va fi suspendată.

In cazul acesta confiscarea va fi menținută pe socoteala contrafăcătorului până la îndeplinirea anului mai sus vorbit.

Art. 67. — Atât cât durează dreptul de autor, judecătorul poate ordona în orice timp ca exemplarele contrafăcute ale unei opere de artă și instrumentele întrebuințate pentru contrafacere, să fie depuse într'un muzeu public dacă aceste obiecte constituesc ele însile opere de artă de mare preț.

Art. 68. — Judecătorul de pace competent poate ordona, la cererea oricărei persoane interesate, descrierea, verificarea și chiar urmărirea obiectelor cari sunt considerate ca implicând o violare a dreptului recunoscut în virtutea prezentului decret. El poate deasemeni să ordone urmărirea beneficiilor ce decurg din vânzarea acestor obiecte. Urmărirea va fi efectuată de un ofițer de justiție asistat, de va fi locul, de doi sau mai mulți experți.

Dacă este vorba de spectacole publice, restricțiunea stabilită de art. 42 din codul de procedură civilă în privința orelor sau zilelor nu va fi observată. Depunerea unei cauțiuni poate fi cerută persoanei care cere urmărirea.

In afară de ordine contrare pentru scopurile justiției penale, actele sus menționate pierd eficacitatea lor, când acțiunea civilă contra persoanei în socoteala căreia s'a procedat nu este introdusă în 3 zile cari urmează datei acelor acte.

CAPITOLUL VI

Dispoziţiuni generale şi tranzitorii

Art. 69. — Prezentul decret se aplică tuturor operelor publicate, reprezentate sau executate pentru prima oară în Regat, cât și operelor publicate, reprezentate sau executate pentru prima oară într'un stat străin sub rezerva reciprocității.

Cu toate acestea durata drepturilor purtând asupra operelor publicate, reprezentate sau executate în străinătate nu pot exceda pe aceia stabilită de legea statului unde opera a fost publicată, reprezentată sau executată, dacă această durată este mai scurtă ca aceia stabilită de acest decret.

Art. 70. — Prezentul decret se aplică de asemeni operelor deja publicate, reprezentate sau executate de orice fel și pentru care termenul de protecție stabilită prin articolele 26 și urm. nu este expirat.

Orice prelungire eventuală a duratei dreptului de autor va profita exclusiv autorilor și celor în drept.

Autorii și reprezentanții lor care au pierdut drepturile lor din cauza neîndeplinirii formalităților prescrise prin textul unic aprobat prin decretul regal din 19 Septembrie 1882, No. 1012, pot să-l redobândească și să beneficieze de el pe toată durata de protecțiune, conform prezentului decret, dacă declară până *la 28 Februarie 1929*, la Biroul proprietății intelectuale, potrivit regulelor indicate în regulament, intenția de a se prevala de acest drept.

Acei ce au reprodus legitim opere căzute în domeniu public din cauza nerespectării formalităților mai sus numite vor putea

www.dacoromanica.ro

comercializa aceste reproduceri timp de un an din ziua în care declarația făcută Biroului proprietății intelectuale de către autor sau de cei în drept în termenii alineatului precedent, a fost cunoscută publicului.

Acei ce au reprodus legal opere căzute în domeniu public în a doua perioadă de protecțiune în termenii alineatului 2 din decretul regal din 19 Septembrie 1882, No. 1012, vor putea să comercializeze aceste reproduceri în timp de 3 ani socotiți dela intrarea în vigoare a decretului lege din 7 Noemvrie 1925, No. 1950.

Art. 71. — Dreptul Statului de 5% instituit prin art. 34 privește de asemeni și operile căzute în domeniu public înaintea publicării prezentului decret [1]).

Art. 72. — Biroul proprietății intelectuale de pe lângă Ministerul Economiei Naționale va veghea la observarea dispozițiunilor prezentului decret și a regulamentului respectiv.

In acest scop, va avea dreptul să ceară particularilor și entităților interesate, informațiunile și documentele ce va judeca necesare.

Art. 73. — Sunt abrogate legile din 25 Iunie 1865, No. 2337, 10 August 1875, No. 2652, 18 Mai 1882, No. 756 (Seria 3-a) și toate celelalte dispoziții incompatibile cu acelea ale prezentului decret.

Art. 74. — Un decret regal posterior va aproba dispozițiunile pentru executarea prezentului decret și va stabili data intrării sale în vigoare.

Prezentul decret va fi prezentat Parlamentului pentru a fi convertit în lege.

Ordonăm ca prezentul decret, prevăzut cu sigiliul Statului să fie înserat în culegerea oficială de legi și decrete ale Regatului Italiei și angajăm pe cei ce îi privește să-l observe și să facă să fie observat.

1) Modificări aduse la 13 Ianuarie 1927, 17 Ianuarie 1929 și 6 Ianuarie 1931.

LEGEA POLONĂ

privitoare la dreptul de autor, din 29 Martie 1926

TITLUL I

Dispoziții generale

Obiectul dreptului de autor

Art. 1. — Orice manifestare a activității spiritului având caracterul unei creații individuale este obiect al dreptului de autor, din ziua când a fost fixată într'o formă oarecare (cuvânt, scriere, imprimat, desen, tablou, statuie, muzică, mimică, ritmică).

Printre acestea sunt îndeosebi: lucrările prezentate prin cuvinte, scrieri, imprimate: discursuri, exposeuri, conferințe, predici, improvizări, scrisori, memorii, cărți, broșuri și articole, editate sau needitate, ca și schițele, planurile, întregul domeniu al producției literare, științifice și practice, în măsura în care aceasta din urmă are caracterul unei concepții personale a subiectului.

Compoziționile muzicale de orice fel, cu sau fără cuvinte;

Lucrările aparținând domeniului tuturor artelor grafice și plastice: desenate, pictate, gravate, litografiate, sculptate, gravate cu dalta, lucrările arhitecturale, lucrările de artă decorativă aplicată la meserii și industrie de orice fel și de orice dimensiuni și orice calitate a materialelor întrebuințate; fotografiile și lucrările obținute prin mijloace asemănătoare fotografiei; ilustrațiile științifice, cărțile de joc, planurile, schițele, modelele științifice de orice fel; în toate aceste cazuri de protecția legii se bucură atât lucrările definitive, cât și schițele, desenele, planurile și proiectele pregătitoare;

Creațiunile de artă mimică (pantomima) și ritmică (coregrafia) originale, fie că provin

www.dacoromanica.ro

sau nu dintr'o operă de artă existentă, tablourile însufleţite, producţiile cinematografice şi alte opere transmise printr'o acţiune mută, fixate în scenarii, desene, fotografii sau chiar numai în memoria unui anumit număr de persoane.

Art. 2. — Transformările operelor altora, cum ar fi traducerile, adaptările, aranjamentele de muzică, transpunerile în film cinematografic, aranjamentele pentru instrumente de muzică mecanică, etc., constituie de asemeni obiectul dreptului de autor. Exercitarea acestui drept depinde de autorizarea dată de autorul originalului. Autorizarea este inutilă atunci când dreptul autorului privitor la original, este stins. Autorizaţia nu mai are efect dacă transformarea nu a apărut în termen de cinci ani.

Sus zisa limitare nu este aplicabilă lucrărilor cari au caracterul unei creaţii originale, chiar dacă au fost inspirate din producţia altuia.

Art. 3. — Dreptul de autor există şi în ceeace priveşte producţiile fotografice şi producţiile realizate prin mijloace asemănătoare, cu condiţiunea de a se face rezervă expresă şi aparentă pe reproduceri. Pe fotografiile şi reproducerile obţinute într'un mod asemănător, pe filme şi de asemeni pe bucăţile de muzică mecanică, pe cilindrele (rulourile) fonografelor şi ale altor aparate de acest fel cari reproduc în mod mecanic o operă, trebue să se indice vădit anul clişeului sau al reproducerii. Dacă lipseşte indicarea anului, dreptul de autor privitor la aceste opere nu are efect faţă de cei de al treilea decât dacă aceştia ştiau că durata dreptului de autor nu a expirat încă.

Art. 4. — Nu formează obiectul dreptului de autor:

1. legile, ordonanţele, deciziile tribunalelor şi ale altor autorităţi, scrisurile şi formularele oficiale destinate să fie aduse la cunoştiinţa publicului;

2. informaţiile de presă obişnuite.

Art. 5. — Operele indicate în art. 1—3 se bucură de protecţie din momentul apariţiei lor legale (editare, publicare, reprezintare, etc.) în următoarele cazuri:

1. dacă autorii acestor opere sunt cetăţeni polonezi sau străini domiciliaţi în Polonia;

2. dacă operile au apărut mai întâi în Polonia, sau deodată în Polonia şi în străinătate;

3. dacă au fost publicate mai întâi în limba polonează;

4. dacă protecţia rezultă din acorduri internaţionale sau dacă e datorită principiului reciprocităţii.

In ceiace priveşte operile nepublicate, se bucură de protecţie toţi autorii, fie că sunt cetăţeni ai Statului polonez sau străini.

Subiectul dreptului de autor

Art. 6. — Dreptul de autor, în principiu aparţine autorului lucrării.

In lipsă de probă contrară, este socotit ca autor acela al cărui nume figurează pe lucrare, sau a fost dat publicităţii dela executarea sau reprezentarea unei lucrări.

Art. 7. — Editorii culegerilor de cântece populare, melodii, proverbe, poveşti, istorisiri, modele de stil arhitectonic şi alte producţii ale artei populare, de extrase, antologii, manuscrise vechi, ediţiuni critice, se bucură de dreptul de autor în măsura în care lucrarea de editare (alegere, compunere, restabilirea textului, etc.) prezintă caracterele unei creaţiuni originale (art. 1).

Art. 8. — In ceiace priveşte lucrările colective (enciclopedii, anuare, calendare şi publicaţii asemănătoare) şi revistele, dreptul de autor este dublu: în raport cu totalitatea, pentru editor şi în raport cu diferitele părţi, pentru autorii respectivi. Colaboratorii lucrărilor colective, când primesc onorariile de autor, timp de trei ani dela publicarea acestor părţi în lucrarea colectivă, nu pot să publice părţile ce au compus. Colaboratorii revistelor pot să-şi editeze aiurea lucrările după ce au fost publicate în întregime în reviste. Această rezervă cade, când urmarea lucrării nu apare în revistă în termen de trei luni, din cauze independente de voinţa autorului.

Autorii lucrărilor în asociaţie (d. ex. opera şi libretul, melodia şi textul, romanul şi

www.dacoromanica.ro

ilustrația) au un drept de autor comun pentru întreaga lucrare; totuși, pentru partea sa, fiecare păstrează un drept deosebit.

In ce privește lucrările indivize (d. ex. un roman sau o lucrare dramatică scrisă în comun de mai mulți autori), ele sunt reglementate de prevederile relative la proprietatea comună.

Art. 9. — Autorul unei lucrări publicate fără indicarea numelui (anonimă), sau sub nume de împrumut (pseudonim), în ce privește apărarea dreptului de autor, este reprezentată prin editor, și în lipsă de editor, prin acel care a dat fondurile. Această substituire încetează din momentul când autorul își face numele cunoscut în public.

Art. 10. — Dreptul de autor, în ce privește producțiile fotografice sau lucrările realizate într'un fel asemănător, filmele cinematografice și aranjamentele de opere muzicale pentru instrumente, aparțin întreprinzătorului și, în caz de comandă a operii, persoanei care a făcut această comandă.

Art. 11. — Clauzele definite prin dispozițiile art. 6—10 pot fi determinate și altfel prin contract.

Natura dreptului de autor

Art. 12. — Autorul dispune de opera sa în mod exclusiv, și în toate privințele; în mod particular el hotărește dacă lucrarea trebuie să apară, dacă trebuie să fie reprodusă sau răspândită, și în ce mod.

Orice autor poate să apere drepturile sale personale fără a ține seamă de existența sau neexistența dreptului de autor (art. 58).

TITLUL II

Limitarea dreptului de autor

Art. 13. — In domeniul literar, sub rezerva condițiunilor art. 16, fiecare este liber:

1. să reproducă în ziare articolele altor ziare publicate fără rezerve; totuși, dreptul de reproducere nu se întinde asupra articolelor științifice sau literare.

2. să reproducă în reviste sau în lucrări destinate unor publicațiuni de acest fel, discursurile pronunțate în adunări sau desbateri cu caracter public; aceasta nu autorizează însă să se publice o culegere a discursurilor unei singure și aceleiași persoane;

3. de a cita, în lucrări constituind un tot independent, și aceasta cu titlu de explicație sau informație, pasagii scurte din conferințe, discursuri sau alte producții științifice și literare; pentru lucrările mici nu se poate face pentru fiecare decât cel mult trei citațiuni și numai când aceste lucrări au apărut deja în volum; pentru antologii, este îngăduit să se extragă din lucrările altora publicate fie în volume, fie în periodice, dar numai după decesul autorilor din cari se fac extrasele;

4. de a da rezumate scurte ale lucrărilor publicate sau reprezentate;

5. de a răspândi o operă apărută prin închirierea exemplarelor, conferințe, recitații, cu condițiunea ca acestea din urmă să nu fi fost interzise de autor; o lucrare dramatică publicată poate fi reprezentată, dar nu la vreun teatru și nici în vederea vreunui beneficiu;

6. de a utiliza ca text al unei noui compoziții muzicale, fragmente mici dintr'o operă poetică sau poezii mici deja apărute.

Art. 14. — In ce privește compozițiile muzicale, sub rezerva condițiunilor din art. 16, este permis:

1. a cita în lucrări științifice sau literare, sau în manuale, pasagii scurte din compoziții muzicale, sau chiar producții succinte cu condițiunea ca aceste lucrări să fi fost deja publicate;

2. a răspândi opere muzicale apărute, prin închirierea exemplarelor, prin organizare de conferințe însoțite de execuții strict explicative, prin executarea compoziției chiar dacă nu se percep drepturile, sau dacă această execuție intră în programul unei ceremonii naționale, sau încă, dacă este organizată de o societate muzicală numai pentru membrii săi; este interzis însă a se interpreta o operă scenică la vre un teatru.

www.dacoromanica.ro

Art. 15. — In ce privește lucrările de desemn, pictură, sculptură, arhitectură și fotografie, sub rezerva condițiunilor din art. 16, este permis:

1. a expune în public aceste lucrări, dar nu în vederea vre-unui beneficiu;

2. a însera reproduceri în lucrările științifice și manuale sau de a se servi de ele spre a ilustra lecțiunile, cu condițiunea ca aceste opere să fi fost publicate sau expuse permanent spre a putea fi văzute de de ori cine;

3. a copia din localurile cultului sau muzee, opere ce au fost achiziționate direct dela autor, cu condiția de a se conforma prescripțiilor stabilite de administrația (direcția) interesată;

4. a reproduce prin vreo tehnică oarecare, artistică sau de alt gèn, operele de artă expuse permanent pe căile publice, străzi, piețe sau grădini publice, dar nu cu aceleași dimensiuni și nici în vederea vreunui scop asemănător; dacă acestea sunt lucrări de arhitectură, nu este permis să se reproducă decât fațada exterioară; cât despre edificiile cultului și cele publice, se poate reproduce și interiorul;

5. a reproduce prin sculptură operele de pictură sau grafice și invers;

6. a construi după planuri, descrieri, modele și desenuri publicate, dacă publicându-le, autorul nu și-a rezervat dreptul exclusiv de construcție;

7. a reproduce lucrări de fotografie, dar nu prin mijlocirea fotografiei sau prin alte moduri asemănătoare.

Art. 16. — Imprumuturile din operele altuia, așa cum se prevede de art. 13—15, nu sunt autorizate decât cu condițiunea ca cel ce împrumută să arate origina și autorul.

Libertatea de împrumut nu autorizâ vreo schimbare. In compozițiile muzicale nu sunt autorizate decât transpunerile în alt ton, o altă voce sau pentru un alt instrument, iar în lucrările de desen sau plastică, nu sunt autorizate decât schimbări de dimensiuni, sau acelea cari fac indispensabil modul de reproducere.

Art. 17. — Lucrarea altuia nu poate fi copiată sau reprodusă sub nici-o formă, decât pentru folosul strict personal și privat. Această prescripțiune nu este aplicabilă construcțiilor efectuate după modelul arhitectural al altuia.

Art. 18. — Exercitarea dreptului de autor în ce privește portretele de orice fel, este subordonată autorizării persoanei reprezentate în portret, dacă aceasta nu a fost retribuită de artist.

Această autorizare este inutilă:

1. în cazul portretelor unor persoane ce se bucură de o notorietáte generală și dacă nu au făcut vreo rezervă cu ocaziunea executării lucrării;

2. dacă portretele acestor persoane nu sunt decât un detaliu dintr'un tablou ce reprezintă un cortegiu, o adunare, o priveliște, etc.

Art. 19. — Exercitarea dreptului de autor în ce privește scrisorile, este subordonată autorizării persoanei căreia i s'au adresat scrisorile, dacă exercitarea zisului drept trebuie sau poate să destăinuească numele acestuia. Timp de treizeci de ani dela decesul acesteia, trebue autorizarea soțului, dacă nu este vreo separațiune de corp; în lipsa soțului, aceia a părinților; în lipsa acestora, aceia a copiilor defunctului, și în lipsa acestora, aceia a fraților și surorilor.

TITLUL II

Durata dreptului de autor

Art. 20. — Dreptul de autor expiră după cincizeci ani dela decesul autorului și, în ce privește lucrările făcute în asociație, după cincizeci ani dela decesul ultimului dintre supraviețuitori.

Cât despre operele postume (needitate în timpul vieții autorului), dreptul de autor expiră după cincizeci ani dela decesul autorului. In cazul când opera postumă este publicată în ultimii zece ani, termenul se prorogă cu alți zece ani.

Dreptul de autor ce ar aparține în origină persoanelor juridice, expiră la cincizeci de ani după editarea lucrării sau publicarea ei în alt mod. Acelaș termen este

www.dacoromanica.ro

aplicabil pentru operele anonime și pseudonime dacă, mai înainte de perimarea dreptului, cel interesat nu s'a declarat ca autor în mod public.

Dreptul de autor pentru lucrări fotografice sau acelea ce au fost realizate într'un fel asemănător, expiră după zece ani dela fotografiere; pentru lucrări cinematografice, la douăzeci ani dela confecționarea filmului; pentru aranjamentele de compoziții muzicale pentru instrumente mecanice, la douăzeci ani dela efectuarea lucrării. Pentru serii de fotografii cari au valoarea științifică sau artistică, dreptul de autor expiră la cincizeci ani dela moartea editorului.

Art. 21. — Dacă lucrarea apare în părți separate, volume, fascicole, etc., termenul diferă pentru fiecare parte; totuși, în ceiace privește întreaga lucrare, dacă aceste părți nu sunt opere distincte, durata dreptului de autor se socotește dela editarea ultimei părți.

Art. 22. — Durata dreptului de autor se socotește pe ani, cu începere dela 1 Ianuarie al anului care urmează decesul autorului, ediția legală, sau orice alt eveniment prevăzut de art. 20 și 21.

TITLUL IV

Cesiunea dreptului de autor

Dispoziții generale

Art. 23. — Dreptul de autor poate fi trasmis altor persoane prin acte între vii sau în caz de moarte; în lipsa unor acte de ultimă voință, acest drept trece la erezii legali.

Art. 24. — Dreptul de autor, atât timp cât aparține însuși autorului, nu poate face obiectul unui sechestru pentru datorii, dacă autorul se opune; după moartea autorului, dacă dreptul de autor se transmite erezilor și dacă lucrarea nu a fost încă publicată, se pot opune la sechestru: soțul autorului dacă nu a fost pronunțată separațiunea de corp; părinții, în lipsa soțului; copii defunctului, în lipsa părinților; frații și surorile, în lipsa copiilor. Totuși, aceste persoane nu vor decide decât dacă nu vor fi suficiente indicațiuni asupra voinței autorului în ce privește editarea lucrării.

Precedentele îngrădiri nu sunt obligatorii dacă obiectul sechestrului este dreptul de autor asupra lucrărilor de fotografie sau lucrări efectuate într'un mod asemănător, lucrări de cinematografie sau aranjamente de muzică pentru instrumente mecanice.

Art. 25. — Stereotipele, plăcile, pietrele, formele și celelate accesorii ce aparțin celui în drept și servind exclusiv exercitării dreptului său de autor, sunt socotite ca aparținând acestui drept.

Art. 26. — Drepturile și obligațiunile părților trebuesc apreciate după contract; dacă nu este vreo indicațiune specială, după dispozițiunile acestei legi, iar in lipsă, după dispozițiunile corespunzătoare din dreptul comercial și civil.

Art. 27. — Autorul cedând proprietatea unei opere de artă, prin aceasta nu se desistă dela dreptul său de autor; totuși, achizitorul nu este obligat să admită ca autorul să copieze, să reproducă sau să-și expună opera.

Art. 28. — Cu toate că dreptul de autor este cedat unei alte persoane, autorul își păstrează drepturile sale personale.

Art. 29. — Succesorul legal, chiar dacă a dobândit toate drepturile autorului, nu poate să facă schimbări lucrării, în afară de acele impuse de o nevoie evidentă și pe care autorul nu ar fi avut motiv valabil să le oprească.

Art. 30. — Cu toate că și-a cedat dreptul, autorul totuși nu pierde dreptul exclusiv de a autoriza exercitarea drepturilor de autor (art. 2), afară dacă nu s'a convenit altfel.

Art. 31. — Oricare dintre părți poate oricând, după patru ani, să denunțe cu un an mai înainte contractul în temeiul căruia autorul se obligă să cedeze pe un termen mai mare de cinci ani celeilalte părți lucrările sale viitoare sau o parte din aceste lucrări, sau să lucreze regulat pentru aceasta din urmă într'o ordine determinată de producție.

Renunțarea la acest drept, din partea autorului, este nulă.

www.dacoromanica.ro

Art. 32. — Printr'o declarație motivată, fiecare dintre părți poate să rezilieze contractul relativ la creiarea unei lucrări, până la remiterea acesteia, dacă după încheierea contractului s'au produs evenimente neprevăzute, cari constituie un motiv legitim de reziliere, precum: boala autorului care face imposibilă executarea lucrării pe un timp îndelungat, circumstanțe cari constrâng pe autor față de interesele sale morale să renunțe la lucrare, insolvabilitatea achizitorului, etc. Prezenta dispoziție nu închide calea acțiuni pentru îmbogățire fără cauză și nici o acțiune pentru plată și daune interese.

Contractul de editură

Art. 33. — In virtutea contractului de editură, editorul dobândește dreptul exclusiv de a edita o lucrare literară sau artistică și se obligă a efectua ediția în forma potrivită, precum și a întrebuința mijloacele voite pentru răspândire; pentru aceasta trebue să vegheze la interesele morale ale autorului în raport cu ediția.

Art. 34. — Editorul nu-și poate ceda drepturile altor persoane fără autorizarea autorului, afară numai dacă nu le transmite odată cu însăși întreprinderea sa. Se consideră însă că autorul și-a dat adeziunea dacă nu s'a opus la cesiune în cele două luni următoare avizării ce i se face.

Art. 35. — Autorul este obligat să dea editorului întreaga sa lucrare sau partea destinată să fie editată separat, fără întârziere și în formă convenabilă; de asemeni editorul trebuie să înceapă lucrările de editură fără întârziere și să le termine în timpul hotărât.

Art. 36. — Dacă autorul nu a dat lucrarea editorului în termen potrivit, acesta poate să-i acorde un termen suplimentar, după împrejurări, cu încunoștiințarea că va rezilia contractul și, dacă acest termen expiră fără efect, poate să-l rezilieze. De asemeni, autorul poate rezilia contractul dacă editorul, după ce a avut un termen suplimentar potrivit împrejurărilor, cu încunoștiințare că i se va rezilia contractul, nu întreprinde editarea lucrării. In ce privește pretențiunile reciproce, sunt aplicabile dispozițiunile generale de drept; totuși, în caz de nepredare a lucrării din partea autorului, editorul nu poate decât să-l acționeze pentru daune, fără a cere executarea lucrării.

Art. 37. — Editorul se poate libera de obligațiunea de a edita lucrarea, plătind suma cuvenită și restituind lucrarea, afară de convenție contrarie; totuși, editorul nu poate uza de acest drept după cele șase luni cari urmează predării lucrării, afară numai dacă nu s'au produs sau descoperit fapte în temeiul cărora editarea ar produce un prejudiciu serios bunului public sau bunului renume al editorului.

Art. 38. — Dispozițiunile art. 35 și 36 sunt de asemeni aplicabile în cazul când editorul a dobândit de la autor dreptul de a publica mai multe ediții.

Mai înainte de a publica o nouă ediție, editorul este obligat să dea autorului putința de a face schimbări în lucrarea sa. Totuși, nu îi este permis autorului să facă schimbări decât atât cât editorul nu opune vre-un motiv întemeiat.

Art. 39. — In lipsă de indicațiune specială în contract, suma onorariului este fixată după principiul echității.

In lipsă de convenție în ce privește termenul de plată, onorariul se va plăti în momentul predării lucrării editorului.

In cazul unui acord prevăzând onorariul proporțional cu întinderea lucrării, cota la sută se calculează după prețul cu care sunt vândute exemplarele în public, și suma trebue achitată de îndată ce a fost terminată imprimarea.

Dacă onorariul depinde de numărul exemplarelor ce s'au vândut, editorul este obligat să prezinte contul autorului la fiecare trei luni îngăduindu-i lui sau împuternicitului său, să verifice rubricile corespunzătoare și facturile și să-i achite onorariul care i se cuvine.

Art. 40. — Cheltuelile pentru corecturi sunt în sarcina editorului. Autorul are dreptul să ceară corecturile făcute, spre a le revedea; pentru aceasta nu i se cuvine vreun onorariu.

www.dacoromanica.ro

Autorul suportă cheltuelile pricinuite prin schimbările introduse în lucrare după începerea lucrărilor de editare, dacă aceste schimbări depășesc măsura obișnuită și dacă nu sunt consecința inevitabilă a unor fapte cari s'au produs fără voia autorului, după începerea lucrărilor de editare.

Art. 41. — In lipsa unui acord în ce privește numărul edițiilor și exemplarelor, editorul are dreptul să editeze până la 2000 exemplare, iar în ce privește bucățile de muzică obișnuită, până la 1000 exemplare.

Autorul are dreptul la 1 exemplar gratuit la 100, fără ca totalul acestora să treacă de 100 exemplare. Acestea nu sunt cuprinse în numărul de 1000 și 2000 mai sus indicate. In ce privește lucrările colective, editorul poate înlocui exemplarele lucrării prin extrageri a fiecărei contribuțiuni.

Dispozițiunile acestui al doilea aliniat nu sunt aplicabile publicațiunilor periodice.

Art. 42. — In afară de numărul exemplarelor prevăzut în art. 41, în îndeplinirea obligațiilor din art. 33, editorul are drept să comande un supliment de 100 exemplare și în plus, spre a acoperi lipsurile, un alt supliment de 2 exemplare la sută în cazul când ediția este trasă în 3000 exemplare; dacă edițiile sunt mai mari se poate comanda încă un exemplar pentru fiecare nouă sută.

Art. 43. — Autorul sau persoana autorizată de el, are dreptul să verifice la tipografie numărul exemplarelor trase în acest scop, să cerceteze registrele de comandă și facturile la editor și tipografie.

Art. 44. — Prețul vânzării este fixat de editor, care încunoștiințează pe autor. El nu poate mări prețul fără consimțimântul autorului, afară numai dacă acest preț nu întrece cheltuiala suplimentară a unei ediții asemănătoare. Dacă onorariul a fost fixat pe cotă la sută, autorul are dreptul la o cotă determinată de sporirea prețului pentru toate exemplarele de vânzare.

Art. 45. — Autorul are dreptul să scoată o nouă edițiune, de îndată ce prima s'a epuizat.

Oricând, are dreptul să răscumpere dela editor exemplarele nevândute, cu prețul pe care acesta îl obține dela librari.

Fără a ține seamă de exemplarele nevândute, autorul poate proceda la o nouă editare a lucrării sale timp de cinci ani după publicarea edițiunii precedente și, în ce privește manualele școlare și lucrările științifice, după expirarea unei perioade de zece ani.

Art. 46. — In ediția completă a lucrărilor sale, autorul poate să introducă și lucrările asupra cărora a cedat dreptul de editare altor persoane, dacă au trecut cinci ani dela publicare; totuși nu le va putea vinde separat afară numai dacă nu are dreptul să le publice, în baza articolului precedent.

Dreptul, pentru editor de a publica opere complete ale unui autor nu atrage pe acela de a publica sau vinde separat diferitele lucrări.

Alte acorduri privitoare la răspândirea lucrărilor

Art. 47. — Art. 33—36 și 38 sunt aplicabile contractelor privitoare la reprezentarea publică a unei lucrări scenice sau executării în public a unei compoziții muzicale.

Dispozițiile art. 39 sunt aplicabile cu deosebirea că onorariile se plătesc autorului imediat după încheirea contractului și, în cazul când autorul trebue să aducă un manuscris, imediat după remitera acestuia antreprenorului; dacă onorariul este calculat proporțional cu beneficiul (tantiemă), el trebue să se plătească la fiecare închidere de cont.

Art. 48. — Intreprinzătorul care reprezintă o operă muzicală poate să extragă cuvintele și libretul, dar nu poate să le vândă decât publicului care asistă la reprezentație. Aceste texte nu pot fi vândute prin librării.

Art. 49. — Autorul poate rezilia contractul de îndată, dacă întreprinzătorul îi reprezintă lucrarea într'o formă care în mod vădit nu-i este potrivită, sau cu interpreți cu totul insuficienți, sau făcându-i schimbări pe cari autorul cu drept cuvânt nu le va accepta.

www.dacoromanica.ro

Art. 50. — Oricine a dobândit, cu plată, planuri de arhitectură nepublicate, nu a dobândit dreptul să le folosească decât pentru o singură construcție.

TITLUL V

Contractul de agenție

Art. 51. — Contractul de agenție autorizează și obligă pe agent să dea în numele său, dar pe socoteala autorului, permisiune (licență) pentru reprezentarea lucrărilor scenice și executarea compozițiunilor muzicale precum și a urmări în justiție, în numele autorului, reprezentările sau executările ilegale ale acestor lucrări.

Art. 52. — Drepturile și obligațiunile decurgând din contractul încheiat între autor și agent, sunt reglementate de dispozițiunile art. 26.

Acest contract nu autorizează agentul să încheie contracte privitoare la editarea lucrării.

Art. 53. — Agentul este obligat să informeze de îndată pe autor de orice permisiune (licență) acordată pe seama sa, să-i prezinte conturile și să-i plătească, la fiecare trei luni, onorariul de autor sau tantiema, scăzându-se cheltuelile de comision cari se socotesc la 10% dacă nu este convenție contrarie.

Art. 54. — Decesul agentului desface contractul.

TITLUL VI

Protecția legală

Acțiuni pentru infracțiuni asupra dreptului de autor

Art. 55. — Autorul (sau succesorul său legal) poate cere persoanei care îi încalcă drepturile, să înceteze acest abuz, să-i restituie câștigul realizat și în caz de culpă, să repare paguba pricinuită.

Art. 56. — Exemplarele sau părțile din exemplare tipărite ilegal, ca și materialul ce servește ediției, precum clișeele, stereotipele, pietrele, plăcile și altele, aparținând pârâtului, în urma cererii celui lezat pot să-i fie atribuite cu titlu de despăgubire bănească, sau să fie lăsate proprietarului după ce au fost făcute inutilizabile. Este oprit însă să se distrugă lucrările de artă.

In ce privește edificiile, construcția începută nu se va putea opri. Totuși, cel lezat are dreptul la o justă despăgubire (onorariu), fără prejudiciul acțiunei ce o poate intenta pentru îmbogățire fără cauză și acțiunea în daune.

Art. 57. — Cel lezat poate cere repararea daunelor ce i s'au pricinuit, dela acel care — fără a-i încălca drepturile de autor — este răspunzător de prejudiciu în ce privește obiectul acestor drepturi.

Acțiuni contra infracțiunilor drepturilor personale

Art. 58. — Autorul căruia i s'a pricinuit vreun prejudiciu în domeniul raportului său personal cu opera, poate cere chiar când dreptul de autor nu ar fi existat, sau s'ar fi stins, sau ar fi fost cedat altor persoane, sau ar fi fără efect după dispozițiile art. 13—15, — fără prejudiciul acțiunilor întemeiate pe art. 55—57, — să înceteze actele prejudiciabile și să se repare efectele lor, în special să se retracteze sau să se facă orice declarație publică, să se publice hotărîrea în ziare sau să se dea alte mijloace de satisfacție. Dacă actul a fost săvârșit cu știință, tribunalul, la cererea celui lezat, în afară de îndemnizare, poate să-i atribuie cu titlu de sancțiune pentru neplăcerile și alte daune personale suferite, o sumă ce o va fixa după împrejurări.

Dauna personală are loc: când cineva își însușește pe nedrept paternitatea unei lucrări și ia numele sau pseudominul autorului; când nu citează în lucrarea sa nici autorul nici locul de unde a luat textul sau extrasul, producând astfel eroare în ceiace privește origina lucrării; când indică falș numele autorului sau a lucrării de origină; când publică o lucrare nedestinată publicității de către autorul ei; când introduce în

www.dacoromanica.ro

lucrare schimbări făcând adăugiri sau suprimări cari îi schimbă sensul și vatămă prezentării și valorii ei; când editează lucrarea sub o formă care în mod vădit nu-i este potrivită; când introduce schimbări în lucrarea originală; când pune numele autorului pe originalul unei opere de artă, contra voinței acestuia, sau îi face cunoscut numele în orice alt mod, de asemeni fără voința lui; când folosește critica spre a scădea valoarea lucrării, falșificând cu știință faptele, etc.

Art. 59. — După moartea autorului, dreptul de a porni acțiune conform art. 58 și afară de voință contrarie exprimată de autor, aparține soțului supraviețuitor, părinților, descendenților, fraților și surorilor defunctului. Totuși aceștia nu au dreptul să ceară tribunalului vreo daună în bani cu titlul de sancțiune. Dacă vreunul pornește acțiune, ceilalți nu vor mai putea intenta vreo alta, ci au dreptul numai să se alăture la acea în curs.

Art. 60. — Dispozițiile art. 58 sunt aplicabile și răspândirii unui portret fără autorizarea celui interesat; acele ale art. 58—59 sunt aplicabile atingerii drepturilor personale prin publicarea scrisorilor fără autorizarea cerută de art. 19.

Dispoziţiuni penale

Art. 61. — Oricine, împotriva dispozițiunilor din prezenta lege, încalcă cu știință drepturile exclusive ale autorului sau succesorului său legal, este pasibil de amendă până la 10.000 zloți, sau de închisoare dela 7 zile la șase luni, sau de ambele împreună.

Cine copiază o lucrare de artă plastică nu este pasibil de pedeapsă decât dacă face aceasta spre a trage folos.

Art. 62. — Editorul care, fără știința autorului, dar cu scop stabilit, comandă sau scoate un anumit număr de exemplare din lucrare, mai mare decât acel ce era autorizat să facă, este pasibil de amendă până la 50.000 zloți, sau de închisoare de la o lună la un an, sau de ambele împreună.

Art. 63. — Oricine își atribuie cu bună știință, paternitatea lucrării altuia, e pasibil de amendă până la 10.000 zloți, sau de închisoare dela o lună la un an, sau de ambele împreună.

Art. 64. — Faptele prevăzute de art. 61 și 63 nu pot fi cercetate decât în urma unei plângeri private.

Art. 65. — Sunt autorizate să depună o plângere, aceleași persoane cari au dreptul să intente acțiunea civilă.

Art. 66. — Tentativa nu se pedepsește decât în cazul prevăzut de art. 62.

Art. 67. — Acțiunea penală nu va putea fi deschisă după trei ani pentru infracțiunile prevăzute de art. 61 și 63, și după cinci ani pentru delictele prevăzute de art. 62.

Hotărîrea de condamnare nu poate fi pronunțată după șase ani pentru infracțiunile prevăzute de art. 61 și 63 și după zece ani, pentru delictele prevăzute de art. 62.

Totuși prescripția se suspendă dacă pentru motive prevăzute de lege, procedura penala nu poate fi angajată sau nu poate fi continuată.

Hotărîrea de condamnare nu poate fi executată dacă au trecut zece ani de când a rămas definitivă.

Prescripția pedepsei se suspendă în epoca de suspendare condițională sau de amânare a executării.

Art. 68. — Acțiunile prevăzute de art. 61 și 63 nu pot fi introduse după expirarea unui an socotit din ziua când cel interesat a avut cunoștință de infracțiune și de autorul său.

Art. 69. — La cererea reclamantului, tribunalul poate ordona publicarea hotărîrii pe cheltuiala celui condamnat.

TITLUL VII

Dispoziţiuni transitorii şi finale

Art. 70. — Prezenta lege este aplicabilă și drepturilor de autor existente la data intrării ei în vigoare. Totuși, durata acestor drepturi, așa cum a fost determinată prin dispozițiunile obligatorii până acum, nu se scurtează; dar nu poate fi nici prelungită decât dacă autorul sau succesorul său se folosesc încă de acest drept de autor.

www.dacoromanica.ro

Art. 71. — Contractele privitoare la cesiunea drepturilor de autor, sunt supuse dispoziţiunilor în vigoare în momentul când au fost încheiate.

Art. 72. — Reimprimările, reproducerile, construcţiile şi aranjamentele pentru instrumentele mecanice, neinterzise prin dispoziţiunile anterioare şi începute mai înainte ca prezenta lege să intre în vigoare, vor putea fi terminate şi răspândite chiar dacă prin această lege sunt interzise.

Art. 73. — Pe teritoriul unde continuă a fi în vigoare codul penal german din 1871, în cazurile prevăzute de art. 61 şi 63, în loc de închisoare mai mult de şase săptămâni, se va aplica pedeapsa recluziunii.

Pe teritoriul unde a rămas în vigoare legea penală austriacă din 1852, infracţiunile prevăzute de art. 61—63 sunt contravenţiuni. In locul pedepsei recluziunii prevăzută de art. 62, se va aplica pedeapsa închisorii.

Art. 74. — Judecarea acţiunilor civile având ca obiect pretenţiuni fondate pe prezenta lege, este de competenţa exclusivă a tribunalelor de judeţ, oricare ar fi valoarea litigiului.

Art. 75. — Tot tribunalul de judeţ hotărește şi asupra infracţiunilor prevăzute de art. 61—63.

Art. 76. — Prezenta lege va intra în vigoare după treizeci de zile dela promulgare.

Art. 77. — Punerea în executare a prezentei legi, este încredinţată Ministerului Cultelor şi Instrucţiunii Publice, precum şi Ministerului Justiţiei.

LEGEA CEHOSLOVACĂ

relativă la dreptul de autor asupra operelor literare, artistice şi fotografice, din 24 Noembrie 1926.

PARTEA INTÂIA

Secţiunea I

Dispoziţiuni generale

Obiectul dreptului de autor

§ 1. — Prezenta lege protejează operele literare, artistice (muzicale şi figurative) şi fotografice cari au fost editate (§ 8, al. 1) pe teritoriul Republicei Cehoslovace, precum şi operele de aceiaşi natură ale autorilor supuşi cehoslovaci ori şi unde ar fi fost editate sau chiar dacă n'au fost de loc editate.

§ 2. — Operele supuşilor străini sunt protejate, fie că n'au fost încă de loc editate, fie că au fost editate în străinătate, în conformitate cu stipulaţiunile convenţiunilor internaţionale, în măsura în care reciprocitatea e asigurată în statul străin respectiv în baza unei declaraţiuni a guvernului, publicată în culegerea de legi şi decrete.

§ 3. — Dreptul de autor cuprinde opera în întregime precum şi în părţile sale.

§ 4. — (1) Sunt opere literare sau artistice în sensul prezentei legi toate creaţiunile din domeniul artelor-frumoase, al literaturii ştiinţifice şi al artei (muzicale şi figurative), indiferent de întinderea, de scopul sau de meritul lor.

(2) Fac parte din aceste opere deasemeni:

a) Operele literare (cărţi, broşuri, foi periodice, articole şi altele).

b) Operele dramatice şi dramatico-muzicale, coregrafice şi pantomimele (opere scenice), operele cinematografice sau operele create printr'un procedeu analog când ele constituesc creaţiuni originale prin aranjamentul sau legătura peripeţiilor reprezentate;

c) Desenurile servind la scopuri literare, planurile, hărţile, lucrările plastice, schiţele, planurile geografice şi topografice, globurile, fotografiile şi alte ilustraţiuni cu caracter ştiinţific sau tehnic, dacă nu sunt considerate ca opere artistice, din cauza scopului lor;

d) Conferinţele cu scop de edificare, instruire sau amuzament;

www.dacoromanica.ro

e) Compoziţiunile muzicale cu sau fără text;

f) Operele de artă figurativă ca operele de sculptură, de desen, de pictură, de artă grafică, de gravură, de artă a medaliilor şi artă plastică, operele de arhitectură, produsele artistice fabricate prin mijlocul litografiei sau al unui procedeu analog, precum şi planurile şi schiţele pentru tot felul de opere artistice figurative;

g) Operele de artă aplicată, de arhitectură de grădini şi de industrie artistică, ca şi planurile şi schiţele destinate operelor de acest gen;

(3) Se înţelege prin opere fotografice în sensul prezentei legi, toate produsele şi creaţiunile în care procedeul fotografiei sau orice altul asemănător a fost întrebuinţat ca mijloc auxiliar necesar.

§ 5. — Colecţiunile cu caracter literar, artistic sau fotografic constituesc lucrări în sensul prezentei legi în măsura în care poartă semnul unui aranjament sau al unei alegeri personale, fie că diferitele părţi ce conţin sunt deja protejate de prezenta lege, fie că nu.

§ 6. —(1) Legile, decretele, deciziunile autorităţilor, scrisurile şi documentele publice, ca şi discursurile şi conferinţele pronunţate în discuţiunile şi consultaţiunile asupra afacerilor publice, nu sunt protejate prin ele însile, afară de cazul când e vorba de expuneri cu caracter pur tehnic nepronunţate în public.

Pentru publicarea colectivă de discursuri cari nu se bucură de protecţia legii sau de certificate oficiale şi de alte manifestaţiuni de acest gen, este cu toate acestea necesar să se obţină autorizarea autorului sau celor în drept.

(2) Nu se bucură de protecţia legii, anunţurile comerciale, preţurile curente, explicaţiunile şi instrucţiunile cari sunt adaugate la produsele industriale pentru lămurirea cumpărătorilor, precum şi imprimatele destinate numai folosinţei zilnice, a vieţei de menaj sau sociale, afară de cazul când prezintă prin conţinutul sau natura lor caracterul unei opere literare sau artistice.

§ 7. — Deasemeni dau naştere dreptului de autor, fără prejudiciul drepturilor relative la opera originală, remanierile acesteia în măsură în care sunt recunoscute ca rezultatul activităţii creatoare a autorului lor. Intră în această categorie şi sub rezerva îndeplinirii condiţiunei de mai sus: traducerile, adaptările, variaţiunile şi aranjamentele muzicale, transpunerile pe ecranul cinematografic şi adaptările personale de opere literare şi muzicale la aparate destinate reproducerii mecanice, precum şi adaptarea de opere muzicale printr'un aranjament tehnic la aparate de acest gen, sau părţilor acestora, cu condiţiunea ca reproducerea să aibă prin aceasta un caracter personal determinat.

Intră în aceiaşi categorie reproducerea operelor artistice figurative cu ajutorul unui procedeu artistic diferit de acel original şi reproducerile fotografice de opere literare, artistice sau fotografice în măsura în care nu constituesc numai multiplicări ale operii primitive.

Editarea şi apariţia operii

§ 8. — (1) O operă este editată în ziua în care a fost pusă pe piaţa publică pentru prima oară cu consimţimântul celor în drept. După acest moment se determină şi locul unde opera a fost editată. Lucrarea care a fost editată simultan pe teritoriul în care se aplică prezenta lege şi în afară acestui teritoriu, este considerată ca editată pe teritoriul în care se aplică această lege.

(2) O operă este considerată ca apărută din momentul în care a fost editată (al. 1); o operă muzicală sau scenică, din ziua în care a fost executată licit în public; o operă de artă figurativă sau fotografică din ziua în care a fost licit expusă pentru prima oară în public, fie în original, fie printr'o multiplicare sau reproducere.

Aşezarea sau desăvârşirea unei opere de sculptură sau de arhitectură (asemenea de arhitectură de grădină) într'un loc public sau într'unul expus privirilor publicului, echivalează unei expuneri în public.

www.dacoromanica.ro

Autor, remaniator

§ 9. — (1) Autorul unei opere este acela care a creiat-o, autorul unei remanieri (remaniator) (§ 7), este acela prin a cărui activitate s'a produs un tip personal de remaniere.

(2) In lipsă de stipulațiune contrară, regisorul este considerat ca remaniator (al. 1) pentru punerea pe ecranul cinematografic; pentru adaptarea unei opere la instrumente sau aparate destinate reproducerii mecanice, acela care a făcut adaptarea sau dacă este vorba de o adaptare corală sau orhestrală, acel care a dirijat-o (șef de orhestră) și dacă e vorba de transpunerea operii printr'un aranjament tehnic pentru aparate de reproducere sau pentru părțile acestora, acel a cărui activitate determină caracterul reproducerii.

Co-autori

§ 10. — (1) Pentru operele create în comun de mai multe persoane, în cari rezultatele creațiunei formează un tot indivizibil, chiar în măsura în care e posibil să fie deosebite individual, dreptul de autor aparține tuturor co-autorilor în comun și indivizibil.

Co-autorii pot să dispună de operă și mai cu seamă să decidă de editarea, multiplicarea sau executarea ei, numai în comun.

In caz de neînțelegere, tribunalul, a cărui competență este fixată de domiciliul reclamantului în Cehoslovacia și ținându-se seamă și de interesele materiale ale autorilor, va decide la cererea unuia din co-autori, după procedura necontencioasă.

(2) Fiecare din co-autori, are cu toate acestea dreptul de a urmări singur în justiție, atingerile aduse dreptului de autor comun.

(3) Pentru transfertul părții ce aparține fiecăruia în dreptul de autor, se vor aplica dispozițiunile §§ 15 și 16.

Opere colective și compuse

§ 11 — (1) Pentru operele cari cu toate că sunt formate de contribuțiunile independente a mai multor colaboratori, constituesc totuși un ansamblu literar sau artistic (opere colective) dreptul de autor, e dublu; pentru ansamblu aparține ordonatorului, pentru diversele contribuțiuni, autorilor acestora. Aceștia din urmă sunt ținuți să indice opera în care au apărut contribuțiunile lor, în cazul când le editează separat.

O contribuțiune publicată într'o lucrare periodică (foi periodice, anuare, calendare și altele) nu poate face obiectul unui act de dispoziție în limba originalului în anul care urmează editarea, decât cu autorizarea ordonatorului și dacă nu este indicat, cu aceia a editorului.

(2) Dacă se reunesc opere literare, muzicale, de artă decorativă sau fotografice, drepturile de autor respective rămân intacte.

(3) Pentru executarea unei opere sau a oricărei opere muzicale însoțită de text, e suficient autorizarea aceluia dintre autori căruia îi aparține dreptul de autor relativ în partea muzicală.

Autorul părții muzicale este cu toate acestea ținut să plătească autorului textului, sau să-i cedeze o parte proporțională din suma ce a primit pentru executarea operii.

Operă purtând numele adevărat al autorului

§ 12. — (1) In lipsă de probă contrară este considerat ca autor al unei opere apărute, acel al cărui nume adevărat a fost indicat la apariția operii ca numele autorului, (§ 8, al. 2).

Este considerat ca adevărat, numele de familie al autorului, deși i s'a adăogat un nume pentru a desemna mai bine persoana.

(2) Este permis să se indice pe o operă editată, (§ 8, al. 1), numele autorului pe pagina titlului, sub dedicațiune sau prefață, la începutul sau la sfârșitul lucrării și în operele colective (§ 11, al. 1) la începutul sau sfârșitul fiecărei contribuțiuni sau chiar în index. Pentru lucrările de artă figurativă sau fotografice, este deajuns ca numele autorului sau semnul său obișnuit să fie indicat pe operă însuși sau pe cartonul pe care este fixată.

www.dacoromanica.ro

Opere anonime și pseudonime

§ *13.* — In ceiace privește operele cari au apărut fără indicarea adevăratului nume al autorului (§ 12) opere anonime sau pseudonime) cel ce publică, sau dacă acesta nu e indicat, editorul, este în drept să valorifice drepturile aparținând autorului, atâta timp cât acesta din urmă nu se declară în public ca autor.

Executare

§ *14.* — (1) Dreptul de autor în măsura în care aparține autorului, moștenitorului sau legatarului său, nu poate fi atins de măsuri de executare sau sechestrare pentru datorii pecuniare ale persoanelor mai sus indicate.

(2) Aceiași măsură se aplică pentru originalele operelor protejate de dreptul de autor, cu excepția construcțiunilor și operelor de artă figurativă, destinate vânzării.

(3) Cu toate acestea, măsurile de executare și de sechestru sunt admise contra ziselor persoane în privința multiplicărilor și reproducerilor operii deja publicate, a operelor de artă figurativă destinate vânzării și a tuturor creanțelor materiale rezultând din dreptul de autor.

(4) In timpul executării silite, interesele materiale ale autorului trebuesc întotdeauna menajate.

Transmisiunea dreptului de autor

§ *15.* — Dreptul de autor trece la moștenitori; devoluțiunea în profitul statului nu se produce.

§ *16.* — (1) Autorul poate transmite limitat sau nelimitat dreptul său de autor altor persoane printr'un act juridic între vii sau pentru cauză de moarte. Dacă autorul sau cel ce a achiziționat drepturile sale prin moștenire sau legat, transmite dreptul de autor altei persoane, rămâne celui ce a făcut transfertul dreptul de a reclama protecțiunea intereselor materiale ale autorului, după dispozițiunile prezentei legi. Dacă dreptul transmis se stinge în privința persoanei achizitorului sau reprezentanților săi înainte ca termenul de protecțiune să se fi scurs, dreptul de autor reia întinderea sa primitivă.

(2) Dobânditorul dreptului de autor nu poate să adaoge ceva, să scoată, sau să aducă orice altă modifcare operei însăși, desemnării ei, numirii autorului, dacă contractul nu conține vreo stipulațiune în acest sens. Numai modificările, pentru cari transmițătorul dreptului nu poate, potrivit onestității și bunei credințe să refuze autorizațiunea, sunt singurele admisibile. Această regulă se aplică mai cu seamă executării publice de opere scenice, muzicale sau cinematografice.

(3) Operele cari au o importanță generală pentru artă, educarea sau cultura poporului nu pot fi modificate sau remaniate, după moartea autorului, astfel încât modificările să fie în mod manifest în dauna importanței și valorii lor. Corporațiunile publice sau private, care sunt însărcinate, potrivit prescripțiunilor legii sau statutului lor, să îngrijască de interesele literare, muzicale sau artistice, au dreptul pe timp nelimitat după moartea autorului operelor de acest gen, în lipsă de succesori sau dacă aceștia omit să intervină, să introducă o acțiune civilă contra oricui ar fi ca să împedice sau să interzică printr'o sentință judecătorească să se poată dispune în mod abuziv de operă. Alte reclamațiuni contra acelorași persoane pentru același abuz nu mai sunt admisibile, din moment ce afacerea a fost adusă în fața tribunalului competent sau dacă a fost definitiv rezolvată.

Dreptul asupra operelor viitoare

§ *17.* — Autorul poate să dispună cu anticipație de opera ce va crea. Dar contractul prin care cineva transmite dreptul asupra operelor sale viitoare în general sau asupra unui gen special din aceste opere, poate fi denunțat la orice epocă de una din părți. Dacă nu s'a stipulat un termen mai scurt, termenul de denunțare este de un an. Renunțarea la dreptul de denunțare este nulă și neavenită.

www.dacoromanica.ro

Transmiterea proprietății operii

§ 18. — (1) Dacă autorul trece proprietatea operii sale unui terțiu, el nu-i transmite prin aceasta în lipsa unei stipulațiuni speciale, dreptul de autor asupra operii.

(2) Dacă cu toate acestea, autorul transmite, când e vorba de o operă de artă figurativă sau fotografică, mijlocul de multiplicare (tipar, formă, placă sau altul asemenea) e presupus că a transmis de asemenea și dreptul de multiplicare.

Raportul între proprietarul operii și autor

§ 19. — Proprietarul operii trebue să îngăduе ca autorul să-și valorifice interesele sale de autor în măsura în care vor fi găsite mai însemnate ca acelea ale proprietarului cu cari sunt în conflict și într'o manieră convenabilă, menajându-se interesele proprietarului, cu deosebire cele imateriale, dar nu este ținut nici să dea opera autorului, nici s'o păstreze fără modificări, nici s'o apere contra degradărilor sau pieirei.

Consecințele neexecutării contractului

§ 20. — (1) Dacă autorul (cedentul, § 1 al legii din 11 Mai 1923, No. 106 din culegerea de legi, asupra contractului de editare) a cedat opera unui terțiu în scopul de a fi multiplicată și răspândită sau executată în public, adaptată la instrumente mecanice sau optice, răspândită prin radiofonie sau expusă în public și dacă angajamentul n'a fost ținut sau a fost îndeplinit cu totul contrariu contractului, fără culpa sau voința autorului, într'un termen de 2 ani socotit dela livrarea operii, dacă nu s'a stipulat alt termen, autorul (cedentul) poate, fie să ceară executarea și repararea prejudiciului, fie acordând un termen pentru o executare ulterioară, să declare că renunță la contract, dacă termenul nu va fi observat. Totuși, el nu e obligat să acorde termenul pentru executarea ulterioară dacă cealaltă parte este în imposibilitate să-și execute angajamentul, sau dacă a refuzat să-l îndeplinească, sau dacă autorul (cedentul) are un interes special să renunțe imediat la contract.

(2) Dacă executarea a fost stipulată într'un timp precis determinat sau într'un termen precis hotărît sub sancțiunea denunțării contractului sau dacă rezultă din caracterul contractului sau din scopul executării cunoscut de cel obligat, că cealaltă parte ar pierde prin întârziere interesul la executare, autorul (cedentul) trebue dacă vrea să mențină contractul, să notifice aceasta celeilalte părți fără întârziere, de îndată ce timpul a ajuns sau termenul s'a împlinit; dacă omite să facă notificarea, nu va putea mai târziu să stărue în executare.

(3) Cu toate că s'ar îndepărta de contract, autorul (cedentul) poate cere repararea prejudiciului ce i-a cauzat neexecutarea de care s'a făcut culpabilă cealaltă parte, fără să fie silit să restitue remunerarea primită.

(4) Aceleași dispoziții sunt aplicabile prin analogie, deopotrivă cazului în care nu s'a îndeplinit angajamentul de a se face o nouă ediție a unei opere epuizate, ca și în cazul în care o operă cedată pentru a fi din nou executată (reprezentată, răspândită prin radiofonie) n'a fost executată într'un termen de doi ani.

(5) Această ultimă dispoziție înlocuește §§ 13, al. 4 și 5 și 32 al legei asupra contractului de ediție.

SECȚIUNEA II

Intinderea dreptului de autor

a) Pentru operele literare

Drept exclusiv

§ 21. — Autorul are dreptul exclusiv să publice opera sa, s'o multiplice, s'o pună în vânzare, să se servească de ea pentru adaptarea la instrumente sau aparate destinate reproducerii mecanice, sau pentru a înfățișa conținutul operii prin cinematografie sau alt procedeu asemănător și atât timp cât opera n'a fost publicată, s'o recite în public, s'o răspândească prin radiofonie și pentru o operă dramatică sau cinematografică, să o reprezinte în public. Acest drept,

www.dacoromanica.ro

cuprinde opera atât în forma sa primitivă cât și în traducere și după ce ea a suferit orice altă remaniere (§ 7) fără prejudiciul dreptului remaniatorului (§ 9), dar *sub rezerva cazului* indicat sub § 23 al. 1.

Atingeri aduse dreptului de autor

§ *22.* — Aduce atingere dreptului de autor acel care fără autorizarea celui în drept:

1. Publică o operă neapărută încă;

2. Editează extrase din operă, precum și acel care dispune de remanierea făcută unei opere într'un mod care este rezervat autorului, sub condiția ca această modificare să n'aibă caracterul unei noui opere originale (§ 23, No. 1);

3. Retipărește o operă împotriva angajamentului care rezultă din contractul de editură, fie ca editor, fie ca cedent.

Intrebuințări autorizate ale operii

§ *23.* — Nu aduce atingere dreptului de autor:

1. Acel care transformând opera unui terțiu într'o operă nouă originală, dispune de remanierea sa în modul rezervat autorului;

2. Acel care citează textual diverse fragmente dintr'o operă editată fără să le schimbe întru nimic înțelesul. Trebue însă să se indice autorul sau isvorul utilizat;

3. Acel care împrumută diferite opere mici deja editate sau diverse schițe și imagini extrase din opere editate în scopul de a explica textul, pentru a le pune într'un ansamblu literar independent care constitue prin esența sa operă științifică, și în măsura justificată de acest scop, cu condiția ca partea împrumutată să nu depășească o foae imprimată din opera din care a fost luată.

Aceste dispoziții se aplică deasemeni culegerilor cari au fost compuse din opere publicate de mai mulți autori pentru uzul școalelor, al instrucțiunei sau al bisericilor.

Este întotdeauna necesar să se arate isvorul utilizat precum și numele autorului, dacă el este menționat pe operă.

4. Acel care citează simplul rezumat al unei opere apărute sau al unei conferințe pronunțate în public de autorul ei sau cu consimțimântul acestuia; este necesar însă să se arate autorul și izvorul utilizat;

5. Acel care tipărește un text deja editat dintr'o operă muzicală, fie deodată cu opera muzicală, fie în vederea executării, cu condiția ca scopul să reiasă în mod clar din imprimate și că autorul să nu fi oprit o asemenea utilizare, pe exemplarul după care s'a făcut imprimarea, în același timp e necesar să se arate autorul și izvorul utilizat. Sunt exceptate totuși textele oratoriilor, ale cantatelor, operelor, operetelor și în general, ale lucrărilor dramatice care cuprind cântul;

6. Acel care execută diverse multiplicații pentru uzul său personal, fără intenția de a trage vreun beneficiu;

7. Acel care folosește pentru o reprezentație publică, aparate destinate pentru reproducerea mecanică, puse în circulație cu autorizarea autorului.

Articole și informațiuni de ziare

§ *24.* — (1) Diversele articole și studii dublicate în ziare pot fi reproduse în alte ziare dacă acest lucru nu este interzis în mod expres. Pentru această interdicție este suficientă o rezervă generală făcută în fruntea ziarului. In caz de reproducere, isvorul trebue să fie vizibil indicat.

(2) Romanele foileton, poveștile și poeziile, ca și disertațiile amuzante, științifice, tehnice sau artistice, publicate în jurnale sau în publicațiile periodice, nu se pot reproduce totuși într'altă parte fără autorizarea autorului, chiar dacă nu s'a făcut rezerva în conformitate cu § 1.

(3) Informațiile și telegramele cu caracter politic dacă nu sunt indicate ca originale, apoi știrile din ziare și faptele diverse, având caracterul de simple informații pot să fie împrumutate din ziare și reviste pentru a fi reproduse aiurea.

§ *25.* — Informațiunile și notele culese și multiplicate pentru a fi publicate în ziare, sunt protejate în măsura în care n'au fost

www.dacoromanica.ro

publicate într'una din foile (ziare sau reviste) autorizate în acest scop.

Scrisori, ziare, personale și alte asemenea opere

§ *26.* — (1) Se bucură de asemeni de protecția acordată dreptului de autor, autorul unei scrisori fără caracter literar, al unui jurnal personal, precum și al altor note confidențiale, împotriva publicării sau editării neautorizate a acestor lucrări. După moartea autorului acest drept aparține, în timpul duratei legale, soțului supraviețuitor și copiilor și în lipsa acestor persoane părinților; în lipsa acestora din urmă, fraților și surorilor.

(2) Se bucură deasemeni de protecțiunea acordată la alineatul 1, destinatarul unei scrisori, în măsura în care publicarea sau editarea acesteia ar atinge interese personale importante ale destinatarului.

(3) Cu toate acestea este îngăduit de a se servi fără condițiune de scrisorile și notele menționate în alineatul 1, în fața autorităților, mai mult de a le publica sau edita, dacă acest lucru se face pentru un motiv care primează în mod evident interesul autorului sau a celor în drept mai sus menționate.

b) Pentru operele muzicale

Drept exclusiv

§ *27.* — (1) Autorul are dreptul exclusiv să publice opera sa, s'o multiplice, s'o pună în vânzare, s'o execute în public, s'o răspândească prin radiofonie, să se servească de ea pentru a o adapta unui instrument sau oricărui aparat destinat reproducerii mecanice, precum și reproducerii publice prin mijlocul aparatelor de acest gen. Acest drept se întinde asupra operii atât asupra formei sale originale, ca și asupra remanierii ei, fără prejudiciul dreptului remaniatorului (§ 9) dar sub rezerva cazului indicat § 29, No. 1.

(2) Numele autorului sau isvorul utilizat vor trebui arătate pe instrumentele sau plăcile, rulourile sau alte aranjamente cari servesc la multiplicarea operii.

Atingerea adusă dreptului

§ *28.* — (1) Aduce o atingere dreptului de autor acel care editează fără autorizarea celui în drept remanierea unei opere aparținând unui terț și care n'are caracterul unei opere originale (§ 29 No. 1), sau editează în aceleaș condițiuni abreviațiuni, extrase și combinări din operele unor terți precum și aranjamente împrumutând ideia muzicală a unui terțiu, fără ca acest lucru să fie motivat din punct de vedere artistic.

(2) Dispozițiunile § 22, se aplică în această situațiune prin analogie.

Intrebuințări autorizate ale operii

§ *29.* — Nu aduce vreo atingere dreptului de autor:

1. Acel care remaniind opera sau ideia muzicală a unui terț pentru a face o operă nouă și originală, dispune de remanierea sa în modul rezervat autorului;

2. Acel care reproduce într'altă operă, diferite pasagii dintr'o operă muzicală deja apărută fie după editarea ei, fie după reprezentarea sau executarea ei în public. Dacă e vorba de editare, numele autorului sau isvorul utilizat vor trebui să fie indicate;

3. Acel care împrumută diferite compoziții mărunte deja editate sau unele din părțile lor, pentru a le pune într'un ansamblu literar independent, care e prin esența lui o lucrare științifică și aceasta în măsura justificată de acest scop, sau într'o culegere de cânturi luate din opere deja publicate de diferiți compozitori pentru uzajul școlilor, cu excepția culegerilor destinate școlilor de muzică. Făcându-se acest lucru trebuesc indicate, isvorul utilizat și numele autorului dacă este menționat pe operă;

4. Acel ce execută diverse multiplicări ale operii pentru folosința personală fără să aibă intențiunea de a avea un beneficiu.

In cazurile indicate la numerile 2 și 3, nu este permis cu toate acestea să se folosească opera astfel încât să i se ridice din valoarea sa din punctul de vedere artistic.

www.dacoromanica.ro

Onorarii relative la executare

§ 30.—(1) Dacă autorul unei opere muzicale însoțită de un text sau fără text este membru al unei asociațiuni profesionale cehoslovace care se ocupă cu perceperea onorariilor relative la executarea operelor, sau dacă este membru al unei organizațiuni străine de acest gen, reprezentată printr'o asociație indigenă, el are în loc de dreptul la daune interese sau la plata profitului realizat (§ 57, 58), contra celui ce a ordonat o executare publică nescenică sau reproducerea prin radiofonie, dreptul de a obține onorarii proporționate pentru zisa executare.

(2) Dacă ambele părți sunt membre în asociațiuni, între care s'a încheiat un contract colectiv relativ la onorarii pentru executare, quantumul onorariilor va fi fixat prin stipulațiuni ale contractului în chestiune. In afară de acest caz se va aplica tariful societății indigene pentru drepturile de autor (al. 1) aprobat de ministerul de instrucție publică și publicat în primele trei luni ale fiecărui an în ziarul oficial al Republicei Cehoslovace.

c) Pentru operele de artă figurată

Drept exclusiv

§ 31 — (1) Autorul posedă dreptul exclusiv de a-și publica opera, de a o multiplica, de a o reproduce, de a o expune în public, de a pune în vânzare multiplicările sau reproducerile ei și de a o prezenta în public prin mijlocul aparatelor mecanice și optice.

(2) Acest drept se întinde asupra operii atât în forma ei primitivă cât și asupra remanierilor ei, fără prejudiciul drepturilor remaniatorului, și sub rezerva cazului indicat la articolul 33, No. 1.

Atingerile dreptului de autor

§ 32.—(1) Aduce o atingere dreptului de autor, oricine reproduce opera originală fără autorizarea autorului sau celor în drept, și chiar când acest fapt se face:

1. Prin alt procedeu decât acel întrebuințat de autor;

2. Indirect după reproduceri;

3. Pe o clădire, pe o operă de artă aplicată sau pe un produs comercial;

(2) Dispozițiunile articolului 22 sunt aplicabile și acestor cazuri prin analogie.

Intrebuințarea autorizată a operii

§ 33. — Nu aduce o atingere dreptului de autor:

1. Acel care creind o operă nouă originală servindu-se liber de opera de artă figurativă creată de un terț, se servește de ea după felul rezervat autorului;

2. Acel care reproduce o operă de pictură sau de artă grafică prin arta plastică sau invers;

3. Acel care și-o reproduce pentru uzul său personal, fără intențiune de câștig. Această dispoziție nu se aplică reproducerii unei opere de arhitectură prin reedificare. Nu este îngăduit să se marcheze reproducerea cu numele sau cu marca autorului;

4. Acel care multiplică sau reproduce o operă expusă în locuri accesibile publicului; cu toate acestea nu este îngăduit să se multiplice o operă de pictură sau de desen, fie prin pictură, fie prin desen în general, fie prin fotografie, pentru comerț și reprezentând opera ca obiect principal. Mai mult, nu se poate reproduce o operă plastică prin mijlocul unei arte plastice, nici o operă de arhitectură prin mijlocul artei arhitecturale; de asemeni nu este permis să se reproducă și să se multiplice o operă de arhitectură în suprafață plană decât în măsura aspectului său exterior;

5. Acel care împrumută o multiplicare sau reproducere a diferitelor lucrări de artă plastică deja publicate numai pentru a servi pentru ilustrarea unei opere literare, sub condiția ca acesta să fie scopul principal. Făcând acest lucru, e necesar să se indice numele autorului și isvorul utilizat;

6. Acel ce adaptează o operă publicată, multiplicarea sau reproducerea ei, la aparate mecanice sau optice într'o conferință științifică sau instructivă, sub condiția să facă acest lucru fără intenție de profit sau într'un scop de binefacere;

www.dacoromanica.ro

7. Acel care, fiind proprietarul operei, o expune în public, dacă nu face acest lucru în vederea comerțului sau într'un fel care ar atinge renumele artistic al autorului;

8. Acel care multiplică portretele comandate contra remunerațiune, sau care le reproduce pentru folosul său personal sau pentru a le împărți gratuit.

Dreptul individului asupra propriei sale imagini

§ 34. — (1) Pentru portrete, drepturile rezervate autorului nu pot fi exercitate decât cu autorizarea persoanei reprezentate, sau dacă aceasta nu poate s'o dea ea însăși, precum și după moartea ei, numai cu autorizarea soțului supraviețuitor și a copiilor și în lipsa acestor persoane, cu autorizarea părinților, iar în lipsa acestora din urmă cu aceia a fraților și surorilor.

(2) Nu este nevoe de această autorizare pentru portretele aparținând istoriei contimporane, pentru reproducerile adunărilor publice, a cortegiilor și a altor evenimente publice la care persoana reprezentată a participat precum și pentru portretele cari n'au fost făcute după comandă și a căror publicare sau propagare servește intereselor artistice superioare.

(3) In toate cazurile este necesar să se respecte în chip proporționat interesele importante sau interdicția motivată a persoanei reprezentate sau a rudelor mai sus menționate.

(4) Aceste dispozițiuni nu se aplică la folosirea portretelor într'un scop oficial.

Participarea la un câștig mai ridicat

§ 35. — (1) Autorul unei opere de artă figurativă, cu excepția unei opere arhitecturale, precum și acela care a dobândit un drept de autor fie prin moștenire, fie prin testament, are dreptul la o parte în câștigul net disproporționat obținut de proprietar după vânzarea operii originale sau a multiplicărilor sau reproducerilor cu caracter personal fabricate de autor.

(2) Acest drept poate fi exercitat de cel în drept, introducând o cerere înaintea tribunalului a cărui competență e fixată de reședința obișnuită a proprietarului. (al. 1).

Tribunalul hotărește, ținând seamă de condițiunile materiale ale ambelor părții, el poate atribui reclamantului cel mult douăzeci la sută din câștigul obținut.

(3) Renunțarea la dreptul viitor sau înstrăinarea acestuia sunt nule și neavenite. Dacă este vorba de o vânzare silită, dreptul nu poate fi exercitat decât asupra excedentului prețului vânzării.

(4) Acțiunea se prescrie prin 3 ani socotiți din ziua în care cel în drept a avut cunoștință de vânzarea care motivează dreptul său.

Dreptul se stinge după trecerea a zece ani de la vânzare afară de cazul când vânzătorul a uzat de dol.

d) Pentru operele fotografice

Drept exclusiv

§ 36. —(1) Autorul are dreptul exclusiv, de a-și publica opera, de a o multiplica, de a o expune în public, de a o prezenta publicului cu ajutorul aparatelor mecanice sau optice și de a-i pune în vânzare multiplicările (reproducerile).

(2) Dispozițiile relative la operele fotografice nu se aplică totuși operelor cari trebue să fie tratate conform dispozițiilor ce li se aplică ca părți din opere literare încă protejate.

(3) Pentru operele fotografice trebue să se aplice prin analogie dispozițiile § 22, 23 No. 3 și 6, §§ 32, 33 No. 1 până la 7 și ale § 34.

(4) Portretele comandate contra remunerație pot fi publicate și multiplicate de acela care le-a comandat sau de reprezentantul său legal, fie că o face el însuși fie că lasă să fie făcută de alte persoane.

Opere cinematografice și similare

§ 37. — Posedă aceleași drepturi autorul unei opere cinematografice independente sau preparată print'un procedeu similar, pre-

www.dacoromanica.ro

cum și autorul operelor de acest gen făcute după o operă literară sau artistică cu condiția ca să fi dat aranjamentului sau înlănțuirei evenimentelor caracterul personal al unei opere independente.

PARTEA DOUA.

SECȚIUNEA III.

Durata dreptului de autor

Opere purtând adevăratul nume al autorului

§ *38.* — (1) Dreptul de autor asupra operelor literare, artistice (muzicale și de artă figurativă) se stinge în regulă generală după cincizeci de ani dela moartea autorului; pentru operele create în comun de mai multe persoane (§ 10) el se stinge după cincizeci de ani dela moartea co-autorului care a supraviețuit celorlalți (§ 43). Dacă dreptul vreunui co-autor sau al aceluia căruia dreptul a fost transmis (§ 10, al. 3) se stinge mai înainte, partea sa mărește pe acelea ale celorlalți co-autori sau pe aceia a reprezentanților lor.

(2) Pentru operele postume cari au apărut (§ 8, al. 2) în cei ultimi zece ani ai perioadei de protecțiune, dreptul de autor se stinge, zece ani după apariția lor.

Opere nepurtând adevăratul nume al autorului

§ *39.* — (1) Dreptul de autor asupra operelor literare și artistice (muzicale și de artă figurativă) pentru cari adevăratul nume al autorului nu este arătat (§§ 12 și 13) se stinge după cincizeci de ani dela apariția lor.

(2) Autorul sau moștenitorii săi, dacă primul n'a manifestat altă voință, și cu consimțimântul celor din urmă, orice alt reprezentant, au cu toate acestea dreptul de a declara în termenul de mai sus, numele adevărat al autorului pentru a fi înscris în registrul public al drepturilor de autor. Acest registru este ținut de autoritatea care va fi desemnată prin decret. Declarația inscripției face ca perioada de protecțiune să fie socotită după § 38 ca și când opera ar fi apărut sub numele adevărat.

(3) La inscripțiune, nici dreptul declarantului, nici exactitatea faptelor declarate nu sunt examinate. Declarantul plătește taxa fixată. Amănuntele se vor reglementa printr'un decret.

Opere colective

§ *40.* — Pentru operele colective (§ 11) perioada de protecție a dreptului ordonatorului și a fiecăruia din colaboratori este considerată în mod individual după prescripțiunile §§ 38 și 39.

Opere fotografice

§ *41.* — Dreptul de autor asupra operelor fotografice se stinge zece ani după editare. Dacă opera n'a fost editată înaintea morței autorului, dreptul de autor se stinge zece ani după moartea sa.

Opere apărute parțial

§ *42.* — (1) Dacă opera apare în părți (volume succesive, fascicule sau foi) al căror conținut formează un tot a parte, perioada de protecție este calculată în mod special pentru fiecare din aceste părți ca și cum ar fi o operă independentă.

(2) Pentru părțile cari nu formează un tot a parte, perioada de protecție este calculată cu începere dela editarea ultimei din aceste părți. Totuși, dacă s'a scurs între editarea acestor diferite părți o perioadă de mai mult de trei ani, se consideră în mod separat părțile editate înaintea expirărei acestui termen și acelea cari sunt editate după această expirare, pentru a calcula perioada de protecție ca și cum ar fi vorba de opere independente.

Calculul termenilor

§ *43.* — Termenii de protecție și de rezervă, în special acei ce sunt fixați în §§ 38 și următoarele se calculează cu începere dela începutul anului civil care urmează

www.dacoromanica.ro

evenimentul decisiv pentru începerea termenului.

SECȚIUNEA IV

Protecția dreptului de autor

Atingerea adusă dreptului de autor

§ *44.* — Acel care, fără a fi autorizat la aceasta, se comportă față de operă într'o manieră pe care legea o rezervă autorului, aduce atingere dreptului acestuia și este răspunzător pentru faptul comis atât după dispozițiile generale în vigoare cât și potrivit prescripțiilor speciale ale legei de față.

Delictul de atingere a dreptului de autor

§ *45.*—(1) Acel ce lezează dreptul de autor aducându-i cu știință atingere (§ 44) este pedepsit, pentru delictul comis, cu închisoare dela 14 zile până la 6 luni sau cu amendă dela două sute la cincizeci de mii de coroane cehoslovace sau de ambele pedepse în mod cumulativ.

(2) Tentativa este susceptibilă de pedeapsă.

Alte delicte

§ *46.* — (1) Este pedepsit, pentru delict comis, cu închisoarea dela 14 zile până la șase luni sau cu o amendă dela două sute la cincizeci de mii de coroane cehoslovace sau de ambele pedepse în mod cumulativ acela care cu intenție frauduloasă:

1. Iscălește opera unui terțiu cu propriul său nume sau cu un alt nume fals sau semnează propria sa operă cu numele vre-unei alte persoane sau reproducerea unei opere de artă figurativă cu numele sau cu marca autorului operei orinigale, pentru a o pune în circulație;

2. Pune în circulație o operă prevăzută cu un nume fals sau cu o marcă falsă (No. 1);

3. Dă unei opere, fără motive grave și reale, denumirea, în special titlul sau aranjamentul exterior al unei alte opere în așa fel încât aceasta să poată conduce, în caz când nu-i se acordă decât o atenție mijlocie la erori asupra identității celor două opere, toate acestea în scopul de a pune în circulație o operă de acest gen;

4. Face o declarație falsă pentru inscripția în registrul drepturilor de autor.

(2) Tentativa se pedepsește și ea.

Contravenții

§ *47.* — Este pedepsit, ca contravenient, cu o amendă dela cincizeci la zece mii de coroane cehoslovace sau cu închisoare dela trei zile la o lună:

1. Acel care, împotriva obligației care îi este impusă prin legea de față, omite de a indica autorul sau sursa utilizată;

2. Acel care prevede o reproducere a unei opere de artă figurativă cu numele sau cu orice altă desemnare a autorului operei originale în așa fel încât să facă să se creadă că ar fi opera originală;

3. Acel care dispune de un portret împotriva interdicției exprese a persoanelor menționate la § 34, alineatul 1;

4. Acel care continuă să se servească de titlul sau de oricare altă denumire sau de aranjamentul exterior al unei alte opere, deși acest lucru i-a fost interzis de tribunal (§ 60);

5. Acel care, fără a fi autorizat, publică informații deja culese și notițe destinate foilor publice (jurnale sau periodice) (§ 25).

Convertirea pedepsei

§ *48.* — Durata pedepsei înlocuind amenda ce nu se poate încasa se va fixa în raport cu greșeala și nu va putea depăși, împreună cu pedeapsa principală, limitele cuantumului legal.

Competința

§ *49.* — (1) Tribunalele corecționale de drept comun sunt competinte de a pedepsi infracțunile prevăzute de prezenta lege chiar în cazul când inculpatul este militar.

(2) Tribunalele de district ale reședinței tribunalului colegial de primă instanță, sunt competinte de a pedepsi contravențiile enumerate la § 47.

www.dacoromanica.ro

Acuzarea

§ 50. — Infracțiunile enumerate la §§ 45 și 47 nu sunt urmărite decât în urma plângerii părții lezate. Urmărirea nu poate fi făcută dacă cel în drept a autorizat faptul, sau l'a ertat, sau n'a făcut plângerea în două luni socotite din ziua când a avut cunoștință de infracțiune și a știut cine a comis-o.

Prescripția

§ 51. — Delictele pedepsite de prezenta lege se prescriu prin trecerea a doi ani iar contravențiile prin trecerea a 6 luni socotite dela consumarea faptului pedepsibil, chiar dacă celelalte condițiuni ale prescripției cerute de legile penale de drept comun nu sunt indeplinite. Prescripția nu începe să curgă decât din momentul în care opera a fost pusă în circulație dacă faptul ilicit avea acest scop. Dispozițiunile generale se aplică la întreruperea și la suspendarea prescripției .

Confiscarea reproducerilor ilicite și a instrumentelor auxiliare

§ 52. — (1) Tribunalul, condamnând pentru comiterea delictului prevăzut de § 45, dispune la cererea reclamantului ca multiplicările și reproducerile făcute fără drept și menite a fi puse în vânzare sau la dispoziția publicului să fie confiscate oricare ar fi persoana la care s'ar găsi; în afară de aceasta dispune ca instrumentele compoziției de imprimerie, probele, matricele, planșele, pietrele, formele destinate exclusiv la multiplicarea sau la reproducerea ilicită să fie făcute inutilizabile. Dacă opera a fost reprezentată fără drept, se va putea hotărî ca manuscrisele, libretele, partițiunile, și rolurile copiate aparte, să fie confiscate.

(2) Tribunalul va pronunța aceiași sentință, la cererea reclamantului, dacă condamnă pe cineva pentru contravenția prevăzută de § 47 No. 4. Dacă condamnă pentru comiterea unui delict prevăzut de § 46 dispune astfel chiar dacă nu s'a cerut.

(3) Dacă numai o parte din operă este multiplicată, sau reprodusă fără drept, tribunalul limitează această măsură, atât cât va fi cu putință, la partea în chestiune.

(4) Măsura menționată la al. 1 poate fi ordonată de tribunal chiar dacă obiectele de care e vorba provin dintr'un stat unde opera originală nu e de loc protejată sau a încetat de a fi, sau nu este protejată față de felul în care dreptul de autor a fost lezat.

Distrugerea

§ 53. — (1) Tribunalul, la cererea reclamantului și după ascultarea părților interesate, în special pe proprietar, poate ordona distrugerea obiectelor cari au fost declarate definitiv confiscate; în cazul prevăzut de § 46 tribunalul poate să ordone această măsură chiar dacă nu s'a cerut.

(2) In loc de distrugere, tribunalul poate incuviința ca obiectele confiscate să fie făcute inutilizabile în alt fel, dacă este posibil și dacă se dă o sumă suficientă pentru acoperirea cheltuelilor ce ar comporta acea soluție.

(3) Tribunalul poate de asemenea, la cererea celui lezat să-i încuviințeze, în schimbul plății unei sume proporționate, dreptul de a lua în totul sau în parte obiectele și aparatele de care este vorba dacă prin aceasta drepturile terților nu sunt atinse.

Excepția la §§ 52 și 53

§ 54. — Dispozițiunile §§ 52 și 53 nu se aplică reproducerilor, făcute, sau pe cale de a fi făcute, de opere de arhitectură sau de arhitectură a grădinilor.

Publicarea sentinței

§ 55. — (1) Când inculpatul va fi găsit vinovat de săvârșirea delictului prevăzut de § 45 se va încuviința celui lezat, și la cererea sa, dreptul de a publica, pe cheltuiala condamnatului, hotărârea împreună cu expunerea motivelor sau un rezumat conți-

www.dacoromanica.ro

nând punctele esențiale ale acestora, după împrejurări.

Modul de publicație și termenele înlăuntrul cărora ea trebue făcută, vor fi fixate de către tribunal în sentință ținându-se seama de propunerile celui lezat.

(2) Când tribunalul condamnă pentru delictul prevăzut de § 46, poate ordona publicarea sentinței pe cheltuiala condamnatului fără să fie nevoe să se ceară această măsură.

Măsuri provizorii

§ 56. — (1) Concomitent cu plângerea făcută pentru un delict comis în împrejurările prevăzute de §§ 45 sau 46 și până la pronunțarea hotărîrei definitive, partea lezată poate cere ca obiectele enumerate de art. 52 să fie sechestrate și să se ia măsuri ca inculpatul să fie împiedicat să comită sau să repete faptul; în cazul prevăzut de § 46, No. 3 reclamantul poate cere interzicerea folosirii de denumirea sau aranjamentul făcut pentru a înșela.

(2) Tribunalul soluționează de îndată această cerere ascultând în prealabil pe inculpat; tribunalul poate cu toate acestea să condiționeze admiterea măsurii cerute de depunerea unei cauțiuni; dacă ordonă măsura fără a asculta pe inculpat, din cauza pericolului în întârziere, tribunalul este obligat să ceară depunerea unei cauțiuni.

(3) Măsurile autorizate și executate durează până la pronunțarea hotărîrii definitive în fond și dacă inculpatul a fost condamnat definitiv, până la executarea hotărîrei. Cu toate acestea tribunalul poate să le desființeze sau să le limiteze dacă inculpatul depune în prealabil o cauțiune corespunzătoare.

(4) Contra deciziunii menționate în alineatele 1 la 3 e permis să se facă apel în trei zile înaintea tribunalului colegial de a doua instanță. Acest apel n'are cu toate acestea efect suspensiv.

Dreptul la indemnitate

§ 57. — (1) Acel care aduce o atingere dreptului de autor este obligat, dacă e vorba de greșeala sa, să repare prejudiciul cauzat celui în drept, precum și să-l despăgubească de lipsa de câștig; de asemenea tribunalul apreciind suveran poate acorda prejudiciatului, la cererea sa, o despăgubire proporționată pentru dauna suferită sau pentru orice alte desavantajii personale. In cazul § 30 onorariile de executare țin locul despăgubirii.

(2) Dreptul la indemnitatea din alineatul întâiu se prescrie prin 3 ani socotiți din ziua în care cel prejudiciat a luat cunoștință de dauna cauzată și a cunoscut pe autor și dacă n'a cunoscut dauna și autorul ei, prin trecerea a treizeci ani socotiți dela atingerea adusă dreptului său.

Acțiunea înaintea tribunalului civil

§ — 58. — (1) Cel în drept poate intenta o acțiune înaintea tribunalui civil pentru ca să se recunoască că dreptul de autor asupra operii îi aparține și în scopul de a se interzice continuarea atingerii dreptului de autor.

Deasemeni, el poate cere ca pârâtul să-i cedeze suma cu care s'a îmbogățit, chiar dacă acesta din urmă nu s'a făcut vinovat de vreo greșeală. Acțiunea derivând din această îmbogățire se prescrie prin treizeci de ani. In cazul § 30, onorariile de executare țin locul acestui drept.

(2) Dispozițiunile §§ 52 și 53 sunt deasemeni aplicabile cazului de mai sus.

(3) Cel în drept poate deasemeni cere ca tribunalul să acorde măsurile prevăzute în § 56 al. 1. Nu se derogă dela dispozițiunile cari dau drept la măsuri provizorii în legile asupra mijloacelor de executare.

Procedura obiectivă

§ 59. — (1) Tribunalul corecțional autorizâ, la cererea celor în drept, măsurile prevăzute în §§ 52 și 53, chiar dacă o persoană determinată nu este urmărită pentru delictul din § 45 dacă o atingere a fost adusă dreptului de autor (§ 44).

(2) Cererea e judecată de tribunalul colegial de primă instanță care va fi competent pentru procedura penală împotriva

www.dacoromanica.ro

unei persoane determinate și aceasta printr'o sentință determinată după desbateri publice, aplicând prin analogie dispozițiunile relative la audiența principală. O anchetă poate fi făcută dinainte, dacă acest lucru este necesar.

(3) Toate persoanele cari ar putea fi atinse prin măsura cerută, vor fi citate la desbateri, în măsura în care ele sunt cunoscute de tribunal. Aceste persoane au drepturile inculpatului și pot fi reprezentate printr'un apărător în materie penală.

(4) Apelul este admisibil contra acestei deciziuni.

(5) Dispozițiunile §§ 55 asupra publicării sentinței și cele ale § 56 asupra măsurilor provizorii sunt aplicabile deasemeni cazului prezent prin analogie.

(6) Cheltuelile acestei proceduri în măsura în care sunt avansate de Stat, sunt suportate de reclamant. Tribunalul poate să-i acorde un termen pentru depunerea unei sume proporționate, sau pentru a o mări; prin nedepunerea sumei reclamantul e considerat că a renunțat la cerere. Pe de altă parte, fiecare din părți plătește propriile cheltueli.

(7) Aceste dispoziții sunt aplicabile prin analogie, când e vorba de un delict prevăzut de § 46.

(8) Procedura prevăzută de prezentul articol nu poate fi introdusă, nici continuată in timpul când o procedură penală este deschisă contra unei persoane determinate sau dacă un proces e pendinte în civil pentru aceleași fapte.

Interzicerea unei denumiri înșelătoare

§ 60.—(1) Dacă cineva a dat unei opere denumirea, cu deosebire titlul sau aranjamentul exterior al altei opere, fără motive grave și reale, în așa fel ca acest lucru poate duce, cu toată atențiunea mijlocie, la erori asupra identității celor două opere, persoana atinsă prin acest act, poate introduce o acțiune în scopul de a se interzice să se continue folosirea de denumirea sau aranjamentul înșelător și să se repare prejudiciul cauzat prin greșala comisă. Tribunalul poate ordona după împrejurări să se aducă operii modificări necesare pentru împiedecarea erorii.

(2) Cel în drept, poate valorifica pretențiunile sale fie printr'o cerere înaintea tribunalului civil, fie în instanța penală (§ 46 43) In orice caz le poate valiorifca în mod independent; în asemena situațiune dispozițiunile § 59 sunt aplicabile prin analogie.

(3) Pentru prescripția dreptului de a cere repararea prejudiciului sunt aplicabile dispozițiunile §. 57 al. 2.

Opere neprotejate de dreptul de autor

§ 61. — Dispozițiunile §§ 46, No. 1 la 3, 47 No. 2 la 5 și 60 se aplică și operelor literare, artistice și fotografice cari nu se bucură de protecțiunea dreptului de autor.

Comitetul experților

§ 62. — (1) Guvernul va institui un comitet de experți cari vor fi obligați să dea lămuriri relative la dreptul de autor.

(2) Compunerea și funcționarea lor se va stabili printr'o ordonanță.

SECȚIUNEA V

Dispoziții tranzitorii și finale

Folosirea imprimerii

§ 63. — Prezenta lege nu derogă întru nimic la legile și ordonanțele generale cari privesc folosirea imprimeriei, producțiunile acesteia, ca și reprezentarea în public, expunerea și punerea în vânzare a operelor.

Opere mai vechi

§ 64. — (1) Dispozițiunile prezentei legi se aplică operelor, cari vor fi fost editate înaintea intrării ei în vigoare. Dacă opera este considerată ca apărută sau editată în țară, în sensul dispozițiunilor legii din 25 Decemvrie 1895 asupra dreptului de autor No. 197 din Buletinul legilor și decretelor sau al articolului lege XVI din 1884, ea va continua să fie protejată de prezenta lege,

www.dacoromanica.ro

chiar dacă potrivit dispoziţiunilor ei, opera n'ar mai trebui considerată ca editată în ţară.

(2) Termenele de protecţiune mai lungi, fixate de vechiul drept rămân aplicabile pentru operele apărute în timpul cât acest drept era în vigoare.

(3) Pentru operele fotografice protejate până în ziua intrării în vigoare a prezentei legi prin dispoziţiunile § 70 al articolului, lege XVI, din 1884, se va aplica termenul fixat de zisele dispoziţiuni.

§ *65.* — (1) Dacă o traducere, orice remaniere a unei opere sau o culegere formată din operele mai multor autori pentru uzul şcolar, a apărut legal înainte de intrarea în vigoare a prezentei legi, în total sau în parte, drepturile traducătorului, ale remaniatorului şi ale editorului culegerii, de a multiplica, de a pune în vânzare şi de a executa în public opera lor, rămân neatinse.

(2) Tipărirea şi alte multiplicări şi reproduceri începute înainte de promulgarea prezentei legi pot fi terminate şi multiplicările şi reproducerile astfel efectuate pot fi publicate şi răspândite în măsura în care până la promulgarea legii de faţă era permis să se multiplice, sau să se reproducă o operă, cu toate că acest lucru n'ar mai fi permis de legea nouă.

(3) Multiplicările şi reproducerile cari existau deja la epoca când legea nu intrase în vigoare şi a căror fabricare nu era interzisă, pot fi răspândite şi puse în vânzare după cum e permis să se continue folosirea de aparate şi instalaţiuni destinate la reproducerea mecanică, ca şi de opere cinematografice şi filme deja făcute.

(4) Instrumentele (planşe, matrice, plăci, pietre şi forme) destinate exclusiv la multiplicarea sau la reproducerea operelor protejate de prezenta lege, instrumentele cari existau deja şi a căror fabricare era permisă până în prezent, pot fi întrebuinţate în acest scop încă 4 ani socotiţi dela intrarea în vigoare a legii de faţă şi multiplicările şi reproducerile executate cu aceste instrumente pot fi răspândite.

(5) Cu toate acestea, nu este îngăduită răspândirea multiplicărilor şi reproducerilor potrivit al. 3 şi folosirea de aparate, filme şi instrumente conform al. 3 şi 4, decât dacă arătatele obiecte sunt înregistrate şi prevăzute cu un sigiliu special de autoritatea politică de prima instanţă a locului unde se află, după cererea celui interesat. Amănuntele vor fi edictate printr'o ordonanţă.

Drepturile rezervate autorului

§ *66.* — Dacă dreptul de autor sau exerciţiul lui, a fost cedat în tot sau în parte unei terţe persoane, înainte de intrarea în vigoare a prezentei legi, drepturile noui recunoscute autorului prin zisa lege, nu vor fi considerate cuprinse în cesiune, în caz de îndoială.

Efectul retroactiv al dispoziţiunilor penale şi de procedură

§ *67.* — (1) Dispoziţiunile relative la represiunea infracţiunilor definite de legea de faţă, se aplică şi faptelor comise înainte de intrarea ei în vigoare, afară de cazul când legislaţiunea anterioară ar fi mai favorabilă delicventului. Cu toate acestea, dacă este vorba de termenele de urmărire şi pentru valorificarea drepturilor derivând dintr'o atingere adusă dreptului de autor, se vor aplica termenele mai lungi stabilite anterior.

(2) Dispoziţiunile prezentei legi relative la competenţă şi la procedură se aplică şi atingerilor aduse dreptului de autor înaintea intrării în vigoare a acestei legi, dacă procedura n'a fost angajată decât după intrarea ei în vigoare.

Contracte mai vechi

§ *68.* — (1) Dacă după termenii unui contract încheiat înainte de 1 August 1923, dreptul de autor sau exerciţiul său a fost transmis gratuit sau în schimbul unei remuneraţiuni relativ mici, autorul (cedentul) poate reclama o remunerare mărită în mod convenabil în măsura în care acest lucru

www.dacoromanica.ro

este motivat de împrejurările noui, ca echivalent al exercițiului ulterior al acestui drept (ediții noui, representații etc.).

(2) Dispozițiunile § 42. al. 2 al legii asupra contractului de editare No. 106, din culegerea de legi și decrete din 1923, se completează prin dispozițiunile de mai sus.

Intrarea legii în vigoare

§ 69. — Prezenta lege va intra în vigoare în prima zi a lunei a treia civile care va urma promulgarei ei. La această dată vor fi abrogate legea din 26 Decemvrie 1895 No. 197 din Buletinul legilor Imperiului și articolul XVI, 1884.

Executare

§ 70. — Ministerele Justiției, de Interne și de Instrucție publică de acord dacă e cazul cu Miniștrii interesați, sunt însărcinați cu executarea prezentei legi.

LEGEA IUGOSLAVĂ

pentru protejarea drepturilor de autor, din 27 Decembrie 1929

I *Dispoziții Generale*

Art. 1. — Prin această lege sunt apărate:

a) Orice operă literară și artistică (art. 3) editată (art. 8) pentru prima oară în regatul Iugoslaviei;

b) Operele literare și artistice (art, 3) ale supușilor jugoslavi independent de împrejurarea că aceste opere au fost editate în regatul Iugoslaviei sau în streinătate, sau că ele n'au fost de loc editate.

c) Orice operă literară a unui supus strein editată în limba sârbă, croată sau slovenă în streinătate.

Art. 2. — Protecțiunea operelor literare și artistice (art. 3) ale unui supus strein, apărute și publicate în streinătate. este reglementată de dispozițiunile tratatului internațional existent. Dacă nu există tratat de asemenea natură, supusul strein, va beneficia de protecțiunea prezentei legi pentru operele sale în regatul Iugoslaviei, numai în caz de reciprocitate.

Proba existenței reciprocității este în sarcina persoanei care cere să beneficieze de ea.

Adevărata naționalitate a autorului sub raportul aplicațiunei prezentei legi este aceia pe care el o avea în momentul când s'a adus o atingere dreptului său de autor.

Dacă opera este creată de mai mulți autori, e de ajuns pentru ca ea să fie protejată de lege ca unul din coautori să fie supus iugoslav.

Art. 3. — Sunt considerate ca opere literare și artistice în sensul prezentei legi, toate creațiunile în domeniul literar și artistic, în special:

1. operele literare, adică de literatură pură și știință;

2. conferințele, alocuțiunile, predicile și lucrările similare;

3. operele muzicale cu sau fără vorbe;

4. operele coregrafice și pantomimice, a căror punere în scenă este fixată prin scris sau altfel;

5. crochiurile, planurile, hărțile geografice, lucrările plastice globurile, desenurile sau crochiurile cu caracter științific sau tehnic, în măsura în care aceste lucrări nu sunt considerate ca lucrări de artă din cauza scopului căruia sunt desemnate.

6. operele de artă figurativă, precum operele de pictură, gravură în metal, în lemn sau în orice altă materie și toate produsele de artă grafică; operele de sculptură, de gravură și de arta medaliilor; operele de arhitectură și lucrările de inginerie; operele de artă aplicată la industrie; crochiurile și planurile de orice speță destinate lucrărilor de artă;

7. operele fotografice;

www.dacoromanica.ro

8. operele de cinematografie, dacă autorul le-a dat un caracter original.

Art. 4. — Operele cinematografice fără caracter original sunt protejate numai ca opere fotografice.

Art. 5. — Dreptul de autor se întinde la operă considerată în totalitatea ei și la fiecare din părțile ei.

Art. 6. — Acela care transformă sau traduce o operă, are asupra transformării sau traducerii, dreptul de autor original, cu condițiunea ca autorul operei originale să fi autorizat transformarea sau traducerea (art. 22).

Aceiași dispozițiune se aplică și pentru operele literare sau artistice reproduse prin cinematografie sau un procedeu similar sau prin instrumente mecanice.

Dacă însă autorul operei literare originale scrise și imprimate într'o limbă streină, n'a tradus într'un termen de 10 ani această operă în limba iugoslavă sau n'a autorizat pe cineva s'o traducă și n'a pus-o în circulație în acest termen, e îngăduit oricui să traducă o asemenea operă în limba națională, chiar fără să ceară autorizarea autorului operei originale.

Art. 7. — O operă beneficiază de protecțiune în sensul prezentei legi, chiar dacă este deja protejată ca desen sau model industrial.

Art. 8. — O operă este considerată ca publicată de îndată ce este pusă la dispoziția publicului în original sau în reproducere, cu consimțimântul autorului său, sau cu încuviințarea celor în drept.

Ea este editată când reproducerile operei sunt puse în circulație cu consimțimântul autorului sau celui în drept.

Art. 9. — Prezenta lege nu protejază :

1. legile, ordonanțele, deciziunile și documentele oficiale, ca lucrările redactate de persoane învestite cu funcțiuni oficiale, dacă aceste lucrări sunt destinate uzajului oficial ;

2. anunțurile comerciale, cataloagele de mărfuri, de preț curent, explicațiunile sau instrucțiunile pentru întrebuințarea produselor industriale, anunțurile de publicitate pentru trebuințele vieții domestice sau sociale, cărțile de inscripțiuni, carnetele de note și obiectele similare.

Ele sunt însă protejate dacă pot fi considerate ca opere literare sau artistice, din cauza formei sau al conținutului lor ;

3. conferințele și discursurile pronunțate în adunările corpurilor constituite ale statului și în adunările publice convocate într'un scop politic ; conferințele și discursurile pronunțate înaintea tribunalelor sau în fața altei autorități, exceptat fiind cazul prevăzut de art. 24.

Art. 10. — Autorul operei este cel ce a creat-o .

Este considerat ca autor al unei opere până la proba contrară :

1. cel al cărui nume patronimic este desemnat în modul obișnuit pe fiecare din exemplarele operii ;

In privința operelor de artă figurativă (art. 3 cifra 6), semnele caracteristice ale autorului puse pe lucrări, vor fi considerate ca desemnând numele ;

2. cel ce va fi desemnat prin numele său patronimic ca autor cu ocazia unei conferințe publice, unei reprezentațiuni publice, unei expoziții sau unei execuțiuni publice a operei ;

Pentru operele anonime sau publicate sub un pseudomin, editorul sau redactorul este autorizat să valorifice drepturile ce revin autorului, atât cât autorul nu se va fi făcut cunoscut (art. 39).

Art. 11. — Când mai multe persoane creiază o operă în colaborare, ele se bucură solidar de dreptul de autor indiviz asupra operei comune. Colaboratorii nu vor putea dispune de dreptul de autor decât după o înțelegere mutuală, dar fiecare din ei este autorizat să exercite independent urmăririle contra atingerilor aduse dreptului de autor.

Art. 12. — Când e vorba de opere compuse din lucrări distincte, provenind dela mai mulți autori, dar formând un tot omogen există un drept dublu de autor : dreptul asupra ansamblului care aparține persoanei care a reunit aporturile în acest ansamblu și dreptul asupra lucrărilor distincte, care aparține autorilor respectivi.

Art. 13. — Autorii de articole apărute în

www.dacoromanica.ro

ziare, reviste sau în alte publicațiuni periodice (calendare, almanachuri etc.) vor putea dispune liber de lucrările lor, în lipsă de convenție contrară.

Art. 14. — Dreptul de autor trece la moștenitori. Nu se poate invoca în această materie caducitatea.

Art. 15. — Autorul sau moștenitorul său pot transmite dreptul lor de autor în întregime sau în parte prin contract sau dispoziție testamentară.

Dreptul de autor poate fi transmis chiar dacă e vorba de o operă ce se va crea în viitor.

Contractul, prin care se transmite dreptul de autor în general asupra tuturor operelor viitoare sau asupra unei întregi categorii din acestea, poate fi în sensul prezentei legi, reziliat de fiecare parte în orice timp. Termenul de reziliere este de un an, afară de stipulațiune contrară. Părțile nu pot renunța la dreptul de reziliere.

Art. 16. — Transmiterea dreptului de proprietate asupra reproducerii unei opere a autorului, nu atrage și pe aceia a dreptului de autor asupra operei.

Art. 17. — In caz de transmitere a dreptului de autor, cesionarul nu este autorizat să modifice sau să trunchieze opera, titlul acesteia sau numele autorului, fără autorizațiune specială a autorului.

Art. 18. — Numele autorului sau semnul său caracteristic nu pot fi puse pe o operă de artă figurativă de o terță persoană, decât cu consimțimântul autorului.

Este oprit să se pună pe exemplarele reproducerilor unei opere de artă figurativă numele sau semnul caracteristic al autorului într'un fel care ar putea să dea naștere la confuziune.

Art. 19. — Dacă o operă are mai mulți autori și unul din ei moare fără a lăsa un moștenitor legal și fără să fi dispus în viață de dreptul său de autor sau dacă unul din autori renunță la dreptul său de autor, acest drept se adaogă la dreptul celuilalt sau celorlalți colaboratori.

Art. 20. — Dreptul de autor nu poate fi obiectul unei urmăriri silite contra autorului sau moștenitorilor săi.

Beneficiul ce aduce folosința operii autorului sau erezilor lui poate fi însă urmărit. (art. 14).

II. *Intinderea dreptului de autor*

Art. 21. — Autorul se bucură de dreptul exclusiv de a răspândi, publica, de a produce într'o conferință publică, de a reproduce și multiplica opera sa.

Atâta timp cât opera nu este publicată autorul se bucură de dreptul exclusiv de a o face cunoscută publicului.

Dreptul de autor asupra operelor dramatice, muzicale și cinematografice cuprinde și dreptul exclusiv de reprezentare și executare în public.

Art. 22. — Autorul se bucură în special de dreptul exclusiv:

1. asupra oricărei ediții noui în forma sa primitivă sau sub altă formă;
2. asupra oricărei traducțiuni în altă limbă;
3. asupra unei noui traducțiuni în limba primitivă;
4. asupra oricărei transpuneri a operei dintr'o formă literară într'alta;
5. asupra extraselor unei opere muzicale (ediție particulară), asupra aranjamentului unei opere muzicale pentru alte instrumente de muzică și alte voci;
6. asupra adaptărilor operei la instrumentele cari servesc la executarea mecanică a sunetelor, mai cu seamă la discuri, la cilindre, la benzi și obiecte similare și asupra executării ziselor opere cu ajutorul acestor instrumente;
7. asupra execuțiunei sau reprezentării publice unei opere literare sau artistice prin cinematografie, proecțiune sau un alt mijloc analog;
8. asupra transmisiunii și executării publice a operelor literare sau artistice prin radiodifuziune;
9. asupra reproducerii și expoziției operilor de artă figurativă;
10. asupra executării lucrărilor de arhitectură și inginerie după plan sau schițe sau asupra construcțiunei însăși;

www.dacoromanica.ro

11. asupra reproducerii operelor cinematografice (art. 3, cifra 8), sub o altă formă literară sau artistică.

Art. 23. — Reproducerea unei opere publicate sau editate care e protejată de prezenta lege este permisă, dacă servește la instrucția personală și dacă reproducerea rămâne inaccesibilă publicului sau nu este destinată vânzării.

Alineatul precedent nu se aplică la executarea unei construcții după un edificiu construit sau după o schiță sau plan, dacă reproducerea nu comportă schimbări esențiale.

Art. 24. — Este interzis să se reproducă și să se răspândească, fără consimțimântul autorului sau al celui în drept, conferințele și alocuțiunile (art. 9 cifra 3) reunite într'o culegere conținând exclusiv sau în cea mai mare parte alocuțiunile aceluiaș autor.

Art. 25. — Este permisă reproducerea de articole apărute în ziare și reviste și în alte publicațiuni de asemenea natură, dacă conținutul se raportă la politica actuală, la chestiunile religioase, economice și altele, care interesează marele public, cu condițiunea ca reproducerea sa nu fie expres interzisă de autor și ca sensul articolului să nu fie alterat. Locul de unde s'a făcut împrumutul trebue totdeauna arătat.

Reproducerea articolelor literare științifice și artistice apărute într'un ziar periodic, rămâne interzisă în alt ziar, chiar dacă articolul nu poartă interzicerea expresă.

Reproducerea știrilor zilei și a faptelor diverse având caracter de informațiuni ordinare de presă nu este interzisă prin prezenta lege. Insă știrile de presă obținute prin telegrafie cu sau fără fir, purtând indicațiunea că provin dela corespondentul strein sau dela o agenție, nu pot fi reproduse în alt ziar înainte de expirarea termenului de 24 ore dela prima publicațiune.

In fiecare caz de reproducere trebue să se indice isvorul de informare.

Art. 26. — Sunt permise:

1. citarea textuală a anumitor pasagii sau extrase dintr'o operă literară publicată sau editată, protejată prin prezenta lege. Cu toate acestea, extrasele citate nu trebuesc să depășască trei pagini ale operei literare originale sau o pagină a operei muzicale. In nici un caz împrumutul nu va putea întrece jumătatea operei originale;

2. inserțiunea totală sau parțială de opere scurte literare protejate prin legea de față în culegeri compuse din opere ale mai multor autori, dacă aceste culegeri sunt destinate bisericii, școalei sau în general învățământului, dacă o redevență convenabilă este plătită.

Art. 27. — Cu ocazia executării publice a unei opere muzicale cu text, reproducerea textului este permisă, dacă este vorba de o operă deja publicată și de mică întindere sau dacă reproducerea n'a fost făcută decât spre a fi remisă gratuit sau nu asistenților. Această dispoziție nu privește textele operelor sau altor lucrări literare destinate deja prin conținutul și forma lor să fie puse în muzică (operete, oratorii, etc.).

Art. 28. — Sunt permise:

1. citarea într'o operă literară originală de anumite pasagii ale unei opere muzicale deja editate;

2. inserțiunea de opere muzicale deja editate și de mică întindere, în culegerile conținând operele mai multor compozitori, dacă aceste culegeri sunt destinate uzului școalelor, cu excepția școlilor de muzică și dacă o redevență convenabilă va fi plătită.

Art. 29. — Operele de artă figurativă sau fotografiile editate sau expuse în permanență în public vor putea fi licit:

1. înserate într'o lucrare științifică originală destinată învățământului, dar în singurul scop de a ilustra textul;

2. reprezentate prin cinematografie sau prin mijlocul instrumentelor optice cu ocazia unei conferințe științifice sau didactice;

Și într'un caz și într'altul autorul operei originale va putea reclama o redevență convenabilă.

Art. 30. — Este permis să se reproducă operele de artă figurativă (art. 3, cifra 6) expuse în permanență pe străzi, pe piețe și în grădinile publice, prin pictură, desen sau fotografie, ca și punerea în circulație a acestor reproduceri.

www.dacoromanica.ro

Cu toate acestea, reproducerea nu va putea servi la aceiași întrebuințare ca originalul.

Art. 31. — Folosința operelor altuia în sensul articolelor 26 la 30 ale prezentei legi nu este autorizată decât cu condițiunea ca nici o modificare să nu fie adusă acestor opere.

Dacă o operă de artă figurativă este reprodusă conform articolelor 26 la 30, modificările de dimensiune sunt autorizate în măsura în care sunt cerute de procedeul de reproducere.

Art. 32. — Acel ce folosește o operă a unui autor conform art. 26 la 30 e dator să indice clar locul de unde a împrumutat-o. Pentru ilustrațiunile adăogate textului, este necesar să se pună numele sau semnul caracteristic al autorului, dacă figurează pe original.

Art. 33. — Portretele, producțiunile de artă plastică sau fotografică nu pot fi puse în circulație sau expuse în public decât cu consimțimântul persoanei reprezentate. Acest consimțimânt este prezumat, dacă persoana reprezentată a primit o retribuțiune. După moartea persoanei reprezentate și într'un termen de 10 ani socotiți din ziua decesului, consimțimântul rudelor este necesar. Se înțelege prin rude, soțul supraviețuitor și copiii și în lipsă de aceștia, tatăl și mama defunctului.

Art. 34. — Pot fi expuse în public, reprezentate și puse în circulație fără consimțimântul cerut de articolul precedent:

1. portretele — producțiuni de artă figurativă sau fotografică — privind istoria contimporană;

2. tablourile reprezentând persoanele incadrate într'un peisaj sau într'un scenariu;

3. tablourile reprezentând adunările, cortegiile și evenimentele similare cu participarea persoanelor reprezentate;

4. portretele necomandate, dacă expunerea lor în public, reprezentarea sau punerea lor în circulațiune sunt cerute de interesul superior de artă;

Cu toate acestea, dispozițiunile alineatelor 1 la 4 ale acestui articol nu se aplică decât în cazul când interesele legitime ale persoanei reprezentate pe tablou sau după moartea acesteia, interesele rudelor, nu sunt lezate.

Art. 35. — Pentru nevoile justiției sau ale siguranței publice, autoritățile pot reproduce, expune în public și pune în circulație portrete fără nici un consimțimânt.

Art. 36. — Pentru executarea în public a unei opere sau a altei lucrări muzicale cu sau fără text, consimțimântul autorului lucrării muzicale este suficient. Această dispozițiune nu modifică raporturile juridice cari există între autorul operei muzicale și autorul textului.

Art. 37. — Scrisorile particulare și scrierile confidențiale ce autorul nu le-a destinat publicului nu pot fi publicate decât cu consimțimântul său și acel al destinatarului.

In caz de moartea a unuia din ei și dacă decedatul n'a dispus altfel, aceste scrisori și alte scrisuri nu pot fi publicate decât cu consimțimântul soțului, al copiilor și în lipsă de aceștia, al părinților.

III. *Durata protecțiunei dreptului de autor*

Art. 38. — Dreptul de autor asupra unei opere literare și artistice (art. 3, cifrele 1 la 6 și 8), publicate sau editate sub numele patronimic al autorului (art. 10) și durând în timpul vieții sale, expiră cincizeci de ani după moartea autorului.

Art. 39. — Dreptul de autor asupra unei opere literare și artistice (art. 3, cifra 1 la 6 și 8) publicată sau editată sub anonimat sau sub un pseudonim expiră 50 ani după editare.

Dacă în cursul acestui termen autorul s'a făcut cunoscut, termenul de protecțiune de 50 ani este stabilit conform prescripțiunilor art. 38 și 42 ale prezentei legi.

Art. 40. — Pentru orice operă literară sau artistică (art. 3, al. 1 la 6 și 8) grupând lucrările diverșilor autori (art. 12), termenul de 50 ani este socotit după prescripțiunile art. 38, dacă autorul este desemnat prin numele său patronimic și după cele ale art. 39, dacă opera este anonimă sau pseudonimă.

www.dacoromanica.ro

Art. 41. — Dreptul de autor asupra operelor literare și artistice (art. 3, al. 1 la 6 și 8) publicate sau editate după moartea autorului, încetează cincizeci de ani după moartea acestuia, potrivit art. 38.

Cu toate acestea, dacă aceste opere postume nu sunt publicate sau editate decât în cursul ultimilor 10 ani ai acestui termen, protecțiunea durează 10 ani socotiți dela publicarea sau editarea operii.

Art. 42. — Dreptul de autor asupra operelor literare și artistice (art. 3, al. 1 la 6 și 8) create de mai mulți colaboratori (art. 11) și unde termenul de protecțiune curge începând cu decesul autorului, expiră 50 ani după moartea celui din urmă colaborator.

Art. 43. — Dreptul de autor asupra unei opere literare și artistice (art. 3 al. 1 la 6 și 8) redactate și editate de o persoană juridică, asociație, administrație, stabiliment de învățământ și instituție publică, expiră 50 ani după editarea operii.

Art. 44. — Dreptul de autor asupra unei opere fotografice (art. 3, cifra 7) expiră 20 ani după editarea operei.

Protecțiunea dreptului autorului asupra unei opere fotografice publicate după moartea autorului expiră după 20 ani dela decesul autorului.

Art. 45. — Termenul de protecțiunea dreptului de autor asupra unei opere cinematografice (art. 3, cifra 8) este determinat după cum opera trebue considerată literară, de artă figurativă sau fotografică (art. 4).

Art. 46. — In privința lucrărilor apărute în mai multe părți separate, editate în timpuri diferite, ca și pentru informațiunile curente, foi și fascicole, fiecare parte, informație, foaie sau fascicolă este considerată ca o operă independentă pentru durata protecțiunei.

Dacă o operă apare în fascicole, formând un ansamblu, dar apărând la date succesive, durata dreptului de autor este calculată după editarea ultimei fascicole.

Art. 47. — In calculul termenului de protecțiune, anul în cursul căruia a avut loc faptul care determină începutul termenului, nu este numărat.

IV. *Atingeri aduse dreptului de autor*

Art. 48. — Oricine dispune de prerogativele cari constituesc dreptul de autor în sensul prezentei legi fără consimțimântul autorului, al eredelui său legal sau al altui reprezentant al său, sau în orice alt chip socotit nelegal este culpabil de o violare a dreptului de autor și răspunde conform dreptului comun și prescripțiunilor speciale ale prezentei legi.

Art. 49. — Oricine violează cu știință drepturile enumerate în articolele 21 și 22 ale prezentei legi, va fi pedepsit pentru fapta sa cu o amendă de la 1000 la 60.000 dinari și cu închisoare de una până la 6 luni.

Dacă delictul este comis în spirit de câștig, cumulul celor două pedepse va putea fi pronunțat.

Simpla tentativă se pedepsește.

Art. 50. — Dacă delictul nu este deja pedepsit cu o pedeapsă mai gravă în virtutea codului penal, este pasibil de penalitățile prevăzute de art. 49 al prezentei legi:

I. acel ce cu intențiune de fraudă:

a) pune pe opera altuia numele său sau numele unui alt scriitor sau artist;

b) face o declarațiune falsă pentru inscripțiunea în registrul autorilor;

II. acel care pune în circulație o lucrare cunoscând falsa declarațiune;

Simpla tentativă se pedepsește.

Art. 51. — Se va pedepsi cu o amendă de 500 la 10.000 dinari sau cu închisoare dela 7 zile la 2 luni, oricine cu știință:

1. modifică contrar dispozițiunilor art. 17 și 31 ale prezentei legi o lucrare sau titlul său, sau numele autorului sau trunchiază lucrarea;

2. pune, contrar dispozițiunilor art. 18 ale prezentei legi, pe o operă de artă plastică sau pe reproducerea unei astfel de opere, numele sau semnul caracteristic al autorului astfel încât să poată da naștere la confuziune;

3. reproduce sau pune în circulație contrar art. 24 al prezentei legi, culegeri de discursuri sau conferințe;

www.dacoromanica.ro

4. reproduce, contrar art. 25 al prezentei legi în alte ziare informațiunile de presă primite prin telegrafie, cu sau fără fir;

5. neglijează, contrar prescripțiunilor art. 32 al prezentei legi, să menționeze numele autorului operei utilizate ca și locul de unde a luat-o;

6. pune în circulație sau expune în public, contrar prescripțiunilor art. 33 al prezentei legi operele menționate în acest articol;

7. aduce o atingere contrar prescripțiunilor art. 34 al prezentei legi, intereselor legitime ale persoanei reprezentate într'un portret sau ale rudelor acesteia.

Dacă delictul e comis în spirit de câștig cumulul celor două pedepse poate fi pronunțat.

Art. 52. — Delictul ce se pedepsește de art. 51 al prezentei legi este comis deasemeni și de acela care închiriază sau împrumută localurile sale pentru o conferință, executare, reprezentare sau expoziție ilicită, dacă cunoștea caracterul ilicit al actului.

Art. 53. — Delictele prevăzute în articolele precedente vor fi judecate de tribunalele declarate competente de dispozițiunile generale ale codului penal.

Tribunalul nu judecă pentru cazurile prevăzute de art. 49, 51 și 52 decât în urma unei plângeri depuse de persoana lezată, însă pentru cazul prevăzut de art. 50, infracțiunea va fi urmărită din oficiu.

Va fi considerată ca persoană lezată, autorul el însuși sau cei în drept.

Salvgardarea drèptului moral al autorilor în fața tribunalelor civile sau penale; aparține autorului și moștenitorilor săi. In cazul când aceștia din urmă nu iau apărarea dreptului moral al autorilor, academiile existente de știință și artă, universitățile și organizațiunile literare și artistice sunt autorizate să ia apărarea intereselor morale ale autorului înaintea tribunalelor civile sau criminale.

Pedeapsa închisorii prevăzută de art. 49, 51 și 52 va fi executată după principiile art. 92 al legii asupra presei.

Amenzile vor fi vărsate în cassa ce se va înființa pentru a se veni în ajutorul autorilor nevoiași și a familiilor lor.

Ministerul instrucțiunei publice este autorizat să edicteze în înțelegere cu ministerul finanțelor, un regulament privitor la compunerea, organizarea și funcționarea acestei casse.

Art. 54. — La cererea persoanei lezate tribunalul va putea ordona prin sentință: ca reproducerle ilicite executate, reprezentate, expuse în public sau puse în circulație, portretele și exemplarele lucrării, ca și instrumentele și uneltele destinate exclusiv reproducerei ilicite, rulouri, cilindri, discuri pietre, coarde etc..., să fie distruse; asemenea și manuscrisele, cărțile de text, partițiile, copiile rolurilor ca și compoziția tipografică să fie descompusă, dacă zisele obiecte să găsesc în posesiunea persoanelor cari au participat la fabricare sau răspândire, sau în posesiunea succesorilor.

Dacă reproducerile sau instrumentele de care s'a vorbit, pot fi modificate astfel încât să se poată evita atingerea dreptului de autor, fără ca pentru aceasta să fie nevoie să fie distruse, tribunalul va putea ordona această modificare cu condiția ca proprietarul să ia asupra sa sarcina cheltuelilor ei.

Se va proceda la fel în caz de atingerea dreptului de autor asupra operelor de arhitectură. Dar, dacă schimbarea de făcut este imposibilă fără distrugerea lucrării arhitecturale, nici modificarea nici distrugerea nu vor putea fi cerute. In asemenea caz, tribunalul va acorda autorului la cererea acestuia, o indemnitate pentru atingere a adusă intereselor personale (art. 57 al. 3).

Dacă atingerea dreptului de autor nu poartă decât asupra unei părți a operii, dispozițiunile de mai sus nu se vor aplica decât acestei părți.

Art. 55. — In loc de a cere distrugerea totală sau parțială a obiectelor menționate în art. 54, persoana lezată poate cere remiterea acestor obiecte sau a unei părți dintre ele contra unei indemnități convenabile, care nu va depăși cheltuelile de fabricațiune.

Art. 56. — Dacă inculpatul nu va fi supus nici unei pedepse, dar dacă cu toate acestea se va admite o violare obiectivă a dreptului de autor, tribunalul este obligat,

www.dacoromanica.ro

la cererea persoanei lezate, să ordone ca obiectele corp delict să fie tratate în conformitate cu articolele 54 și 55 ale prezentei legi.

Art. 57. — La cererea persoanei vătămate, tribunalul penal poate acorda o indemnitate în repararea daunelor după prescripțiunile codului de procedură penală. Reparațiunea este acordată nu numai pentru dauna produsă, dar și pentru lipsa de câștig.

Tribunalul poate încă să acorde părții lezate și la cererea acesteia, o indemnitate specială cu titlu de sancțiune pentru atingere adusă persoanei sale (daună morală). Quantumul acestei reparațiuni pecuniare va fi liber fixat de tribunal.

Art. 58. — In ceiace privește reprezentațiunile teatrale și cinematografice, executările muzicale și radiofonice, conferințele și expoziținile publice organizate fără autorizațiunea autorului sau a celor în drept persoana responsabilă de infracțiune trebue să verse persoanei lezate produsul executărilor neautorizate, fără deducerea cheltuelilor ce ele au necesitat.

Dacă opera a fost reprezentată, executată sau expusă odată cu alte opere, quantumul indemnității va fi fixat proporțional cu totalul încasărilor.

Art. 59. — Reclamantul va putea cere ca sentința tribunalului penal să fie publicată pe cheltuiala condamnatului. Tribunalul va fixa liber aceste cheltueli ținând seamă de propunerile reclamantului.

Art. 60. — Persoana vătămată (art. 53). este autorizată a cere înaintea tribunalelor civile, chiar înainte de introducerea acțiunei principale, și înaintea tribunalelor penale după depunerea plângerii, dar înainte de pronunțarea sentinței, ca obiectele menționate în art. 54 al prezentei legi să fie sechestrate și conservate și ca toate măsurile necesare să fie luate pentru ca să se împedice ca violarea dreptului de autor să fie realizată sau reînoită.

Pentru conferințe, executări sau expoziținni făcute ilicit, persoana lezată poate cere ca încasările să fie sechestrate și să-i fie atribuite în textul sentinței.

Reclamantul are sarcina să probeze:

1. că dreptul său de autor este lezat sau va fi lezat;

2. că fără executarea măsurilor mai sus menționate, dauna ce riscă să sufere va fi cu greu reparată.

Tribunalul statuiază asupra acestei cereri după ce va fi ascultat partea cealaltă; cu toate acestea în caz de urgență, poate acorda executarea măsurilor cerute fără s'o fi ascultat.

Tribunalul va fixa reclamantului un termen pentru deschiderea acțiunei, dacă aceasta n'a fost încă introdusă. După acest termen, tribunalul va revoca deciziunea prin care ordonase executarea măsurilor sus indicate.

La cererea părții adverse sau din oficiu, tribunalul poate ordona ca reclamantul să garanteze acestei părți plata daunelor justificate, cari eventual s'ar cauza prin efectul măsurilor sus indicate.

Art. 61. — Independent de instanța angajată înaintea tribunalului penal, o acțiune în daune interese poate fi intentată deasemenea înaintea tribunalului civil, în conformitate cu articolul 57 al prezentei legi.

Art. 62. — Persoanele vătămate și în lipsa lor, instituțiunile menționate în articolul 53, sunt autorizate să ceară tribunalului civil să constate existența prerogativelor decurgând din dreptul de autor și să interzică violările în curs.

Ele pot reclama persoanei, care a comis infracțiunea, restituirea îmbogățirei, chiar dacă n'a comis o greșală.

Ele pot cere în deosebi aplicarea măsurilor menționate în articolele 54 și 55.

Acțiunile civile ce se raportă la legea de față sunt de competența tribunalului civil al departamentului în conformitate cu articolul 46 alineatul 6 al codului de procedură civilă din 13 Iulie 1929. Până la intrarea în vigoare a acestui cod vor fi competente tribunalele civile existente de primă instanță.

Art. 63. — Măsurile menționate în articolele 54 și 55 din legea de față pot fi cerute de partea vătămată fără să se țină seamă de chestiunea de a se ști dacă per-

www.dacoromanica.ro

soana care a comis infracțiunea este sau nu în culpă.

Art. 64. — Dreptul de a face plângere (acțiune penală) în sensul articolelor precedente, se prescrie în doi ani socotiți din ziua în care a avut loc atingerea dreptului de autor.

Art. 65. — Dreptul de a intenta o acțiune în daune interese (acțiune civilă) se prescrie în 3 ani, socotiți din ziua în care autorul a cunoscut dauna și persoana responsabilă. Acest drept se prescrie în orice caz în 10 ani socotiți din ziua în care atingerea a avut loc.

Art. 66. — Termenul prescripțiunei prevăzute de articolul 64 începe a curge din ziua în care actul ilicit, a cărui represiune se cere, a fost comis pentru ultima oară.

Art. 67. — In ceiace privește reproducerea ilicită, termenul prescripțiunei prevăzute de articolul 64 începe să curgă din ziua în care reproducerea a fost terminată; dacă reproducerea a fost făcută cu scopul de a fi răspândită, prescripția nu începe să curgă decât din ziua în care exemplarul, de care e vorba, a fost pus în vânzare pentru prima dată.

Art. 68. — Termenul prescripțiunei delictului, vizat de articolul 51 al. 5 al legii de față, începe să curgă din momentul în care opera în chestiune a fost publicată pentru prima dată.

Art. 69. — Măsurile prevăzute de articolul 54 al prezentei legi, pot fi cerute atâta vreme cât există obiectele ce au servit la atingerea dreptului de autor.

V. *Dispozițiuni tranzitorii și finale*

Art. 70. — Legea de față se va aplica și operelor literare și artistice terminate înainte de intrarea ei în vigoare.

Dar, dispozițiunile prezentei legi relative la urmărirea civilă și penală, se vor aplica numai actelor comise după ziua intrării sale în vigoare.

Protecțiunea complectă va fi asigurată și operelor cari, înainte de intrarea în vigoare a legii de față nu erau protejate de loc sau nu erau protejate decât într'o măsură restrânsă.

Art. 71. — Pentru a calcula termenul de protecțiunea dreptului de autor, se va ține seama și de timpul scurs între finele anului în care s'a produs faptul determinat pentru acest termen și ziua intrării în vigoare a legei prezente (art. 47).

Art. 72. — Dacă dreptul de autor a fost cedat în total sau în parte, unei terțe persoane înainte de intrarea în vigoare a prezentei legi, prerogativele cari nu sunt conferite autorului, decât în virtutea legei de față, vor fi considerate, în caz de îndoială, ca nefiind transmise.

Art. 73. — Exemplarele și reproducerile terminate și executate în mod licit înainte de intrarea în vigoare a legii prezente, vor putea fi puse în circulație și în viitor cu condițiunea ca persoana interesată să declare aceste exemplare autorității administrative de prima instanță printr'o notificare făcută într'un termen de 3 luni începând dela intrarea în vigoare a prezentei legi, și ca această autoritate să facă o listă specială de exemplare și reproduceri, punând sigilul său pe fiecare din exemplare.

Forma acestei liste, inscripțiunea, forma stampilei ca și procedura vor fi prescrise de ministerul instrucțiunei publice de acord cu ministerul de interne.

Art. 74. — Reproducerile până acum licite, dar prohibite prin legea de față, pot fi terminate, dacă au fost începute înainte de intrarea în vigoare a legii de față. Deasemeni, instrumentele de reproducere fabricate înainte de intrarea în vigoare a legii de față pot servi aceleiași întrebuințări încă 3 luni socotite din ziua intrării în vigoare a prezentei legi.

Reproducerile terminate sau executate cu mijlocul acestor instrumente pot fi puse în circulație în viitor numai în condițiunile puse de articolul 73.

Art. 75. — Operele de teatru și muzicale cari au fost licit executate înainte de intrarea în vigoare a legii de față, fie în baza autorizației autorului, fie din lipsa de protecțiune legală vor putea fi executate licit de persoanele cari le-au executat sub vechiul regim, încă timp de un an începând dela intrarea în vigoare a legii de față.

www.dacoromanica.ro

Art. 76. — Până la intrarea în vigoare a codului penal din 27 Ianuarie 1929 și a legii asupra procedurei penale din 16 Februarie 1929, delictele vizate de prezenta lege, vor fi supuse prescripțiunilor generale ale codului penal și ale procedurei penale în vigoare pe teritoriul tribunalului competent, dacă nu sunt prescripțiuni speciale în legea de față.

Art. 77. — Ministrul instrucțiunei publice este ținut să dea la cererea tribunalelor, avize și explicațiuni cu privire la chestiunile de drept de autor ce se pun într'un proces civil sau penal.

Ministrul de instrucție publică va institui în acest scop un consiliu special compus din literați, artiști și juriști ai unei autorități recunoscute.

Membrii consiliului sunt numiți prin ordonanță regală (*ukaz*) la propunerea ministrului de instrucție publică și pentru o durată de 5 ani.

Compunerea și funcționarea acestui consiliu vor fi decise printr'un regulament al ministrului de instrucție publică.

Art. 78. — La ministerul de comerț și industrie se vor ține registre de autori ai operelor anonime și pseudomine, în cari se vor face inscripțiunile necesare pentru aplicarea prezentei legi (art. 10, al. 3; art. 39 și art. 50 al. 1 cifra 2).

Forma acestor registre și procedura pentru inscripțiuni vor fi fixate printr'o decizie a ministerului de comerț și industrie.

Art. 79. — La intrarea în vigoare a prezentei legi vor fi abrogate:

1. Legea din 26 Decemvrie 1895 relativă la drepturile de autor asupra operelor literare, artistice și fotografice.

2. Legea din 26 Fevruarie 1907 modificând legea precitată.

3. Articolul legal XVI din 1884 al dietei comune ungaro-croate.

Deasemeni încetează de a mai fi în vigoare, toate dispozițiunile legilor rămase în aplicare, dar contrarii prescripțiunilor legii de față.

Art. 80. — Această lege va intra în vigoare în ziua semnării de Rege și va avea forță obligatorie din ziua publicării în Sluzbene Novine (Ziarul oficial).

www.dacoromanica.ro

INDEX ALFABETIC

A.

Abandon *Obs.* p. 100. *Jur.* Art. 3, No. 10, 11; Art. 12, No. 7; Art. 26, No. 12.
Abecedar *Obs.* p. 45.
Absenţă *Obs.* p. 199.
Achitare *Obs.* p. 268, 269. *Jur.* Art. 53, No. 9.
Act civil *Obs.* p. 101. *Jur.* Art. 52, No. 1; Art. 57, No. 1,2.
Act de comerţ *Obs.* p. 101. *Jur.* Art. 14, No. 10; Art. 45, No. 5; Art. 57, No. 1.
Acte de conservare *Obs.* p. 196.
Acte de dispoziţie *Obs.* p. 196.
Acţiune privată *Obs.* p. 234, 282, 283. *Jur.* Art. 48, No. 86; Art. 52, No. 3; Art. 53, No. 6.
Acţiune publică *Obs.* p. 73, 282, 283; *Jur.* Art. 35, No. 14; Art. 48, No. 86; Art. 52, No. 3; Art. 53, No. 6.
Adaptări *Obs.* p. 44, 69, 121, 144, 145, 147, 150, 151, 208, 305, 310. *Jur.* Art. 3, No. 17; Art. 22, No. 1, 49, 57; Art. 36, No. 6; Art. 40, No. 1; Art. 48, No. 2.
Adausuri *Obs.* p. 150, 207. *Jur.* Art. 29, No. 1; Art. 30, No. 1.
Afişe *Obs.* p. 207. *Jur.* Art. 35, No. 4; Art. 36, No. 2.
Agende *Obs.* p. 45.
Albumuri *Obs.* p. 44, 234.
Almanahuri *Obs.* p. 44, 188, 262.
Amnestie *Obs.* p. 268, 269.
Analiză literară *Jur.* Art. 48, No. 30.
Anonime v. opere anonime.
Antologii *Jur.* Art. 20, No. 8.
Anuarii *Obs.* p. 44, 262. *Jur.* Art. 13, No. 4; Art. 14, No. 12.
Anunţarea *Obs.* p. 265.
Anunţuri *Obs.* p. 150. *Jur.* Art. 14, No. 13.
Aparate de radio *Obs.* p. 241.
Aparate mecanice *Obs.* p. 241. *Jur.* Art. 48, No. 16, 28, 89, 97.
Aplicaţiunea legii în timp *Obs.* p. 285, 286, *Jur.* Art. 59, No. 1; Art. 60, No. 7.
Aport social *Jur.* Art. 14, No. 4.
Aprecierea instanţei *Obs.* p. 95, 106, 108, 110, 112, 133, 134, 140, 149, 213, 233, 234, 274. *Jur.* Art. 1, No. 2; Art. 2, No. 42; Art. 14, No. 22, 25; Art. 19, No. 2; Art. 22, No. 21; Art. 48, No. 5, 29, 30, 42, 52, 58, 66; Art. 60, No. 1, 4.
Aranjament muzical *Obs.* p. 119, 121, 142, 153, 236, 310.
Arhitectură *Obs.* p. 46, 91, 127, 128, 175, 179, 208, 215, 237, 271, 274, 275, 305, 308. *Jur.* Art. 2, No. 38, 53; Art. 24, No. 14, 16, 17; Art. 26, No. 8, 12; Art. 27, No. 6; Art. 35, No. 10; Art. 36, No. 3, 10; Art. 48, No. 56; Art. 55, No. 4.
Arhitect v, arhitectură.
Arie *Obs.* p. 121, 143, 145, 151, 152. *Jur.* Art. 22, No. 7, 14; Art. 48, No. 2, 20.
Aritmetici *Obs.* p. 45.
Armonie *Obs.* p. 119, 120.
Artă decorativă *Obs.* p. 175, 176. *Jur.* Art. 24, No. 7, 21, 22; Art. 48, No. 40.
Articole de modă *Obs.* p. 175, 176, 178.
Articole de ziar *Obs.* p. 44, 306, 307.
Artişti *Obs.* p. 140, 142, 147, 149, 188, 191, 192, 208, 223, 225, 237, 239, 240. *Jur.* Art. 13, No. 6, 7; Art. 22, No. 36; Art. 24, No. 13; Art. 25, No. 1; Art. 28, No. 10, 11; Art. 35, No. 10; Art. 36, No. 3, 6; Art. 44, No. 1.

www.dacoromanica.ro

Asociațiune de artiști *Obs.* p. 238, 239. *Jur.* Art. 48, No. 3.
Atlasuri *Obs.* p. 44, 234.
Audiție *Obs.* p. 156. *Jur.* Art. 22, No. 19, 27, 28, 34, 40, 53, 55, 58.
Autor contrafăcător *Obs.* p. 234. *Jur.* Art. 48, No. 24.
Autori protejați *Obs.* p. 304, 305.
Autori streini *Obs.* p. 41, 67, 303. *Jur.* Art. 1, No. 1, 3; Art. 48, No. 85.
Autorizarea autorului *Obs.* p. 69, 83, 85, 86, 121, 123, 142, 143, 145—156, 173, 174, 184, 187—189, 191, 192, 203—205, 212, 216, 221, 223, 225, 233—241. *Jur.* Art. 21, No. 6, 7; Art. 22, No. 2, 6, 7, 11, 15, 16, 17, 20, 28, 29, 39, 40, 48, 58, 59, 63; Art 27, No. 2; Art. 28, No. 9, 13; Art. 30, No. 7; Art. 31, No. 3; Art. 35, No. 1, 12; Art. 42, No. 3, 4; Art. 48, No. 2, 4, 5, 7, 9, 11, 14, 15, 20, 35, 39, 50, 57, 64, 67, 68, 82, 87, 89, 96, 97; Art. 49, No. 1, 2, 3; Art. 53, No. 5; Art. 55, No. 9.
Autorizare tacită *Jur.* Art. 28, No. 5.
Autorizația soțului *Obs.* p. 289, 290.

B.

Bal *Obs.* p. 83, 152, 156, 238, 239. *Jur.* Art. 21, No. 1; Art 22, No. 1, 7, 17, 18, 22, 29, 54; Art. 28, No. 9; Art. 48, No. 20, 67.
Balet v. opere coregrafice.
Bar *Obs.* p. 155, 156.
Beneficiu *Obs.* p. 150, 151, 153, 173, 208, 217, 218, 234, 238, 240. *Jur.* Art. 22, No. 32, 47, 50, 63; Art. 24, No. 8; Art. 30, No. 9; Art. 36, No. 4; Art. 48, No. 92, 93; Art. 49, No. 3.
Berărie *Obs.* p. 127. *Jur.* Art. 22, No. 40; Art. 48, No. 67.
Biografie *Jur.* Art. 35, No. 5; Art. 48, No. 3.
Biserică *Obs.* p. 152. *Jur.* Art. 22, No. 33, 50; Art. 48, No. 64.
Broderie *Obs.* p. 236.
Broșură *Obs.* p. 305. *Jur.* Art. 2, No. 26; Art. 23, No. 2.
Bucăți literare v. opere literare.
Buna credință *Obs.* p. 234, 237, 239. *Jur.* Art. 15, No. 5; Art. 22, No. 17; Art. 48, No. 5, 21, 74; Art. 53, No. 5.
Bun de imprimat *Obs.* p. 61, 107. *Jur.* Art. 37, No. 3.
Bun mobiliar *Jur.* Art. 7, No. 1, 2, 6.
Bust Obs. p. 191, 224, 225; *Jur.* Art. 26, No. 4; Art. 28, No. 14.

C.

Cafenea *Obs.* p. 127, 151, 152, 155, 156, 239. *Jur.* Art. 22, No. 5, 15, 16, 40, 47; Art. 48, No. 7, 28, 67.
Căi de atac *Obs.* p. 274. *Jur.* Art. 52, No. 4, 6.
Calendare *Obs.* p. 262.
Cântece *Obs.* p. 120, 143. *Jur.* Art. 22, No. 62.; Art. 48, No. 96.
Caractere tipografice *Obs.* p. 70, 109, 199, *Jur.* Art. 2, No. 28; Art. 45, No. 6.
Caricaturi *Jur.* Art. 2, No. 49.
Carte de lucrător *Jur.* Art. 2, No. 4.
Cărți didactice *Obs.* p. 70, 171, 172. *Jur.* Art. 20, No. 8.
Cărți poștale *Jur.* Art. 2, No. 27; Art. 24, No. 12, 19; Art. 26, No. 9; Art. 28, No. 10.
Cataloage *Obs.* p. 44, 45, 283. *Jur.* Art. 2, No. 10, 32, 43, 47; Art. 18, No. 2; Art. 48, No. 33, 38, 69; Art. 58, No. 3.
Cauțiune *Obs.* p. 62, 274.
Cerc familiar *Jur.* Art. 21, No 9, 10, 11.
Ceremonii *Obs.* p. 174.
Cerere nouă *Jur.* Art. 52, No. 2.
Cesionar v. cesiune.
Cesionar contrafăcător *Obs.* p. 233. *Jur.* Art. 48, No. 44.
Cesiune *Obs.* p. 73, 74, 79, 80, 94—97, 100, 199, 205, 212, 219, 220, 233, 234, 237, 285, 290, 303. *Jur.* Art. 3, No. 3, 4, 6, 14, 16; Art. 12, No. 2; Art. 14, No. 6; Art. 22, No. 36, 60; Art. 24, No. 7; Art. 27, No. 6; Art. 30, No. 9; Art. 31, No. 5, 6, 7; Art. 33, No. 1, 2, 3; Art. 35, No. 7; Art. 48, No. 1, 13, 23, 44, 95; Art. 60, No. 1, 2, 3, 5, 6, 7.
Cesiune anterioară *Jur.* Art. 60, No. 1, 5, 6.
Cesiune de opere viitoare *Obs.* p. 101.
Cinematograf v. opere cinematografice.
Cilindri v. imprimare.
Circ *Obs.* p. 152.
Circulare *Obs.* p. 45.

www.dacoromanica.ro

Citate *Obs.* p. 137, 171, 172, 224, 235—237. *Jur.* Art. 19, No. 1, 3; Art. 20, No. 3, 4, 5; Art. 23, No. 1, 2, 3; Art. 27, No. 2, 5.
Clădiri v. edificii.
Clișeu fotografic *Jur.* Art. 24, No. 8; Art. 28, No. 1, 6.
Coduri adnotate *Obs* p. 70, 96.
Coduri telegrafice *Obs.* p. 45.
Colaborare *Obs.* p. 97, 196, 207—209, 212, 213, 215, 216—219, 234, 310, 311. *Jur.* Art. 7, No. 5; Art. 9—10, No. 5; Art. 29, No. 1, 7; Art. 35, No. 1, 2, 3, 11, 15; Art. 36, No. 1, 3, 5, 7, 8, 9, 10; Art. 37, No. 2, 3; Art. 38, No. 1, 2; Art. 46, No. 5; Art. 55, No. 7.
Comentarii *Obs.* p. 44.
Compendii *Jur.* Art. 48, No. 68.
Competință *Obs.* p. 274, 279, 280. *Jur.* Art. 14, No. 3,9; Art. 52, No. 1; Art. 55, No. 5; Art. 57, No. 5, 6.
Compilații *Obs.* p. 44, 215, 234. *Jur.* Art. 2, No. 12, 14; Art. 57, No. 1.
Complici *Obs.* p. 237, 239, 240; *Jur.* Art. 22, No. 8, 13, 15, 27; Art. 42, No. 12; Art. 51, No. 2.
Compoziții *Obs.* p. 122, 146, 154, 155, 171, 173, 233, 240, 241, 305. *Jur.* Art. 15, No. 4; Art. 20, No. 8; Art. 22 No. 38, 39, 40, 63; Art. 35, No. 10, 16.
Compozitor v. compoziții.
Concert *Obs.* p. 84, 140, 152, 156, 173, 238—240. *Jur.* Art. 21, No. 8; Art. 22, No. 5, 13, 25, 28; Art. 48, No. 11, 12.
Concurență neloială *Obs.* p. 199, 200. *Jur.* Art. 24, No. 19; Art. 34, No. 3.
Conferințe Obs. p. 137, 174, 222.
Confiscare *Obs.* p. 73, 268—271, 273, 275. *Jur.* Art. 48, No. 60; Art. 53, No. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9; Art. 54, No. 1; Art. 55, No. 4.
Consiliu de familie *Obs.* p. 105.
Contract de asociație *Jur.* Art. 35, No. 10; Art. 36, No. 3.
Contract de editare *Obs.* p. 97, 101—105, 111. *Jur.* Art. 13, No. 8; Art. 14, No. 14, 15, 16, 18, 24, 27, 30.
Contract de comandă *Jur.* Art. 28, No. 2, 3, 11, 12.
Contract de participare *Obs.* p. 103. *Jur.* Art. 13, No. 5.
Contract de reprezentare *Jur.* Art. 22, No. 37, 61.
Contrafacere *Obs.* p. 121, 125, 132, 133, 140, 178, 179, 196, 213, 226, 232—241 264, 265, 268, 271, 274—276, 278, 280, 282, 283. *Jur.* Art. 2, No. 4, 8, 25, 40 43, 50; Art. 11, No. 9, 10; Art. 12, No. 8; Art. 18, No. 1, 4; Art. 19, No. 1, 3, 4, 8; Art. 20, No. 3, 6, 8; Art. 21, No. 4, 5; Art. 22, No. 12, 13, 16,31, 35, 40, 46, 47, 48, 52, 53, 58, 59; Art 23, No. 1, 2, 4; Art. 24, No. 4, 7, 12, 17; Art. 26, No. 1, 2, 9; Art. 28, No. 7; Art. 30, No. 4; Art. 31, No. 1, 2, 4, 5; Art. 34, No. 1, 2; Art. 42, No. 3, 4; Art. 48, No. 1, 3, 6, 7, 10, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 25, 26, 28, 30, 32, 33, 34, 35, 37, 40, 41, 44, 45, 46, 50, 54, 56, 57, 59, 60, 61, 67, 68, 69, 70, 72, 73, 77, 79, 82, 87, 93, 94, 96, 97; Art. 53, No. 8, 9; Art. 54, No. 1; Art. 55, No. 5, 8; Art. 58, No. 4.
Contravenții uni *Obs.* p. 73, 238, 261, 262, 278—280, 282. *Jur.* Art. 22, No. 62, 63; Art. 49, No. 1, 2, 3.
Coregrafic v. opere coregrafice.
Corespondență de ziar *Obs.* p. 230.
Copii *Obs.* p. 47, 177, 236, 283. *Jur.* Art. 22, No. 9, 10; Art. 24, No. 1, 6, 17; Art. 26, No. 5; Art. 27, No. 3; Art. 28, No. 12; Art. 31, No. 4; Art. 34, No. 1, 2; Art. 51, No. 3.
Costume *Obs.* p. 175, 178.
Creditori *Obs.* p. 78—81, 128. *Jur.* Art. 9—10, No. 2, 3, 5.
Crestomații *Jur.* Art. 20, No. 8.
Critici *Obs.* p. 170, 188, 189, 237, 262. *Jur.* Art. 27, No. 1; Art. 48, No. 51.
Cromolitografie *Jur.* Art. 48, No. 18.
Cronici de ziar *Obs.* p. 196; *Jur.* Art. 46, No. 4, 5.
Culegeri *Obs.* p. 45, 171, 216, 305. *Jur.* Art. 14, No. 9, 10; Art. 27, No. 2; Art. 33, No. 2; Art. 37, No. 1, 3; Art. 38, No. 1; Art. 42, No. 2.
Cuplete *Obs.* p. 121, 208. *Jur.* Art. 15, No. 1; Art. 48, No. 2.

www.dacoromanica.ro

Cursuri *Obs.* p. 96, 223. *Jur.* Art. 18, No. 4; Art. 42, No. 3; Art. 48, No. 37, 59.

D.

Dans *Jur.* Art. 36, No. 4; Art. 48, No. 20.
Dar manual *Jur.* Art. 30, No. 9, 11.
Dare de seamă *Obs.* p. 170, 171, 187, 188, 189, 262.
Daune cominatorii *Jur.* Art. 55, No. 9.
Daune interese *Obs.* p. 90, 195, 212, 213, 234, 270, 271, 275, 283. *Jur.* Art. 2, No. 29, 42; Art. 13, No. 3; Art. 14, No. 32; Art. 15, No. 1; Art. 19, No. 10; Art. 22, No. 3, 19, 20, 24, 37, 56; Art. 24, No. 9, 20; Art. 31, No. 1, 3; Art. 32, No. 1; Art. 33, No. 3; Art. 35, No. 1; Art. 45, No. 6; Art. 46, No. 6, 9; Art. 47, No. 1, 2; Art. 40, No. 11, 27, 35, 45, 49, 56, 57, 76, 85, 89, 90, 91, 92, 93; Art. 51, No. 3; Art. 53, No. 8.
Decoruri de teatru *Obs.* p. 149. *Jur.* Art 2, No. 24; Art. 35, No. 6.
Dedicație *Jur.* Art. 36, No. 9.
Denunț *Jur.* Art. 48, No. 72.
Depozit (contract) *Jur.* Art. 46, No. 8.
Desenuri *Obs.* p. 46, 125, 128, 175—179, 189, 192, 233, 236, 305. *Jur.* Art. 12, No. 7; Art. 24, No. 4, 22; Art. 27, No. 2; Art. 36, No. 6, 10; Art. 46, No. 8; Art. 48, No. 33, 35, 38, 60; Art. 51, No. 4; Art. 53, No. 1; Art. 54, No. 1.
Destinațiunea operii *Obs.* p. 46, 176, 178. *Jur.* Art. 24, No. 23; Art. 48, No. 40.
Dicționar *Obs.* p. 44, 215, 234. *Jur.* Art. 2, No. 9; Art. 20, No. 8.
Difuzare radiofonică v. radiodifuziune.
Director de teatru *Obs.* p. 147—150, 156, 172, 207, 238, 239. *Jur.* Art. 22, No. 3, 9, 10, 11; Art. 27, No. 1; Art. 31, No. 3; Art. 35, No. 1, 2; Art. 36, No. 2; Art. 48, No. 19; Art. 55, No. 9; Art. 57, No. 2.
Director de ziar *Obs.* p. 196, 226, 228. *Jur.* Art. 13, No. 2; Art. 45, No. 1, 5; Art. 46, No. 1, 2, 4.
Directorul publicației *Obs.* p. 97; *Jur.* Art. 20, No. 5.
Discuri v. imprimare.
Discuri *Obs.* p. 45, 137, 198.
Discuri de fonograf v. fonograf.
Discuri de gramofon v. gramofon.
Distribuția rolurilor *Obs.* p. 148, 149.
Distrugerea exemplarelor *Obs.* p. 70, 73.
Documente *Jur.* Art. 35, No. 5, 9; Art. 36, No. 6; Art. 42, No. 1.
Donațiune *Obs.* p. 199. *Jur.* Art. 30, No. 5.
Domeniu privat *Obs.* p. 200, 218; *Jur.* Art. 35, No. 3; Art. 36, No. 7; Art. 48, No. 15.
Domeniu public *Obs.* p. 187, 199, 200, 205, 206, 218, 221, 223, 233, 264, 288. *Jur.* Art. 30, No. 1, 9; Art. 31, No. 5; Art. 32, No. 1; Art. 34, No. 1; Art. 35, No. 2; Art. 42, No. 1, 2; Art. 48, No. 60.
Drept moral *Obs.* p. 38, 59—62, 69, 70, 77, 100, 103, 111, 120, 137, 143, 144, 145, 148, 187, 237, 289, 310. *Jur.* Art. 8, No. 2; Art. 15, No. 5; Art. 32, No. 1, Art. 48, No. 1, 45.
Drepturile colaboratorilor *Jur.* Art. 35, No. 8, 12, 14.
Drepturile moștenitorilor *Obs.* p. 66, 73, 74, 284, 285. *Jur.* Art. 6, No. 1.
Drepturile străinilor *Obs.* p. 41, 228. *Jur.* Art. 1, No. 1, 4, 5, 7, 8, 9.

E.

Edificiu *Obs.* p. 208. *Jur.* Art. 20, No. 7.
Editare v. publicare.
Editarea operii *Obs.* p. 82—86. *Jur.* Art. 11, No. 1, 2, 3, 5, 6, 7.
Editare sonoră *Obs.* p. 154. *Jur.* Art. 22, No. 36.
Editor *Obs.* p. 61, 62, 79, 94—97, 105—109, 147, 195, 196, 219, 220, 233, 234, 237, 289. *Jur.* Art. 3, No. 15; Art. 12, No. 9; Art. 14, No. 25, 27, 28, 29, 31, 32, 35; Art. 17, No. 2; Art. 19, No. 4, 10; Art. 29, No. 1, 2, 4; Art. 30, No. 1, 9; Art. 31, No. 6; Art. 33, No. 1, 2; Art. 34, No. 3; Art. 41, No. 1; Art. 45, No. 6, 10; Art. 46. No. 3; Art. 48, No. 27; Art. 60, No. 8, 11.
Editor imprudent *Jur.* Art. 14, No. 25.
Ediție *Obs.* p. 199, 200, 282. *Jur.* Art. 30, No. 1; Art. 32, No. 1; Art. 35, No. 7; Art. 54, No. 1; Art. 60, No. 1, 8.

www.dacoromanica.ro

Elementele contrafacerii *Obs.* p. 233, 234, 238. *Jur.* Art. 48, No. 21, 62.
Emisiune radiofonică *Obs.* p. 84, 311. *Jur.* Art. 11, No. 5, 6, 9, 10; Art. 48, No. 77.
Enciclopedie *Obs.* p. 215.
Escrocherie *Obs.* p. 264.
Etichete *Jur.* Art. 48, No. 79.
Executare gratuită *Obs.* p. 172, 173. *Jur.* Art. 22, No. 13, 20, 22, 25, 34, 38; Art. 48, No. 15, 81, 83.
Executare ilicită v. executare în public.
Executare în public *Obs.* p. 82, 121, 140, 142, 143, 145, 146, 151, 152, 154, 171, 174, 208, 238—241. *Jur.* Art. 11, No. 8, 12; Art. 21, No. 8, 11; Art. 22, No. 12, 13, 16, 17, 27, 33, 34, 38, 50, 51, 53, 55, 56, 63; Art. 48, No. 4, 6, 7, 12, 16, 20, 28, 34, 39, 64, 65, 67, 70, 72, 75, 80, 83, 93, 94, 96, 97; Art. 41, No. 1.
Executare licită *Obs.* p. 154. *Jur.* Art. 21, No. 9, 10, 11; Art. 22, No. 4, 18, 21, 22, 24, 25; Art. 48, No. 8, 81.
Expertize *Obs.* p. 111, 212, 278, 279. *Jur.* Art. 13, No. 18; Art. 14, No. 16; Art. 22, No. 37; Art. 48, No. 84, 85; Art. 55, No. 2, 3, 4.
Exploatare *Obs.* p. 139, 151, 191, 208, 223, 234, 238, 240, 289; *Jur.* Art. 1, No. 3; Art. 14, No. 29; Art. 15, No. 5; Art. 22, No. 23, 32, 47, 50; Art. 48, No. 13, 70, 78, 93; Art. 49, No. 3.
Expoziție *Obs.* p. 127. *Jur.* Art. 3, No. 14; Art. 12, No. 12; Art. 13, No. 9; Art. 24, No. 10; Art. 26, No. 3.
Expunător v. expunere în public.
Expunere în public *Obs.* p. 191, 192. 195, 200, 224, 225. *Jur.* Art. 28, No. 13, 14.
Extrase *Obs.* p. 171. *Jur.* Art. 35, No. 9; Art. 37, No. 3.

F.

Faliment *Obs.* p. 105, 111. *Jur.* Art. 3, No. 2; Art. 14, No. 36.
Fantezie *Obs.* p. 120.
Fapte diverse înserate în ziare *Obs.* p. 231.
Feerie muzicală *Jur.* Art. 48, No. 29.
Femeie măritată *Obs.* p. 104.
Feronerie *Jur.* Art. 48, No. 60.
Figurine *Jur.* Art. 48, No. 61.
Filme *Obs.* p. 47, 83, 126, 127, 142—144, 147, 155, 156, 235, 236, 238, 241. *Jur.* Art. 11, No. 2, 11; Art. 22, No. 42, 43, 48, 49, 57, 59, 60; Art. 24, No. 15, 18; Art. 28, No. 10; Art. 48, No. 37, 49, 50, 71, 77, 85, 97.
Flașnete *Obs.* p. 236.
Flagrant delict *Obs.* p. 273.
Fonograf *Obs.* p. 84, 175—177, 179. *Jur.* Art. 11, No. 1, 4, 7; Art. 13, No. 12; Art. 18, No. 4; Art. 22, No. 36, 53; Art. 42. No. 3; Art. 48, No. 73.
Forma autorizării *Obs.* p. 146.
Formele colaborării v. colaborare.
Fotografii v. opere fotografice.
Fragmente *Obs.* p. 200, 234. *Jur.* Art 30, No. 3.

G.

Garantarea dreptului cedat *Obs.* p. 107.
Ghiduri *Obs.* p. 44. *Jur,* Art. 2, No. 1; Art. 48, No. 68.
Gramatică *Jur.* Art. 20, No. 8.
Gramofon *Obs.* p. 83, 126, 142, 143, 154, 155, 236. *Jur.* Art. 11, No. 1, 4; Art. 48, No. 73; Art. 53, No. 9.
Gravură *Obs.* p. 46, 77, 82, 124, 128, 176, 192, 233, 236. *Jur.* Art. 48, No. 61; Art. 51, No. 4.

H.

Hărți *Obs.* p. 178.
Horticultor *Jur.* Art. 36, No. 10.
Hotărâri judecătorești *Obs.* p. 45, 221. *Jur.* Art. 42, No. 2.
Hotel *Jur.* Art. 21, No. 5, 7, 27; Art. 24, No. 18; Art. 48, No. 34.

I.

Imitație *Obs.* p. 120, 236, 237. *Jur.* Art. 3, No. 1; Art. 48, No. 9, 29, 45, 46, 55, 61.
Imprimare *Obs.* p. 83, 236, 237, 276, 283. *Jur.* Art. 48, No. 61, 91.
Imprimare separată *Jur.* Art. 30, No. 2, 3.
Imprumuturi *Obs.* p. 120, 121, 170, 171. *Jur.* Art. 15, No. 4; Art. 20, No. 3; Art. 22, No. 1; Art. 48, No. 27, 29, 66.

www.dacoromanica.ro

Inchiriere *Obs.* p. 84, 102, 142, 172, 265. *Jur.* Art. 48, No. 39, 71.
Indivizibilitatea operii v. colaborare.
Industrie *Obs.* p. 90, 175. *Jur.* Art. 2 No. 53.
Informațiuni de ziar *Obs.* p. 137, 230, 231, 306, 307, *Jur.* Art. 47, No. 2.
Instrumente mecanice v. aparate mecanice.
Instrumente muzicale *Obs.* p. 120, 121, 143, 152, 155, 236. *Jur.* Art. 15, No. 3.
Inregistrare fonografică v. fonograf.
Integritatea operii *Obs.* p. 224. *Jur.* Art. 13, No. 7.
Intenţiune frauduloasă *Obs.* p. 234, 238, 239, 262, 265. *Jur.* Art. 22, No. 28, 63; Art. 48, No. 5, 21, 22, 32, 61, 74, 88, 92, 93; Art. 53, No. 9.
Interpreţi v. artiști.
Interzis *Obs.* p. 105, 111.
Intreprinzător de spectacole *Obs.* p. 140, 148, 156, 238, 239. *Jur.* Art. 22, No. 17; Art. 48, No. 28.
Introducere de obiecte contrafăcute *Obs.* p. 264. *Jur.* Art. 53, No. 7.

L.

Legatar *Jur.* Art. 60, No. 11.
Legea locului *Jur.* Art. 60, No. 10.
Lege nouă *Jur.* Art. 60, No. 2.
Legi de procedură *Jur.* Art. 52, No. 4.
Legi interne *Obs.* p. 305.
Libret *Obs.* p. 143, 207, 208, 218, 219, 220, 236, 273. *Jur.* Art. 22, No. 11; Art. 35, No. 3, 13, 14, 16; Art. 36, No. 4, 7; Art. 40, No. 1; Art. 48, No. 30.
Libretist v. libret.
Licenţă obligatorie *Obs.* p. 310.
Litografie *Obs.* p. 236.
Locaţiune de lucrări *Obs.* p. 91, 97, 103, 191, 223. *Jur.* Art. 12, No. 8; Art. 24, No. 4, 14, 16.
Lucrare banală *Jur.* Art. 48, No. 47.
Lucrări de arhitectură v. arhitectură.
Lucrări de artă v. opere artistice.
Lucrări de inginerie *Obs.* p. 47. *Jur.* Art. 24, No. 23.

M.

Machetă *Jur.* Art. 24, No. 11.
Maestră de balet *Jur.* Art. 3, No. 9; Art. 36, No. 4.
Magazin de aparate de radio *Jur.* Art. 11, No. 3.
Mandat *Obs.* p. 103.
Manej *Jur.* Art. 22, No. 12.
Manual *Jur.* Art. 19, No. 5; Art. 27, No. 5, 7.
Manuscris *Obs.* p. 68, 72, 79, 109, 137, 148, 150, 171, 199, 273, 275. *Jur.* Art. 6, No 1; Art. 7, No. 4; Art. 9—10, No. 3, 4, 6; Art. 14, No. 8, 11, 34; Art. 17, No. 1, 2; Art. 22, No. 3; Art. 30, No. 5, 9, 10, 11; Art. 44, No. 1; Art. 46, No. 3, 8; Art. 55, No. 1.
Martori *Jur.* Art. 55, No. 1.
Măsuri conservatorii *Obs.* p. 273, 274, 276. *Jur.* Art. 55, No. 2, 5, 7, 9.
Medalii *Obs.* p. 237. *Jur.* Art. 26, No. 6.
Melodie *Obs.* p. 119, 208, 236. *Jur.* Art. 15, No. 1, 3; Art. 22, No. 1.
Memorii *Obs.* p. 221. *Jur.* Art. 30 No. 9, 10.
Meritul operii *Obs.* p. 44, 46, 90, 176, 178. *Jur.* Art. 2, No. 15, 52; Art. 24, No. 23; Art. 48, No. 40.
Metode muzicale *Jur.* Art. 18, No. 1.
Metode stiințifice *Obs.* p. 45; *Jur.* Art. 2, No. 6, 13, 18, 34.
Minor autor *Obs.* p. 104, 105.
Mobile de artă *Obs.* p. 237.
Modele *Obs.* p. 45. 176. *Jur.* Art. 24, No. 7, 11, 21, 22; Art. 28, No. 5; Art. 35, No. 10; Art. 36, No. 6.
Modificări. *Obs.* p. 61, 69, 70, 75, 76, 94, 95, 96, 104, 107, 140, 150, 207, 208, 233, 237. *Jur.* Art. 13, No. 1, 2, 4, 6; Art. 15, No. 4; Art. 18, No. 1; Art. 25, No. 2; Art. 35, No. 4; Art. 37, No. 1, 3; Art. 46, No. 1, 2; Art. 48, No. 10, 41, 44, 95.
Momentul consumativ al delictului *Obs.* p. 235.
Monument *Obs.* p. 179. *Jur.* Art. 2, No. 37; Art. 24, No. 6, 12; Art. 35, No. 10; Art. 48, No. 54.
Moștenitorii autorului *Obs.* p. 44, 68, 70, 79, 111, 199, 212, 237, 268, 280, 288, 303, 308. *Jur.* Art. 9—10, No. 6; Art. 29, No. 6; Art. 30, No. 1, 9; Art. 35, No. 12, 13, 14; Art. 36, No. 5; Art. 40, No. 1; Art. 48, No. 52; Art. 60, No. 1, 3, 11.

www.dacoromanica.ro

Motive muzicale *Obs.* p. 121.
Mulaie *Obs.* p. 47, 175, 178, 236. *Jur.* Art. 26, No. 4; Art. 53, No. 9.
Muzee *Obs.* p. 187, 188, 224. *Jur.* Art. 27, No. 3, 4.
Muzică v. opere muzicale.
Muzicanți *Obs.* p. 239.

N.

Natura dreptului de autor *Obs.* p. 34—42. *Jur.* Art. 1, No. 6.
Neexecutarea contractului *Jur.* Art. 14, No. 5.
Neurmărirea operii *Obs.* p. 75—82. *Jur.* Art. 9—10, No. 2.
Note *Obs.* p. 44, 221, 228, 235, 273.
Nume *Obs.* p. 150, 195, 196, 198, 208, 215, 264. *Jur.* Art. 3, No. 11, Art. 13, No. 10, 11; Art. 23, No. 5; Art. 29, No. 1, 8; Art. 35, No. 4, 7, 8; Art. 36, No. 10; Art. 38, No. 2.
Nuvele *Obs.* p. 130, 143, 144, 208, 306, 307. *Jur.* Art. 36, No. 1.

O.

Obligațiunile autorului *Obs.* p. 105—107. *Jur.* Art. 14, No. 21.
Obligațiunile editorului *Obs.* p. 108, 109. *Jur.* Art. 12, No. 5; Art. 14, No. 12, 23, 26, 33.
Operă unionistă *Obs.* p. 306.
Opere anonime *Obs.* p. 150. 195. 196, 208, 228, 229, 234. *Jur.* Art. 29, No. 4.
Opere artistice *Obs.* p. 46, 77, 90, 109, 127, 175—179, 187, 191, 195, 196, 200, 203, 204, 206, 207, 213, 223, 224, 232, 236, 237, 240, 262, 265, 269, 275, 278, 304. *Jur.* Art. 24, No. 13, 19; Art. 27, No. 1; Art. 35, No. 10; Art. 36, No. 2, 8; Art. 44, No. 2; Art. 48, No. 33, 47, 96.
Opere cinematografice *Obs.* p. 47, 78, 80, 84, 143—146, 178, 306—308. *Jur.* Art. 2, No. 31, 35; Art. 19, No 8; Art. 24, No. 15; Art. 48, No. 42.
Opere comandate *Obs.* p. 90, 103, 188, 191, 223, 224. *Jur.* Art. 28, No. 2, 3, 11, 12, 14; Art. 36, No. 6,8.
Opere coregrafice *Obs.* p. 46, 82, 126, 139, 142, 143, 145, 147, 156, 172, 173, 199, 208, 238, 273, 305, 307. *Jur.* Art. 36.
Opere de arhitectură v. arhitectură.
Opere de inginerie v. lucrări de inginerie.
Opere derivate *Obs.* p. 120, 121, 308.
Opere de pictură v. pictură.
Opere dramatice *Obs.* p. 45, 76, 80, 82, 119, 126—130, 139, 142, 146—148, 156, 170, 173, 199, 207, 224, 225, 232, 236, 238, 239, 273, 305, 308. *Jur.* Art. 31, No. 1; Art. 40, No. 1; Art. 48, No. 53; Art. 60, No. 10.
Opere fotografice *Obs.* p. 47, 78, 91, 189, 236, 300, 308. *Jur.* Art. 2, No. 8, 25, 30, 54; Art. 3, No. 12; Art. 24, No, 1. 2, 3, 4, 8, 9, 13, 20; Art.26, No. 11; Art. 28, No. 13; Art. 36, No. 10; Art. 48, No. 14; Art. 55, No. 3.
Opere imorale *Obs.* p. 48, 105, 109. *Jur.* Art. 2, No. 48.
Opere literare *Obs.* p. 44, 125, 132, 191, 195, 196, 200, 203, 204, 206, 207, 213, 221, 223—226, 232, 234—236, 240, 265, 269, 277, 278, 303. *Jur.* Art. 18, No. 3; Art. 46, No. 3, 4; Art. 48, No. 30, 42.
Opere muzicale *Obs.* p. 45, 76, 78, 80, 119, 126—130, 139, 143, 145, 156, 170, 173, 199, 200, 207—209, 218—220, 224, 232, 236, 238, 239. 265, 273, 308, 310. *Jur.* Art. 15, No. 1; Art. 36, No. 7; Art. 48, No. 4, 7, 15, 16, 19, 29, 85; Art. 51, No. 4; Art. 55, No. 4; Art. 60, No. 10.
Opere nepublicate *Obs.* p. 73, 75, 76, 304. *Jur.* Art. 8, No. 2; Art. 9—10, No. 1; Art. 14, No. 35; Art. 48, No. 17.
Opere neterminate *Jur.* Art. 14, No. 1,2.
Opere plastice *Obs.* p. 305.
Opere postume *Obs.* p. 198—200. *Jur.* Art. 14, No. 8; Art. 29, No. 1, 2, 5, 6; Art. 30, No. 1, 2, 3, 4, 5, 6,8.
Opere protejate *Obs.* p. 305—309.
Opere pseudonime *Obs.* p. 129, 150, 195, 196, 228, 234. *Jur.* Art. 29, No. 3, 7, 8; Art. 36, No. 5.
Opere publicate *Obs.* p. 76, 199, 223, 304. *Jur.* Art. 30, No. 8.
Opere științifice *Obs.* p. 125, 126, 130, 137, 206, 224, 225, 235. *Jur.* Art. 46, No. 3.
Operete *Obs.* p. 145, 156, 173. *Jur.* Art. 22, No. 11.

www.dacoromanica.ro

Orarii de cale ferată *Obs.* p. 45.
Ordinul superiorului *Jur.* Art. 48, No. 63.
Ordonanță prezidențială *Obs.* p. 274. *Jur.* Art. 55, No. 1, 2, 3, 6, 8, 9.
Orgă *Obs.* p. 154, 236.
Organizator de spectacole *Obs.* p. 144, 154, 156, 239—241. *Jur.* Art. 22, No. 14, 15, 19, 20, 24, 26, 28, 29, 31, 32, 54; Art. 48, No. 67, 93.
Orhestranți *Obs.* p. 239, 240. *Jur.* Art. 22, No. 28, 31, 32, 62; Art. 48, No. 70, 83; Art. 49, No. 1.
Orhestre fizice *Obs.* p. 140, 145, 154, 156. *Jur.* Art. 22, No. 41, 53; Art. 48, No. 16, 97; Art. 49, No. 2.
Orhestrație *Obs.* p. 121. *Jur.* Art. 15, No. 3.
Originalitatea operii *Obs.* p. 43, 226, 228, 236. *Jur.* Art. 2, No. 44, 46; Art. 18, No. 2, 3; Art. 19, No. 5, 6; Art. 25, No. 1; Art. 48, No. 38, 42, 61, 76; Art. 55, No. 7.
Ornamente *Obs.* p. 176, 237.

P.

Pantomime *Obs.* p. 46, 82, 305, 307. *Jur.* Art. 2, No. 31; Art. 36, No. 4, Art. 48, No. 42.
Paquebot *Jur.* Art. 21, No. 3.
Parodie *Obs.* p. 235—237. *Jur.* Art. 27, No. 1.
Partitură *Obs.* p. 120, 121, 142. *Jur.* Art. 22, No. 3, 9, 44, 63.
Patefoane *Obs.* p. 236, 241.
Patron *Obs.* p. 156, 239—241. *Jur.* Art. 22, No. 5, 6, 7, 8, 28, 39, 40, 47, 52, 58, 59, 62: Art. 48, No. 89, 94; Art. 49, No. 1, 2.
Pedeapsă *Obs.* p. 240, 262, 265, 260. *Jur.* Art. 48, No. 57; Art. 53, No. 6.
Perceperea dreptului de autor *Obs.* p. 85. *Jur.* Art. 22, No. 34; Art. 48, No. 82; Art. 57, No. 2.
Plan *Obs.* p. 154, 156, 236, 241.
Pictor v. pictură.
Pictură *Obs.* p. 78, 90, 125, 128, 175, 187, 192, 233, 236, 305. *Jur.* Art. 24, No. 15; Art. 27, No. 1, 4, 7, Art. 28, No. 3; Art. 35, No. 10; Art. 36, No. 3; Art. 53, No. 1; Art. 60, No. 3.
Piesă de teatru. *Obs.* p. 207, 208. *Jur.* Art. 35, No. 8; Art. 36, No. 1; Art. 48, No. 66.
Pinacoteci *Obs.* p. 187, 188, 224.
Plagiat *Obs.* p. 121, 133, 235. *Jur.* Art. 2, No. 42; Art. 23, No. 5; Art. 48, No. 26, 27, 53.
Planuri *Obs.* p. 44, 274, 275. *Jur.* Art. 26, No. 2; Art. 55, No. 4.
Plata dreptului de autor *Obs.* p. 147. *Jur.* Art. 48, No. 82.
Pledoarii *Obs.* p. 45.
Poezii *Obs.* p. 130, 137. *Jur.* Art. 20, No. 1, 8.
Polemici *Obs.* p. 137, 230. *Jur.* Art. 20, No. 5.
Portrete *Obs.* p. 47, 90, 191, 192, 224, 225. *Jur.* Art. 24, No. 4; Art. 28, No. 4, 7, 9, 10, 14.
Potpuri *Obs.* p. 121.
Prefață *Obs.* p. 95. *Jur.* Art. 14, No. 31.
Prejudiciu *Obs.* p. 71, 95, 134, 171, 233, 234, 270, 271, 278. *Jur.* Art. 3, No. 1 5; Art. 24, No. 21; Art. 26, No. 4; Art. 30, No. 7, 9; Art. 46, No. 2, 7, 9; Art. 48, No. 43, 55; Art. 51, No. 5.
Prescripție *Obs.* p. 71, 262, 276, 282, 283 *Jur.* Art. 53, No. 6; Art. 58, No. 1, 3.
Preț *Obs.* p. 110, 289.
Proba dreptului de reproducere *Jur.* Art. 12, No. 1.
Proba colaborării v. colaborare.
Proba contractului de editare *Obs.* p. 104. *Jur.* Art. 14, No. 17.
Producere în public *Jur.* Art. 21, No. 2.
Producțiuni oficiale *Obs.* p. 221.
Producțiuni orale *Obs.* p. 221, 222.
Produsul operii *Obs.* p. 216. *Jur.* Art. 4, No. 1.
Proecte de inginerie v. lucrări de inginerie.
Proecte de stradă *Jur.* Art. 2, No. 51.
Proectiune *Obs.* p. 147. *Jur.* Art. 22, No. 42.
Programe *Obs.* p. 45, 174, 239, 240. *Jur.* Art. 2, No. 19, 29.
Pronostic de curse *Jur.* Art. 2, No. 33.
Proprietar indiviz *Jur.* Art. 48, No. 52.
Proprietar redactor *Jur.* Art. 14, No. 13; Art. 46, No. 5.
Proprietarul localului *Obs.* p. 239. *Jur.* Art. 22, No. 8, 13, 17, 58; Art. 48, No. 39, 65, 75, 83.
Proprietatea clișeului v. clișeu fotografic.
Prorogare *Obs.* p. 286. *Jur.* Art. 60, No. 8, 9, 11.

www.dacoromanica.ro

Pseudonime v. opere pseudonime.
Publicare *Obs.* p. 68, 73, 82, 83, 108, 109, 111, 125, 127, 128, 149, 195, 198, 199, 205, 208, 212, 223, 224, 228, 229, 233, 234, 235, 236, 275, 276, 282, 283, 289, 304. *Jur.* Art. 11, No. 1, 2, 3, 5, 6, 7; Art. 14, No. 20; Art. 17, No. 1; Art. 19, No. 10; Art. 26, No. 12; Art. 29, No. 2; Art. 30, No. 2, 8, 9, 10; Art. 33, No. 1, 3; Art. 35, No. 7; Art. 42, No. 3; Art. 44, No. 1; Art. 45, No. 1, 2; Art. 46, No. 1, 2, 3, 8; Art. 47, No. 1, 2; Art. 48, No. 10, 23, 37, 52, 87; Art. 51, No. 2, 5; Art. 55, No. 3; Art. 57, No. 1, 4.
Publicare periodică *Obs.* p. 189, 225, 226, 228, 262.

R.

Radiodifuziune *Obs.* p. 83, 84, 127, 143, 154, 155, 311. *Jur.* Art. 22, No. 30, 41, 44, 45, 46; Art. 48, No. 74, 87.
Radiofonie Obs. p. 131, 154. *Jur.* Art. 22, No. 30, 44, 53, 55; Art. 48, No. 87.
Reclamă *Obs.* p. 110. *Jur.* Art. 28, No. 10; Art. 46, No. 8; Art. 48, No. 48, 55.
Recidivă *Obs.* p. 263.
Reduceri *Obs.* p. 48, 119. *Jur.* Art. 2, No. 7; Art. 25, No. 2.
Regim dotal *Obs.* p. 289.
Regim matrimonial *Obs.* p. 289.
Registre de contabilitate *Obs.* p. 45.
Regulamente *Obs.* p. 45.
Remanieri *Jur.* Art. 2, No. 2, 11; Art. 15, No. 4.
Renunțare *Jur.* Art. 15, No. 5.
Reprezentare *Obs.* p. 82—84, 144—150, 156, 171—174, 188, 189, 205, 207, 236, 238, 239, 240, 282, 308. *Jur.* Art. 11, No. 7; Art. 21, No. 4; Art. 22, No. 1, 23, 35, 43, 60; Art. 35, No. 1, 12, 13, 14; Art. 48, No. 79, 85, 86, 89, 97.
Reprezentare gratuită v. executare gratuită.
Reprezentare ilicită (delict) *Obs.* p. 238, 239, 273. *Jur.* Art. 48, No. 36, 71; Art. 55, No. 2.
Reproducere *Obs.* p. 47, 83, 90, 109, 123—125, 133, 137, 142—145, 154, 184, 187—189, 191, 192, 200, 203—206, 223—225, 233—238, 262, 283, 305. *Jur.* Art. 2, No. 33, 35; Art. 8, No. 1; Art. 12, No. 3, 4, 9, 11, 12; Art. 13, No. 12; Art. 15, No. 3; Art. 22, No. 23, 36, 53, 57, 60; Art. 23, No. 4; Art. 24, No. 10, 12, 21, 23; Art. 26, No. 5, 6, 7; Art. 27, No. 2, 4, 5, 6; Art. 28, No. 7, 8, 13, 14; Art. 31, No. 9; Art. 33, No. 2; Art. 34, No. 1, 2, 3; Art. 36, No. 10; Art. 44, No. 2; Art. 46, No. 5, 7, 9; Art. 48, No. 14, 18, 31, 42, 43, 45, 47, 49, 50, 54, 55, 57, 71, 84; Art. 60, No. 3, 4.
Reproducere parțială *Jur.* Art. 48, No. 54, 62.
Responsabilitate *Obs.* p. 239—241, 269. *Jur.* Art. 21, No. 5; Art. 22, No. 20, 56; Art. 24, No. 18.
Restaurant *Obs.* p. 151, 152, 155, 156, 238 239. *Jur.* Art. No. 6, 31, 32, 40, 47, 58, 63; Art. 48, No. 67, 94; Art. 49, No. 2, 3.
Revista *Obs.* p. 137, 145 208, 228—231, 262, 307. *Jur.* Art. 19, No. 4; Art. 20, No. 2; Art. 46, No. 1.
Revizuire de lucrare *Obs.* p. 45.
Rezumate *Obs.* p. 44.
Ritm *Obs.* p. 119.
Roman *Obs.* p 130, 143, 306, 307. *Jur.* Art. 2, No. 40; Art. 28, No. 8; Art. 31, No. 9; Art. 33, No. 1; Art. 45, No. 7; Art. 46, No. 3; Art. 48, No. 27, 51; Art. 51, No. 3, 5.
Romanțe *Jur.* Art. 48, No. 2.

S.

Scenariu *Obs.* p. 144. *Jur.* Art. 22, No. 23; Art. 48, No. 50.
Scrieri v. opere literare.
Scrisori *Obs.* p. 44. *Jur.* Art. 2, No. 16, 17, 22, 23; Art. 9—10, No. 3; Art. 19, No. 1, 2, 3, 6, 7, 9; Art. 20, No. 5; Art. 30, No. 7; Art. 35, No. 13.
Sculptură *Obs.* p. 46, 128, 175, 187, 192, 208, 236, 237. *Jur.* Art. 12, No. 2, 11; Art. 14, No. 7; Art. 25, No. 1; Art. 26, No. 5; Art. 27, No. 7; Art. 33, No. 1; Art. 35, No. 10; Art. 36, No. 3; Art. 48, No. 1, 13, 25, 40; Art. 51, No. 1, 2, 4.

www.dacoromanica.ro

Sechestrare *Obs.* p. 274. *Jur.* Art. 31, No. 9.
Semnătură falsă *Obs.* p. 237.
Serate *Obs.* p. 152,156. *Jur.* Art. 21, No. 8.
Serbări *Obs.* p. 172—174, 189.
Societate *Obs.* p. 172—174. *Jur.* Art. 7, No. 3; Art. 12, No. 6; Art. 48, No. 34, 57, 86; Art. 57, No. 3.
Solidaritate *Jur.* Art. 48, No. 27.
Soție autor *Obs.* p. 289.
Soț supraviețuitor *Obs.* p. 66, 79. *Jur.* Art. 4, No. 2, 3.
Statui *Obs.* p. 90, 124, 191, 208, 224, 225. *Jur.* Art. 2, No. 21; Art. 24, No. 5; Art. 28, No. 11, 14; Art. 35, No. 8; Art. 36, No. 3; Art. 48, No. 14, 31.
Stenografie *Jur.* Art. 18, No. 4; Art. 42, No. 3, 4; Art. 48, No. 37, 59.
Studii critice *Obs.* p. 130, 137, 189. *Jur.* Art. 20, No. 6.
Subiect *Obs.* p. 43, 177. *Jur.* Art. 2, No. 42; Art. 23, No. 5; Art. 48, No. 66.
Substituire de nume *Jur.* Art. 26, No. 3, 10.
Suluri *Obs.* p. 143, 236.

T.

Tablouri *Obs.* p. 191. *Jur.* Art. 26, No. 1; Art. 27, No. 5, 7.
Tablouri sinoptice *Obs.* p. 44.
Tacită reconducție *Obs.* p. 111. *Jur.* Art. 14, No. 19.
Tăinuire *Obs.* p. 237. *Jur.* Art. 58, No. 2.
Tapiserie *Obs.* p. 236. *Jur.* Art. 24, No. 21.
Tarife *Obs.* p. 45.
Teatru *Obs.* p. 140, 146, 152, 238, 239. *Jur.* Art. 21, No. 5; Art. 48, No. 15, 30.
Telefonie fără fir *Jur.* Art. 48, No. 77.
Telegrame *Obs.* p. 137, 230. *Jur.* Art. 47, No. 1, 2.
Tentativă *Obs.* p. 237, 276.
Testament *Obs.* p. 43. *Jur.* Art. 35, No. 13; Art. 51, No. 2.
Teză *Jur.* Art. 19, No. 4; Art. 20, No. 6.
Tipărire v. imprimare.
Tipograf *Obs.* p. 237, 283.
Titlu *Obs.* p. 95, 170, 199, 217, 225, 226, 235. *Jur.* Art. 2, No. 3, 20, 39, 41, 45, 50; Art. 22, No. 3; Art. 23, No. 4; Art. 30, No. 6; Art. 31, No. 2; Art. 45, No. 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10; Art. 46, No. 9; Art. 48, No. 3, 76, 79; Art. 52, No. 1.
Titlu aparent *Jur.* Art. 30, No. 4.
Traduceri *Obs.* p. 44, 95, 123, 145, 150, 151, 203—206, 208, 228, 235, 236, 238, 283, 305, 310. *Jur.* Art. 2, No. 5; Art. 14, No. 28; Art. 31, No. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9; Art. 32, No. 1; Art. 34, No. 2; Art. 35, No. 1; Art. 48, No. 84; Art. 51, No. 5; Art. 55, No. 9.
Transcriere muzicală *Obs.* p. 119, 236. *Jur.* Art. 18, No. 1.
Transcripție muzicală *Obs.* p. 119, 120, 121, 142, 153. *Jur.* Art. 15, No. 3.
Transformări *Obs.* p. 120, 235.
Transpoziție *Obs.* p. 119.
Trăsături liniare *Jur.* Art. 2, No. 36.
Tutore *Obs.* p. 105.

U.

Urmărirea dreptului de autor *Obs.* p. 78, 79, 80. *Jur.* Art. 14, No. 2.
Urmărire penală *Jur.* Art. 52, No. 3, 5.
Uzurpare de nume *Obs.* p. 262. *Jur.* Art. 51, No. 1, 4.

V.

Vânzare *Obs.* p. 91, 100, 110, 126, 142, 172, 199, 238, 265, 270. *Jur.* Art. 3, No. 6; Art. 12, No. 10; Art. 15, No. 4; Art. 51, No. 5, 6.
Vânzare de opere contrafăcute *Obs.* p. 264, 265 *Jur.* Art. 51, No. 5, 6.
Variațiune *Obs.* p. 120, 122. *Jur.* Art. 15, No. 2.
Varieteu *Obs.* p. 155, 156, 238, 239.
Violarea contractului *Obs.* p. 234.
Violarea dreptului moral *Obs.* p. 237.

Z.

Ziar *Obs.* p. 109, 137, 188, 189, 196, 226, 228, 229, 230, 231, 262. *Jur.* Art. 28, No. 8; Art. 33, No. 3; Art. 42, No. 2; Art. 45, No. 1, 2, 3, 4, 5; Art. 46, No. 5, 6, 8, 9,; Art. 47, No. 1, 2; Art. 48, No. 30.

www.dacoromanica.ro

PRESCURTĂRI

Ann. prop. ind. = *Annales de la propriété industrielle artistique et littéraire.*
C. = *Curte de apel.*
Cas. = *Inalta Curte de Casație.*
C. Jud. = *Curierul Judiciar.*
D. H. = *Dalloz Hebdomadaire.*
D. = *Recueil Périodique de Dalloz.*
D. Supp. = *Supplément au Répertoire de Dalloz.*
Dr. = *Dreptul.*
Dr. d'aut. = *Le droit d'auteur* (*Organe Officiel du bureau international de Berne*).
Gaz. Pal. = *Gazette du Palais.*
Gaz. Trib. = *Gazette des Tribunaux.*
Il dir. di aut. = *Il diritto di autore.*
Inter — Aut. = *Inter — Auteurs* (*Organe de la Conjédération internationale des sociétés d'auteurs et compositeurs*).
Jur. Gen. = *Jurisprudența Generală.*
Pand. Rom. = *Pandectele Române.*
Pand. fr. = *Pandectes Françaises.*
Prop. litt. et. art. = *La Propriété littéraire et artistique.*
Sir. = *Sirey.*
Trib. = *Tribunal.*

www.dacoromanica.ro

TABLA DE MATERII

Pagina

Prefaţa III
Expunere de motive 1
Raportul 15
Expunere de motive la modificarea art. 19 19
Textul legii 21

Legea adnotată şi comentată

CAP. I

Dispoziţiuni Generale 33

CAP. II

Opere literare 130

CAP. III

Opere dramatice şi muzicale 139

CAP. IV

Opere artistice 175

CAP. V

Opere anonime, pseudonime şi postume 195

CAP. VI

Traduceri şi reproduceri 203

www.dacoromanica.ro